charlotte brontë

«*Shirley* e romanul deplinei maturități a unei scriitoare care a crezut întotdeauna în dreptul la fericire al oricărei ființe umane. O existență lipsită de bucurii, un destin întotdeauna potrivnic au dat acestei aspirații la frumusețe un patetism ce o apropie pe Charlotte Brontë de reprezentanții cei mai de seamă ai generației romantice. Dar, în același timp, o viziune lucidă asupra lumii contemporane se împlinește aici cu o claritate comparabilă cu aceea care caracterizează romanul englez al epocii realismului. Confesiunile, de o tulburătoare sinceritate, cuprinse în paginile tuturor cărților ei, inaugurează, așa cum consideră toți istoricii literari englezi, o direcție specifică a romanului din țara sa: Charlotte Brontë e — într-o perioadă a afirmării internaționale a prozei anglo-saxone — cea dintîi scriitoare care își transformă propria experiență de viață în substanță narativă. O severă disciplină a construcției i-a permis romancierei să depășească, în bună măsură, dificultățile create de concentrarea întregii acțiuni în jurul acelor eroine care exprimă lumea sufletească a scriitoarei înseși. Așa încît cărțile ei reflectă un univers mai amplu, universul unei întregi epoci și datele fundamentale ale unor idealuri umane de pretutindeni și de totdeauna.»

DAN GRIGORESCU

Vol. I-II. Lei 16

editura minerva

1262

charlotte brontë

charlotte brontë

shirley

★★

Ilustrația copertei : *Francisc Kalab*

charlotte brontë

shirley

ROMAN

★★

TRADUCERE DE DUMITRU MAZILU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1986
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

CAPITOLUL XVIII

PE CARE CITITORUL SIMANDICOS E SFĂTUIT SĂ-L SARĂ, ÎNTRUCÎT ÎN EL SÎNT ÎNFĂŢIŞATE PERSOANE VULGARE

Seara era liniştită şi caldă ; promitea chiar să devină apăsătoare şi sufocantă. În jurul soarelui ce scăpătase spre apus norii se făcuseră purpurii ; semne ca de vară mai degrabă indiană decît englezească scăldau zarea şi aruncau reflexe roşietice peste coastele colinelor, peste faţadele caselor, peste trunchiurile copacilor ; peste şerpuirea drumului şi unduirea păşunilor. Cele două fete coborau domol dinspre pajişti ; la vremea cînd ajunseră în curtea bisericii, clopotele amuţiseră ; mulţimea se strînsese în biserică ; toate împrejurimile rămăseseră pustii.

— Ce plăcut şi liniştit e ! spuse Caroline.

— Şi ce căldură trebuie să fie în biserică ! răspunse Shirley. Ce îngrozitor de lungă cuvîntare o să ţină doctorul Boultby ! Şi ce-au să-i mai tragă domnii diaconi cu vorbirile lor dinainte pregătite. Cît despre mine, eu aş prefera să nu intru.

— Dar o să se supere unchiul, dac-o observa că nu sîntem de faţă.

— O să port eu povara supărării ; doar n-o să mă mănînce. O să-mi pară rău că nu-i ascult cuvîntarea bătăioasă. Ştiu că toată dreptatea o să fie de partea Bisericii şi tot veninul o să şi-l îndrepte împotriva Schismei ; n-are să uite nici bătălia de la Royd Lane. O să-mi pară

rău și că te lipsesc pe tine de predica sincer prietenoasă a domnului Hall, cu toate yorkshireismele ei savuroase, dar eu aici rămîn. Biserica asta cenușie și mormîntele încă mai cenușii arată minunat cu această licărire roșietică revărsată asupra lor. Natura s-a cufundat acum în rugăciunile ei de seară ; a îngenuncheat în fața colinelor alea roșii. O văd prosternată pe largile trepte ale altarului, rugîndu-se pentru o noapte frumoasă menită marinarilor aflați pe ape, călătorilor din deșerturi, mieilor din mlaștini și puilor de păsărele adormiți în păduri. Caroline, o văd ! Și am să-ți spun cum arată : aidoma cu Eva pe vremea cînd ea și Adam erau singurii oameni de pe pămînt.

— Dar nu e vorba de Eva lui Milton, Shirley.

— Eva lui Milton ! Eva lui Milton ! repet și eu. Nu, în numele Maicii Preciste, nu este ! Cary, sîntem singure : putem spune tot ce gîndim. Milton a fost un om mare ; dar a fost oare și bun ? Mintea îi era desăvîrșită ; dar cum îi era inima ? A văzut raiul ; a privit în jos către iad. L-a văzut pe Satan, și odrasla lui Păcatul, și Moartea, cumplita lor progenitură. Îngerii și-au desfășurat în fața lor cohortele ; șirul nesfîrșit de scuturi diamantine au răsfrînt către ochii lui orbi nerostitele splendori ale raiului. Diavolii și-au adunat legiunile în văzul său ; armatele lor întunecate, detronate și-acoperite de blesteme și-au perindat ostașii prin fața lui. Milton a încercat s-o vadă pe cea dintîi femeie ; dar, Cary, n-a aflat-o.

— Ești puțin cam prea îndrăzneață dacă vorbești așa.

— La fel de îndrăzneață pe cît de credincioasă. Bucătăreasa și-a văzut-o ; sau pe doamna Gill, așa cum am văzut-o eu făcînd budinci, în arșița verii, în lăptăria răcoroasă, cu tufe de trandafiri și călțunași la ferestrele zăbrelite, pregătind gustări reci pentru parohi — conserve și dulciuri — spunîndu-și nedumerită : „ce să aleg pentru tot ce-i mai de seamă : cum să le rînduiesc spre a nu amesteca gusturile, să le îmbin cu pricepere, să le fac

frumoase ; să pot da fiecăruia după pofta lui, și după cum i-ar fi dorința".

— Și asta-i foarte bine, Shirley.

— I-aș cere îngăduința să-i reamintesc că primii oameni de pe pămînt au fost Titanii și că Eva a fost mama lor : din ea s-au născut Saturn, Hiperion, Okeanos ; ea l-a născut pe Prometeu...

— Păgînă ce ești ! Ce înseamnă trăsnăile astea ?

— Vreau să spun că pe vremurile acelea se aflau giganți pe pămînt ; giganți în stare să ia raiul cu asalt. Pieptul primei femei care a făcut să răsară viața pe pămînt a dat naștere acelor cutezători în stare să se măsoare cu Atotputernicia : forța capabilă să îndure o mie de ani de sclavie ; vitalitatea aptă să hrănească vulturul morții veacuri fără de număr ; viața nesecată și desăvîrșirea fără de pată — surori ale nemuririi — care, după milenii de crime, lupte și încrîncenări, a putut concepe și aduce pe lume un Mîntuitor. Femeia cea dintîi a fost de origine celestă ; necuprinsă era inima de unde a țîșnit izvorul sîngelui neamurilor ; și măreț acel cap ce a purtat fără prihană coroana de consort al creației.

— A rîvnit la un măr și a fost păcălită de șarpe ; dar în capul tău e o asemenea învălmășeală de Scriptură și mitologie, că nu te mai poate nimeni urmări. Încă nu mi-ai spus ce anume ai văzut îngenunchind pe colinele acelea.

— Am văzut — văd și acum — o femeie-Titan ; rochia de văzduh albastru îi flutură pînă la marginile pajiștilor unde vezi păscînd turma de-acolo ; un văl alb ca o avalanșă îi cade de la cap pînă la picioare și arabescuri de flăcări luminoase îi împodobesc marginile. Mai jos de piept îi zăresc brîul purpuriu ca zarea ; prin roșeața lui licărește luceafărul de seară. Ochii ei cuminți nu pot să ți-i descriu ; sînt limpezi — sînt adînci ca lacurile — stau înălțați spre cer și-s plini de venerație — tremură de blîndețea dragostei și de strălucirea rugii.

Fruntea are întinderea unui nour și-i mai palidă decît luna la răsărit, înălțată mult înainte de înstăpînirea întunericului; își apleacă pieptul către culmile dinspre Stilbro' Moor, iar mîinile puternice îi stau împreunate. Și-astfel îngenuncheată, și-apropie chipul de fața lui Dumnezeu și vorbește cu el. Eva este fiica lui Iehova, după cum Adam este fiul său.

— E ceva cam vag și cam himeric! Hai, Shirley, trebuie să intrăm în biserică.

— Caroline, eu nu merg: eu rămîn aici, afară, cu mama mea Eva, în aceste zile cu numele de Natură. O iubesc — făptură puternică și nemuritoare. Raiul poate că i s-a stins de pe frunte cînd a fost alungată din Grădina Edenului; dar tot ce e minunat pe lume încă strălucește acolo. Mă strînge la pieptul ei și îmi arată inima. Taci, Caroline! Ai s-o vezi și tu și ai să simți la fel ca și mine, dacă tăcem amîndouă.

— Am să-ți fac hatîrul ăsta; dar nici zece minute n-au să treacă și-o să-ncepi iarăși să vorbești.

Domnișoara Keeldar, asupra căreia dulcile emoții ale caldei seri de vară păreau să acționeze cu o putere irezistibilă, se sprijini de o înaltă piatră funerară; își aținti privirile asupra apusului înflăcărat și se cufundă într-o plăcută reverie. Retrăgîndu-se puțin, Caroline pășea în sus și-n jos pe lîngă zidul grădinii parohiale, visîndu-și și ea visurile ei. Shirley pomenise cuvîntul „mamă"; în imaginația Carolinei acest cuvînt nu evoca acele personaje covîrșitoare și mistice întîlnite de Shirley în viziunile ei, ci o firavă făptură omenească — acea făptură pe care și-o închipuia a fi propria ei mamă; necunoscută, neiubită, dar nu nedorită.

„O! de-ar veni odată ziua cînd să-și aducă aminte de copilul ei! O! de mi-ar fi dat s-o cunosc, și cunoscînd-o s-o pot iubi!"

Acestea-i erau dorințele.

Dorul după copilărie îi umplu din nou sufletul. Dorința, care în atîtea nopți o ținuse trează în pătuț și pe care teama de zădărnicie aproape o stinsese în anii din urmă, se aprinse dintr-o dată și începu să-i ardă puternic în inimă. Ar fi dorit ca maică-sa să poată sosi într-o zi preafericită și să trimită pe cineva s-o cheme — să se uite la ea cu bucurie și cu ochii plini de dragoste, și să-i spună duios, cu glas dulce:

„Caroline, fetița mea, am un cămin pentru tine: ai să vii să stăm împreună. Toată dragostea de care ai avut nevoie și din care nu ți-a fost dat să guști, încă din pruncie, ți-am pus-o deoparte și ți-am păstrat-o cu grijă. Vino, acum are să te îndestuleze."

Un zgomot iscat dinspre drum o trezi pe Caroline din reveriile filiale și pe Shirley din vedeniile cu Titani. Ascultară și auziră tropot de cai; priviră, și văzură niște licăriri printre copaci; printre frunze distinseră pete de roșu milităresc; căștile străluciră, penele fluturară. Tăcuți și în bună rînduială, șase soldați trecură în pasul domol al cailor.

— Tot ăia pe care i-am văzut azi după-amiază, șopti Shirley. Pînă acum probabil că au făcut popas undeva. Vor să treacă neobservați, cît mai neobservați cu putință, și se duc la întîlnire la ora asta liniștită, cînd lumea e la biserică. N-am spus eu că n-o să treacă mult și-o să vedem lucruri neobișnuite?

De abia dispăruseră zgomotul și siluetele soldaților, cînd o altă întîmplare oarecum deosebită veni să tulbure liniștea nopții — strigătele nerăbdătoare ale unui copil. Se uitară într-acolo: un bărbat ieși din biserică, ducînd în brațe un copilaș — un băiețel de vreo doi ani, voinic și dolofan — care țipa cît îl țineau puterile; probabil că tocmai se trezise din somn, acolo în biserică; două fetițe, de nouă și de zece ani, veniră în urma lor. Aerul proaspăt și farmecul cîtorva flori culese de pe un mormînt îl potoliră repede pe băiețel; bărbatul se așează

lîngă el și începu să-l legene pe genunchi, duios ca o femeie ; cele două fetițe se așezară lîngă ei, una pe-o parte și alta pe cealaltă.

— Bună seara, William, îi spuse Shirley după ce mai întîi îl cercetase cu atenție.

Omul desigur c-o observase încă mai înainte pe Shirley și probabil așteptase să vadă dacă va fi recunoscut ; acum își scoase pălăria din cap și arboră un zîmbet de bucurie. Avea un cap ciolănos, cu brazde adînc săpate pe chip, nu bătrîn, dar foarte trecut ; era curat și decent la înfățișare, iar copiii arătau deosebit de îngrijiți ; e vorba de vechiul nostru prieten Farren. Fetele se apropiară de el.

— Nu intrați în biserică ? le întrebă el bucuros, dar cu o umbră de sfială în priviri, simțămînt ce nu era defel un rezultat al situației lor sociale, ci doar admirație pentru eleganța și tinerețea celor două domnișoare. În fața domnilor — cum ar fi fost Moore sau Helstone, de pildă — se arăta deseori cam îndărătnic ; la fel, față de doamne mîndre și neobrăzate devenea cu totul neînțelegător, cîteodată de-a dreptul dușmănos ; era însă cît se poate de maleabil și sensibil cînd se vedea tratat cu bunăvoință și omenie. Firea lui — o fire încăpățînată — nu se putea nicidecum împăca vreodată cu dîrzenia din firea altora ; din această pricină nu ajunsese niciodată să aibă simpatie pentru fostul lui stăpîn, Moore ; și, neștiind nimic de faptul că acesta avea o părere bună despre el, nici de ajutorul ce i-l dăduse în taină recomandîndu-l ca grădinar domnului Yorke, și prin asta și altor familii de prin împrejurimi, continua să-l urască pentru firea lui aspră. În vremea din urmă lucrase deseori la Fieldhead ; firea deschisă și ospitalieră a domnișoarei Keeldar era pentru el o adevărată încîntare. Pe Caroline o cunoștea de mic copil ; fără să-și dea seama, reprezenta pentru el doamna ideală. Înfățișarea ei blîndă, mersul, gesturile, grația persoanei și a îmbrăcămintei atingeau o coardă artistică în inima lui de țăran ; privind-o, încerca aceeași satisfacție

ca și atunci cînd admira niște flori rare, sau își arunca ochii peste peisaje frumoase. Amîndouă domnișoarele îl simpatizau pe William : marea lor plăcere era să-i împrumute cărți, să-i dăruiască plante ; conversația cu el li se părea de departe preferabilă decît aceea cu numeroși oameni grosolani, aspri, înfumurați, cu situații nemăsurat mai înalte decît a lui.

— William, cînd ai ieșit dumneata afară cine vorbea ? îl întrebă Shirley.

— Un domn pe care l-aveți dumneavoastră tare la inimă, domnișoară Shirley — domnul Donne.

— Pari să știi multe, William. Cum de mi-ai putut afla părerea despre domnul Donne ?

— Ehei, domnișoară Shirley, este acolo, în ochii dumneavoastră, cîte o lucire care din cînd în cînd vă mai dă de gol. Uneori vă uitați cu cel mai mare dispreț, dacă se întîmplă să fie și domnul Donne pe-aproape.

— Dumitale îți place, William ?

— Mie ? Sînt sătul pînă peste cap de toți diaconii ăștia ; la fel și nevasta ; nu știu să se poarte ; cu oamenii săraci vorbesc chiar așa ca și cum ar crede că sînt supușii lor. Totdeauna caută să facă mare caz de slujba lor și să-i dea importanță ; e păcat că-i așa, dar numai slujba le-ar putea da lor vreo însemnătate. Numai că nu se întîmplă deloc așa. Din adîncul inimii urăsc trufia.

— Dar și dumneata ești mîndru în felul dumitale, interveni Caroline : ești ceea ce se cheamă mîndru de casa dumitale ; îți place ca tot ce e în jurul dumitale să fie frumos ; cîteodată parcă ai lăsa să se vadă că ești prea mîndru ca să-ți primești leafa. Cînd nu aveai de lucru, te-ai arătat prea mîndru ca să iei ceva pe datorie ; dacă n-ar fi fost copiii, cred c-ai fi preferat să mori de foame decît să te duci la prăvălie fără bani ; iar cînd am vrut eu să-ți dau ceva, cît n-a trebuit să mă lupt pînă te-am convins să primești !

— În parte e adevărat, domnişoară Caroline ; oricînd prefer să dau decît să primesc, mai cu seamă de la cineva ca dumneavoastră. Uitaţi-vă şi dumneavoastră ce deosebire e între noi : dumneavoastră sînteţi o fată tînără şi puţintică la trup, şi eu îs gogemite bărbatul cît malul ; şi-s aproape de două ori mai bătrîn. Şi-atuncea nu se cade, zic eu, să iau *eu* de la *dumneavoastră*, să vă rămîn obligat (cum văd că se zice) *dumneavoastră* ; şi-n ziulica de-atunci, cînd aţi poftit acasă la noi, m-aţi chemat la uşă, şi-aţi spus că să-mi daţi cinci şilingi, de care nu prea cred eu că vă puteaţi despărţi uşor — fiindcă nu sînteţi avută, ştiu eu — în ziua aceea am fost amarnic răzvrătit — un radical am fost — un insurecţionist ; şi *dumneavoastră* m-aţi împins la asta. Mi se părea mie că-i mare ruşine ca eu, om care vroiam şi eram în stare să muncesc, să ajung la aşa hal încît o fată tinerică şi cam de vîrsta fetei mele mai mari să găsească de cuviinţă că să vină şi să-mi dea mie gologănaşul ei.

— Ai fost cumva supărat pe mine, William ?

— Mai c-am fost, într-un fel ; atîta doar că v-am iertat repede şi degrabă, că dumneavoastră la bine vă gîndeaţi. Ehei, aşa-i, *sînt* mîndru, şi la fel sînteţi şi *dumneavoastră* ; atîta doar că mîndria dumneavoastră şi-a mea e de soi bun — cum îi spunem noi în Yorkshire, mîndrie curată — dintr-aceea despre care domnii Malone şi Donne habar nu au ; a lor e mîndrie întinată. Eu, să ştiţi, am să-mi deprind fetele să fie la fel de mîndre ca domnişoara Shirley pe care o vedeţi, şi băieţii să fie la fel de mîndri ca mine ; dacă ar da dracu' să-i văd că sînt asemenea diaconilor ălora — l-aş stîlci pe Michael ăsta micu' de-aş vedea că doar de-o palmă s-abate într-acolo.

— Şi care-i deosebirea, William ?

— Ştiţi dumneavoastră destul de bine care-i deosebirea, da' vreţi să mă puneţi pe mine să-nşir la vorbe. Domnul Malone şi domnul Donne e aproape prea mîndri

ca să-şi împlinească singuri treburile ; *noi* sîntem aproape prea mîndri ca să lăsăm pe alţii să muncească pentru noi. Diaconii ăştia abia dacă sînt în stare să spună o vorbă omenoasă unuia dintr-aceia de-i socotesc mai prejos decît ei ; *noi* abia dacă sîntem în stare să îndurăm o vorbă neomenoasă de la aceia de se socotesc mai presus decît noi.

— Acum, William, fii destul de modest şi spune-mi adevărat cum îţi mai merg treburile. Te descurci bine ?

— Domnişoară Shirley — mă descurc tare bine. De cînd m-am apucat de grădinărit, cu sprijinul domnului Yorke, şi de cînd domnul Hall (alt om de omenie) a ajutat-o pe nevastă-mea să deschidă o prăvălioară, nu mai am de ce mă plînge. Ai mei mănîncă pe săturate şi au ce să îmbrace ; şi mîndria mă face să mai pun din vreme în vreme deoparte şi cîte un ban alb pentru zile negre ; fiindcă trag eu nădejde să mor înainte de-a ajunge la mila parohiei ; şi eu şi-ai mei sîntem mulţumiţi ; da' vecinii e tot la mare ananghie : nici nu ştiţi ce mi-e dat să-mi vadă ochii.

— Şi prin urmare mai sînt încă nemulţumiri, nu-i aşa ? întrebă domnişoara Keeldar.

— *Prin urmare* — bine aţi zis — *prin urmare*. Se-nţelege, oamenii de crapă de foame nu poate fi nici oameni mulţumiţi şi nici oameni aşezaţi. Ţara nu-i într-o stare sănătoasă ; eu atîta spun !

— Dar ce s-ar putea face. Ce-aş putea eu face mai mult, de pildă ?

— Să faceţi ? — mare lucru nu puteţi face, biată fetişoară ! V-aţi dat gologanii ; aţi făcut mult bine. Dacă l-aţi putea căra pe arendaşul dumneavoastră, domnul Moore, tocmai la Botany Bay [1], s-ar putea să faceţi şi mai bine. Îl duşmăneşte lumea.

---

[1] Golf în Australia ; din 1787, locul unde erau deportaţi condamnaţii la muncă silnică din Anglia.

— William, nu ţi-e ruşine ?! strigă Caroline cu înfocare. Dacă lumea îl urăşte, e spre ruşinea ei, nu a lui. Domnul Moore nu urăşte pe nimeni ; nu vrea decît să-şi facă datoria şi să-şi apere drepturile. Greşeşti grav de tot cînd vorbeşti aşa.

— Spun şi eu ce gîndesc. Domnul Moore ăla e inimă rece, nesimţitoare.

— Bine, interveni Shirley, să presupunem că Moore ar fi alungat din ţară şi fabrica lui rasă de pe faţa pămîntului, atunci oamenii ar avea mai mult de lucru ?

— Mai puţin ar avea. Eu ştiu asta, şi ei o ştiu ; şi este mulţi oameni cinstiţi care ajunge la deznădejde dacă văd ei limpede că pe orice cale ar apuca, la mai bine n-are cum nimeri, şi se află şi destui necinstiţi ca să-i mîne la rele : ticăloşi care zice că sînt „prietenii poporului", şi care habar n-are de necazurile poporului, şi-s la fel de mincinoşi ca Lucifer. Vreo patruzeci de ani am trăit eu pe lumea asta, şi cred cu tărie că „poporul" n-are să aibă niciodată prieteni adevăraţi în afară de ei singuri şi doi sau trei oameni dintr-o tagmă ori alta, care e prieteni la toată lumea. Firea omenească, dacă iei oamenii aşa, laolaltă, nu-i altceva decît dragoste de sine. E nemăsurat de puţini, şi nu poţi întîlni decît din întîmplare, ici şi colo, din cînd în cînd, oameni ca dumneavoastră, fetele astea tinere, şi cu mine, care fără să facă parte din aceeaşi lume, se pot înţelege unii pe alţii şi pot să fie prieteni fără ca de-o parte să se arate slugărnicia şi de cealaltă făloşenia. Acelora care zice că e prieteni oamenilor mai de jos decît ei şi fac asta cu gînduri la politică nu trebuie să le dai niciodată crezare ; întotdeauna încearcă doar să facă din cei mai nevoiaşi unelte de-ale lor. Cît despre mine, eu niciodată n-am să judec cu mintea altcuiva, nici n-am să fiu dus pe cărări greşite, pentru placul nimănui. Am fost şi eu îmbiat cu fel de fel de vorbe în vremea din urmă, dar am văzut

că sînt viclene şi le-am azvîrlit îndărăt în obrazul celor care mă îmbiau.

— Nu vrei să ne spui ce fel de vorbe ?

— Nu ; n-ar fi de nici un folos ; şi nici n-ar putea să schimbe ceva ; cei despre care era vorba pot să-şi poarte singuri de grijă.

— Ei, cine să-şi poarte singuri de grijă ? rosti un alt glas.

Joe Scott ieşise şontîc-şontîc din biserică să ia o gură de aer şi acum se găsea şi el de faţă.

— Despre *tine* vorbeam, Joe, spuse William zîmbind.

— Şi eu am să-l vestesc pe stăpînul meu, veni răspunsul. Domnişoarelor, continuă el luîndu-şi un aer marţial, dumneavoastră aţi face mai bine să vă duceţi acasă.

— Nu văd de ce, spuse Shirley, care se obişnuise cu manierele cam înfumurate ale supraveghetorului şi se războise deseori cu el ; asta mai cu seamă fiindcă Joe, partizan al unor teorii dispreţuitoare faţă de femei în general, în adîncul sufletului său era furios din pricină că stăpînul şi fabrica lui părea a fi oarecum conduşi de o fustă, şi primea ca pe un ghimpe în inimă orice vizită de afaceri făcută de domnişoara Keeldar la administraţia fabricii.

— Fiindcă pe-aicea nu se petrece nimic în care s-ar cuveni să s-amestece partea femeiască.

— Nu mai spune ! Văd că în biserică se fac rugăciuni şi se rostesc predici ; nici aici n-ar trebui să ne amestecăm ?

— N-aţi fost de faţă nici la rugăciuni şi nici la predică, domnişoară, dac-am băgat eu bine de seamă. Numa' că eu înspre politică băteam ; dacă nu mă înşel eu, William Farren, aici de faţă, cam tot într-acolo trăgea.

— Ei, şi ce-i cu asta ? Politica e preocuparea noastră obişnuită, Joe. Dumneata ştii că citesc cîte un jurnal în fiecare zi, şi două duminica ?

— Eu m-aş gîndi că citiţi despre măritişuri, aşa aş zice, domnişoară, despre crime, accidente şi altele dintr-astea. Nu-i aşa ?

— Ba citesc articolele de fond, Joe, şi informaţiile de peste hotare, studiez cotele de la bursă : pe scurt, citesc tot ce citesc şi domnii.

După înfăţişarea lui, se vedea limpede că Joe considera discuţia asta un fel de pălăvrăgeală fără rost. Aşa că răspunse printr-o tăcere dispreţuitoare. Dar domnişoara Keeldar continuă :

— Joe, pînă acum n-am putut afla niciodată limpede dacă eşti *whig* sau *tory* ; fii bun şi spune-mi : care partid e onorat de sprijinul dumitale ?

— E tare greu să lămureşti un lucru atunci cînd eşti încredinţat că n-o să fii înţeles, răspunse Joe cu aroganţă. Numai că de-ar fi vorba să fiu *tory*, aş prefera să fiu babă, sau chiar femeie tînără, lucru încă şi mai de nimic. *Tories* sînt aceia de duc mai departe războiul şi năruiesc comerţul ; şi, de-aş fi eu de partea vreunui partid — da' partidele politice sînt toate o aiureală — sînt de partea celui de ţine mai mult cu pacea, adică prin asta cu interesele neguţătoreşti ale bietei noastre ţări.

— Şi eu la fel, Joe, răspunse Shirley, căreia îi făcea plăcere să-l necăjească pe supraveghetor, stăruind să vorbească despre lucruri în care după opinia lui ea — ca femeie — n-avea nici un drept să se amestece. În parte, cel puţin. Fiindcă eu aş înclina în acelaşi timp şi înspre interesele agricultorilor ; şi asta pe bună dreptate, întrucît nu doresc defel ca Anglia să se afle la picioarele Franţei, dar cu toate că o parte din veniturile mele provin de la Hollow's Mill, o alta mult mai importantă provine de la moşia dimprejurul fabricii. N-ar fi bine să se ia nici o măsură neprielnică agricultorilor ; nu, Joe, ce zici ?

— Roua de la ceasul ăsta nu prea le prieşte femeilor la sănătate, rosti Joe.

— Dacă ai spus cumva vorbele astea din grijă pentru sănătatea mea, te pot pur şi simplu asigura că sînt insensibilă la frig. N-aş avea nimic împotrivă să fac şi eu de pază la fabrică, într-o noapte din vara asta, înarmată cu muscheta dumitale, Joe.

Bărbia lui Joe Scott era şi aşa ieşită în afară ; la auzul vorbelor astea o împinse încă şi mai înainte.

— Dar, ca să ne întoarcem la oile noastre, continuă Shirley, comerciantă şi proprietară de fabrică de postav cum sînt, în afară de fermieră, nu-mi pot alunga din minte o anumită impresie precum că noi fabricanţii şi oamenii care ne ocupăm de afaceri sîntem uneori puţin — *foarte puţin* — egoişti şi cam miopi în păreri şi mai cu seamă *prea* nepăsători faţă de suferinţele oamenilor, oarecum lipsiţi de suflet în goana noastră după cîştig ; nu eşti de acord cu mine, Joe ?

— Nu pot să discut acolo unde ştiu bine că n-o să fiu înţeles, veni din nou acelaşi răspuns.

— Misterios mai eşti ! Stăpînul dumitale discută uneori cu mine, Joe ; nu-i aşa de scorţos ca dumneata.

— Poate că nu : fiecare face în felul lui.

— Joe, crezi chiar cu adevărat că toată deşteptăciunea de pe lume a fost adunată doar în capetele bărbaţilor ?

— Cred că femeile din ziua de astăzi sînt cam răzgîiate şi cam mofturoase ; şi am mare respect pentru cele arătate de sfîntul apostol Pavel în al doilea capitol din Epistola întîi către Timotei.

— Şi ce se arată acolo, Joe ?

— Fie ca femeia să înveţe în tăcere şi cu toată supunerea. Nu pot îngădui ca o femeie să-i înveţe pe alţii şi să uzurpe întîietatea bărbatului ; ci să păstreze tăcerea. Fiindcă Adam a fost mai întîi alcătuit, şi după aceea Eva.

— Şi ce legătură are asta cu afacerile ? izbucni Shirley. Ce-ai spus dumneata aduce a drept de primogenitură. Am să ridic problema asta înaintea domnului Yorke întîia

dată cînd o mai începe să tune și să fulgere împotriva acestor drepturi.

— Și pe urmă, continuă Joe Scott, Adam n-a fost păcălit ; pe cînd femeia, lăsîndu-se păcălită, a căzut în păcat.

— Cu atît mai rău pentru Adam dacă a păcătuit cu bună știință ! se repezi domnișoara Keeldar. Ca să-ți spun adevărul adevărat, Joe, eu niciodată nu m-am împăcat prea ușor cu acest capitol : mă nedumerește.

— E foarte limpede, domnișoară : cine poate n-are decît să citească.

— Dar poate citi așa cum îi convine lui, spuse Caroline amestecîndu-se pentru prima oară în discuție. Ești de acord cu dreptul de liberă interpretare, nu-i așa, Joe ?

— Pe legea mea ! Cum să nu fiu ? Sînt de acord și-l cer și pentru mine cu privire la fiecare literă din Cartea sfîntă.

— Și femeile se pot folosi de el la fel ca și bărbații ?

— Așa nu ; femeia trebuie să urmeze părerea bărbatului, nu numai în politică, da' și-n credință : e cel mai sănătos lucru pentru ele.

— Ohooo ! exclamară într-un glas și Shirley și Caroline.

— Asta-i sigur ! Nici nu mai încape îndoială ! insistă încăpățînatul supraveghetor.

— Socotește că nu mai poți vorbi, fiindcă toată lumea strigă să-ți fie rușine pentru asemenea cuvinte fără socoteală, zise domnișoara Keeldar. Tot așa de bine ai putea spune că bărbații trebuie să asculte părerile preoților fără să mai cerceteze cu mintea lor. La ce ar mai folosi o asemenea religie ? N-ar mai fi decît o simplă orbire, o superstiție prostească.

— Și cam cum ați citi *dumneavoastră*, domnișoară Helstone, asemenea slove ale sfîntului apostol Pavel ?

— De ! Eu... eu cam asta cred despre ele : sfîntul apostol a scris acel capitol pentru o anume comunitate creștină, aflată în niște condiții speciale ; mai mult decît atît, îndrăznesc să spun că în cazul cînd aș putea să

citesc originalul în limba greacă, aș vedea că multe cuvinte au fost traduse greșit, poate chiar pe de-a întregul prost înțelese. Nu mă îndoiesc defel că ar fi posibil, dovedind desigur oarecare iscusință, să dai pasajului o întorsătură cu totul contrarie, să-l faci să sune altfel : „Fie ca femeia să-și poată rosti cuvîntul ori de cîte ori găsește cu cale să zică ceva împotrivă“ — „îngăduit îi este femeii să învețe pe alții și să-i îndrume atît cît îi stă în puteri. Iar în vremea aceasta bărbatul nu va avea nimic mai bun de făcut decît să-și păstreze pacea sufletească“, și așa mai departe.

— Așa ceva n-ar fi cu putință, domnișoară.

— Ba eu am curaj să susțin că da. Părerile mele sînt mult mai ferme decît ale dumitale, Joe. Domnule Scott, ești un ins cum nu se poate mai dogmatic, și întotdeauna ai fost la fel : de asta îmi place William mai mult decît dumneata.

— Acasă la el Joe e cel mai de treabă om, spuse Shirley ; l-am văzut eu acolo stînd blînd ca un mielușel. În întregul Briarfield n-ai să găsești bărbat mai bun și mai grijuliu decît dînsul. Față de nevastă-sa uită toate dogmele.

— Nevastă-mea e femeie care muncește din greu, o femeie simplă : vremea și grijile i-au topit orice trufie ; dar cu dumneavoastră treaba nu șade tot așa, domnișoarelor. Și pe urmă, spuneți c-ați avea atîta știință : numai că după mintea mea, ce știți dumneavoastră e doar așa, un pospai pe deasupra. V-aș putea eu spune cum — să tot fie vrun an de-atuncea — într-o bună zi a venit la noi la administrație domnișoara Caroline, tocmai cînd mă băgasem eu în spatele biroului cel mare ca să împachetez ceva, și a adus cu dînsa o tăbliță pe care era înșirată o socoteală de artimetică, să i-o arate patronului ; de-adevărat era o adunare acolo pe care Harry al nostru ar fi dus-o la capăt cît ai clipi din ochi. Da' dînsa nu știa s-o scoată la capăt ; a trebuit să-i arate

domnul Moore; iar dacă a încercat să-i arate, tot n-a priceput.

— Astea-s prostii, Joe.

— Nu, nu; nu-s prostii; și domnișoara Shirley — uitați-o, aici de față — zice că-l ascultă pe patron, cînd vorbește despre afaceri, de-i numai ochi și urechi, și pricepe tot așa de limpede ca și cum s-ar uita în oglindă; numa' că toată vremea trage mereu cu ochiul pe fereastră să vadă ce-i face iapa; iar pe urmă își mută ochii pe-un strop care cică ar fi căzut pe rochia de călărie; pe urmă dă roată cu privirile să vadă de nu cumva s-au prins ceva pînze de păianjen ori s-a așezat praful, și se gîndește ce murdari sîntem noi și ce mai galop o să-i tragă 'mneaei peste izlazul de la Nunnely. Și-atuncea pricepe mai mult de-o grămadă din ce-i spune domnul Moore, la fel ca și cum i-ar vorbi pe grecește.

— Joe, ești un adevărat calomniator. Aș avea eu ce să-ți răspund, dar uite că iese lumea din biserică: trebuie să te părăsim. Tobă de prejudecăți — rămîi cu bine; William, rămîi cu bine. Copii, să veniți mîine la Fieldhead și să v-alegeți ce vă place vouă mai mult din cămara doamnei Gill.

CAPITOLUL XIX

O NOAPTE DE VARĂ

Venise acum ceasul amurgului. Văzduhul limpede era prielnic aprinderii stelelor.

— O să mai am doar atîta lumină cît să pot vedea drumul spre casă, spuse domnișoara Keeldar la poarta grădinii parohiale, pe cînd se pregătea să-și ia rămas bun de la Caroline.

— Nu te duce singură, Shirley. Să meargă și Fanny cu tine.

— Nu-i nevoie. De ce mi-ar putea fi teamă în propria mea parohie? În fiecare noapte frumoasă de vară aș veni pe jos de la Fieldhead pînă la biserică și cu trei ceasuri mai tîrziu decît acum, doar pentru plăcerea de a vedea stelele și prilejul fericit de a mă întîlni cu o zînă.

— Atunci măcar așteaptă pînă se împrăștie mulțimea.

— Asta da. Uite cum trec cele cinci domnișoare Armitage. Uite și docarul domnului Sykes, trăsura domnului Wynne, careta domnului Birtwhistle; n-am nici un chef să mă supun în clipa de față, laolaltă cu toți, ceremoniei de rămas bun, așa că pentru o clipă o să intrăm în grădină și-o să ne căutăm adăpost pe sub bobiței.

Parohii, diaconii și epitropii ieșiră și ei din biserică. Urmară discuții însuflețite, strîngeri de mîini, felicitări pentru cuvîntările rostite, sfaturi pentru a se feri de aerul răcoros al nopții, etc. Și treptat grupul se împuțină; trăsurile plecau la drum. Domnișoara Keeldar tocmai ieșea de sub ascunzișul ei înflorit, cînd domnul Helstone intră în grădină și-o văzu.

— Oho! Am nevoie de dumneavoastră, o vesti. Mi-era teamă că ați și plecat. Caroline, vino încoace.

Caroline veni, așteptîndu-se, ca și Shirley dealtminteri, la o predică pe tema lipsei lor de la biserică. Numai că alte preocupări puseseră atunci stăpînire pe gîndurile parohului.

— În noaptea asta n-am să dorm acasă, continuă el. Chiar azi m-am întîlnit cu un vechi prieten și i-am promis să-l întovărășesc. Am să mă întorc probabil mîine pe la prînz. Thomas, secretarul, e ocupat și n-am cum îl aduce să doarmă aici, așa cum fac de obicei cînd lipsesc noaptea; prin urmare...

— Prin urmare, îl întrerupse Shirley, vreți să faceți din mine un domn în seara asta — primul gentleman din Briarfield, pe scurt, să vă țin locul, să fiu mai-mare peste

casa parohială şi paznic al nepoatei şi al slujnicelor din casa dumneavoastră cîtă vreme sînteţi plecat?

— Chiar aşa, căpitane; m-am gîndit că slujba asta are să vă intereseze. Sînteţi dispusă să-i faceţi Carolinei favoarea de a fi musafirul ei pentru o noapte? Aţi vrea să rămîneţi aici în loc să vă întoarceţi la Fieldhead?

— Şi ce-o să facă doamna Pryor? Mă aşteaptă acasă.

— Îi trimit eu vorbă. Vă rog: hotărîţi-vă să rămîneţi aici. Se face tîrziu şi cade rouă deasă; sînt sigur că şi dumneavoastră şi Caroline vă bucuraţi dacă puteţi sta împreună.

— Bine, atunci vă promit că rămîn cu Caroline, răspunse Shirley. După cum spuneaţi, sîntem bucuroase să rămînem împreună: în noaptea asta nu ne mai despărţim. Gata, întoarceţi-vă la vechiul dumneavoastră prieten şi nu mai duceţi grija noastră.

— Dar dacă s-ar întîmpla vreo tulburare în noaptea asta, dacă aţi auzi clănţănitul unei broaşte, sau cum e tăiat un ochi de geam, paşi furişaţi prin jurul casei (şi nu-i nevoie să mă tem a vă spune *dumneavoastră*, care purtaţi o inimă oţelită şi ageră sub eşarfa asta de fată, că asemenea mărunte întîmplări se mai pot petrece) — atunci ce-aţi face, căpitane?

— Nu ştiu — aş leşina, probabil — aş cădea jos şi ar trebui să mă ridice cineva. Numai că, doctore, în cazul cînd îmi încredinţaţi un asemenea post de onoare, trebuie să-mi daţi şi arme. Ce arme se găsesc în fortăreaţa dumneavoastră?

— N-aţi fi în stare să mînuiţi o sabie?

— Nu; mai degrabă aş putea mînui un cuţit de tăiat friptura.

— O să găsiţi unul grozav în bufetul din sufragerie; e o unealtă pentru domnişoare, uşor de mînuit şi tăios ca un pumnal.

— Asta ar fi bun pentru Caroline; mie ar trebui să-mi daţi o pereche de pistoale; ştiu că aveţi.

— Am două perechi; una dintre ele vi-o pot pune la dispoziţie. Le găsiţi la birou la mine, atîrnate deasupra consolei, în tocuri de pînză.

— Încărcate?

— Da, încărcate dar fără capse. Puneţi capsele înainte de-a vă duce la culcare. Căpitane, să ştiţi că încredinţîndu-vi-le vă fac cel mai mare compliment cu putinţă; dacă aţi fi vreo sperioasă, nici nu v-aş fi pomenit de pistoale.

— O să am grijă de ele. Nu-i nevoie să mai întîrziaţi, domnule Helstone; puteţi să plecaţi. E foarte drăguţ cu mine dacă îmi încredinţează pistoalele, spuse în vreme ce parohul ieşea pe poarta grădinii. Hai, Lina; hai să mergem înăuntru şi să mîncăm ceva; la ceai am fost prea enervată de vecinătatea domnului Sam Wynne ca să pot mînca, şi-acum mi-e o foame de lup.

Intrară în casă şi se întoarseră în sufrageria întunecată prin a cărei fereastră deschisă năvălea aerul serii aducînd miresmele florilor din grădină, zgomotul depărtat al paşilor ce se retrăgeau de-a lungul drumului, şi un murmur stins şi nedeslușit a cărui origine Caroline o explică prin cuvinte rostite în vreme ce sta rezemată de cercevea:

— Shirley, aud pîrîul din vale.

Pe urmă sună din clopoţel, ceru o lumînare, nişte lapte şi nişte pîine — cina obişnuită a domnişoarei Keeldar şi a ei. După ce veni cu tava, Fanny dădu să închidă fefeastra şi obloanele, dar i se ceru să le lase deocamdată aşa cum se aflau; amurgul era prea liniştit şi răsuflarea lui prea îmbălsămată ca să fie alungat încă de pe acum. Mîncară în tăcere; Caroline se ridică o singură dată ca să mute o vază cu flori de pe bufet pe tocul ferestrei; mireasma florilor era prea puternică pentru spaţiul strîmt al încăperii; la întoarcere deschise pe jumătate un sertar şi luă dinăuntru ceva ce-i luci în mînă limpede şi strălucitor.

— Va să zică asta mi-ai menit mie, Shirley — da ? E lucitor, foarte ascuţit şi cu vîrful cum e acul ; pare foarte primejdios. N-am trăit încă niciodată vreo emoţie care să mă poată îndemna să-l îndrept împotriva unui semen de-al meu. E greu să-mi închipui ce fel de împrejurări mi-ar putea îndemna braţul să lovească folosind o asemenea armă cum e cuţitul ăsta prelung.

— Mi-ar fi groază să fac una ca asta, răspunse Shirley : dar cred că aş fi în stare, dacă m-aş vedea silită de anumite necesităţi imperioase pe care sînt capabilă să mi le imaginez.

Domnişoara Keeldar îşi sorbi în linişte paharul de lapte proaspăt, părînd cam cufundată în gînduri şi puţin palidă. Dar, de fapt, cînd nu era ea palidă ? Niciodată n-o puteai vedea îmbujorată.

După ce băură laptele şi mîncară pîinea, o chemară din nou pe Fanny. Şi ea şi Eliza fură sfătuite să se ducă la culcare şi amîndouă se arătară dornice să urmeze acest sfat, fiind tare ostenite după eforturile de peste zi, după tăierea atîtor pîinişoare cu stafide, după umplerea atîtor samovare şi ceşti de ceai, după atîta alergătură încolo şi încoace cu tăvile. Peste puţin auziră cum se închide uşa de la camera slujnicelor. Caroline luă o lumînare şi trecu încetişor prin toată casa, verificînd dacă toate ferestrele erau închise şi toate uşile aveau zăvoarele trase. Nu ocoli nici măcar bucătăria din spate, cea plină de stafii, sau pivniţa cu aspect de criptă. După ce controlă peste tot, se întoarse.

— În clipa de faţă nu există nici spirit, nici trup străin, în toată casa, anunţă ea. E aproape unsprezece, ar cam fi vremea să ne culcăm, dar eu parcă tot aş mai sta puţin dacă n-ai nimic împotrivă, Shirley. Uite, continuă, ţi-am adus perechea de pistoale din birou ; poţi să te uiţi la ele pe îndelete.

Le puse pe masă, dinaintea prietenei sale.

— De ce ai vrea să mai stai ? întrebă domnişoara Keeldar luînd armele de foc de pe masă, cercetîndu-le şi pe urmă aşezîndu-le la loc.

— Fiindcă în suflet îmi stăruie un simţămînt ciudat şi neliniştitor.

— Şi mie la fel.

— Mă întreb dacă starea asta de nesomn şi neastîmpăr o fi pricinuită de electricitatea din aer. Ce zici ?

— Nu ! Cerul e senin şi stelele fără de număr : e o noapte minunată.

— Dar foarte liniştită. Aud cum se scurge apa, frecîndu-se de albia ei de piatră, acolo, în Hollow's Copse, la fel de desluşit ca şi cum ar curge pe lîngă gardul cimitirului.

— Îmi pare bine că e o noapte atît de liniştită ; mugetul vîntului sau ropotul ploii m-ar necăji acum aşa de tare că aş face febră.

— De ce, Shirley ?

— Fiindcă atunci degeaba mi-aş mai încorda auzul.

— Asculţi către Hollow ?

— Da ; e singurul loc dinspre care am mai putea auzi vreun sunet în clipa de faţă.

— Singurul, Shirley.

Stăteau amîndouă la fereastră, amîndouă cu coatele rezemate de pervaz şi amîndouă cu capetele înclinate către obloanele deschise. Îşi vedeau una alteia chipul tineresc în lumina stelelor şi a acelui nelămurit amurg de iunie, care nu se şterge cu totul dinspre apus pînă ce zorile nu încep să mijească înspre răsărit.

— Domnul Helstone crede că n-avem nici o idee încotro a plecat, murmură domnişoara Keeldar, nici cu ce rost, nici cu ce nădejdi şi nici în ce fel s-a pregătit ; dar eu bănuiesc multe — tu nu ?

— Am bănuit şi eu cîte ceva.

— Toți domnii ăștia — printre ei și vărul tău Moore — cred că tu și cu mine sîntem acum în pat și dormim de zor, fără să mai știm ce-i pe lume.

— Fără să le ducem vreo grijă — fără să ne legăm de ei speranțe ori temeri, adăugă Caroline.

Amîndouă păstrară tăcerea vreme de-o întreagă jumătate de ceas. Noaptea era și ea tăcută ; doar orologiul bisericii îi măsura scurgerea din sfert în sfert de oră. Cîteva cuvinte fură schimbate în legătură cu răcoarea ce se lăsase ; își strînseră mai tare șalurile, își puseră bonetele pe care le scoseseră și își continuară pînda.

Către miezul nopții lătratul monoton și enervant al cîinelui din curte le tulbură liniștea veghii. Caroline se ridică și fără zgomot străbătu coridorul întunecat, pînă la bucătărie, cu gînd să-l potolească aruncîndu-i o bucată de pîine. Și izbuti. La întoarcere găsi sufrageria cufundată în întuneric, căci domnișoara Keeldar stinsese lumînarea ; lîngă fereastra încă deschisă, i se zărea silueta aplecată în afară. Domnișoara Helstone nu întrebă nimic : se strecură lîngă ea. Cîinele începu din nou să latre, de data asta cu furie ; deodată conteni și s-ar fi zis că stă și ascultă. Cele două fete din sufragerie ascultau și ele, de data asta nu numai murmurul pîrîului dinspre fabrică ; dinspre drum, de dincolo de curtea bisericii, percepeau un zgomot mai apropiat, deși mai înăbușit — un zgomot uniform, ritmic și care înainta — tropot înfundat de picioare în mers.

Acum răsuna mai aproape. Cele care ascultau îi înțeleseră treptat intensitatea. Nu era tropăitul a doi, a zece, ori a douăzeci de oameni, ci a unor sute. De văzut nu puteau să vadă nimic ; tufișurile înalte din grădină puneau un paravan înfrunzit între ele și drum. Dar în nici un caz nu se puteau mulțumi să audă ; și asta o simțeau pe măsură ce trupa aceea înainta și părea acum să treacă de casa parohială. O simțiră cu și mai mare acuitate cînd un glas omenesc — deși glasul acela nu rosti decît un singur cuvînt — sparse tăcerea nopții :

— Stai !

Urmă o oprire ; marșul conteni. Pe urmă începu o discuție cu glas scăzut, din care nici un singur cuvînt nu putea fi înțeles de acolo, din sufragerie.

— *Trebuie* să auzim ce vorbesc, spuse Shirley.

Se întoarse, luă pistoalele de pe masă, ieși fără zgomot pe fereastra din mijloc a sufrageriei, de fapt o ușă de sticlă, se strecură de-a lungul cărării pînă la gardul grădinii și rămase în ascultare sub tufele de liliac. Dacă ar fi fost singură, Caroline n-ar fi părăsit casa, dar unde se ducea Shirley trebuia să se ducă și ea. Aruncă o privire către arma de pe bufet, o lăsă însă acolo și curînd se afla lîngă prietena ei. Nu îndrăzniră să se uite peste gard, de teamă să nu fie zărite ; se văzură silite să se ghemuiască în dosul lui ; și auziră următoarele cuvinte :

— Pare o casă veche și întortocheată. Cine mai locuiește aici în afară de ticălosul de popă ?

— Doar trei femei — nepoată-sa și două slujnice.

— Știi unde anume dorm ?

— Slujnicele în spate ; nepoata într-o odaie din față.

— Și Helstone ?

— Uite acolo e camera lui. De obicei ține lumînarea aprinsă, dar acum nu văd nimic.

— Pe unde ai putea să intri ?

— Dacă mi s-ar da ordin să duc eu la bun sfîrșit treaba asta — și ar merita — aș încerca pe fereastra lungă de colo ; dă în sufragerie ; aș putea să-mi găsesc drumul prin întuneric, și știu unde-i camera lui.

— Și cu femeile cum ai să faci ?

— Nu mă leg de ele decît dacă țipă, și-atuncea aș ști eu cum să le-astup gura. Mi-aș dori să-l găsesc pe bătrîn dormind ; dacă s-ar trezi, ar fi primejdios.

— Arme are ?

— Arme de foc, din păcate — și încărcate, fir-ar să fie.

— Atunci eşti un prost că ne-ai oprit aici ; o împuşcătură ar da alarma. Şi Moore ar fi asupra noastră înainte de-a apuca noi să facem stînga-mprejur. Am nimeri-o prost tocmai în punctul cel mai important.

— Puteţi merge înainte, ascultaţi-mă pe mine. De Helstone mă ocup eu singur.

Pauză. Cineva din ceaţă scăpă o armă şi se auzi răsunetul ei pe pietre ; cîinele din curte începu din nou să latre furios, cu disperare.

— Am stricat totul ! rosti glasul acela. Acum are să se trezească ; o zarvă ca asta scoală şi morţii din somn. N-ai spus că are cîine. Lua-te-ar dracu să te ia ! Înainte !

Şi porniră — trop, trop — ca o adunătură de toate soiurile, în rînduri ce înaintau încet. Plecaseră.

Shirley se ridică în picioare şi privi peste gard, de-a lungul drumului.

— N-a mai rămas nici unul, o vesti pe Caroline. Stătu puţin cufundată în gînduri. Pe urmă rosti iar : Mulţumesc lui Dumnezeu !

Caroline repetă aceeaşi exclamaţie, dar pe un ton nu la fel de ferm. Tremura din tot trupul ; inima îi bătea repede şi cu putere ; obrajii îi erau reci ; fruntea umedă.

— Mulţumesc lui Dumnezeu pentru salvarea noastră ! repetă. Dar ce-o să se întîmple în alte părţi ? Au trecut şi ne-au lăsat pe noi în pace ca să fie siguri de ceilalţi.

— Bine au făcut, răspunse Shirley cu siguranţă în glas. Ceilalţi au să se apere — sînt în stare s-o facă — sînt pregătiţi şi îi aşteaptă ; cu noi e altceva. Stăteam cu degetul pe trăgaci. Eram gata să-l întîmpin pe omul acela, dacă ar fi intrat în grădină, într-un fel cum în viaţa lui nu şi-a închipuit ; dar în spatele lui mai erau încă trei sute. N-am nici trei sute de mîini şi nici trei sute de pistoale. N-aş fi avut cum vă apăra cu folos nici pe tine, nici pe mine şi nici pe cele două biete femei adăpostite sub acest acoperiş ; de aceea îi mulţumesc din nou lui Dumnezeu că ne-a scăpat de batjocură şi de primejdie.

După ce făcu încă o pauză, continuă :

— Care mi-ar fi datoria şi ce m-ar îndemna înţelepciunea să întreprind de acum încolo ? Mă bucur că trebuie să răspund : nu să stau aici cu braţele încrucişate, ci bineînţeles să mă duc întins la Hollow.

— La Hollow, Shirley ?

— La Hollow. Mergi cu mine ?

— Unde s-au dus toţi oamenii aceia ?

— Ei au apucat-o pe şosea ; n-o să-i întîlnim ; cărarea peste cîmp e la fel de sigură, liniştită şi puştie ca şi una care ar trece prin aer. Mergi ?

— Da, veni răspunsul, rostit mecanic nu fiindcă cea care vorbea ar fi dorit sau ar fi fost pregătită să se ducă ; sau fiindcă ar fi simţit altceva decît spaimă în faţa acestui proiect, ci pentru că nu era în stare s-o părăsească pe Shirley.

— Atunci trebuie să închidem ferestrele astea şi să asigurăm totul cît mai straşnic cu putinţă în urma noastră. Ştii pentru ce ne ducem, Cary ?

— Da — nu — fiindcă aşa vrei tu.

— Şi asta-i tot ! Şi te supui cu atîta uşurinţă unui simplu capriciu de-al meu ? Ce nevastă ascultătoare ai fi alături de un bărbat neînduplecat. În clipa de faţă chipul lunii nu-i mai alb decît al tău ; iar plopul de lîngă poartă nu tremură mai tare decît degetele tale pe care le agiţi mereu ; şi-aşa înspăimîntată şi docilă, îngrozită şi devotată, eşti gata să mă urmezi în viesparul unei primejdii adevărate ! Cary, lasă-mă să găsesc o explicaţie devotamentului tău ; pornim într-acolo pentru binele lui Moore ; să vedem dacă am putea să-i fim de vreun folos ; să facem un efort pentru a-l preveni despre ce se pregăteşte.

— Fără îndoială ! Sînt o proastă, carbă şi neputincioasă, iar tu eşti prevăzătoare şi cu judecată, Shirley ! Merg cu tine ! Cu toată bucuria merg alături de tine !

— Nici nu mă îndoiesc. Ai fi gata să-ți dai viața orbește și cu supunere pentru mine, dar pentru Moore ți-ai da-o bucuros și pe deplin conștient ; de fapt însă în noaptea asta nu e vorba de moarte — nu riscăm absolut nimic.

Caroline închise repede obloanele și trase zăvoarele.

— Să nu-ți fie teamă că n-am să pot alerga atîta cît ai să alergi tu și la fel de repede, Shirley. Ia-mă de mînă, s-o apucăm de-a dreptul peste cîmp.

— Dar tu poți să sari peste ziduri ?

— În noaptea asta pot.

— Ți-e teamă de garduri și de pîrîul pe care va trebui neapărat să-l trecem ?

— Pot să-l trec.

Plecară ; o luară la fugă. Nu numai un singur zid le stătu în cale, dar de oprit nu fu chip să le oprească. Shirley călca plină de siguranță și cu multă agilitate : cînd era nevoie, putea să sară ca o căprioară. Mai temătoare și mai puțin îndemînatică decît prietena ei, Caroline căzu de vreo două ori și se zgîrie ; dar de fiecare dată se ridică numaidecît, spunînd că n-are nimic. Ultimul ogor era împrejmuit de un gard viu de mărăcini ; pierdură timp căutînd o crăpătură prin el ; găsiră în sfîrșit una, dar foarte îngustă, însă izbutiră totuși să se strecoare prin ea ; părul lung, pielea catifelată, mătasea și muselina avură de suferit ; dar ce regretau înainte de toate era faptul că, din pricina acestor greutăți, trebuiră să-și încetinească graba. De partea cealaltă dădură peste pîrîul care alerga năvalnic pe-o albie pietroasă ; în locul acela nu era decît o punte alcătuită dintr-o scîndură îngustă. Shirley trecuse și mai înainte de multe ori peste ea fără teamă și fără nici un accident ; pînă atunci Caroline nu îndrăznise niciodată să încerce.

— Te trec eu în brațe, spuse domnișoara Keeldar ; ești ușoară și eu am destulă putere : lasă-mă să-ncerc.

— Dacă o să cad, poți să mă pescuiești, fu răspunsul venit odată cu recunoscătoarea strîngere de mînă.

Fără să zăbovească vreo clipă, Caroline păși înainte pe scîndura mișcătoare, de parcă ar fi continuat să meargă pe iarbă ; venind în urma ei, Shirley nu trecu cu mai multă hotărîre și siguranță. În starea lor de-atunci, la drumul acela, nici cel mai adînc și înspumat curs de apă nu le-ar fi putut pune stavilă în cale, nici uneia dintre ele. În acel moment nu le mai păsa nici de foc, nici de apă ; întregul Stilbro' Moor, luminat și trezit la viață de focurile aprinse în jur, nu le-ar fi putut opri, și nici torentele înspumate ale Calder-ului sau Aire[1]-ului n-ar fi izbutit s-o facă. Totuși, un zgomot le îndemnă să stea în loc. Abia puseseră piciorul pe pămînt, dincolo de pîrîu, cînd dinspre nord răsună o împușcătură. Se scurse o secundă. Mult mai departe, înspre sud, se auzi un pocnet asemănător. În răstimp de trei minute, semnale de același fel izbucniră dinspre răsărit și apus.

— La prima împușcătură am crezut că sîntem moarte, zise Shirley răsuflînd adînc. Am simțit cum mă izbește în tîmplă și mi-am închipuit că și ție ți-a străpuns inima ; dar sunetul ăsta care s-a repetat ne-a lămurit despre ce este vorba : sînt semnale — stabilite între ei — atacul e probabil gata să înceapă. Ar fi trebuit să avem aripi ; picioarele nu ne-au putut duce destul de repede.

O parte a crîngului se deschidea într-un luminiș ; cînd ieșiră în el, zăriră fabrica chiar mai jos de locul unde se aflau, puteau să deosebească bine clădirile și curtea ; puteau să vadă drumul ce ducea într-acolo. Și din cea dintîi privire Shirley înțelese că presupunerile ei se adevereau : ajunseseră prea tîrziu ca să-i mai poată preveni ; trecerea peste atîtea și atîtea piedici care încurcau scurtătura peste cîmp le luase mai mult timp decît socotiseră.

---

[1] Două rîuri în Yorkshire.

Drumul, care ar fi trebuit să arate alb, era înnegrit de o masă mișcătoare ; răzvrătiții se strînseseră dinaintea porții, o singură siluetă se zărea în curte și după cîte se părea încerca să le spună ceva ; la fabrică totul rămînea întunecat și neclintit ; nu se putea distinge nici o licărire de viață ori de lumină, nici o agitație în jurul ei.

— De bună seamă că e pregătit ; e sigur oare că acela care îi înfruntă singur nu e Moore ? șopti Shirley.

— E... e... trebuie să ne ducem la el. Eu *mă duc* la el.

— *Asta* n-ai s-o faci.

— Atunci pentru ce mă aflu eu aici ? Doar pentru el am venit. Mă duc la el.

— Din fericire, n-ai cum : nu există nici un loc pe unde să poți pătrunde în curte.

— Ba în afară de porțile din față mai *există* o mică portiță prin spate ; se deschide printr-un sistem secret pe care eu îl știu — am să-l încerc.

— Nu cu îngăduința mea. Domnișoara Keeldar o cuprinse cu amîndouă brațele pe după mijloc și o trase îndărăt, apoi continuă cu ton de poruncă : N-ai să te miști nici un pas de-aici. Într-un moment cum e cel de-acum. Moore ar fi și mirat și descumpănit dacă ne-ar vedea, pe oricare dintre noi. În clipe de primejdie adevărată, bărbaților nu le place niciodată să aibă femei în preajmă.

— Dar eu n-am să-l tulbur — am să-l ajut.

— Cum ? Inspirîndu-i eroism ? Ei ! Nu mai trăim în ziua de azi vremurile cavalerești : ce-o să vedem acum n-are să fie un episod de turnir, ci o luptă pentru bani, și hrană, și viață.

— Dar e firesc să fiu alături de el.

— Ca regină a inimii lui ? Cary, fabrica singură domnește peste gîndurile și năzuințele lui Robert ! Dacă are în spate fabrica și ramele lui, înseamnă că este susținut de tot ce-l poate încuraja și poate el înțelege. Nu pentru dragoste sau frumusețe are să fie el gata să frîngă lan-

cea, ci pentru registre și pentru postav. Nu fi sentimentală ; Robert nu e.

— Aș *putea* să-i săr într-ajutor — mă duc să-l caut.

— Atunci du-te — te las s-o faci — să-l cauți pe Moore ; n-ai să-l găsești.

Își desprinse brațele de pe ea. Caroline țîșni ca săgeata ageră din arcul bine întins ; în urma ei răsună un rîs amuzat și ironic. Și o singură prevenire :

— Bagă de seamă să nu te fi înșelat !

Și se înșelase. Domnișoara Helstone se opri, stătu în cumpănă, iarăși se uită. Silueta se retrăsese brusc de la poartă, iar acum fugea în goana mare către fabrică.

— Grăbește-te, Lina ! strigă Shirley. Întîmpină-l pînă n-apucă să intre pe ușă.

Caroline se întoarse pășind rar. Și spuse :

— Nu era Robert. Nu erau nici înălțimea, nici silueta, nici gesturile lui.

— Cînd ți-am dat drumul, știam că nu e Robert. Cum ți-ai putut închipui una ca asta ? Era un biet soldat, vai de el, pus să stea de santinelă. Acuma se află la adăpost, în fabrică, am văzut cum s-a deschis ușa și cum a intrat înăuntru. Încep să fiu mai liniștită ; Robert e pregătit ; prevenirea noastră ar fi fost de prisos, și acum începe să-mi pară bine că am venit prea tîrziu ca s-o mai aducem : am evitat necazurile unei scene penibile. Ce groaznic ar fi fost să fi intrat în birou *toute éperdue* [1] și să te fi trezit în prezența domnilor Armitage și Ramsden care ar fi fumat tacticoși, a lui Malone bîțîindu-se în fotoliu, a unchiului tău cufundat în sforăieli, a domnului Skyes cu ceașca de ceai tonic în mînă și a lui Moore însuși cu atitudinea lui de om de afaceri foarte stăpîn pe sine ; îmi pare bine că am evitat toate astea.

— Mă întreb cît de mulți or fi acolo, în fabrică, Shirley.

[1] Înspăimîntată (fr.).

— Destui ca s-o poată apăra. Soldații pe care i-am văzut de două ori astăzi încoace veneau, poți să fii sigură, și toți cei pe care i-am observat că stăteau adunați în jurul vărului tău, acolo, la serbare, acum sînt lîngă el.

— Și ce fac ăia acum, Shirley ? Ce sînt pocniturile acelea ?

— Topoare și răngi de fier care lovesc în porți : încearcă să le forțeze. Ți-e frică ?

— Nu ; dar îmi bate inima tare ; și nu prea mă mai pot ține pe picioare ; am să mă așed. Tu nu ești neliniștită ?

— N-aș putea spune — dar îmi pare bine că am venit ; o să vedem cu ochii noștri ce-are să se întîmple : sîntem chiar la fața locului și nimeni nu știe ; în loc să-l uluim pe diacon, pe postăvar și pe negustorul de cereale cu o romantică năvală în scenă, stăm aici singure cu noaptea prietenoasă, cu stelele mute și cu arborii foșnitori de la care prietenii noștri n-or să afle niciodată nimic.

— Shirley... Shirley... uite, porțile s-au prăbușit ! Ai fi zis că un copac uriaș a fost trîntit la pămînt. Și-acu' năvălesc în curte. Au să sfărîme ușile fabricii așa cum au sfărîmat și poarta ; ce poate face Robert împotriva unei asemenea mulțimi ? De ar vrea Dumnezeu să fiu puțin mai aproape de el... să-i aud vorbele... să-i pot spune ceva ! Cu voința mea — cu dorința fierbinte de a-i sta într-ajutor — ar fi cu neputință să-i devin o povară ; într-un fel sau altul aș putea să-i fiu de folos.

— Uite-i că înaintează ! strigă Shirley. Cu cîtă hotărîre merg înainte ! Și ce disciplină domnește în rîndurile lor — n-aș spune că e și curaj ; cînd sute de oameni pornesc împotriva a cîtorva zeci, nu se poate vorbi de curaj, dar (și aici glasul aproape i se stinse) poți să vezi destulă suferință și deznădejde la oamenii ăștia — astea au să-i îmboldească să meargă tot înainte.

— Înainte înseamnă împotriva lui Robert — și știi cît îl urăsc. Shirley, e mare primejdia ca ei să iasă învingători ?

— O să vedem. Moore și Helstone, oameni „din cea mai tare vînă a pămîntului“ — nu-s tîrîie brîu — nu-s papă-lapte...

Un trosnet — o pocnitură — zgomot de sfărîmături le curmă șoaptele. O salvă concentrată de pietre azvîrlite înspre fațada fabricii și ferestrele ei pricinuise toate cele auzite ; și-acum toate geamurile ferestrelor cu gratii zăceau la pămînt făcute țăndări. Un urlet urmă acestei dezlănțuiri — un urlet al răzvrătiților — al răzvrătiților din partea-de-nord-a-Angliei — din Yorkshire — din regiunea-de-apus — din regiunile-de-țesătorii-din-apusul-Yorkshire-ului. Probabil că niciodată n-ai auzit un astfel de urlet, cititorule ! Cu atît mai bine pentru urechile tale — poate chiar pentru sufletul tău ; căci dacă despică aerul cu o sabie de ură împotriva ta, sau a oamenilor ori principiilor susținute de tine și pentru ale căror interese subscrii din toată inima, atunci Mînia face să izbucnească strigătul Urii : Leul își scutură coama, se ridică și sloboade urletul Hienei ; și-o Castă se ridică plină de mînie împotriva altei Caste ; iar spiritul indignat, înșelat, al Rîndurilor-de-mijloc se năpustește plin de înverșunare și dispreț împotriva înfometatei și furioasei mulțimi a Clasei-lucrătoare. În astfel de momente este greu să fii tolerant — este greu să fii drept.

Caroline se ridică în picioare, iar Shirley o cuprinse în brațe ; și amîndouă rămaseră alături, la fel de drepte și la fel de neclintite ca niște trunchiuri de copac. Urletul acela se prelungi, și chiar după ce conteni, noaptea rămase înțesată de frămîntarea și murmurul mulțimii.

„De-acum ce-o să mai fie ?“ se întrebau cele două fete.

Nu se mai întîmplă nimic. Fabrica rămînea mută ca un mausoleu.

— E cu *neputință* să fie singur, șopti Caroline.

— Aş pune rămăşag pe tot ce am că e tot atît de puţin singur pe cît de puţin de speriat, răspunse Shirley.

Focuri de armă porniră din partea răzvrătiţilor. Oare acest semnal îl aşteptaseră cei din fabrică ? S-ar fi părut că da. Fiindcă pînă atunci inertă şi pasivă, fabrica se trezi ; flăcări ţîşniră prin tocurile goale ale ferestrelor ; o salvă de muschete bubui asurzitor peste Hollow.

— În sfîrşit vorbeşte şi Moore, spuse Shirley. Şi s-ar părea că e înzestrat cu daruri ascunse : n-a vorbit cu un singur glas.

— Pînă acum n-a făcut nimic ; nimeni nu-l poate învinui de nesocotinţă, afirmă Caroline. Ei au tras mai întîi ; ei i-au sfărîmat poarta şi ferestrele ; ei au tras împotriva oamenilor lui înainte ca ei să răspundă.

Dar ce se mai petrecea acum ? Părea greu de desluşit prin întuneric, era limpede însă că se petrecea ceva cumplit, o zarvă şi mai înteţită — atacuri înverşunate, rezistenţă disperată ; curtea fabricii, fabrica însăşi deveniseră cîmp de bătălie ; acum rareori se iveau răstimpuri de tăcere a armelor ; şi toată vremea veneau ecourile încăierărilor, ale alergăturilor, ale tropotelor şi ale schimbului de focuri între cele două tabere. Ţinta asaltatorilor părea să fie de a pătrunde în fabrică, iar a apărătorilor aceea de a-i împiedica. Îl auziră pe conducătorul răzvrătiţilor strigînd : „Prin spate, băieţi !“ Şi un glas răspunzînd : „Veniţi, că v-aşteptăm !“

— Spre clădirea administraţiei ! răsună din nou ordinul.

— Poftiţi ! V-aşteptăm şi-acolo ! se auzi răspunsul.

Şi într-adevăr, cea mai puternică străfulgerare ce izbucnise pînă atunci, cel mai des răpăit de împuşcături ce se auzise porni din faţa clădirii administraţiei, cînd răzvrătiţii se avîntară într-acolo.

Glasul care vorbise era glasul lui Moore însuşi. După sunetul lui se putea spune că sufletul îi era prins în încrîncenarea bătăliei ; se vedea limpede că instinctele

se treziseră în toţi cei care luptau acolo fără întrerupere şi ţineau cu totul în stăpînire fiinţa omenească raţională.

Amîndouă fetele simţeau cum le ard obrajii şi le zvîcnesc inimile ; amîndouă ştiau că n-ar fi avut nici un rost să se avînte şi să se amestece în încleştare ; nu doreau nici să dea şi nici să primească lovituri — dar nici n-ar fi putut să plece de acolo, Caroline tot atît de puţin ca şi Shirley. Nici n-ar fi putut leşina ; nici nu-şi puteau dezlipi ochii de pe scena aceea întunecată şi cumplită, de la masa aceea de fum ca un nor adevărat, de la fulgerele muschetelor — pentru nimic în lume.

„Cum şi cînd se va termina ?“ era întrebarea care se repeta cu fiecare înverşunată bătaie a inimii. „Se va ivi vreo situaţie în care ele să se poată dovedi de folos ?“ — asta aşteptau să vadă ; fiindcă, deşi Shirley evita cu o simplă glumă să vorbească de sosirea lor cu întîrziere şi totdeauna ar fi fost gata să ironizeze entuziasmul propriu sau al altora, ar fi dat o bună bucată din cel mai roditor pămînt al ei pentru şansa de a putea fi de folos.

Dar şansa asta nu-i era menită ; situaţia dorită nu se ivi ; nici nu părea probabilă. Moore aşteptase atacul acesta de zile, poate chiar săptămîni întregi ; era pregătit să-i facă faţă în orice punct. Fortificase şi îşi încadrase cu luptători fabrica întreagă, care oricum era o clădire solidă ; era un om socotit şi viteaz ; şi se apăra cu tărie de neclintit ; cei ce luptau alături de el îşi însuşiseră spiritul său şi-i imitau purtările. Răzvrătiţii nu mai fuseseră niciodată pînă atunci întîmpinaţi astfel. La alte fabrici pe care le atacaseră nu avuseseră de făcut faţă nici unei rezistenţe ; nici prin vis nu le-ar fi trecut că ar fi cu putinţă să întîlnească o apărare organizată şi hotărîtă. Cînd conducătorii lor au văzut focul viu pornit dinspre fabrică, au avut mărturia siguranţei de sine şi a hotărîrii proprietarului, cînd s-au auzit pur şi simplu chemaţi şi sfidaţi să întîmpine moartea, şi au văzut oameni din jurul lor căzînd răniţi, şi-au

dat seama că aici nu e nimic de făcut. Şi-au adunat în grabă forţele şi le-au retras departe de clădire; s-a făcut un apel în care oamenii răspundeau la numere şi nu la nume; pe urmă s-au împrăştiat peste cîmpuri, lăsînd în urma lor tăcere şi ruine. De la începutul şi pînă la încheierea atacului nu trecuse nici măcar o oră.

Între timp se apropiase faptul zilei; apusul se întuneca şi răsăritul începea să lucească. Ar fi fost de presupus ca amîndouă fetele care priviseră ciocnirea să alerge nerăbdătoare la învingători, căci de partea lor fuseseră cu tot sufletul; ele însă abia se apropiară cît mai pe furiş de clădirea cu geamurile sfărîmate, şi, în clipa cînd un grup de soldaţi şi domni în civil dădură buzna pe uşa cea largă de la intrare, se traseră iute într-un şopron, depozitul de fiare vechi şi cherestea, de unde puteau privi fără să fie văzute.

Nu era un spectacol vesel; clădirile arătau acum doar ca un stigmat al pustiirii pe fruntea senină a zorilor de vară. Întreg crîngul din vale era umbros şi plin de rouă, iar creştetul colinei îşi semeţea verdeaţa; însă chiar aici, în mijlocul văii încîntătoare, Vrajba, scăpată de sub control în vremea nopţii, bătătorise pămîntul cu copitele ei neîndurătoare şi lăsase în urmă distrugere şi sfărîmături. Clădirile căscau parcă în ruină prin ferestrele fără geamuri; curtea era semănată din belşug cu pietre şi cioburi de cărămizi, iar la temelia pereţilor se vedeau ici şi colo arme de foc şi arme albe lepădate printre cioburile sticloase; pe pietriş se distingeau mai multe pete de un roşu închis; lîngă poartă, un trup omenesc zăcea inert, cu faţa în jos; vreo cinci sau şase răniţi gemeau şi se zvîrcoleau în ţărîna însîngerată.

La vederea acestora, domnişoara Keeldar se schimbă la faţă; încerca gustul amar al momentelor de după bătălie, cînd moartea şi durerea iau locul înflăcărării şi strădaniilor; era negreala lăsată în urmă de focul strălucitor,

după ce tăciunii i s-au stins, căldura a dispărut şi lucirile s-au topit.

— Pe astea toate am vrut să le previn, spuse cu un glas a cărui cadenţă trăda bătăile neregulate ale inimii.

— Dar n-ai izbutit să le previi; ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă; dar a fost zadarnic, spuse Caroline încercînd s-o îmbărbăteze. Nu fi mîhnită, Shirley.

— Îmi pare rău pentru nefericiţii ăştia, veni răspunsul, în vreme ce lucirea ochilor i se înroura. Oare în fabrică o fi cineva rănit? Omul de-acolo e unchiul tău?

— El este; şi uite-l şi pe domnul Malone; şi — o, Shirley! — uite-l pe Robert!

— Da (şi acum reveni la vechiul ei ton), dar nu-ţi înfige unghiile în palma mea. Văd, nu-i nimic extraordinar în asta. Ştiam bine că oricine ar fi putut lipsi de aici, în afară de el.

— Vine încoace spre noi, Shirley!

— Vrei să spui înspre pompa de apă, ca să-şi spele mîinile şi fruntea, care după cîte văd e zgîriată.

— Sîngerează, Shirley; nu mă mai ţine: trebuie să mă duc.

— Nu faci un pas!

— E rănit, Shirley!

— Un fleac!

— Dar *trebuie* să mă duc la el — vreau atît de mult să mă duc: nu mai pot îndura să mă ţii aici.

— De ce să te duci?

— Ca să vorbesc cu el, să-l întreb cum se simte şi ce pot face pentru a-i fi de ajutor.

— Ca să-l înfurii şi să-l stînjeneşti; să-l ajuţi ca să daţi împreună un spectacol în faţa soldaţilor ăstora, a domnului Malone, a unchiului tău şi a celorlalţi. Tu ce crezi: i-ar plăcea? Peste o săptămînă ai fi încîntată cînd ţi-ai aduce aminte de treaba asta?

— Oare totdeauna o să trebuiască să cedez şi să mă supun? întrebă Caroline puţin furioasă.

— Pentru binele lui, da. Şi încă şi mai mult pentru al tău. Ascultă-mă pe mine, dacă te arăţi acum, peste o oră doar are să-ţi pară rău, şi la fel are să-i pară şi lui Robert.

— Crezi că nu i-ar face plăcere, Shirley ?

— Ar fi mult mai puţin încîntat, decît atunci cînd l-am oprit din drum ca să ne ureze noapte bună, lucru pentru care ai fost atît de supărată.

— Dar atuncea a fost doar un joc, nu era vorba de nici o primejdie.

— Iar acum e treabă serioasă ; trebuie lăsat în pace.

— Nu vreau să mă duc la el decît fiindcă e vărul meu — înţelegi sau nu ?

— Înţeleg perfect. Ia, ia uită-te la el acum. S-a spălat pe frunte şi sîngele s-a oprit. Rana asta nu-i decît o simplă zgîrietură ; văd bine chiar de aici ; acum se duce să îngrijească de răniţi.

Într-adevăr, domnul Moore şi domnul Helstone se învîrtiră prin curte, oprindu-se şi cercetîndu-i pe cei ce zăceau la pămînt. Pe urmă dădură dispoziţii ca răniţii să fie ridicaţi şi transportaţi înăuntrul fabricii. După ce se isprăvi cu asta, Joe Scott primi poruncă să pună şaua pe calul patronului şi pe poneiul domnului Helstone, şi amîndoi porniră în galop întins să caute ajutor medical în diferite locuri.

Caroline încă nu se potolise.

— Shirley, Shirley, atît de mult aş fi vrut să schimb o vorbă cu el înainte de-a fi plecat, murmură în vreme ce ochii începură să-i înoate în lacrimi.

— De ce plîngi, Lina ? întrebă domnişoara Keeldar cu puţină asprime. Ar trebui să fii fericită şi nu supărată. Robert a scăpat teafăr ; a ieşit învingător ; în luptă s-a arătat viteaz şi stăpîn pe sine ; acum se poate spune că a obţinut un adevărat triumf ; e oare vremea — sînt astea pricini de plîns ?

— Nu ştii tu ce-i în inima mea, stărui Caroline ; ce durere şi cîtă suferinţă ; nici de unde izvorăsc. Pot foarte bine înţelege că te bucură nespus bunătatea şi nobleţea lui Robert ; la fel se întîmplă şi cu mine, într-un anume sens, dar, într-altul, sînt atît de nenorocită. Sînt mult, mult prea depărtată de el ; într-o vreme îi eram mai apropiată. Lasă-mă singură puţin, Shirley. Lasă-mă să plîng cîteva minute ; are să-mi facă bine.

Văzîntd-o cum tremură din tot trupul, domnişoara Keeldar o lăsă în voia ei şi încetă cu dojenile. Ieşi din şopron şi îi îngădui să plîngă în pace. A fost lucrul cel mai bun. Peste cîteva minute Caroline veni lîngă ea, mult mai liniştită. Şi spuse în felul ei firesc, supus şi blînd :

— Hai, Shirley, acum hai să mergem acasă. Îţi promit că nu voi mai încerca să-l văd pe Robert pînă nu mă cheamă el. Niciodată n-am să mai încerc să-mi impun prezenţa. Îţi mulţumesc că m-ai reţinut adineauri.

— Am făcut-o cu cele mai bune intenţii, răspunse domnişoara Keeldar. Şi-acum, dragă Lina, urmă ea, să ne întoarcem feţele către briza răcoroasă a dimineţii şi să mergem foarte liniştite îndărăt la casa parohială. O să ne strecurăm înăuntru aşa cum ne-am strecurat şi la plecare ; nimeni n-are să ştie unde am fost sau ce am văzut noi în noaptea asta ; în felul ăsta ne ferim de orice necazuri ne-ar putea pricinui ironia ori răstălmăcirile. Mîine o să-l vedem pe Robert şi-o să ne arătăm foarte voioase ; dar nu mai spun nimic ca să nu încep şi eu să plîng. S-ar părea că sînt aspră faţă de tine, dar să ştii că nu sînt.

CAPITOLUL XX

A DOUA ZI

La întoarcerea către casa parohială cele două fete n-au întîlnit ţipenie de om ; au intrat înăuntru fără să facă nici un zgomot ; s-au furişat la etaj fără să fie

auzite ; faptul zilei le oferea lumina de care aveau trebuință. Shirley se culcă imediat. Și cu toate că odaia îi era străină — fiindcă niciodată pînă atunci nu mai dormise la casa parohială — cu toate că scena de curînd văzută nu-și găsea, în ce privește încordarea și spaima, asemănare cu vreo alta din toate cîte avusese parte să vadă pînă atunci, totuși, de-abia puse capul pe pernă că un somn adînc, binefăcător îi închise ochii și o liniști.

Sănătatea ei desăvîrșită era un dar demn de invidiat ; deși totdeauna plină de înțelegere și cu inimă înflăcărată, nu era nervoasă ; emoțiile puternice puteau să se ivească și să treacă fără a o epuiza ; furtuna o tulbura și o neliniștea doar pînă apuca să se stingă ; dar îi lăsa puterea de adaptare neatinsă și prospețimea cu totul neveștejită. După cum fiecare zi îi aducea cîte o emoție ce-o imboldea, tot la fel fiece noapte îi oferea odihna ce-o reîntrema. Caroline o privea cum doarme și în frumusețea chipului ei fericit îi citea senitătatea sufletească.

În ce o privește pe ea, fiind altfel de temperament, nu putea să doarmă. Banala încordare din vremea ceaiului și a întîlnirii cu elevii ar fi fost de ajuns pentru a nu o lăsa să închidă ochii toată noaptea ; efectele cumplitei drame de curînd desfășurate în fața ochilor ei aveau toți sorții de a rămîne neștirbite zile de-a rîndul. Inutil ar fi încercat să stea măcar întinsă ; așa că se ridică în capul oaselor lîngă Shirley, numărînd minutele ce se scurgeau alene și privind cum soarele de iunie se înălța pe cer.

Viața se irosește repede în asemenea stări de veghe ca acelea trăite prea des de Caroline în vremea din urmă ; stări de veghe în timpul cărora mintea — neavînd hrană plăcută cu care să se nutrească — nici mana speranței — nici mierea fericitelor aduceri-aminte — încearcă să-și țină zilele cu hrana săracă a dorințelor, și neizbutind să afle în ea nici desfătare și nic sprijin, simțindu-se gata să piară din pricina năzuințelor neîmplinite, se întoarce către filozofie, către hotărîrile neabătute și către resemnare ; și cheamă în ajutor toate aceste zeități, dar le cheamă zadarnic — rămîne neauzită, neajutată, și tînjește.

Caroline era credincioasă ; de aceea, de cîte ori se afla în încurcătură, înălța nenumărate rugăciuni după obiceiul creștinesc ; le rostea cu adîncă evlavie ; și cerșea răbdare, putere, ușurare. Dar, după cum cu toții știm, lumea aceasta e tărîmul încercărilor și suferințelor ; iar cum toate fierbințile ei rugi nu-i aduseseră nimic, începuse să creadă că ele nu sînt auzite și nu sînt primite. I se părea uneori că Dumnezeu își întorsese fața de la dînsa. Cîteodată devenea calvinistă și, scufundîndu-se în apele deznădejdii religioase, vedea cum s-adună asupra-i întunericul osîndei.

Cei mai mulți dintre oameni au trăit în viața lor un răstimp sau mai multe cînd s-au simțit abandonați ; de-a lungul căror perioade, nutrind îndelungă vreme speranțe zadarnice și văzînd mereu că ziua împlinirii nu mai sosește, într-adevăr li s-a vătămat inima în piept. E un moment cumplit, dar deseori se întîmplă ca întunericul cel mai de nepătruns să preceadă ivirea zorilor ; este acea epocă a anului cînd înghețatul vînt de ianuarie poartă peste pustietăți imnul funebru al iernii ce se duce, dar totodată și prevestirea primăverii apropiate. Păsărelele înțepenite de frig nu pot totuși înțelege astfel răbufnirile sub suflarea cărora dîrdiie ; și la fel de puțin e în stare sufletul chinuit să vadă în culmea amarului său zorii mîntuirii. Totuși, fie ca toți aceia care suferă să-și păstreze neștirbită dragostea și credința în Dumnezeu ; pînă în cele din urmă Atotputernicul niciodată nu-l va dezamăgi și niciodată nu-l va da uitării „Pe cei pe care îi iubește, îi încearcă. Vorbele acestea grăiesc adevărul și nu trebuiesc uitate.

În sfîrșit, casa începu să prindă viață ; servitoarele se sculaseră : deschideau obloanele de jos. Părăsind patul, care nu fusese pentru ea decît un culcuș de spini, Cary,

retrăi acea înviorare a spiritului ce vine odată cu reîntoarcerea zilei, cu reînceperea activității, și care este hărăzită tuturor, în afara celor trecuți de culmea disperării sau aflați pe moarte. Se îmbrăcă la fel ca de obicei, cu grijă, străduindu-se să-și aranjeze părul și veșmintele astfel încît nimic din pustiul ce-l simțea în inimă să nu răzbată în afară ; odată îmbrăcate amîndouă, arăta la fel de proaspătă, ca Shirley, atîta doar că ochii domnișoarei Keeldar clocoteau de viață, iar ai domnișoarei Helstone păreau stinși.

— Astăzi o să am multe de spus domnului Moore, au fost primele cuvinte rostite de Shirley ; și i se vedea pe chip că viața îi e plină de interes, de speranțe și de preocupări. Va trebui să se supună unui interogatoriu, adăugă. După cîte cred, își închipuie că a fost destul de abil ca să mă prostească. Asta e felul cum se poartă bărbații cu femeile ; mereu le ascund primejdiile ; sînt convinși, presupun, că le scutesc de necazuri. Își imaginează că noi nu știm mai nimic despre locul unde s-au aflat dumnealor astă-noapte ; noi *știm* însă că ei într-adevăr nici nu bănuiesc unde ne-am aflat. Am impresia că bărbații își imaginează mințile femeilor ca grozav de asemănătoare cu ale copiilor. Ei, asta e cu adevărat o greșeală.

Toate astea au fost spuse pe cînd stătea dinaintea oglinzii și își aranja părul natural ondulat răsucindu-și buclele pe după deget. Peste cinci minute, în vreme ce Caroline îi încheia rochia și îi prindea cingătoarea, reluă aceeași temă :

— Dacă bărbații ar putea să ne vadă cum sîntem de fapt, ar rămîne cam uluiți ; dar în ce privește femeile, cei mai inteligenți, cei mai clarvăzători dintre bărbați sînt deseori copleșiți de o iluzie : nu le privesc pe femei într-o lumină adevărată ; le înțeleg greșit atît în părțile bune, cît și în cele rele ; pentru ei, femeia bună e un lucru tare ciudat, jumătate păpușă și jumătate înger ; femeia rea aproape întotdeauna un diavol. Și-atunci să-i vezi cum cad în extaz fiecare în fața creației celuilalt, divinizînd eroina cutărui poem — roman — piesă, găsind că e minunată — dumnezeiască ! Minunată și dumnezeiască poate fi, dar de cele mai multe ori cu totul falsă — falsă ca trandafirul de pe cea mai bună bonetă a mea. Dacă aș spune tot ce gîndesc în privința asta, dacă mi-aș exprima adevărata părere despre principalele personaje feminine din cele mai izbutite opere, unde aș ajunge ? Într-o jumătate de oră aș fi moartă sub un morman de pietre răzbunătoare.

— Shirley, trăncănești atîta că mi-e imposibil să te urmăresc. Vorbește mai rar. Și să știi că, la urma urmei, eroinele scriitorilor sînt aproape la fel de izbutite ca și eroii scriitoarelor.

— Da, de unde ! Femeile îi descifrează pe bărbați mult mai exact decît bărbații pe femei. Într-o bună zi, cînd o să am timp, voi dovedi treaba asta într-un articol de revistă ; numai că nu va fi niciodată publicat ; o să fie „refuzat cu mulțumiri“ și păstrat la dispoziția mea.

— Asta fără îndoială ; nu poți să scrii destul de bine, nu știi destule lucruri, nu ești o fată învățată, Shirley.

— Dumnezeu mi-e martor că nu pot să te contrazic, Cary : sînt ignorantă ca o cizmă. Am și eu o mîngîiere, totuși : că nici tu nu ești mai brează.

Coborîră să ia micul dejun.

— Mă întreb cum își vor fi petrecut noaptea doamna Pryor și Hortense Moore, spuse Caroline în timp ce pregătea cafeaua. Ce egoistă sînt ? Pînă în clipa de față nici o clipă nu m-am gîndit la ele. Probabil că au auzit tot vacarmul. Fieldhead și locuința lui Moore sînt atît de aproape ! Și Hortense e fricoasă în împrejurări de-astea ; nu mă îndoiesc că și doamna Pryor e la fel.

— Ascultă-mă pe mine, Lina, Moore a făcut el ce-a făcut ca s-o îndepărteze pe soră-sa ; a plecat spre casă cu domnișoara Mann ; probabil că a aranjat să rămînă acolo peste noapte. Cît despre doamna Pryor, recunosc

deschis că sînt cam neliniştită ; dar peste o jumătate de ceas o să fim lîngă dînsa.

Între timp, vestea despre cele petrecute la Holow se răspîndise peste tot prin împrejurimi. Fanny, care se dusese la Fieldhead să ia laptele, se întoarse gîfîind de alergătură şi aduse ştirea că noaptea se dăduse o luptă la fabrica domnului Moore şi vreo douăzeci de oameni fuseseră ucişi. Cît lipsise Fanny, Eliza aflase de la băiatul măcelarului că fabrica arsese pînă în temelii. Amîndouă năvăliseră în salon ca să le vestească domnişoarelor aceste noutăţi îngrozitoare, încheindu-şi relatarea limpede şi curgătoare cu afirmaţia că fără îndoială părintele trebuie să fi fost amestecat ; erau cu totul încredinţate că şi dînsul şi Thomas, secretarul, se duseseră noaptea trecută să se alăture domnului Moore şi soldaţilor ; de ieri după-amiază nici de domnul Malone nu se mai ştia nimic la locuinţa dumnealui ; nevasta lui Joe Scott şi toţi ai lui erau cumplit de îngrijoraţi în ce priveşte soarta capului familiei.

De abia se încheiase împărtăşirea acestor noutăţi, cînd o bătaie în uşa bucătăriei anunţă sosirea unui băiat de la Fieldhead, venit în graba mare cu un bilet din partea doamnei Pryor. Biletul fusese scris în fugă şi cerea întoarcerea urgentă a domnişoarei Keeldar direct acasă, întrucît atît vecinii cît şi personalul de la conac se aflau în cea mai mare zăpăceală şi se cereau neapărat date unele dispoziţii pe care numai stăpîna le putea hotărî. Într-un postscriptum se formula rugămintea insistentă ca domnişoara Helstone să nu fie lăsată singură la casa parohială ; se sugera că lucrul cel mai bun ar fi s-o însoţească pe domnişoara Keeldar.

— Femeia asta ştie una şi bună, spuse Shirley în timp ce îşi lega boneta. Apoi se duse în fugă s-o ia pe Caroline.

— Dar ce-or să facă Eliza şi Fanny ? Şi dacă se întoarce unchiu-meu ?

— Unchiu-tău încă nu se întoarce ; are el altele de făcut ; toată ziua are să galopeze între Briarfield şi Stilbro', înainte şi înapoi, ca să-i pună în mişcare pe magistraţii de la tribunal şi pe ofiţerii din tabără ; Fanny şi Eliza se pot foarte bine duce la Joe Scott şi să stea cu nevasta acestuia şi a secretarului, să le ţină tovărăşie. În afară de asta, poţi fi sigură că în momentul de faţă nu mai e vorba de nici o primejdie adevărată : au să treacă săptămîni pînă ce răzvrătiţii se vor putea aduna din nou, ca să pună la cale altă încercare ; înseamnă că greşesc foarte grav dacă Moore şi domnul Helstone n-au să tragă foloase de pe urma întîmplării de astă-noapte pentru a-i pune definitiv cu botul pe labe ; au să bage spaima în autorităţile de la Stilbro' ca să-i silească să ia măsuri drastice. Nădăjduiesc numai că n-au să fie prea severi şi n-au să-i urmărească pe nenorociţii aceia cu prea multă înverşunare.

— Robert n-are să fie crud ; am văzut noi bine şi noaptea trecută, spuse Caroline.

— Dar va fi aspru, replică Shirley. Şi la fel are să fie şi unchiul tău.

Pe cînd se grăbeau înspre Fieldhead peste pajişti şi de-a lungul potecii de pe plantaţie, văzură pe şoseaua din depărtare o mulţime cu totul neobişnuită de călăreţi şi pedestraşi, îndreptîndu-se cu toţii spre vîlceaua de obicei atît de singuratică. Cînd ajunseră la conac găsiră deschise porţile ogrăzii din spate, iar curtea şi bucătăria pline de o lume agitată alcătuită din cei veniţi după lapte — bărbaţi, femei şi copii, pe care se părea că doamna Gill, menajera, zadarnic se trudea a-i convinge să-şi ia bidoanele cu lapte şi să plece. (Fiindcă a venit vorba, să spunem că în nordul Angliei este, sau era, obiceiul ca ţăranii stabiliţi pe pămînturile nobililor de ţară să-şi primească raţiile de lapte şi unt de la lăptăria conacului ; căci pe păşunile moşiei creşteau cirezi de vaci

cu lapte, spre folosul celor ce trăiau în vecinătate. Domnişoara Keeldar avea o asemena cireadă — vaci de rasă cu guşi bogate, hrănit cu iarbă dulce şi adăpate din apele limpezi ale fermecătorului ţinut Airedale ; iar stăpîna se arăta foarte mîndră de buna îngrjire ce-o primeau vacile sale şi de aspectul lor semeţ.) Văzînd acum ce fel stau lucrurile şi că ar fi bine ca oamenii să elibereze locul, Shirley se duse de-a dreptul în mijlocul grupurilor aşezate la taifas. Le ură bună dimineaţa cu o naturaleţe sinceră şi calmă — caracteristica firească a purtării ei atunci cînd se adresa unei mulţimi, mai ales dacă mulţimea era alcătuită din oameni muncitori ; cu egalii se purta mult mai rece, iar faţă de cei mai mari se arăta aproape semeaţă. Pe urmă îi întrebă dacă şi-au primit toţi raţia de lapte şi înţelegînd că treaba asta se îndeplinise, le spuse mai departe că „ se întreabă ce mai au de aşteptat acolo".

— Mai schimbăm şi noi cîte-o vorbă despre lupta de la fabrica dumneavoastră, domnişoară, răspunse un bărbat.

— Mai schimbaţi cîte-o vorbă ! Asta e obiceiul vostru ! începu Shirley. Ciudat lucru că tuturor vă place atît de mult să *staţi de vorbă* despre tot ce se întîmplă. Dacă cineva moare pe neaşteptate, *staţi de vorbă ;* dacă izbucneşte vreun foc undeva, *staţi de vorbă,* dacă un proprietar de fabrică dă faliment, *staţi de vorbă,* şi *staţi de vorbă* şi dacă e cumva ucis. Ce folos aduce statul ăsta de vorbă al vostru ?

Nimic nu le place oamenilor de jos mai mult decît o mică mustrare făcută deschis şi cu oarecare haz. Linguşeala o dispreţuiesc profund ; de dojana cinstită se bucură. Îi spun „vorbă pe faţă" şi încearcă o plăcere sinceră atunci cînd le este adresată lor. Într-o secundă, asprimea familiară a modului cum le vorbise domnişoara Keeldar îi cîştigă pe toţi cei de faţă.

— Nu sîntem noi şi nici n-am fost chiar aşa ca unii de pe-aici, prin jurul nostru ; eu aşa zic, nu credeţi ? întrebă zîmbind un bărbat.

— Nici cu o iotă mai de ispravă. Voi, care ar trebui să fiţi pilde de hărnicie, v-adunaţi şi staţi la taifas întocmai ca leneşii. Oamenii sus-puşi, cei bogaţi, care n-au nimic de făcut, pot fi în parte iertaţi pentru că îşi irosesc timpul în felul ăsta ; dar voi, oameni nevoiţi să-şi cîştige pîinea cu sudoarea frunţii, n-aveţi dreptul la nici un fel de iertare.

— E cam greu de priceput, domnişoară. Adică din pricină că muncim din greu, noi să n-avem niciodată sărbătoare ?

— *Niciodată !* veni fără întîrziere răspunsul ; afară doar, continuă stăpîna conacului cu un zîmbet care înmuia pe jumătate asprimea cuvintelor — afară doar dacă vă pricepeţi să faceţi în vreme de sărbătoare ceva mai bun de cît să vă adunaţi laolaltă la rom şi la ceai, dacă e vorba de femei, sau la bere şi lulele, dacă e vorba de bărbaţi şi *să spuneţi* vrute şi nevrute pe socoteala vecinilor. Haideţi, oameni buni, continuă trecînd dintr-o dată de la asprime la amabilitate, faceţi-mi mie hatîrul ăsta : luaţi-vă bidoanele şi plecaţi spre casă. Aştept pentru astăzi mai mulţi musafiri şi nu-i frumos să vadă aleile ce duc spre casă pline de lume.

Oamenii din Yorkshire sînt pe atît de înţelegători la vorba bună, pe cît se arată de îndărătnici în faţa silniciei ; peste cinci minute nu se mai afla nimeni în curte.

— Vă mulţumesc şi să ne vedem cu bine, prieteni, le spuse Shirley cînd închise porţile.

Şi acum să-l mai aud pe oricare dintre mahalagiii aceia simandicoşi trudindu-se să găsească vreun cusur purtării oamenilor din Yorkshire ! Luaţi aşa cum se cuvine, majoritatea flăcăilor şi fetelor din ţinutul de apus sînt domni şi doamne din creştet şi pînă în tălpi. Numai

în fața pozei găunoase și a afectării puerile a unei nobleți de tinichea se zburlesc și se revoltă.

Intrînd prin spate, tinerele domnișoare trecură prin bucătărie (sau *casă*, cum i se spune bucătăriei interioare) și ajunseră în hol. Doamna Pryor coborî în fugă scările de stejar, ca să le întîmpine. Era pe de-a-ntregul vlăguită ; obrajii de obicei viu colorați deveniseră palizi ; ochii ei albaștri mai totdeauna calmi, deși sfioși, cătau acum în toate părțile, cu neliniște și teamă. Totuși, nu se dezlănțui în cine știe ce exclamații sau într-o povestire grăbită a celor ce se petrecuseră. În tot cursul nopții, ca și acum, dimineața, sentimentul ei cel mai puternic fusese acela de nemulțumire față de sine însăși, pentru că nu izbutea să fie mai tare, mai cumpănită, mai pe măsura celor ce se cereau de la ea în astfel de împrejurări. Începu cu glas tremurat, dar cu cea mai mare grijă de a evita orice exagerare în cele ce avea de spus :

— Ați aflat că astă-noaptea un grup de răzvrătiți a atacat fabrica domnului Moore. De aici am auzit foarte bine împușcăturile și toată zarva — nimeni dintre noi n-a închis ochii. A fost o noapte tristă. Toată dimineața am avut aici o întreagă harababură de oameni care veneau și plecau, de slujitori care îmi cereau porunci și directive, iar eu nu credeam că sînt îndreptățită să fac astfel de treburi. După cîte cred, domnul Moore a trimis după niște provizii pentru soldați și pentru ceilalți oameni care au apărat fabrica, și după niște lucruri cu care să poată veni în ajutorul răniților. Nu mi-am putut asuma răspunderea să dau ordine sau să iau măsuri. Mi-e teamă că amînarea a fost cumva dăunătore în unele privințe ; dar aici nu sînt acasă la mine. Iar dumneata nu erai de față, dragă domnișoară Keeldar — ce puteam eu să fac ?

— Și nu s-au trimis nici un fel de provizii ? întrebă Shirley schimbîndu-se la înfățișare, și din senină, binevoitoare și calmă cum fusese chiar și cît îi dojenise pe cei sosiți după lapte, devenind deodată neguroasă și agitată.

— Cred că nu, draga mea.

— Nu s-a trimis nimic pentru răniți ? Nici rufărie — nici vin — nici saltele și cearșafuri ?

— Cred că nu. N-aș putea spune ce-a făcut doamna Gill ; mie însă mi s-a părut cu neputință în acel moment să îndrăznesc a dispune de lucrurile dumitale și să trimit provizii soldaților — provizii pentru o companie de ostași mi se pare ceva extraordinar. Nici măcar n-am întrebat cîți anume sînt ; dar nu m-aș fi gîndit o singură clipă să-i las să-ți prade casa, cum s-ar zice. Am vrut să procedez așa cum e mai bine : mărturisesc însă că n-am izbutit să văd lucrurile prea limpede.

— Și totuși sînt cum nu se poate mai clare. Soldații aceștia și-au primejduit viața apărînd bunurile mele — presupun că au drept la recunoștință din partea mea ; răniții sînt oameni ca și noi — presupun că trebuie să-i ajutăm. Doamnă Gill !

Se răsuci în loc și strigă cu un glas mai mult limpede decît blînd. Prin lambriurile de stejar masiv ale holului și prin ușile bucătăriei răsună mai poruncitor decît chemarea unui clopot. Ocupată fiind pînă peste cap cu pregătirea pîinii, doamna Gill apăru cu mîinile și șorțul în starea în care se cuvenea să se afle la bucătărie, căci nu îndrăznise să mai zăbovească pentru a-și șterge coca de pe mîini și scutura făina de pe șorț. Niciodată stăpîna ei nu chemase cu asemenea glas, cu excepția unei singure întîmplări petrecute mai demult, cînd privind pe fereastră îl văzuse pe Tartar încleștat în luptă cu doi dulăi de căruțași, fiecare în parte la fel de voinic ca și el, chiar dacă nu și la fel de curajos, iar pe stăpînii dulăilor stînd pe de lături și încurajîndu-i, în vreme ce Tartar nu avea nici un sprijin ; atunci, într-adevăr, îl strigase pe John ca și cînd s-ar fi apropiat ziua Judecății-de-apoi. Nici

nu așteptase ca John să răspundă chemării, și alergase afară, în drum, cu capul gol ; iar după ce le spusese căruțașilor că îi socotește mult mai puțin oameni decît cele trei animale care se zvîrcoleau în țărînă dinaintea lor, își înfipsese mîinile în gîtul vînjos al celui mai mare dintre dulăi și se străduise cu toate puterile să-l sugrume pentru a-l sili să-și descleșteze colții nemiloși din jurul ochiului rănit al lui Tartar. Numaidecît se adunară cinci sau șase bărbați veniți să-i sară într-ajutor, dar niciodată nu le-a adresat măcar un singur cuvînt de mulțumire. Spusese : „Dacă ar fi fost oameni de omenie, ar fi putut să sară mai înainte". În toată ziua aceea nu mai schimbase cu nimeni vreun cuvînt ; pînă seara rămăsese lîngă focul din hol, supraveghindu-l și oblojindu-l pe Tartar, care stătea întins pe-o saltelușă la picioarele ei, însîngerat, țeapăn și umflat. Din vreme în vreme plînsese pe furiș, se aplecase asupra lui și-i murmurase cele mai calde cuvinte de milă și alint, pe tonuri a căror muzică bătrînul și speriatul războinic canin arăta că o înțelege, lingîndu-i mîna ori sandaua, cînd nu-și lingea rănile purpurii. Cît despre John, o săptămînă întreagă după aceea stăpîna nu făcuse decît să-i întoarcă spatele.

Aducîndu-și aminte de acea măruntă întîmplare, doamna Gill venise „tremurînd ca varga", după propriile ei spuse. Cu glas sigur, în cuvinte scurte, domnișoara Keeldar porni să pună întrebări și să dea porunci. Faptul că într-o împrejurare cum era aceea, la Fieldhead se arătase o inospitalitate demnă de cocioaba unui nevoiaș îi rănea adînc spiritul demn ; iar revolta mîndriei rănite se vădea limpede în zvîcnirile inimii, care făceau să-i salte mătasea și dantelele de pe piept.

— Cîtă vreme a trecut de cînd a sosit mesajul domnului Moore ?

— Nici măcar un ceas, domnișoară, răspunse menajera, cu glas liniștitor.

— Nici un ceas ! Aproape cu aceeași liniște ai putea spune o zi. Pînă acum probabil că s-au adresat în altă parte. Trimite imediat pe cineva acolo să anunțe că tot ce se află în casa asta stă la dispoziția domnului Moore, a domnului Helstone și a soldaților. Asta fă înainte de toate !

În vreme ce ordinul era dus la îndeplinire, Shirley se depărtă de prietenele ei și rămase lîngă fereastra holului, tăcută și inabordabilă. Cînd doamna Gill reveni, se întoarse și ea de la fereastră ; pe obraji îi strălucea îmbujorarea care năpădește chipurile palide în clipele de dureroasă încordare ; în ochii întunecați la culoare îi sclipeau scînteile iscate de nemulțumire.

— Să se aducă tot ce se găsește în cămări și în pivnițele de vin, să fie încărcat în harabale și trimise jos, la Hollow. Dacă se întîmplă să nu fie în casă prea multă pîine sau destulă carne, du-te numaidecît la măcelar și la brutar și spune-le că doresc să trimită acolo tot ce au. Dar mai bine am să mă ocup eu singură.

Și numaidecît plecă.

— În curînd are să se îndrepte totul ; pest un ceas își revine, îi șopti Caroline doamnei Pryor. Mergeți sus, doamnă dragă, adăugă apoi cu multă căldură, și încercați să fiți cît puteți de calmă și destinsă. Adevărul e că înspre sfîrșitul zilei Shirley are să fie mai supărată pe ea decît pe dumneavoastră.

Folosind cîteva noi asigurări și îndemnuri duioase, domnișoara Helstone izbuti s-o liniștească pe necăjita doamnă Pryor. După ce o conduse pînă în camera ei și îi făgădui că are să se întoarcă de îndată ce se liniștesc lucrurile, Caroline o lăsă și se duse să vadă, după cum se exprima ea, „dacă poate da o mînă de ajutor". Și repede văzu că o poate face cu prisosință, căci personalul de la Fieldhead era departe de a fi numeros, și chiar atunci stăpîna găsi tot felul de treburi pentru fiecare dintre oamenii aflați la dispoziție, ca și pentru ea însăși.

Delicata, voioasa și îndemînatica activitate depusă de Caroline în sprijinul menajerei și a fetelor din casă — toate cam speriate de purtarea neobișnuită a stăpînei — avu numaidecît urmările cele mai fericite: dădu ajutor executanților și o potoli pe cea care dirija totul. O privire sau un zîmbet pornit întîmplător de la Caroline o făcea îndată și pe Shirley să zîmbească. Cea dintîi tocmai căra un coș greu pe scările pivniței. Shirley alergă spre ea, strigînd:

— Asta-i o rușine! Are să-ți rupă mîinile.

I-l luă din brațe și îl cără ea însăși pînă în curte. Cînd se întoarse, norii de furie se risipiseră; flăcările din priviri se stinseseră: umbrele de pe frunte dispăruseră: reveni la obișnuita purtare veselă și prietenoasă față de cei din jur, amestecînd în voioșia recîștigată puțin din rușinea datorată nedreptei mînii de mai înainte.

Încă supraveghea încărcarea harabalei, cînd un domn pătrunse în curte și se apropie fără să fie observat.

— Pot nădăjdui că domnișoara Keeldar se simte bine în dimineața asta? spuse noul-venit cercetîndu-i cu o atenție destul de grăitoare fața încă îmbujorată.

Shirley îi aruncă o privire, apoi își văzu înainte de treburi, fără să-i răspundă. Un zîmbet îndeajuns de plăcut îi flutura pe buze, dar și-l ascunse. Noul-sosit repetă salutul, aplecîndu-se ca să poată fi mai aproape de ureche ei.

— Destul de bine dacă poate fi și destul de bună, veni răspunsul; la fel se întîmplă și cu domnul Moore, aș spune. Adevărul e că nu sînt îngrijorată din pricina lui; un mic ghinion este exact ce-ar merita; purtarea lui a fost... *ciudată*, ca să spunem așa, deocamdată, pînă cînd vom găsi un epitet mai precis. Dar pînă atunci, îl pot întreba ce anume l-a adus încoace?

— Domnul Helstone și cu mine am primit adineauri mesajul dumitale, cum că la Fieldhead totul ne stă la dispoziție. După formularea ce nu indică nici o restricție

în această plăcută înștiințare, ne-am gîndit că probabil îți dai mult mai multă osteneală decît ar fi efectiv nevoie. Și văd că bănuielie noastre se adeveresc. Te rog să ții seama că nu e vorba de un întreg regiment: sîntem șase soldați și tot atîția civili. Îngăduie-mi să suprim cîte ceva din proviziile astea mai mult decît îndestulătoare.

Domnișoara Keeldar roși, dar în același timp făcu haz pe seama generozității sale exagerate și a calculelor disproporționate față de realitate. Moore rîse și el — deși foarte potolit; și cu aceeași stăpînire de sine porunci ca un coș după altul să fie luat din haraba, și un vas după altul să fie restituit pivniței.

— Parohul nostru ar trebui să afle întreaga poveste; ce frumos s-ar pricepe s-o înfățișeze altora. Cît de minunate servicii ar fi putut aduce domnișoara Keeldar aprovizionării armatei noastre! începu din nou să rîdă și continuă: S-a înttîmplat exact ce am presupus.

— S-ar cuveni să fii recunoscător, îi răspunse Shirley, și să nu rîzi de mine. Ce-aș fi putut să fac? De unde să ghicesc eu ce nevoi aveți sau măcar cîți sînteți? După datele pe care le aveam, ar fi trebuit să fiți vreo cincizeci de oameni de hrănit, cincizeci cel puțin. Mie nu mi-ai spus nimic; și pe urmă, cînd e vorba de aprovizionat niște soldați, oricine își dă seama că nu e jucărie.

— Așa s-ar zice, observă Moore îndreptîndu-și încă o dată privirea pătrunzătoare și calmă către descumpănita Shirley. Ei, gata, continuă adresîndu-se căruțașului, cred că încărcătura asta ai putea s-o duci la Hollow. O să ai o povară ceva mai puțin grea decît aceea pe care ți-o hărăzise domnișoara Keeldar.

După ce căruța ieși pe poartă, Shirley își adună gîndurile și îl întrebă pe Moore ce se întîmplase cu răniții.

— De partea noastră n-am avut nici un rănit.

— Dumneata însuți ai fost rănit la tîmplă, interveni un glas grăbit, dar scăzut — acela al Carolinei care, trasă

în umbra ușii și în spatele trupului masiv al doamnei Gill, nu fusese observată de Moore ; cînd răsunară vorbele acelea, ochii lui încercară să străpungă umbrele ascunzișului.

— Ești rănit rău ? întrebă fata iarăși.

— Așa cam cum ți-ai fi zgîriat un deget cu acul, cînd coși.

— Ridică-ți părul și lasă-ne să vedem.

Moore își scoase pălăria și făcu precum i se ceruse, dînd la iveală doar un plasture foarte subțire. Caroline înclină ușor capul, ca semn că era mulțumită, și dispăru în clarobscurul din interiorul casei.

— De unde știe că am fost rănit ? întrebă Moore.

— Din zvonuri, bineînțeles. Dar e prea frumos din partea ei să se îngrijească de dumneata. În ce mă privește, cînd am întrebat despre răniți, mă refeream la victimele dumitale : ce pierderi au avut adversarii ?

— Unul dintre răzvrătiți, sau victime, cum văd că le spui, a fost ucis, iar alți șase răniți.

— Ce-ați făcut cu ei ?

— Ceva ce ai aproba din tot sufletul. Le-am asigurat numaidecît ajutor medical ; de îndată ce facem rost de două care cu coviltir și niște paie curate, îi trimitem la Stilbro'.

— Paie ? ! Trebuie s-aveți paturi și așternuturi. Trimit imediat furgonul meu, înzestrat cu toate cele de trebuință. Și sînt convinsă că domnul Yorke are să-l trimită pe-al lui.

— Ai ghicit — s-a și oferit să ni-l pună la dispoziție. Iar doamna Yorke — care, ca și dumneata, e înclinată să vadă în răzvrătiți niște martiri, iar în mine, și mai ales în domnul Helstone, niște ucigași — este în momentul de față, cred, ocupată pînă peste cap cu adunarea saltelelor, pernelor, păturilor etc. *Victimele* nu duc lipsă de asistență medicală — pot să te asigur. Domnul Hall — preotul dumitale favorit — stă la căpătîiul lor încă de la

șase dimineața și îi încurajează, se roagă împreună cu ei, ba chiar îi și îngrijește ca o adevărată infirmieră ; iar buna prietenă a Carolinei, domnișoara Ainley, acea fată bătrînă, *foarte* oarecare, a trimis o grămadă de rufărie și fețe, cam tot pe măsura în care o altă doamnă ne-a trimis carne și vin.

— E de ajuns. Unde-i sora dumitale ?

— În bună pază și ocrotire. Am lăsat-o să stea în siguranță împreună cu domnișoara Mann. Chiar astăzi de dimineață au plecat împreună la Wormwood Wells (o cunoscută stațiune balneară), unde au să rămînă cîteva săptămîni.

— Tot la fel domnul Helstone m-a plasat pe mine la casa parohială ! Grozav de dibaci vă mai credeți voi, bărbații ! Vă felicit din toată inima pentru părerea asta și sper că îi gustați din plin și cu mare plăcere savoarea, dacă stați să cugetați asupra ei. Dar fiind atît de isteți și iscusiți, de ce nu sînteți oare și atotștiutori ? Cum se face că chiar sub nasul vostru se întîmplă lucruri pe care nici măcar nu le bănuiți ? Așa se cuvine să fie, fiindcă altminteri n-am avea cum să încercăm satisfacția de a vă dejuca planurile. Ehei, prietene ! Poți să te uiți cît vrei la mine, dar gîndurile n-ai să mi le poți citi.

Și într-adevăr, după expresia lui Moore, s-ar fi zis că nu izbutește.

— Crezi că sînt un foarte primejdios exemplar de femeie. Nu crezi așa, acum ?

— Unul foarte ciudat, cel puțin.

— Dar Caroline — e și ea ciudată ?

— În felul ei — da.

— În felul ei ! Cum adică în felul ei ?

— O cunoști tot atît de bine cum o cunosc și eu.

— Și fiindcă o cunosc, pot să spun că nu e nici excentrică și nici greu de stăpînit. E așa ?

— Asta depinde...

— În orice caz, *ea* nu are nici o trăsătură masculină.

— De ce accentuezi atît de puternic pe *ea* ? O consideri oare, în privința asta, ca fiind în contrast cu dumneata ?

— Asta e părerea dumitale, nu încape îndoială ; dar n-are importanță. Caroline nu e nici masculinizată, nici nu face parte dintre femeile acelea despre care se spune că sînt pline de energie.

— Am văzut-o dezlănțuindu-se.

— Și eu la fel, dar nu cu energie bărbătească ; era o izbucnire scurtă, aprinsă, tremurătoare, care exploda, te orbea o clipă și pe urmă se stingea...

— Și o lăsa înspăimîntată de propria-i îndrăzneală. În felul ăsta i-ai descris și pe alții în afară de Caroline.

— Ceea ce aș vrea să precizez e că domnișoara Helstone, așa blîndă, docilă și destul de sinceră cum este, rămîne totuși întru totul capabilă să sfideze chiar puterea de pătrundere a domnului Moore.

— Ce-ați făcut, și dumneata și ea, noaptea trecută ? întrebă Moore pe neașteptate.

— Ai mîncat ceva astăzi de dimineață ?

— Ce taină ascundeți amîndouă ?

— Dacă ți-e cumva foame, doamna Gill o să-ți dea ceva să mănînci. Poftește în salonul lambrisat și sună clopoțelul — o să fii servit ca la cel mai bun han ; sau, dacă preferi, întoarce-te la Hollow.

— Din păcate nu am putința să aleg ; *trebuie* să mă întorc. Ziua bună. De îndată ce o să am o clipă liberă, am să vă vizitez din nou.

CAPITOLUL XXI

DOAMNA PRYOR

În timp ce Shirley discuta cu Moore, Caroline urcă la etaj și se duse la doamna Pryor. O găsi grozav de abătută. Nu s-ar fi zis că purtarea repezită a domnișoarei

Keeldar o jignise ; dar era evident că o rană lăuntrică îi învenina sufletul. Oricui avînd o altă fire decît a Carolinei, doamna Pryor i-ar fi părut insensibilă față de atențiile blînde și duioase cu care tînăra fată încerca să-i aducă mîngîiere ; însă domnișoara Helstone știa bine că oricît de neimpresionată sau puțin impresionată ar fi părut, le primea, le prețuia, și se lăsa alinată de ele.

— Îmi lipsește hotărîrea și încrederea în mine, spuse doamna Pryor în cele din urmă. Niciodată nu le-am avut. Totuși, cred că pînă acum domnișoara Keeldar ar fi putut să-mi cunoască destul de bine firea, ca să știe că totdeauna simt o nevoie aproape dureroasă de a proceda numai așa cum se cuvine, de a face cele mai bune lucruri cu putință. Caracterul neobișnuit al acelei solicitări de-a lua hotărîri m-a pus în încurcătură, mai ales după cele petrecute în timpul nopții. Nu m-am putut hazarda să acționez imediat în locul altuia ; sper însă că n-are să iasă nimic într-adevăr rău din pricina lipsei mele de fermitate.

În clipa aceea se auzi o bătaie sfioasă în ușa pe jumătate deschisă și o voce înceată rosti :

— Caroline, vino puțin încoace !

Domnișoara Helstone ieși ; dinaintea ușii stătea Shirley amărîtă, rușinată, chinuită de regrete ca orice copil pocăit. Întrebă :

— Ce face doamna Pryor ?

— E cam deprimată, răspunse Caroline.

— M-am purtat cu dînsa într-un chip cît se poate de rușinos, cît se poate de egoist și foarte lipsit de recunoștință, afirmă Shirley. Cîtă nerușinare din partea mea să-i fac asemenea reproșuri pentru ceva ce, la urma urmei, nu era o greșeală, ci doar un exces de corectitudine ! Dar regret din toată inima. Spune-i te rog asta și întreab-o dacă poate să mă ierte.

Caroline își îndeplini misiunea cu sufletul plin de bucurie. Doamna Pryor se sculă și veni la ușă. Nu-i plă-

ceau scenele ; avea groază de ele, ca toţi oamenii timizi. Se mulţumi să spună cu glas tremurător :

— Vino încoace, draga mea.

Shirley intră înăuntru cam năvalnic. Îşi aruncă braţele în jurul fostei ei guvernante şi în timp ce o săruta din toată inima, zise :

— Doamnă Pryor, ştiţi bine că *trebuie* să mă iertaţi. N-aş putea îndura pentru nimic în lume ca între noi să existe vreo neînţelegere.

— N-am ce să-ţi iert. Te rog mult să trecem peste asta. Încheierea acestei întîmplări e încă o dovadă, mai limpede decît toate, că nu sînt în stare să fac faţă anumitor încercări.

Şi acesta este simţămîntul dureros ce *avea să rămînă* încrustat în mintea doamnei Pryor ; de-acum încolo nici un efort depus de Shirley ori de Caroline nu va mai izbuti să-l şteargă. Putea să acorde iertare elevei care o jignise, dar nu putea să şi-o acorde sufletului ei neajutorat.

Sortită ca în dimineaţa aceea să fie mereu solicitată, domnişoara Keeldar trebui iar să coboare la parter. Parohul fu cel dintîi vizitator. Îl întîmpină cu o însufleţită urare de bun sosit şi cu o şi mai însufleţită dojană ; la amîndouă se aştepta, şi fiind în culmea entuziasmului le primi pe amîndouă cu aceeaşi inimă uşoară.

În vremea acestei scurte vizite, uită cu totul să întrebe şi de nepoată : atacul, răzvrătiţii, fabrica, magistraţii, stăpîna conacului îi acaparaseră toate gîndurile, dînd la o parte chiar şi grija pentru legăturile de familie. Pomeni însă de rolul jucat de el însuşi şi de diaconul său în apărarea fabricii.

— Mînia fariseilor se va revărsa asupra noastră din pricina celor ce am făcut în această împrejurare, spuse domnul Helstone. Dar desfid pe orice calomniator. M-am aflat acolo doar ca să apăr legea, să-mi îndeplinesc datoria de om şi de britan, iar pe acestea le socotesc întru totul potrivite cu calitatea de preot şi levit, luată în

sensul ei cel mai înalt. Arendaşul dumneavoastră Moore, continuă preotul, a obţinut întreaga mea aprobare. N-aş avea cum să-mi doresc a vedea un comandant mai stăpîn pe sine, nici unul mai hotărît. În afară de asta, omul a dovedit judecată sănătoasă şi bun-simţ ; mai întîi fiind pe deplin pregătit pentru cele ce s-au întîmplat, iar în al doilea rînd, după ce succesul i-a fost asigurat datorită planurilor lui bine puse la punct, pricepîndu-se să uzeze de victorie fără să abuzeze de ea. Unii dintre magistraţi sînt speriaţi zdravăn şi, ca toţi laşii, tind să devină cruzi ; cu o admirabilă înţelepciune, Moore îi domoleşte. Pînă acum a fost foarte nepopular pe aici, pe la noi ; dar ţineţi minte vorbele mele : de aci înainte un val de simpatie va porni către el ; oamenii îşi vor da seama că nu l-au preţuit şi se vor grăbi să-şi îndrepte greşeala ; iar el, la rîndul său, cînd va vedea că oamenii sînt dispuşi să-i recunoască meritele, ne va arăta o atitudine mult mai îngăduitoare decît cea cu care ne-a milostivit pînă acum.

Domnul Helstone tocmai se pregătea să adauge acestei cuvîntări cîteva remarci pe jumătate serioase, pe jumătate glumeţe, menite s-o pună în gardă pe domnişoara Keeldar în legătură cu unele zvonuri privind părtinirea arătată înzestratului ei arendaş, cînd clopoţelul de la uşă sună anunţînd un nou vizitator şi curmă avîntul glumeţ al preotului ; iar cum celălalt vizitator se înfăţişa ca un domn mai în vîrstă şi cu părul alb, cu chip încruntat şi priviri sfidătoare — fiind vorba, pe scurt, de vechea noastră cunoştinţă şi vechiul vrăjmaş al parohului, domnul Yorke — preotul şi levitul îşi înşfăcă pălăria, apoi, cu cel mai scurt rămas bun adresat domnişoarei Keeldar şi cea mai încruntată înclinare din cap către musafirul ei, părăsi brusc încăperea.

Domnul Yorke nu se afla într-o stare sufletească senină şi nici nu-i trecu prin cap să cîntărească vorbele prin care îşi exprima opinia cu privire la cele petrecute în timpul nopţii ; Moore, magistraţii, soldaţii, conducă-

torii răzvrătiţilor, toţi şi fiecare în parte îşi primiră porţia de ocări ; dar cuvintele cele mai tari — şi erau într-adevăr nişte adjective de cea mai pură obîrşie din Yorkshire — le rezervă întru folosul popilor luptători, preotul şi diaconul „sîngeroşi, demonici".

— Biserica, peroră domnul Yorke, a ajuns la o frumoasă ananghie ; nici nu se putea să nu ajungă aici cînd popii se-apucă să se grozăvească printre soldaţi, să umble cu arme, gloanţe şi praf de puşcă şi să ridice vieţile unor oameni cu mult mai cinstiţi decît ei.

— Dar ce ar fi făcut Moore dacă nimeni nu i-ar fi dat ajutor ? întrebă Shirley.

— Ar fi dormit aşa cum şi-a aşternut.

— Ceea ce înseamnă că dumneavoastră l-aţi fi lăsat singur în faţa mulţimii aceleia dezlănţuite. Frumos. E un om foarte curajos ; dar cea mai mare vitejie ce s-a putut afla vreodată într-o inimă de om ar putea fi de foarte puţin ajutor în faţa a două sute de vrăjmaşi.

— Avea soldaţii ; îi avea pe acei nefericiţi sclavi care pentru bani îşi închiriază sîngele lor şi îl varsă pe al altora.

— Îi insultaţi pe ostaşi aproape la fel de grav cum îi insultaţi şi pe clerici. Pentru dumneavoastră toţi cei care poartă haine roşii sînt nişte lepădături ale naţiei şi toţi cei în haine negre sînt şarlatanii acestei naţii. După dumneavoastră, domnul Moore a făcut rău cînd a apelat la ajutorul armatei, şi încă şi mai rău cînd a acceptat orice fel de alt ajutor. Felul dumneavoastră de a vorbi duce la următoarea concluzie : ar fi trebuit să-şi lase fabrica şi viaţa la voia turbării unei adunături de descreieraţi conduşi pe căi greşite, iar domnul Helstone şi toţi ceilalţi domni din parohie ar fi trebuit să privească de pe margini, să vadă cum clădirea este rasă de pe faţa pămîntului şi proprietarul ei măcelărit, dar să nu mişte nici un deget pentru a salva ce poate fi salvat.

— Dacă Moore s-ar fi purtat încă de la început cu oamenii lui aşa cum trebuie să se poarte un patron, aceia n-ar fi ajuns niciodată să aibă faţă de el simţămintele pe care le au.

— Dumneavoastră vă vine uşor să vorbiţi, exclamă domnişoara Keeldar începînd să se înfierbinte în apărarea cauzei arendaşului : dumneavoastră, un om a cărui familie trăieşte la Briarmains de şase generaţii, cu a cărui persoană oamenii au avut timp să se tot înveţe vreme de cincizeci de ani, care le cunoaşteţi apucăturile, prejudecăţile şi preferinţele. E uşor, într-adevăr, pentru *dumneavoastră*, să vă purtaţi aşa fel încît să nu-i jigniţi niciodată ; însă domnul Moore a venit ca străin prin părţile astea ; a venit sărac şi lipsit de prieteni, fără putinţa de a se sprijini pe altceva decît pe propria lui energie ; fără să dispună pentru a-şi croi drum de altceva decît onoarea, talentul şi hărnicia sa. În asemenea împrejurări este desigur o crimă faptul că n-a reuşit să-şi facă dintr-o dată plăcute şi populare manierele care, conform firii lui, sînt mai grave şi mai potolite ; că n-a izbutit să fie glumeţ, degajat şi afectuos cu o ţărănime străină, la fel cum sînteţi dumneavoastră în relaţiile cu concetăţenii dumneavoastră ! A comis o greşeală de neiertat atunci cînd a introdus acele îmbunătăţiri şi n-a dat dovadă chiar de cea mai mare iscusinţă politică ; n-a făcut aceste schimbări pe îndelete, treptat-treptat, şi cu aceeaşi scrupulozitate pe care ar fi arătat-o un mare capitalist ! Şi pentru greşeli de soiul acesta trebuie neapărat să devină victimă a gloatelor dezlănţuite ? Trebuie să-i fie contestat pînă şi dreptul de a se apăra ? Şi oare aceia care poartă în piepturile lor inimă de bărbat (iar domnul Helstone — indiferent ce aţi spune dumneavoastră despre el — are o asemenea inimă) sînt sortiţi să fie ponegriţi ca răufăcători pentru că au stat alături de el — pentru că au riscat să apere cauza unuia singur împotriva a două sute ?

— Stai — stai puţin — liniştete-te, rosti domnul Yorke şi zîmbi în faţa înflăcărării cu care Shirley îşi sporea năvala întrebărilor.

— Să mă liniştesc ! E cazul să ascult în linişte lucruri care-s de-a dreptul năzbîtii — năzbîtii primejdioase ? Nu. Ţin foarte mult la dumneavoastră, domnule Yorke, după cum bine ştiţi ; dar urăsc din toată inima unele dintre principiile dumneavoastră. Toată această făţărnicie — iertaţi-mă, dar repet cuvîntul — *făţărnicie* despre soldaţi şi preoţi îmi sună cît se poate de dezgustător în auz. Orice elogiu ridicol, iraţional adus unei anumite categorii, orice ponegrire a unei alte categorii, fie ea a militarilor ori a clericilor — orice gravă nedreptate făcută unui individ, fie el împărat sau cerşetor — îmi produce într-adevăr greaţă ; orice aţîţare a unor categorii de oameni împotriva altora, orice ură a unui grup, orice tiranie deghizată în libertate — eu le resping şi mă spăl pe mîini. *Dumneavoastră* vă socotiţi filantrop ; *dumneavoastră* vă credeţi un avocat al libertăţii ; dar am să vă spun un lucru — domnul Hall, parohul de la Nunnely, e un prieten mult mai sincer atît al oamenilor cît şi al libertăţii, decît Hiram Yorke, reformatorul de la Briarfield.

Domnul Yorke n-ar fi suportat cu prea multă răbdare un astfel de limbaj din partea unui bărbat, nici nu l-ar fi îngăduit vreunei femei ; pe Shirley însă o socotea şi sinceră şi încîntătoare, iar mînia asta exprimată pe faţă îl amuza ; în plus, simţea o plăcere tainică auzind-o cum îşi apără arendaşul, fiindcă, după cum am lăsat să se înţeleagă mai înainte, interesele lui Robert Moore îi stăteau foarte aproape de inimă ; mai mult decît atît, ştia bine că în cazul cînd ar fi vrut să se răzbune pentru severitatea cu care era tratat, mijloacele îi stăteau la dispoziţie ; era convins că un singur cuvînt ar fi fost de ajuns ca s-o îmblînzească şi s-o reducă la tăcere, să-i acopere fruntea senină cu umbra roşie a ruşinii şi să-i

ascundă strălucirea ochilor sub perdeaua pleoapelor şi genelor lăsate.

— Ce altceva mai ai de spus ? întrebă în clipa cînd vorbitoarea făcu o pauză, după cîte se părea mai degrabă pentru a-şi trage răsuflarea decît din pricină că subiectul sau înfocarea i-ar fi ajuns la capăt.

— De spus, domnule Yorke ? ! veni răspunsul din partea celei care acum se plimba cu pas grăbit de la un capăt la celălalt al salonului lambrisat. De spus ! Aş mai avea cu multe de spus dacă mi-aş putea rîndui gîndurile într-o ordine raţională, ceea ce nu *pot* face niciodată. Am de spus că părerile dumneavoastră, ca şi acelea ale celor mai extremişti politicieni, sînt păreri pe care numai nişte oameni ce se situează pe o poziţie de iresponsabilitate le *pot* susţine ; şi sînt pur şi simplu păreri menite să facă opoziţie, să se tot discute pe baza lor, străine de intenţia de a fi vreodată puse în practică. Dacă ar fi să ajungeţi mîine prim-ministru al Angliei, v-aţi lepăda imediat de ele. Îl insultaţi pe Moore fiindcă şi-a apărat fabrica ; dacă aţi fi fost în locul lui şi aţi fi ţinut să vă păstraţi onoarea şi dreapta judecată, n-aţi fi putut proceda altfel. Îl ponegriţi pe domnul Helstone pentru orice ar face ; domnul Helstone are păcatele lui : greşeşte cîteodată, dar mult mai adesea procedează aşa cum se cuvine. Dacă ar fi să păstoriţi parohia Briarfield, repede v-aţi da seama că nu e treabă uşoară să duci la bun sfîrşit toate activităţile binefăcătoare pentru parohie iniţiate şi continuate cu energie de predecesorul dumneavoastră. Tare mă mir că oamenii nu sînt în stare să se judece cu mai multă nepărtinire unii pe alţii şi pe ei înşişi. Cînd îi aud pe domnii Malone şi Donne pălăvrăgind despre autoritatea Bisericii, despre demnitatea şi pretenţiile preoţilor, despre respectul ce li se datorează în calitatea lor de clerici ; cînd aud izbucnirile duşmăniei meschine pe care o poartă desidenţilor ; de cîte ori sînt martoră măruntelor şi prosteştilor înfumurări şi invidii cărora le dau glas aceşti

domni ; cînd pălăvrăgeala lor despre forme, tradiţii şi superstiţii îmi pătrunde în auz ; cînd văd cu cîtă neruşinare se poartă faţă de cei săraci şi cu cîtă josnică servilitate faţă de bogaţi, îmi spun că Biserica anglicană a apucat într-adevăr pe un drum jalnic, că atît ea cît şi fiii ei au neapărată nevoie de reforme. Întorcîndu-mi mîhnită faţa de la turnurile catedralelor şi de la clopotniţele bisericilor săteşti — da, la fel de mîhnită ca un epitrop convins că biserica trebuie văruită, dar fără a avea mijloacele de a-şi procura cele necesare — îmi aduc aminte de nesocotitele dumneavoastră ironii împotriva „episcopilor burduhănoşi", a „popilor ghiftuiţi", a „bătrînii noastre maici Biserica", etc. Îmi aduc aminte cu cîtă îndîrjire îi ponegriţi pe toţi cei ce nu sînt asemenea dumneavoastră, cu cîtă neîndurare condamnaţi categorii întregi de oameni şi indivizi izolaţi, fără să aveţi vreodată nici cea mai slabă înţelegere faţă de împrejurări şi de ispite ; iar atunci, domnule Yorke, îndoiala îmi prinde în gheare inima şi mă face să mă întreb dacă există într-adevăr oameni îndeajuns de îngăduitori, de cumpăniţi şi drepţi pentru a li se încredinţa răspunderea reformării. Şi nu cred că *dumneavoastră* vă număraţi printre aceia.

— Ai o părere proastă despre mine, domnişoară Shirley ; pînă acum niciodată nu ţi-ai mărturisit atît de deschis gîndurile.

— Niciodată n-am avut prilejul ; dar seri în şir am stat pe scăunelul ocupat de obicei de Jessy, alături de fotoliul dumneavoastră, în salonul din fund de la Briarmains, şi-am ascultat cu sufletul la gură cele ce spuneaţi, admirîndu-vă jumătate din cele afirmate şi răzvrătindu-mă împotriva celeilalte jumătăţi. Vă consider un minunat om vîrstnic din Yorkshire, sir ; sînt mîndră că m-am născut în acelaşi ţinut şi în aceeaşi parohie ca şi dumneavoastră. Sînteţi un om deschis, integru, independent ca o stîncă ce se înalţă de pe fundul mării ; dar în acelaşi timp sînteţi aspru, nepoliticos, închistat şi neîndurător.

— Nu cu cei săraci, fetiţo, nu faţă de umiliţii şi obidiţii pămîntului, numai cu cei fuduli şi orgolioşi.

— Şi cine vă dă dreptul, sir, să faceţi asemenea diferenţieri. Om mai fudul şi mai orgolios decît dumneavoastră nu se află sub soare. Vă este uşor să vorbiţi cu blîndeţe celor mai prejos de dumneavoastră, dar sînteţi prea fălos, prea ambiţios, prea duşmănos ca să puteţi vorbi politicos cu cei ce vă sînt mai presus. Toţi sînteţi însă la fel. Helstone e şi el mîndru şi înţesat de prejudecăţi. Moore, deşi mai cumpănit şi decît dumneavoastră şi decît parohul nostru, e totuşi arogant, dur, şi, după cum socoate opinia publică, egoist. Ce bine este că mai există şi astfel de oameni ca domnul Hall, şi îi mai poţi întîlni din cînd în cînd — oameni cu inimă largă şi iubitoare, capabili să îndrăgească întreaga lor seminţie, care îi pot ierta pe alţii că sînt mai bogaţi decît ei, că le merge mai bine sau dispun de mai multă putere. Asemenea oameni pot fi mai puţin originali, poate că nu au un caracter atît de dîrz ca dumneavoastră, dar sînt nişte prieteni mult mai buni ai omenirii.

— Şi pentru cînd s-a hotărît ? rosti domnul Yorke, ridicîndu-se de pe scaun.

— Ce să se hotărască ?

— Cununia.

— A cui cununie ?

— Doar cununia lui Robert Gérard Moore, Esq., de la Hollow's Cottage, cu domnişoara Keeldar, fiică şi moştenitoare a răposatului Charles Cave Keeldar de la Fieldhead Hall.

Shirley se uită la interlocutorul său şi obrajii începură să i se îmbujoreze ; dar lumina din ochi nu-i pălea defel ; strălucea cu tărie — da, ardea în adîncuri.

— Asta e răzbunarea dumneavoastră, spuse ea rostind cuvintele rar şi răspicat ; apoi adăugă : Ar fi oare o căsătorie nepotrivită, nedemnă de urmaşa răposatului Charles Cave Keeldar ?

— Fetițo dragă, Moore este un gentleman, de neam ales și sîngele îi e la fel de albastru ca al meu sau al dumitale.

— Și noi punem preț pe albăstrimea sîngelui ? Avem mîndrie de familie, cu toate că cel puțin unul dintre noi, e republican ?

Rămînînd încă în fața ei, Yorke se înclină. Buzele îi erau mute, dar ochii mărturiseau temeinicia acuzației. Da — știa ce este mîndria de familie — puteai s-o vezi în întreaga lui purtare.

— Moore *este* un gentleman, repetă Shirley înălțîndu-și capul cu grație voioasă.

Se stăpîni însă. Părea că pe limbă îi năvălesc vorbe pe care nu voia să le rostească ; dar în clipa aceea privirile ei spuneau multe ; ce anume, Yorke încerca să citească, însă nu izbutea, vorbirea era acolo — vizibilă dar cu neputință de tradus ; un poem, de un lirism arzător, însă într-o limbă necunoscută. Cu toate acestea nu era o poveste obișnuită, nu doar o izbucnire de simțăminte — nu o oarecare mărturisire de dragoste — toate acestea se vedeau limpede ; era altceva, mai adînc și mai greu de înțeles decît bănuise el ; își dădu seama că răzbunarea lui nu-și atinsese ținta ; și simțea că Shirley triumfase. Îl prinsese pe picior greșit, rușinat, nedumerit ; *ea* savura clipa aceea, nu *el*.

— Iar dacă Moore este un gentleman, atunci nu *poți* fi decît o lady, prin urmare...

— Prin urmare, nu va fi nici o inegalitate în unirea noastră ?

— Nici una.

— Mulțumesc pentru încuviințare. Și n-o să mai vreți să știți de mine, atunci cînd voi renunța la numele de Keeldar, pentru a-l lua pe acela de Moore ?

În loc să răspundă, domnul Yorke o privi cu totul uluit. Nu izbutea să ghicească ce înseamnă înfățișarea aceea a ei, dacă vorbea serios ori glumea. În trăsăturile mobile se vădea emoție și hotărîre, persiflare și ironie, toate amestecate ca într-o joacă.

— Nu te înțeleg, spuse și se răsuci pe călcîie, dînd să plece.

Shirley rîse :

— Nu vă pierdeți curajul, sir ; ignoranța asta o împărtășiți și cu alții. Dar socot că dacă Moore izbutește să mă înțeleagă e de ajuns — nu credeți ?

— Din partea mea, de-acum încolo Moore n-are decît să-și vadă singur de treburi cum crede de cuviință ; eu nu mă mai bag și nu mă mai amestec.

Un gînd nou îi trecu prin minte domnișoarei Keeldar ; înfățișarea i se schimbă ca prin minune. Cu ochii dintr-o dată întunecați și o severă imobilitate a trăsăturilor, îl întrebă :

— Ați fost vreodată rugat să vă amestecați ? Îmi puneți mie întrebări socotindu-mă împuternicită a altcuiva ?

— Doamne iartă-mă ! Oricine o fi să se însoare cu dumneata trebuie să fie cu ochii în patru ! Păstrează-ți toate întrebările pentru Robert ; eu nu mai răspund la nici una. Rămîi cu bine, fetițo !

Fiind o zi frumoasă, ori cel puțin plăcută — căci nori pufoși adumbreau soarele și o ceață străvezie, dar nici răcoroasă și nici umedă, se întinsese albastră peste coline — în vreme ce Shirley era ocupată cu musafirii, Caroline o convinsese pe doamna Pryor să-și ia boneta și șalul de vară și să facă împreună cu ea o plimbare pînă la capătul cel îngust al vîlcelei.

În locul acela, cele două margini ale vîlcelei se apropiau una de alta, începeau să se acopere cu tufișuri și stejari pipernicíți și alcătuiau o viroagă împădurită pe fundul căreia pîrîul fabricii curgea nestăvilit, înspumat, gălăgios și neastîmpărat, luptîndu-se cu bolovănișul, într-un șuvoi neliniștit și învolburat, rozînd malurile

colţuroase şi frecîndu-se de rădăcinile pline de noduri. Aici, după ce te îndepărtai de fabrică vreo jumătate de milă, te puteai bucura de-o adevărată izolare ; o găseai la umbra copacilor crescuţi în voia lor, o recunoşteai în ciripitul nenumăratelor păsărele cărora umbra aceea le oferea sălaş. Nu era un drum bătut ; prospeţimea florilor de pădure arăta că rareori pas de om trece peste ele ; belşugul trandafirilor sălbatici părea să sugereze că florile acelea îmbobóceau, înfloreau şi se treceau sub oblăduirea singurătăţii, ca în haremul unui sultan. Aici puteai să vezi azurul încîntător al clopoţeilor, iar în albul perlat al florilor ce spuzeau iarba puteai recunoaşte un fel de colţ de lume presărat cu stele.

Doamnei Pryor îi plăceau plimbările liniştite ; totdeauna ocolea drumul mare, căuta cărările lăturalnice şi drumeagurile izolate ; prefera însă o unică tovărăşie în locul singurătăţii depline, fiindcă în singurătate devenea nervoasă ; o teamă vagă de întîlniri nedorite tulbura bucuria hoinărelilor cu totul solitare. Alături de Caroline nu se mai temea însă de nimic ; de îndată ce se îndepărta de aşezările omeneşti şi pătrundea în paşnica împărăţie a Naturii, întovărăşită de această prietenă plină de tinereţe, o schimbare prielnică părea să i se strecoare în cuget şi să-i strălucească în înfăţişare. Cînd se afla împreună cu Caroline — şi numai cu Caroline — ai fi zis că inima i se leapădă de o povară, fruntea i se descoperă de sub un văl şi înseşi gîndurile i se eliberează dintr-o strînsoare ; alături de ea devenea veselă ; cu ea, cîteodată, devenea tandră, ei îi împărtăşea cunoştinţele, îi dezvăluia scurte fragmente din propria-i experienţă, îi oferea prilejuri de a ghici ce fel de viaţă trăise, în ce măsură îşi cultivase mintea, cît de viguroasă îi era inteligenţa, care erau şi pe unde i se ascundeau părţile vulnerabile ale simţămintelor.

Aşa de pildă, astăzi, în vreme ce îşi continuau plimbarea, doamna Pryor îi vorbea Carolinei despre păsările

ce cîntau prin copaci, îi arăta deosebirile dintre un soi şi altul, şi îi spunea cîte ceva despre obiceiurile şi însuşirile fiecăreia. Toate aspectele naturii din Anglia păreau să-i fie familiare. Recunoştea fiece floare de cîmp din preajma potecii : plante firave ce răsăreau pe lîngă pietre sau se iţeau din crăpăturile zidurilor năruite de vreme — plante aproape neobservate pînă atunci de Caroline — primeau un nume şi erau înfăţişate fiecare cu proprietăţile ei ; se părea că studiase în amănunţime botanica, mai ales în ce priveşte zestrea cîmpiilor şi pădurilor Angliei. După ce ajunseră în capătul viroagei, se aşezară alături pe un prag de stîncă cenuşie şi acoperită de muşchi, răsărit la poalele unei coline verzi şi pieptişe ce se înălţa deasupra lor ; doamna Pryor privi în jur şi vorbi despre locurile de acolo ca şi cum le-ar mai fi văzut cîndva, odată, demult. Făcu aluzie la schimbările petrecute şi compară aspectele cu cele de prin alte părţi ale Angliei ; şi în toate lăsa să se vadă, prin sfioase şi neintenţionate trăsături ale descrierii, un fin simţ al pitorescului, pricepere subtilă şi deosebirea frumosului de banal, multă forţă în comparaţiile dintre locurile sălbatice şi cele cultivate, dintre maiestuos şi searbăd, lucruri care dădeau vorbirii ei un farmec plin de culoare, cu atît mai plăcut cu cît era lipsit de orice pretenţii.

Felul acela de încîntare respectuoasă cu care asculta Caroline — atît de sincer, atît de liniştit şi totuşi atît de evident — stîrni în cugetul doamnei Pryor o însufleţire caldă. Cu aspectul ei exterior atît de rezervat şi puţin atractiv, cu expresia neîncrezătoare şi purtările necomunicative, probabil că doamna Pryor rareori avusese prilej să vadă ce înseamnă a trezi interesul cuiva pe care şi ea putea să-l iubească, să citească în ochii altuia afecţiune caldă şi preţuire plină de admiraţie. O încînta, fără îndoială, conştiinţa faptului că o tînără către care s-ar fi părut — judecînd după expresia emoţionată a ochilor şi trăsăturilor feţei — că şi inima ei

năzuiește cu un impuls afectuos, o privește ca pe o călăuzitoare și se apropie de ea ca un prieten. Arătînd un interes mai accentuat decît își îngăduia de obicei, se apleca înspre tînăra însoțitoare, îi ridică de pe frunte o șuviță de un castaniu pal scăpată de sub stăpînirea pieptenului, și spuse :

— Sper din toată inima că adierea asta alinătoare ce coboară dinspre coline are să-ți priască, draga mea Caroline ; aș fi bucuroasă să văd mai multă culoare în obrajii dumitale, dar probabil că n-ai fost niciodată rumenă la față.

— Cîndva am avut obrajii roșii, răspunse zîmbind domnișoara Helstone. Mi-aduc aminte de-acum un an-doi, cînd mă uitam în oglindă și vedeam un chip cu totul deosebit de cel pe care îl văd astăzi — mai rotund și mai roz. Dar cînd sîntem tineri, adăugă fata de optsprezece ani, viața ne este mai ușoară și mințile mai ferite de griji.

— Nu cumva, urmă doamna Pryor, făcînd eforturi să-și stăpînească tiranica timiditate ce o reținea, chiar în împrejurări atît de favorabile, să încerce a cerceta în inima altuia, nu cumva, la o asemenea vîrstă, îți faci griji cu privire la viitor ? Te rog crede-mă pe mine : e mai bine să le alungi. Lasă viitorul să se îngrijească singur de ale sale.

— E-adevărat, dragă doamnă ; nu grijile de viitor mă chinuie pe mine. Relele din ziua de astăzi sînt apăsătoare — *prea* apăsătoare, și ard de dorința de a scăpa de ele.

— Adică — răul din ziua de azi ; adică — probabil că unchiul dumitale nu e — găsești că e greu de înțeles — nu apreciază...

Doamna Pryor nu izbuti să-și închege fraza frîntă : nu știa cum să facă și în ce fel să procedeze pentru a întreba dacă nu cumva domnul Helstone se purta prea aspru cu nepoata, dar Caroline înțelese și dădu răspuns :

— Nu, nici vorbă de așa ceva ; eu și unchiul ne înțelegem foarte bine ; nu ne certăm niciodată — n-aș spune că e aspru — niciodată nu mă mustră. Uneori doresc într-adevăr ca vreo ființă de pe lumea asta să mă iubească ; dar n-aș putea să spun că vreau ca tocmai el să țină la mine mai mult decît ține. Cînd eram copil, probabil am simțit nevoia să mi se dea atenție, însă numai slujnicele erau foarte drăguțe cu mine ; însă cînd oamenii sînt multă vreme indiferenți față de noi, începem și noi să devenim indiferenți față de indiferența lor. Stă în firea unchiului meu să nu acorde atenție femeilor și fetelor — afară de cazul cînd e vorba de doamne pe care le întîlnește în societate ; el nu se mai poate schimba, iar eu nici n-aș dori să se schimbe, în ce mă privește pe mine. Dacă în ziua de azi mi-ar arăta multă afecțiune, teamă mi-e că n-aș simți decît stinghereală și frică. Dar știți, doamnă Pryor, nu prea înseamnă că *trăiești* atunci cînd stai și măsori timpul așa cum mi se întîmplă mie în casa parohială. Ceasurile trec, și într-un fel sau altul le fac și eu față, dar asta nu înseamnă că *trăiesc*. Suport existența, însă rareori mă bucur de ea. De cînd domnișoara Keeldar și dumneavoastră ați venit încoace sînt — era să spun mai fericită — dar asta n-ar fi adevărat. Și se opri.

— Cum adică ? În ce fel n-ar fi adevărat ? O iubești pe domnișoara Keeldar, nu-i așa, draga mea ?

— Țin foarte mult la Shirley ; o și iubesc și o și admir ; dar mă aflu într-o situație foarte dureroasă ; din motive pe care nu le pot explica, vreau să plec de aici și să uit locurile astea.

— Mi-ai spus mai demult că ai vrea să intri undeva guvernantă ; dar, draga mea, dacă îți aduci aminte, nu te-am încurajat în privința asta. Eu însămi am fost guvernantă mare parte din viață. Faptul că am cunoscut-o pe domnișoara Keeldar a fost pentru mine o incomparabilă fericire ; însușirile deosebite și firea ei încîntătoare au făcut din slujba mea o treabă foarte

ușoară ; însă în tinerețe, înainte de a mă fi măritat, am trecut prin încercări aspre, dureroase. Nu mi-ar plăcea ca — nu mi-ar plăcea deloc să treci și dumneata prin încercări asemănătoare. Soarta a făcut să ajung la o familie grozav de încrezută și sigură de noblețea neamului și de superioritatea intelectuală a componenților ei, iar toți aceștia credeau că „la ei se distingea cu ușurință" o înzestrare deosebit de bogată în ce privește „virtuțile creștine" ; că inimile tuturor erau purificate și spiritele într-o excepțională stare de disciplină riguroasă. Foarte curînd mi s-a dat să înțeleg că „nefiind egală cu ei" n-aveam cum mă aștepta „să le cîștig simpatia". Nimeni nu făcea nici un efort pentru a-mi ascunde că sînt socotită o „povară și piedică în societate". Domnii, mi-am dat repede seama, mă considerau un fel de „femeie tabu", față de care „le era interzis să manifeste atențiile obișnuite acordate sexului slab", dar care totuși „îi deranja ieșindu-le deseori în cale". Doamnele de asemenea îmi arătau pe față că mă socotesc „o pacoste". Mi s-a pus la fel în vedere că slujitorii mă „detestă" ; *de ce*, niciodată n-am putut să înțeleg. Mi s-a mai spus că elevii mei „oricît de mult ar putea ei să mă iubească și oricît de mult interes aș arăta eu în grija ce le-o port, nu pot să fie prieteni cu mine". Mi se dădea să înțeleg că trebuie să „trăiesc retrasă, și cu nici un preț să nu depășesc vreodată linia invizibilă, dar rigidă, care stabilea deosebirile dintre mine și stăpînii mei". În casa aceea, viața mi-a fost sedentară, însingurată, nefirească, tristă și trudnică. Îngrozitoarea înăbușire a dragostei de viață, obsesia permanentă a faptului că nu ai prieteni și nu ai un cămin, obsesie izvorîtă din această stare de lucruri, începuseră de mult să aibă urmări dăunătoare asupra constituției mele — m-am îmbolnăvit. Stăpîna casei mi-a spus cu răceală că nu eram decît o victimă a „vanității rănite". Mi-a dat de înțeles că în cazul în care nu voi face eforturi pentru a-mi înăbuși acea „păgînă nemulțumire", nu voi

înceta „să mă răzvrătesc împotriva rînduielilor stabilite de Dumnezeu", nu mă voi întoarce cu inimă senină la adînca umilință potrivită cu starea mea, e mai mult decît probabil că „mintea mi se va destrăma", iar stînca de care s-au lovit și au naufragiat majoritatea celor de-o seamă cu mine, morbida supraapreciere a propriei persoane — toate acestea îmi vor pecetlui soarta — voi muri internată într-o casă de nebuni.

Nu i-am dat nici un răspuns doamnei Hardman ; ar fi fost de prisos. Dar într-o bună zi am făcut unele remarci în fața fiicei sale mai mari, și mi s-a răspuns astfel : Da, recunoaște, meseria de guvernantă prezintă anumite greutăți ; „fără îndoială că te pune la unele încercări ; dar", a subliniat atunci într-un fel care mă face să zîmbesc acum, cînd îmi aduc aminte, „așa trebuie să fie. *Dînsa* (domnișoara H.) nu credea, nu spera și nici nu *dorea* să vadă asemenea greutăți înlăturate ; căci dată fiind însăși natura obiceiurilor, sentimentelor și prejudecăților englezești un astfel de lucru nu e cu putință. Guvernantele", a observat domnișoara, „trebuie totdeauna ținute într-un soi de izolare ; este singurul mijloc de a menține acea distanță impusă de sobrietatea obiceiurilor englezești și de buna-cuviință ce domnește în familiile engleze".

Mi-aduc aminte că am oftat adînc atunci cînd domnișoara Hardman a plecat de lîngă patul meu ; a auzit, s-a întors, și mi-a spus cu severitate : „Mi-e teamă, domnișoară Gray, că ai moștenit mai mult decît din plin cel mai rău dintre păcatele vicioasei noastre firi omenești — păcatul mîndriei. Ești mîndră, și de aceea ești și nerecunoscătoare. Mama îți plătește o leafă frumoasă ; iar dacă ai avea un bun-simț obișnuit, ai încerca plină de recunoștință să te împaci cu tot ce e obositor de îndeplinit și neplăcut de îndurat, de vreme ce pentru leafa asta merită s-o faci."

Draga mea, domnișoara Hardman era o tînără foarte autoritară și cu însușiri dintre cele mai alese ; fără îndoială

că aristocrația este o clasă deosebită — atît din punct de vedere fizic, cît și moral și intelectual, ca o *tory* înverșunată ce sînt, recunosc asta. Nu pot să-ți descriu demnitatea din glasul și ținuta ei în vreme ce îmi vorbea astfel ; totuși, mi-e teamă că era egoistă, draga mea. Niciodată nu mi-a plăcut să spun vorbe rele despre cei de rang mai înalt decît mine ; dar cred că era puțin cam egoistă.

Imi aduc aminte, continuă doamna Pryor după o pauză, încă una din remarcile domnișoarei Hardman, pe care o rostea cu un aer maiestuos. „NOI", obișnuia să spună — „NOI avem nevoie de nesocotințele, extravaganțele, greșelile și crimele unora dintre înaintașii noștri ca să se arunce sămînța din a cărei rodire să putem pe urmă culege recolta de guvernante. Fiicele negustorilor, oricît de aleasă educație ar primi, rămîn în mod obligatoriu prost crescute, și prin urmare nepotrivite să ajungă a locui în casele NOASTRE, ori îndrumătoare ale minților și personalității copiilor NOȘTRI. Totdeauna vom prefera să alegem pe cele din aceeași tagmă ca a NOASTRĂ, care au fost născute și crescute oarecum în același rafinament ca și NOI ÎNȘINE.

— Probabil că domnișoara Hardman se credea cu mult deasupra semenilor ei, doamnă, de vreme ce susținea că pînă și nenorocirile abătute asupra lor și crimele săvîrșite de ei erau necesare pentru a le aduce foloase. Spuneți că era credincioasă : credința ei trebuie să fi fost asemeni celei a fariseilor, care mulțumeau lui Dumnezeu că nu sînt la fel cu ceilalți oameni, nici măcar la fel cu vameșii.

— Draga mea, n-o să discutăm acum treaba asta. Aș fi ultimul om de pe lume în stare să doresc a-ți strecura în minte vreun simțămînt de nemulțumire față de ce ți-a fost sortit în viață, sau de invidie ori nesupunere împotriva mai-marilor tăi. Totala supunere față de autorități, respectul plin de grijă față de cei mai buni decît

noi (și prin asta înțeleg, desigur, și clasele mai sus-puse ale societății) sînt, după cîte cred eu, indispensabile pentru bunăstarea oricărei comunități. Tot ce am vrut să-ți spun, draga mea, este că ai face mai bine să nu încerci să ajungi guvernantă, fiindcă îndatoririle unei astfel de situații ar fi mult prea grele pentru constituția dumitale. N-am avut de gînd să suflu o vorbă nerespectuoasă împotriva doamnei sau domnișoarei Hardman ; atît doar că, amintindu-mi de propria mea experiență, mi-e cu neputință să nu mă gîndesc ce s-ar întîmpla cu dumneata dacă ai ajunge într-o situație asemănătoare ; o vreme te-ai lupta vitejește cu soarta ; pe urmă suferințele te-ar doborî, și n-ai mai avea puteri să-ți îndeplinești îndatoririle ; și te-ai întoarce acasă — dacă ai mai avea o casă — într-adevăr zdrobită. Pe urmă ar veni anii aceia de chin, cărora numai infirmii și prietenii lor intimi le pot intui deznădejdea și cunoaște povara : slăbiciunea și prăbușirea ar urma să încheie capitolul. Asta este povestea multor vieți ; nu pot admite să fie și a dumitale. Draga mea, dacă îți face plăcere, ar fi bine să ne plimbăm puțin.

Amîndouă se ridicară și pășiră domol pe iarba unei terase naturale de la marginea rîpei.

— Draga mea, reîncepu nu peste multă vreme doamna Pryor, și pe cînd vorbea, un fel de repezeală timidă, stînjenită, i se vădea în gesturi, tinerele, mai ales acelea cu care natura a fost mărinimoasă — deseori — de multe ori — fac planuri — se gîndesc — se gîndesc la viitor — la căsătorie, ca încununare și țel al speranțelor.

Aici se opri. Caroline îi veni imediat în ajutor, arătînd mult mai mult curaj și stăpînire de sine în abordarea acestui subiect de temut. Răspunse cu o energie calmă, care o făcu pe doamna Pryor să tresară :

— Sigur că se gîndesc ; și e natural să fie așa. Se gîndesc la căsătoria cu un om iubit ca la cea mai lumi-

noasă — singura soartă luminoasă ce le poate sta în față. Credeți că greșesc ?

— Vai, draga mea ! exclamă doamna Pryor împreunîndu-și mîinile ; și din nou tăcu. Caroline îndreptă o privire curioasă, cercetătoare către chipul prietenei sale și văzu că era foarte agitat. Draga mea, continuă în șoaptă, viața nu-i decît o amăgire.

— Dar nu și dragostea ! Dragostea e ceva adevărat — cel mai adevărat și cel mai trainic — cel mai dulce și totuși cel mai amar dintre toate lucrurile pe care ne e dat să le cunoaștem.

— Draga mea — e foarte amar. Și se spune că e rezistent — rezistent ca moartea ! Cele mai multe dintre deșertăciunile vieții sînt rezistente. Cît despre dulceață, nimic nu e la fel de trecător ; întîlnirea cu ea durează un singur moment — cît ai clipi din ochi ; durerea rămîne pentru vecie. S-ar putea să piară în zorii eternității, dar te chinuie toată vremea în adîncurile nopții.

— Da, te chinuie toată vremea, încuviință Caroline ; afară de cazul cînd e o dragoste împărtășită.

— Dragoste împărtășită ! Draga mea, poveștile romanțioase ascund în ele mari primejdii. Sper că nu citești asemenea lucruri ?

— Cîteodată, ori de cîte ori îmi cade vreuna în mînă, o citesc. Dar cei care scriu poveștile astea probabil că nu știu nimic despre dragoste, cel puțin așa s-ar zice după felul cum o înfățișează.

— Absolut nimic, draga mea ! conveni doamna Pryor cu înfocare. Și nici despre căsătorie ; iar falsele tablouri zugrăvite de ei pe astfel de teme nu pot fi condamnate cu destulă asprime. N-au nimic de-a face cu realitatea : nu-ți arată decît suprafața verde și ispititoare a mlaștinii, fără să-ți arate drept și adevărat nici o părticică din primejdia de moarte ce se ascunde dedesubt.

— Dar nu întotdeauna e vorba de o mlaștină, protestă Caroline. Există și căsnicii fericite. Cînd dragostea e reciprocă și sinceră, cînd sufletele se află în armonie, căsnicia *trebuie* să fie fericită.

— Niciodată nu e pe de-a întregul fericită. Doi oameni nu pot niciodată alcătui cu adevărat o singură ființă ; există, probabil, putința de a fi mulțumit, în anumite condiții speciale, așa cum rareori se pot întîlni ; dar totdeauna e la fel de bine să nu înfrunți un asemenea risc ; e posibil să comiți greșeli fatale. Fii mulțumită, draga mea ; și s-ar cuveni ca toți cei necăsătoriți să se bucure de libertatea lor.

— Repetați întocmai cuvintele unchiului meu ! exclamă Caroline cu glas mîhnit și nedumerit. Vorbiți ca doamna Yorke în clipele sale cele mai întunecate ; ca domnișoara Mann cînd e în dispoziția cea mai acrită și mai ipohondrică. Asta e ceva cumplit !

— Nu. E numai adevărat. Vai, copilule drag ! N-ai trăit decît dimineața plăcută a vieții ; de-abia de-acum încolo te așteaptă arșița obositoare a amiezii, tristețea serii și noaptea cea fără de soare ! Spui că domnul Helstone vorbește la fel ca mine ; iar eu mă întreb ce fel ar vorbi doamna Matthewson Helstone dacă s-ar mai afla încă în viață. Dar a murit ! A murit !

— Și, din păcate, chiar tatăl și mama mea... strigă deodată Caroline, zguduită de-o tristă aducere-aminte.

— Ce-i cu ei ?

— Nu v-am spus niciodată că s-au despărțit ?

— Am auzit despre treaba asta.

— Prin urmare trebuie să fi fost foarte nefericiți.

— După cum vezi, toate *faptele* vin în sprijinul spuselor mele.

— În cazul ăsta n-ar trebui să mai existe căsătorie.

— Ba ar trebui, draga mea, fie și numai pentru a dovedi că viața asta nu e decît un simplu stagiu de ucenicie, în timpul căruia nu poți avea parte nici de odihnă și nici de răsplată.

— Dar căsnicia dumneavoastră, doamnă Pryor ?

Doamna Pryor se închirci şi se cutremură ca şi cum un deget aspru i-ar fi fost apăsat pe un nerv lipsit de înveliş. Caroline înţelese că atinsese ceva ce nu putea să îndure nici cel mai slab contact.

— Căsnicia mea a fost nefericită, spuse doamna adunîndu-şi în cele din urmă curajul. Şi totuşi...

Se feri să continue.

— Şi totuşi, sugeră Caroline, nu în întregime nenorocită.

— Nu în consecinţe, cel puţin. Nu, adăugă pe un ton mai împăcat. Dumnezeu amestecă uneori balsamul îndurării chiar şi în sticluţa celei mai cumplite dintre nenorociri. El poate întoarce în aşa fel şirul întîmplărilor, încît din aceeaşi faptă oarbă şi nechibzuită de unde izbucneşte blestemul revărsat asupra unei jumătăţi din viaţa noastră, să izvorască binecuvîntarea pentru vremea ce ne-a mai rămas de trăit. Şi-apoi, trebuie să recunosc deschis că sînt o fire ciudată — departe de a fi uşor de suportat, sînt lipsită de tact şi în unele privinţe chiar excentrică. N-ar fi trebuit să mă mărit niciodată ; firea mea nu e dintre acelea care îşi pot cu uşurinţă găsi o copie, sau capabile de a se contopi cu un contrast. Eram pe deplin conştientă de inaptitudinea mea : şi de n-aş fi fost atît de nenorocită ca guvernantă, niciodată nu m-aş fi măritat ; iar apoi...

Ochii Carolinei îi cereau să continue, implorau să spargă norul gros de deznădejde pe care cuvintele mai înainte rostite păruseră să-l întindă asupra vieţii.

— Iar apoi, draga mea. Mr... adică domnul cu care m-am măritat, era, probabil, un personaj mai degrabă excepţional decît obişnuit. Aş dori, cel puţin, ca experienţa unui cît mai mic număr de oameni să fie asemănătoare cu a mea, şi un cît mai mic număr de oameni să sufere aşa cum am suferit eu. Aproape că mi-am pierdut minţile ; uşurarea părea atît de imposibilă, îndreptarea stării mele atît de irealizabilă ! Dar, draga mea, n-aş

vrea deloc să te descurajez, nu vreau decît să previn şi să dovedesc că cei necăsătoriţi n-ar trebui să fie prea nerăbdători să-şi schimbe situaţia, de vreme ce ar fi cu putinţă să facă un schimb foarte prost.

— Vă mulţumesc, draga mea doamnă, vă înţeleg perfect binevoitoarele dumneavoastră intenţii ; dar pentru mine nu există nici o primejdie să cad în greşeala la care vă referiţi. Eu, cel puţin, nu mă gîndesc cîtuşi de puţin la căsătorie, şi tocmai din pricina asta aş vrea să-mi creez o situaţie prin alte mijloace.

— Scumpa mea, ascultă-mă pe mine. M-am gîndit mult la cele ce vreau să ţi le spun astăzi ; fiindcă într-adevăr le-am tot frămîntat în mintea mea încă de cînd mi-ai spus prima dată că vrei să-ţi faci o situaţie. După cum ştii, acum stau împreună cu domnişoara Keeldar, în calitate de însoţitoare. Dacă o să se mărite (şi *are* să se mărite în scurt timp, fiindcă prea multe semne mă duc înspre concluzia asta) n-am să-i mai fiu de folos în calitatea pomenită. Trebuie să-ţi spun că sînt oarecum independentă, am mijloacele mele de existenţă datorită în parte economiilor pe care le-am făcut şi în parte unei moşteniri primite acum cîtva timp ; indiferent cînd voi pleca de la Fieldhead, o să-mi găsesc o casă unde să mă stabilesc ; mi-ar fi cu neputinţă să trăiesc în singurătate, şi n-am rude pe care să le pot primi în intimitatea cuibului meu ; fiindcă, aşa cum de bună seamă ai observat singură şi după cum ţi-am mărturisit şi eu, obiceiurile şi gusturile mele îşi au curiozităţile lor. Nu cred că mai e nevoie să-ţi spun cît de mult ţin la dumneata ; în preajma dumitale mă simt mai fericită decît am fost vreodată alături de orice altă fiinţă omenească (cuvintele din urmă fură rostite cu deosebită elocinţă). Aş considera tovărăşia dumitale ca pe un preascump privilegiu — un privilegiu nepreţuit, o mîngîiere, o binecuvîntare. Şi-atunci ai să vii la mine. Caroline, mă refuzi ? Îmi îngădui să sper c-ai putea să mă iubeşti ?

Şi după aceste două întrebări neaşteptate, se opri.

— Dar *vă iubesc* cu adevărat ! fu răspunsul. Mi-ar face plăcere să stau cu dumneavoastră ; însă sînteţi mult prea drăguţă.

— Tot ce am, urmă doamna Pryor, am să-ţi las dumitale ; o să ai tot ce-ţi trebuie, dar să nu mai spui niciodată că sînt *prea drăguţă*. Asta îmi zdrobeşte inima, copila mea !

— Cum aşa, doamnă dragă — atîta generozitate — n-am nici un drept...

— Nu mai vorbi ! Să nu mai vorbeşti despre lucrurile astea — sînt lucruri pe care nu suportăm să le auzim. E într-adevăr tîrziu ca s-o iau de la capăt, dar s-ar putea să mai trăiesc vreo cîţiva ani. N-am cum şterge trecutul, dar nu-i cu neputinţă ca un timp oarecare încă să-mi mai aparţină viitorul !

Doamna Pryor părea foarte agitată. Lacrimi grele îi sticleau în ochi şi i se scurseră pe obraji. Caroline o sărută duios şi mîngîietor şi îi spuse cu glas domol :

— Vă iubesc foarte mult. Nu mai plîngeţi.

Dar întreagă fiinţa doamnei Pryor părea zguduită. Se aşeză, îşi sprijini capul pe genunchi şi plînse în hohote. Nimic nu putu s-o liniştească pînă ce furtuna lăuntrică nu se potoli de la sine şi chinul luă sfîrşit.

— Biata copilă ! murmură sărutînd-o la rîndul ei pe Caroline. Sărmana mea mieluşică stingheră. Haide, spuse deodată tresărind. Haide, trebuie să ne întoarcem acasă !

La începutul drumului doamna Pryor merse foarte repede ; dar treptat se potoli, îşi reluă gesturile obişnuite şi reveni la pasul ei caracteristic — unul aparte, aşa cum îi erau toate mişcările — iar la vremea cînd pătrunseră pe poarta de la Fieldhead era pe de-a întregul ea însăşi ; aspectul exterior arăta ca de obicei : liniştit şi sfios.

CAPITOLUL XXII

DOUĂ VIEŢI

La apărarea fabricii activitatea şi hotărîrea lui Moore nu se putuse vedea decît pe jumătate ; cealaltă jumătate (şi era o jumătate cumplită) şi-o arătă în necurmata şi neobosita stăruinţă cu care îi urmărea pe capii răzvrătirii. Cu gloata, cu oamenii simpli luaţi de şuvoi n-avea nici o socoteală de încheiat ; poate că un înnăscut simţ al dreptăţii îi spunea că oamenii prost îndrumaţi de sfătuitori făţarnici, îmboldiţi de mizerie, nu pot fi pe bună dreptate ţintă a răzbunării, iar cel ce ar căuta să impună ispăşire, chiar şi pentru un act de violenţă, asupra unui grumaz încovoiat de suferinţă, ar fi un tiran şi nu un judecător. Indiferent cum ar fi stat lucrurile, deşi îi cunoştea pe mulţi dintre răzvrătiţi, fiindcă îi recunoscuse în ultima parte a luptei, după ce se revărsaseră zorile, cu aceştia se încrucişa pe străzi sau pe drumuri fără să-i ia în seamă şi fără să-i ameninţe.

Pe conducători nu-i cunoştea. Erau oameni străini — emisari ai marilor oraşe. Cei mai mulţi dintre ei nici nu făceau parte din clasa muncitoare ; erau mai cu seamă oameni „duşi pe apa sîmbetei", ajunşi la faliment, totdeauna plini de datorii şi foarte adesea plini de băutură — oameni care n-aveau ce pierde şi — în ce priveşte caracterul, banii şi curăţenia — ar fi avut mult de cîştigat. Pe aceştia Moore îi urmărea ca un copoi ; şi chiar îi plăcea îndeletnicirea ; tensiunea permanentă era ceva drag firii lui ; îi plăcea chiar mai mult decît fabricarea postavurilor.

Calul lui trebuie să fi fost mare duşman al unor astfel de vremuri fiindcă era pus la treabă grea şi deseori şi cu mare grăbire ; stăpînul trăia aproape numai pe drumuri, iar aerul curat era tot atît de binevenit pentru

plămîni, ca şi preocupările poliţieneşti pentru starea lui de spirit : în orice caz, se simţea mult mai bine decît în aburii vopsitoriilor. Magistraţii districtuali probabil că aveau groază de el ; erau oameni înceţi şi timizi ; şi lui îi făcea plăcere să bage frica în ei şi să-i scoată din amorţeală. Marea lui satisfacţie era să-i silească a-şi da pe faţă o anumită spaimă care le şi slăbea hotărîrea, le şi încetinea faptele — pur şi simplu spaima de a fi asasinaţi. Şi groaza asta, într-adevăr, îi bîntuise pînă atunci pe toţi fabricanţii şi aproape pe toţi oamenii cu funcţie publică din ţinut. Helstone era singurul care întotdeauna o respinsese cu dezgust. Bătrînul soldăţoi ştia bine că ar fi putut fi împuşcat, ştia că înfruntă un astfel de risc ; dar pentru nervii lui asemenea moarte n-avea nimic de spaimă : chiar şi-ar fi ales-o singur, dacă i-ar fi fost dat să aleagă.

Moore era şi el conştient de primejdie, dar urmarea se vădea într-un suveran dispreţ faţă de acele locuri de unde bănuia că s-ar putea ivi pericolul. Conştiinţa faptului că hăituia nişte vinovaţi era pintenul care îi îmboldea firea temerară. Cît despre teamă, era prea mîndru — sau prea tare de fire (dacă vreţi) — prea nepăsător ca să poată cunoaşte teama. De multe ori străbătea călare mlaştinile, în puterea nopţilor cu lună sau fără lună, după cum se întîmpla, cu simţurile mult mai destinse, facultăţile mult mai agere decît atunci cînd se afla în biroul lui, înconjurat de linişte şi siguranţă. Patru erau la număr acei capi de urma cărora trebuia să dea : în decurs de două săptămîni, doi fuseseră încolţiţi în apropiere de Stilbro' ; ceilalţi doi trebuiau căutaţi mult mai departe : se presupunea că vizuina lor s-ar afla pe aproape de Birmingham.

Între timp, domnul Moore nu-şi uitase fabrica şi stricăciunile de acolo : reparaţiile erau socotite o treabă uşoară, întrucît nu cereau decît iscusinţa dulgherilor şi geamgiilor. Cum răzvrătiţii nu izbutiseră să pătrundă

înăuntru, cumplitele lui odoare de metal — maşinile — fuseseră ferite de distrugere.

Nu era uşor de descoperit dacă în toiul acestei vieţi atît de active — dacă în vreme ce judecata riguroasă şi afacerile epuizante îi solicitau energia şi îi hărţuiau gîndurile — Moore mai găsea din vreme în vreme o clipă liberă, dacă mai închina vreo strădanie pentru a păstra aprinse şi focuri mai gingaşe decît cele ce mocneau pe altarul zeiţei Nemesis. Rareori se apropia de Fieldhead ; iar dacă o făcea, vizitele durau foarte puţin. Dacă trecea pe la casa parohială, totul se reducea la consfătuiri cu parohul, în biroul acestuia. Îşi menţinea fără abatere comportarea severă. Între timp, istoria acelui an continua să fie la fel de tulbure ; nu se ivea nici o clipă de linişte în furtuna războiului ; nepotolitu-i uragan mătura fără contenire întinderile continentului. Nu se arăta nici cel mai slab semn de înseninare, nici cea mai vagă limpezire în noianul „norilor de fum şi praf stîrnit de bătălie" ; nu cădea picătură de rouă curată prielnică ramurii de măslin, nu se vădea nici o întrerupere în revărsarea ploii roşii care îndestulează laurii aducători de glorie şi durere. Iar în vremea asta, Ruina îşi punea la treabă geniştii şi minerii chiar sub picioarele lui Moore, care fie că umbla călare sau pe jos — fie că doar păşea de la un capăt la altul al biroului, fie că galopa peste neprimitorul Rushedge — auzea ecoul hăurilor şi simţea pămîntul clătinîndu-i-se sub picioare.

Dar în vreme ce vara se scurgea astfel pentru Moore, cum se desfăşura pentru Shirley şi Caroline ? Să facem mai întîi o vizită stăpînei conacului. Cum arată acum ? Ca o fată nemîngîiată în dragoste, palidă şi chinuită de gîndul la un flăcău nepăsător ? Oare stă cît e ziua de lungă aplecată asupra vreunei îndeletniciri ce-o ţintuieşte pe scaun ? Are în fiece clipă o carte în mînă, ori un lucru pe genunchi, n-are ochi decît pentru ele, vorbe pentru nimic şi gînduri nerostite ?

Nici pe departe. O duce foarte bine. Dacă expresia de melancolie nu i s-a șters de pe chip, nici zîmbetul nepăsător n-a părăsit-o. Cu înviorătoarea ei prezență păstrează lumina și strălucirea în întunecatul și vechiul conac ; galeria de la etaj și camerele scunde ce se deschid spre ea i-au îmbrățișat deseori ecourile glasului însuflețit ; întunecosul hol de la intrare, cu unica lui fereastră, s-a obișnuit în chip plăcut cu foșnetul repetat al rochiilor de mătase ce se face auzit ori de cîte ori purtătoarea lor îl străbate trecînd de la o încăpere la alta, cînd încărcată de flori pentru îngrozitorul salon de culoarea florii de piersic, cînd îndreptîndu-se către sufragerie ca să deschidă ușile de sticlă și să dea cale liberă miresmelor de rezede și măceși, sau luînd plante de la fereastra de lîngă scară și ducîndu-le la soare lîngă ușa deschisă a verandei.

Lucrul de mînă îl ia doar din cînd în cînd ; numai că, pare a fi un făcut, niciodată n-apucă să stea aplecată asupra lui măcar cinci minute la șir ; de-abia și-a pus degetarul, abia a vîrît ață în ac, și numaidecît un gînd neașteptat o mînă la etaj ; poate se duce să caute o veche cutie de ace îmbrăcată în fildeș și de care tocmai atunci și-a adus aminte, ori o încă și mai veche casetă de lucru cu capac de porțelan, în nici un fel trebuitoare, dar tocmai în clipa aceea cu neputință de înlocuit ; ori poate se duce să-și aranjeze părul, sau un sertar despre care și-a adus dintr-o dată aminte că l-a văzut dimineața într-o stare de ciudată neorînduială ; poate numai ca să arunce o privire, de la o anume fereastră, de unde se văd într-un anume fel biserica din Briarfield și casa parohială, în umbra plăcută a copacilor. Abia s-a întors și a pus din nou mîna pe bucata de pînză sau pe ghergheful pe jumătate lucrat, cînd se aud rîcîielile grăbite și gîfîitul șuierător ale lui Tartar la ușa verandei, iar atunci trebuie să dea fuga și să-i deschidă ; e o zi de arșiță ; Tartar intră în casă abia trăgîndu-și sufletul ; prin urmare trebuie să-l ducă pînă în bucătărie și să supravegheze ea însăși cum i se umple castronul din care bea apă. Prin ușa deschisă a bucătăriei se vede în curtea plină de soare și veselie și mișunînd de curci și pui de curcă, de păunițe cu puii lor, de bibilici cu pene perlate, și un soi frumos de porumbei albi ca neaua, sau cu gușile ca de purpură, albaștri ori de un cafeniu deschis. Spectacol căruia Shirley nu-i poate rezista ! Drept urmare se duce în grabă pînă la cămară să ia o pîiniță și se întoarce în prag să împrăștie firimituri ; în jur i se adună mulțimea vasalilor cu pene, nerăbdători, rotofei și fericiți. John e pe la grajduri, și cu John trebuie să stea de vorbă, trebuie să vadă ce mai face iapa. Încă o mîngîie și o bate cu palma pe grumaz, cînd se întorc vacile la muls ; iar asta e o treabă importantă ; Shirley trebuie să stea acolo și să le vadă pe toate. Poate că or fi și niște viței mici, ori niște mieluți abia fătați — or fi poate și gemeni pe care mama nu îi primește la supt ; domnișoara Keeldar trebuie să le fie prezentată de John — și neapărat se cuvine să i se îngăduie a se îngriji ea însăși de soarta lor, să le dea de mîncare cu propria ei mînă, sub îndrumarea grijuliului supraveghetor. În vremea asta John aduce vorba despre unele chestiuni nelămurite în legătură cu niște „postațe", „grădinițe" sau „lunci" ; iar atunci stăpîna n-are încotro și își ia pălăria de grădină — din pai cu boruri mari — și îl însoțește, peste pîrleazuri și de-a lungul gardurilor, ca să audă în ce fel se rezolvă orice chestiune de agricultură și să vadă la fața locului ce se face cu acele „postațe", „grădinițe" și „lunci", chiar sub ochii ei. Și astfel amiaza strălucitoare se scufundă în înserarea molatică, iar ea se întoarce să-și ia ceaiul la o oră tîrzie, și după ceai niciodată nu se mai apucă de cusut.

După ceai, Shirley citește, și e aproape tot atît de perseverentă la citit pe cît de lăsătoare e la cusut. Birou îi e covorul, fotoliu, un scăunel de picioare, sau poate numai carpetul de la picioarele doamnei Pryor — acolo își

făcea totdeauna lecţiile cînd era copil, şi obiceiurile vechi au multă putere asupra ei. Trupul cafeniu şi leonin al lui Tartar stă întotdeauna întins lîngă ea ; botul negru i se odihneşte pe labele dinainte, pe labele acelea drepte, puternice şi bine făcute, ca labele unui lup din Alpi. O mînă a stăpînei se sprijină de obicei pe capul mătăhălos al iubitorului serv, căci dacă îşi ia mîna de acolo, acesta începe să scheaune şi să se arate nemulţumit. Shirley îşi concentrează toate gîndurile asupra cărţii ; nu-şi înalţă ochii ; nici nu se mişcă şi nici nu vorbeşte ; afară, bineînţeles, de cazul cînd e nevoie să dea un răspuns scurt şi respectuos vreuneia dintre frazele dojenitoare rostite cînd şi cînd de doamna Pryor.

— Draga mea, tare mi-ar plăcea dacă te-ai obişnui viţel aşa aproape de tine ; uite că îţi boţeşte poalele rochiei.

— Nu-i nimic, e de muselină ; n-am decît să iau mîine alta curată.

— Draga mea, tare mi-ar plăcea dacă te-ai obişnui să stai la o masă cînd vrei să citeşti.

— Odată şi-odată am să încerc, doamnă, într-o bună zi ; dar e atît de agreabil să faci lucrurile aşa cum eşti obişnuită să le faci.

— Draga mea, îngăduie-mi să te rog din suflet ca să laşi cartea deoparte ; îţi strici ochii la lumina aceea sărăcăcioasă a focului din sobă.

— Nu, doamnă, nu-i nici o primejdie ; mie nu-mi obosesc niciodată ochii.

Într-un tîrziu, totuşi, o lumină palidă pătrunde pe fereastră şi se revarsă peste paginile cărţii ; Shirley îşi înalţă privirile şi vede luna de pe cer ; închide volumul, se ridică şi începe să umble prin cameră. Poate că era o carte bună ; îi reîmprospătase, îi copleşise şi îi încălzise din nou inima ; îi pusese iarăşi în mişcare gîndurile şi îi umpluse mintea cu diferite imagini. Salonul liniştit, vatra curată a căminului, fereastra deschisă către cerul

amurgului stăpînit de „încîntătoarea-i regină" proaspăt întronată şi plină de slavă erau îndestulătoare pentru Shirley ca să aducă raiul pe pămînt, şi să facă din viaţă un poem. O desfătare calmă, adîncă, înnăscută freamătă în vinele-i tinere ; neamestecată şi netulburată ; nesupusă faptelor omeneşti ce ar fi năzuit s-o tulbure ori s-o stăvilească, fiindcă nu oamenii i-o dăruiseră ; era darul curat al lui Dumnezeu către făptura mîinilor sale, zestrea hărăzită de natură odraslei îndrăgite. Bucuria aceasta îi oferă experienţa de viaţă a unei fiinţe excepţionale. Păşind parcă prin văzduh, peste trepte înverzite şi coline fermecătoare năpădite de verdeaţă şi lumină, ajunge la o stare aproape cu nimic mai prejos aceleia de unde îngerii priveau către visătorii din Bethel [1], iar ochii îi caută, sufletul îi stăpîneşte imaginea vieţii aşa cum şi-o visează. Nu — nu aşa cum şi-o visează ; fiindcă n-are timp pentru visuri ; neastîmpărata strălucire se revarsă, slobodă şi clocotitoare, şi îşi înmulţeşte splendorile mai iute decît îşi poate Gîndul ţese năzuinţele, mai grabnic decît e în stare Dorinţa să dea glas dorurilor. Cîtă vreme vraja zăboveşte asupra ei, Shirley nu scoate nici un cuvînt — e cu desăvîrşire mută ; iar dacă în asemenea clipe doamna Pryor îi adresează vreun cuvînt, ea iese tăcută din încăpere şi îşi continuă mersul pe scări în sus, către galeria întunecată.

De n-ar fi fost o fiinţă indolentă, nepăsătoare faţă de aceste lucruri şi ignorantă, în astfel de momente Shirley ar fi pus mîna pe pană ; sau cel puţin ar fi prins, ar fi stăpînit şi ar fi mărturisit prin vorbe imaginea contemplată, atîta vreme cît amintirea unor astfel de clipe îi era încă proaspătă în minte. Dacă în firea ei simţul de acaparare ar fi fost puţin mai puternic, dacă ar fi avut puţin mai multă dragoste de proprietate, ar fi

---

[1] În *Vechiul Testament*, se spune că aici şi-ar fi înălţat Abraham primul altar.

luat o foaie mare de hîrtie şi, cu scrisul ei ciudat dar perfect lizibil, ar fi aşternut pe ea în deplină sinceritate povestea ce i se istorisise, cîntecul ce i se fredonase, şi astfel ar fi ajuns stăpînă peste ceea ce fusese menită să creeze. Dar e indolentă, nepăsătoare, şi tare ignorantă, fiindcă nu-şi dă seama cît de neasemuite sînt visurile ei — cît de neobişnuite sentimentele ; nu ştie, niciodată n-a ştiut şi pînă la moarte n-are să ştie cît de nepreţuit este acel izvor al cărui şopot proaspăt şi puternic i se revarsă în inimă şi îi păstrează prospeţimea.

Shirley ia viaţa uşor : oare asta nu i se citeşte limpede în ochi ? Oare în clipele de bună dispoziţie nu-s ochii aceştia tot atît de bogat încărcaţi de blîndeţe molatică pe cît de plini de fulgere sînt în scurtele accese de furie ? Tot sufletul i se citeşte în ochi : atîta vreme cît e liniştită, nepăsarea, îngăduinţa, voioşia şi căldura inimii sînt stăpînele acelor mari sfere cenuşii ; e de ajuns să se înfurie — şi o rază aprinsă străbate roua izbucnind neîntîrziat în flăcări pîrjolitoare.

Încă nu se sfîrşise luna lui iulie şi probabil că domnişoara Keeldar ar fi pornit împreună cu Caroline în plănuita lor călătorie prin nord, dar chiar în vremea asta o invazie se abătu asupra conacului de la Fieldhead : o paşnic-devastatoare trupă o asedie pe Shirley în propriu-i castel şi o sili să capituleze de bunăvoie. Un unchi, o mătuşă, dimpreună cu două verişoare din sud, domnul, doamna şi două domnişoare Sympson, de la Sympson Grove, ...shire, se abătură asupra ei cu tot ceremonialul. Legile ospitalităţii o siliră să cedeze, obligaţie pe care şi-o îndeplini cu o dezinvoltură uimitoare pentru Caroline, cu atît mai mult cu cît ştia că Shirley e în stare să ia hotărîri foarte rapide şi să găsească uşor portiţe de scăpare, dacă dorea ca lucrurile să se petreacă după vrerea ei. Domnişoara Helstone chiar o întrebă cum de s-a supus cu atîta uşurinţă, primind răspunsul

că sentimentele vechi au totdeauna puterea lor : petrecuse doi ani din tinereţea-i fragedă la Sympson Grove.

„Ce simţăminte nutrea faţă de aceste rude ?"

I se răspunse că nu avea nimic comun cu ei. Ce-i drept, micul Harry Sympson, unicul băiat din familie, se deosebea foarte mult de surori, şi de el fusese ataşată cîndva ; dar Harry n-avea să vină la Fieldhead — cel puţin deocamdată.

În duminica următoare, strana stăpînilor moşiei Fieldhead din biserica Briarfield se arătă populată de un domn vîrstnic, ferche, dichisit şi agitat, care îşi împingea ochelarii spre frunte şi se frămînta în bancă din trei în trei minute ; de-o doamnă tot vîrstnică, molîie şi răbdătoare, îmbrăcată în satin cafeniu ; de două domnişoare tinerele, exemplare întru totul — şi la aspect, şi la îmbrăcăminte, şi în purtări. În mijlocul acestora, Shirley arăta ca o lebădă neagră sau o cioară albă. Şi tare abătută mai părea ! Dar după ce am adus-o într-o societate demnă de toată stima, o s-o lăsăm aici o vreme şi-o să ne îndreptăm privirile către domnişoara Helstone.

Despărţită deocamdată de domnişoara Keeldar, fiindcă n-avea cum se duce s-o vadă în mijlocul acelor distinse rude, speriată de zarva stîrnită prin împrejurimi de sosirea musafirilor, Caroline se vedea din nou mărginită la cenuşiul casei parohiale, la singuraticele plimbări matinale pe poteci lăturalnice, la lungile şi stingherele după-amiezi petrecute în salonul tăcut, părăsit de soare la ora prînzului, sau sub umbrarul din grădină, unde acelaşi soare strălucea cu putere, şi totuşi trist, se revărsa peste coacăzii întinşi pe spalieri, îngemănaţi cu frumoşii trandafiri, ce înfloreau în fiecare lună, apoi se strecura printre ei şi cobora asupra fetei care stătea neclintită ca o statuie dintr-o grădină, şi-i împestriţa cu umbre şi lumini rochia albă de vară. Acolo zăbovea Cary şi citea cărţi vechi, luate din biblioteca unchiului ; cele

grecești și latinești nu-i puteau fi de nici un folos, dar găsea literatură ușoară adunată mai ales pe un raft ce aparținuse în trecut mătușei Mary: cîteva respectabile reviste pentru femei, magazine care făcuseră cîndva o călătorie pe mare dimpreună cu posesoarea lor și trecuseră printr-o furtună, iar paginile le erau pătate de apă sărată; cîteva absurde publicații metodiste pline de minuni și apariții miraculoase, de proorociri supranaturale, de visuri prevestitoare și fanatism dezlănțuit; la fel de absurdele scrisori ale doamnei Elizabeth Rowe trimise de morți către cei vii; cîțiva vechi clasici englezi — dar din aceste flori pălite Caroline culesese mierea încă din copilărie, iar acum erau pentru ea lipsite de orice savoare. Pentru variație și în același timp din dorința de a fi de folos, mai cosea, lucra îmbrăcăminte pentru săraci, supunîndu-se indicațiilor bunei domnișoare Ainley. Cîteodată, cînd simțea și vedea lacrimile căzîndu-i lin peste lucru, stătea și se întreba cum de izbutește femeia aceea extraordinară, care croise și îi potrivise ce avea ea de cusut, să fie întotdeauna la fel de senină în trista ei singurătate.

„Niciodată n-o văd pe domnișoara Ainley cuprinsă de deznădejde sau copleșită de durere, își spunea Caroline. Și cu toate astea căsuța ei e doar un colțișor trist și tăcut, iar ea n-are nici o speranță luminoasă și nici un prieten apropiat pe tot întinsul lumii. Îmi aduc totuși aminte cum mi-a povestit odată că și-a disciplinat gîndurile astfel încît să nu se îndrepte decît spre înalt, către ceruri. Își dă limpede seama că pentru ea nu se află și nu s-au aflat niciodată pe lumea asta decît bucurii mărunte, și bănuiesc că așteaptă desfătările din lumea ce va să vină. La fel fac și călugărițele, în chiliile lor mici, lîngă felinarele lor de fier, în rochiile croite ca un giulgiu și paturile strîmte ca un sicriu. Adesecori spune că nu-i e teamă de moarte, că nu-i e groază de mormînt; fără îndoială că nu mai cutremurător s-a

urcat sfîntul Simion Stilitul pe cumplitul lui stîlp din mijlocul sălbăticiei, și nu cu mai cutremurător se întinde credinciosul hindus pe culcușul său din țepușe de fier. Amîndoi aceștia au violentat natura, și-au întors pe dos plăcerile și repulsiile firești; au ajuns la o stare cu totul nesănătoasă. Deocamdată mi-e teamă de moarte, dar cred că asta mi se trage din pricina tinereții; biata domnișoară Ainley s-ar agăța mai strîns de viață, dacă viața i-ar oferi mai mult. Fără îndoială că Dumnezeu nu ne-a alcătuit și nu ne-a dat viață cu unicul scop de a ne dori necontenit moartea. În adîncul sufletului cred că am fost făuriți pentru a prețui viața și a ne bucura de ea atîta vreme cît ne este încă dată. Existența n-a putut fi niciodată încă de la început menită să fie lucrul acela nefolositor, pustiu, palid, abia tîrîtor, așa cum devine adesea, și a devenit și pentru mine, printre alții."

„Nimeni, își zicea mai departe Caroline, nimeni, după cîte văd, nu poate fi învinovățit în mod special pentru starea aceasta; și n-aș fi capabilă să spun, oricît de mult mi-aș chinui mintea, cum ar putea fi ea schimbată înspre mai bine; dar simt că pe undeva lucrurile nu merg așa cum ar trebui. Cred că femeile singure ar trebui să aibă mai multe de făcut — să li se ofere mai multe prilejuri de a găsi ocupații interesante și folositoare, mult mai multe decît li se oferă astăzi. Și atunci cînd rostesc asemenea cuvinte n-am defel impresia că l-aș supăra pe Dumnezeu cu vorbele mele, că aș fi lipsită de pietate ori smerenie, lipsită de credință sau că săvîrșesc o blasfemie. Aflu însă consolare în gîndul că Dumnezeu aude într-adevăr mulțime mare de gemete și arată îndurare față de multe dureri dinaintea cărora oamenii își astupă urechile ori se încruntă cu dispreț neputincios. Spun *neputincios* fiindcă bag de seamă că acelor dureri pe care societatea nu e în stare să le curme cu ușurință le interzice în schimb exprimarea, sub pedeapsa disprețului, iar acest dispreț nu-i altceva decît

un fel de pelerină înzorzonată, menită să-i ascundă schiloada slăbiciune. Oamenii nu pot îndura să li se amintească de relele pe care nu sînt în stare sau nu vor să le îndrepte, silindu-i să trăiască simțămîntul propriei lor incapacități, ori pe acela încă și mai dureros al obligației de a face un efort neplăcut, asemenea aduceri aminte le tulbură liniștea și le zdruncină mulțumirea de sine. Fetele bătrîne din sînul sărăcimii, fără adăpost și fără slujbă, nu se cuvine să ceară și ele un loc și o ocupație pe lumea asta : o asemenea cerere îi tulbură pe cei fericiți și bogați, îi tulbură pe părinți. Iată, de pildă, numeroasele familii cu fete, de-aici, de prin împrejurimi, familiile Armitage, Birtwhistle și Sykes. Băieții din familiile astea își au fiecare profesia sau ocupația lui, au ceva de făcut. Surorile lor n-au nimic de făcut sub soarele nostru în afară de treburile casnice și de cusut ; nici o plăcere pămîntească, în afara vizitelor care nu slujesc la nimic ; și pentru tot restul vieții lor, nici o speranță de mai bine. Starea asta de lîncezeală le macină sănătatea ; niciodată nu se simt bine ; mințile și vederile li se închircesc pînă la o incredibilă îngustime. Marea lor dorință — singura țintă a fiecăreia dintre ele — e să se mărite, dar cele mai multe n-au să se mărite niciodată — vor muri așa cum trăiesc în clipa de față. Plănuiesc, uneltesc și se îmbracă pentru a prinde în căpcană un bărbat. Iar bărbații le iau în rîs ; n-au nevoie de ele ; le socotesc o marfă grozav de ieftină. Spun — nu o singură dată i-am auzit rîzînd disprețuitor pe tema asta — că piața matrimonială e sufocată de supraproducție. Același lucru îl spun și tații și se supără pe fetele lor cînd ajung să le descopere manevrele : le poruncesc să stea acasă. Ce s-or fi așteptînd să facă ele acasă ? Dacă îi întrebi, îți răspund că să gătească și să coasă. Și se așteaptă ca fetele să facă treburile astea, și numai pe astea, cu mulțumire, în chip statornic, fără să se plîngă vreodată în toată viața lor, ca și cum n-ar avea nici

umbra vreunei posibilități de a realiza altceva ; teoria asta poate fi susținută cu tot atîta dreptate ca și aceea care ar spune că tații nu sînt în stare să mănînce decît ce e gătit de fiicele lor și să îmbrace altceva decît ce e cusut de ele. Oare bărbații ar putea să trăiască la fel ? N-ar fi și ei foarte nemulțumiți ? Iar cînd nemulțumirea lor nu și-ar găsi leac, n-ar afla alt răspuns în afară de reproșuri ori de cîte ori și-ar exprima-o chiar și cu cea mai mare modestie, nemulțumirea asta n-ar dospi și nu s-ar transforma în turbare ? Lucreția[1] stînd în mijlocul slujnicelor sale aplecată asupra războiului și țesînd în miez de noapte și virtuoasa nevastă a lui Solomon sînt deseori folosite ca pilde pentru ce ar trebui să fie «tagma femeilor» (cum zic ei). Nu știu ; Lucreția, aș spune eu, era o femeie demnă de cea mai înaltă prețuire, foarte deopotrivă cu vara mea Hortense Moore ; dar își ținea slujnicele treze pînă tîrziu în noapte. N-aș fi dorit defel să mă număr printre ele. Dacă i-ar sta în putință, la fel ne-ar munci și Hortense pe mine și pe Sarah, și nici una dintre noi n-am îndura una ca asta. Pe de altă parte, «nevasta virtuoasă» își ținea slujnicele de veghe pînă după miezul nopții ; «isprăvea cu gustarea de dimineață», cum spune doamna Sykes, înainte de ceasurile unu din noapte ; dar *ea* mai avea și altceva de făcut decît să țeasă și să împartă porțiile. Era un fel de fabricantă — țesea pînză fină și o vindea ; era agricultoare — cumpăra pămînturi și planta vie. Femeia aceea era o întreprinzătoare ; se dovedea a fi ceea ce matroanele de pe la noi numesc «o femeie cu cap». Luată ca un tot, îmi place mult mai mult decît Lucreția ; și nu cred că încheind cu ea vreun tîrg domnul Armitage ori domnul Sykes ar fi izbutit să obțină vreun avantaj ; ceea ce îmi place. «Cu virtute și strălucire este ea îmbrăcată... în-

[1] Personaj din istoria Romei, care s-a sinucis în urma jignirilor aduse de un fiu al regelui Tarquinius Superbus, fapt ce a dus la răsturnarea regalității (509 î.e.n.).

tr-însa se încrede soţul ei din toată inima... ea îşi deschide gura cu înţelepciune... feciorii ei ajung sus, de aceea lumea o fericeşte, iar soţul ei o laudă.» Rege al Iudeii — vrednica ta femeie model, e un model demn de toată preţuirea ! Dar oare sîntem noi, în zilele de astăzi, crescute astfel încît să-i fim pe potrivă ? Bărbaţi din Yorkshire ! Se ridică fiicele voastre pînă la asemenea regească stare ? Se pot ridica ? Le puteţi ajuta să se ridice ? Le puteţi oferi un domeniu în care însuşirile pot să fie folosite şi să se poată dezvolta ? Bărbaţi din Anglia ! Uitaţi-vă la sărmanele voastre fete, dintre care multe se ofilesc în preajma voastră, decăzînd pînă la distrugere sau prostie ; ori, ceea ce e şi mai rău, pînă la a ajunge nişte înăcrite fete bătrîne — invidoase, bîrfitoare, răutăcioase, fiindcă viaţa nu e pentru ele decît un pustiu ; ori, ceea ce e cel mai rău dintre toate, silite să se zbată, recurgînd la biete cochetării ieftine şi la artificii înjositoare, pentru a obţine prin măritiş acea poziţie şi stimă care sînt refuzate celibatului. Părinţi ! Nu puteţi schimba lucrurile astea ? Poate că nu dintr-o dată ; dar acordaţi acestor probleme atenţia cuvenită, atunci cînd vă înfruntaţi cu ele, socotiţi-le vrednice de a cugeta asupra lor ; nu le respingeţi cu o glumă neroadă sau cu o insultă laşă. Ar trebui să doriţi a fi mîndri de fiicele voastre, nu să roşiţi din pricina lor — iar pentru asta găsiţi-le ceva care să le intereseze, o ocupaţie care să le dea putinţa de a se ridica deasupra flirtului, a manevrelor dubioase şi a dăunătoarei clevetiri. Dacă veţi păstra mai departe minţile fetelor voastre în îngustime şi încătuşare — vor rămîne veşnic o năpastă şi un izvor de griji, uneori chiar o ruşine pentru voi ; instruiţi aceste minţi, oferiţi-le o ţintă în viaţă şi o treabă de îndeplinit — vă vor fi cei mai încîntători tovarăşi în vremuri de sănătate ; cele mai duioase îngrijitoare la vreme de boală ; cel mai de nădejde sprijin la vremea bătrîneţii.

CAPITOLUL XXIII

O SEARĂ DE VIZITĂ

Într-o frumoasă zi de vară petrecută de Caroline cu totul în singurătate (unchiu-său era plecat la Whinbury) şi ale cărei lungi, luminoase, tăcute, fără nici o adiere de vînt, fără pic de nouri ceasuri (cît de multe păreau să fi trecut de la răsăritul soarelui încoace !) fuseseră pentru ea la fel de pustii ca şi cum s-ar fi scurs în deşerturile fără umbre şi fără urme ale Saharei şi nu în grădina înflorită a unei case englezeşti, tînăra fată stătea în umbrarul ca un alcov, cu lucrul pe genunchi şi degetele prinse în joacă înfocată cu acul, ochii ocupaţi să le urmărească şi rînduiască mişcările, mintea în activitate febrilă, cînd Fanny ieşi în pragul uşii, se uită peste pajişte şi de-a lungul gardurilor şi nezărind-o pe cea căutată, strigă :

— Domnişoară Caroline !

Un glas domol răspunse :

— Fanny !

Glasul venea dinspre umbrar, aşa că într-acolo se grăbi Fanny purtînd în mînă un bilet pe care îl încredinţă unor degete ce nu prea păreau să aibă energia de a-l apuca. Domnişoara Helstone nu întrebă de la cine era şi nu se uită la el ; îl lăsă să cadă printre cutele lucrului.

— L-a adus Harry, băiatul lui Joe Scott, spuse Fanny.

Biata fată nu era vrăjitoare şi nu ştia cuvinte magice, dar cu toate astea cuvintele rostite de ea avură un efect aproape magic asupra stăpînei ; Caroline înălţă capul cu o mişcare iute stîrnită de simţăminte redeşteptate şi îndreptă spre Fanny o privire întrebătoare, dar nu una apatică, ci una care părea viaţa însăşi.

— Harry Scott ? Cine l-a trimis ?

— De la Hollow a venit.

Misiva căzută în poală fu ridicată cu înfrigurare, pecetea ruptă, conținutul citit în două secunde. Era un bilet afectuos din partea domnișoarei Hortense, care își vestea verișoara că se întorsese de la Wormwood Wells ; că astăzi e singură acasă, întrucît Robert plecase la tîrgul de la Whinbury ; că nimic nu i-ar putea face mai multă plăcere decît s-o aibă ca tovarășă la ceai pe Caroline ; și, adăuga buna domnișoară, era sigură că o asemenea schimbare va fi foarte binevenită și foarte folositoare pentru Caroline, fiindcă fără-ndoială se află într-o tristă descumpănire și lipsă de societate agreabilă, de cînd neînțelegerea dintre Robert și domnul Helstone avusese drept urmare despărțirea de *sa meilleure amie, Hortense Gérard Moore*[1]. Într-un postscriptum era îndemnată să-și pună în grabă boneta și să vină direct la Hollow's Cottage.

Caroline n-avea nevoie de îndemn ; cu multă bucurie lăsă din mînă șorțulețul de copil din olandină cafenie, pe care îl tivea cu dantelă, pregătingu-l ca dar pentru coșul milosteniei, se repezi pînă sus, își acoperi buclele cu boneta de pai, își aruncă pe umeri șalul de mătase neagră, cum nu se poate mai potrivit, fiindcă se îmbina și cu silueta, și cu tenul ei brunet și îi scotea în relief gingășia rochiei și limpezimea chipului ; tare fericită era să scape cîteva ceasuri de singurătate, de tristețea și de coșmarul propriei vieți ; fericită să alerge pe poteca înverzită ce cobora în pantă către vîlcea, să adulmece miresmele florilor de cîmp, mai dulci decît parfumul crinilor și trandafirilor sălbatici. E-adevărat, știa că Robert nu se află la vilă, dar era o desfătare să te duci acolo unde el fusese de curînd ; fiind atît de departe și cu totul despărțită de el, simplu fapt de a-i vedea locuința și de a pătrunde în încăperea unde șezuse el dimineața, făcea cît o întîlnire. Privind lucrurile astfel, recăpăta viață ; și-atunci Iluzia o învălui din nou cu masca ei aparentă : blînda fîlfîire a aripilor îi mîngîia obrajii, iar văzduhul, suflînd dinspre înaltul albastru al cerului de vară, îi aducea pînă în auz un glas cu șoapte de taină : „S-ar putea ca Robert să se întoarcă în timp ce tu te mai afli încă în casa lui ; iar atunci, poți cel puțin să-i privești chipul — cel puțin poți să-i întinzi mîna ; și poate că, pentru o clipă, vei avea norocul să stai alături de el".

„Tăcere !" veni severul răspuns ; dar îi plăceau alinarea și mîngîierea asta.

Probabil că domnișoara Moore zărise pe fereastră și printre ramurile arbuștilor din grădină licăririle albe ale rochiei purtate de Caroline, fiindcă ieși pe ușa verandei și îi veni în întîmpinare. Dreaptă, neîncovoiată, flegmatică așa cum fusese întotdeauna : nu era îngăduit grabei ori emoției, oricît de mari ar fi fost ele, să-i tulbure demnitatea mișcărilor ; dar zîmbea, încîntată să citească fericirea de pe chipul elevei, să-i simtă sărutul, duioasa și sincera strînsoare a îmbrățișării. Cu delicatețe o conduse în casă — pe jumătate înșelată și pe de-a întregul măgulită. Pe jumătate înșelată ! Dacă n-ar fi fost așa, aproape sigur ar fi dus-o la portiță și i-ar fi spus să se întoarcă de unde a venit. Dacă ar fi știut cu certitudine pe seama cui trebuie pusă cea mai mare parte din bucuria aceea copilărească, e mai mult decît probabil că Hortense ar fi fost și uluită și furioasă. Surorilor nu le place ca fetele tinere să se îndrăgostească de frații lor ; li se pare a fi o faptă dacă nu prezumțioasă, atunci nătîngă, necugetată, o iluzie, o greșeală absurdă. Ele nu-i iubesc pe acești domni — oricît de fierbinte afecțiune frățească ar putea să nutrească pentru dînșii — iar ideea că altele ar putea să-i iubească le repugnă ca o plăsmuire de prost-gust. Pe scurt, prima reacție provocată de o asemenea descoperire (la fel ca și în cazul

[1] Cea mai bună prietenă, Hortense Gérard Moore (fr.).

multor părinţi care se trezesc că odraslele lor s-au îndrăgostit) este o stare de nelinişte amestecată cu dispreţ. Raţiunea — în cazul persoanelor cu raţiune — corectează cu timpul aceste false simţăminte ; dar dacă este vorba de oameni lipsiţi de această însuşire, ele rămîn veşnic necorectate, şi nora sau cumnata sînt văzute cu ochi răi pînă la sfîrşitul vieţii.

— După cele ce ţi-am scris în bilet, te aşteptai să mă găseşti singură, îi spuse domnişoara Moore pe cînd o conducea către salon ; dar biletul l-am scris dimineaţa, după prînz mi-au venit musafiri.

Şi deschizînd uşa, lăsă să se vadă o vastă desfăşurare de fuste stacojii ce inunda fotoliul de lîngă cămin, iar deasupra fustelor, prezidînd cu măreţie, un fel de parură mai impresionantă decît o coroană. Şi parura aceea nu venise niciodată la vilă sub o bonetă ; fusese adusă într-un geamantan încăpător, sau mai curînd într-o cutie rotundă, nu prea mare, de mătase neagră, întărită cu balene. Garniturile, adică volanele acelei paruri se întindeau pînă la un sfert de iard împrejurul capului celei ce o purta ; panglica, lăfăindu-se în noduri şi rozete în jurul capului, era dintre acelea cărora li se spune „panglicile îndrăgostiţilor“ ; şi era multă — aş putea spune chiar foarte multă. Doamna Yorke purta acea parură — şi-i venea bine ; tot ea purta şi rochia stacojie — şi-i venea nu mai puţin bine.

Impunătoarea doamnă venise într-o vizită prietenească, să ia ceaiul cu domnişoara Moore. Era o favoare cam la fel de excepţională şi rară ca şi aceea pe care ar face-o regina ducîndu-se neinvitată să împartă ce s-o găsi la îndemînă la masa unuia dintre supuşii săi : o mai elocventă dovadă de apreciere n-ar fi avut cum da — căci doamna Yorke dispreţuia în genere vizitele şi ceaiurile, nu le acorda nici un fel de consideraţie şi stigmatiza drept „clevetitoare“ pe toate fetele şi matroanele din împrejurimi.

Totuşi, nu era nici o greşeală la mijloc ; domnişoara Moore era favorita sa ; arătase limpede acest lucru nu numai o singură dată ; îl arătase oprindu-se să stea de vorbă cu ea, duminica, în curtea bisericii ; invitînd-o, aproape cu amabilitate, să poftească pe la Briarmains ; şi îl arătase astăzi prin marea bunăvoinţă de a-i face personal o vizită. Temeiurile pentru această preferinţă, după cum spunea însăşi doamna Yorke, erau acelea că domnişoara Moore se dovedea o femeie cu purtări serioase, incapabilă de vreo frivolitate în conversaţie sau comportament ; de asemenea că, fiind străină, trebuia că simtă nevoia unei prietene în stare să-i fie de ajutor. Ar fi putut adăuga şi că înfăţişarea fără pic de farmec, îmbrăcămintea banală şi cu totul lipsită de fantezie, gesturile flegmatice şi neatrăgătoare constituiau în ochii săi tot atîtea convingătoare recomandaţii suplimentare. Este sigur, cel puţin, că doamne care se distingeau prin calităţile contrarii : frumuseţe, vioiciune, gusturi alese în ce priveşte îmbrăcămintea, nu se puteau deseori bucura de aprobare din partea doamnei Yorke. Orice însuşiri feminine care aveau darul de a trezi admiraţia bărbaţilor erau aspru condamnate de dînsa ; iar ceea ce ei nu luau în seamă ori dispreţuiau, se bucura de neprecupeţitul său sprijin.

Caroline se apropie de impozanta matroană cu un adînc simţămînt de sfială ; nu prea o cunoştea pe doamna Yorke ; şi, în calitate de nepoată de preot, se îndoia de primirea ce o aştepta. O aşteptă o primire foarte rece, aşa că fu bucuroasă să-şi poată ascunde stinghereala întorcîndu-se ca să-şi scoată boneta. Iar după ce se aşeză pe scaun, n-o supără cîtuşi de puţin cînd o micuţă persoană în rochiţă albastră şi şal de aceeaşi culoare se desprinse ca o zînă de lîngă imensul fotoliu al impunătoarei doamne, unde stătuse pe un scăunel de picioare, ascunsă vederii de faldurile bogate ale largii

rochii roşii, se repezi la ea şi fără nici un ceremonial o cuprinse cu braţele pe după gît şi îi ceru o sărutare.

— Mama nu e drăguţă cu tine, vorbi mica solicitatoare în vreme ce primea şi întorcea un salut plin de zîmbet ; iar Rose, uite-o colo, nici nu te bagă în seamă. Aşa sînt ele. Dacă în locul tău ar fi sosit un înger alb şi cu coroniţă de stele, mama ar fi înclinat din cap ţeapănă, iar Rose nici n-ar fi ridicat privirile. Dar eu am să fiu prietena ta : totdeauna mi-ai plăcut !

— Jessy, mai ţine-ţi limba în gură şi stăpîneşte-ţi obrăznicia ! porunci doamna Yorke.

— Binei mamă, dar tu stai aşa de ţeapănă ! protestă fetiţa. Domnişoara Helstone nu ţi-a făcut niciodată nici un rău. De ce nu poţi să fii drăguţă cu ea ? Stai acolo ca de piatră, te uiţi încruntată şi vorbeşti cu glas sec — de ce ? La fel te porţi şi cu domnişoara Shirley Keeldar şi cu toate celelalte doamne tinere, cînd vin pe la noi. Şi Rose, uită-te la ea, e chiar un aut... aut... am uitat cuvîntul ăsta, dar înseamnă o maşină cu înfăţişare de fiinţă omenească. În orice caz, dac-ar fi după voi i-aţi alunga pe toţi de la Briarmains — Martin spune aşa de multe ori !

— Eu sînt un automat ? Bine ! Atunci lasă-mă în pace, zise Rose, vorbind dintr-un colţ, unde se aşezase pe covor, lîngă un dulap cu cărţi şi cu un volum deschis pe genunchi. Bună ziua, domnişoară Helstone, adăugă aruncînd o scurtă privire înspre persoana al cărei nume îl rostise, apoi coborîndu-şi din nou foarte frumoşii ochi cenuşii asupra cărţii şi continuînd lectura.

Caroline îndreptă spre ea o căutătură senină, zăbovi asupra înfăţişării tinereşti şi preocupate şi-i observă o anume mişcare inconştientă a gurii în vreme ce citea — o mişcare caracteristică care-i trăda personalitatea. Domnişora Helstone avea tact şi intuiţie. Înţelese că Rose Yorke era nu copil deosebit — un copil dintre aceia singulari. Domnişoara Helstone ştia cum să se poarte

cu ea. Se apropie domol, se aşeză pe covor, alături, şi privind peste umărul ei micuţ începu să citească. Era un roman de-al doamnei Radcliffe [1] — *Italianul.*

Caroline continuă să citească şi ea fără să rostească vreun cuvînt ; atunci Rose avu bunăvoinţa de a o întreba dacă sfîrşise, fiindcă voia să întoarcă pagina :

— Ai terminat ?

Caroline se mulţumi să încuviinţeze din cap.

— Îţi place ? o întrebă Rose nu după multă vreme.

— De mult, pe vremea cînd eram copil şi am citit-o, m-a încîntat nespus.

— De ce ?

— Părea să înceapă cu atît de minunate promisiuni — cu prevestirea unei aît de ciudate poveşti ce urma să fie dezvăluită !

— Şi cînd o citeşti ţi se pare că eşti tare departe de Anglia, cu adevărat în Italia, sub un altfel de cer — sub cerul acela albastru al Sudului, de-atîtea ori descris de călători.

— Îţi plac lucrurile astea, Rose ?

— Mă fac să tînjesc după călătorii, domnişoară Helstone.

— Cînd o să fii mare, poate c-o s-ajungi să-ţi îndeplineşti dorinţa asta.

— Am de gînd să-mi deschid eu însămi drum pînă acolo, dacă drumul nu se deschide singur. Nu pot să trăiesc mereu numai la Briarfield. În comparaţie cu toate cele făcute de Dumnezeu, lumea întreagă nu e chiar atît de mare ; trebuie să văd cel puţin suprafaţa rotundei noastre planete.

— Cît de mult din suprafaţa ei ?

— Mai întîi emisfera în care trăim ; pe urmă, cealaltă. Sînt hotărîtă ca viaţa mea să fie viaţă, nu un simplu

[1] *Ann Radcliffe* (1764—1823), scriitoare engleză, autoare de „romane gotice".

somn ca de broască ţestoasă, nu o existenţă îngropată sub o lespede de marmură ; nu o moarte lungă şi înceată cum e aceea pe care o trăieşti dumneata în casa parohială de la Briarfield.

— O trăiesc eu ! Ce-i fi vîrnd să spui cu asta, fetiţo ?

— Nu însemna oare o agonie lentă, să fii pentru totdeauna zăvorîtă în casa aceea parohială, un loc care veşnic — de cîte ori trec pe lîngă el — mă face să mă gîndesc la un mormînt cu ferestre ? Nu văd niciodată nici o mişcare prin preajma uşii ; niciodată n-aud vreun zgomot dincolo de ziduri ; cred că fumul niciodată nu se înalţă din hornuri. Ce faci acolo ?

— Cos, citesc, învăţ.

— Eşti fericită ?

— Crezi că-aş fi mai fericită dacă aş hoinări singură prin ţări străine, aşa cum doreşti tu să faci ?

— Mult mai fericită, chiar dacă n-ai face nimic altceva decît să hoinăreşti. Nu uita, totuşi, că eu o să am o anumită ţintă de urmărit. Dar şi numai dacă ai merge şi ai merge mereu, ca doamna aceea fermecată din poveste, ai putea să fii mai fericită decît acum. În peregrinarea dintr-o singură zi ai trece peste nenumărate coline, păduri şi cursuri de apă şi fiecare dintre ele şi-ar schimba mereu înfăţişarea după cum soarele ar străluci pe cer ori ar fi acoperit de nori ; după cum vremea ar fi umedă sau frumoasă, întunecată sau luminoasă. La casa parohială din Briarfield nimic nu se schimbă vreodată — tencuiala de pe tavanul saloanelor, tapetele de pe pereţi, perdelele, covoarele, scaunele sînt totdeauna aceleaşi.

— Şi schimbarea e absolut necesară pentru fericire ?

— Da.

— Sînt unul şi acelaşi lucru ?

— Asta nu ştiu. Dar simt că monotonia şi moartea sînt aproape acelaşi lucru.

Aici interveni şi Jessy, întrebînd :

— Nu-i aşa că-i nebună ?

— Dar, Rose, insistă Caroline, mi-e teamă că o viaţă de hoinar, pentru mine cel puţin, s-ar sfîrşi la fel ca povestea asta pe care o citeşti — în dezamăgire, în deşertăciune şi în tulburare a minţii.

— Aşa se termină *Italianul* ?

— Eu aşa am înţeles cînd l-am citit.

— E mai bine să încerci toate lucrurile şi pe toate să le găseşti deşarte, decît să nu încerci nimic şi viaţa să-ţi rămînă un pustiu. A face aşa ceva înseamnă să cazi în păcatul aceluia care şi-a îngropat talantul în pămînt — slugă nevrednică !

— Rose, interveni doamna Yorke, mulţumirea temeinică nu poate fi cîştigată decît prin înplinirea datoriei.

— Aşa este, mamă ! Iar dacă Stăpînul meu mi-a încredinţat zece talanţi, datoria mea este să îi vîr în negoţ şi să mai fac încă zece. Banul nu trebuie îngropat în praful sertarelor din casă. Eu *n-am* să-l pun într-un ceainic cu gîtul rupt şi să-l încui în vitrina cu porţelanuri, printre celelalte piese ale serviciului de ceai. Eu *n-am* să-l încredinţez mesei tale de lucru ca să fie sufocat în maldăre de ciorapi de lînă. Eu *n-am* să-l întemniţez în dulapul de lenjerie ca să-şi afle giulgiu printre cearşafuri ; şi mai puţin decît orice, mamă — (se ridică de pe podea) — mai puţin decît orice l-aş ascunde într-un castron cu cartofi reci ca să fie rînduit pe rafturile cămării dimpreună cu pîinea, untul, aluaturile şi şunca. Se opri o clipă apoi continuă : Mamă, Dumnezeu, care ne-a dat fiecăruia dintre noi nişte talanţi, se va întoarce cîndva acasă şi fiecăruia ne va cere socoteală. Ceainicul, ciorapul cel vechi, zdrenţele de cearceaf, castronul împodobit cu imaginea unei sălcii vor da îndărăt doar ce au primit — şi asta se va întîmpla în multe case. Îngăduie fetelor tale, cel puţin, să încredinţeze banii neguţătorilor, în aşa fel ca la înapoierea Stăpînului să-i poată da înapoi ce-i al său, cu dobîndă.

— Rose, ţi-ai luat gherghetul cu tine, aşa cum ţi-am spus ?

— Da, mamă.

— Atunci stai jos şi brodează.

Rose se aşeză numaidecît şi îşi îndeplini treaba aşa cum i se poruncise. După o pauză de lucru de zece minute, maică-sa o întrebă :

— Acum te socoteşti asuprită ? Eşti o victimă ?

— Nu, mamă.

— Totuşi, atît cît am izbutit eu să înţeleg din tirada ta, a fost un protest împotriva oricărei ocupaţii femeieşti sau casnice.

— Ai înţeles-o greşit, mamă. Mi-ar părea rău dacă n-aş şti să cos ; faci bine că mă înveţi şi mă pui la treabă.

— Chiar şi la ţesutul ciorapilor pentru fraţii tăi, şi la cusut cearceafuri ?

— Da.

— Atunci ce rost mai au toate peroraţiile şi toată vorbăria folosită în legătură cu treburile pomenite ?

— Dar numai atît se cuvine să fac ? Asta am s-o fac, şi pe urmă am să mai fac şi altele. Mamă, eu am spus ce-am avut de spus. Acum am doisprezece ani, iar pînă nu voi împlini şaisprezece n-ai să mă mai auzi vorbind despre talanţi : vreme de patru ani, am să fiu cea mai harnică ucenică la tot ce poţi tu să mă înveţi.

— Uite, poţi să vezi şi dumneata cum sînt fetele mele, domnişoară Helstone, spuse doamna Yorke. Cît de adînc înţelepte în marea lor îngîmfare. „Eu mai degrabă aş vrea aşa. Eu aş prefera altminteri !“ aşa e cîntecul de cuc al lui Jessy, pe cîtă vreme Rose ştie un cîntec mai îndrăzneţ : „Eu *am* să fac aşa — eu *n-am* să fac altminteri !“

— Eu îmi arăt şi temeiurile, mamă ; în afară de asta, o fi cîntecul meu îndrăzneţ, dar nu se aude decît o dată pe an. Cam la fiecare zi de naştere, se petrece în capul meu ceva care mă îndeamnă să fac prorociri cu privire la educaţia ce mi se dă şi la felul cum sînt crescută. Le rostesc şi-mi văd mai departe de-ale mele ; dumneata hotărăşti, mamă, dacă le asculţi sau nu le asculţi.

— Eu le-aş sfătui pe toate fetele tinere, continuă doamna Yorke, să cerceteze firile unor asemenea copii, cînd se întîmplă să-i întîlnească, mai înainte de-a se mărita şi de-ai avea pe-ai lor ; să se gîndească bine ce părere au despre răspunderea de a îndruma copii nepăsători, să se gîndească la povara de a-i convinge pe cei îndărătnici, la necontenita povară şi obligaţie de a-i creşte cît se poate mai bine.

— Dar cînd există dragoste, poate că nu-i chiar aşa de grozav de greu, interveni Caroline. Şi mamele îşi iubesc copiii cu înflăcărare — mai mult chiar decît se iubesc pe ele însele.

— Frumoase vorbe ! Foarte sentimentale ! Dar te-aşteaptă şi pe dumneata partea aceea aspră, partea practică a vieţii, tînără domnişoară.

— Să ştiţi, doamnă Yorke, dacă iau un copilaş în braţe — orice copilaş al unei femei sărmane, de pildă — simt că iubesc făptura aceea neajutorată într-un chip cu totul deosebit, deşi nu sînt mama lui. Aş face orice pentru el, cu mare bucurie, dacă ar fi lăsat cu totul în grija mea — dacă ar depinde de de-a întregul de mine.

— *Simţi !* Da, da ! Uite ce-aş îndrăzni eu să spun : te laşi foarte mult condusă de *sentimente* şi fără îndoială te consideri un personaj foarte sensibil şi foarte rafinat. Dar îţi dai seama că, nutrind toate aceste idei romanţioase, ai făcut aşa fel încît ţi-ai schimbat toate trăsăturile, aducîndu-le la o expresie de obicei melancolică, mult mai potrivită pentru o eroină de roman decît pentru o persoană chemată să-şi croiască drum în viaţă cu ajutorul bunului simţ sănătos ?

— Nu. De asta nu-mi dau seama, doamnă Yorke.

— Atunci uită-te în oglinda aceea care-i chiar în spatele dumitale. Compară chipul văzut acolo cu chipul

unei mulgătoare obişnuite să se scoale cu noaptea în cap şi să muncească pe rupte.

— Chipul meu e palid, dar *nu* e sentimental ; şi cele mai multe mulgătoare, oricît ar fi ele de voinice şi roşii în obraz, sînt mai neştiutoare şi practic mai puţin pregătite decît mine pentru a-şi croi drum în viaţă. Eu gîndesc mai mult şi mai corect decît o fac în mod obişnuit mulgătoarele ; prin urmare acolo unde ele vor acţiona adesea nepotrivit, din pricină că ne-au gîndit îndestul, eu, cu ajutorul gîndirii, am să acţionez aşa cum se cuvine.

— Oho ! Nu ! Ai să te laşi totdeauna influenţată de sentimente. O să fii condusă de porniri de moment.

— Bineînţeles, deseori am să fiu influenţată de simţăminte ; pentru asta am şi fost înzestrată cu ele. Pe acela către care mă îndeamnă sentimentele *trebuie* şi *am* să-l iubesc ; şi dacă voi avea vreodată bărbat şi copii, sper că sentimentele au să mă îndemne să-i iubesc. Şi sper ca într-un asemenea caz pornirile să-mi fie destul de puternice pentru a mă sili să iubesc.

Carolinei îi plăcea să spună astfel de lucruri cu afectare ; şi îi făcea şi mai multă plăcere să îndrăznească a le spune de faţă cu doamna Yorke. Nu-i păsa ce nedreaptă ironie muşcătoare avea să-i fie azvîrlită în obraz ca răspuns. Se îmbujoră la faţă, nu de furie, ci de emoţie, atunci cînd nebinevoitoarea matroană răspunse cu răceală :

— Nu-ţi risipi efectele dramatice. Ce-ai spus a fost bine spus — chiar foarte bine ; dar au fost vorbe irosite doar pentru două femei : o nevastă bătrînă şi o fată bătrînă ; ar trebui să se afle de faţă şi un bărbat liber. Ce crezi domnişoară Moore, oare domnul Robert n-o fi ascuns pe-aici, pe undeva, pe după perdele.

Hortense, care în timp cît se purtase cea mai mare parte din conversaţie fusese la bucătărie, să supravegheze pregătirile pentru ceai, nu prea înţelesese bine pe ce cale apucaseră discuţiile. Aşa încît răspunse, cu un

aer nespus de mirat, că Robert e dus la Whinbury. Doamna Yorke izbucni în caracteristicul său rîs scurt.

— Eşti un suflet sincer, domnişoară Moore ! spuse apoi cu aer ocrotitor. Numai dumneata ai putea să-mi înţelegi întrebarea chiar literal şi să dai un răspuns atît de simplu. Mintea *dumitale* nu prinde nimic atunci cînd e vorba de intrigă. Lucruri ciudate se pot petrece în jurul dumitale, fără să pricepi nimic din ele ; nu faci parte dintre aceia despre care lumea spune că prind din zbor.

Asemenea complimente îndoielnice nu părură a-i face plăcere Hortensei. Se îndreptă în scaun, strînse din sprîncenele negre, dar încă părea nedumerită.

— Încă din copilărie, mi-au fost remarcate discernămîntul şi perspicacitatea, răspunse ea ; fiindcă, într-adevăr, în ce priveşte înzestrarea cu aceste două însuşiri, era deosebit de sensibilă

— Niciodată n-ai uneltit să-ţi cîştigi un bărbat, uite pun capul, urmă doamna Yorke. Şi nu ai avantajul experienţei în stare să te ajute a descoperi uneltirile altora.

Caroline resimţea acest drăgălaş limbaj exact în locul unde binevoitoarea vorbitoare ar fi dorit s-o lovească — în adîncul sufletului. Nu putea nici măcar să pareze loviturile ; în clipa aceea se vedea cu totul lipsită de apărare : orice răspuns ar fi însemnat o recunoaştere a faptului că se simte vizată. Văzînd-o cum stă acolo tulburată şi cu ochii plecaţi, cu obrajii în flăcări, cu înfăţişarea care prin atitudinea resemnată şi tremurul inconştient vădea toată umilinţa şi durerea trăită, doamna Yorke simţi că supusa la tortură era o pradă uşoară. Ciudata femeie nutrea o antipatie înnăscută faţă de firile sensibile şi închise în sine — era un temperament vulcanic ; nici măcar un chip tînăr, drăguţ şi delicat nu-şi putea deschide drum către simpatia ei. Rareori însă avea prilej să întîlnească toate aceste calităţi nesuferite adunate într-o singură fiinţă ; încă şi mai rar i se întîmpla ca fiinţa aceea să se afle la discreţia ei, în împrejurări ce-i îngă-

duiau s-o strivească în voie. Și se nimerea ca tocmai în acea după-amiază să fie într-o stare sufletească deosebit de întunecată și răutăcioasă ; la fel de dornică să împungă ca și o nărăvașă „mamă de cireadă“, își lăsă în piept capul imens și se năpusti din nou la atac.

— Verișoara dumitale Hortense e o foarte bună soră, domnișoară Helstone ; femei dintr-acelea care vin să-și caute norocul vieții aici, la Hollow's Cottage, ar putea, printr-un mic și iscusit artificiu feminin, s-o lingușească așa cum se cuvine pe stăpîna casei și s-apuce în mînă toate firele. Te simți deosebit de bine în tovărășia rudei dumitale, nu-i așa, domnișoară ?

— Despre a cărui tovărășie vorbiți ?

— Oooo ! Despre a verișoarei, *bineînțeles*.

— Hortense este, și a fost totdeauna, foarte drăguță cu mine.

— Orice soră a unui bărbat singur și bun de însurătoare e socotită cum nu se poate mai drăguță de către prietenele nemăritate.

— Doamnă Yorke, zise Caroline înălțînd încet privirile cu globurile albastre ale ochilor limpezite de orice tulburare și strălucind luminos și dîrz, în vreme ce roșeața rușinii îi dispărea din obrajii ce reveneau la obișnuita paloare și demnitate. Doamnă Yorke, v-aș putea întreba ce vreți să spuneți ?

— Vreau să-ți dau o lecție cu privire la respectul față de corectitudine ; să te fac să te scîrbești de înșelătorie și de sentimente prefăcute.

— Am nevoie de o asemenea lecție ?

— Aproape toate fetele tinere din ziua de azi au nevoie. Ești o tînără foarte modernă — ești bolnăvicioasă, firavă și spui mereu că-ți place singurătatea ; ceea ce presupune, socot eu, că printre oamenii obișnuiți găsești prea puțini demni de simpatia dumitale. Oamenii obișnuiți — deschiși, cinstiți — sînt mai buni decît îi crezi dumneata; mult mai buni decît poate fi orice fetișcană romanțioasă și

veșnic cu nasul numai în cărți, care mai niciodată nu se arată dincolo de gardul grădinii unchiului ei, parohul.

— Și despre care, în consecință, n-aveți de unde ști nimic. Iertați-mă — dar de fapt n-are nici un fel de importanță dacă mă iertați sau nu — fiindcă m-ați atacat fără să vă fi provocat prin ceva, am să mă apăr și eu fără să cer scuze. Despre relațiile mele cu cei doi veri nu știți absolut nimic. Dar într-un acces de proastă dispoziție ați încercat să le otrăviți prin insinuări neîntemeiate mult mai înșelătoare și prefăcute decît tot ce mi-ați putea reproșa mie cu oarecare dreptate. Dacă se întîmplă să fiu palidă și uneori rezervată, asta nu e în nici un fel treaba dumneavoastră. Dacă îmi plac cărțile și nu agreez deloc clevetirea, asta vă privește încă și mai puțin. Că sînt „o fetișcană romanțioasă“ este o simplă născocire de-a dumneavoastră : niciodată n-am fost romanțioasă față de dumneavoastră sau față de orice altă persoană v-ar fi cunoscută. Că sînt nepoata parohului nu este o crimă, deși ați putea să dați dovadă de suficientă îngustime de minte pentru a socoti că este. Nu mă puteți suferi : n-aveți nici un motiv întemeiat ca să nu mă puteți suferi ; prin urmare păstrați pentru dumneavoastră expresia acestei aversiuni. Dacă se mai întîmplă vreodată, pe viitor, să v-o arătați într-un mod la fel de supărător, vă voi răspunde cu încă și mai puține scrupule decît am făcut-o acum.

Se opri și rămase albă ca varul, stăpînită de emoție, dar calmă. Vorbise pe tonul cel mai limpede, nici cu grabă și nici tare ; dar glasul acela argintiu înfiora auzul. Sîngele îi curgea în vine pe cît de repede pe atît de puțin vizibil.

Mustrarea rostită cu o severitate atît de simplă și impusă de o mîndrie atît de stăpînă pe sine nu o înfurie pe doamna Yorke. Întorcîndu-se foarte calmă către domnișoara Moore, spuse clătinînd din cap a încuviințare :

— Are tărie de cuget, la urma urmei. Totdeauna să vorbești la fel de cinstit cum ai vorbit acum continuă către Caroline, și are să fie bine.

— Resping un sfat atît de jignitor, fu răspunsul rostit pe același ton limpede, cu aceeași privire deschisă. Resping orice îndemn otrăvit cu insinuări. E dreptul meu să vorbesc așa cum cred de cuviință ; nimic nu mă poate obliga să discut așa cum dictați dumneavoastră. Departe de a vorbi întotdeauna așa cum am făcut-o adineauri, n-o să mă adresez niciodată cuiva pe un ton atît de rigid și cu vorbe atît de aspre, dacă nu sînt silită să răspund unei insulte neprovocate.

— Mamă, uite că ți-ai găsit un om pe potrivă, rosti micuța Jessy, arătîndu-se pe deplin lămurită de scena la care asistase.

Rose ascultase totul fără a-și fi schimbat în vreun fel expresia feței. Dar acum spuse :

— Nu. Domnișoara Helstone nu e pe potriva mamei — fiindcă îngăduie să fie jignită : în cîteva săptămîni mama tot ar izbuti s-o dea gata. Shirley Keeldar se comportă mai bine. Mamă, pînă acum n-ai reușit niciodată s-o necăjești pe domnișoara Keeldar. Sub rochia de mătase poartă o armură pe care tu nu ești în stare s-o străpungi.

Deseori se plîngea doamna Yorke că toți copiii săi sînt niște răzvrătiți. Era ciudat, dar cu toată strictețea arătată, cu toată „tăria ei de caracter", nu izbutea să-i țină în mînă. O singură privire a tatălui avea urmări mai vizibile decît o întreagă predică a mamei.

Domnișoara Moore — căreia rolul de martoră la o dispută unde nu avea cuvînt îi displăcea profund, întrucît o plasa pe un loc secund și deci fără importanță — își aduna acum întreaga demnitate pregătindu-se să se dezvăluie într-un discurs menit să arate limpede fiecărei părți că nu are dreptate și că ar fi cazul să se rușineze de poziția adoptată, nerămînînd altă soluție în afară de supunerea umilă față de înțelepciunea superioară a celei care le vorbea. Din fericire pentru auditoriul, abia apucase să se dezlănțuie ceva mai mult de zece minute, cînd Sarah intră cu tava de ceai și îi monopoliză atenția mai

întîi prin faptul că purta în păr un pieptene aurit și în jurul gîtului o salbă roșie, iar în al doilea rînd, și numai după cuvenita mustrare, prin obligația de a servi ceaiul. După ce fu strînsă masa, Rose îi restabili buna dispoziție aducîndu-i ghitara și rugînd-o să le cînte ceva, iar pe urmă prinzînd-o într-un inteligent și strîns interogatoriu cu privire la cîntatul din ghitară și la muzică în general.

Între timp întreaga atenție a micuței Jessy se concentra asupra Carolinei. Așezată pe un scăunel la picioarele ei, îi vorbi mai întîi despre religie și pe urmă despre politică. Fetița era obișnuită să soarbă cu nesaț acasă cît mai multe dintre cele spuse de taică-său despre astfel de chestiuni și după aceea să vîndă cu amănuntul, cînd se afla în societate, mai mult cu istețime și spor la vorbă, decît cu șir ori discreție, părerile, antipatiile și simpatiile acestuia. O certă strașnic pe Caroline din pricină că făcea parte din Biserica anglicană și avea un unchi preot. Îi aduse la cunoștință că întrucît trăia la țară, bine ar fi făcut să muncească cinstit pentru a-și cîștiga traiul, și nu să ducă o viață nefolositoare nimănui, hrănindu-se cu pîinea trîndăviei culeasă sub forma darilor plătite de enoriași. Pe urmă Jessy trecu în revistă guvernul aflat atunci în funcție și făcu considerații asupra păcatelor lui. Vorbea despre lordul Castlereagh și despre domnul Perceval[1] în termenii cei mai familiari. Și fiecăruia dintre ei îi acordă niște laude ce s-ar fi potrivit pe de-o parte lui Moloh și pe de cealaltă lui Belzebut. Spuse despre război că nu e decît un asasinat în masă, iar despre lordul Wellington că e „un măcelar năimit".

Caroline o asculta din ce în ce mai lămurită. Jessy avea fără îndoială în firea ei un dram de geniu al umorului ; era nespus de hazliu s-o auzi cum repetă fulgerele și tunetele tatălui exprimîndu-se în vioiul dialect din nord ; o mai aprinsă inimă de iacobin nici nu băuse vreodată cu

[1] *Spencer Perceval* (1762—1812), om politic englez, prim-ministru în timpul războaielor cu Napoleon.

spiritul ei răzvrătit sub o rochiță și un șal de muselină. Nefiind răutăcioasă din fire, limbajul nu-i era atît de înverșunat pe cît era de savuros, iar chipușorul ei expresiv dădea fiecărei fraze o aromă în stare să captiveze de îndată interesul ascultătorului.

Caroline o dojeni cînd o auzi vorbind urît despre lordul Wellington ; dar ascultă cu desfătare o următoare tiradă împotriva prințului regent. În scînteile din ochii celei ce o asculta și în rîsul ce-i flutura pe buze, Jessy văzu numaidecît, că, în sfîrșit, izbutise să atingă un subiect care îi făcea plăcere. De nenumărate ori auzise la micul dejun al tatălui ei vorbindu-se pe seama grăsanului „Adonis de cincizeci de ani", iar acum reproducea comentariile făcute de domnul Yorke pe această temă — întocmai așa cum porneau de pe buzele sale de om din Yorkshire.

Uite, Jessy, n-am să mai scriu despre tine. Acum e o seară de toamnă umedă și furtunoasă. Nu-i decît un singur nor pe cer ; dar îl acoperă de la o zare la cealaltă. Vîntul nu-și mai găsește astîmpăr ; se năpustește gemînd peste coline cu silueta mohorîtă și culorile șterse de amurg și ceață. Ploaia a răpăit toată noaptea pe acoperișul bisericii, înălțat ca o mogîldeață neagră deasupra zidurilor împrejmuitoare ale cimitirului ; urzicile, iarba mare, pietrele funerare, toate picură de umezeală. Seara asta îmi amintește cu prea multă intensitate o altă seară de acum cîțiva ani — tot o cumplită seară ploioasă de toamnă — cînd cineva, care în ziua aceea făcuse un drum pînă la un mormînt proaspăt dintr-un cimitir eretic, ședea lîngă focul din vatra unei case străine. Erau calzi și prietenoși, dar fiecare dintre ei știa că în mijlocul lor se căscase un gol ce nu mai putea fi în veci astupat. Știau că pierduseră ceva a cărui lipsă n-aveau s-o mai poată uita în întreaga lor viață ; și știau că ploaia aceea deasă se strecura în pămîntul ud ce acoperea pe draga lor pierdută ; și că suspinele vîntului trist jeleau deasupra capului celei ce zăcea în mormînt. Focul le încălzea ; Viața și Prietenia încă îi mai binecuvînta ; dar Jessy zăcea rece, întinsă în sicriu, însingurată — numai țărîna o adăpostea de furtună.

Doamna Yorke își strînse lucrul, întrerupse brusc lecția de muzică și expozeul politic, și încheie vizita la vilă destul de devreme pentru a-și asigura întoarcerea la Briarmains înainte ca roșeața apusului de soare să fi pierit cu totul în ceruri sau potecile de peste cîmp să fie prea tare umezite de roua serii.

După ce mama și fiicele se retraseră, Caroline crezu că și ea s-ar cuveni să ia șalul, să-și sărute verișoara pe obraji și să pornească spre casă. Dacă ar fi rămas pînă la vremea înserării, Fanny ar fi trebuit să se ostenească și să vină s-o ia ; și își aduse aminte că la masa parohială era nu numai ziua cînd se cocea pîine, ci se călcau și rufe — deci Fanny nu-și vedea capul de treburi. Totuși nu era în stare să se ridice din scaunul de lîngă mica fereastră a salonului. Privit din nici un alt loc apusul nu arăta atît de încîntător ca de la fereastra aceea cu zăbrele și înconjurată de ghirlanda iasomiilor cu stelele lor albe și frunzele verzi ce păreau la ceasul acela doar contururi cenușii trase cu creionul — grațioase ca formă, dar lipsite de colorit — proiectate pe albastrul tivit cu flăcări al unui cer de august, la orele opt seara.

Caroline privi spre poarta de răchită, dincolo de care copacii își înălțau siluetele zvelte ; se uită la gardul viu de lemn cîinesc și laur, care împrejmuia grădina ; ochii îi tînjeau să vadă ceva mai mult decît tufișuri, dincoace de locul unde îi dispăreau din vedere : tînjeau să vadă o siluetă omenească, de o anumită înălțime și cu un anume contur, trecînd de gard și intrînd pe poartă. Și în cele din urmă zări o siluetă omenească — nu, două : Frederick Murgatroyd trecu pe acolo ducînd o găleată cu apă ; în urma lui venea Joe Scott învîrtindu-și pe deget cheile de la fabrică. Se duceau să încuie fabrica și grajdurile, pentru ca după aceea să poată și ei porni spre casă.

„Aşa ar trebui să fac şi eu", îşi spuse Caroline oftînd şi ridicîndu-se pe jumătate din scaun.

„E nebunie curată — nebunie cumplită, continuă puţin mai tîrziu. Mai întîi, chiar dacă aş rămîne aici pînă în amurg, nimeni n-are să sosească ; fiindcă simt în suflet că Soarta a scris în cartea veşniciei, pentru ziua de azi, că nu mi-e sortit să am bucuria după care tînjesc. În al doilea rînd, dacă în clipa de faţă ar păşi aici, prezenţa mea i-ar pricinui neplăcere, iar conştiinţa faptului că aşa trebuie să fie mi-ar îngheţa sîngele în vine. Dacă mi-aş lăsa mîna într-a lui, probabil că aş simţi-o nepăsătoare şi rece ; dacă i-aş căuta razele privirilor, ochii i s-ar înnoura. I-aş căuta în ochi acea prietenie binevoitoare de-atîtea ori văzută acolo cu cîtăva vreme în urmă, cînd chipul, vorbele, ori dispoziţia mea sufletească puteau avea în unele clipe fericite darul de a-i fi pe plac — dar acum aş afla numai întunecime. Mai bine plec înspre casă."

Îşi luă boneta de pe masa unde o lăsase şi tocmai îşi înnoda panglicile, cînd Hortense, arătîndu-i un splendid buchet de flori aranjat într-o glastră de pe aceeaşi masă, îi spuse că fuseseră trimise de domnişoara Keeldar de la Fieldhead, chiar în acea dimineaţă ; apoi continuă făcînd comentarii cu privire la oaspeţii aflaţi acum în grija acelei domnişoare şi la viaţa agitată pe care o dusese în ultima vreme ; adăugă pe urmă diverse presupuneri ce lăsau să se înţeleagă că situaţia nu prea îi era pe plac şi îşi exprimă mirarea profundă că o persoană cu principii atît de ferme, cum era stăpîna conacului, nu găsea vreun mijloc oarecare de a scăpa mai repede de cohorta aceea de neamuri.

— Se spune însă că dînsa nu vrea să-i lase pe domnul Sympson şi familia să plece, urmă Hortense. Ei ar fi ţinut foarte mult să se întoarcă în sud încă de săptămîna trecută, ca să se pregătească pentru primirea unicului băiat, aşteptat să se întoarcă dintr-o călătorie. Insistă ca vărul ei Henry să vină şi să-şi întîlnească

rudele aici, în Yorkshire. Eu aş spune că procedează aşa în parte şi ca să ne oblige pe Robert şi pe mine.

— Cum să vă oblige pe Robert şi pe dumneata ? întrebă Caroline.

— Vai, fetiţa mea, ce proastă eşti. Tu nu ştii... probabil ai auzit de multe ori...

— Vă rog, domnişoară, spuse Sarah vîrînd capul pe uşă, dulceţurile pe care mi-aţi spus să le fierb în melasă — congfiturile, cum le spuneţi dumneavoastră — s-au ars de tot în tigaie.

— *Les confitures ! Elles sont brulées ? Ah, quelle négligence coupable ! Coquine de cuisinière — fille insupportable !*[1]

Şi *mademoiselle*, luînd în mare grabă dintr-un sertar un şorţ larg de pînză şi legîndu-l peste cel negru, se repezi *éperdue*[2] către bucătărie, de unde — ca să spunem drept — năvălea miros de zahăr ars, mai curînd puternic decît plăcut.

Stăpîna şi slujnica fuseseră la cuţite toată ziua, din pricina pregătirii unor dulceţuri de cireşe negre, tari ca bilele şi acre ca oţetul. Sarah susţinea morţiş că zahărul este singurul articol potrivit pentru asemenea treabă ; *modemoiselle* afirma şi aducea drept dovadă practica şi experienţa mamei, a bunicii şi a străbunicii sale — că melasa, la *mélasse*, ar fi fost infinit preferabilă. Comisese o gravă imprudenţă lăsînd-o pe Sarah să supravegheze tigaia cu dulceţuri, fiindcă lipsa de simpatie pentru ce se pusese la fiert adusese după sine o anume neglijenţă, iar rezultatul fusese unul singur — ruine negre şi arse. Urmă zarvă mare — ocări cu duiumul şi sughiţuri de plîns mai mult zgomotoase decît adînci şi sincere.

Întorcîndu-se din nou către mica oglindă, Caroline îşi aduna buclele de pe obraz şi le ascundea cu grijă sub

[1] Dulceaţa ! S-a ars ? Vai, ce neglijenţă condamnabilă ! Ticăloasa de bucătăreasă — ce fată nesuferită ! (Fr.)
[2] Disperată (fr.).

boneta de casă, convinsă că ar fi fost nu numai inutil, ci și neplăcut să mai rămînă ; atunci însă, la o neașteptată deschidere a ușii din spate, în bucătărie se lăsă dintr-o dată liniște adîncă ; limbile se opriră pe loc, ca și cum cineva le-ar fi pus frîu. „Să fie... să fie... Robert ?" Deseori — aproape întotdeauna — cînd se întorcea de la tîrg intra pe ușa din bucătărie. Nu ; nu era decît Joe Scott, care, după ce își drese cu înțeles glasul de trei ori — de fiecare dată cu un fel de semeață dojană adresată certăreței tagme femeiești — vorbi :

— Păi, parc-am zis că s-aude-o trosnitură.

Nici un răspuns.

— Și, continuă el dîndu-și importanță, cum iacă sosi patronul și 'mnealui pe-aci are să intre, am zis că bine-aș face să bag capul pe ușă și să vă dau de veste. Într-o casă unde e numa' femei nu-i cuminte niciodată să vii fără să dai de veste. Uitați-l : poftiți, sir. Se jucau de-a cearta, da' cred că le-am potolit.

O altă persoană — după cîte se auzea — pătrunse înăuntru. Joe Scott își continuă dojana :

— Ce-i cu întunericul ăsta peste tot ? Sarah, tu nu ești în stare, nu-ți dă-n gînd s-aprinzi o lumînare ? E-un ceas de cînd a apus soarele. Are să-și rupă coastele cînd s-o pocni de văsăraia, de mesele și drăcoveniile de pe-aici. Luați seama de tigaia asta, sir. Parcă dinadins au pus-o-ncalea 'mneavoastră.

După vorbirea lui Joe urmă o pauză oarecum confuză, pe care Caroline, deși asculta cu auzul încordat, nu izbutea s-o înțeleagă. Dar dură foarte puțin — fu curmată de un strigăt — o exclamație de mirare, urmată de zgomotul unui sărut, apoi de alte exclamații rostite doar pe jumătate.

— *Mon Dieu ! mon Dieu ! Est-ce que je m'y attendais !*[1] fură principalele cuvinte distincte.

— *Et tu te portes toujours bien, bonne soeur ?*[2] întrebă un alt glas — al lui Robert, sigur.

[1] Doamne, Doamne ! La asta nu mă așteptam ! (Fr.)
[2] Ești sănătoasă, buna mea soră ? (Fr.)

Caroline era nedumerită. Supunîndu-se unui impuls asupra înțelepciunii căruia n-avu timp să chibzuiască, ieși din micul salon, cu gînd să lase locul liber, și fugind în sus pe scări se așeză la capătul balustradei, de unde putea să vadă ce se petrece, mai înainte de a se arăta. Trecuse destulă vreme de la apusul soarelui ; întunericul cuprinsese coridorul, dar nu era încă îndeajuns de dens ca să nu-i poată vedea pe Robert și pe Hortense cum îl străbat.

— Caroline ! Caroline ! strigă Hortense o clipă după aceea. *Venez voir mon frère !*[1]

„Ciudat ! își zise domnișoara Helstone, destul de ciudat ! Ce rost are frămîntarea asta neobișnuită în legătură cu o întîmplare atît de curentă cum era întoarcerea de la tîrg, și ce lucru rău mai prevestea ? Doar nu și-o fi pierdut mințile, oare s-ar putea ? E sigur că dulceața aceea arsă n-a făcut-o să-și piardă cumpătul ?"

Coborî străduindu-se să-și stăpînească neliniștea ; dar neliniștea îi spori cînd Hortense o luă de mînă în pragul salonului și conducînd-o către Robert, care stătea acolo în carne și oase, înalt și întunecat pe fundalul uneia dintre ferestre, o prezentă cu un amestec de agitație și formalism, ca și cînd ar fi fost vorba de niște oameni cu totul străini, aflați la prima lor întîlnire.

Și mai adînc mister ! El se înclină cu oarecare sfială, și întorcîndu-se într-o parte cu stinghereala unui străin, lăsă să-i cadă pe chip lumina nesigură venită prin fereastră ; atunci îl văzu la față, și misterul acelui vis (căci vis părea) spori la maximum ; văzu o figură cunoscută, și nu prea — era Robert, și nu era Robert.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă Caroline. Mi s-au tulburat vederile ? Dumnealui e vărul meu ?

— Sigur că e vărul tău, afirmă Hortense.

[1] Vino să-mi vezi fratele ! (Fr.)

Atunci cine mai era cel care tocmai în clipa aceea trecea prin coridor — şi acum intra în cameră ? Întorcîndu-se într-acolo, Caroline văzu un nou Robert — adevăratul Robert, după cum simţi din prima clipă.

— Ei, zise el zîmbind la vederea chipului uluit şi întrebător al Carolinei, care-i cel adevărat ?

— Aaa ! *Dumneata* eşti ! veni răspunsul.

Robert rîse :

— Da, cred că *eu* sînt ; dar cine e *el* ştii ? De văzut nu l-ai mai văzut niciodată, dar de vorbit ai auzit vorbindu-se despre el.

Acum Caroline îşi venise în fire.

— Nu *poate* fi decît o singură persoană : fratele dumitale, de vreme ce îţi seamănă atît de bine; vărul meu Louis.

— Micule şi înţeleptule Edip ! Ai fi pus Sfinxul cu botul pe labe ! — dar acum hai să ne vezi alături. Să schimbăm locurile. Louis, să schimbăm din nou ca s-o zăpăcim. Cine-i vechea ta dragoste, Caroline ?

— Ca şi cînd ar fi posibilă vreo greşeală atunci cînd vorbeşti ! Ar fi trebuit s-o pui pe Hortense să mă întrebe. Dar nu semănaţi chiar atît de mult ; numai înălţimea, silueta şi expresia feţei sînt asemănătoare.

— Şi eu sînt Robert, nu-i aşa ? întrebă noul-sosit, făcînd un prim efort de a-şi depăşi ceea ce părea o timiditate înnăscută.

Caroline clătină domol din cap ; o rază blîndă şi expresivă îi izvorî din ochi şi se abătu asupra adevăratului Robert : spunea multe.

Nu i se îngădui să-şi părăsească repede verişorii ; Robert însuşi fu neînduplecat atunci cînd îi ceru să rămînă. Veselă, deschisă, cordială în toate gesturile (veselă în noaptea aceea, cel puţin), vioaie şi sclipitoare, alcătuia o prea plăcută completare a cercului de la vilă, ca să poată găsi pe vreunul de acolo dispus să se despartă de ea. Louis părea a avea o fire oarecum gravă, potolită şi retrasă, dar Caroline din seara aceea, care nu era (după cum ştii, cititorule) Caroline de fiecare zi, îi topi curînd rezerva şi îi înveseli gravitatea. Se aşeză lîngă ea şi discutară împreună. Ştia dinainte că vocaţia lui era didactică ; află acum că timp de mai mulţi ani fusese perceptor al fiului domnului Sympson ; că îl întovărăşise într-o călătorie şi acum veniseră împreună în nord. Îl întrebă dacă îi place slujba asta, însă drept răspuns căpătă o privire care nici n-o invita, nici nu-i îngăduia să mai pună asemenea întrebări. Acea privire trezi simpatia imediată a Carolinei ; o socoti drept o foarte tristă expresie pentru un chip atît de sensibil ca al lui Louis, fiindcă *avea* un chip sensibil — deşi nu frumos, îşi spuse ea, dacă îl comparai cu al lui Robert. Se întoarse ca să verifice comparaţia. Robert stătea puţin în spatele lor, sprijinit de perete, răsfoia un album cu gravuri, şi probabil că în acelaşi timp urmărea dialogul dintre ea şi Louis.

„Cum de mi-am putut închipui că seamănă ? se întrebă în sinea ei. Acum îmi dau seama că Louis cu Hortense seamănă, nu cu Robert."

Şi în parte dreptatea era de partea ei : avea nasul mai scurt şi buza de sus mai lungă, întocmai ca ale Hortensei, mai curînd decît trăsăturile fine ale fratelui ; tiparul gurii şi al bărbii era la fel cu al-soră-si — toate mai puţin hotărîte, mai puţin precis trasate şi limpezi decît ale tînărului proprietar al fabricii. Expresia sa, deşi senină şi gînditoare, ar fi putut fi cu greu socotită energică şi ageră. Stînd lîngă el şi privindu-l de aproape, simţeai cum o fire mai domoală şi probabil mai blîndă decît a fratelui mai vîrstnic îşi revarsă calmul asupra ta.

Dîndu-şi poate seama că privirile Carolinei rătăciseră către el şi zăboviseră asupra sa, deşi nici nu le întîlnise şi nici nu le răspunsese, Robert lăsă albumul de gravuri, se apropie şi se aşeză alături de ea. Caroline continuă discuţia cu Louis, dar în timp ce vorbea cu el gîndurile îi erau în altă parte : inima îi bătea către partea spre care stătea pe jumătate cu spatele. Era conştientă de

aerul serios, bărbăesc şi prietenos al lui Louis ; dar se înclina în faţa tainicei puteri a lui Robert. A fi alături de el — deşi nu-i vorbea — deşi nu-i atingea nici măcar ciucurii şalului sau tivul alb al rochiei — însemna a fi copleşită de un fel de vrajă. Dacă ar fi fost obligată să vorbească *numai* cu el, vraja aceea ar fi pierit oarecum — dar, putînd să vorbească şi cu altcineva, o tulbura adînc. Vorbele îi curgeau liber ; erau voioase, glumeţe, iscusite. Privirea îngăduitoare şi gesturile calme ale ascultătorului îi încurajau volubilitatea ; plăcerea reţinută ce se vedea în zîmbetul lui făcea să iasă la iveală tot ce era strălucitor în firea Carolinei. Simţea că în seara aceea se prezintă mai bine decît oricînd şi, avîndu-l pe Robert ca spectator, era cît se poate de mulţumită ; dacă l-ar fi chemat cineva şi ar fi plecat de acolo, prăbuşirea ar fi urmat avîntului.

Dar bucuria nu-i fu sortită să fie deplină ; un nor veni curînd s-o umbrească.

Hortense, care un timp umblase de colo-colo dînd poruncile necesare pentru pregătirea cinei şi acum elibera măsuţa de cele cîteva cărţi aflate pe ea şi de celelalte obiecte, pentru a face loc tăvii, atrase atenţia lui Robert asupra vazei cu flori unde roşul aprins, zăpada şi aurul petalelor se arătau cu adevărat fermecătoare în lumina luminărilor.

— Au fost trimise de la Fieldhead, spuse Hortense, ca dar pentru tine, fără îndoială ; ştim noi cine-i acolo favoritul — şi nu-s eu, asta-i sigur.

Era o adevărată minune s-o auzi pe Hortense glumind ; un semn că se afla într-adevăr în culmea fericirii.

— Ar trebui prin urmare să înţelegem că Robert e favoritul ? interveni Louis.

Hortense răspunse :

— *Mon cher, Robert c'est tout ce qu-il y a de plus précieux au monde ; à coté de lui, le reste du genre humain n'est que du rebut. N'ai-je pas raison, mon enfant ?* [1] adăugă adresîndu-se Carolinei.

Caroline fu silită să răspundă „Da" — şi corăbiile i se scufundară : steaua îi apuse în aceeaşi secundă.

— *Et toi, Robert ?* [2] întrebă Louis.

— Cînd o să ai prilejul, întreab-o pe ea, răspunse Robert cu tot calmul.

Caroline nu se uită la el, să vadă dacă roşise ori pălise ; doar descoperi că e foarte tîrziu şi trebuie să plece acasă. Şi chiar plecă : de data asta nici măcar Robert nu izbuti s-o reţină.

CAPITOLUL XXIV

VALEA UMBRELOR MORŢII

Uneori viitorul pare a-şi vesti printr-un soi de gemete stinse încercările ce ni le pregăteşte, asemenea unei furtuni ameninţătoare dar încă depărtate şi care prin mlădierea şoaptelor vîntului, prin coloritul văzduhului, prin norii ciudat zdrenţuiţi îşi anunţă furia ce va semăna epave nenumărate pe întinderile mării, ori va aduce cu sine ceaţa gălbuie a molimelor, inecînd albele insule din apus sub răsuflări otrăvitoare menite să îndolieze cu aripa neîndurătoare a ciumei multe dintre zăbrelitele ferestre ale căminelor engleze. Alteori acest Viitor izbucneşte pe neaşteptate, ca şi cum s-ar despica o stîncă deschizînd un mormînt de unde se înălţă deodată trupul unui de multă vreme adormit. Atunci, înainte de a izbuti să-ţi dai seama, te trezeşti faţă în faţă cu o nebănuită şi lugubră Nenorocire drapată în linţoliu — un nou Lazăr.

[1] Dragul meu, Robert e tot ce există mai preţios pe lume ; pe lîngă ei, tot restul omenirii nu face doi bani. N-am dreptate, fetiţa mea ? (Fr.)

[2] Tu ce crezi, Robert ? (Fr.)

Caroline Helstone se întoarse acasă de la Hollow's Cottage pe deplin sănătoasă, după cîte își închipuia. Cînd se trezi în dimineața următoare se simți apăsată de-o inexplicabilă oboseală ; la micul dejun și la toate mesele din ziua aceea nu avu defel poftă de mîncare : cele mai gustoase mîncăruri i se păreau doar cenușă ori rumeguș.

„Oare oi fi bolnavă ?" se întrebă privindu-se în oglindă. Ochii îi luceau, pupilele îi erau dilatate, obrajii mai rumeni și mai plini ca de obicei. „Arăt bine ; de ce n-oi fi putînd mînca ?"

Simți cum îi zvîcnesc vinele la tîmple ; simți de asemenea că mintea îi lucrează cu stranie înfrigurare. Îi revenise curajul ; sute de gînduri repezi și frînte, dar pline de strălucire, îi goneau prin minte învăluite necontenit în acea incandescență care îi învăpăia și obrajii ei.

Urmă apoi o noapte neliniștită, fierbinte, uscată și arsă de sete. Către dimineață, un vis cumplit o cuprinse ca în ghearele unui tigru ; cînd se trezi, simțea și știa că e bolnavă.

De unde anume luase frigurile (căci friguri avea) n-ar fi putut spune. Probabil că în drumul parcurs în puterea nopții tîrzii pînă acasă, vreo adiere suavă, otrăvită, purtătoare de miasme, îi pătrunsese în plămîni și în vine, și dînd acolo de o altă febră izvorîtă din tulburarea sufletească, de-o sfîrșeală adusă de zbucium continuu și tristețe permanentă, ațîțase scînteia flăcării și lăsase în urma ei un foc cu vîlvătăi.

Părea totuși a fi un foc potolit. După două zile de arșiță și nopți agitate nu se mai vădi nici un alt simptom îngrijorător și nici unchiul ei, nici Fanny, nici doctorul, nici domnișoara Keeldar, cînd veni s-o vadă, nu-și mai făceau griji în legătură cu starea ei. Fiecare era încredințat că în cîteva zile avea să se facă bine.

Dar zilele trecură și — cu toate că nimeni nu socotea c-ar mai putea să întîrzie mult — însănătoșirea nu se ivea. Doamna Pryor o vizitase zilnic și într-o dimineață,

cînd se întîmplă să fie în camera Carolinei, cam la două săptămîni după ce căzuse bolnavă, o privi cu multă atenție vreo cîteva minute, apoi îi luă mîna și o strînse de încheietură ; pe urmă părăsi camera în tăcere și se duse în biroul domnului Helstone. Zăbovi acolo multă vreme — jumătate de dimineață. Reîntorcîndu-se la tînăra ei prietenă bolnavă, își scoase șalul și boneta ; rămase o vreme pe marginea patului, cu palmele împreunate, legănîndu-se domol înainte și înapoi, într-o atitudine și cu o mișcare ce-i erau obișnuite. În cele din urmă, spuse :

— Am trimis-o pe Fanny la Fieldhead să-mi aducă vreo cîteva lucruri ce-or să-mi fie necesare un scurt răstimp cît am să rămîn aici. Vreau să stau cu dumneata pînă ai să te simți mai bine. Unchiul dumitale a fost atît de drăguț și mi-a îngăduit : ai ceva împotrivă, Caroline ?

— Îmi pare rău că o să vă osteniți fără să fie neapărat nevoie. Nu mă simt prea rău, dar nu pot refuza categoric ; are să fie atît de plăcut să știu că sînteți în casă, și din cînd în cînd să vă văd în cameră ; dar nu trebuie să vă ocupați numai de mine, dragă doamnă Pryor. Fanny mă îngrijește foarte bine.

Aplecată asupra firavei și palidei bolnave, doamna Pryor îi aranja părul sub bonetă și îi ridica încetișor perna. În timp ce făcea treburile astea, Caroline zîmbi și înălță capul s-o sărute.

— Nu te doare nimic ? Te simți puțin mai bine ? întrebă cu glas domol și plin de interes doamna Pryor — devenită de bunăvoie soră de caritate — și se lăsă îmbrățișată.

— Mă simt aproape fericită.

— Vrei să bei ceva ? Ți-s buzele uscate. Și îi duse la gură paharul cu băutură răcoritoare. Ai mîncat ceva astăzi, Caroline ?

— Nu pot să mănînc.

— Dar în curînd are să-ți revină pofta de mîncare ; *trebuie* să-ți revină. Vreau să spun că așa îl rog eu pe Dumnezeu să facă !

Întinzînd-o la loc pe pat, o cuprinse în brațe ; și în același timp, cu o mișcare care cu greu s-ar fi zis că e voită, o strînse lîngă inima sa și o ținu acolo cîteva clipe.

— Acum n-o să mai vreau să mă fac bine, ca să vă pot păstra mereu lîngă mine, zise Caroline.

Doamna Pryor nu zîmbi la auzul acestor cuvinte. Peste trăsăturile feței îi trecu un tremur cu care se luptă cîteva minute, ca să-l stăpînească. Nu peste mult, vorbi iarăși :

— Ești mai obișnuită cu Fanny decît cu mine. Îngrijirile mele ți se par cumva ciudate, obositoare ?

— Nu ; foarte firești și foarte alinătoare. Probabil că sînteți obișnuită să îngrijiți bolnavii, doamnă. Umblați atît de încet prin cameră, vorbiți atît de liniștit, mă antingeți cu atîta gingășie.

— Nu sînt îndemînatică la nimic, draga mea. De multe ori ai să vezi că sînt stîngace, dar niciodată neglijentă.

Și cu adevărat nu era neglijentă. Din ceasul acela, Fanny și Eliza nu mai avură ce căuta în odaia bolnavei, devenită domeniul exclusiv al doamnei Pryor ; ea făcea absolut tot ce era necesar ; stătea acolo zi și noapte. Bolnava se împotrivi — ce-i drept, destul de slab, la început, și în scurtă vreme nu se mai împotrivi deloc ; singurătatea și tristețea dispăruseră de lîngă patul ei, și în locul lor se instalară ocrotirea și mîngîierea. Bolnava și sora de caritate se îngemănară într-o minunată unitate. De obicei Carolinei îi displăcea profund să ceară sau să primească multă îngrijire ; în împrejurări obișnuite, doamna Pryor nu avea nici deprinderea și nici darul de a îndeplini lucruri mărunte ; dar acum toate se petreceau atît de simplu — atît de firesc, încît pacienta era tot atît de dornică să fie îngrijită, pe cît era și sora de caritate dornică să acorde îngrijiri ; nici urma vreunui semn de oboseală la doamna Pryor nu venea să-i aducă aminte Carolinei că ar fi cazul

să se neliniștească. De fapt nici nu erau de făcut lucruri prea grele ; dar o angajată cu plată poate că le-ar fi socotit grele.

Bucurîndu-se de asemenea îngrijiri, era ciudat că bolnava nu se făcea bine. Totuși așa stăteau lucrurile ; se topea ca orice morman de zăpadă la venirea dezghețului ; se ofilea ca orice floare pe vreme de secetă. Domnișoara Keeldar, printre gîndurile căreia rareori se rătăcea și cel al morții, la început nu se temuse deloc de soarta prietenei ; dar văzînd-o, atunci cînd venea s-o viziteze, cum se schimbă și cum se topește, panica i se strecură în suflet. Se duse la domnul Helstone și îi vorbi cu atîta energie, încît parohul se văzu silit, chiar dacă în ciuda voinței sale, să admită ideea că nepoata ar putea să sufere de ceva mai grav decît o simplă migrenă ; iar cînd doamna Pryor veni și îl rugă frumos să aducă un doctor, i se răspunse că dacă îi făcea plăcere n-are decît să cheme și doi. Veni numai unul, dar acesta unul era un fel de oracol ; rosti niște cuvinte misterioase a căror taină doar viitorul avea s-o dezlege, scrise cîteva rețete, dădu unele indicații — totul pe un ton de strivitoare autoritate — băgă banii în buzunar și se duse. Probabil știa destul de bine că nu poate fi de nici un folos, dar nu-i făcea plăcere s-o spună deschis.

Totuși, printre vecini nu se aflase că ar fi vorba despre o boală serioasă. La Hollow's Cottage se credea doar că răcise foarte rău, dat fiind că așa îi comunicase Hortensei printr-un bilet ; așa că *modemoiselle* se mulțumise să-i trimită două borcane cu gem de coacăze, o rețetă pentru o infuzie și cîteva sfaturi așternute pe hîrtie.

Cînd află că chemaseră doctorul, doamna Yorke rîse batjocoritor pe seama nazurilor ipohondrice ale celor bogați și trîndavi, care, afirma dînsa, neavînd altceva la ce se gîndi în afară de propria lor persoană, trimit numaidecît după medic chiar și dacă îi doare puțin degetul cel mic.

„Bogaţii şi trîndavii", reprezentaţi prin persoana Carolinei, se scufundau între timp cu mare iuţeală într-o stare de apatie al cărei progres rapid îi nedumerea adînc pe toţi cei care îi erau martori, cu excepţia unuia singur ; căci acel unul singur se gîndea cu cîtă uşurinţă un edificiu subminat se poate prăbuşi dintr-o dată în completă ruină.

Bolnavii au uneori ciudăţenii ce nu pot fi înţelese de cei care îi îngrijesc, iar Caroline avea una ce nu putea fi înţeleasă, la început, nici măcar de duioasa ei soră de caritate. Într-o anume zi din săptămînă, la un anume ceas — fie că se simţea mai rău ori se simţea mai bine — cerea să fie ridicată şi îmbrăcată şi să i se îngăduie să stea în fotoliul ei, lîngă fereastră. În starea asta rămînea pînă după ora amiezii ; oricîtă epuizare şi slăbiciune ar fi trădat aspectul ei palid, respingea blînd îndemnurile la odihnă pînă cînd orologiul bisericii nu vestea ceasul amiezii ; de îndată ce se auzeau cele douăsprezece bătăi, redevenea supusă şi se întindea cuminte în pat. Pe urmă, de cele mai multe ori, îşi înfunda adînc faţa în pernă şi strîngea păturile în jurul trupului, ca şi cum ar fi încercat să se apere de lume şi de soare, care o oboseau ; nu o singură dată, pe cînd stătea astfel, un tremur uşor scutura patul de suferinţă şi un hohot slab de plîns spărgea tăcerea din jur. Lucrurile acestea nu scăpau doamnei Pryor.

Într-o marţi de dimineaţă, ca de obicei, ceruse îngăduinţa să se scoale şi acum, îmbrăcată în capotul ei alb, şedea în fotoliu puţin înclinată în faţă, uitîndu-se atentă şi răbdătoare printre zăbrele. Doamna Pryor se afla puţin mai în spatele ei, şi s-ar fi zis că e ocupată cu împletitul, dar în realitate o supraveghea. O schimbare se petrecu pe chipul palid şi îndurerat şi îi însufleţi melancolia ; o sclipire apăru în ochii trişti, redîndu-le luciul ; se ridică pe jumătate şi privi afară cu încordare. Doamna Pryor veni încet lîngă ea şi i se uită peste umăr. De la fereastra aceea se vedea curtea bisericii, dincolo de ea drumul, iar pe drum, mergînd în trap întins, apăru un călăreţ. Silueta

aceea nu era prea depărtată ca să poată fi recunoscută ; doamna Pryor avea privire ageră şi îl cunoştea pe domnul Moore. Chiar în clipa cînd o ridicătură de pămînt îl ascunse vederii, orologiul sună ceasurile douăsprezece.

— Pot să mă întind la loc în pat ? întrebă Caroline.

Sora de caritate o ajută să se vîre în pat ; după ce o înveli şi trase perdeaua, rămase în apropiere, să asculte. Micuţa sofa se cutremură şi hohotul stăpînit se auzi limpede. O contracţie ca de adîncă durere schimbă trăsăturile doamnei Pryor ; începu să-şi frîngă mîinile ; un geamăt îi porni stins de pe buze. Acum îşi aduse aminte că marţea era zi de tîrg la Whinbury ; domnul Moore trebuia să treacă neapărat pe acolo, în drum spre tîrg, cu puţin înaintea amiezii.

Caroline purta în permanenţă legată de după gît o panglică subţire de mătase de care atîrna un breloc. Doamna Pryor zărise scînteierea acelui medalion de aur, dar nu-l putuse cerceta mai de aproape. Bolnava nu se despărţea niciodată de el ; cînd era îmbrăcată îl ascundea în sîn ; dacă stătea în pat, îl ţinea totdeauna în mînă. În după-amiaza aceea de marţi, picoteala fugară — mai mult letargie decît somn — care uneori făcea ca zilele prea lungi să treacă mai repede, o toropise cu totul pe bolnavă ; era o zi de arşiţă ; răsucindu-se în neastîmpărul pricinuit de febră, dăduse păturile puţin la o parte ; doamna Pryor se aplecă să le aranjeze mai bine ; mîna mică şi străvezie aşezată fără vlagă pe pieptul fetei bolnave ţinea ca de obicei între degete comoara păstrată cu atîta grijă ; iar degetele acelea a căror slăbiciune îţi făcea rău stăteau acum destinse în somn. Doamna Pryor trase uşurel panglica şi scoase la iveală un mic medalion — un lucru modest, aşa cum putea fi la îndemîna unei biete punguţe ; sub cristalul ce acoperea una din feţe se vedea un cîrlionţ de păr negru — prea scurt şi prea aspru ca să poată proveni de pe capul unei femei.

O mişcare agitată smuci legătura de mătase ; bolnava tresări din somn şi se deşteptă. La trezire de obicei gîn-

durile îi erau cam împrăştiate ; privirile de cele mai multe ori rătăcite. Ridicîndu-se pe jumătate, ca stăpînită de groază, exclamă :

— Nu, Robert, nu mi-l lua ! Nu ! Este ultima mea mîngîiere — lasă-mă să-l păstrez. Nu spun niciodată al cui păr este şi n-o arăt niciodată nimănui.

Doamna Pryor şi dispăruse dincolo de perdea ; lăsată mult pe spate într-un fotoliu mare de lîngă pat, nu putea fi văzută. Caroline privi zăpăcită prin cameră şi crezu că nu mai e nimeni. În vreme ce gîndurile rătăcite i se reîntorceau în minte, fiecare strîngîndu-şi aripile firave pe ţărmul acela jalnic, ca nişte biete păsărele sleite de puteri — văzînd golul din jur şi percepînd tăcerea deplină, se crezu singură. Încă nu îşi revenise ; poate că sănătoasa stăpînire de sine şi autocontrolul nici n-aveau să-i mai fie vreodată la-ndemînă ; poate că lumea aceea în care vieţuiesc cei tari şi norocoşi îi şi fugise pentru vecie de sub picioare ; aşa, cel puţin, i se părea ei deseori. Cît fusese sănătoasă n-avusese niciodată obiceiul de a gîndi cu glas tare ; dar acum nici nu-şi dădu seama cînd cuvintele începură să-i zboare de pe buze.

„Vai ! *Vreau* să-l mai văd o dată înainte ca totul să se sfîrşească. Cerul *ar putea* să-mi acorde această favoare !“ striga. „Doamne, hărăzeşte-mi o asemenea alinare înainte de clipa morţii !“ se auzi mai departe umila-i rugă.

„Dar pînă nu mor el n-are să afle că sînt bolnavă ; şi-are să vină abia după ce au să mă pună în coşciug fără simţire, rece şi ţeapănă.“

„Ce-are să simtă atunci sufletul meu eliberat ? Oare poate vedea şi poate să ştie ce se întîmplă cu ţărna? Pot spiritele, prin vreun mijloc oarecare, să ia legătura cu carnea însufleţită? Morţii se mai pot oare întoarce vreodată la cei pe care îi părăsesc? Se pot întruchipa în elemente ? Va putea vîntul, apa, focul să-mi deschiră o cale către Moore?“

„Să n-aibă oare nici un înţeles faptul că vîntul şopteşte uneori aproape cu glas omenesc — cîntă aşa cum l-am auzit eu în vremea din urmă cîntînd în toiul nopţii — sau şuieră pe lîngă fereastră hohotind ca pentru dureri ce se pregătesc să vină ? Atunci, oare, nimic nu-l mînă din urmă — nimic nu-l însufleţeşte ?“

„Dar nu se poate, într-o noapte aproape că mi-a vorbit cu cuvinte ; spunea o poveste pe care chiar aş fi putut s-o aştern pe hîrtie, numai că eram înspăimîntată şi n-am avut curaj să mă duc să caut creion şi hîrtie în lumina aceea puţină a lumînării.“

„Ce este electricitatea aceea despre care se vorbeşte atîta, ale cărei schimbări fac să ne simţim bine sau să fim bolnavi ; a cărei lipsă sau abundenţă excesivă sînt distrugătoare, al cărei echilibru sănătos readuce viaţa ? Ce sînt toate înrîuririle ce se revarsă asupra noastră din atmosferă, care se joacă întruna pe nervii noştri ca degetele mîinii pe coardele întinse, făcînd să răsune cînd o notă veselă şi cînd un vaier — acum un clocot de bucurie, şi îndată după aceea cel mai trist dintre ritmuri ?“

„*Unde* se află lumea cealaltă ? În *ce* va consta viaţa cealaltă ? De ce întreb ? N-am oare pricini să cred că în prea mare grabă se apropie pentru mine ceasul acela cînd vălul va fi ridicat de pe toate tainele ? Nu ştiu oare că Marea Taină stă gata să se abată prea timpuriu asupra mea ? Spirite nemărginit ! în a cărui bunătate mă încred ; pe care socotindu-te părintele meu, te-am implorat zi şi noapte încă din fragedă copilărie — aibi milă de neputincioasa creaţie a mîinilor tale ! Susţine-mă în încercarea asta de care mi-e teamă şi căreia trebuie să mă supun. Hărăzeşte-mi putere ! Hărăzeşte-mi răbdare ! Hărăzeşte-mi — vai ! *hărăzeşte-mi* CREDINŢĂ !“

Căzu îndărăt pe pernă. Doamna Pryor izbuti să se strecoare neauzită afară din cameră ; se reîntoarse puţin mai tîrziu, în aparenţă la fel de liniştită ca şi cînd n-ar fi auzit acel straniu monolog.

A doua zi veniră mai mulţi vizitatori. Se răspîndise vestea că domnişoarei Helstone îi e tot mai rău. Domnul

Hall și sora sa Margaret se înfățișară ; după ce zăboviră o vreme în camera bolnavei, amîndoi ieșiră de acolo plîngînd ; o găsiseră pe bolnavă mult mai rău decît s-ar fi așteptat. Veni și Hortense Moore. Caroline păru încurajată de prezența ei ; o asigură, zîmbind, că nu era vorba de o boală primejdioasă ; îi vorbi cu glas stins, dar vesel. Și cît a rămas domnișoara Moore acolo, însuflețirea a făcut să i se urce sîngele în obraji — arăta mai bine.

— Ce face domnul Robert ? o întrebă doamna Pryor în vreme ce Hortense se pregătea să plece.

— Se simțea foarte bine cînd a plecat.

— A plecat ? ! Nu e acasă ?

Atunci i se explică doamnei Pryor că unele informații primite de poliție cu privire la răzvrătiții pe care îi urmărea făcuseră necesară plecarea lui în dimineața aceea la Birmingham, unde probabil urma să rămînă vreo două săptămîni.

— Dînsul știe că domnișoara Helstone e foarte bolnavă ?

— Nu, da' de unde ! Credea și el, ca și mine, că e vorba de-o răceală mai zdravănă.

După această vizită, doamna Pryor avu grijă să nu se apropie de patul Carolinei vreme de mai bine de o oră ; o auzea că plînge și n-avea destulă tărie ca să-i vadă lacrimile.

Înspre seară, îi aduse niște ceai. Caroline deschise ochii după un moment de toropeală și îndreptă către sora ei de caritate o privire din care se vedea că n-o recunoaște. Dar spuse :

— În dimineața asta de vară, pe cînd stăteam la fereastra din biroul administrației, am simțit cum dinspre crîng vine pînă la mine mireasma caprifoiului.

Asemenea cuvinte ciudate, pornite de pe buze palide, străpung inima ascultătorului mai dureros decît oțelul. În cărți poate că sună romantic ; dar în viața adevărată sînt o tortură cumplită.

— Draga mea, mă recunoști ? întrebă doamna Pryor.

— Mă dusesem acolo să-l chem pe Robert la micul dejun ; și-am fost cu el prin grădină ; el m-a chemat ; o rouă bogată a înviorat florile; și piersicile încep să se coacă.

— Draga mea ! Draga mea ! se jeluia mereu sora de caritate.

— Credeam că e ziuă — mult după răsăritul soarelui ; se pare că-i întuneric — a răsărit luna ?

Luna nu răsărise de mult, dar acum se uita la ea rotundă și galeșă ; plutind pe întinderile albastre fără nici o pată de nor, o privea liniștită.

— Atunci nu e dimineață ? Nu sînt la vilă ? Cine e aici ? Văd pe cineva lîngă patul meu.

— Eu sînt — prietena ta — cea care te îngrijește — sînt... Sprijină-ți capul pe umărul meu — fă o sforțare și trezește-te. Apoi doamna Pryor rosti cu glas mai slab : Îndură-te, Dumnezeule ! Dă-i *ei* viață și *mie* putere ! Trimite-mi curaj — învață-mă ce să spun !

Cîteva minute se scurseră în liniște. Bolnava stătea tăcută și inertă în brațele tremurătoare — sprijinită pe pieptul zbuciumat al surorii de caritate. În cele din urmă Caroline șopti :

— Mă simt mai bine acum, mult mai bine — și știu unde sînt : aici, lîngă mine, e doamna Pryor ; visam, și cînd mă trezesc din vis am obiceiul să vorbesc : bolnavii fac deseori așa. Cît de tare vă bate inima, doamnă ! Nu vă speriați.

— Nu sînt speriată, fetița mea ; doar o mică neliniște care o să treacă. Ți-am adus puțin ceai, Cary, făcut chiar de unchiul tău. Știi și tu cum spune el : că nici o gospodină nu e în stare să facă ceai așa de bun cum e cel pregătit de mîna lui. Hai, gustă-l. E îngrijorat cînd află cît de puțin mănînci ; tare s-ar bucura dacă ar ști că ai mai multă poftă de mîncare !

— Mi-e sete : vreau să beau ceva. Și bău cu înfrigurare. Apoi întrebă : Cît e ceasul, doamnă ?

— E trecut de nouă.

— Nu-i mai mult ? Vai ! Mai am încă o noapte lungă înaintea mea ; dar ceaiul mi-a dat puteri. Am să mă ridic în capul oaselor.

Doamna Pryor o ridică şi îi potrivi pernele.

— Mulţumesc lui Dumnezeu ! Nu sînt totdeauna aşa de slabă, bolnavă şi neputincioasă. M-am simţit rău toată după-amiaza, de cînd a plecat Hortense ; poate că noaptea o să mă simt mai bine. E-o noapte frumoasă, nu-i aşa ? Luna străluceşte în toată splendoarea.

— Foarte frumoasă — o minunată noapte de vară. Clopotniţa sticleşte albă aproape ca argintul.

— Şi curtea bisericii pare liniştită.

— Da. Şi grădina la fel. Roua străluceşte pe frunze.

— Oare printre morminte se văd multe buruieni şi urzici înalte, sau arată îngrijite, cu brazde de iarbă şi flori ?

— Pe unele movile de pămînt văd flori cu petalele strînse strălucind ca perlele. Thomas a tuns ştevia şi iarba prea crescută şi a curăţat locul.

— Totdeauna am ţinut să se facă treaba asta ; cînd vezi locul bine îngrijit, parcă te unge la inimă. Şi mai că aş zice : înăuntrul bisericii, în clipa asta, lumina lunii trebuie să strălucească la fel de frumos ca şi în cameră la mine. Pe fereastra dinspre răsărit trebuie să se reverse din plin asupra pietrei funerare a familiei Helstone. Închid ochii şi parcă văd epitaful bietului meu tată scris cu litere negre pe marmura albă. Iar sub el e loc destul şi pentru alte inscripţii.

— Azi-dimineaţă a venit William Farren să vadă de florile tale : îi era teamă că tu n-ai să te poţi ocupa de ele şi au să sufere din pricină că sînt lăsate în părăsire. A luat cu el acasă două dintre plantele tale favorite, ca să le îngrijească aşa cum ştie el.

— Dacă ar fi să fac un testament, lui William i-aş lăsa toate plantele mele ; prietenei mele Shirley i-aş

lăsa medalioanele şi alte fleacuri ce-mi aparţin — în afară de unul singur, acela nu trebuie să-mi fie luat de la gît — iar dumneavoastră, doamnă, cărţile. Apoi, după o pauză, adăugă : Doamnă Pryor, simt că aş dori din toată inima ceva.

— Ce anume, Caroline ?

— Ştiţi că pentru mine e totdeauna o adevărată desfătare să vă aud cîntînd ; fiţi bună şi cîntaţi chiar acum un imn, cîntaţi imnul acela care începe cu :

Our God, our help in ages past, —
Our hope for years to come ;
Our shelter from the stormy blast ;
Our refuge, haven, home ! [1]

Şi doamna Pryor se supuse de îndată.

Nu era de mirare că domnişoarei Helstone îi plăcea atît de mult s-o asculte cîntînd ; chiar şi cînd vorbea, glasul îi era dulce şi curat ca sunetul argintului ; în cîntec, răsuna aproape divin. Nici fluierul şi nici cimpoiul n-ar fi putut intona note mai limpezi. Dar tonul rămînea ceva neînsemnat în comparaţie cu emoţia ce răzbătea în glas : o vibraţie nespus de gingaşă revărsată dintr-o inimă simţitoare.

Auzind acele dulci acorduri, slujnicele ieşiră din bucătărie şi se strecurară la picioarele scării ca să asculte ; pînă şi bătrînul Helstone, pe cînd se plimba prin grădină cugetînd asupra firii slabe şi nestatornice a femeii, se opri pe cărare ca să poată prinde mai bine acea jalnică melodie. Cum de se întîmpla să-i aducă aminte de răposata sa nevastă pe care o uitase, n-ar fi putut spune ; nici din ce pricină îl îndemna să fie mai preocupat decît fusese pînă atunci de adolescenţa pe cale de încheiere a Carolinei. Se

[1] O, Dumnezeule, sprijin al nostru în veacuri trecute, — / Nădejdea noastră în anii ce vor să vină ; / Adăpost al nostru împotriva înverşunărilor furtunii ; / Scăparea, limanul şi vatra noastră !

bucură cînd își aduse aminte că îi făgăduise lui Wynne, magistratul, să-i facă o vizită în seara aceea. Tristețea și gîndurile întunecate nu le putuse suferi niciodată : de cîte ori simțea că îl amenință, găsea un mijloc pentru a le alunga cît mai repede. Și pe cînd pășea peste pajiști, imnul îl însoțea auzindu-se din ce în ce mai stins ; grăbi pașii totdeauna destul de repezi, ca să-l poată lăsa cu totul în urmă.

Thy word commands our flesh to dust —
Return, ye sons of men ;
All nations rose from earth at first.
And turn to earth again.

A thousand ages in Thy sight
Are like an evening gone ;
Short as the watch that ends the night,
Before the rising sun.

Time, like an ever-rolling stream,
Bears all its sons away ;
They fly, forgotten, as a dream
Dies at the opening day.

Like flowery fields, the nations stand,
Fresh in the morning light ;
The flowers beneath the mower's hand
Lie withering ere 'its night.

Our God, our help in ages past, —
Our hope for years to come ;
Be Thou our guard while troubles last, —
O Father, be our home ! [1]

[1] Porunca ta încredințează carnea noastră țărînii — / Întoarceți-vă, fii ai neamului omenesc ; / Toate semințiile din țărînă s-au ridicat mai întîi, / Și-apoi tot în țărînă se întorc. // În fața ta o mie de ani / Sînt ca o seară care a trecut ; / Scurtă ca veghea ce încheie noaptea, / Înainte de răsăritul soarelui. // Ca un șuvoi de ape ce nu cunosc odihna, timpul / Își ia cu sine și își duce toți fiii ; / Iar ei zboară, uitați, cum un vis / Moare în faptul zilei. // Ca niște cîmpii înflorite stau semințiile, / Falnice în lumina dimineții ; / Căzute sub mîna cosașului / Se vor veșteji ele mai înainte de căderea nopții. // O, Dumnezeule, sprijin al nostru în veacuri trecute, — / Nădejdea noastră în anii ce vor să vină ; / Fii-ne ocrotitor în vremuri de restriște, — / O, tată, fii-ne vatră a noastră.

— Acum cîntați un cîtec — un cîntec scoțian, o rugă Caroline cînd se sfîrși imnul. Cîntați *Ye banks and braes o'bonny Doon* [1].

Din nou doamna Pryor se supuse, ori încercă să se supună. La sfîrșitul primei strofe se opri ; îi era cu neputință să mai continue ; inima îi era atît de plină de emoții, încît simțămintele ei se revărsaseră.

— Plîngeți din pricina sentimentalismului adînc al melodiei : veniți lîngă mine și am să vă liniștesc, îi spuse Caroline cu glas încărcat de milă.

Doamna Pryor veni ; se așeză pe marginea patului bolnavei și lăsă brațele acelea fără vlagă să se încolăcească în jurul ei.

— Dumneavoastră de multe ori mă alinați pe mine, lăsați-mă să vă alin și eu pe dumneavoastră, șopti fata sărutînd-o pe obraz. Fiindcă sper, adăugă de îndată, că nu din pricina mea plîngeți.

De data asta nu veni nici un răspuns.

— Credeți că n-am să mă mai fac bine ? Nu mă simt foarte bolnavă — doar slăbită.

— Dar mintea, Caroline, mintea ta e în adîncă suferință ; inima ți-e aproape strivită — ai fost atît de mult neglijată, de atîtea ori respinsă, lăsată să te scalzi în nefericire !

— Cred că mîhnirea este, și a fost totdeauna cea mai rea boală de care am suferit eu. Cîteodată îmi trece prin minte că de s-ar întîmpla ca o mare fericire să se abată asupra mea, încă aș mai putea să revin la viață.

— Ai vrea să trăiești ?

[1] Voi, maluri și lunci ale mîndrului Doon (Rîu în Scoția).

— N-am nici o țintă în viață.
— Mă iubești, Caroline ?
— Foarte mult și foarte sincer, uneori mai mult decît pot spune cuvintele. Chiar acum parcă simt că aproape aș fi în stare să-mi contopesc inima cu a dumneavoastră.
— Mă întorc numaidecît, draga mea, spuse doamna Pryor în vreme ce o culca pe Caroline înapoi pe perne.
O lăsă acolo și se strecură pînă la ușă, întoarse încet cheia în broască, verifică să vadă dacă se încuiase, apoi reveni lîngă pat. Se aplecă asupra bolnavei. Trase perdeaua mai la o parte ca să îngăduie razelor lunii să pătrundă în voie. O cerceta pe fată cu priviri arzătoare. Apoi spuse, vorbind repede și cu glas schimbat :
— Atunci, dacă mă iubești, dacă ți se pare că — pentru a folosi chiar cuvintele tale — „ai putea să-ți contopești inima cu a mea", n-are să fie nici surpriză neplăcută și nici durere pentru tine să afli că inima *aceea* este izvorul de la care s-a împlinit inima ta : că din vinele *mele* a izvorît șuvoiul ce curge în vinele tale ; *că* ești a mea — fiica mea —propriul meu copil.
— Doamnă Pryor...
— Propriul meu copil !
— Asta înseamnă... vreți să spuneți... că m-ați înfiat ?
— Vreau să spun că de nu ți-am dăruit nimic altceva, ți-am dăruit viața ; că te-am purtat în pîntec — și te-am alăptat; că sînt cu adevărat mamă; nici o altă femeie din lume nu poate năzui către titlul ăsta — fiindcă e *al meu*.
— Dar doamna James Helstone... dar nevasta tatălui meu, pe care nu-mi aduc aminte s-o fi văzut vreodată... ea e mama mea !
— Da — *este* mama ta ; James Helstone a fost bărbatul *meu*. Îți spun că ești *a mea*. Am dovedit-o. Mi-am închipuit că poate ești în întregime numai a lui, ceea ce ar fi însemnat pentru mine o crudă soartă ; dar văd că *nu-i* așa. Dumnezeu mi-a îngăduit ca să fiu părinte al cugetului copilei mele — mie îmi aparține — e bunul meu

— dreptul *meu*. Trăsăturile tale sînt ale lui James. Avea un chip tare frumos cînd era tînăr și încă nepervertit de greșeli. Tata, draga mea, ți-a dăruit ochii ăștia albaștri și părul castaniu și mătăsos ; el ți-a dăruit ovalul feței și trăsăturile ei armonioase ; înfățișarea exterioară, de la el o ai ; dar sufletul și mintea sînt ale *mele ;* răsadul lor de la *mine* l-ai primit și au crescut în chip fericit, s-au dezvoltat pînă la cea mai aleasă ținută. Îmi stimez și îmi accept copila tot atît de mult cît o iubesc din adîncul inimii.
— Oare să fie adevărat ce aud ? Nu cumva e un vis ?
— Aș dori ca tot atît de adevărat să fie că vlaga și culorile sănătății au să-ți înflorească din nou în obraji.
— Propria mea mamă ! Să fie ea o ființă pe care s-o pot iubi tot atît de adînc cum vă iubesc pe dumneavoastră ? Îndeobște oamenii nu prea o îndrăgeau, așa am fost lăsată să înțeleg.
— Ți-au spus ei treaba asta ? Bine, uite, acum mama ta îți spune că, neavînd darul de a plăcea oamenilor în general, nu-i pasă de încuviințările și aprobarea lor ; toate gîndurile îi sînt acum adunate asupra copilei sale. Copila aceasta o primește, ori o respinge ?
— Dar dacă *ești* într-adevăr mama mea, pentru mine lumea se schimbă cu totul. Sigur că pot să trăiesc — aș dori să mă fac bine...
— *Trebuie* să te faci bine. De la sînul meu ai primit viață și putere cînd erai o mogîldeață micuță și bălaie peste ai cărui ochi albaștri obișnuiam să vărs lacrimi, temîndu-mă să nu recunosc în însăși frumusețea ta semnele acelor trăsături ce-mi pătrunseseră în piept ca un pumnal și îmi străpunseseră sufletul ca o spadă. Fetița mea ! îndelungă vreme am fost despărțite ; dar acum m-am întors să-ți dăruiesc din nou dragostea mea.
O strînse la pieptul ei ; o cuprinse în brațe și o legănă duios, ca și cum ar fi încercat să adoarmă un prunc.
— Mamă ! Mămica mea !

Odrasla se cuibări lîngă mamă ; mama, simțindu-i dragostea și auzindu-i chemarea, o strînse și mai cu putere la piept. O acoperi cu sărutări înăbușite ; și-i murmura cuvinte dragi, așa cum își dezmiardă și turturica puii. Și multă vreme acolo în odaie se instăpîni liniștea.

— Dar unchiul știe ?

— Unchiu-tău știe ; i-am spus încă din prima zi cînd am venit să stau cu tine.

— Și m-ai recunoscut cînd ne-am întîlnit prima oară la Fieldhead ?

— Cum s-ar fi putut altfel ? Cînd au fost anunțați domnul și domnișoara Helstone, am știut că o să-mi văd fiica.

— Prin urmare asta te-a tulburat ; am văzut numaidecît că ești emoționată.

— N-ai văzut nimic, Caroline ; știu să-mi tăinuiesc simțămintele. Niciodată n-o să-ți poți da tu seama ce veacuri de senzații stranii am trăit în cele două minute care s-au scurs între clipa cînd ți s-a pronunțat numele și clipa cînd ai apărut pe ușă. N-ai să poți afla niciodată cît m-au izbit înfățișarea, expresia, umbletul tău.

— De ce ? Ai fost dezamăgită ?

— Cum o fi arătînd ? mă întrebasem mereu. Iar cînd am văzut cum arăți, era cît pe-aci să cad din picioare.

— Mamă, dar de ce ?

— Față în față cu tine tremuram ca frunza. Îmi spuneam : „Niciodată n-are să fie a mea ; niciodată n-are să mă cunoască".

— Dar n-am spus și n-am făcut nimic deosebit. Eram doar puțin cam intimidată la gîndul că am să fiu prezentată unor străini, atît și nimic mai mult.

— Mi-am dat curînd seama că ești intimidată : și ăsta a fost primul lucru liniștitor pentru mine. Dacă ai fi arătat ca o țărăncuță, necioplită, stîngace, aș fi fost mulțumită.

— Nu mai înțeleg nimic.

— Aveam toate motivele să mă tem de o înfățișare fără cusur, să nu mă încred într-o purtare cordială și degajată, să tremur de frică în fața distincției, grației și curteniei. Pe vremea cînd eram singuratică, nefericită, tînără și neștiutoare — o guvernantă frîntă de trudă, zdrobită de muncă fără satisfacții, gata să mă prăbușesc înainte de vreme — frumusețea și curtenia mi-au ieșit în cale. Și pe acestea, Caroline, atunci cînd mi-au zîmbit le-am luat drept îngeri coborîți pe pămînt ! Le-am urmat pînă în casa unde sălășluiau, iar după ce fără nici o rezervă mi-am depus în mîinile lor orice nădejde de fericire în viitor, am fost sortită să fiu martora unor transformări petrecute chiar în sînul căminului meu : să văd cum masca albă este dată la o parte, să văd cum travestiul strălucitor e lăsat să cadă, iar în fața mea rămîne... Of, Dumnezeule ! *Cît* am suferit ! Se prăbuși pe perne. *Cît* am suferit ! Nimeni nu vedea — nimeni nu știa ; de nicăieri nu venea un gest de compătimire — un semn de izbăvire — o licărire de nădejde în îndreptare !

— Liniștește-te, mamă ; acum toate au trecut.

— Au trecut și nu fără folos. M-am străduit să urmez cuvîntul Domnului și să-mi păstrez răbdarea ; el mi-a fost sprijin în zilele durerii. Eram înnebunită de spaimă — am fost chinuită ; prin multe și grele încercări mi-a condus pașii pînă la o mîntuire ce mi s-a arătat în vremea din urmă. Teama mă chinuia — și el mi-a alungat-o, hărăzindu-mi în locul ei această dragoste deplină... Dar, Caroline...

Așa își chemă copila, după o pauză.

— Da, mamă.

— Îți cer ca atunci cînd vei revedea pentru prima oară mormîntul tatălui tău, să respecți numele dăltuit acolo în piatră. Ție nu ți-a făcut decît bine. Ție ți-a închinat toată comoara lui de frumuseți ; fără să-i adauge cîndva vreun negru păcat. Tot ce ai primit *tu* de la el este minunat. Îi datorezi recunoștință. Încheierea socotelilor noastre comune las-o doar în seama lui și a mea. Să nu

te amesteci ; Dumnezeu este cel chemat să facă dreptate. Legile acestei lumi niciodată nu ne pot sta aproape — niciodată ! Cînd a fost vorba să mă apere, s-au dovedit neputincioase ca un fir de trestie putredă ! — incapabile ca o bîlbîială de idiot cînd a fost vorba să-l îndrume pe el ! Așa cum ai spus și tu, acum toate au trecut ; între noi doi se află mormîntul. Acolo doarme — în cimitirul de-aici ! Și țărînii, lui îi spun în seara asta ceea ce n-am spus încă niciodată pînă acum : „James, dormi în pace ! Uite, cumplita datorie față de mine îți este iertată ! Privește, cu propria-mi mînă șterg lungul și întunecatul pomelnic ! James, copilul tău ispășește : această ființă plină de viață — întru totul asemănătoare ție la chip — această făptură cu trăsăturile tale nealterate — acest dar neprețuit pe care mi l-ai făcut s-a cuibărit cu dragoste la inima mea și cu glas fierbinte m-a numit „mamă". Bărbate al meu, iertat să fii !

— Dragă mea mamă, bine ai făcut ! Oare duhul tatii ne poate auzi ? Se simte oare mai alinat dacă află că încă îl iubim ?

— Eu nu despre iubire am pomenit, ci despre iertare. Păstrează în minte adevărul, copila mea — n-am pomenit despre dragoste ! Și de va fi ca în pragul veșniciei să se afle de față și să mă vadă trecîndu-l, tot vorbele astea le voi avea în cuget.

— Vai, mamă, cît trebuie să fi suferit !

— Ei, copila mea ! Inima omenească *poate* să sufere. Ea este în stare să cuprindă mai multe lacrimi decît apele oceanului. Niciodată nu știam cît de adîncă și cît de nesfîrșită este această inimă, pînă ce nenorocirea nu începe a-și dezlega baierile norilor ca s-o umple cu potopul întunericului.

— Mamă, dă-le pe toate uitării !

— Uitării ! rosti însoțindu-și exclamația cu cel mai straniu surîs fantomatic. Polul Nord va da năvală către cel de Sud, peninsulele Europei se vor muta în golfurile Australiei — iar eu tot nu voi fi uitat.

— Taci, mamă ! Odihnește-te ! Liniștește-te !

Și copila începu să-și legene mama, așa precum mama își legănase mai înainte copila. În cele din urmă, doamna Pryor izbucni în plîns ; iar după ce plînse se mai potoli. Se reîntoarse la îngrijirile duioase a căror desfășurare frămîntarea o curmase pentru o vreme. Își așeză fiica pe pat, îi netezi perna și îi întinse cearceafurile. Îi potrivi părul moale cu buclele răvășite, iar fruntea umedă i-o răcori cu o licoare proaspătă și înmiresmată.

— Mamă, spune-le să aducă o lumînare, să te pot vedea : și roagă-l pe unchiul să mai treacă din cînd în cînd și pe-aici prin cameră ; vreau să-l aud cum îmi spune că sînt fiica ta. Și, mămico, să-ți iei cina aici ; să nu mă lași singură nici o clipă în noaptea asta.

— Vai, Caroline, ce bine că ești atît de drăguță ! Spune — du-te, și am să mă duc ; vino — și am să vin ; fă cutare lucru, și am să-l fac. La fel ca și anumite trăsături, ai moștenit anumite gesturi. „Mămico" am să aud totdeauna înainte de a-mi cere ceva : o cerere de-a ta, rostită totuși cu glas duios, mulțumesc lui Dumnezeu ! Da, adăugă ea în șoaptă abia auzită, și el a vorbit cu glas duios, odată — ca un flaut care răspîndește note drăgăstoase ; iar apoi, cînd nu mai era nimeni de față să audă, a făcut să răsune dezacorduri ce sfîșiau nervii și-ți înghețau sîngele în vine — sunete în stare să te scoată din minți.

— Mi se pare atît de firesc, mămico, să-ți cer ba cutare, ba cutare lucru ; n-o să am nevoie decît de tine să-mi stai aproape și numai tu să faci cîte ceva pentru mine. Dar nu-mi îngădui să devin obositoare ; oprește-mă dacă vezi că întrec măsura.

— Nu trebuie să te bizui pe mine ca să te opresc ; supraveghează-te tu singură. Sînt destul de puțin înzestrată cu curaj moral ; lipsa acestuia este osînda mea. Din pricina asta am ajuns o mamă denaturată — asta m-a ținut departe de copilul meu în timpul celor zece ani

sfîrşit de cicd, după moartea tatălui tău, aş fi avut posibilitatea să te recapăt; asta mi-a paralizat mai întîi braţele şi a făcut ca fetiţa pe care aş fi putut s-o mai păstrez un timp lîngă mine, să fie smulsă prea devreme din îmbrăţişarea acestor braţe.

— Cum s-a întîmplat, mămico ?

— Te-am lăsat să pleci cînd erai un biet copilaş, fiindcă erai frumoasă şi eu mă îngrozeam de frumuseţea ta; o socoteam stigmatul perversiunii. Cînd aveai opt ani mi-au trimis portretul tău, iar portretul ăsta mi-a întărit temerile. Dacă mi-ar fi înfăţişat un copil de la ţară ars de soare — un copil oarecare, greoi şi necioplit — numaidecît m-aş fi zbătut să te recapăt; dar acolo, sub hîrtia albă de mătase, am văzut înmugurind gingăşia unei flori aristocratice — „micuţa lady“ se putea citi în fiece trăsătură. De prea puţină vreme izbutisem cu greu să mă tîrăsc de sub jugul unui preafin gentleman — ca o evadată, rănită, zdrobită, paralizată, ajunsă în pragul morţii — pentru a mai avea curajul să înfrunt pe reprezentanta lui încă mai fină, ca o adevărată zînă. Dulcea domnişoară încîntătoare mă umpluse de spaimă; aerul ei de eleganţă înnăscută îmi îngheţase şi măduva în oase. În viaţa mea nu avusesem prilej să întîlnesc sinceritatea, modestia şi bunătatea ca însuşiri ale frumuseţii. O înfăţişare atît de maiestuoasă şi fermecătoare, căutam să mă conving singură, nu poate ascunde decît o minte pervertită şi crudă. Şi nu aveam încredere în puterea educaţiei de a îndrepta o astfel de minte; sau, mai degrabă, mă îndoiam profund de posibilitatea mea de a o influenţa. Caroline, n-am avut curajul să-mi iau răspunderea educaţiei tale; am hotărît s-o las pe seama unchiului tău. Ştiam că deşi e sever, Matthewson Helstone e un om integru. Şi el şi tot restul lumii m-au judecat foarte aspru pentru această hotărîre stranie şi nedemnă de o mamă, şi am meritat să fiu judecată cu atîta asprime.

— Mămico, dar de ce ţi-ai luat numele de doamna Pryor ?

— Era un nume din familia mamei. L-am luat ca să pot trăi liniştită, fără chinuri. Numele bărbatului îmi reamintea în chip prea viu viaţa din căsnicie; n-aş fi putut îndura. În afară de asta, eram ameninţată să fiu readusă cu forţa la sclavie. Aşa ceva nu era cu putinţă; aş fi preferat oricînd năsălia drept pat şi mormîntul drept cămin. Numele cel nou mi-a fost ca o pavăză; la adăpostul lui mi-am reluat vechea ocupaţie de educatoare. La început abia cu greu îmi puteam procura cele necesare vieţii. Dar ce nespus de gustoasă era foamea cînd puteam să postesc în linişte! Cît de sigure păreau întunecimea şi frigul cumplit al unei vetre fără foc, atîta vreme cît nici o înfiorătoare imagine a spaimei nu venea să însîngereze tristeţea! Cît de senină era singurătatea, cînd nu trebuia să mă tem de năvălirea violenţei şi viciului!

— Dar, mămico, ai mai fost pe aici şi înainte vreme. Cum a fost cu putinţă ca atunci cînd ai venit din nou, împreună cu domnişoara Keelder, să nu te recunoască nimeni ?

— N-am fost decît într-o scurtă vizită, ca logodnică, acum douăzeci de ani; iar pe atunci arătam cu totul altfel decît arăt acum: subţirică, aproape la fel de puţină la trup cum este astăzi fiica mea; înfăţişarea — pînă şi trăsăturile îmi sînt altele; părul, felul de a mă îmbrăca — toate sînt schimbate. Nici tu n-ai cum mă vedea în închipuire ca o fată subţirică şi tînără, îmbrăcată în rochii strîmte de muselină, cu braţele goale, cu brăţări şi coliere de mărgele, cu părul pieptănat în stil grecesc şi cu cîrlionţii adunaţi deasupra frunţii.

— Probabil că într-adevăr arătai cu totul altfel. Mămico, am auzit uşa de la intrare deschizîndu-se. Dacă e cumva unchiul, fii bună şi roagă-l să vină puţin pînă sus, ca să mă pot asigura prin spusele lui că sînt într-a-

devăr trează și în toate mințile, că nu trăiesc doar un vis și nu am halucinații.

Din propria sa inițiativă, parohul urca pe scări ; iar doamna Pryor n-avu să-i facă decît un semn pentru a-l chema în odaia nepoatei.

— Sper că nu-i e mai rău ? se interesă el îngrijorat.

— Cred că-i e mai bine. Are chef de conversație și parcă a mai prins și puteri.

— Foarte bine ! încuviință preotul și intră numaidecît în cameră. Ha ! Ce faci, Cary ? Ai băut ceaiul făcut de mine ? Să știi că ți l-am preparat exact așa ca pentru sufletul meu.

— Pînă la ultimul strop, unchiule. Și mi-a făcut tare bine, parcă mi-a dat viață. Mi-a venit gust să mai stau de vorbă, așa că am rugat-o pe doamna Pryor să te poftească încoace.

Venerabilul ecleziast părea mulțumit, și totuși cam încurcat. Era dispus din toată inima să-i țină nepoatei tovărășie vreme de vreo zece minute, din moment ce ea o dorea, dar habar nu avea cum și în ce fel s-o distreze. Își drese glasul — se foi pe loc.

— Ca mîine te pui pe picioare, spuse negăsind altceva mai bun. Slăbiciunea asta are să-ți treacă repede ; pe urmă trebuie să bei vin negru — un butoi întreg, dacă ești în stare — și să mănînci vînat și stridii. Îți fac eu rost de ele, dacă există undeva pe lumea asta. Ascultă-mă pe mine ! Pînă terminăm cu povestea asta te facem să fii mai voinică decît Samsom.

— Unchiule, cine e doamna care stă lîngă dumneata, la capul patului ?

— Dumnezeule mare ! se minună domnul Helstone. Doamnă... nu credeți cumva că aiurează ?

Doamna Pryor zîmbi.

— Ba aiurez, fiindcă mă aflu într-o lume de vis, spuse Caroline cu glas catifelat și voios, și vreau să te rog pe dumneata să-mi spui dacă lumea asta e într-adevăr vis ori e lumea reală. Ce doamnă avem în față ? Dă-i un nume, unchiule.

— Doamnă, trebuie să-l chemăm iarăși pe doctorul Rile, sau mai degrabă pe doctorul MacTurk ; e mai puțin șarlatan. Thomas să pună șaua pe căluț și să se ducă să-l cheme.

— Nu. N-am nevoie de nici un doctor. Mămica are să fie singurul meu doctor. Acum înțelegi, unchiule ?

Domnul Helstone își împinse ochelarii pe nas înspre frunte, scoase tabacherea și își administră o priză din conținutul ei. Astfel înviorat, răspunse foarte scurt :

— E limpede ca lumina zilei. Dumneavoastră i-ați spus, doamnă ?

— Și e *adevărat* ? întrebă Caroline ridicîndu-se în capul oaselor. E *într-adevăr* mama mea ?

— N-ai să-ncepi să plîngi, să faci cine știe ce scenă, ori să te-apuce istericalele, dacă îți răspund : Da ?

— Să *plîng* ? Aș plînge dacă mi-ai fi răspuns *Nu*. Acum ar fi cumplit să vină o dezamăgire. Dar de ce nu-i dai un nume ; dumneata cum îi spui ?

— Acestei doamne curajoase, îmbrăcată într-o rochie neagră ca de pe vremea bunicii, dar cu înfățișare îndeajuns de tinerească pentru a putea să poarte și veșminte mult mai arătoase, dacă ar vrea — acestei doamne eu îi spun Agnes Helstone. S-a măritat cu fratele meu James și este văduva lui.

— Și mama mea ?

— Ce neîncrezătoare e micuța asta ! Uitați-vă la fața ei, doamnă Pryor, puțin mai mare decît palma mea, și vedeți-o cît e de plină de înfrigurare și emoție. (Apoi către Caroline :) În orice caz, dînsa și-a dat osteneala să te aducă pe lume ; vezi de-ți îndeplinește îndatoririle față de ea însănătoșindu-te cît mai curînd și îndepărtînd paloarea asta din obraji. Ce să mai vorbim ! De obicei arăta destul de rotofeie ; ce-o fi făcut cu carnea de pe oase, chiar de mi-aș da viața n-aș putea să ghicesc.

— Dacă *dorința* de a mă însănătoși mă poate ajuta, atunci n-am să mai fiu multă vreme bolnavă. Azi-dimineață n-aveam nici motiv și nici putere ca s-o doresc.

În clipa aceea Fanny bătu la ușă și dădu de veste că cina e gata.

— Unchiule, dacă ești bun, fii drăguț și trimite-mi ceva de mîncare — orice vrei, numai să fie din bucatele dumitale. Asta ar fi o treabă mai cuminte decît să mă apuce istericalele — nu crezi ?

— Ai vorbit ca un adevărat înțelept, Cary. Ia să vezi tu dacă n-ai să fii mulțumită ! Cînd femeile izbutesc să fie raționale — și, mai cu seamă, cînd sînt în stare să se facă înțelese — pot să mă descurc și eu cu ele. Numai ce e vag, simțămintele suprarafinate, stările alambicate mă scot din fire. Să-mi ceară mie o femeie ceva de mîncat ori ceva de îmbrăcat — fie și cea mai năstrușnică minunăție ori platoșa lui Aron, o parte din lăcustele și mierea sfîntului Ioan ori brîul de piele ce-i întărea mijlocul — și sînt cel puțin în stare să înțeleg ce vor ; dar atunci cînd se zbat pentru nici ele nu știu bine ce — simpatie, simțăminte, asemenea abstracțiuni nedefinite — nu-s în stare de nimic ; nu știu ce mi se cere ; mă văd cu totul lipsit de puteri. Doamnă, îngăduiți-mi să vă ofer brațul.

Doamna Pryor îi aduse la cunoștință că în noaptea aceea avea să rămînă cu fiica ei. Ca urmare, Helstone le lăsă să stea împreună. Se întoarse curînd purtînd o farfurie în chiar mîinile sale cele preasfințite.

— Acum am adus pui, le anunță ; dar mîine o să avem potîrnichi. Ridicați-o în capul oaselor și puneți-i un șal pe umeri. Pe cuvîntul meu că mă pricep la îngrijit bolnavii. Ei, uite aici, asta-i chiar furculița mică de argint folosită de tine cînd ai venit prima oară în casa parohială ; mi-am spus că dac-o aduc poate săvîrșesc ceva ce ai putea spune și tu că-i un gînd fericit, o atenție delicată. Pune mîna pe ea, Cary, și înfulecă din toate puterile.

Caroline se strădui cît putu mai mult. Unchiul se încruntă cînd văzu în ce hal i se împuținaseră puterile ; totuși, proroci lucruri mari pentru viitor. Și cum bolnava lăudă hrana adusă de el și îi zîmbi cu recunoștință, parohul se aplecă și o sărută, zicînd cu o voce sacadată și aspră :

— Noapte bună, fetișcană ! Domnul să te aibă în pază !

În noaptea aceea Caroline se bucură de o tihnă atît de odihnitoare, așa cum ședea înlănțuită de brațele mamei și cu capul sprijinit de pieptul ei, încît uită să mai dorească orice altceva ; și cu toate că nu numai un singur vis o făcu să se zbuciume prin somn, atunci cînd se trezea gîfîind o mulțumire atît de caldă o năpădea odată cu trezirea, încît neliniștea i se potolea aproape în aceeași clipă.

În ce o privește pe mamă, își petrecu noaptea asemenea lui Iacob la Peniel [1]. Pînă în faptul zilei se rugă lui Dumnezeu, înălțîndu-i rugile cele mai fierbinți.

CAPITOLUL XXV

BATE VÎNTUL DINSPRE APUS

Cei destul de îndrăzneți să se adreseze cu atîta ardoare divinității nu capătă întotdeauna darul cerut. Se poate întîmpla ca noapte după noapte sudorile agoniei să izvorască întunecînd fruntea bolnavului ; cel ce se roagă poate să strige după îndurare cu acel glas fără sunet folosit de suflet cînd se adresează Nevăzutului. Și poate cerși : „Cruță-l pe cel atît de drag inimii mele. Tămăduiește lumina vieții mele. Nu smulge de lîngă mine ceea

[1] În *Vechiul Testament ;* aici Iacob s-ar fi luptat cu îngerul.

ce dragostea îndelungată a făcut să fie una cu întreaga-mi ființă. Dumnezeule al cerurilor și al pămîntului, apleacă-ți urechea — auzi-mă — miluiește-mă !" Iar după atîta strigăt și zbuciumare, soarele se poate înălța pe cer ca să-l vadă aproape răpus. Aceiași zori de ziuă, care obișnuiau să-l salute cu murmurele zefirilor, cu triluri de ciocîrlii, pot să se desprindă acum, cu întîiele lor freamăte, de pe buzele dragi lipsite de culoare și reci.

„Vai ! Ce noapte chinuitoare am avut. Azi-dimineață mă simt și mai rău. Am încercat să mă ridic. Și nu pot. Visuri cu totul neobișnuite m-au torturat."

Pe urmă cel ce veghează se apropie de perna bolnavului și vede o ciudată și nouă alcătuire a trăsăturilor binecunoscute, simt numaidecît cum se apropie acele clipe de neîndurat, știe că e voia Domnului ca idolul său să fie zdrobit, și își lasă capul în piept, își supune sufletul sentinței pe care nu are cum o ocoli și pe care abia de izbutește s-o suporte.

Fericita doamnă Pryor ! Încă se mai ruga, fără să știe că soarele de vară se ridicase deasupra colinelor, cînd copilul i se deșteptă lin în brațele sale. Nici un geamăt sfîșietor și inconștient — acel sunet în stare să ne sleiască atît de adînc puterile, încît chiar dacă am jurat să fim tari, un val de lacrimi nestăpînite ia cu sine jurămîntul — nu îi vesti deșteptarea. Și nici un răstimp de apatie neînsuflețită nu îi urmă. Cele dintîi vorbe rostite nu erau acelea ale înstrăinaților de lumea noastră și cărora începe să li se îngăduie a rătăci pe tărîmuri necunoscute celor vii. Era limpede : Caroline își aducea perfect aminte ce se întîmplase.

— Mămico, am dormit *atît* de bine ! N-am visat și nu m-am trezit decît de două ori.

Doamna Pryor se ridică brusc, pentru ca fiica să nu-i poată vedea lacrimile de bucurie ce îi năpădiseră ochii la auzul drăgăstosului cuvînt „mămico" și binevenita liniște ce le urmase.

Multe zile la șir mama nu îndrăzni să se bucure decît cu teamă în suflet. Prima reîntremare păruse asemeni pîlpîirii unei lămpi ce stă să se stingă ; dacă flacăra se înalță luminoasă pentru o clipă, în cea următoare, rămasă fără vlagă, se-ascunde în căciulă. Epuizarea urma numaidecît după vioiciune.

Toată vremea erau vizibile emoționante sforțări de a *arăta* mai bine, dar prea adesea puterile refuzau să dea ascultare voinței ; prea adesea încercările de a face față eșuau : strădaniile de a mînca, de a vorbi, de a părea voioasă nu dădeau roade. Se scurseră ceasuri nenumărate în răstimpul cărora doamna Pryor se temea că strunele vieții nu mai rezistau la încordare, deși momentul cînd aveau să plesnească putea fi amînat.

În vremea asta mama și fiica păreau să fi fost pe deplin date uitării în împrejurimi. Era către sfîrșitul lui august : vremea se păstra frumoasă, adică rămînea foarte secetoasă și cu foarte mult praf, fiindcă un vînt uscat din răsărit suflase fără contenire în ultima lună ; și foarte senină, de asemenea, deși un fel de abur palid atîrna în văzduh părînd să răpească orice adîncime cerului, orice prospețime verdeții cîmpurilor și orice strălucire luminii zilei. Aproape toate familiile din Briarfield plecaseră în vreo călătorie. Domnișoara Keeldar și prietenii ei se duseseră la mare ; la fel întreg clanul doamnei Yorke. Domnul Hall și Louis Moore, între care, probabil ca urmare a similitudinilor de vederi și de temperament, se legase o spontană și strînsă prietenie, plecaseră „în nord" să facă pe jos o excursie în ținutul Lacurilor. Pînă și Hortense, care fără îndoială ar fi fost bucuroasă dacă ar fi rămas s-o ajute pe doamna Pryor la îngrijirea bolnavei, fusese cu atîta stăruință rugată de domnișoara Mann s-o întovărășească din nou la Wormwood Wells, unde nădăjduia să-și mai îndulcească suferințele mult înrăutățite de vremea neprielnică, încît se simțise obligată să se supună ; și într-adevăr, nu-i stătea în fire să

refuze rugămintea ce făcea apel la bunătatea ei și totodată — prin recunoașterea unei stări de dependență — îi măgulea amorul-propriu. Cît despre Robert, de la Birmingham trebuise să se ducă la Londra, unde încă se mai afla.

Atîta vreme cît suflarea pustiurilor asiatice usca buzele și înfierbînta vinele Carolinei, restabilirea ei fizică nu putea ține pasul cu refacerea liniștii sufletești ; dar veni o zi cînd vîntul încetă să mai suspine la frontonul dinspre răsărit al casei parohiale și la fereastra turnului bisericii. Un nor micuț cît o mînă omenească se înălță către apus ; răbufniri de vînt venite tot dintr-acolo îl împinseră înainte și-l făcură să se lățească ; vremea ploioasă și furtunoasă se înstăpîni pentru un timp. Cînd toate astea se sfîrșiră, soarele se arătă plin de veselie, cerul își recîștigă azurul și pămîntul verdeața ; livida nuanță holerică se șterse de pe chipul naturii ; colinele se înălțau limpezi de-a lungul zărilor, eliberate de sub aburul palid aducător de friguri.

Tinerețea îi putu fi acum de oarecare folos Carolinei și la fel se arătară și îngrijirile mamei : amîndouă — încoronate de binecuvîntarea Domnului, trimisă pe aripile adierilor limpezi ale vîntului dinspre apus ce se strecurau alinătoare și proaspete prin veșnic deschisa fereastră a camerei — îi reînsuflețiră puterile multă vreme aproape stinse.

În cele din urmă doamna Pryor își dădu seama că nădejdile prindeau pe-ncetul temei : începuse o adevărată și vizibilă convalescență. Nu numai că zîmbetul Carolinei devenise mai luminos și întreaga stare sufletească mai senină, dar o anumită expresie i se ștersese de pe chip și din priviri — o expresie dureroasă și de nedescris, dar ușor de reamintit de către cei ce urmăriseră evoluția primejdioasei boli. Cu mult înainte ca vlăguitele trăsături ale chipului ei să înceapă a se împlini, sau culorile ofilite să înceapă a se înviora, se petrecu o schimbare mai

subtilă : toate deveniră mai blînde și mai calde. În loc de o mască de marmură și niște ochi sticloși, doamna Pryor văzu sprijinită de pernă o față palidă și destul de vlăguită, poate mai trasă decît arătase înainte, dar mai puțin jalnică : fiindcă acum era vorba de o fată bolnavă dar în viață — nu de un simplu mulaj alb, statuar și împietrit.

La fel, în ultima vreme nu mai cerea întruna de băut. Cuvintele „Mi-e tare sete" încetară de a-i fi unica lamentare. Uneori, după ce înghițea cîte ceva, mai spunea și că a întremat-o ; nu orice îmbiere la mîncare îi era la fel de silnică ; cîteodată chiar putea fi convinsă să-și exprime o preferință. Cu cîtă plăcere înfiorată și grijă clocotind de dragoste îi pregătea mama bucatele alese ! Cum o mai sorbea din ochi cînd gusta din ele ! Hrana aduse vigoare. Putea să se ridice în capul oaselor. Pe urmă tînji de dorul de a respira aer curat, de a-și revedea florile, de a vedea cum se coc fructele. Totdeauna darnic, unchiul cumpără un fotoliu de grădină numai pentru ea ; o duse el însuși în brațe și o așeză în frumosul fotoliu cu rotile iar William Farren se afla de față ca s-o împingă pe alei, să-i arate cum îi îngrijise plantele și să primească instrucțiuni pentru ce avea de făcut în viitor.

William și Caroline găseau multe de discutat ; aveau nenumărate preocupări comune ; pasionante pentru ei, lipsite de orice interes pentru restul lumii. Amîndoi arătau aceeași dragoste față de animale, păsări, insecte și plante. Împărtășeau cam aceleași idei cu privire la omenire și la formele mai modeste de viață, și cam aceeași înclinație către observarea amănuntelor naturii. Obiceiurile furnicilor și mușuroiul clădit de ele la umbra unui cireș bătrîn alcătuiau un subiect de discuție ; cuiburile unui anume soi de vrăbii, tihna unor oușoare ca perlele și propășirea unor pui golași care abia încercau să zboare alcătuiau un altul.

Dacă pe vremurile de atunci ar fi existat *Chambers's Journal*[1], el ar fi ajuns fără îndoială publicaţia favorită a domnişoarei Helstone şi a lui William Farren. Prima s-ar fi abonat la el ; iar lui, desigur, i-ar fi fost împrumutat cu regularitate ; amîndoi ar fi crezut orbeşte şi s-ar fi delectat de minune cu minunatele povestiri despre iscusinţa animalelor.

Asta e o digresiune ; dar este în stare să explice din ce pricină Caroline n-ar fi acceptat pe nimeni altcineva să-i împingă fotoliul, şi pentru ce motiv această simplă tovărăşie şi conversaţie izbutea să asigure interesul plimbărilor prin grădină.

Mergînd prin preajma lor, doamna Pryor se mira că fiica ei se poate simţi atît de bine în tovărăşia unui „om din popor". Ei îi era cu neputinţă să-i vorbească altfel decît solemn. Avea impresia că o largă prăpastie se întinde între casta ei şi a lui ; şi că a trece peste această prăpastie sau a-l întîlni la jumătatea drumului ar fi însemnat să se înjosească. O întrebă blînd pe Caroline :

— Nu ţi-e teamă, draga mea, să discuţi atît de deschis cu această persoană ? Ar fi în stare să depăşească măsura şi să devină incomod de vorbăreţ.

— William să depăşească măsura, mămico ? Nu-l cunoşti. Niciodată nu depăşeşte măsura ; e mult prea mîndru şi sensibil ca să facă asemenea lucru. William e un om deosebit.

Doamna Pryor zîmbi neîncrezătoare pe socoteala acestei naive concepţii în stare să presupună că o astfel de persoană cu miini butucănoase, cap colţuros şi trup greoi ar putea fi „un om deosebit".

La rîndul său, Farren n-avea pentru doamna Pryor decît priviri încruntate. Îşi dădea seama cînd era judecat greşit, şi putea deveni arţăgos cu cei care nu-i acordau ce i se cuvenea.

[1] *William Chamber* (1800—1883) şi *Robert Chamber* (1802—1871), editori ai publicaţiei *Chambers's Edinburgh Journal* (1832).

Seara o restituia pe Caroline în întregime mamei, şi doamnei Pryor îi plăceau serile ; fiindcă atunci, singură numai cu fiica ei fiind, nici o umbră omenească nu reuşea să se interpună între ea şi obiectul adoraţiei. În timpul zilei revenea la obişnuitele ei momente de răceală şi purtare sobră. Între ea şi domnul Helstone se menţineau relaţii foarte respectuoase dar prea rigid ceremonioase ; orice gest ce ar fi semănat a familiaritate ar fi trezit dispreţul imediat al unuia sau al amînduror acestor persoane ; dar cu ajutorul unei politeţi stricte şi al unei rezerve niciodată încălcate, lucrurile mergeau destul de bine.

Faţă de slujnice, purtarea doamnei Pryor nu era lipsită de curtenie, dar reţinută, îngheţată, fără amabilităţi. Probabil că mai curînd sfiala decît mîndria o făceau să pară atît de distantă ; însă, cum era şi de aşteptat, Fanny şi Eliza nu izbutiră să sesizeze deosebirea, şi ca urmare nu se bucura de simpatia lor. Efectul nu întîrzie să se arate : ajungea cîteodată să fie nemulţumită de sine însăşi pentru greşeli pe care n-avea cum să le evite ; şi în afară de celelalte, deveni abătută, rece şi taciturnă.

Această stare se schimba sub influenţa Carolinei şi numai sub influenţa ei. Recunoscătorul sentiment de dependenţă faţă de îngrijirile ei, fireasca dragoste filială se revărsau asupra-i cu multă gingăşie ; şi-atunci îngheţul se topea ; rigiditatea se mlădia, devenea zîmbitoare şi maleabilă. Caroline nu-şi mărturisea dragostea prin vorbe — asta nu s-ar fi potrivit deloc cu doamna Pryor ; ar fi văzut în ea o dovadă de nesinceritate ; dar se lăsa pe seama ei fără rezerve ; se bizuia pe dînsa cu o încredere neţărmurită ; toate acestea îi desfătau inima de mamă.

Îi făcea mare plăcere să-şi audă fiica spunîndu-i : „Mămico, fă cutare lucru". „Te rog, mămico, dă-mi cutare." „Citeşte-mi ceva, mămico." „Cîntă puţin, mămico."

Nimeni altcineva — nici o ființă vie — nu-i solicitase vreodată în felul acesta serviciile, nu așteptase astfel ajutor din partea ei. Față de ea unii oameni erau totdeauna mai mult ori mai puțin rezervați, solemni, la fel cum și ea se arăta rezervată și solemnă ; alții lăsau să se întrevadă că își dau seama de punctele ei slabe și nu se pot împăca defel cu ele. Caroline în schimb nu vădea acum mai multă atitudine critică sau sensibilitate încărcată de reproșuri decît pe vremea cînd fusese un prunc de trei luni.

Și totuși Caroline putea găsi pricini de reproș. Oarbă față de slăbiciunile înnăscute și deci de nelecuit, avea ochii larg deschiși față de deprinderile cîștigate și deci cu posibilități de îndreptare. În anumite privințe era în stare să-și dojenească mama fără nici un fel de menajamente ; iar mama, în loc să se simtă ofensată, găsea un izvor de bucurie descoperind că fata *îndrăznește* s-o dojenească, prin urmare că alături de ea se simte într-adevăr la largul său.

— Mămico, sînt absolut hotărîtă să nu te mai las să porți nici o zi rochia aceea veche ; n-are o croială potrivită : fusta e prea dreaptă. De-acum în fiecare după-amiază o să-ți pui rochia de mătase neagră ; în rochia aceea arăți drăguță, îți șade bine ; iar pentru duminică ai să-ți faci o rochie de satin negru — satin adevărat — nu imitație sau mai știu eu ce fleacuri. Și ia seama, mămico, după ce ți-o faci ai grijă s-o și porți.

— Draga mea, eu ziceam că rochia cea neagră are să-mi slujească drept îmbrăcămintea mea cea mai bună încă mulți ani de-acum înainte, și mă gîndeam să-ți cumpăr ție cîteva lucruri.

— N-are nici un rost, mămico. Unchiul îmi dă bani să-mi cumpăr tot ce doresc, știi doar cît e de darnic ; iar eu așa am hotărît în inima mea : să te văd îmbrăcată în satin negru. Cumpără-ți degrabă materialul și să-l dai la cusut unei croitorese pe care am să ți-o recomand eu ; și tot eu am să-ți aleg modelul. Totdeauna vrei să te travestești în bunică ; vrei neapărat să convingi lumea că ești bătrînă și urîtă — iar asta nu-i deloc adevărat ! Ba dimpotrivă — cînd te îmbraci drăguț și ești bine dispusă arăți într-adevăr frumoasă. Zîmbetul ți-e atît de plăcut, dinții atît de albi, iar părul păstrează o atît de frumoasă nuanță deschisă ! Și pe urmă vorbești ca o doamnă tînără, ai un glas atît de limpede, cu o tonalitate fermecătoare, iar de cîntat cînți mai frumos decît orice altă femeie tînără ce-am auzit-o vreodată. De ce, mămico, porți asemenea rochii și bonete cum nu mai poartă nimeni ?

— Asta te deranjează, Caroline ?

— Foarte mult ; chiar mă supără. Lumea zice că n-ai cu ce trăi ; și totuși n-o duci deloc greu, fiindcă dăruiești în dreapta și-n stînga săracilor și asociațiilor religioase, deși darurile astea le faci atît de discret și pe tăcute, încît în afară de cei care le primesc foarte puțini știu de ele. Dar lasă că am să-ți fiu eu cameristă ; de îndată ce mă simt ceva mai în putere am să mă apuc de treabă, iar tu trebuie să fii așa de bună, mămico, și să urmezi tot ce spun eu.

Și așezîndu-se alături de maică-sa, Caroline îi aranjă baticul de muselină și îi netezi părul. Apoi continuă, ca și cum chiar și numai gîndul la legătura dintre ele i-ar fi iscat o mare plăcere :

— Mămica mea, care-i doar a mea și eu sînt doar a ei. Acum sînt o fată bogată ; am ceva ce pot iubi din toată inima, fără să-mi fie teamă că iubesc. Mămico, cine ți-a dat broșa asta mică ? Lasă-mă s-o desprind și să mă uit la ea.

Deși de obicei se ferea de degetele îndrăznețe și de orice apropiere, doamna Pryor se supuse cu plăcere.

— Tata ți-a dat-o, mamă ?

— Mi-a dat-o sora mea, singura mea soră, Cary. De-ar fi trăit și mătușa ta Cary să-și vadă nepoata !

— De la tata nu ai nimic ? Nici un medalion, nici un dar de la el ?

— Am unul singur.

— Și ții la el ?

— Țin foarte mult.

— E drăguț și de valoare ?

— E scump și neprețuit pentru mine.

— Arată-mi-l și mie, mămico. Îl ții aici, ori la Fieldhead ?

— În clipa asta vorbește și se apleacă spre mine ; mă strînge în brațe.

— Vai, mămico ! Vorbești despre fetița ta care te necăjește, care nici o clipă nu te lasă în pace ; cînd te duci în cameră la tine nu se poate stăpîni și dă fuga să te caute, se ține pretutindeni după tine, ca un cățeluș.

— Ale cărei trăsături cîteodată încă îmi mai pricinuiesc un fior ciudat. Pe jumătate încă îmi mai e teamă de frumusețea ta, draga mamei.

— Să nu-ți fie ; nu se poate să-ți fie. Mămico, îmi pare foarte rău că tata n-a fost un om bun ; atît de mult aș fi dorit să fi fost ! Răutatea strică și otrăvește toate lucrurile plăcute ; ucide dragostea. Dacă tu sau eu am crede despre cealaltă că e un om rău, n-am putea să ne iubim, nu-i așa ?

— Și dacă n-am putea să avem încredere una în alta, Cary ?

— Cît de nenorocite am fi ! Mamă, înainte de a te fi cunoscut aveam o bănuială că nu ești un om bun, că n-aș fi putut să te prețuiesc ; teama asta îmi slăbea dorința să te văd ; iar acum sînt în al nouălea cer cînd văd că ești fără cusur — aproape ; bună, deșteaptă, frumoasă. Singura ta meteahnă e că ai rămas prea de modă veche, dar de asta am să te lecuiesc eu. Mămico, lasă te rog lucrul ; citește-mi ceva. Îmi place accentul tău din sud ; e-așa de pur, de dulce ! N-ai nici o pronunție graseiată, nici o fornăială pe nas, așa ca mai fiecare om de-aici, din nord. Unchiul și domnul Hall spun că citești minunat, mămico. Domnul Hall a spus că niciodată n-a mai

auzit vreo doamnă citind cu o nuanțare atît de corectă și cu un accent atît de pur.

— Aș fi bucuroasă dacă aș putea să întorc complimentul, Cary ; dar, îți spun drept, prima oară cînd l-am auzit pe într-adevăr excelentul tău prieten citind și predicînd, n-am reușit să înțeleg nimic din dialectul lui lăbărțat, de nordic.

— Pe mine ai putut să mă înțelegi, mămico ? ! Ți s-a părut că și eu vorbesc necizelat ?

— Nu. Dar aproape că doream să fie așa, la fel cum doream să fi arătat ca o persoană neșlefuită. Tatăl tău, Caroline, avea înnăscut darul de a vorbi frumos ; cu totul altfel decît vrednicul său frate ; vorbea corect, melodios, mîngîietor. Ai moștenit darul ăsta.

— Bietul tata ! Dar dacă era un om atît de plăcut, de ce nu era și un om bun ?

— De ce era *așa* cum era — adică într-un fel pe care, din fericire, tu n-ai cum ți-l închipui, fetița mamei — n-aș putea să răspund ; rămîne o taină de nepătruns. Cheia tainei rămîne în mîinile Celui ce l-a alcătuit, iar eu acolo o las.

— Mămico, toată ziua lucrezi și iar lucrezi ; termină, te rog, odată de cusut ; urăsc asta din toată inima. Îți acoperă toată poala și eu vreau să pun capul în ea ; îți ține ochii ocupați, iar eu am nevoie de ei ca să se uite pe o carte. Poftim, ai aici pe scriitorul tău preferat — Cowper.

Cicălelile de felul ăsta alcătuiau încîntarea mamei. Dacă zăbovea vreodată cu împlinirea lor, asta se întîmpla numai fiindcă voia să le mai audă o dată și să se bucure de insistențele blînde, pe jumătate jucăușe, pe jumătate nerăbdătoare ale copilei sale. Iar pe urmă, după ce le îndeplinea, Caroline îi spunea cu șiretenie :

— Să știi că mă răsfeți, mămico. Totdeauna mi-am închipuit că mi-ar face plăcere să fiu răsfățată și simt că e de-a dreptul încîntător.

La fel simțea și doamna Pryor.

CAPITOLUL XXVI

CAIETE VECHI

La vremea cînd cei de la conacul Fieldhead reveniră la Briarfield, Caroline se făcuse aproape bine. Întrucît primise prin poştă veşti despre convalescenţa prietenei sale, domnişoara Keeldar nu lăsă să treacă nici măcar un ceas între sosirea la conac şi prima vizită la casa parohială.

O răpăială uşoară de ploaie se scurgea domol dar din abundenţă peste florile tîrzii şi tufişurile colorate în nuanţele roşietice ale toamnei, cînd se auzi cum se deschide portiţa grădinii şi silueta binecunoscută a domnişoarei Shirley trecu prin dreptul ferestrei. După ce intră, îşi arătă simţămintele în felul ei cu totul personal. Cînd era adînc emoţionată, de temeri sau bucurii deosebite, nu mai rămînea la fel de vorbăreaţă. Rareori îngăduia cuvintelor să-i trădeze emoţiile puternice şi nici chiar în priviri nu le lăsa să răzbată decît în chip cu totul fugar şi imperceptibil. O luă pe Caroline în braţe, se uită o clipă la ea, o sărută o dată, şi pe urmă zise :

— Arăţi mai bine. Iar după un minut : Văd că eşti acum în afară de orice primejdie, dar fii cu grijă. Deie Domnul ca sănătatea să nu-ţi mai fie chemată a face faţă şi altor încercări !

Apoi începu să vorbească cu însufleţire despre călătorie. În toiul acestei relatări pline de vervă, ochii îi tot rătăceau către Caroline, iar în strălucirea lor se putea citi o adîncă preocupare, o umbră de stinghereală şi o umbră de uimire care păreau să spună : „S-ar putea să se simtă mai bine ; dar cît de fără vlagă e şi acum ! Prin ce primejdii o fi trecut ?"

Deodată privirile i se întoarseră străpungătoare către doamna Pryor, pe care o întrebă :

— Cînd se întoarce lîngă mine guvernanta mea ?

— Pot să-i spun tot ? o întrebă Caroline pe maică-sa.

Iar cînd printr-un gest i se dădu îngăduinţa, Shirley înţelese numaidecît tot ce se petrecuse în lipsa ei.

— Foarte bine ! comentă ea cu răceală. Foarte bine ! Numai că pentru mine nu e o noutate.

— Cum ! Ştiai ?

— Bănuisem de mult toată povestea. Auzisem cîte ceva din trecutul doamnei Pryor — nu de la dînsa, ci de la alţii. Cunoşteam toate amănuntele legate de caracterul şi cariera domnului James Helstone ; o singură dupăamiază de taifas cu domnişoara Mann m-a făcut să cunosc cît se poate de bine toate acestea ; dealtfel James Helstone este unul dintre exemplele folosite de doamna Yorke ca nişte semnale luminoase, de un roşu aprins, pentru a preveni şi a le speria pe fetele tinere, cu gîndul să le îndepărteze de la căsătorie. Cred că ar fi trebuit să fiu sceptică în ceea ce priveşte fidelitatea portretului creionat de asemenea mîini — amîndouă doamnele încearcă o plăcere întunecată cînd au prilej să arate laturile negre ale vieţii — însă l-am întrebat şi pe domnul Yorke despre aceleaşi lucruri, şi mi-a spus : „Shirley, fata mea, dacă ţii să afli ceva despre acel James Helstone, eu nu-ţi pot spune decît că era tigru, nu om. Era frumos, desfrînat, curtenitor, crud, avea o fire slabă, nestatornică..." Nu plînge, Cary ; n-o să mai pomenim despre lucrurile astea.

— Nu plîng, Shirley ; şi chiar dacă plîng, nu-i nimic — spune mai departe : nu-mi eşti prietenă dacă îmi ascunzi adevărul ; urăsc sistemul ăsta de a disimula, de a mutila adevărul.

— Din fericire ţi-am spus aproape tot ce aveam de spus, în afară de faptul că însuşi unchiul tău a confirmat cuvintele domnului Yorke, fiindcă şi lui îi e silă de minciună, şi nu recurge la nici unul dintre acele tertipuri făţarnice mai jalnice decît minciunile.

— Dar tata e mort ; ar trebui să-l lase în pace acum.

— Așa ar trebui — iar noi chiar o să-l lăsăm în pace. Hai, plîngi, Caroline, are să-ți facă bine ; nu e sănătos să-ți stăvilești lacrimile sincere ; în afară de asta, îmi place tare mult să împărtășesc un gînd care în clipa de față, cînd se uită la tine, strălucește în ochii mamei tale ; fiece picătură spală un păcat. Apoi continuă, adresîndu-se doamnei Pryor : Doamnă, v-ați închipuit cumva că ar fi fost cu putință ca, în mod obișnuit, să vă văd zi de zi și pe dumneavoastră și pe fiica dumneavoastră împreună — cînd îmi săreau în ochi uimitoarele asemănări în atîtea și atîtea privințe — să observ, vă rog să mă iertați, emoțiile de nestăpînit prin care treceați cînd și Caroline se afla de față, și încă mai puternice în absența ei, și totuși să nu trec și eu la unele presupuneri ? Am trecut, și ele s-au dovedit întru totul întemeiate. Am să-ncep a mă crede foarte ageră.

— Și cu toate astea să nu spui nimic ? interveni Caroline, căci redevenise pe deplin stăpînă asupra emoțiilor sale.

— Nimic. N-aveam nici un fel de împuternicire ca să suflu vreo vorbă. Nu era treaba mea, m-am abținut de a mă amesteca.

— Ai pătruns într-o taină atît de ascunsă și n-ai dat nici un semn c-ai dezlegat-o ?

— Ți se pare atît de greu ?

— Nu ți se potrivește.

— De unde știi ?

— Nu ești un om închis. Ești sinceră și comunicativă.

— Se poate să fiu comunicativă, dar știu pînă unde să merg. Pot să-mi dezvălui comorile, dar să păstrez totuși numai pentru mine un giuvaier sau două — o piatră ciudată, incrustată, care nu se găsește de vînzare — o amuletă la a cărei licărire mistică chiar și eu îmi îngădui rareori să mă uit. La revedere.

Și astfel Caroline avu impresia că a descoperit în firea bunei sale prietene o nouă latură. Nu trecu mult, și descoperirea se preciză, oferindu-se de la sine.

De îndată ce Caroline avu destulă putere ca să suporte o schimbare de decor — mai precis, să se afle într-o mică societate — domnișoara Keeldar și începu să reclame zilnic prezența ei la Fieldhead. Nu se poate ști dacă vizita onoratelor rude începuse s-o plictisească — n-a spus niciodată că așa ar sta lucrurile ; dar o chema și o reținea pe Caroline cu o stăruință ce dovedea că o nouă prezență adăugată acelei venerabile companii nu era nedorită.

Sympsonii erau anglicani evlavioși și bineînțeles că o întîmpinară pe nepoata parohului cu toată curtenia. Domnul Sympson se dovedi un om de o respectabilitate fără cusur, cu un temperament cam neliniștit, principii cucernice, dar concepții de viață mondene ; soția sa era o femeie bună, răbdătoare, drăguță și cu educație aleasă. Fusese crescută într-un sistem de vederi înguste — ținea morțiș la cîteva prejudecăți ; nimic mai mult decît un pumn de buruieni amare ; puține preferințe, diluate pînă ajungeau să-și piardă orice urmă de savoare naturală, și cu nici un fel de condiment utilizat la gătit ; cîteva principii excelente, preparate într-o crustă rigidă de bigotism, destul de greu de digerat ; și era mult prea supusă ca să se plîngă vreodată de o asemenea dietă, sau să pretindă măcar o firmitură în afara ei.

Fetele erau cu adevărat exemplare pentru persoanele de același sex cu ele. Erau înalte și aveau nasuri de tip roman ; primiseră o educație fără cusur ; tot ce făceau era bine făcut. Istoria și cărțile cele mai serioase le îmbogățiseră mintea. Erau înzestrate cu principii și păreri ce nu admiteau să fie clintite nici cu o iotă. Ar fi fost greu de găsit oriunde altundeva vieți, simțăminte, maniere și obiceiuri mai strict stabilite. Știau pe de rost un anumit cod al domnișoarelor de pension, unde se găseau adunate reguli privind vorbirea, comportamentul etc. ; niciodată

nu se abăteau de la ciudatele lui mici prevederi pragmatice ; și priveau cu tainică oroare exprimată în șoapte orice încălcări săvîrșite de alții. Oroarea inspirată de Disperare nu mai constituia un mister pentru ele — descoperiseră acest Sentiment inexprimabil în acea trăsătură pe care alții o numesc Originalitate. Cu o rapiditate excepțională sesizau semnele acelui rău ; și ori de cîte ori îi dădeau de urmă — fie în priviri, fie în vorbe, fie în fapte, fie că îl identificau în stilul proaspăt, viguros al unei cărți, ori îl auzeau într-un limbaj interesant, lipsit de banalități, pur, expresiv — se cutremurau, se fereau de el. Primejdia le stătea deasupra capului, amenințarea le călca pe urme. Ce era acest straniu lucru ? Fiind de neînțels, nu poate fi decît rău. Să-l denunțăm și să-l punem în fiare.

Henry Sympson — singurul fiu și cel mai mic dintre copiii familiei — avea cincisprezece ani. De obicei stătea împreună cu preceptorul ; dacă se despărțea de el, o căuta pe vara lui, Shirley. Băiatul acesta se deosebea de surori ; era mărunțel, șchiop și palid ; ochii mari îi luceau oarecum stins în orbitele adînci ; erau într-adevăr, cam șterși — însă se arătau în stare să se și lumineze ; cîteodată puteau nu numai să strălucească, ci să și scînteieze ; emoțiile puternice păreau capabile să dea culoare obrajilor și hotărîre mișcărilor lui de invalid. Mama îl iubea pe Henry ; considera toate ciudățeniile lui ca semnul unei predestinări ; recunoștea că nu e la fel ca alți copii : îl socotea o nouă întruchipare a lui Samuel — cel ales de Dumnezeu încă de la naștere ; era deci menit carierei preoțești. Cum nu-l înțelegeau, domnul și domnișoarele Sympson îl lăsau de cele mai multe ori singur. Shirley făcu din el copilul ei favorit ; iar el o transformă pe Shirley în tovarăș de joacă.

Înăuntrul acestui cerc de familie — sau mai degrabă în afara lui — se mișca preceptorul — satelitul.

Da — Louis Moore era un satelit al casei Sympson, legat de ea și totuși de sine stătător ; totdeauna de față — totdeauna la distanță. Toți membrii acestei familii ireproșabile îi arătau considerația cuvenită. Tatăl îl trata cu o politețe sobră, dar uneori devenea nervos ; fiind o femeie blîndă, mama era atentă, dar protocolară ; fetele vedeau în el o abstracțiune, nu un om. Felul lor de a se purta lăsa să se înțeleagă pe față că pentru ele preceptorul fratelui nu avea viață. Erau fete învățate ; la fel și preceptorul — dar nu pentru ele. Erau fete înzestrate ; și el avea unele însușiri, dar imperceptibile pentru simțurile lor. Cea mai inspirată schiță de desen ieșită din mîna lui rămînea pentru ele o simplă foaie de hîrtie ; cea mai pătrunzătoare observație pornită de pe buzele lui le ajungea la urechi, dar nu le pătrundea în auz. Nimic n-ar fi izbutit să le tulbure calmul și seninătatea purtărilor.

Ar fi trebuit să adaug că nimic nu putea fi la înălțimea purtărilor lor. Dar îmi aduc aminte de un fapt care a mirat-o în chip straniu pe Caroline Helstone : descoperirea că vărul ei nu avea la Fieldhead absolut *nici un* prieten care să țină la el. Pentru domnișoara Keeldar rămînea în aceeași măsură un simplu profesor, și totodată și un mărunt gentleman, un bărbat oarecare, ca și pentru onorabilele domnișoare Sympson.

Ce se întîmplase cu Shirley, cu inima ei generoasă, de era în stare să rămînă atît de indiferentă față de situația îngrozitoare a unui semen izolat astfel sub acoperișul ei ? Poate că nu era arogantă față de el, dar niciodată nu-l băga în seamă : îl lăsa în pace. Louis venea și pleca, vorbea sau tăcea, dar ea foarte rar își dădea seama de existența lui.

Cît despre Louis Moore însuși, lăsa impresia că este obișnuit cu astfel de viață și se hotărîse să o îndure pentru o vreme. Toate darurile sale păreau să-i fie zidite înlăuntrul ființei și să rămînă fără murmur în captivitate.

Niciodată nu rîdea ; rareori zîmbea ; nu se plîngea de nimic. Îşi îndeplinea îndatoririle cu scrupulozitate. Elevul îl iubea ; de la restul lumii nu pretindea nimic altceva decît bună-cuviinţă. S-ar fi zis chiar că nici n-ar fi acceptat ceva în plus, cel puţin în casa unde se afla acum ; fiindcă atunci cînd vara lui Caroline îi făcu unele modeste avansuri de prietenie, nu le încurajă deloc ; mai degrabă o ocolea decît o căuta. O singură altă făptură însufleţită, în afară de palidul, stîngaciul lui elev, îi era dragă în casa aceea, şi anume neînduplecatul Tartar ; acesta, încruntat şi inabordabil pentru alţii, arăta faţă de el o preferinţă cu totul specială ; o preferinţă atît de evidentă, încît uneori, cînd Moore, fiind chemat la masă, intra în sufragerie şi se aşeza nebăgat în seamă de nimeni, Tartar se scula din culcuşul lui de la picioarele domnişoarei Shirley şi se ducea lîngă taciturnul preceptor. O dată — dar numai o singură dată — Shirley observă că îşi părăsise locul ; ridicîndu-şi mîna albă şi vorbindu-i alintător, încercă să-l cheme îndărăt. Tartar se uită, se gudură şi scheună după obiceiul lui, dar nu luă totuşi în seamă invitaţia şi foarte nepăsător se propti în coadă, la dreapta lui Louis Moore. Respectivul domn aşeză capul mare şi cu bot negru pe genunchiul său, îl mîngîie, şi zîmbi uşor, discret, numai pentru sine.

Un observator fin ar fi putut să remarce, în cursul aceleiaşi seri, că după ce Tartar se întorsese sub ascultarea stăpînei lui şi din nou stătea culcat lîngă scăunelul ei de picioare, temerarul preceptor izbuti iarăşi să-l fascineze doar cu un cuvînt şi un singur gest. Cînd auzi cuvîntul, ciuli urechile ; cînd văzu gestul, se ridică în picioare şi veni, ţinînd capul plecat în jos, ca semn de dragoste, să primească aşteptata mîngîiere ; iar pe cînd aşteptările i se împlineau, zîmbetul acela semnificativ se răspîndi din nou pe faţa senină a lui Moore.

Într-o zi, pe cînd şedeau amîndouă singure în chioşc, Caroline întrebă :

— Shirley, ai ştiut că vărul meu Louis a fost preceptor în familia unchiului tău mai înainte ca Sympsonii să vină aici ?

De data asta răspunsul dat de Shirley nu urmă la fel de repede ca de obicei, dar, în sfîrşit, rosti :

— Da — bineînţeles. Am ştiut foarte bine.

— Credeam că tu trebuie să fi cunoscut şi împrejurările.

— Ei, şi ce dacă ?

— Mi-e greu să înţeleg cum de n-ai pomenit niciodată de ele.

— De ce oare îţi este atît de greu ?

— Mi se pare ciudat. Nu pot găsi nici o explicaţie. Tu vorbeşti destul de mult — şi vorbeşti deschis, liber. Cum s-a întîmplat că despre împrejurarea aceea n-ai pomenit niciodată ?

— Aşa s-a-ntîmplat, răspunse Shirley, şi începu să rîdă.

— Eşti o fiinţă ciudată ! adăugă Caroline. Credeam că te cunosc chiar foarte bine, dar încep să-mi dau seama că am greşit. Ai tăcut ca peştele în legătură cu doamna Pryor ; iar acum, din nou, uite alt secret. Dar de ce ai făcut din asta un secret — rămîne o taină pentru mine.

— N-am făcut niciodată un secret, n-aveam nici un motiv s-o fac. Dacă m-ai fi întrebat cine e preceptorul lui Henry, ţi-aş fi spus ; dealtminteri, credeam că ştii.

— Mă nedumeresc pe mine mai multe lucruri în povestea asta, nu numai unul ; nu-ţi place bietul Louis — de ce ? Nu-ţi convine cumva ceea ce tu probabil consideri situaţia lui de *subordonat* ? Oare ai vrea ca fratele lui Robert să aibă o situaţie mai înaltă ?

— Chiar aşa : fratele lui Robert ! fu răspunsul rostit de Shirley pe un ton cu accente de dispreţ.

Apoi, cu un gest de mîndră nerăbdare, smulse un trandafir de pe o creangă ce se iţea printre zăbrele.

— Da, stărui Caroline cu hotărîre blîndă, fratele lui Robert. Atît de apropiată rudă e cu Gérard Moore de pe vîlcea, deși natura nu i-a dăruit trăsături la fel de frumoase ori un aer la fel de nobil ; dar sîngele îi este tot atît de ales și ar fi un gentleman tot atît de desăvîrșit, dacă ar avea libertatea să se manifeste.

— Caroline a noastră cea înțeleaptă, smerită și pioasă ! exclamă Shirley cu ironie. Auzi-o ce spune : oameni și îngeri ! N-ar trebui să disprețuim trăsăturile comune și nici o ocupație trudnică dar cinstită, nu-i așa ? Uite-ți obiectul laudelor, e colo, în grădină, continuă arătînd printr-un gol din țesătura plantelor agățătoare ; și pe acolo putea fi văzut Louis Moore înaintînd încet pe alee.

— Nu-i deloc urît, Shirley, insistă mai departe Caroline ; nu-i deloc lipsit de noblețe ; e trist, și tăcerea îi pecetluiește mintea ; eu cred că e inteligent, și poți fi convinsă că în cazul cînd în firea lui n-ar exista trăsături demne de laudă, domnul Hall nu i-ar căuta niciodată tovărășia cu asiduitatea cu care o caută.

Shirley începu să rîdă ; și rîse iarăși, de fiecare dată într-un chip vag-sarcastic. Apoi comentă :

— Bine ! Bine ! Din pricină că e prietenul lui Cyril Hall și fratele lui Robert Moore uite că-i suportăm prezența — nu-i adevărat, Cary ? Tu crezi că e inteligent, așa-i ? Nu-i chiar tîmpit — nu ? Vreo trăsătură remarcabilă ! *id est* [1], nu chiar un netrebnic. Bun ! Părerile tale au totdeauna importanță pentru mine ; și ca să-ți dovedesc că așa stau lucrurile, dacă vine încoace am să stau de vorbă cu el.

Louis se apropie de chioșc ; fără să știe că înăuntru se află cineva, se așeză pe scări. Devenit acum tovarășul lui obișnuit, Tartar îl urmase și i se întinse peste picioare.

— Bătrîne, bătrîne ! îl mîngîie Louis trăgîndu-l de urechea cafenie, sau mai bine zis de ceea ce rămăsese

[1] Adică (lat.).

din organul acela sfîșiat și rupt în sute de încăierări. Soarele toamnei își revarsă tot atît de generos strălucirea asupra noastră ca și asupra celor mai frumoși și mai bogați decît noi. Grădina asta nu-i deloc a noastră, dar ne bucurăm de verdeața și de miresmele ei, nu-i așa ?

Pe urmă tăcu și îl mîngîie mai departe pe Tartar, care tot scheuna încet arătîndu-și nemăsurata afecțiune. Un freamăt ușor se stîrni prin copacii din jur : o fluturare stinsă ca a frunzelor coborî spre pămînt ; erau păsărele, care după ce poposeau pe iarbă păstrînd cu sfioșenie anume distanță, începeau să țopăie de colo-colo, de parcă ar fi așteptat ceva.

— Spiridușii ăștia mici și cafenii își aduc aminte că ziua trecută le-am dat de mîncare, monologă din nou Louis. Mai vor niște biscuiți, dar azi am uitat să pun deoparte o bucățică. Drăcușori vioi și poznași, n-am nici o firmitură pentru voi !

Vîrî mîna în buzunar și o scoase goală.

— O lipsă ușor de împlinit, șopti domnișoara Keeldar la locul ei de ascultare. Scoase din coșuleț o bucățică de pesmeciori, fiindcă din rezervele strînse acolo nu lipsea niciodată ceva ce putea fi aruncat la puii de găină, la rățuște, ori la vrăbii ; și aplecîndu-i-se peste umăr îi puse firimiturile în palmă, zicînd : Uite. Există și o providență pentru cei neprevăzători.

— După-amiaza asta de septembrie e încîntătoare, observă Louis Moore în vreme ce — deloc descumpănit — arunca fără grabă firimiturile peste pajiște.

— Chiar și pentru dumneata ?

— La fel de încîntătoare pentru mine ca și pentru orice cap încoronat.

— Dumneata trăiești un fel de sălbatică și solitară izbîndă, găsind prilejuri de bucurii în natură, în lucrările neînsuflețite și în cele însuflețite de pe treptele mai modeste ale existenței,

— Solitară da, dar sălbatică nu. Alături de animale sînt că sînt fiu al lui Adam ; că sînt moștenitor al celui căruia i s-a dat stăpînire asupra a „tot ce e viu și se mișcă pe fața pămîntului". Cîinele dumitale ține la mine și mă urmează pretutindeni ; cînd mă duc în curte, porumbeii dumitale ies din porumbar și fîlfîie din aripi pe la picioarele mele ; iapa din grajd mă cunoaște la fel de bine ca și pe dumneata și mă ascultă mai cu supunere.

— Trandafirii mei îți oferă dulcea lor mireasmă, iar copacii mei te ocrotesc cu umbra lor.

— Și, urmă Louis, nici un fel de capricii nu-mi pot răpi aceste bucurii ; sînt *ale mele*.

Se ridică și porni mai departe ; Tartar îl urmă ca și cînd dragostea și datoria l-ar fi îndemnat s-o facă, iar Shirley rămase în picioare pe pragul chioșcului. Caroline îi văzu chipul îndreptat către asprul preceptor ; era palidă, de parcă mîndria i-ar fi sîngerat pe dinăuntru.

— Vezi, îi spuse Caroline pe ton de scuză, e atît de deseori lovit în simțămintele lui delicate, încît asta îl face să fie morocănos.

— Vezi, îi răspunse Shirley furioasă, e un subiect asupra căruia noi două o să ne certăm, dacă îl vom discuta de multe ori ; așa că să-l părăsim de-acum încolo și pentru totdeauna.

„Cred că nu numai o singură dată s-a mai purtat în același fel, gîndi Caroline doar pentru sine. Și asta o face pe Shirley să fie atît de distantă ; totuși mă mir că nu e în stare să arate îngăduință pentru natura omenească și pentru împrejurări ; și mă mir că firea lui în general modestă, bărbătească, sinceră n-a putut s-o influențeze favorabil în ce-l privește. Nu deseori e atît de pătimașă, atît de arțăgoasă.

Mărturia verbală a doi dintre prietenii Carolinei cu privire la firea vărului ei avu darul de a-i spori părerile

bune despre el. William Farren, a cărui căsuță o vizitase împreună cu domnul Hall, îl categorisise drept „adevărat gentleman" : altul la fel nu se mai afla în Briarfield ; el — William — „era în stare să facă orice pentru omul ăsta. Și pe urmă numai să fi văzut ce mult țineau la el copiii, și cît i-a plăcut nevestei de cum a dat ochii cu dînsul ; de îndată ce intra într-o casă, copiii se strîngeau ciotcă în jurul lui ; mogîldețele astea se poartă de parcă ar fi mai dibaci decît cei în toată firea, dacă vine vorba de ghicit firea oamenilor".

Dînd răspuns unei întrebări puse de domnișoara Helstone în legătură cu părerea lui despre Louis Moore, domnul Hall spuse fără șovăire că era omul cel mai valoros pe care-l întîlnise de cînd părăsise Cambridge-ul.

— Dar e atît de ursuz ! obiectase Caroline.

— Ursuz ! E cel mai plăcut tovarăș de pe lume ! E plin de un umor ciudat, liniștit și cu totul original. Nici o excursie din viața mea nu mi-a prilejuit atîta plăcere ca aceea făcută împreună cu el la Lacuri. Inteligența și gusturile îi sînt cu adevărat superioare și oricine are de cîștigat cînd se află sub influența lor ; cît despre temperament și fire, eu afirm că sînt excepțional de frumoase.

— La Fieldhead e totdeauna morocănos și, după cum cred, are reputația că ar fi mizantrop.

— Ei ! Îmi închipui că la Fieldhead nu se poate simți la largul lui — se află într-o situație nepotrivită. Sympsonii sînt oameni foarte onorabili, dar nu dintre aceia în stare să-l înțeleagă ; prea le stă mintea numai la forme și politețuri, adică la tot ce poate fi mai străin de firea lui Louis.

— Nu cred că domnișoara Keeldar îl simpatizează.

— Nu-l cunoaște — nu-l cunoaște ; altminteri, e suficient de înțeleaptă ca să-i recunoască meritele.

„De, probabil că nu-l cunoaște", își spusese în gînd Caroline, și cu ajutorul acestei ipoteze ajunsese să înțeleagă ceea ce altminteri i se părea de neînțeles. Dar

nu multă vreme îi fu dat să poată rămîne la această soluție simplă a nedumeririlor ; în curînd se văzu obligată să refuze domnișoarei Keeldar pînă și o asemenea scuză negativă pentru această prejudecată.

Într-o bună zi, Caroline se întîmplă să se afle în camera de studiu împreună cu Henry Sympson, a cărui fire prietenească și plină de afecțiune îi cîștigase foarte repede simpatia. Băiatul era ocupat cu o născocire mecanică ; infirmitatea îl făcea să îndrăgească ocupațiile sedentare ; la un moment dat începu să scotocească prin biroul preceptorului după niște ceară sau o bucată de sfoară, care îi trebuiau atunci. Moore nu se afla de față, fiindcă domnul Hall îl invitase la o plimbare mai lungă. Henry nu izbuti să găsească repede ce căuta ; răscolea un sertar după altul ; pînă cînd, în sfîrșit, deschizînd un sertar interior, dădu — nu peste un ghem de sfoară sau un bulgăre de ceară de albine — ci peste un teanc de caiete cu coperte marmorate, legat cu o panglică. Se uită la ele și zise :

— Ce gunoaie mai strînge și domnul Moore în birou ! Sper că n-o să păstreze și caietele mele tot cu atîta grijă.

— Ce-i acolo ?

— Caiete vechi.

Și îi azvîrli Carolinei tot pachetul. Pe dinafară arăta atît de îngrijit, încît deveni curioasă să afle ce cuprinde.

— Dacă nu-s decît nște caiete vechi, crezi c-aș putea să mă uit prin ele ?

— Sigur, fără discuție. Biroul domnului Moore e pe jumătate al meu — fiindcă îmi îngăduie să țin în el tot ce vreau — așa că îți dau eu voie.

Cercetînd caietele văzu că ele cuprind compuneri în franceză, scrise cu o caligrafie ciudată dar strînsă, minunat de curată și clară. Scrisul îi era cunoscut ; nici nu mai avu nevoie de dovada suplimentară oferită de numele înscris la sfîrșitul fiecărei teme, pentru a ști cui îi aparțineau. Și cu toate astea numele o umplu de mirare :

„Shirley Keeldar, Sympson Grove, ...shire (un comitat din sud), iar data se situa cu patru ani în urmă.

Legă la loc pachetul și îl ținu în mînă, cu gîndurile concentrate asupra lui. Avea aproape impresia că deschizîndu-l trădase încrederea cuiva.

— Sînt ale verișoarei mele Shirley, după cum vezi, spuse Henry cu nepăsare.

— *Tu* i le-ai dat domnului Moore ? Le-a scris împreună cu doamna Pryor, nu-i așa ?

— Le-a scris în camera de studiu de la Sympson Grove, cînd stătea acolo, la noi. Domnul Moore îi dădea lecții de franceză ; e limba lui maternă.

— Știu... Și era o elevă silitoare, Henry ?

— Era neastîmpărată și rîdea întruna, dar îți făcea plăcere să stai cu ea în cameră ; alături de Shirley lecțiile deveneau încîntătoare. Învăța foarte repede — nici n-ai fi putut spune cînd și cum. Pentru ea franceza era o jucărie ; o vorbea repede — repede ; la fel de repede ca și domnul Moore.

— Era ascultătoare ? Făcea pozne ?

— Într-un fel făcea destul de multe pozne ; era neastîmpărată, dar mie îmi plăcea. O iubesc cu disperare pe Shirley.

— O iubești cu *disperare* — prostuțule mic ! Nici nu știi ce vorbești.

— O iubesc cu *disperare ;* e lumina ochilor mei ; aznoapte i-am spus la fel și domnului Moore.

— Ar fi trebuit să te certe fiindcă exagerezi.

— Nu m-a certat. El nu stă numai să certe și să certe, cum fac guvernantele fetelor. Citea atunci, și doar a zîmbit cu ochii pe carte, și mi-a spus că dacă domnișoara Keeldar n-ar fi decît atît, atunci ar fi mai puțin decît socotește el că este ; asta fiindcă eu nu-s decît un puști miop și cu ochi spălăciți. Mi-e teamă că-s un biet nefericit, domnișoară Caroline Helstone. Sînt infirm, știi.

— Nu contează, Henry, eşti un băiat foarte drăguţ; iar dacă Dumnezeu nu ţi-a hărăzit sănătate şi putere, ţi-a dat un caracter frumos, un suflet şi o minte minunată.

— O să fiu dispreţuit. Cîteodată îmi vine să cred că şi Shirley şi dumneata mă dispreţuiţi.

— Ascultă, Henry. În general nu-mi plac băieţii de vîrsta ta; am o adevărată oroare de ei. Mi se par nişte mici ticăloşi care găsesc o plăcere contra firii în a ucide şi chinui păsărele, insecte şi pisoi şi tot ce e mai slab decît ei; dar tu eşti aşa de deosebit de ei, încît te iubesc foarte mult. Ai aproape tot atîta minte cît un bărbat (mult mai multă, martor mi-e Dumnezeu — murmură doar pentru sine — decît mulţi bărbaţi); îţi place să citeşti şi te pricepi să vorbeşti cu judecată despre ce citeşti.

— *Chiar* că-mi place să citesc. Ştiu că am minte şi ştiu că am şi simţire.

În clipa aceea intră domnişoara Keeldar, spunînd:

— Henry, ţi-am adus gustarea aici; am să ţi-o pregătesc chiar eu.

Puse pe masă un pahar de lapte dulce, o farfurie pe care se afla ceva cu aspect nu prea diferit de pielea tăbăcită, şi un instrument asemănător cu o furculiţă de prăjit pîinea.

— Ce faceţi voi aici, continuă apoi, răscoliţi biroul domnului Moore?

— Ne uităm la caietele tale vechi, îi răspunse Caroline.

— Caietele mele vechi?

— Caiete de franceză. Iată! Probabil că sînt socotite de mare preţ; uite cu cîtă grijă au fost păstrate.

Îi arătă pachetul. Shirley i-l smulse din mînă, zicînd:

— Nici n-am ştiut că există. Credeam că toate au fost folosite încă de mult la aprinsul focului din bucătărie sau la încîrlionţatul părului slujnicelor de la Sympson Grove. De ce le-ai păstrat, Henry?

— Nu eu le-am păstrat; mie nici nu mi-ar fi dat prin gînd; nici măcar n-am visat că nişte caiete pot să fie obiecte de preţ. Domnul Moore le-a pus la păstrare în sertarul dinăuntru al biroului său; probabil că le-a uitat acolo.

— *C'est cela* [1]; le-a uitat, fără îndoială, repetă Shirley. Sînt extraordinar de frumos scrise, observă cu satisfacţie.

— Ce fată zburdalnică erai, Shirley, pe vremea aceea! Te ţin aşa de bine minte; o fiinţă subţirică, sprintenă, şi cu toate că erai aşa de înaltă, te-aş fi putut ridica într-o mînă. Parcă te văd şi-acum, cu buclele tale lungi şi bogate căzîndu-ţi pe umeri, şi şalul revărsat de sub ele. De obicei îl făceai pe domnul Moore să fie voios — vreau să zic, la început; dar cred că după cîtva timp ai început să-l necăjeşti.

Shirley răsfoia paginile acoperite cu scris îndesat şi nu spunea nimic. Deodată rosti:

— Asta a fost scrisă într-o după-amiază de iarnă. E descrierea unui peisaj acoperit de zăpadă.

— Îmi aduc şi eu aminte, spuse Henry. Cînd a citit-o domnul Moore a strigat: „*Voilà le Français gagné!*" [2] Zicea că e foarte izbutită. După aceea l-ai pus să deseneze, în sepia, peisajul descris de tine.

— Va să zică n-ai uitat, Hal?

— Nici vorbă. Toţi am fost certaţi în ziua aceea fiindcă n-am coborît la ceai cînd ne-au chemat. Îmi mai aduc aminte cum şedea preceptorul meu la şevalet şi cum tu stăteai în spatele lui, îi ţineai lumînarea şi urmăreai cum desenează costişa înzăpezită, pinul, cerbul culcat la poalele lui şi semiluna agăţată pe cer.

— Unde îşi păstrează desenele, Henry? Ar trebui să le vadă şi Caroline.

— În mapă, dar lacătul e încuiat şi cheia-i la dînsul.

---

[1] Asta-i (fr.).
[2] Uite cum şi-a însuşit franceza! (Fr.).

— Cere-i-o cînd se întoarce.

— Tu ar trebui să i-o ceri, Shirley. Acuma ești foarte rezervată cu el ; te porți ca o doamnă nobilă și foarte mîndră — am observat eu.

— Shirley, ești un adevărat mister, îi șopti Caroline la ureche. Ce ciudate descoperiri fac de-o vreme, mai în fiecare zi ! Eu, care credeam că mă bucur de încrederea ta. Inexplicabilă ființă ! Pînă și băiatul ăsta te ține de rău.

— După cum vezi, Henry, nu-mi mai amintesc de „vechile și-uitatele păcate", spuse domnișoara Keeldar răspunzînd tînărului Sympson și fără să-i acorde vreo atenție Carolinei.

— Asta n-ar fi trebuit s-o faci niciodată. Nu meriți să fii luceafărul unui bărbat, dacă ai memoria atît de scurtă.

— Luceafărul unui bărbat — auzi ! Și prin „bărbat" înțelegi preastimabila ta persoană, nu ? Hai, bea laptele ăsta proaspăt pînă nu se răcește.

Tînărul infirm se ridică și porni șchiopătînd înspre cămin ; își lăsase cîrja rezemată de consolă.

— Sărmanul și dragul meu infirm ! murmură Caroline abia auzit și-l sprijini în mers.

— La cine ții tu mai mult, Shirley, la mine sau la domnul Sam Wynne ? întrebă băiatul pe cînd se așeza într-un fotoliu.

— Vai, Harry ! Sam Wynne e năpasta mea ! Tu ești băiețelul meu cel mai drag.

— La mine sau la domnul Malone ?

— Tot la tine — de o mie de ori mai mult.

— Dar ei sînt bărbați zdraveni și cu favoriți, fiecare înalt de cîte șase picioare.

— Pe cîtă vreme tu, Henry, n-ai să fii toată viața ta nimic mai mult decît un biet plîngăreț mărunt și palid.

— Da, știu.

— N-ai de ce să fii supărat. Nu ți-am mai spus de atîtea ori cine era aporape tot așa de mărunt, la fel de

pild, la fel de chinuit ca și tine, și totuși puternic ca un uriaș și viteaz ca un leu ?

— Amiralul Horatio ?

— Amiralul Horatio, viconte de Nelson și duce de Bronti ; cu inimă mare ca de tiran ; viteaz și curajos cît toată lumea și vremurile cavalerismului ; conducătorul puterii Angliei ; comandant al forțelor ei de pe întinsul mărilor ; aruncător al fulgerelor ei pe deasupra valurilor.

— Un om mare ; dar eu nu sînt războinic, Shirley ; și cu toate astea mintea nu mi se odihnește o clipă, ard zi și noapte — pentru ce — n-aș prea putea să spun — ca să fiu — ca să — ca să sufăr, cred.

— Henry, ceea ce te tulbură e mintea ta, care e mai puternică și mai matură decît ți-e trupul. E o întemnițată. E ținută în robie fizică. Dar ea are să se zbată totuși, și are să se elibereze. Învață cu grijă, studiază nu numai cărțile, ci și lumea. Iubești natura ; iubește-o fără teamă. Fii răbdător — așteaptă trecerea timpului. N-ai să fii soldat sau marinar, Henry, dar dacă vei trăi, ai să fii — ascultă prorocirea mea — ai să fii scriitor — poate chiar poet.

— Scriitor ! Asta e o rază de speranță — o adevărată rază de speranță ! Am să fiu — *am să fiu !* Am să scriu o carte numai ca să ți-o dedic ție.

— Bai ai s-o scrii pentru a aduce o descătușare adevărată sufletului tău. Vai de mine ! Ce tot spun eu aici ? Mai multe decît înțeleg, cred, sau pot îndrepta. Uite, Hall, ai aici turtă de ovăz prăjit — hrănește-te ca să trăiești !

— Cu plăcere ! strigă un glas de dincolo de fereastra deschisă. Recunosc de la o poștă aroma asta. Domnișoară Keeldar, pot veni să mă înfrupt și eu ?

— Domnule Hall (fiindcă domnul Hall era, și împreună cu el Louis Moore, amîndoi întorși de la plimbare), în sufragerie se află pregătită o masă cum se cuvine, iar în jurul ei veți găsi oameni asemănători.

Dacă vă face plăcere, puteţi să vă alăturaţi lor şi să vă înfruptaţi împreună din cele pregătite ; dar dacă gusturile dumneavoastră extravagante vă îndeamnă să preferaţi o comportare la fel de extravagantă, poftiţi încoace şi faceţi la fel ca noi.

— Îmi place mirosul acesta îmbietor, şi de aceea am să mă las condus de nas, răspunse domnul Hall cînd tocmai intra pe uşă, întovărăşit de Louis Moore.

Ochii acestuia din urmă se abătură asupra biroului devastat. Zise doar :

— Au dat hoţii ! Henry, ai merita să ţi se pună cătuşe.

— Shirley şi Caroline le merită — ele au dat iama, i se răspunse cu grijă mai mult pentru efect decît pentru adevăr.

— Pîrîtor şi martor mincinos ! strigară amîndouă fetele. Nu ne-am atins nici măcar de un singur lucru, în afara celor la care ne-am uitat cu intenţia unor cercetări lăudabile.

— Exact aşa, spuse Moore arborînd unul dintre ralele lui zîmbete. Şi ce aţi descoperit cu prilejul acelor „cercetări lăudabile" ?

Atunci zări sertarul interior deschis, şi remarcă :

— E gol. Cine a luat... ?

— Uite-l ! Uite-l răspunse Caroline cu grabă, şi puse repede pachetul la loc.

Moore închise sertarul ; apoi îl încuie cu o cheiţă atîrnată pe lanţul ceasornicului ; făcu ordine printre celelalte hîrtii, închise biroul şi se aşeză fără să mai rostească vreun alt cuvînt.

— Credeam c-o să le certaţi mult mai aspru, sir, zise Henry. Fetele astea merită să fie mustrate.

— Le las în seama propriei lor conştiinţe.

— Fapta asta le acuză de crime nu numai plănuite, ci şi săvîrşite, sir. Dacă n-aş fi fost eu aici, ar fi procedat cu mapa dumneavoastră la fel cum au procedat şi cu biroul ; dar le-am spus că e sub lacăt.

— Nu vrei să iei masa cu noi ? interveni acum Shirley adresîndu-se lui Moore, dornică, după cîte se părea, să schimbe cursul conversaţiei.

— Sigur, dacă mi-e îngăduit.

— Dar va trebui să te mulţumeşti cu lapte dulce şi turtă de ovăz ca în Yorkshire.

— *Va — pour lé lait frais !* [1] spuse Louis. Cît despre turta de ovăz... şi făcu o strîmbătură.

— Nu poate să mănînce turtă de ovăz, spuse Henry. Zice că parcă ar fi tărîţe dospite cu maia stricată.

— Bine, atunci printr-o favoare specială o să-i îngăduim să mănînce cîţiva biscuiţi, dar numai lucruri preparate în casă.

Gazda sună şi dădu scurte dispoziţii, care fură numaidecît executate. Ea însăşi turnă laptele şi împărţi pîinea în cercul acela simpatic, ce se strînsese în jurul focului viu aprins în micul cămin din odaia de studiu. Pe urmă trecu pe postul de general al pîinii prăjite şi, îngenunchind pe covor, cu furculiţa în mînă, îşi îndeplini cu îndemînare îndatoririle.

Domnul Hall, totdeauna încîntat de orice inovaţie plăcută adusă obiceiurilor încetăţenite, şi pentru care turta zgrunţuroasă de ovăz devenise din obişnuinţă gustoasă ca mana cerească, părea a fi în cea mai bună dispoziţie. Vorbea şi rîdea cu multă veselie, cînd cu Caroline, pe care o aşezase alătauri de el, cînd cu Shirley, şi din nou cu Loius Moore. La rîndul său, Louis îi ţinea isonul arătînd aceeaşi dispoziţie ; nu rîdea mult, dar spunea pe tonul cel mai obişnuit lucruri de adîncă înţelepciune. Fraze rostit cu gravitate, remarcabile prin întorsături surprinzătoare, cu blînde nuanţe originale şi de mare ascuţime îi porneau cu uşurinţă de pe buze. Se dovedea a fi ceea ce domnul Hall şi spusese că este — un excepţional om de societate. Caroline era uluită de umorul lui, dar încă şi mai mult de neclintita-i stăpînire de sine. Nimeni

[1] De acord — cu laptele proaspăt ! (Fr.)

dintre cei aflați de față nu părea să-i pricinuiască vreo neplăcută senzație de stinghereală ; nimeni nu părea a-l plictisi, a-l încurca, a-l intimida în vreun fel — și totuși acolo se afla recea și semeața domnișoară Keeldar, îngenuncheată dinaintea focului, aproape la picioarele sale.

Dar Shirley nu mai era nici rece și nici semeață — cel puțin nu în momentul acela. Părea că nu-și dă seama de umila poziție în care stătea atunci ; sau dacă își dădea seama, stătea așa doar pentru a putea să guste din farmecele modestiei. Faptul că din grupul pe care îl servea ca slujnică voluntară făcea parte și preceptorul vărului ei nu-i rănea deloc mîndria ; nu o speria perspectiva că împărțind celorlalți pe rînd lapte și pîine va trebui să-i ofere și lui : iar Moore își primea porția din mîna ei cu același calm cu care ar fi primit-o dacă ar fi fost egali.

— Te-ai încălzit prea rău, îi spuse el după ce Shirley mînuise cam îndelung cu furculița. Dă-mi voie să te ajut.

Și îi luă furculița din mînă cu un fel de autoritate liniștită, la care ea se supuse tăcută, fără să opună vreo rezistență și fără să-i mulțumească.

— Aș vrea să-ți văd tablourile, Louis, îi spuse Caroline după ce bogatul prînz fusese savurat. Dumneavoastră nu, domnule Hall ?

— Ca să-ți fac dumitale plăcere, da ; însă dacă ar fi numai după mine, îl cunosc prea bine ca artist. M-am săturat de preocupările astea ale lui pînă peste cap în Cumberland [1] și Westmoreland [2]. De cîte ori n-am fost murați pînă la piele în munți, fiindcă el se încăpățîna să rămînă așezat pe un scăunel pliant ca să prindă efecte de nori încărcați de ploaie, neguri mișcătoare, licăriri de soare sau mai știu eu ce.

— Iată mapa, anunță Henry, purtînd-o într-o mînă și sprijinindu-se cu brațul celălalt în cîrjă.

Louis o luă, dar rămase tot pe scaun, ca și cum ar fi vrut ca altul să vorbească. S-ar fi zis că n-are s-o deschidă

[1,2] Comitate din nord-vestul Angliei.

pînă ce mîndra Shirley nu va binevoi să se arate interesată de expunerea lor.

— Ne face să așteptăm ca să ne ațîțe curiozitatea, spuse ea în cele din urmă.

— Știi s-o deschizi, afirmă Louis întinzîndu-i cheia. Ai stricat odată lacătul ca să nu-l mai pot descuia — încearcă acum.

Louis ținu mapa, Shirley o deschise. Apoi, oprind pentru ea conținutul, fu cea dintîi care cercetă fiecare desen. Și trăi încîntarea — dacă era încîntare — în deplină liniște, fără nici un fel de comentariu. Moore stătea în spatele fotoliului și privea peste umărul ei, iar după ce termină și ceilalți încă mai priveau, își părăsi locul și începu să se plimbe prin încăpere.

Se auzi o trăsură apropiindu-se pe alee, apoi sunetul clopotului de la poartă. Shirley tresări și spuse :

— Avem oaspeți și o să fiu chemată. Grozavă mutră mai am — cum se spune — ca să primesc musafiri ; aproape toată dimineața am fost cu Henry în grădină și am cules fructe. Vai ! Odihna aflată la umbra viței mele și la umbra smochinului meu ! Fericită femeia-roabă a căpeteniei indiene, căci n-are îndatoriri de îndeplinit în salon, ci își poate îngădui să stea liniștită și să împletească rogojini, să înșire mărgele, sau să-și pieptene în pace părul negru, într-un colț tihnit al *wigwam*-ului ei. Am să emigrez în pădurile vestului sălbatic.

Louis Moore începu să rîdă.

— Ca să te măriți cu Nor-Alb sau Marele-Bivol ; iar după legătura cununiei să te dedici plăcutei îndeletniciri de a prăși lanul de porumb al stăpînului dumitale, în vreme ce el își fumează pipa sau bea rachiu.

Shirley părea gata să dea răspuns, dar tocmai atunci se deschise ușa și domnul Sympson pătrunse în camera de studiu. Domnia-sa rămase cu gura căscată cînd văzu grupul adunat în jurul focului.

— Am crezut că ești singură, domnișoară Keeldar, spuse cu mirare. Dar văd că ai o mică reuniune.

După aerul lui șocat și scandalizat, era evident că — dacă n-ar fi observat printre cei de acolo și o față bisericească — s-ar fi porint numaidecît pe o filipică improvizată împotriva inadmisibilelor obiceiuri ale nepoatei sale ; dar respectul pentru sutană îl opri s-o facă.

— Nu doream decît să anunț, continuă foarte înțepat, că familia de la De Walden Hall, domnul, doamna, domnișoarele și tînărul Sam Wynne se află în salon.

Și cu asta se înclină și se retrase.

— Familia de la De Walden Hall ! nici nu se putea o garnitură mai cumplită, murmură Shirley.

Rămase neclintită, arătînd puțin cam îndărătnică și foarte puțin doritoare să se miște. Obrajii îi erau aprinși din pricina focului ; părul îi fusese de mai multe ori răvășit de vîntul din dimineața acelei zile ; era îmbrăcată într-o rochie de muselină ușoară, strînsă pe corp, dar foarte bogată la poale ; șalul purtat în grădină încă îi mai învăluia trupul în falduri ce cădeau în voia lor. Arăta încăpățînată, nepăsătoare, plină de vioiciune și deosebit de drăguță — mai drăguță decît de obicei, ca și cum o emoție discretă (cine poate ști în ce fel stîrnită ?) i-ar fi insuflat chipului o nouă înflorire și o altă expresie.

— Shirley — Shirley, trebuie să te duci, îi șopti Caroline.

— Mă întreb pentru ce !

Înălță privirile și în oglinda de deasupra căminului văzu cum amîndoi, și domnul Hall și Louis Moore, se uită la ea cu un aer grav. Spuse cu un surîs plin de înțelegere :

— Dacă majoritatea celor de față susțin că persoanele de la De Wald Hall au drept la politețea mea, voi face ca dorințele mele să se supună datoriei. Cine crede că trebuie să mă duc, să ridice mîna.

Cînd se uită din nou într-acolo, oglinda îi arătă un vot unanim împotriva ei.

— Trebuie să te duci, îi spuse domnul Hall, și mai trebuie să te și porți politicos. Ai multe îndatoriri față de societate. Nu ți-e îngăduit să faci numai ce-ți place.

Louis Moore încuviință cu un stins „Așa-i ! Așa-i".

Caroline se apropie de ea, îi netezi buclele unduioase, dădu îmbrăcămintei o grație mai puțin artistică și mult mai domestică, iar Shirley fu silită să părăsească încăperea încă protestînd, cu buza răsfrîntă, împotriva faptului că era expediată.

— E înconjurată de un farmec straniu ! remarcă domnul Hall îndată după plecarea ei. Și-acum, continuă, trebuie să vă părăsesc și eu, fiindcă Sweeting e dus să-și vadă mama, și avem două înmormîntări.

— Henry, ia-ți cărțile ; e ora cînd avem lecții, spuse Louis Moore așezîndu-se la birou.

— Un farmec straniu ! repetă elevul, cînd el și preceptorul rămaseră singuri. Adevărat. Oare nu-i o maestră a magiei albe ? întrebă.

— Despre cine vorbești, sir ?

— Despre vara mea Shirley.

— Nu pune întrebări fără rost. Învață în liniște.

Domnul Moore arăta și vorbea aspru — tăios. Henry cunoștea starea asta ; doar arareori se abătea asupra preceptorului său, dar cînd o observa, îl cuprindea un soi de spaimă. Așa că se supuse.

CAPITOLUL XXVII

CEL DINTÎI DINTRE PEDANȚI

Firea domnișoarei Keeldar și cea a unchiului său nu se puteau împăca — și nici nu ajunseseră vreodată să se împace. El era irascibil, ea reclacitrantă ; el era des-

potic, iar nepoatei îi plăcea libertatea ; unchiul era un om practic, nepoata era, poate, romantică.

Şi nu întîmplător venise el pînă în Yorkshire ; avea o misiune foarte limpede şi intenţiona să şi-o ducă la bun sfîrşit cu toată scrupulozitatea : dorea cu aprindere să-şi vadă nepoata măritată ; să găsească pentru ea o partidă potrivită ; s-o dea în seama unui bărbat bine ales, şi în ce o privea să se spele pe mîini pentru vecie.

Numai că, din nenorocire, din anii copilăriei încoace, între Shirley şi el existau divergenţe în ce priveşte înţelesul cuvintelor „potrivit" şi „bine ales". Pînă în prezent nici o clipă nu se declarase de acord cu definiţiile lui ; şi era îndoielnic dacă măcar cu prilejul celui mai important pas din viaţa ei se va arăta dispusă să le accepte.

Şi prilejul verificării nu întîrzie să se ivească.

Domnul Wynne îi ceruse mîna foarte oficial în numele fiului său, Samuel Fawthrop Wynne.

— Fără îndoială potrivit ! Cum nu se poate mai bine ales ! proclamase domnul Sympson. Un domeniu straşnic, negrevat de vreo datorie ; avere sănătoasă ; relaţii înalte. *Trebuie să se facă !*

Îşi convocă nepoata în salonul lambrisat ; încuie uşa ca să rămînă singuri, numai între patru ochi ; îi comunică propunerea ; îşi spuse părerea. Îi ceru consimţămîntul, care îi fu refuzat.

— Nu. Nu mă mărit cu Samuel Fawthrop Wynne.

— Te întreb de ce ? Trebuie să-mi spui un motiv. În toate privinţele e mai mult decît demn de tine.

Shirley stătea sprijinită de cămin ; era palidă ca placa şi coronamentul de marmură albă din spatele ei ; ochii mari, dilataţi îi scînteiau fără umbră de zîmbet.

— Şi *eu* te întreb în ce sens tînărul acela e mai mult decît demn de *mine* ?

— Are de două ori mai mulţi bani decît tine, de două ori mai multă minte, relaţii corespunzătoare şi se bucură de acelaşi respect.

— Să aibă el de o sută de ori mai mulţi bani decît mine şi tot nu i-aş promite c-am să-l iubesc.

— Te rog să-mi spui ce poţi avea împotrivă.

— Duce o viaţă dezmăţată, josnică şi vrednică de dispreţ. Te rog să accepţi asta drept primul motiv pentru care îl resping cu silă.

— Domnişoară Keeldar, mă uluieşti !

— Numai purtarea asta singură şi îl aruncă într-un hău de nemăsurată inferioritate. Inteligenţa lui nu se ridică la înălţimea pentru care aş putea să am consideraţie — asta-i a doua piedică. Are vederi înguste ; sentimentele îi sînt tocite ; gusturile grosolane ; manierele vulgare.

— E un om respectabil şi bogat. A-l refuza e o dovadă de înfumurare din partea ta.

— Refuz categoric ! Încetează să mă mai plictiseşti cu subiectul ăsta. Îţi interzic !

— Ai de gînd să te măriţi vreodată, sau preferi celibatul ?

— Nu-ţi recunosc dreptul de a pretinde răspuns la o asemenea întrebare.

— Aş putea să întreb dacă aştepţi cumva ca vreun nobil — vreun membru al Camerei Lorzilor — să vină să-ţi ceară mîna ?

— Mă îndoiesc tare că s-a născut acel nobil căruia i-aş acorda-o.

— Dacă am fi avut cazuri de boli mintale în familie, aş zice că ai innebunit. Extravaganţa şi îngîmfarea ta sînt vecine cu nebunia.

— Poate pînă o să termin ce am de spus ai să mă vezi trecînd dincolo de ea.

— Nici nu mă aştept la altceva. Eşti o aiurită şi-o descreierată. Bagă de seamă ! Să nu cumva să ne pătezi numele printr-o mezalianţă.

— Să *ne* pătezi ? Mă cheamă pe *mine* Sympson ?

— Mulțumesc lui Dumnezeu că nu ! Dar să fii foarte cu grijă ! Eu nu mă las dus de nas !

— Dar ce-ai putea face, în numele legii și al bunului-simț, sau ce ai vrea să faci, dacă mi-ar veni chef să mă opresc la o alegere cu care nu ai fi de acord ?

— Bagă de seamă ! Bagă de seamă ! (și o amenința cu un glas și o mînă la fel de tremurătoare).

— De ce ? Ce umbră de putere ai *dumneata* asupra mea ? Pentru ce ar trebui să mă tem ?

— Bagă de seamă, domnișoară !

— Am să bag de seamă cu toată grija, domnule Sympson. Sînt hotărîtă ca înainte de a mă mărita să stimez — să admir — să *iubesc*.

— Caraghioslîcuri ! Lucruri nelalocul lor ! Prostii nedemne de o femeie !

— Să iubesc din adîncul inimii. Știu că vorbesc o limbă necunoscută ; dar mi-e absolut indiferent dacă sînt sau nu înțeleasă.

— Și dacă dragostea asta a ta s-ar întîmpla să se îndrepte spre un cerșetor.

— Spre un cerșetor n-are să se îndrepte niciodată. Cerșetoria nu e demnă de stimă.

— Spre un funcționar mărunt, un actor cabotin, un biet autor de piese de duzină... ori... ori...

— Fii curajos, domnule Sympson ! Ori ce ?

— Vreun scriitoraș de nimic, sau vreun zdrențăros și prăpădit de artist...

— Pentru oamenii de nimic, pentru zdrențăroși sau prăpădiți n-am nici un fel de simpatie ; pentru literatură și arte, am. Și în treaba asta mă întreb cum de s-ar potrivi cu mine Fawthrop Wynne al dumitale ? Nu-i în stare să scrie un bilețel fără greșeli de ortografie ; nu citește decît un jurnal de sport ; a fost prostănacul liceului din Stilbro' !

— Ce limbaj nepotrivit pentru o lady ! Dumnezeule mare ! — unde are s-ajungă ?

Și își înălță mîinile și privirile către cer.

— Niciodată în fața altarului alături de Sam Wynne.

— Unde are s-ajungă ? De ce nu sînt legile mai drastice, ca s-o pot sili să dea ascultare rațiunii ?

— Liniștește-te, unchiule. Chiar dacă Anglia ar fi o țară de șerbi și dumneata despotul, tot nu m-ai putea *sili* să fac acest pas. Am să-i scriu *eu* domnului Wynne. În legătură cu treaba asta nu-ți mai da nici un fel de osteneală.

Pînă și în proverbe se spune despre soartă că e schimbătoare, și totuși propriile-i capricii o fac adesea să arunce mereu și mereu în același loc raze norocoase asemănătoare. S-ar fi zis că la vremea aceea domnișoara Keeldar — ori averea ei — ajunsese să facă vîlvă prin partea locului și să producă impresie în cercuri la care ea nici nu visa. Nu mai puțin de trei propuneri o urmară pe cea a domnului Wynne — toate mai mult sau mai puțin ispititoare. Toate la rînd îi fură prezentate cu insistență de unchiul ei, și pe toate la rînd le refuză. Totuși printre ei se număra nu numai un singur gentleman cu caracter ireproșabil și totodată cu mare avere. În afară de unchiu-său, mulți o întrebau ce are de gînd și pe cine aștepta să prindă în mreje de se arăta atît de impertinent mofturoasă.

Pînă la urmă limbile clevetitoare își spuseră că au găsit explicația acestei purtări, iar unchiul nu se mai îndoi nici o clipă că o nimeriseră ; ba încă mai mult, descoperirea i-o prezenta pe nepoată într-o lumină cu totul nouă, deci și întreaga lui purtare față de ea se schimbă în consecință.

În ultima vreme, la Fieldhead atmosfera devenise din ce în ce mai aprinsă pentru ca și unchiul și nepoata să-și găsească locul aici ; mătușa cea îndatoritoare nu era nici măcar ea în stare să-i împace ; fiicelor le înghețа sîngele în vine cînd îi vedeau cum se ceartă.

Gertrude și Isabella șușoteau ceasuri întregi retrase în camerele lor și înlemneau de spaimă reținută dacă se întîmpla să rămînă singure cu temerara lor verișoară. Dar, după cum am spus, interveni o schimbare : domnul Sympson se arătă împăcat, iar familia i se liniști.

Despre satul Nunnely am mai pomenit, ca și despre vechea lui biserică, despre pădurile și ruinele mînăstirești de acolo. Avea și el conacul lui, numit Priory Hall — o reședință mai veche, mai mare și mai impozantă decît toate celelalte de pe la Briarfield sau Whinbury ; și, lucru care le întrecea pe toate, avea chiar și stăpîn cu titlu nobiliar — un baronet, deci ceva cu care nici Briarfieldul și nici Whinburyul nu puteau să se mîndrească. Această proprietate — cea mai mîndră și cea mai respectată — fusese ani la rînd doar nominală ; baronetul din vremea aceea, un bărbat tînăr, care pînă atunci stătuse într-o provincie îndepărtată, era cu totul necunoscut la domeniul din Yorskshire.

În vremea cînd domnișoara Keeldar se aflase într-o stațiune balneară foarte la modă, numită Cliffbridge, ea și prietenii ei îl întîlniseră și fuseseră prezentați lui Sir Philip Nunnely. Pe urmă se mai văzuseră de multe ori la plajă, pe faleză, în diferite plimbări, cîteodată la balurile organizate în stațiune. Părea singuratic ; felul lui de a se purta era foarte modest — chiar prea simplu pentru a putea fi numit amabil ; mai degrabă sfios decît trufaș : nu *binevoia* să se afle în tovărășia lor, ci se arăta *bucuros* de ea.

Shirley putea să lege repede și lesne prietenie cu orice om sincer și deschis. Stătea îndelung de vorbă cu Sir Philip și împreună cu mătușa și verișoarele făceau uneori cîte o plimbare cu iahtul lui. Îi plăcea tînărul acesta fiindcă vedea că e îndatoritor și modest și era încîntată cînd își dădea seama că este în stare să-l amuze.

Nu i-ar fi putut găsi decît un singur cusur — dar unde s-a văzut prietenie lipsită de asemenea umbre ? —

și anume acela că Sir Philip avea înclinație pentru literatură : scria poeme, sonete, stanțe, balade. Poate că domnișoara Keeldar îl socotea prea dornic să citească sau să recite cu orice prilej asemenea compoziții ; poate ar fi dorit ca rimele să fie mai fericit îmbinate — ritmul să aibă mai multă muzicalitate — imaginile mai multă prospețime — inspirația mai multă înflăcărare ; oricum ar sta lucrurile, adevărul e că trăia o senzație neplăcută de cîte ori tînărul pomenea despre poeziile lui, și de obicei făcea tot ce-i stătea în putință ca să abată discuția spre alte subiecte.

O atrăgea în plimbări sub clar de lună, pe pod, cu singura intenție, după cîte se părea, de a-i împuia urechile cu cea mai lungă dintre baladele scrise de el ; o conducea pe nesimțite înspre singuratice colțuri cu aspect rustic, unde zbuciumul valurilor revărsate pe nisip se auzea lin și odihnitor, iar cînd rămîneau numai ei singuri, cu întinsul mării dinaintea lor, învăluiți de răcoarea înmiresmată a grădinilor, adăpostiți de înălțimea semeață a falezei, scotea din buzunar ultimul său ciclu de sonete și i-l citea cu glas înfiorat de emoție. Părea să nu-și dea seama că deși ar fi putut fi socotite cuvinte rimate, nu erau poezie. După ochii ei plecați în pămînt și chipul îngrijorat se vedea că Shirley o știe și e adînc îndurerată de această unică meteahnă a bunului și prietenosului baronet.

Deseori încerca, slujindu-se de cea mai mare delicatețe posibilă, să-l lecuiască de această stranie adorare a muzelor, singura lui idee fixă, căci în ce privește orice alte chestiuni obișnuite dovedea destul bun-simț și cu dragă inimă Shirley se întreținea cu el asupra unor subiecte curente. Cîteodată o întreba ce părere are despre reședința lui de la Nunnely, și ea era cît se poate de fericită să-i răspundă pe larg la asemenea interogatorii ; nu mai ostenea să descrie străvechiul Priory, romanticul parc împădurit, bătrîna biserică și bătrînul

cătun ; nici nu ezită să-l sfătuiască să vină acolo și să-și adune arendașii în jurul lui, în străvechiul său conac.

Oarecum, spre mirarea ei, Sir Philip îi urmă sfaturile întocmai ; și într-adevăr, către sfîrșitul lui septembrie sosi la Priory.

Curînd se înfățișă și la Fieldhead, iar această primă vizită n-a fost și ultima ; apoi spuse — după ce încheie cercetarea împrejurimilor — că sub nici un acoperiș nu aflase un atît de încîntătar adăpost ca sub acela de grinzi din stejar masiv al conacului de la Briarfield, o așezare destul de strîmtă și modestă în comparație cu a sa — dar care îi plăcea tare mult.

Curînd ajunse să nu mai fie mulțumit doar să stea cu Shirley în salonul ei lambrisat, unde mereu veneau unii și plecau alții și unde rareori putea găsi un moment de liniște ca să-i înfățișeze ultima realizare a fertilei sale muze ; trebuia să o însoțească în plimbări peste pășunile încîntătoare și s-o conducă pe malurile lacurilor. Dar ea evita plimbările în doi ; așa că baronetul începu să organizeze reuniuni în cinstea ei pe proprietățile lui, în încîntătoarea sa pădure ; și în locuri mai departate — codri tăiați de cursuri de apă și vîlcele udate de Aire.

Asemenea insistențe îi conferiră domnișoarei Keeldar multă distincție. Sufletul de proroc al unchiului întrevedea un viitor strălucit ; încă de pe acum trăia farmecul vremurilor viitoare cînd, cu un aer nepăsător, cu piciorul stîng sprijinit pe genunchiul drept, avea să facă elegante aluzii familiale cu privire la „nepotul baronet". Acum, nepoata nu i se mai înfățișa drept „o fată nebună", ci ca „o femeie cu foarte multă judecată". În discuții confidențiale cu doamna Sympson o caracteriza astfel : „o ființă într-adevăr superioară : extravagantă, dar foarte inteligentă". Îi arăta o excesivă considerație ; se ridica îndatoritor să-i deschidă ușa și s-o închidă în urma ei ; se congestiona la față și își pricinuia dureri

de cap tot aplecîndu-se să ridice mănuși, batiste și alte obiecte dintre acelea pe care Shirley nu le păstra cu prea multă grijă. Își permitea glume obscure cu privire la superioritatea istețimii femeiești asupra înțelepciunii bărbaților ; începea încîlcite scuze pentru gafa pe care o făcuse în privința abilității și dibăciei „unui personaj aflat la nici o sută de mile de Fieldhead" ; pe scurt, se arăta la fel de entuziasmat ca „un curcan pe baligă".

Nepoata îi observa manevrele și îi primea cu nepăsare insinuările ; lăsa să se înțeleagă că ar pricepe cel mult jumătate din sensul lor. Cînd i se spuse pe șleau că e preferata baronetului, răspunse că și ea crede c-o place, după cum și el îi plăcea ei ; n-ar fi crezut niciodată că un om de rangul lui — singurul băiat al unei mame mîndre și iubitoare — singurul frate al unor surori care îl adoră — poate să aibă o inimă atît de bună și, în general, atît de mult bun-simț.

Și timpul dovedi că Sir Philip într-adevăr o plăcea. Poate că descoperise la ea acel „farmec straniu" observat cîndva de domnul Hall. Îi căuta prezența cu tot mai multă stăruință ; iar pînă la urmă cu o asiduitate ce arăta că persoana ei îi devenise indispensabilă. Cam tot prin aceeași vreme, simțăminte ciudate pluteau prin jurul conacului Fieldhead ; speranțe aprinse și neliniști chinuitoare rătăceau prin unele încăperi de acolo. Peste cîmpurile tihnite dimprejur se desfășura un fel de rătăcire speriată a cîtorva dintre cei găzduiți în conac ; era un soi de așteptare nesigură care ținea nervii încordați.

Un lucru părea limpede. Sir Philip nu era un bărbat de disprețuit. Era un om cu suflet cald și chiar dacă nu se ridica la un nivel intelectual deosebit, era inteligent. Domnișoara Keeldar n-ar fi putut spune despre el — așa cum spusese cu atîta înverșunare despre Sam Wynne — că sentimentele i-ar fi fost tocite, gusturile grosolane și manierele vulgare. Era înzestrat cu o sensibilitate deose-

bită ; avea o dragoste reală, chiar și dacă nu cu prea mult discernămînt, pentru arte ; în întreaga lui comportare se vădea gentlemanul englez ; iar în ceea ce privește originea și averea, amîndouă se aflau, bineînțeles, cu mult mai presus decît ar fi putut pretinde Shirley.

Înfățișarea lui prilejuise la început cîteva observații hazlii, deși străine de orice răutate, din partea veselei domnișoare Keeldar. Arăta ca un adolescent ; trăsăturile îi erau comune și lipsite de vigoare ; părul de culoarea nisipului ; statura prin nimic impresionantă. Dar curînd Shirley își stăvili orice observație sarcastică în această privință ; ba chiar își ieșea din fire dacă altcineva făcea aluzii ireverențioase. „Are un chip foarte plăcut", afirma Shirley ; „iar ce se ascunde înăuntrul inimii valorează mai mult decît trei nasuri romane, decît pletele lui Absalom sau statura lui Saul". Însă, cîte o săgeată împotriva nefericitei lui înclinații poetice tot mai trimitea din cînd în cînd ; numai că nici în privința aceasta n-ar fi îngăduit nici o altă ironie făcută de altcineva decît de ea însăși.

Pe scurt, lucrurile ajunseseră la un stadiu ce părea să îndreptățească pe de-a întregul o remarcă făcută de domnul Yorke, cam prin acea vreme, față de preceptorul Louis :

— Ascultă, fratele ăsta Robert al dumitale mie mi se pare că e ori prost, ori țicnit. Acum două luni aș fi putut să jur c-a înșfăcat bine prada în mînă ; dar uite că s-apucă să cutreiere prin țară, se instalează frumușel la Londra pentru săptămîni la șir, iar cînd o binevoi să se întoarcă, are să rămînă cu buzele umflate.

Louis răspunse :

— În treburile omenești apar momente cînd, dacă știi să te folosești de forța refluxului, ajungi cu siguranță la avere ; se întîmplă însă ca asemenea refluxuri să nu se mai ivească niciodată.

— Dacă aș fi în locul dumitale i-aș scrie lui Robert și i-aș aminti de ce ți-am spus eu adineauri.

— Robert avea anumite intenții legate de domnișoara Keeldar ? întrebă Louis ca și cum ideea ar fi fost cu totul nouă pentru el.

— Intenții pe care eu însumi i le-am sugerat și intenții pe care ar fi putut să le realizeze, fiindcă fata îl plăcea.

— Ca vecin ?

— Mai mult decît atît. Am văzut-o schimbîndu-și înfățișarea și culoarea feței la simpla pomenire a numelui său. Scrie-i băiatului, ascultă-mă pe mine, și spune-i să se întoarcă repede acasă. La drept vorbind, e un domn mult mai de ispravă decît acest neînsemnat baronet.

— Nu vi se pare cumva, domnule Yorke, că pentru un aventurier fără un ban a aspira la mîna unei femei bogate ar fi o dovadă de înfumurare — ceva demn de dispreț ?

— Oho ! Dacă ești partizanul idealurilor înalte, al simțămintelor ultrarafinate, n-am nimic de zis. În ce mă privește, eu sînt un om obișnuit, un om practic ; și dacă Robert dorește să renunțe la această răsplată regească în favoarea unui neisprăvit de rival — o smiorcăită odraslă aristocrată — sînt cu totul de acord. La vîrsta *lui*, în locul *lui* și urmărind scopurile *lui*, eu aș fi procedat altminteri. Nici un fel de baronet, nici un fel de duce și nici un fel de prinț n-ar fi putut să-mi smulgă iubita fără luptă. Dar voi, preceptorii ăștia, sînteți niște oameni tare gravi ; să vină și să vă ceară cineva părerea e ca și cum ar sta de vorbă cu un popă.

Se văzu însă că așa răsfățată și adulată cum era acum, Shirley nu-și pierduse capul, și că marile ei calități nu dispăruseră. Într-adevăr, comentariile încetaseră să mai alăture în mod unanim numele ei de acela al lui Moore, iar îndreptățirea acestei schimbări era întărită de faptul că, aparent, cel plecat fusese dat uitării ; dar că nu îl dase *cu totul* uitării — că încă îi mai purta

dacă nu dragoste, cel puţin interes — ieşi la iveală prin sporita grijă arătată în această stare de lucruri cu prilejul unei îmbolnăviri subite a preceptorului Louis, fratele lui Robert, faţă de care se purta de obicei cînd cu rezervă rece, cînd cu mult respect ; cîteodată trecea pe lîngă el arborînd întreaga demnitate a unei femei bogate şi de neam ce avea să fie în curînd Lady Nunnely, alteori venea să-i spună cîte ceva cu atitudinea unei şcolăriţe ruşinate care se adresează unui profesor sever, adică îndoindu-şi gîtul de fildeş, răsfrîngîndu-şi buza de carmin, cînd se întîmpla ca privirile să li se întîlnească pentru o clipă, pentru ca apoi să se supună severei mustrări din ochii profesorului, cu o smerenie ce te-ar fi lăsat să crezi că în caz de nesupunere el ar fi avut puterea să dea pedepse.

Louis Moore se îmbolnăvise de friguri probabil într-una dintre căsuţele modeste din acele locuri pe care el, elevul lui infirm şi domnul Hall obişnuiau să le viziteze împreună ; aceste friguri îl chinuiră cîteva zile. În orice caz se îmbolnăvi, şi după ce o zi sau două opuse bolii o împotrivire mută, se văzu silit să rămînă la pat.

Într-o seară, pe cînd se zvîrcolea în culcuşul ca de spini şi era vegheat cu grijă de Henry, care refuzase să-l părăsească, o bătaie în uşă — prea discretă ca să poată fi atribuită doamnei Gill sau fetei din casă — îl chemă pe tînărul Sympson să deschidă.

— Cum se simte domnul Moore în seara asta ? întrebă un glas scăzut aflat pe coridorul întunecat.

— Vino să-l vezi.

— Doarme ?

— Bine ar fi să poată dormi. Vino să vorbeşti cu dînsul, Shirley.

— N-o să-i facă plăcere.

Dar vizitatoarea păşi totuşi înăuntru ; văzînd-o cum şovăie pe prag, Henry o luă de mînă şi o duse lîngă patul bolnavului.

Lumina slabă lăsa să se vadă doar vag silueta domnişoarei Keeldar, însă se putea distinge că e îmbrăcată elegant. La parter avea loc o reuniune la care era prezent şi Sir Philip Nunnely ; doamnele se aflau acum în salon şi gazda se furişase din mijlocul lor ca să se ducă să-l vadă pe preceptorul lui Henry. Rochia de un alb imaculat, gîtul şi braţele frumoase, lănţişorul de aur ce-i înconjura gîtul şi-i tremura pe piept străluceau straniu în mijlocul obscurităţii din camera bolnavului. Chipul domnişoarei Keeldar arăta purificat şi gînditor. Spuse cu blîndeţe :

— Cum te simţi în seara asta, domnule Moore ?

— Nu mi-a fost foarte rău, şi acum mă simt mai bine.

— Am auzit că te-ai plîns de sete şi ţi-am adus nişte struguri ; poţi să guşti din ei ?

— Nu. Dar îţi mulţumesc pentru că ţi-ai adus aminte de mine.

— Ia unul măcar.

Shirley rupse o boabă din ciorchinele bogat aflat într-un coşuleţ din mîna ei şi i-o duse la buze. Bolnavul clătină din cap şi îşi îndepărtă faţa aprinsă.

— Dar ce altceva aş putea să-ţi aduc ? Nu ţi-e poftă de fructe, dar văd că ţi-s buzele arse. Ce băutură ai prefera ?

— Îmi aduce doamna Gill pîine prăjită şi apă. Asta îmi place cel mai mult.

Cîteva minute domni tăcerea.

— Ţi-e rău ? Te doare ceva ?

— Mai nimic.

— De ce te-ai îmbolnăvit ?

Tăcere.

— Mă întreb de unde ar putea să fi venit frigurile astea ? Dumneata cum îţi explici ?

— Cine știe ce miasmă, malarie — poate. Acum e toamnă, un anotimp prielnic frigurilor.

— Aud că deseori, împreună cu domnul Hall, vizitați bolnavii de prin Briarfield și chiar din Nunnely. Ar trebui să fiți atenți, nechibzuința nu e un lucru înțelept.

— Asta mă face să mă gîndesc, domnișoară Keeldar, că poate ar fi fost mai bine să nu intri în încăpere sau să te apropii de patul ăsta. Nu cred că boala mea este infecțioasă. Nu prea mi-ar veni să cred (și urmă cu un fel de zîmbet) că *dumneata* te-ai putea molipsi ; dar de ce să înfrunți pînă și o umbră de risc ? Du-te.

— Puțină răbdare ; plec numaidecît ; însă mi-ar face plăcere ca înainte de a pleca să-ți pot fi de folos cu ceva — așa... un cît de mic serviciu...

— Au să-ți simtă lipsa la parter.

— Nu, domnii sînt încă la masă.

— N-au să mai zăbovească mult acolo ; Sir Philip Nunnely nu este mare amator de vin și chiar în clipa asta îl aud cum trece din sufragerie în salon.

— E un servitor care trece.

— Ba e Sir Philip ; îl cunosc după mers.

— Ai auz fin.

— Nu e niciodată tocit, iar acum pare mai ascuțit decît de obicei. Seara trecută Sir Philip a fost aici la ceai. Te-am auzit cîntîndu-i un cîntec pe care ți l-a adus el. L-am auzit și cînd și-a luat rămas bun, la unsprezece, și cum te-a invitat să vii puțin afară să vezi stelele.

— Probabil că ești într-o stare de tensiune nervoasă.

— Am auzit cum ți-a sărutat mîna.

— Cu neputință !

— Nu. Camera mea e așezată deasupra holului, fereastra se deschide chiar deasupra intrării, partea de jos era puțin ridicată, fiindcă aveam fierbințeală. Ați stat acolo, pe trepte, vreme de zece minute ; am auzit

ce ați vorbit, cuvînt cu cuvînt, și am auzit salutul de despărțire. Henry, dă-mi, te rog, puțină apă.

— Lasă-mă să-i dau eu.

Dar bolnavul se ridică pe jumătate în pat ca să ia paharul din mîna tînărului Sympson și refuză orice ajutor din partea ei.

— Și nu pot face chiar nimic ?

— Nimic ; fiindcă nu-mi poți dărui o noapte de adevărată odihnă, și asta e tot ce-mi lipsește în clipa de față.

— Nu dormi bine ?

— Somnul m-a părăsit.

— Și cu toate astea spuneai că nu ești foarte bolnav.

— Am insomnii chiar și cînd sînt în cea mai deplină sănătate.

— Dacă mi-ar sta în putere, te-aș cufunda în cel mai tihnit somn ; adînc, liniștit și fără vise.

— Adică anihilare totală ! Nu de asta am nevoie.

— Atunci cu vise în care să ți se arate tot ce-ți dorești mai mult.

— Amăgiri înfiorătoare ! Atunci somnul mi-ar fi un adevărat delir, iar trezirea moartea însăși.

— Dar dorințele nu-ți pot fi atît de irealizabile ; doar nu ești un exaltat.

— Mi-e teamă că așa mă consideri, domnișoară Keeldar ; dar poate că firea mea nu e pentru dumneata tot atît de limpede scrisă cum ar putea să fie o pagină dintr-un ultim roman.

— Asta se poate... Dar în ce privește somnul : *m-aș ruga* fierbinte de perna dumitale, ca să-i cîștig bunăvoința spre a ți-l dărui. Dacă aș lua o carte, m-aș așeza și aș citi cîteva pagini ?... Aș putea foarte bine zăbovi o jumătate de oră.

— Îți mulțumesc, dar n-am de gînd să te rețin.

— O să citesc încet.

— N-ar folosi la nimic. Am febră prea mare și sînt prea neliniștit ca să pot asculta lîngă urechea mea un

glas domol, cristalin și tremurător. Ai face mai bine să mă lași.

— Fie, atunci mă duc.

— Fără să îți iei rămas bun ?

— Ba da, ba da. Noapte bună, domnule Moore.

Shirley plecă.

— Henry, dragul meu, du-te și te culcă ; e vremea să te odihnești puțin.

— Sir, mi-ar face plăcere să stau toată noaptea la căpătîiul dumneavoastră.

— Nu e nici cea mai mică nevoie : mă simt mult mai bine ; așa că du-te.

— Binecuvîntați-mă, sir.

— Domnul să te aibă în paza sa, tu, cel mai minunat dintre elevii mei !

— Niciodată nu-mi spuneți cel mai iubit dintre elevii dumneavoastră, sir.

— Nu, și nici n-am să-ți spun.

Este posibil ca pe domnișoara Keeldar s-o fi supărat faptul că fostul ei preceptor îi respinsese atențiile ; e însă sigur că nu a mai repetat încercarea. Oricît de des îi alunecau în timpul unei zile pașii ușori de-a lungul coridorului, ei nu s-au mai oprit niciodată la ușa lui Louis Moore ; și nici glasul „cristalin și tremurător" n-a mai tulburat a doua oară liniștea camerei bolnavului. Cameră a bolnavului în sens propriu încetase curînd să mai fie ; constituția robustă a domnului Moore izbîndi repede asupra bolii : în cîteva zile o înfrînse și își reluă îndatoririle de preceptor.

Faptul că „frumoasele vremuri de odinioară" încă își mai păstrau vechea influență atît asupra preceptorului cît și a elevei era dovedit de felul cum Louis Moore depășea uneori fără ezitare distanța menținută în mod obișnuit între ei, și cu mînă sigură, dar blîndă, înfrîngea rezerva solemnă a domnișoarei Keeldar.

Într-o după-amiază familia Sympson plecase la o plimbare cu trăsura. Cum nu se temea niciodată de vreo dojană venită din partea lor, Shirley rămăsese acasă sub cuvînt că e ocupată cu niște treburi. Treburile astea — cîteva scrisori — fură încropite și expediate curînd după ce porțile se închiseră în urma trăsurii ; domnișoara Keeldar ieși în grădină.

Era o liniștită zi de toamnă. Auriul verii tîrzii îndulcea pînă către zări înfățișarea pășunilor. Pădurile roșietice se pregătiseră de dezgolire, dar încă își mai păstrau frunzișul. Purpura florilor de cîmp, pălită dar nu dispărută, înveșmînta colinele. Pîrîiașul șerpuia către vîlcea printr-un ținut stăpînit de tăcere ; nici o adiere de vînt nu-i însoțea drumul și nu se abătea peste malurile lui împădurite. Grădinile de la Fieldhead purtau pecetea declinului senin. Pe cărările măturate chiar în dimineața aceea se așezaseră iarăși, fluturînd, frunze îngălbenite. Trecuse vremea florilor, și chiar aceea a fructelor ; dar cîteva mere uitate încă mai împodobeau pomii ; doar ici și colo cîte o floare stingheră se mai înălța din mijlocul cîte unui mănunchi de frunze veștede.

Florile acestea stinghere — cele de pe urmă din soiul lor — le culegea Shirley pe cînd rătăcea printre răzoare, pierdută în gînduri. Tocmai își prindea la cingătoare un buchet văduvit de strălucire și mireasmă, cînd Henry Sympson se apropie șchiopătînd dinspre casă și îi spuse :

— Shirley, dacă n-ai vreo treabă mai urgentă, domnul Moore te-ar aștepta cu plăcere în camera de studiu ca să te asculte citind puțin pe franțuzește.

Mesagerul își împlini misiunea în chipul cel mai simplu, ca și cînd ar fi fost vorba de lucrul cel mai obișnuit cu putință.

— Domnul Moore te-a trimis să-mi spui așa?

— Sigur că da. De ce nu ? Acuma fii bună și vino, ca să mai fim o dată așa cum eram la Sympson Grove.

Pe vremurile acelea aveam deseori asemenea lecții plăcute.

Domnișoara Keeldar își zise probabil că lucrurile se mai schimbaseră de atunci ; totuși nu spuse nimic, și după ce stătu puțin pe gînduri îl urmă încet pe Henry. Intră în camera de studiu înclinînd capul în semn de supunere cuviincioasă, așa cum obișnuia să facă în trecut. Își scoase boneta și o atîrnă lîngă șapca lui Henry. Louis Moore stătea la birou și răsfoia paginile unei cărți pe care o avea în față, însemnînd cu creionul anumite pasaje. Drept răspuns la reverența ei, făcu un simplu gest, dar nu se ridică de pe scaun.

— Cu cîteva nopți în urmă mi-ai propus să-mi citești ceva, îi spuse. Atunci n-am avut putința să te ascult ; acum întreaga mea luare-aminte îți stă la dispoziție. O mică reluare a exercițiilor de franceză poate că n-ar fi nefolositoare. Am observat că ai început să cam pierzi din accent.

— Ce carte să iau ?

— Uite aici operele postume ale lui St. Pierre[1]. Citește cîteva pagini din *Fragments de l'Amazone.*

Shirley acceptă scaunul pregătit pentru ea alături de al preceptorului. Cartea se afla pe biroul lui — și între ei nu se mai găsea decît un singur alt scaun. Părul ei bogat se revărsa atît de mult încît ascundea pagina.

— Ridică-ți părul, îi spuse Louis.

O clipă se păru că nu e sigură dacă să se supună ori să nu ia în seamă cererea. O sclipire a ochilor ei căzu pe furiș pe fața profesorului ; poate că dacă s-ar fi uitat la ea aspru sau sfios, ori dacă o umbră de nehotărîre i s-ar fi putut citi pe chip, eleva s-ar fi răzvrătit, iar lecția s-ar fi terminat atunci și acolo ; dar el nu aștepta decît supunere — la fel de calm ca și cînd ar fi fost cioplit în marmură, și la fel de rece. Domnișoara Keeldar își trecu șuvițele de păr pe după ureche. Era

[1] Se referă la scriitorul Bernandin de Saint-Pierre (1737—1814), autorul romanului *Paul et Virginie.*

bine că Shirley avea un chip cu profil agreabil, că obrazul păstra luciul și rotunjimea primei tinereți, căci altminteri, lipsite de astfel de nuanțe blînde, conturrurile ar fi putut să-și piardă grația. Dar ce importanță mai aveau asemenea lucruri în acea situație ? Nici Calypso[1] și nici Eucharis[2] n-au încercat să-l farmece pe Mentor[3].

Începu să citească. Cuvintele parcă se înstrăinaseră de limba ei, care i se împleticea în gură ; lectura continua cu hopuri, împiedicată de răsuflarea prea grăbită, frîntă de accente englezești. Se opri.

— Nu sînt în stare. Citește-mi un paragraf, dacă ești bun, domnule Moore.

Ea repetă ce citi *el.* În trei minute îi prinse accentul.

— *Très bien*[4], fu comentariul aprobator la încheierea lecturii.

— *C'est presque le Français rattrapé, n'est-ce pas ?*[5]

— Tare mi-e teamă că n-ai putea să mai scrii în franțuzește așa cum scriai cîndva !

— O, nu ! Acum ar ieși niște trăsnăi de toată frumusețea din acordurile mele.

— N-ai mai izbuti să scrii încă o dată tema *La première-femme savante*[6] ?

— Mai ții încă minte prostia aceea ?

— Fiecare rînd.

— Mă îndoiesc.

— Mă prind s-o repet cuvînt cu cuvînt.

— Te-a opri definitiv chiar după prima frază.

— Provoacă-mă la experiența asta.

— Te provoc.

[1,2] Personaje mitologice ; prima l-ar fi fermecat pe Ulise.

[3] Personaj mitologic, prieten al lui Ulise și îndrumător al fiului său, Telemah.

[4] Foarte bine (fr.).

[5] E aproape o franceză recîștigată, nu-i așa ? (Fr.)

[6] Cea dintîi femeie savantă (fr.).

Atunci Louis începu să recite următoarele (el le-a rostit în franţuzeşte, dar noi trebuie să traducem, căci altminteri am rămîne neînţeleşi de către unii cititori) :

> *— Şi se întîmplă că atunci cînd oamenii ajunseră să se înmulţească pe faţa pămîntului, şi fură dăruiţi cu fiice, ca fiii lui Dumnezeu să vadă că fiicele oamenilor erau frumoase, iar atunci le luară de soaţe după aleasa fiecăruia.*

Asta s-a petrecut în zorii vremurilor, înainte ca luceferii să fi fost aşezaţi pe cer, şi pe cînd cu toţii încă mai cîntau laolaltă.

Vremurile sînt într-atît de depărtate, negurile şi cenuşiul ca de rouă al revărsatului zilei la vremea utreniei le acoperă cu o obscuritate atît de înşelătoare, încît orice amănunt al obiceiurilor de pe atunci, orice indiciu limpede în privinţa locurilor scapă înţelegerii şi zădărniceşte cercetările. E îndeajuns să ştim că pe atunci lumea fusese făurită ; că era locuită de oameni ; că firea omului, cu pasiunile, preferinţele, durerile şi plăcerile ei umplea planeta şi îi dădea suflet.

Un anume trib a colonizat un anume loc de pe glob ; din ce rasă făcea parte tribul acela — nu se ştie ; unde anume se afla acel loc — nu se spune. De obicei ne gîndim la Răsărit cînd vrem să discutăm despre acest lucru ; dar cine va afirma că Apusul, Sudul, Nordul erau lipsite de viaţă ? Ce dovadă poate veni să infirme presupunerea că în loc să se aşeze sub palmierii din Asia, acel trib rătăcea pe sub insule de păduri de stejari, rod al propriilor noastre mări din Europa ?

Mi se pare că nu pot chema în faţa ochilor nici o întindere nisipoasă şi nici vreo oarecare oază sărăcăcioasă şi mică doar cît palma. Dar mi se arată o vale împădurită, cu margini stîncoase şi cafenii adîncuri de umbre alcătuite de arbori cu ramurile îngemănate. În asemenea locuri, într-adevăr, sălăşluiesc făpturi omeneşti, dar sînt atît de puţine la număr, şi umblă pe cărări atît de înţesate şi acoperite de ramuri, încît nu pot fi nici auzite şi nici văzute. Sînt oare sălbatici ? — Fără îndoială. Îşi ţin viaţa cu ajutorul cîrligului şi al arcului : pe jumătate păstori, pe jumătate vînători, turmele lor rătăcesc la fel de sălbatice ca şi vînatul. Sînt fericiţi ? — Nu ; nu mai fericiţi decît sîntem noi astăzi. Sînt oare buni ? — Nu ; nu mai buni decît noi înşine : firea lor este firea noastră — amîndouă omeneşti. Dar în acest trib există cineva prea adeseori nenorocit — un copil lipsit de amîndoi părinţii. Nimeni nu se îngrijeşte de fetiţa asta : i se dă uneori de mîncare, dar mult mai adesea e uitată ; rareori e primită într-o colibă ; scorburile copacilor şi peşterile friguroase îi slujesc de adăpost. Părăsită, pierdută şi rătăcitoare, trăieşte mai mult printre păsări şi fiare sălbatice decît printre semenii ei. Foamea şi frigul îi ţin tovărăşie ; tristeţea îi stă deasupra şi singurătatea o înconjoară de pretutindeni. Neluată în seamă şi nepreţuită de nimeni fiind, ar muri ; dar şi trăieşte şi creşte ; întinderile sălbatice şi înverzite îi poartă de grijă şi devin pentru ea o mamă : o hrănesc dîndu-i poame zemoase, rădăcini dulci şi nuci.

În văzduhul acestor meleaguri se află ceva ce întreţine cu blîndeţe viaţa ; în roua de pe întinsurile lor trebuie să se afle, de asemenea, ceva ce lecuieşte cu balsamuri atotputernice. Anotimpurile blînde nu trezesc nici o pasiune şi nu aţîţă simţurile ; temperatura înclină către armonie ; ai putea spune că adierile vîntului aduc din ceruri sămînţa gîndurilor curate şi a simţămintelor alese. Formele stîncilor şi ale frunzelor nu cunosc grotescul şi fantasticul ; coloritul florilor şi al păsărilor rămîne străin de intensităţile violente ; în întreagă măreţia acestor codri sălăşluieşte odihna ; în întreaga lor prospeţime se află gingăşia.

Duiosul farmec hărăzit florii și copacului — revărsat asupra cerbului și porumbelului — n-a fost refuzat vlăstarului omenesc. În deplină singurătate, a crescut dreaptă și grațioasă. Natura i-a modelat chipul după un tipar încîntător ; iar el s-a împlinit după acele alese și cumpănite trăsături dintîi, nediformate de loviturile bolii. Nici o înverșunare a vîntului uscat nu s-a atins cu violență de învelișul făpturii ei ; nici o rază de soare pîrjolitor nu i-a asprit și n-a venit să-i veștejească boiul ; trupul îi strălucește printre copaci alb ca fildeșul ; părul i se revarsă bogat, lung și lucios ; ochii, niciodată orbiți de flăcările focului, lucesc în umbră mari și larg deschiși, și înrourați ; iar deasupra acestor ochi, atunci cînd adierile vîntului vin să-i dezgolească fruntea, strălucește o întindere frumoasă și înaltă — o pagină curată, neprihănită, pe care cunoașterea, de se va ivi vreodată, va putea să înscrie un monument de aur. Nimic inexpresiv sau nesănătos nu vezi la tînăra sălbatică însingurată ; străbate pădurile inocentă și gînditoare : deși la ce s-ar putea gîndi o ființă atît de neștiutoare, nu este deloc ușor de ghicit.

Și către asfințitul unei zile de vară, înainte de Potop, simțind cum o apasă greu singurătatea, căci pierduse orice urmă a tribului ei, care se depărtase cale de multe leghe fără ca ea să știe încotro, se urcă pe o înălțime de pe marginea văii, ca să vadă cum Ziua își ia rămas bun și cum sosește Noaptea. Se opri pe un colț de stîncă asupra căruia străjuia un stejar ; rădăcinile lui acoperite de iarbă și mușchi îi ofereau culcuș ; ramurile cu frunză deasă ale copacului țeseau deasupra ei acoperămînt.

Domol și cu falã Ziua se retrăgea trecînd în flăcări de purpură și luîndu-și rămas bun în cîntările sălbatice și molcome ale corului codrilor. Iar Noaptea veni, tăcută ca moartea ; vîntul conteni și păsările își curmară ciripitul. Acum fiecare cuib adăpostea cîte o pereche fericită,

iar cerbul și cerboaica dormeau cu binecuvîntată tihnă în bîrlogul lor.

Fata ședea cu trupul nemișcat și sufletul fremătînd, stîrnit, totuși, mai degrabă de simțăminte decît de gînduri — de dorințe decît de speranțe — mai mult de închipuire decît de gînduri la viitor. Simțea că lumea, cerul, noaptea sînt necuprins de puternice. I se părea că ea însăși este miezul tuturor lucrurilor — ea, un mărunt și uitat atom de viață, o scînteie de suflet, izvorîtă întîmplător din marea obîrșie a creației, pentru ca apoi să ardă ca un lucru neînsemnat și să se piardă în adîncul unei văi întunecate. Și se întreba dacă e menită să ardă astfel pînă la capăt și să piară, fără ca lumina ei vie să aducă vreun bine, rămînînd veșnic neștiută și niciodată trebuincioasă — o stea pe-o boltă altminteri neînstelată — pe care nici un păstor, nici un pribeag, nici un înțelept, nici un preot să n-o urmeze ca pe o călăuză și să n-o citească pentru a afla o prorocire ? S-ar putea oare să fie astfel, se întreba, cînd flacăra inteligenței sale ardea atît de viu ; cînd viața îi zvîcnea în piept atît de convingător, atît de firesc, atît de puternic ; cînd ceva în făptura ei se zvîrcolea cu neliniște și fără contenire mărturisea o putere de la Dumnezeu dăruită și cerîndu-i cu stăruință să-i afle o întrebuințare ?

Privi în depărtări către Ceruri și Noapte ; Cerul și Noaptea îi întoarseră privirea. Se aplecă și cercetă cu ochii maluri, coline, rîuri împrăștiate pînă în depărtări greu de zărit. Pe oricare întreba, îi răspundea în vorbe încîlcite : le auzea, și se înfiora ; dar înțelesul nu li-l putea pătrunde. Își înălță deasupra capului mîinile împreunate și strigă :

„Îndrumare — sprijin — tihnă — veniți !"

Nici un glas, și nici un fel de alt răspuns.

Rămase în așteptare, îngenuncheată, privind cu încordare către înalt. Și-acolo, sus, cerul rămînea de nepătruns ; stelele maiestuoase străluceau străine și depărtate.

În cele din urmă, una dintre strunele supraîncordate ale chinului ei se destinse : se gîndi că Ceva de-acolo, de sus, se îmbunase, că Ceva foarte îndepărtat începuse să se apropie ; parcă Tăcerea i-ar fi grăit. Nu era nici un fel de vorbire, nici un cuvînt, ci doar un sunet.

Din nou — un sunet lin, bogat, sublim, adînc și alinător ca șoaptele vîntului făcu amurgul să unduiască.

Și încă o dată se auzi mai adînc, mai apropiat, mai limpede și mai armonios.

Și-atunci, iarăși — un glas sonor se răspîndi între Ceruri și Pămînt.

„Eva !"

Căci dacă pe fata aceasta nu o chema Eva, atunci n-avea nume.

„Iată-mă".

„Eva !"

„O ! Noapte (căci numai Noaptea ar fi putut să vorbească) aci sînt !"

Și glasul, coborîndu-se, ajunse pe Pămînt.

„Eva !"

„Doamne ! strigă fata. Aruncă-ți privirile asupra slujitoarei tale."

Avea și ea religie ; toate triburile își aveau credințele lor.

„Am venit : eu sînt Ocrotitorul tău."

„Doamne, vino cu grăbire !"

Și seara fu inundată de speranță : Aerul își grăbi răsuflarea ; Luna, care mai înainte urca pe cer, se înălță măreață, dar strălucirea ei nu mai arăta vreo rotunjime sau altă formă.

„Apleacă-te către mine, Eva. Vino în brațele mele ; vino și află-ți odihnă."

„De îndată mă aplec, o, tu cel nevăzut, dar simțit. Și ce ești tu ?"

„Eva, am adus din ceruri o suflare vie. Fiică a Omului, bea din pocalul meu !"

„Beau — e ca și cînd cea mai dulce rouă mi s-ar fi revărsat din belșug pe buze. Inima-mi uscată se trezește iar la viață ; durerile îmi sînt alinate ; supărarea și neliniștea mi s-au stins. Și noaptea se preschimbă ! Pădurea, colinele, luna, cerul necuprins — totul se preschimbă !"

„Totul se preschimbă și pentru de-a pururi. Din fața ochilor tăi îndepărtez întunericul ; îți eliberez înzestrările și le scot din cătușe ! De pe întinsul cărărilor tale sfarăm stavilele ! Și eu însumi mă înfățișez pentru a umple hăurile. Și iau asupră-mi, ca al meu, pierdutul atom de viață. Iau numai pe seama mea scînteia de suflet — arsă în foc pînă acum, uitată !"

„O, ia-mă ! O, cheamă-mă ! Un zeu este acesta."

„Acesta este un fiu al lui Dumnezeue : unul ce se simte el însuși în frîntura de viață tresăltîndă în tine ; i s-a îngăduit să ceară lucrul său pentru ca astfel să ocrotească și să sprijine întru a nu lăsa acea frîntură de viață să piară lipsită de nădejde."

„Un fiu al lui Dumnezeu ! Și sînt cu adevărat aleasă ?"

„Singură tu pe acest pămînt. Am văzut că ești frumoasă ; am știut că ești a mea. Mie îmi este dat să mîntui, să sprijin și să îndrăgesc ce este al meu. Recunoaște în mine acel Serafim de pe Pămînt al cărui nume este Geniu."

„Slăvitul meu mire ! Început adevărat, coborît din ceruri ! Iată că am tot ce aș fi putut avea. Adevărul mi s-a revelat. Acea nedeslușită bănuială, acele șoapte abia auzite ce m-au urmărit încă din copilărie mi-au fost acum lămurite. Din-Dumnezeu-născutule, ia-mă pe mine, mireasta ta !"

„Fără umilință pot să iau ce este al meu. Oare nu eu însumi luat-am de pe altar flacăra din care s-a aprins făptura Evei ? Întoarce-te iarăși în ceruri, de unde ai fost trimisă,"

Și acea Prezență, nevăzută dar puternică, o aduna pre ea ca pe un miel la turmă ; glasul acela, blînd dar atotpătrunzător, îi răsună în inimă ca o cîntare. Nimic nu se înfățișa ochiului său ; și totuși ceva îi arăta vederii și îi vorbea minții despre curățenia aerului fără de pată, despre puterea mărilor atostăpînitoare, măreția mișcării stelelor, forța elementelor ce se ciocnesc, trăinicia adîncă a înălțimilor cu temelii larg întinse și, mai presus de toate, despre strălucirea frumuseții eroice ce se năpustește victorioasă asupra Nopții, supunîndu-i și risipindu-i întunericul asemenea unui încă și mai revelator soare.

Așa s-a petrecut încununarea nunții dintre Geniu și Umanitate. Cine va repeta povestea celor petrecute după unirea lor ? Cine va zugrăvi bucuriile și suferințele cuprinse în ea ? Cine va spune cum el, după ce a intrat în dușmănie cu Dumnezeul Femeie, a pus la cale ucigașe uneltiri pentru a rupe legătura ori a-i pîngări nevinovăția ? Cine va istorisi lunga încleștare dintre Șarpe și Serafim ? Cum veșnic Tatăl Minciunilor strecura răul în bine, orgoliul în înțelepciune, durerea în bucurie, urîciunea în splendoare, otrava în pasiune ? Și cum „Îngerul neînfricat" l-a sfidat, l-a înfruntat și l-a pus pe goană ? Cum, mereu și mereu, curăța cupa otrăvită, înălța gîndurile josnice, aducea pe calea cea bună pornirile păcătoase, dezvăluia răutățile ascunse, punea stavilă ispitelor nerușinate — purifica, dezvinovățea, veghea și ținea piept ? Cum prin răbdarea, prin puterea lui, prin nemărginita-i iscusință hărăzită de la Domnul — Făcătorul său — de-a lungul timpului credinciosul Serafim a dus o luptă dreaptă în sprijinul Omenirii ; apoi, cînd curgerea Timpului s-a stăvilit și la capătul ei s-a înfățișat Moartea, punînd cu brațe descărnate oprelişte în fața porților Eternității, cum Geniul n-a încetat să rămînă aproape de mireasa-i muribundă, a sprijinit-o în chinurile trecerii, și întru slavă a purtat-o în propria lui casă — Raiul ; și a redat-o,

răscumpărată, lui Iehova — Ziditorul ei ; iar la sfîrșit, în fața Îngerilor și Arhanghelilor, a încoronat-o punîndu-i pe frunte cununa Nemuririi.

Cine oare va scrie vreodată cronica tuturor acestora ?

— Niciodată n-am apucat să-mi corectez compoziția asta, spuse Shirley cînd Moore încheie recitarea. Condeiul dumitale de cenzor a acoperit-o cu sublinieri critice al căror înțeles n-am izbutit să-l pătrund pînă astăzi.

Luase de pe biroul preceptorului un creion colorat și desena pe marginile paginilor cărții frunzulițe, fragmente de coloane, cruci sfărîmate.

— Poate că franceza o fi pe jumătate uitată, dar după cîte văd obiceiurile de pe vremea lecțiilor de franceză sînt încă păstrate, spuse Louis. La fel ca odinioară, cărțile mele au să înceapă a nu mai fi în siguranță. Volumul proaspăt, legat, conținînd operele lui Saint-Pierre, va ajunge în curînd la fel ca și cel cu operele lui Racine ; va avea urmele și însemnările făcute pe fiecare pagină de domnișoara Keeldar.

Shirley lăsă jos creionul ca și cum i-ar fi ars degetele.

— Spune-mi, te rog, care erau greșelile din tema aceea ? întrebă ea. E vorba de greșeli de gramatică, ori nu erai de acord cu conținutul ?

— Niciodată n-am spus că sublinierile făcute de mine voiau să arate vreun fel de greșeală. Trebuie să crezi că așa au stat lucrurile, și că atunci nu eram dispus la discuții în contradictoriu.

— Dar ce altceva voiau să arate ?

— Acum n-are importanță.

— Domnule Moore, strigă Henry, puneți-o pe Shirley să repete cîteva dintre bucățile pe care atît de frumos le spunea pe dinafară !

— Dacă aș dori s-ascult vreuna, atunci ar fi *Le cheval dompté* [1], răspunse Moore începînd să ascută cu un briceag creionul tocit de domnișoara Keeldar pînă la lemn.

[1] Calul îmblînzit (fr.).

Shirley întoarse capul într-o parte ; lipsite de vălul lor natural, gîtul și obrazul luminos arătau arse de roșeață.

— Aha ! Uitați-o că tot mai ține minte, sir, spuse Henry în culmea bucuriei. Știe cît de neastîmpărată era.

Un zîmbet, căruia Shirley nu-i îngădui să se arate în întregime, făcu să-i tremure buzele ; își lăsă fața în jos și o acoperi pe jumătate cu brațele, pe jumătate cu părul care, cînd se aplecase, căzuse din nou revărsat.

— Fără îndoială că am fost o rebelă ! recunoscu ea.

— O rebelă ! repetă Henry. Da ; tu și cu tata v-ați certat îngrozitor, iar tu i-ai înfruntat și pe el, și pe mama, și pe doamna Pryor, și pe toată lumea ; spuneai că te-a insultat...

— Și *chiar* mă insultase, îl întrerupse Shirley.

— Și ai vrut să pleci numaidecît de la Sympson Grove. Ți-ai împachetat lucrurile și tata ți le-a aruncat afară din cufăr ; mama plîngea — doamna Pryor plîngea ; amîndouă își frîngeau mîinile și te rugau să fii înțelegătoare, iar tu stăteai în genunchi pe podea, cu lucrurile și cufărul răsturnate dinaintea ta și se vedea, Shirley — se vedea — zău, că te afli într-unul dintre momentele *tale* de furie. Cînd ești furioasă, nu te schimonosești la față ; chipul ți se împietrește, dar tare frumos mai arată ; nici nu s-ar zice că ești supărată, ci doar hotărîtă și oarecum nerăbdătoare ; totuși oricine își poate da seama că în asemenea clipe un obstacol ce ți s-ar ivi în cale ar fi sfărîmat ca de trăsnet. Tata n-a mai știut ce să facă și l-a chemat pe domnul Moore.

— Ajunge, Henry.

— Nu, n-ajunge. Nu prea știu ce-a făcut domnul Moore ; doar atît îmi aduc aminte, cum i-a spus tatii că enervarea îi poate înrăutăți guta : pe urmă a stat de vorbă foarte calm cu doamnele și a izbutit să le facă să plece ; după aceea ți-a spus ție, domnișoară Shirley, că în împrejurările acelea discuțiile sau povețele n-ar avea nici un rost, dar că serviciul de ceai tocmai fusese adus în odaia de studiu, că era foarte însetat și că ar fi fericit dacă pentru moment ai lăsa deoparte împachetatul și ai veni să pregătești cîte o ceașcă de ceai pentru dînsul și pentru mine. Și-ai venit ; la început n-ai scos o vorbă ; dar peste puțin te-ai îmbunat și pe urmă ți-a revenit buna dispoziție. Domnul Moore a început să ne vorbească despre Continent, despre război și despre Bonaparte, subiecte despre care amîndoi eram bucuroși să auzim. După ceai ne-a spus că în seara aceea nici unul dintre noi n-aveam să ne despărțim de dînsul ; n-o să ne lase nici pe tine și nici pe mine să ieșim din raza vederii lui, fiindcă altminteri iar o să facem prostii. Și am stat amîndoi lîngă dînsul, unul la dreapta și altul la stînga. Eram nespus de fericiți. Niciodată n-am petrecut o seară mai plăcută. A doua zi, domnișoară, ți-a făcut morală o oră întreagă și a încheiat dîndu-ți ca pedeapsă să înveți pe dinafară o bucată din Bossuet — *Le cheval dompté*. Și în loc să-ți faci bagajele, ai învățat-o pe de rost, Shirley. Nici vorbă n-a mai fost de plecare. Pe urmă un an întreg domnul Moore te-a tachinat din cînd în cînd cu povestea asta.

— Asta a fost lecția pe care a spus-o cu cel mai mare entuziasm, adăugă Moore. Atunci mi-a oferit, pentru prima dată, plăcerea de a-mi auzi limba maternă vorbită fără accent de o tînără englezoaică.

— O lună întreagă a fost pe urmă dulce ca mierea, interveni Henry. O dojană prietenească izbutea întotdeauna s-o îmblînzească pe Shirley.

— Vorbești despre mine ca și cînd n-aș fi de față, spuse domnișoara Keeldar fără să-și ridice totuși capul.

— Ești sigură că te *afli* de față ? întrebă Moore. De cînd am venit aici au existat momente cînd mă simțeam

ispitit să o întreb pe Doamna de la Fieldhead dacă știe ce s-a mai întîmplat cu fosta mea elevă.

— Acum e aici, de față.

— O văd, și încă destul de smerită ; dar nu l-aș sfătui nici pe Henry și nici pe alții să creadă orbește într-o smerenie capabilă să-și ascundă într-un moment fața îmbujorată, ca un copil rușinos și cuminte, pentru ca în clipa următoare să și-o înalțe palidă și sfidătoare ca o Iunonă de marmură.

— Se spune că în vremuri de demult un om a dăruit viață statuii pe care o cioplise. S-ar putea ca alții să aibă darul opus de a transforma viața în piatră.

Înainte de a răspunde la această remarcă, Moore făcu o pauză. Expresia lui, mirată și gînditoare totodată, spunea : „Ciudată frază ; oare ce-ar putea să însemne ?“ O suci și o răsuci în minte, chibzuind adînc și fără grabă, ca un neamț aplecat asupra problemelor de metafizică. În cele din urmă zise :

— Vrei să spui că anumiți oameni inspiră repulsie și astfel îngheață inimile duioase ?

— Ingenios ! răspunse Shirley. Dacă interpretarea asta îți place, liber ești s-o iei drept valabilă. Pe *mine* nu mă interesează.

Și rostind asta își înălță capul, cu o expresie semeață și o înfățișare ca de statuie, așa cum o descrisese Louis.

— Ia te uită ce metamorfoză ! exclamă Moore. Greu de imaginat și totuși se realizează — o nimfă modestă se transformă într-o inaccesibilă zeiță. Dar Henry nu trebuie să rămînă dezamăgit în așteptarea recitării, și Olympia va binevoi să-l îndatoreze.

— Am uitat pînă și primele cuvinte.

— Eu nu le-am uitat. Memoria *mea*, deși înceată, e tenace. Reușesc în mod conștient și să cunosc, și să admir. Cunoașterea mi se desăvîrșește în minte și sentimentele în inimă, și nu e vorba de acele roade repede

răsărite și care, neavînd rădăcini solide, înfloresc destul de bogat pentru o vreme, apoi mult prea curînd se pălesc și se usucă. Ia seama, Henry ! Domnișoara Keeldar e dispusă să-ți facă un hatîr. *Voyez ce cheval ardent et impétueux*[1], așa începe.

Domnișoara Keeldar acceptă să depună acel efort ; dar în curînd se opri și spuse :

— Dacă nu aud bucata în întregime, nu mai pot să continui.

— Și totuși a fost învățată foarte repede. „Ce vine ușor, ușor se duce“, moraliză preceptorul.

Recită fragmentul pe-ndelete, cu precizie, rar și cu expresivitate emoționantă.

Pe măsură ce recitarea înainta, Shirley devenea din ce în ce mai atentă. La început privise în altă parte, dar acum își reîntoarse fața înspre el. Cînd preceptorul termină, începu ca și cum i-ar fi luat cuvintele de pe buze ; le rostea exact pe același ton ; îi repeta întocmai accentul ; nuanța frazele întocmai cum o făcuse el ; îi imită gesturile, pronunția, expresia.

Veni acum rîndul ei să solicite, și îl rugă insistent :

— Amintește-ți *Le songe d-Athalie*[2] și recită-l.

Louis Moore îl spuse pentru ea. Shirley și-l însuși. Trăi o vie emoție în bucuria de a face din graiul lui propriul ei grai. Ceru și alte favoruri ; toate vechile bucăți învățate cîndva reînviară, și dimpreună cu ele reînviară pentru Shirley zilele de pe vremea cînd le memorizase.

Moore parcursese cîteva dintre cele mai frumoase fragmente din Racine și Corneille, apoi ascultase ecoul propriilor sale intonații grave în vocea fetei, care se modulase cu fidelitate după a lui. *Le Chéne et le Roseau*[3] — această

[1] Priviți acest cal focos și aprig (fr.).
[2] Visul Athaliei (fr.).
[3] Stejarul și trestia (fr.).

cea mai frumoasă fabulă a lui La Fontaine — fusese recitată, excelent recitată de către preceptor, în vreme ce eleva trăsese cu însuflețire foloase din lecția ascultată. Poate acum simțeau amîndoi deodată că entuziasmul li se înteţise şi ajunsese o vîlvătaie pe care firavul combustibil al poeziei franceze nu mai izbutea s-o alimenteze. Poate că jinduiau după un trunchi de stejar englezesc me... să fie un fel de buştean dintr-aceia în stare să întreţină zile întregi focul de Crăciun şi pe care să-l dea acum pradă flăcărilor. Moore spuse :

— Şi astea sînt piesele noastre cele mai tari ! Nu avem nimic mai dramatic, mai viguros, mai firesc !

Apoi zîmbi şi păstră tăcerea. Întreaga-i făptură părea cuprinsă de o înviorare senină. Stătea lîngă cămin, sprijinindu-se cu cotul de consolă, şi cugeta nu fără bucurie.

Se apropia amurgul zilei scurte de toamnă. Ferestrele camerei de studiu — umbrite de plantele agăţătoare de pe coardele cărora vajnicele vînturi de octombrie nu izbutiseră să smulgă frunzele veştede— lăsau să se vadă doar rare şi mărunte sclipiri de cer ; însă focul dăruia destulă lumină ca să poţi sta de vorbă în preajma lui.

Şi acum Louis Moore se adresă în franţuzeşte elevei sale ; iar ea răspunse la început cu şovăieli însoţite de rîs şi în fraze frînte. Moore o încuraja şi îi corecta greşelile ; Henry veni să ia şi el parte la lecţie. Cei doi elevi stăteau în faţa profesorului ţinîndu-se unul pe altul de mijloc. Tartar, după ce se rugase multă vreme şi în sfîrşit fusese primit, se aşezase înţelepţeşte la mijlocul covorului şi privea flăcările ce pîlpîiau inegal din bulgării de cărbune împrăştiaţi pe cenuşa încinsă. Erau cu toţii destul de fericiţi, dar :

Pleasures are like poppies spread ;
You seize the flower — its bloom is shed[1].

Huruit înfundat de roţi se auzi pe pavajul curţii.

— S-a întors trăsura, anunţă Shirley. Cina trebuie să fie gata şi eu încă nu m-am îmbrăcat.

O slujnică sosi cu lumînarea şi ceaiul domnului Moore, fiindcă preceptorul şi elevul luau de obicei cina la vremea prînzului.

— Domnul Sympson şi doamnele s-au întors, vesti slujnica. E şi Sir Philip Nunnely cu dînşii.

— Cum ai mai tresărit şi cum ţi-a mai tremurat mîna, Shirley ! spuse Henry după ce slujnica închisese obloanele şi plecase. Dar eu ştiu de ce — dumneavoastră nu ştiţi, domnule Moore ? Ştiu ce pune la cale tata. E-un omuleţ urît, Sir Philip ăsta. Tare aş fi vrut să nu vină — ce bine mi-ar fi părut dacă surorile mele şi toţi ceilalţi ar fi rămas să ia masa la De Walden Hall. Atunci Shirley ar fi pregătit încă o dată ceaiul pentru dumneavoastră şi pentru mine, domnule Moore, şi ce fericită seară am fi petrecut.

Moore îşi încuie biroul şi aşeză la loc volumul din St. Pierre.

— Asta era planul *tău* — nu-i aşa, băiete ?

— Şi n-aţi fi fost de acord, sir ?

— Nu sînt de acord cu nici un lucru utopic. Priveşte deschis chipul de fier al Vieţii ; priveşte Realitatea aşa cum se înfăţişează în făptura-i de bronz. Pregăteşte ceaiul, Henry ; eu mă întorc într-un minut.

Şi părăsi încăperea. La fel făcu Shirley, ieşind pe o altă uşă.

---

[1] Bucuriile sînt ca macii trecuţi :
Atingi floarea — petalele se scutură.

CAPITOLUL XXVIII

PHOEBE [1]

Probabil că Shirley a petrecut o seară plăcută împreună cu Sir Philip, fiindcă a doua zi de dimineață a coborît în cea mai bună dispoziție.

— Cine merge cu mine la plimbare ? întrebă ea după micul dejun. Isabella și Gertrude — vreți să mergeți ?

Atît de rareori se întîmpla ca domnișoara Keeldar să adreseze asemenea invitație verișoarelor, încît amîndouă au șovăit înainte de a accepta. Totuși, întrucît mama făcu semn că încuviințează, domnișoarele Sympson își luară bonetele și plecară toate trei.

Aceste trei tinere persoane nu obișnuiau să se afle prea des împreună ; domnișoara Keeldar agrea societatea unui mic număr de doamne. La drept vorbind, nu simțea adevărată plăcere în prezența nici uneia în afară de doamna Pryor și domnișoara Caroline Helstone. Era politicoasă, drăguță, atentă chiar și cu verișoarele ; totuși doar rareori avea ce să discute cu ele. În acea anume dimineață aflîndu-se într-o dispoziție excelentă, se sili să se întrețină chiar și cu domnișoarele Sympson. Fără a se abate de la obișnuita regulă de a discuta cu ele doar chestiuni obișnuite, acordă acestor probleme un interes excepțional ; scînteierile spiritului ei străluceau în cuprinsul fiecărei fraze.

Ce o făcea să fie atît de voioasă ? Întreaga pricină trebuie să se fi aflat în propria-i ființă. Nu era o zi frumoasă, ci o posomorîtă, palidă și spălăcită zi de toamnă ; prin pădurile cenușii potecile se umeziseră ; aerul părea apăsător și cerul rămînea acoperit ; și totuși s-ar fi zis că în inima domnișoarei Keeldar s-a revărsat toată lumina și azurul Italiei, după cum toată înflăcărarea ei rîdea în cenușii ochi de englezoaică.

Trebuind să dea unele porunci lui John, vătaful, la întoarcere, în apropiere de conac, rămase puțin în urma verișoarelor sale ; probabil că între despărțirea de ele și momentul cînd Shirley reintră în casă trecură cam douăzeci de minute ; în acest răstimp vorbise cu John și pe urmă mai zăbovise puțin pe alee lîngă poartă. Chemarea la masa de prînz o făcu să intre înăuntru ; dar se scuză că nu poate lua parte la dejun și urcă la etaj.

— Shirley n-a venit la masă ? întrebă Isabella. Zicea că nu-i e foame.

Un ceas mai tîrziu, văzînd-o că nu mai iese din cameră, una dintre verișoare se duse s-o caute. O găsi așezată la capătul patului, cu capul sprijinit în palmă ; arăta foarte palidă, pierdută în gînduri, tristă aproape.

— Ești bolnavă ?

— Mi-e puțin greață.

Se vede bine că nu mică era diferența între felul cum arăta în clipa aceasta și cum arătase cu două ceasuri mai înainte.

Schimbarea, justificată doar prin cele patru cuvinte, nu s-ar fi putut explica altfel ; dar ori de unde ar fi venit, trecu în zece [illegible] minute, ca un norișor pe cerul verii. La cină, cînd se reîntîlni cu ceilalți, stătu de vorbă ca de obicei : rămase împreună cu musafirii toată seara ; cînd îi puseră din nou întrebări în legătură cu sănătatea, răspunse că și-a revenit pe deplin ; nu [illegible] decît de o slăbiciune trecătoare : o indispoziție de moment care nu merita atenție. Și totuși se simțea că se petrecuse ceva cu Shirley.

A doua zi — în ziua — în săptămîna — în cele două săptămîni următoare, această nouă și ciudată umbră continuă să plutească peste înfățișarea și purtările domnișoarei Keeldar. O stranie apatie se instăpîni asupra miș-

[1] Personificarea poetică a lunii.

cărilor, privirilor și pînă și asupra vocii ei. Schimbarea nu era atît de vizibilă încît să impună sau chiar să îngăduie întrebări insistente, dar *se vedea* totuși și nu dispărea ; plutea asupra ei ca un nor pe care nici o suflare de vînt nu-l poate urni din loc sau împrăștia. Curînd deveni limpede că dacă observai însemna s-o superi. Mai întîi nu lua în seamă observația ; apoi, dacă se insista, o respingea cu acea aroganță de care numai Shirley era în stare. „Era cumva bolnavă“ ? Și răspunsul venea tăios :

„Nu sînt.“

„O apăsa ceva pe suflet ? Se petrecuse vreun lucru care o scosese din fire ?“

Atunci ridiculiza cu dispreț o asemenea idee : „Ce înțelegeau prin fire ? Ea nu avea nici un fel de fire, nici bună și nici rea, nici dulce, nici acră, nici amară din care să poată fi scoasă.“

„Ceva trebuie să se fi petrecut — era atît de schimbată.“

„Socotea că are dreptul să se schimbe după cum îi place. Devenise o ființă mai comună, o știa ; dar dacă ei îi convenea să se urîțească, ce nevoie aveau alții să se frămînte din pricina asta ?“

„Schimbarea trebuie totuși să aibă o cauză — care anume ?“

Cerea cu toată hotărîrea să fie lăsată în pace.

După aceea depunea eforturi ca să pară veselă, și părea indignată împotriva ei însăși fiindcă nu izbutește pe deplin : epitete scurte și usturătoare îi izbucneau de pe buze cînd era singură. „Proasto ! Lașo !“ se eticheta ea însăși. „Fricoaso ! își spunea dacă trebuie să tremuri — tremură în taină ! Ascunde-te unde nu te poate vedea ochi omenesc !“

„Cum de îndrăznești — se întreba pe sine însăși — cum de îndrăznești să-ți dai în vileag slăbiciunea și să-ți trădezi neliniștile prostești ? Leapădă-te de ele ; înalță-te deasupra lor ; iar dacă nu poți face asta — ascunde-le.“

Și se străduia din toate puterile să și le ascundă. Din nou deveni cum nu se poate mai însuflețită în societate. Cînd efortul o lăsa fără vlagă și se vedea silită să se odihnească, atunci căuta singurătatea ; nu singurătatea camerei — refuza să lîncezească între patru pereți — ci singurătatea mai furtunoasă care se întinde dincolo de uși și pe care putea s-o străbată în goană pe șaua pusă pe Zoe, iapa ei. Făcea lungi plimbări călare, de cîte o jumătate de zi. Unchiul nu era de acord, dar nu îndrăznea să se împotrivească ; niciodată nu putea fi plăcut să înfrunți o Shirley furioasă, chiar și atunci cînd era sănătoasă și veselă ; acum însă, cînd chipul începuse să i se subțieze și ochii ei mari arătau ca niște hăuri, în înnegurarea acelui chip și în vîlvătăile izbucnite din acei ochi exista ceva care înduioșa în aceeași măsură în care și speria.

Tuturor celor mai puțin apropiați, care, necunoscînd schimbările petrecute în sufletul ei, făceau comentarii asupra transformărilor suferite de aspectul exterior al domnișoarei Keeldar, le dădea un singur răspuns :

„Sînt perfect sănătoasă ; nu sufăr de nimic“.

Și sănătoasă într-adevăr trebuia să fie ca să poată ține piept vremii pe care o avea de înfruntat. Pe ploaie sau pe timp frumos, cînd era senin sau furtună, își făcea zilnic plimbarea de amazoană pe la Stilbro' Moor, avîndu-l mereu în apropiere pe Tartar, care o însoțea cu galopul lui ca de lup, în sărituri largi ce păreau să nu-l obosească niciodată.

De două, de trei ori, ochii clevetitorilor — acei ochi pretutindeni prezenți : într-o mică odăiță ca și pe vîrf de colină — băgară de seamă că în loc să apuce către Rushedge, creasta cea mai înaltă de la Stilbro' Moor, ea

călărise înainte, străbătînd tot drumul pînă în oraş. Şi nu era lipsă de iscoade dornice să stabilească unde anume se ducea în oraş ; se constatase că se oprea la uşa unui anume domn Person Hall, un avocat, rudă cu vicarul de la Nunnely : acest domn şi strămoşii săi fuseseră de generaţii avocaţi ai familiei Keeldar ; unii spuneau că domnişoara Keeldar se angajase în anumite speculaţii de afaceri legate de Hollow Mill, că pierduse mulţi bani, şi acum era nevoită să-şi ipotecheze pămînturile ; alţii presupuneau că se pregăteşte să se mărite şi că se ocupa cu punerea la punct a formelor trebuitoare.

Domnul Moore şi Henry Sympson se aflau amîndoi în camera de studiu ; preceptorul aştepta să i se înmîneze o lucrare şi elevul părea ocupat cu punerea ei la punct.

— Henry, grăbeşte-te. Se apropie seara.

— Da, sir ?

— Sigur că da. Eşti aproape gata cu tema asta ?

— Nu.

— Nici măcar *aproape* gata ?

— N-am analizat nici măcar un rînd.

Domnul Moore înălţă capul ; tonul cu care vorbea băiatul părea cam ciudat.

— Dar treaba asta nu prezintă nici un fel de dificultate, Henry ; sau, dacă ţi se pare greu, vino încoace : o să lucrăm împreună.

— Domnule Moore, nu pot să lucrez.

— Ce-i, băiete dragă, eşti bolnav ?

— Sir, în ce priveşte sănătatea trupească nu o duc mai rău decît de obicei, dar inima mi-e în suferinţă.

— Închide cartea. Vino încoace, Harry. Hai să mergem lîngă foc.

Harry veni şchiopătînd într-acolo ; preceptorul îl ajută să se aşeze într-un jilţ ; îi tremurau buzele şi ochii îi

înotau în lacrimi. Îşi lăsă cîrjile pe podea, puse capul în piept şi începu să plîngă.

— Harry, spui că suferinţa asta nu vine de la o durere fizică, aşa-i ? Atunci ai o supărare — spune-mi-o.

— Sir, am o supărare cum n-am avut niciodată. Aş vrea să pot scăpa de ea în vreun fel : abia mai pot să îndur.

— Cine poate şti, dacă om sta amîndoi de vorbă, ar fi cu putinţă să scapi. Care-i pricina ? De cine e legată ?

— Pricina, sir, e Shirley ; e legată de Shirley.

— Da ?... O găseşti şi tu schimbată ?

— Oricine o cunoaşte vede că s-a schimbat ; chiar şi dumneavoastră, domnule Moore.

— Nu în chip serios — nu. Nu văd altă schimbare în afară de una pe care o întorsătură fericită ar putea-o aduce în cîteva săptămîni ; dealtminteri, trebuie să ţinem cumva seama şi de ce spune ea ; afirmă că nu suferă de nimic.

— Tocmai asta e, sir : atîta vreme cît a tot susţinut că nu are nimic, am crezut-o. De cîte ori mă cuprindea tristeţea cînd eram departe de ea, de îndată ce o vedeam îmi treceau toate necazurile. Acum...

— Haide, Harry, spune, acum... ? Ţi-a povestit ceva ? Aţi stat azi-dimineaţă împreună de vorbă, în grădină, vreme de două ceasuri ; am văzut cum ea îţi vorbea şi tu ascultai. Ascultă, dragul meu Harry ! Dacă domnişoara Keeldar ţi-a mărturisit că este bolnavă şi ţi-a cerut să-i păstrezi secretul, nu-i da ascultare. De dragul vieţii ei, mărturiseşte totul. Vorbeşte, băiete !

— Ea, să spună că-i bolnavă ! Sînt convins, sir, că şi pe patul de moarte de-ar fi, tot s-ar sili să zîmbească şi ar zice : „Nu sufăr de nimic".

— Atunci ce ai aflat ? Ce lucruri noi... ?

— Am aflat că tocmia şi-a făcut testamentul.

— Şi-a făcut testamentul ?

Şi preceptorul şi elevul rămaseră muţi.

— Ţi-a spus ea ţie lucrul acesta ? întrebă Moore după ce trecură cîteva minute.

— Mi-a spus chiar cu voioşie, nu ca pe ceva îngrijorător, cum simţeam eu că este. Zicea că în afară de avocatul ei, Person Hall, de domnul Helstone şi de domnul Yorke, eu sînt singurul care ştiu ceva în privinţa asta ; şi m-a lăsat să înţeleg că doreşte în chip special să-mi explice prevederile testamentului.

— Spune mai departe, Harry.

— „Fiindcă", zicea Shirley uitîndu-se la mine cu ochii ei frumoşi — vai ! *cît* de frumoşi sînt, domnule Moore ! Cît de mult îi îndrăgesc — o iubesc pe Shirley. E luceafărul meu ! Cerurile nu trebuie s-o cheme ! Aducea atîta încîntare pe lumea asta, pentru lumea asta e potrivită. Shirley nu e înger ; e femeie, şi va trebui să trăiască alături de bărbaţi. Serafimii n-or s-o aibă lîngă ei ! Domnule Moore, dacă vreunul dintre acei „fii ai lui Dumnezeu" cu aripi largi şi luminoase cît cerul, albastre şi răsunătoare ca marea, văzînd cît e de frumoasă, ar veni s-o ceară, atunci trebuie alungat — şi eu am să-l alung, aşa mic şi infirm cum sînt !

— Henry Sympson, continuă, cînd îţi spun !

— „Fiindcă — mi-a spus ea — dacă nu aş face testament şi aş muri înaintea ta, Harry, toată averea mea ţi-ar reveni ţie ; şi nu am intenţia de a lăsa ca lucrurile să se petreacă astfel, deşi tatălui tău i-ar face mare plăcere. Iar tu — mi-a spus — ai să moşteneşti domeniul lui în întregime, un domeniu mare — mai mare decît Fieldhead ; surorilor tale nu le-ar rămîne nimic, aşa că le-am lăsat nişte bani, deşi la ele nu ţin, la amîndouă împreună, nici măcar pe jumătate cît ţin la o şuviţă din părul tău, băiai." Vorbele astea le-a rostit, şi mi-a spus „dragul meu", şi m-a lăsat s-o sărut. Mi-a mai mărturisit pe urmă că i-a lăsat şi Carolinei Helstone o sumă de bani ; conacul, cu mobila şi cărţile, mi le-a lăsat mie, fiindcă nu vrea ca vechea aşezare a familiei să ajungă în stăpînirea cuiva străin de sîngele ei ; şi că tot restul averii, cam douăsprezece mii de lire, în afară de ce a lăsat surorilor mele şi domnişoarei Helstone, n-are să-mi revină mie, întrucît eu şi aşa sînt bogat, ci unui om de bine, care va da acestui avut cea mai bună întrebuinţare ce-ar putea-o da vreo fiinţă omenesacă. Spunea că este vorba de un bărbat pe cît de blajin pe atît de viteaz, puternic şi mărinimos ; un bărbat care poate nu-şi mărturiseşte pioşenia adîncă, dar păstrează pură şi neîntinată în faţa lui Dumnezeu taina credinţei. Îl călăuzeşte spiritul dragostei şi păcii, îi vizitează pe orfani şi pe văduve şi le alină suferinţele, păstrîndu-se în acelaşi timp ferit de necurăţeniile lumii. Şi la urmă m-a întrebat : „Eşti de acord cu ce am făcut, Harry ?" N-am putut să răspund — lacrimile îmi înecau glasul aşa cum mi-l îneacă şi acum.

Domnul Moore lăsă elevului său răgaz să se lupte cu emoţia şi să şi-o stăpînească. Pe urmă îl întrebă :

— Şi altceva ce-a mai spus ?

— Cînd i-am exprimat consimţămîntul meu deplin în ce priveşte prevederile testamentului, mi-a spus că sînt un băiat generos şi că e mîndră de mine. „Iar acum, a adăugat, dacă o fi să se întîmple ceva, ai să ştii ce să răspunzi Răutăţii, cînd va veni să-ţi şoptească la ureche lucruri neplăcute, insinuînd că Shirley ţi-a făcut o nedreptate, că nu te-a iubit. Ai să ştii că *intr-adevăr* te-am iubit, Harry ; că nici o soră nu te-ar fi putut iubi mai mult, comoara mea scumpă." Domnule Moore, sir, cînd îmi amintesc vocea ei, cînd îmi aduc aminte cum arăta la faţă, inima îmi zvîcneşte în piept de parcă ar vrea să-şi rupă băierile. S-ar *putea* ca ea să se ducă la ceruri înaintea mea — dacă aşa va fi porunca lui Dumnezeu, aşa *trebuie* să fie. Dar tot restul vieţii mele — şi

viața mea nu va fi prea lungă — lucru de care mă bucur în clipa de față — nu va fi decît o călătorie neabătută, grăbită, înțeleaptă pe cărarea deschisă de pașii ei. Mă gîndeam să intru în cripta familiei Keeldar înaintea ei ; de va fi să fie altfel, să-mi așezați sicriul alături de cel în care se va odihni Shirley.

Moore îi răspunse cu un calm de stîncă, ceea ce era într-un ciudat contrast cu frămîntarea înflăcărată a băiatului.

— Greșiți, amîndoi greșiți — vă faceți rău unul celuilalt. Cînd se întîmplă ca tinerețea să fie cuprinsă de vreo spaimă de neînțeles, își închipuie că soarele n-are să mai strălucească niciodată, crede că cea dintîi nenorocire înfruntată are să dăinuie toată viața. Altceva ce a mai spus ? N-a mai spus nimic ?

— Am stabilit între noi cîteva chestiuni de familie.

— Mi-ar face plăcere să știu și eu ce anume...

— Dar, domnule Moore, dumneavoastră zîmbiți... *Eu* nu pot zîmbi cînd o văd pe Shirley în asemenea stare.

— Dragul meu, eu nu sînt nici agitat, nici plin de imaginație și nici lipsit de experiență. Văd lucrurile așa cum sînt în realitate ; deocamdată tu nu ești în aceeași situație. Spune-mi și mie despre ce chestiuni de familie e vorba.

— Doar atîta, sir, că m-a întrebat dacă eu mă consider mai mult un Keeldar sau mai mult un Sympson ; și i-am răspuns că sînt un Keeldar pînă în adîncul inimii și pînă în măduva oaselor. Mi-a spus că îi pare foarte bine ; fiindcă, în afară de ea, eu sînt acum singurul Keeldar din toată Anglia. Pe urmă ne-am înțeles în unele privințe.

— Da ?

— Da, sir, că dacă aș trăi să moștenesc domeniul tatii și conacul ei, trebuie să-mi iau numele de Keeldar și să-mi aleg reședința la Fieldhead. I-am spus că are să mă cheme Henry Shirley Keeldar ; și așa are să fie. Numele și conacul ei sînt vechi de veacuri, iar Sypmson și Sympson Grove sînt abia de ieri.

— Lasă, deocamdată nici unul dintre voi n-o să vă înălțați la cer. Am cele mai frumoase speranțe în legătură cu amîndoi și cu mîndrele voastre titluri — o pereche de șoimulcți cu caș la gură. Ei, ia răspunde-mi : ce concluzie tragi tu din toate astea ? Spune lămurit.

— Shirley crede că o să moară.

— A făcut vreo aluzie la sănătatea ei ?

— Nici una ; dar vă asigur că parcă se topește. Mîinile i s-au subțiat de tot, la fel și obrajii.

— S-a plîns vreodată față de mama ori surorile tale ?

— Niciodată. Rîde de ele, dacă o întreabă. Domnule Moore, e o ființă tare ciudată — atît de frumoasă și de copilăroasă ; nu pare nici pe departe a fi o femeie din spița omenească — și nici Amazoană, și totuși își ține capul sus pentru a nu stîrni ajutor și compasiune.

— Henry, știi unde se află acuma ? E acasă ori o fi plecat călare ?

— Sigur nu e plecată, sir ; plouă cu găleata.

— Adevărat. Dar nu-i totuși o garanție că în clipa de față nu galopează pe Rushedge. În ultimele zile, vremea n-a mai putut să-i împiedice plimbările călare.

— V-aduceți aminte, domnule Moore, ce ploaie și ce furtună a fost miercurea trecută ? Atît de cumplite, într-adevăr, încît n-a îngăduit să se pună șaua pe Zoe. Și cu toate astea, vijelia socotită prea amarnică pentru iapă, Shirley a înfruntat-o pe jos ; în după-amiaza aceea s-a dus pînă aproape de Nunnely. Cînd s-a întors, am întrebat-o dacă nu i-a fost teamă c-o să răcească. Și mi-a răspuns : „Nici vorbă, ar însemna să fiu prea norocoasă. Nu știu cum să-ți spun, Harry, dar cel mai bun lucru ce-ar putea să mi se întîmple mie ar fi să răcesc zdravăn și să fac febră mare, iar după aceea să

mă sting așa cum s-au stins atîția creștini". Vedeți, sir, ei nici nu-i pasă.

— Într-adevăr, nu-i pasă ! Du-te și vezi unde e ; iar dacă poți găsi prilejul să stai de vorbă cu ea, fără să atragi atenția, roag-o să vină încoace pentru un minut.

— Da, sir.

Elevul își luă cîrja și se ridică să plece.

— Harry !

Băiatul se întoarse.

— Să nu-i transmiți comunicarea asta pe un ton care să-i dea de bănuit. Să-i vorbești așa cum îi vorbeai mai demult, cum i-ai fi spus pe atunci să vină în camera de studiu.

— Înțeleg, sir, în felul ăsta e mai sigur că are să vină.

— Și... Harry....

— Da, sir.

— Cînd o să am nevoie de tine, am să te chem ; pînă atunci, nu mai avem lecții.

Henry plecă. Rămas singur, domnul Moore se ridică de la birou.

— Cu Henry pot să fiu foarte rece și foarte autoritar, rosti cu glas tare. Pot da impresia că-i limpezesc și-i risipesc neliniștile, privesc *du haut de ma grandeur* [1] la avînturile lui tinerești. Cu *el* pot vorbi ca și cînd, pentru mine, ar fi amîndoi copii. Să văd dacă sînt în stare să joc același rol față de ea. Am cunoscut clipa cînd se părea că sînt pe punctul de a uita ; cînd Confuzia și Supunerea păreau gata să mă strivească sub blînda lor tiranie ; cînd limba mi s-a împleticit și aproape am lăsat mantia să cadă, apoi am rămas înaintea ei nu ca profesor — nu — ci ca altceva. Am încredere că niciodată n-o să ajung în asemenea situație idioată ; îl prinde bine pe un Sir Philip Nunnely să roșească atunci cînd îi întîmpină privirile ; își poate îngădui favoarea supunerii — poate chiar, fără nici un neajuns, să îngăduie mîinii să tremure atunci cînd o atinge pe a ei ; dar dacă unul dintre țăranii de pe pămînturile de aici ar fi să se arate impresionabil și sentimental, prin asta n-ar face decît să dovedească limpede că are nevoie de cămașă de forță. Pînă acum m-am descurcat totdeauna foarte bine. S-a așezat lîngă mine și nu am tremurat — mai mult decît biroul la care ședeam. I-am întîmpinat privirile și zîmbetele ca — sigur, ca un preceptor, ceea ce și sînt. Mîna încă nu i-am atins-o niciodată — niciodată nu m-am supus la asemenea încercare. Nu sînt nici fermier pe pămînturile ei și nici valet nu-i sînt — nici șerb și nici slujitor al ei n-am fost vreodată ; dar sînt sărac și am datoria să-mi păstrez respectul față de mine însumi — în privința asta să nu fac cel mai mărunt compromis. Ce-a vrut să spună cu aluzia aceea la oamenii reci în stare să pietrifice carnea și s-o prefacă în marmură ? Mi-a plăcut mult — nu prea știu de ce — nu mi-aș îngădui să cercetez — niciodată nu-mi îngădui să-i cercetez îndeaproape nici vorbirea și nici înfățișarea ; căci dacă aș face-o, aș da uneori uitării Bunul-simț și aș crede în Închipuire. Uneori o ciudată și tainică încîntare mi se strecoară în vine ; n-am s-o încurajez, n-am să mi-o mai aduc aminte. Sînt hotărît ca, atîta vreme cît voi fi, să-mi păstrez dreptul de a spune dimpreună cu apostolul Pavel : „Nu sînt nebun, ci rostesc vorbele adevărului și înțelepciunii".

Tăcu și rămase în ascultare.

„Are să vină, ori n-are să vină ? se întrebă. Cum va primi chemarea ? cu naivitate, ori cu dispreț ? ca un copil, ori ca o regină ? Amîndouă rolurile fac parte din firea ei."

„Dacă vine, ce am să-i spun ? Cum să justific mai întîi, libertatea de a o fi chemat ? Oare să-mi cer scuze ? Aș putea s-o fac, și cu toată smerenia ; dar scuzele n-ar putea oare pune pe unul față de celălalt în poziția

[1] De la înălțimea autorității mele (fr.).

ce-ar trebui s-o adoptăm în problema asta ? *Trebuie* să-mi păstrez rolul de profesor, altminteri... Aud o ușă..."

Așteptă. Trecură multe minute.

„Are să refuze. Henry o roagă stăruitor să vină ; nici nu vrea s-audă. Cererea mea i se pare prea îndrăzneață ; *numai* de-ar veni, căci știu cum să-i dovedesc contrariul. Aș fi bucuros să se arate puțin rătutăcioasă — asta m-ar oțeli. O prefer acoperită cu platoșa mîndriei și înarmată cu ironie. Disprețul ei mă trezește din vise — atunci sînt și eu gata de luptă. Un sarcasm venit din ochii sau de pe buzele ei dă vigoare fiecărui nerv și fiecărui mușchi al meu. Se apropie niște pași, și nu-s ai lui Henry..."

Ușa se deschise ; domnișoara Keeldar intră. După cîte se părea, mesajul o găsise ocupată cu lucrul, fiindcă venise cu el în mînă. În ziua aceea nu plecase călare ; se vedea limpede că o petrecuse în liniște. Purta simpla dar eleganta ei rochie de casă și șorțul de mătase. Nu era o Thalestris [1] venită de pe plaiuri, ci un blînd personaj domestic venit de lîngă vatră. Domnul Moore se afla în avantaj ; ar fi trebuit să i se adreseze de îndată în cuvinte solemne și să ia o înfățișare rigidă. Poate că așa ar fi făcut, dacă ea ar fi avut un aer cît de cît sfidător ; dar niciodată nu arătase mai puțină *crânerie* [2] ; o blîndă sfioșenie tinerească îi cobora pleoapele și îi învăluia obrajii. Preceptorul păstră tăcere.

Domnișoara Keeldar se opri și rămase pe loc, între ușă și birou. Întrebă :

— M-ai chemat, sir ?

— Am îndrăznit, domnișoară Keeldar, să trimit după dumneata — adică, pentru a solicita o întrevedere de cîteva minute.

Shirley aștepta, mînuind mai departe acul.

[1] Una dintre reginele Amazoanelor, despre care se spune că a fost atrasă de faima lui Alexandru cel Mare și a pornit din țara ei pentru a-l vedea.

[2] Mîndrie (fr.).

— Da, sir, zise fără să ridice ochii, despre ce anume ?

— Ia loc mai întîi. Subiectul la care vreau să mă refer e unul de oarecare importanță ; poate că nici nu prea am dreptul să-l abordez ; poate ar trebui să formulez scuze, deși este posibil ca nici un fel de scuză să nu mă poată justifica. Libertatea pe care mi-am îngăduit-o decurge dintr-o discuție avută cu Henry. Băiatul e tare nefericit din pricina stării sănătății dumitale, toți prietenii dumitale sînt neliniștiți din această pricină. Despre sănătatea dumitale am să vorbesc.

— Mă simt foarte bine, răspunse Shirley scurt.

— Ești totuși schimbată.

— Asta nu interesează pe nimeni în afară de mine. Toți ne schimbăm.

— Vrei să stai jos ? Mai demult, domnișoară Keeldar, am avut oarecare influență asupra dumitale — acum mai am vreuna ? Pot presupune că ceea ce spun în clipa asta nu e luat drept pură îndrăzneală necugetată ?

— Mai bine să citesc ceva în franțuzește, domnule Moore, sau chiar aș fi gata să mă trudesc puțin cu gramatica latină, și hai să încheiem un armistițiu în privința oricărei discuții referitoare la sănătate.

— Nu. Nu. A venit vremea să discutăm.

— Atunci discută, dar nu mă alege pe mine drept text ; eu sînt un subiect sănătos.

— Nu găsești cumva că e greșit să afirmi și să reafirmi ceva ce este fundamental neadevărat ?

— Eu spun că sînt sănătoasă — nu tușesc, nu mă doare nimic, n-am febră.

— Nu există nici un fel de echivoc în această afirmație ? E acesta adevărul adevărat ?

— Adevărul adevărat.

Louis Moore îi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Nici eu n-aș putea găsi simptome ale vreunei boli reale ; dar, atunci, pentru ce te-ai schimbat ?

— *Sînt* oare schimbată ?
— O să încercăm. Să căutăm să găsim o dovadă.
— Cum ?
— Întreb, mai întîi : dormi la fel cum dormeai pînă acum ?
— Nu. Dar asta nu din pricină că aş fi bolnavă.
— Mai ai şi acum pofta de mîncare de altădată ?
— Nu. Dar asta nu din pricină că aş fi bolnavă.
— Mai ţii minte inelul ăsta mic pe care l-am legat la lanţul de ceas ? A fost al mamei şi e prea strîmt ca să-mi încapă pe degetul mic. De multe ori ai încercat să mi-l furi în joacă ; ţi se potrivea pe degetul arătător. Încearcă-l şi acum.

Shirley îngădui proba : inelul căzu de pe mîna mică şi slăbită. Louis îl ridică de jos şi îl prinse din nou la lanţul de ceas. Din cauza stînjenelii, roşeaţa îi acoperi fruntea. Shirley spuse din nou :

— Nu-i din pricină că aş fi bolnavă.
— Nu numai că ţi-ai pierdut somnul, pofta de mîncare şi ai slăbit, continuă Moore, dar întreaga stare sufletească ţi-e mereu în declin ; în afară de astea, o panică nervoasă ţi se citeşte în ochi — o nelinişte nervoasă ţi se citeşte în gesturi ; pînă acum o vreme toate astea îţi erau străine.
— Domnul Moore, o să ne oprim aici. Ai pus degetul pe rană : sînt nervoasă. Acum vorbeşte despre altceva. Ce vreme ploioasă avem ! Plouă şi plouă mereu.
— Dumneata, nervoasă ! Da ; iar dacă domnişoara Keeldar e nervoasă, asta nu vine din senin, există o cauză. Lasă-mă să ajung la ea. Lasă-mă s-o privesc mai de aproape. Boala nu e o boală a trupului — am bănuit-o. S-a ivit deodată. Ştiu ziua. Am observat schimbarea. E vorba de o suferinţă psihică.
— Nici pomeneală ; nu-i ceva atît de nobil — numai nervozitate. Vai ! Să lăsăm treburile astea.
— După ce le lămurim — nu mai înainte. Tensiunile nervoase trebuie totdeauna mărturisite ca să poată fi

îndepărtate. Aş dori să fiu înzestrat cu darul convingerii, ca să te pot face să vorbeşti deschis. Cred că mărturisirea, în cazul de faţă, ar echivala cu jumătate de lecuire.

— Nu, răspunse Shirley tăios. Aş vrea şi eu ca lucrul ăsta să fie cît de cît probabil, dar teamă mi-e că nu este.

Pentru un moment lăsă lucrul. Şi se aşeză. Îşi propti cotul pe masă şi îşi sprijini capul în palmă. După înfăţişarea domnului Moore, s-ar fi zis că simte cum, în sfîrşit, a ajuns să pună un picior pe această dificilă potecă. Shirley rămînea foarte serioasă şi în dorinţa exprimată mai înainte era implicată o importantă recunoaştere ; de acum încolo nu mai putea să afirme că *nimic* nu o face să sufere.

Preceptorul îi lăsă cîteva minute pentru odihnă şi reflectare, înainte de a porni din nou atacul. Buzele i se mişcară ca să vorbească ; dar se răzgîndi şi prelungi pauza. Shirley înălţă privirile şi i se uită în ochi. Dacă el ar fi trădat vreo emoţie nepotrivită, probabil că rezultatul ar fi fost o îndărătnică stăruinţă în tăcere ; însă Moore arăta calm, puternic, demn de toată încrederea. Şi Shirley zise :

— Mai bine îţi spun *dumitale* decît mătuşă-mi, ori verişoarelor, ori unchiului meu. Oricare dintre ei ar face asemenea zarvă — şi tocmai de zarva şi agitaţia asta mi-e groază ; panica, tulburarea, vîlva ; pe scurt, niciodată nu mi-a plăcut să mă aflu în centrul unei furtuni familiale. Poţi rezista la un mic şoc — da ?
— Şi la unul mare, dacă e nevoie.

Nici un muşchi din trupul bărbatului aceluia nu s-a clintit, şi totuşi inima lui mare bătea cu putere în pieptu-i larg. Ce se pregătea să-i spună ? Oare se produsese vreun rău ireparabil ?

— Dacă aş fi socotit că e bine să viu la dumneata, n-aş fi făcut nici un moment o taină din povestea asta. Şi continuă : Ţi-aş fi spus numaidecît şi ţi-aş fi cerut sfatul.
— Şi de ce n-ar fi fost bine să vii la mine ?

— Ar fi putut fi *bine* — nu asta vreau să spun ; dar n-am fost în stare s-o fac. Mi se părea că nu am nici un drept să te tulbur ; întîmplarea asta nefericită mă privea numai pe mine — am vrut s-o păstrez numai pentru mine, dar lumea n-a vrut să mi-o îngăduie. Îţi spun că nu pot îndura să fiu obiect de atenţii grijulii sau subiect de clevetiri provinciale. În afară de asta, s-ar putea să treacă fără nici o urmare — Dumnezeu ştie !

Deşi chinuit de aşteptare şi nesiguranţă, Moore nu ceru explicaţii grabnice ; nu suferea nici gesturile, nici privirile şi nici cuvintele care trădează nerăbdare. Liniştea lui o linişti şi pe Shirley ; încrederea lui îi readuse încredere.

— Efecte importante pot decurge din cauze mărunte, observă Shirley în vreme ce îşi desfăcea o brăţară de la mînă ; apoi, descheindu-şi mîneca şi suflecînd-o, zise : Uită-te aici, domnule Moore.

Şi arătă un semn pe braţul ei alb — părea o muşcătură adîncă, deşi vindecată : ceva între arsură şi tăietură.

— Asta n-am s-o arăt nici unui om din Briarfield, în afară de dumneata, fiindcă dumneata o poţi privi cu calm.

— Fără îndoială că în semnul ăsta mărunt nu e nimic nemaiauzit ; istoria lui are să explice totul.

— Aşa mărunt cum e, mi-a alungat somnul, m-a făcut să devin nervoasă, slabă şi cam prostănacă ; fiindcă, din pricina acestui semn mărunt, sînt obligată să privesc în viitor la o posibilitate care îşi are spaimele sale.

Mîneca fu lăsată în jos, brăţara aşezată la loc.

— Ştii că mă pui la grea încercare ? întrebă Moore zîmbind. De felul meu sînt un om răbdător, dar acum inima îmi bate mai repede.

— Orice s-o întîmpla, ai să mă ocroteşti, domnule Moore. Ai să-mi acorzi sprijinul prezenţei dumitale de spirit, şi n-ai să mă laşi la discreţia laşilor aţîţaţi ?

— Acum nu fac nici un fel de promisiune. Spune-mi toată povestea, şi pe urmă îmi poţi cere să-ţi făgăduiesc orice doreşti.

— E o poveste foarte scurtă. Într-o zi, acum vreo trei săptămîni, am făcut o plimbare împreună cu Isabella şi Gertrude. Ele au ajuns acasă înaintea mea ; eu rămăsesem în urmă ca să-i spun ceva lui John. După ce m-am despărţit de el, mi-a făcut plăcere să zăbovesc puţin pe alee, unde totul era foarte liniştit şi singuratic ; eram sătulă de trăncăneala cu fetele, şi nu mă grăbeam deloc să le reîntîlnesc. Şi pe cînd şedeam rezemată de stîlpul de la poartă, legănîndu-mă cu nişte gînduri foarte fericite privitoare la viaţa mea din viitor — fiindcă în dimineaţa aceea îmi imaginasem că lucrurile luau o întorsătură de multă vreme dorită de mine...

„Aha ! A, cu Nunnely în seara dinainte !" gîndi Moore în treacăt.

— ...Aud un gîfîit ; un cîine venea în goană pe alee. Cunosc cei mai mulţi dintre cîinii de prin împrejurimi ; era Phoebe, unul dintre copoii domnului Sam Wynne. Biata căţea alerga cu botul în pămînt şi cu limba atîrnînd ; părea rănită şi bătută cumplit. Am chemat-o ; aveam de gînd s-o ademenesc în casă şi să-i dau apă şi mîncare ; eram sigură că fusese chinuită : domnul Sam deseori îşi bate cîinii ca un barbar. Era prea înspăimîntată ca să mă recunoască, şi cînd am încercat s-o mîngîi pe cap, s-a repezit şi m-a înşfăcat de braţ. M-a muşcat pînă la sînge şi pe urmă a fugit mai departe gîfîind. Imediat după aceea a apărut paznicul domnului Wynne, cu puşca în mînă. M-a întrebat dacă nu cumva am văzut un cîine ; i-am spus că am văzut-o pe Phoebe. „Aţi face mai bine să-l legaţi pe Tartar, domnişoară, mi-a spus, şi poruncîţi-le oamenilor dumneavoastră să rămînă în casă ; eu umblu după Phoebe s-o împuşc, şi grăjdarul a plecat pe altă parte. E turbată."

Domnul Moore se lăsă pe spate, în fotoliu, și își încrucișă mîinile pe piept ; domnișoara Keeldar își reluă ghergheful cu bucata pătrată de mătase și continuă să brodeze o coroniță de violete de Parma.

— Și n-ai spus nimănui, n-ai cerut nici un ajutor, nici o îngrijire : n-ai căutat să vii la mine ?

— Am venit pînă la ușa camerei de studiu ; aici mi-a pierit curajul : am preferat să ascund totul.

— De ce ? Ce pot eu dori mai mult pe lume decît să-ți fiu de folos ?

— N-aveam nici un drept.

— E monstruos ! Și n-ai făcut nimic ?

— Ba da : m-am dus direct la spălătorie, unde se calcă mai în tot cursul săptămînii, acum, de cînd cu atîția musafiri în casă. Și în vreme ce femeia era ocupată cu plisatul sau scrobitul, am luat de pe foc un drot și i-am apăsat vîrful înroșit peste rana de pe braț. L-am apăsat adînc, și mi-a cauterizat mica rană. Pe urmă am urcat în camera mea.

— Aș avea curaj să afirm că n-ai scos măcar un geamăt.

— Drept să-ți spun, nici nu știu. Eram grozav de nenorocită. Cred că n-am fost deloc nici tare și nici calmă : în sufletul meu nu era liniște.

— Exista calm în făptura dumitale. Îmi aduc aminte că am ascultat toată vremea, cît a durat prînzul, să aud dacă faci vreo mișcare în camera de deasupra ; dar nu s-a auzit nici cel mai mic zgomot.

— Stăteam la capătul patului, și mă gîndeam ce bine ar fi fost dacă nu m-ar fi mușcat Phoebe.

— Și singură ! Îți place singurătatea.

— Iartă-mă.

— Disprețuiești simpatia celorlalți.

— Crezi, domnule Moore ?

— Avînd o minte atît de pătrunzătoare, trebuie să te simți mai presus de orice ajutor, de orice sfat, de societate.

— Așa să fie — dacă îți face plăcere.

Și zîmbi. Continuă să brodeze, repede și cu grijă ; dar genele începură să-i tremure, pe urmă lucira, apoi o lacrimă se desprinse de pe ele.

Domnul Moore se aplecă peste birou, își mișcă jilțul și își schimbă atitudinea. Și întrebă, avînd în glas un ton deosebit, suav :

— Dacă nu e așa, atunci cum este ?

— Nu știu.

— Ba știi, dar nu vrei să vorbești : totul trebuie să rămînă zăvorit în mintea dumitale.

— Fiindcă nu merită să fie împărtășit și altora.

— Fiindcă nimeni nu poate oferi prețul ridicat pe care-l pretinzi pentru încredere. Nimeni nu e îndeajuns de bogat ca s-o poată cumpăra. Nimeni nu posedă atîta onoare, inteligență, putere cîtă aștepți de la un sfătuitor. Nu există în Anglia vreun umăr demn să-ți așezi mîna pe el căutînd sprijin — cu atît mai puțin un piept căruia să-i îngădui a fi reazim de odihnă pentru capul dumitale. Bineînțeles că trebuie să trăiești singură.

— *Pot* să trăiesc singură, dacă va fi nevoie. Dar întrebarea nu e cum să trăiești — ci cum să mori singur. Asta mă tulbură în chip tot mai cumplit.

— Începi să te temi de efectele virusului... ? Simți încă de pe acum o amenințare vagă, un sfîrșit îngrozitor... ?

Shirley plecă fruntea.

— Ești foarte speriată și feminină...

— Acum două minute mi-ai făcut complimente cu privire la mintea mea pătrunzătoare.

— Ești foarte feminină. Dacă întreaga poveste ar fi fost cercetată și discutată la rece, s-ar fi văzut că nu te amenință nici un fel de primejdie de moarte — de asta sînt convins.

— Amin ! Aș vrea foarte mult să trăiesc — cu voia lui Dumnezeu. Mi-am dat seama că viața e dulce.

— Cum ar putea să fie altfel decît dulce cînd ești înzestrată cu asemenea daruri și asemenea fire ? Chiar într-adevăr te aștepți să te îmbolnăvești de hidrofobie și să mori de turbare ?

— Mă *aștept*, și mi-a fost *teamă* de asta. În clipa de față, nu mă mai tem de nimic.

— Nici eu, în ceea ce te privește. Mă îndoiesc că cea mai mică particulă de virus ți-a pătruns în sînge ; și chiar dacă ar fi pătruns, îngăduie-mi să te asigur că — tînără, sănătoasă, fără urmă de vreo slăbiciune, cum ești — n-are să se întîmple nimic rău. În afară de asta, mă întreb dacă biata cățea era într-adevr turbată. Eu cred că nu.

— Să nu spui nimănui că m-a mușcat.

— De ce aș spune, cînd cred că mușcătura a fost la fel de inofensivă ca o tăietură cu briceagul ăsta. Fii liniștită : *eu* sînt liniștit, deși țin la viața dumitale la fel de mult cum țin la sorții mei de a obține fericirea în eternitate. Înalță capul.

— De ce, domnule Moore ?

— Vreau să văd dacă te-ai înveselit. Lasă lucrul jos și înalță capul.

— Da.

— Uită-te la mine. Mulțumesc ! S-a risipit norul ?

— Nu mai simt nici o teamă.

— Ți-a revenit sufletul la obișnuita lui stare radioasă ?

— Sînt foarte mulțumită ; dar acum vreau promisiunea aceea.

— Poruncește !

— Știi, în cazul cînd răul de care *mi-a* fost teamă s-ar produce, atunci m-ar ucide prin sufocare. Nu e cazul să zîmbești : așa are să facă — așa se întîmplă totdeauna. Unchiul are să fie copleșit de groază, de slăbiciune, de pripeală ; și asta ar fi singura idee ce i-ar veni în minte.

Nimeni din casa asta n-are să-și păstreze sîngele rece în afară de dumneata ; așa că promite-mi să mă ocrotești — să nu-l lași pe domnul Sympson să se apropie de mine — nici pe Henry, ca să nu-i fac vreun rău. Și să iei seama — *ia seama* să ai grijă să te păzești și dumneata ; dar dumitale n-am să-ți fac nici un rău, știu eu bine că nu. Să încui ușa camerei ca să nu vină doctorii — dă-i afară, dacă pătrund înăuntru. Să nu-i lași nici pe tînărul și nici pe bătrînul MacTurk să mă atingă ; și nici pe domnul Greaves, colegul lor ; iar la urmă, dacă am să fac prea mult rău, dă-mi un narcotic puternic : o doză de laudanum atît de mare, încît să nu mai încapă nici o îndoială. *Promite-mi că așa ai să faci.*

Moore se ridică de la birou și își îngădui o pauză, în care timp făcu cîteva tururi prin cameră. Apoi se opri în fața jilțului unde ședea Shirley, se aplecă asupra ei și rosti cu o voce joasă și gravă :

— Îți promit tot ce mi-ai cerut — fără comentarii, fără rezerve.

— Dacă e nevoie de ajutor femeiesc, cheam-o pe menajera mea, doamna Gill ; ea să-mi facă cele cuvenite, dacă mor. Ține la mine. M-a înșelat mereu și mereu, iar eu mereu și mereu am iertat-o. Acum mă iubește, și nu m-ar mai înșela cu un capăt de ață ; încrederea a făcut-o să fie cinstită ; îngăduința i-a îmbunat sufletul. Astăzi pot avea încredere în cinstea, în curajul și în afecțiunea ei. Cheam-o pe ea ; dar ai grijă ca buna mea mătușă și sfioasele mele verișoare să stea deoparte. Promite-mi încă o dată.

— Promit.

— De cîtă bunătate poți fi în stare ! spuse Shirley, înălțînd capul și privindu-l așa cum stătea aplecat asupra ei.

Îi zîmbi.

— Crezi ? Și asta îți dă curaj ?

— Foarte mult.

— Am să fiu alături de dumneata — numai eu și doamna Gill — oricînd și în orice grea încercare unde va fi nevoie de calm și dăruire. Nici o mînă aspră sau lașă nu are să se poată amesteca.
— Mă crezi copilăroasă ?
— Da.
— O ! Mă disprețuiești.
— Oare disprețuim copiii ?
— De fapt, domnule Moore, nu sînt nici atît de tare, nici atît de mîndră de puterile mele, pe cît își închipuie lumea ; nici indiferentă față de simpatia altora ; dar cînd am o durere, mi-e teamă s-o împărtășesc celor la care țin, pentru ca nu cumva să le aduc vreo supărare ; iar față de cei ce-mi sînt indiferenți, nu mă pot înjosi pînă la a mă plînge. La urma urmei, n-ar trebui să mă mustri sub cuvînt că aș fi copilăroasă ; fiindcă în cazul cînd ai fi tot atît de nefericit cum am fost eu în ultimele trei săptămîni, și dumneata ai simți nevoia unui prieten.
— Toți simțim nevoia unui prieten, nu-i așa ?
— Toți cei care avem și ceva bun în firea noastră.
— Da, uite, o ai pe Caroline Helstone.
— Da... Și dumneata îl ai pe domnul Hall.
— Da... Doamna Pryor e o femeie bună și înțeleaptă ; îți poate da un sfat atunci cînd ai nevoie de el.
— La rîndul dumitale, îl ai pe Robert, care ți-e frate.
— Pentru un soi de necazuri te poți oricînd sprijini pe cuviosul reverend Matthewson Helstone ; pentru altele te poți încrede în Hiram Yorke, Esq. Amîndoi bătrînii țin la dumneata.
— N-am văzut-o pe doamna Yorke purtîndu-se atît de matern cu nici un alt tînăr în afară de dumneata. Nu știu cum de i-ai cîștigat inima ; dar față de dumneata e mai duioasă decît față de proprii ei fii. Pe urmă, o ai pe sora dumitale, Hortense.
— S-ar părea că nici unul dintre noi nu sîntem în suferință.

— Așa se pare.
— Cît de recunoscători ar trebui să fim !
— Da.
— Cît de mulțumiți !
— Da.
— În ce mă privește, în clipa de față sînt aproape mulțumit și foarte recunoscător. Recunoștința este un simțămînt divin ; îți umple inima, fără să o ardă ; o încălzește, dar nu pînă la febră. Îmi place să gust fericirea pe îndelete ; dacă o înfulec în grabă, nu-i mai simt gustul.
Stînd mai departe sprijinit de spătarul jilțului ocupat de domnișoara Keeldar, Moore privea mișcările rapide ale degetelor și cununița verde și purpurie ce creștea sub ele. După o pauză prelungită, întrebă din nou :
— Și umbra aceea s-a risipit *cu totul* ?
— În întregime. Cum *eram* cu două ceasuri în urmă și cum *sînt* acum reprezintă două stări deosebite ale existenței. Eu cred, domnule Moore, că necazurile și temerile nutrite în tăcere cresc la fel cum creșteau copiii Titanilor.
— Și n-ai să mai păstrezi în tăcere asemenea sentimente ?
— Nu, dacă voi avea curaj să vorbesc.
— Cînd vorbești de *curaj* la ce faci aluzie, adică față de cine să ai curaj ?
— Față de dumneata.
— De ce tocmai față de mine ?
— Din pricina sobrietății și sfioșeniei dumitale.
— Pentru ce sînt sobru și sfios ?
— Pentru că ești mîndru.
— Și pentru ce sînt mîndru ?
— Aș vrea și eu să știu ; nu vrei să fii atît de bun să-mi spui ?
— Una dintre pricini, poate, e aceea că sînt sărac ; sărăcia și mîndria fac deseori casă bună.

— Asta e o pricină tare drăguță ; aș fi încîntată să descopăr încă una în stare să stea cu cinste alături de asta. Găsește-i pereche turturelii ăsteia, domnule Moore.

— Numaidecît. Ce-ai zice dacă am însoți sobra Sărăcie cu multicolorul Capriciu ?

— Ești cumva capricios ?

— *Dumneata* ești.

— Calomnie. Sînt încremenită ca o stîncă, nemișcată ca Steaua Polară.

— Stau și mă uit, la o oarecare oră matinală a zilei, și văd un curcubeu superb, fără cusur, strălucitor de promisiuni, răspîndind splendoare peste înnouratul acoperămînt al vieții. La un ceas după aceea, mă uit din nou : jumătate din superbul arc a dispărut, iar restul s-a estompat. Ceva mai tîrziu, cerul întunecat neagă că ar fi purtat vreodată un atît de binefăcător simbol al speranței.

— Da, domnule Moore, ar trebui să lupți împotriva unor asemenea schimbări năzuroase ; sînt păcatul dumitale cel mai de seamă. Omul nu știe niciodată cum să te ia.

— Domnișoară Keeldar, am avut cîndva — vreme de doi ani — o elevă pe care am îndrăgit-o foarte mult. Henry mi-e drag, dar ea îmi era și mai dragă. Henry nu îmi face niciodată necazuri ; ea — știi — ea îmi făcea. Cred că mă necăjea douăzeci și trei de ore din douăzeci și patru...

— Nu stătea niciodată împreună cu dumneata mai mult de trei ore, sau cel mult șase deodată.

— Uneori îmi vărsa ceaiul din ceașcă și îmi fura mîncarea din farfurie. Și cînd m-a lăsat nemîncat o zi întreagă (și asta nu mi-a convenit deloc, fiindcă sînt un om obișnuit să mă așed la masă cu oarecare bucurie și să acord importanța cuvenită savurării cumpătate a unei băuturi)...

— Știu că-i așa. Cunosc ce fel de mese îți plac cel mai mult — și asta cît se poate de bine. Știu cu precizie ce mîncăruri preferi...

— Îmi fura mîncărurile acelea gustoase și, pe deasupra, m-a mai și prostit. Îmi place să dorm bine. În zilele mele liniștite, cînd sînt de capul meu, niciodată nu mă cert cu noaptea că e prea lungă, și nici nu-mi blestem patul pentru că ar avea spini. Și ea a schimbat toate astea.

— Domnule Moore...

— Și răpindu-mi liniștea sufletească și savoarea vieții, s-a luat pe sine din preajma mea ; cu sînge rece — exact ca și cînd, după plecarea ei, lumea ar fi putut rămîne pentru mine întru totul aceeași. Știam că odată și odată am s-o reîntîlnesc. Și la capătul a doi ani, s-a întîmplat să ne întîlnim din nou, chiar sub acoperișul ei, acolo unde era stăpînă. Dumneata cum socotești că s-a purtat cu mine, domnișoară Keeldar ?

— Ca una care a știut cum să folosească cele învățate de la dumneata.

— M-a întîmpinat cu aroganță : a întins între noi o distanță cît mai mare, m-a ținut la depărtare prin gesturi rezervate, prin priviri acordate rareori și cu toată indiferența, prin cuvinte senin-politicoase.

— A fost o elevă excelentă ! Cînd te-a văzut pe dumneata distant, a știut să se retragă numaidecît. Te rog, sir, admiră în trufia ei un pas înainte făcut cu grijă, o perfecționare a răcelii dumitale.

— Conștiința, onoarea și cea mai tiranică obligație m-au tîrît din preajma ei și m-au ținut departe, pus în cele mai grele fiare. Ea era liberă ; ar fi putut fi îndurătoare.

— Niciodată liberă să facă vreun compromis cu propria-i demnitate ; să insiste după ce a fost ocolită.

— Atunci înseamnă că n-a fost consecventă ; la fel ca înainte, a trezit iluzii deșarte. Cînd credeam că am izbutit să mă hotărăsc a nu mai vedea în persoana ei decît o străină arogantă, tocmai atunci îmi arăta pe neașteptate o asemenea imagine de simplitate drăgăstoasă — mă încălzea cu o asemenea strălucire de simpatie reînviată,

mă bucura cu cîte o oră de conversație atît de calmă, veselă și binevoitoare — încît nu-mi mai puteam închide inima pentru a nu lăsa să pătrundă imaginea ei, tot așa cum nu puteam să închid ușa aceea pentru a-i evita prezența. Explică-mi de ce mă chinuia astfel.

— Nu putea îndura să fie cu totul alungată ; și pe urmă îi trecea din cînd în cînd prin minte, în cîte o zi rece și umedă, că în camera de studiu nu e o atmosferă plăcută, iar atunci socotea de datoria ei să vină și să vadă dacă dumneata și Henry ați făcut destul foc ; și o dată ajunsă acolo, îi plăcea să rămînă.

— Dar n-ar fi trebuit să fie nestatornică ; dacă tot venea, trebuia să vină mai des.

— Există și ceva ce se cheamă indiscreție.

— Mîine n-ai să mai fii așa cum ești astăzi.

— Nu știu. Dumneata ai să fii ?

— Eu nu sînt nebun, preanobilă Berenice ! Putem acorda o zi visărilor, dar în cea următoare se cade să ne trezim ; iar eu am să mă trezesc cu bună știință în dimineața în care ai să te cununi cu Sir Philip Nunnely. Focul ne luminează pe amîndoi, și face să ne vedem foarte limpede în oglindă, domnișoară Keeldar ; și m-am uitat la imaginea de acolo în tot timpul cît am vorbit. Privește ! Cîtă deosebire între chipul dumitale și al meu ! — Arăt bătrîn pentru treizeci de ani !

— Ești așa de solemn ; ai sprîncenele atît de încruntate ; ești palid la față. Niciodată nu m-am gîndit la dumneata ca la un bărbat tînăr, nici ca la fratele mai mic al lui Robert.

— Nu ? Așa credeam și eu. Închipuiește-ți chipul frumos și cu trăsături limpezi al lui Robert privind peste umărul meu. Imaginea asta nu scoate în relief cu putere tiparul comun al trăsăturilor mele greoaie ? Auzi ! Tresări. De-o jumătate de oră tot aștept să aud sunetul ăsta.

Suna clopoțelul care anunța masa de prînz și Shirley se ridică de pe scaun.

— Domnule Moore, spuse în vreme ce își strîngea lucrul, ai mai primit în ultima vreme vreo veste de la fratele dumitale ? Știi cumva ce înseamnă șederea asta atît de prelungită la Londra ? Pomenește cumva despre întoarcere ?

— Pomenește de întoarcere ; dar care e pricina absenței ăsteia atît de îndelungate, n-aș putea să spun. Ca să vorbesc deschis, credeam că nimeni în Yorkshire nu știe mai bine decît dumneata însăți de ce ezită să se întoarcă la el acasă.

O umbră roșietică trecu peste obrazul domnișoarei Keeldar.

— Scrie-i și spune-i să revină cît mai repede. Știu că nu e cîtuși de puțin lipsă de tact în faptul că și-a prelungit așa de mult absența ; e foarte potrivit să oprească fabrica într-o vreme cînd comerțul merge atît de prost ; dar nu trebuie să părăsească ținutul.

— Știu, răspunse Louis, că în seara dinaintea plecării ați stat mult de vorbă împreună, iar după aceea l-am văzut plecînd de la Fieldhead. I-am citit pe chip, sau am *încercat* să-i citesc. S-a întors cu spatele. Am ghicit atunci că va lipsi mai multă vreme. Niște degete frumoase și gingașe au minunatul dar de a spulbera mîndria fragilă a unui bărbat. Bănuiesc că Robert a avut prea mare încredere în frumusețea lui bărbătească și în prestanța lui înnăscută. Sînt mult mai avantajați aceia care, fiind lipsiți de calități deosebite, n-au cum să se lase înșelați de iluzii. Dar am să-i scriu și am să-i spun că îl sfătuiești să se întoarcă.

— Nu-i scrie că *eu* îl sfătuiesc să se întoarcă, ci că ar fi bine dacă s-ar întoarce.

Clopoțelul chemă a doua oară, și domnișoara Keeldar îi dădu ascultare.

CAPITOLUL XXIX

LOUIS MOORE

Louis Moore era învățat cu o viață liniștită. Fiind un bărbat liniștit, o suporta mai bine decît ar fi suportat-o majoritatea bărbaților ; avînd o lume întreagă în propria sa minte și propria sa inimă, îndura cu multă răbdare limitarea la un colț strîmt și pașnic al lumii reale.

Ce adîncă pace domnește la Fieldhead în seara asta ! Toți ceilalți în afară de Moore — domnișoara Keeldar, întreaga familie Sympson, chiar și Henry — au plecat la Nunnely. Sir Philip i-a invitat acolo ; dorea să le facă tuturor cunoștință cu mama și surorile sale, aflate acum la Priory. Fiind un gentleman atît de amabil, îl invitase și pe preceptor ; însă preceptorul mult mai bucuros ar fi acceptat o întîlnire cu stafia contelui de Huntinghdon [1] și o ceată de măscărici ursuzi de-ai lui sub baldachinul celui mai frunzos, întunecat și bătrîn stejar din pădurea Nunnely. Da, mai curînd ar fi aranjat o întîlnire cu stafia unei starețe, ori cu o călugăriță de ceață palidă, printre rămășițele umede năpădite de buruieni ale ruinatului lor sanctuar ce putrezea în adîncurile pădurii. Louis Moore tînjește să aibă în noaptea asta ceva lîngă el, dar nu pe baronetul cu caș la gură, nici pe binevoitoarea dar rigida lui mamă, nici surorile de neam mare, nici pe vreunul dintre Sympsoni.

Nu e o noapte liniștită ; echinoxul încă se face simțit prin zvîcniri ale vîntului. Ploile puternice din timpul zilei s-au domolit ; uriașul nor stingher se sparge și se rostogolește departe pe ceruri, dar nu lunecînd și lăsînd în urma sa o mare de safire, ci aruncîndu-se zgomotos înaintea unei necontenite, răsunătoare, năvalnice furtuni

[1] Personaj din romanul *Arendașul de la Wildfell Hall* de Anne Brontë.

pe clar de lună. Luna domnește cu slavă, bucuroasă de vijelie : atît de bucuroasă de parcă ea însăși s-ar supune cu dragoste înverșunatelor ei mîngîieri. Nici un Endimion [1] nu-și va admira zeița în astă-noapte ; nu se află turme ieșite pe coastele munților ; și e bine așa, fiindcă în astă-noapte îl întîmpină cu dragoste pe Eol [2].

Stînd în camera de studiu, Moore auzea vuietul furtunii ce se înverșuna împotriva frontonului celuilalt și da roată către fațada holului. Capătul unde se afla el era adăpostit. Dar Louis Moore nu dorea adăpost ; nu dorea sunete potolite și o așezare ferită.

— Toate saloanele sînt goale, spuse. Mi s-a făcut silă de celula asta.

O[illegible] și se duse acolo unde ferestrele cu canaturi, mai mari și mai libere decît ferestrele zăbrelite și umbrite de ramuri ale camerei sale, lăsau să treacă în voie întunecimea albăstruie, sclipirile argintii, tabloul unduios și rotitor al cerului nopții de toamnă. Nu avea luminare ; nu era nevoie nici de lămpi și nici de foc : bogatele și curatele revărsări de lumină ale lunii, deși schimbătoare și scrijelite de nori, se prelingeau peste podele și peste pereți.

Moore rătăcește prin toate încăperile ; pare că din salon în salon urmărește o nălucă. În salonul lambrisat se oprește ; aici nu e atîta răcoare și atîta rafinament ca în alte părți ; aici e foc : căminul e fierbinte și tăciunii mai sclipesc de sub cenușă, cu căldură intensă și lucire limpede ; lîngă covor e o măsuță de lucru, o casetă pe ea, un jilț alături.

O fi vedenia urmărită de Moore șezînd în acel jilț ? Dacă l-ai vedea cum stă dinaintea lui, ai crede că da. Un atît de mare interes îi strălucește în ochi, atît de elocventă îi este expresia feței, încît s-ar zice că în singurătă-

[1] În mitologie, un tînăr păstor iubit de Selene (Luna) și pe care zeița îl adormea ca să nu-i poată simți mîngîierile.

[2] Zeul vînturilor, în mitologia elină.

ţile acestei case şi-a găsit un tovarăş viu şi se pregăteşte să stea de vorbă cu el.

Face şi descoperiri. Un săculeţ, un mic săculeţ de saten e agăţat pe spătarul jilţului. Caseta e deschisă, cheile sînt în broască ; o pecete drăguţă, un creion de argint, cîteva fructe roşii şi coapte pe o frunză verde, o măunşă mică, delicată, curată — aceste nimicuri decorează şi în acelaşi timp răvăşesc locul unde se află. Într-o imagine ordinea ascunde detaliile ; le scoate pe toate, rînduite, din cîmpul atenţiei ; dar detaliile sînt cele care dau farmec.

Moore vorbi.

„Urmele ei. A trecut pe aici — nepăsătoare, fermecătoare fiinţă ! — a fost chemată în grabă, fără îndoială, şi a uitat să se mai întoarcă şi să le pună la locul lor. De ce pînă şi urmele paşilor îi sînt încîntătoare ? De unde a luat darul de a nu băga în seamă oamenii, fără să jignească vreodată ? La ea poţi găsi oricînd pricină de mustrare, dar mustrarea nu-ţi iscă niciodată amărăciune în suflet ; iar pentru iubitul sau bărbatul ei, dojana, după ce se va fi stins puţintel în cuvinte, i se va topi pe buze transformîndu-se în sărut. Mai bine să petreci o jumătate de oră cu ea în mustrări, decît o zi întreagă admirînd sau lăudînd orice altă femeie de pe lume. Am început să bombănesc ? — vorbesc singur ? Încetează !"

Şi încetă. Rămase cufundat în gînduri ; şi pe urmă făcu mici pregătiri ca să-şi petreacă seara în tihnă.

Trase perdelele peste ferestrele largi şi regina Lună ; îndepărtă vederii Suverana, Curtea şi Armatele stelare ; înteţi din nou focul încă fierbinte dar pe cale să se stingă ; aprinse una dintre cele două lumînări aflate pe masă ; puse un scaun în faţa celui de lîngă măsuţa de lucru, apoi se aşeză în el. Următorul gest fu să scoată din buzunar un carnet mic şi gros, cu foile albe ; să dea la iveală un creion ; şi să înceapă a scrie cu litere înghesuite şi greu de descifrat. Orice ar fi, apropie-te, cititorule ; nu te ruşina : apleacă-te fără teamă peste umărul lui şi citeşte pe măsură ce el îşi aşterne mîzgălitura pe hîrtie.

„Sînt ceasurile nouă ; n-am nici o îndoială, trăsura n-o să se întoarcă înainte de unsprezece. Pînă atunci a mea e toată libertatea ; pînă atunci pot să-i ocup camera ; să stau în faţa jilţului ei ; să-mi sprijin cotul de masa ei ; să păstrez în jurul meu nimicuri ce-mi aduc aminte de ea."

„Odinioară îmi cam plăcea Singurătatea — mi-o închipuiam ca pe o nimfă oarecum liniştită şi gravă, dar de mare frumuseţe ; o Oreadă venită către mine dinspre trecătorile munţilor ; din ceţurile albăstrii ale colinelor îi erau alcătuite veşmintele, iar răsuflarea îi pornea din adierile lor răcoroase ; şi pe chip i se vădea, de asemeni, mare parte din solemna lor frumuseţe. Cîndva puteam să-i fac cu seninătate curte şi să-mi simt inima uşoară dacă o înduplecam să asculte — cu totul mută dar maiestuoasă."

„Dar de cînd am chemat-o pe S. în camera de studiu, iar ea a venit şi a stat atît de aproape de mine ; de cînd şi-a deschis sufletul în faţa mea şi mi-a arătat ce-o tulbură — mi-a cerut ocrotire — a făcut apel la puterile mele ; din ceasul acela urăsc Singurătatea. Abstracţie de gheaţă, schelet fără de carne — fiică — mamă — şi însoţitoare a Morţii !"

„Ce plăcut e să scriu despre ceva ce e apropiat şi scump ca înseşi adîncurile inimii mele ; nimeni nu mă poate lipsi de carneţelul ăsta, şi cu ajutorul creionului îi pot spune tot ce vreau — tot ce nu îndrăznesc a rosti în faţa nici unei fiinţe vii — tot ce nu îndrăznesc a *gîndi* cu glas tare."

„Din seara aceea aproape că nu ne-am mai văzut. O dată, pe cînd eram singur în salon şi căutam o carte de-a lui Henry, a intrat, îmbrăcată pentru un concert de la Stilbro'". Timiditatea — timiditatea *ei*, nu a mea — a întins între noi un văl de argint. Multe oi fi auzit şi

citit cu despre «sfioșenia fetelor» ; dar, folosite la locul cuvenit și nu la întîmplare, cuvintele acestea sînt cuvinte adevărate și potrivite ; cînd s-a îndreptat către fereastră, după ce în mod tăcut dar plin de grație dăduse semn că mă recunoscuse, în gîndul meu nu o puteam numi altfel decît «fecioară imaculată» : Îmi apărea vederii înveșmîntată în gingașă splendoare și aureolată de sfioșenie copilărească. Fiind unul dintre oamenii cei mai comuni, s-ar putea să fiu și unul dintre cei mai înfumurați ; dar adevărul adevărat este că acea sfială mi-a prilejuit o încîntătoare emoție ; mi-a măgulit cele mai alese senzații. Aș avea îndrăzneala să spun că arătam ca un prostănac ; am trăit clipe paradisiace atunci cînd am văzut cum își îndepărtează privirile *ei* de privirile *mele,* și cum își întoarce încetișor capul ca să-și ascundă roșeața obrajilor."

„Știu că astea sînt vorbe de visător — vorbele unui nebun exaltat și romantic ; da, e adevărat, *visez* și *voi mai* visa din cînd în cînd ; iar dacă ea a insuflat idei romanțioase prozaicei mele compuneri, ce-aș putea eu face ?"

„Ce copil e uneori ! Cît e de simplă și neștiutoare ! O văd și acum, privindu-mă direct în față și implorîndu-mă să stau în calea celorlalți, să nu-i las s-o sufoce, să fiu stăpîn pe mine și să-i dau un narcotic puternic ; o văd cum îmi mărturisește că nu e atît de îngîmfată, nici atît de indiferentă față de simpatie cum o socoate lumea ; văd cum de pe gene i se desprindea lacrima aceea tainică. Spunea că o cred copilăroasă — și așa o credeam. Își închipuia că o disprețuiesc. S-o disprețuiesc ! a fost nespus de fermecător să mă simt dintr-o dată aproape și mai presus de ea ; să-mi dau seama că am un drept firesc și puterea de a o sprijini, așa cum un bărbat și-ar sprijini soața."

„Îi ador desăvîrșirile ; dar defectele, sau cel puțin slăbiciunile ei, sînt acelea care o apropie de mine — care o fac să mi se cuibărească în inimă — care o învăluiesc

în dragostea mea — iar asta dintr-o pricină cum nu se poate mai egoistă, dar profund firească ; defectele acestea sînt trepte ce-mi îngăduie să urc pînă la a căpăta ascendență asupra ei. Dacă ar păși pe o înălțime artificială și lină, fără nici un fel de opreliști, cu ce s-ar mai putea lăuda piciorul ? Tocmai înălțimile naturale, cu prăpăstiile și piedicile lor de mușchi alunecos sînt acelea care ispitesc pe cățărător, și al căror pisc îți oferă bucurie cînd l-ai atins."

„Să lăsăm metaforele ! vederea ei îmi încîntă ochiul ; îmi insuflă viață ; dacă aș fi rege și ea slujnica ce-mi mătură scările palatului — chiar și prin întreagă această distanță ce ne-ar despărți — privirea mea i-ar recunoaște calitățile ; din pricina ei bătăile inimii mi s-ar înteți, deși prăpastia de netrecut ar face cunoștința imposibilă. Dacă aș fi un nobil, iar ea slujnica mea, tot mi-ar fi cu neputință să n-o îndrăgesc pe acea Shirley. Să o lipsim de educația primită — să o lipsim de podoabe, de eleganta ei îmbrăcăminte — de toate avantajele exterioare — de orice grație, în afară de aceea de neînlăturat a armoniilor trupului ; și să mi se arate pe pragul unei cocioabe, îmbrăcată într-o rochie de pînză ; iar de acolo să-mi ofere o gură de apă, cu zîmbetul acela — cu aceeași caldă bunăvoință cu care acum își împarte seniorială ospitalitate — și tot aș îndrăgi-o. Aș dori să rămîn acolo un ceas ; aș tînji să stau de vorbă cu acea țărăncuță. Nu aș simți ceea ce simt *acum,* nu aș afla în preajma ei nimic divin ; însă ori de cîte ori aș întîlni în cale tînăra țărăncuță, mi-ar face plăcere — ori de cîte ori ne-am despărți, aș pleca plin de regrete."

„Ce neglijență condamnabilă, să-și lase deschisă caseta unde știu că are bani ! În broască atîrnă toate cheile ei, pînă și ale casetei de bijuterii. În săculețul de satin văd că se află o pungă ; ciucurii din mărgele de argint atîrnă în afară. Asemenea spectacol l-ar scoate din fire pe fratele meu Robert ; la fel s-ar întîmpla cu toate micile ei greșeli,

fiindcă știu că fiecare dintre ele ar fi pentru Robert pricină de enervare ; dacă pe mine mă necăjesc, atunci e vorba de un necaz cum nu se poate mai plăcut ; orice greșeală de-a ei e pentru mine o desfătare, iar dacă am sta mereu împreună, știu că n-ar fi zgîrcită în a-mi dărui bucurii. N-ar face decît să-mi dea ceva de lucru, ceva să corectez : subiect pentru mustrările mele de preceptor. Pe Henry niciodată nu îl cert : niciodată nu mă simt dispus s-o fac ; dacă greșește cumva — și asta se întîmplă foarte rar, dragul de el ! — un cuvînt este de ajuns ; de cele mai multe ori mă mulțumesc să clatin din cap ; dar în clipa cînd dau cu ochii de acea *minois mutin* [1] a ei, cuvinte de mustrare blîndă mi se îngrămădesc pe buze ; dintr-un taciturn, cred că are să mă preschimbe în vorbăreț. De unde vine bucuria ce o trăiesc prin acele vorbe ? Uneori mă minunez și eu singur ; cu cît mai *crânes, malignes, taquines* [2] îi sînt reacțiile, ca urmare a prilejurilor mai evidente de dezaprobare ce mi le oferă, cu atît mai multă înfrigurare o caut, cu atît mai mult o îndrăgesc. Niciodată nu e mai dezlănțuită decît atunci cînd își pune costumul de călărie ; niciodată mai supusă decît atunci cînd se întoarce mîndră cu Zoe, după ce s-au luat la întrecere cu vîntul pe coline. Și mărturisesc — acestei pagini mute o pot mărturisi — că am așteptat în curte o oră întreagă norocul de a fi martor la întoarcere și încîntătorul prilej de a o primi în brațele mele cînd cobora din șa. Am băgat de seamă (și din nou, numai față de această pagină aș menționa-o) că niciodată nu îngăduie vreunui alt bărbat în afară de mine s-o ajute la descălecat. Am văzut-o refuzînd politicos ajutorul lui Sir Philip Nunnely ; și e totdeauna nespus de binevoitoare față de tînărul ei baronet ; nespus de atentă față de sentimentele lui gingașe — ce să mai vorbim ? — și chiar față de atît de delicatul său amor-

[1] Chipușor răzvrătit (fr.).
[2] Mîndre, răutăcioase, ironice (fr.).

propriu ; am văzut cu cîtă aroganță respingea ajutorul lui Sam Wynne. Acum știu — inima o știe, fiindcă a simțit-o — că se bizuie pe mine fără vreo ezitare ; oare e convinsă cît se bucură puterile mele de cîte ori pot s-o slujească ? Nu sînt robul ei — o spun ritos — dar talentele mi se adună în jurul frumuseții ei ca spiritele în jurul strălucirii Soarelui. Toate cunoștințele, toată înțelepciunea, întreaga-mi stăpînire de sine, toate puterile mele, în fața ei stau și așteaptă cu umilință o însărcinare. Și cît de fericite sînt atunci cînd o primesc ! Cîtă bucurie culeg din muncile la care sînt supuse. Oare ea știe ?"

„Am spus că e neglijentă ; e cu totul remarcabil faptul că neglijența asta nu-i umbrește niciodată rafinamentul : și într-adevăr, tocmai prin această fierăstruică din firea ei pot fi văzute și recunoscute existența, profunzimea și autenticitatea pomenitului rafinament ; uneori slăbiciuni și infirmități sînt acoperite de un noian de podoabe ; cu ajutorul unei mîneci meșteșugit făcute se poate arăta un braț rotund și frumos. Am văzut și am umblat cu multe dintre lucrurile ei, fiindcă deseori le rătăcește. Dar niciodată n-am dat peste ceva care să nu dezvăluie o adevărată lady ; nimic pătat, nimic josnic ; într-un anume sens e tot atît de scrupuloasă pe cît este, în altul, de necugetată ; de-ar fi fost fată de țăran, s-ar fi purtat totdeauna dichisită și curată. Uite pielea imaculată a acestei mici mănuși de seară — sau satinul gingaș fără o pată din care e făcut săculețul !"

„Cîtă deosebire există între S. și acest giuvaer minunat de C. H. ! Caroline, îmi închipui, este însăși icoana punctualității fără greș și a preciziei încîntătoare ; s-ar potrivi de minune obiceiurilor casnice ale unei exigente rude de-ale mele ; e-atît de gingașă, de îndemînatică, de demodată, ageră și liniștită ; toate le face într-o clipă, toate-s la locul lor precis ; s-ar potrivi cu Robert ; dar *eu*, ce-aș putea eu face cu o ființă aproape perfectă ? *Ea* e pe

potriva mea ; la fel ca mine de săracă ; este desigur drăguță, are un cap ce-ți amintește de Rafael ; Rafael în trăsături, pe de-a întregul englezoaică în expresie ; grație și puritate cu totul insulare ; dar unde ai putea să afli ceva de schimbat, ceva de îndurat, vreun motiv de mustrare, vreo pricină de îngrijorare ? Așa este ea, ca o lăcrămioară, lipsită de culori, dar fără să aibă nevoie de culoare. Ce schimbare i-ar putea spori calitățile ? Ce penel ar îndrăzni să intervină ? Iubita *mea*, dacă voi avea vreuna cîndva, va trebui să se asemene mai mult cu trandafirul ; să fie o desfătare dulce și plină de viață, străjuită de primejdia spinilor. Nevasta *mea*, dacă mă voi însura vreodată, va trebui ca din cînd în cînd să-mi ațîțe cu cîte o împunsătură făptura greoaie ; va trebui să găsească întrebuințare pentru masiva cantitate de răbdare a bărbatului ei. N-am fost făcut un om atît de răbdător ca să fiu împerecheat cu o mielușea ; aș afla o răspundere mult mai prilenică firii mele dacă mi s-ar da pe seamă o făptură din neamul leilor ori al leoparzilor. Îmi plac puține lucruri dulci, dacă nu sînt totodată și picante ; puține lucruri strălucitoare, dacă nu sînt în același timp și fierbinți. Îmi plac zilele verii, al căror soare face fructele să se rumenească și grînele să dea în pîrg gălbui. Frumusețea nu e niciodată atît de cuceritoare ca atunci cînd, dacă o sîcîi, se întoarce asupră-mi cu mînie. Fascinația nu e niciodată mai copleșitoare decît atunci cînd, întărîtată și pe jumătate furioasă, amenință să se preschimbe în cruzime. Teamă mi-e că m-aș plictisi de muta și monotona nevinovăție a mielului ; n-ar trece mult și m-aș simți povară pentru porumbița care ar cloci în cuib și niciodată nu mi s-ar zbate în piept ; dar îndurarea mea s-ar înălța pe culmile fericirii dacă ar trebui să potolesc zbaterile și să îndrum eforturile nedomolitului erete. În stăpînirea instinctelor sălbatice ale celei mai

nesupuse *bête fauve* [1], puterile mele ar afla un adevărat ospăț."

„O, tu, discipola mea ! O, fermecată Peri[2] ! Ești prea răzvrătită pentru a merita raiul — prea nevinovată pentru a fi aruncată în iad ! Niciodată nu putea-voi să fac mai mult decît să te văd, să mă închin ție, și să mă rog pentru tine. Vai ! Știind bine că ți-aș putea aduce fericirea, fi-mi-va oare soarta să privesc cum treci în stăpînirea celor ce nu au această putere ?"

„Oricît de protector va fi brațul — dacă e slab nu va izbuti s-o încovoaie pe Shirley ; și ea trebuie încovoiată. Nu va izbuti să o încline, și ea trebuie înclinată."

„Ia seama, Sir Philip Nunnely ! Nu o văd niciodată pășind ori șezînd alături de dumneata, cu buzele strînse ori cu sprîncenele încruntate, în sforțarea de a suporta vreo trăsătură din caracterul dumitale pe care nici n-o admiră și care nici nu-i place ; în hotărîrea de a-ți suporta vreo slăbiciune pe care o nădăjduiește răscumpărată de vreo virtute, și care o supără, în ciuda acestei nădejdi ; niciodată nu observ grava strălucire a chipului, străfulgerările lipsite de bucurie din ochii ei, ușoara retragere a întregii ei făpturi atunci cînd vii puțin prea aproape, privești puțin prea expresiv sau șoptești cu puțin prea multă căldură ; niciodată n-am fost martor unor asemenea gesturi, dar mă gîndesc la legenda Semelei[3] răsturnată."

„Nu pe fiica lui Cadmus o văd ; nici nu-mi răsare în minte tragica ei dorință de a-l zări pe Iupiter în maiestuoasa-i splendoare de stăpînitor al zeilor. Un preot al

---

[1] Animal sălbatic (fr.).

[2] Zînă din mitologia persană, descendentă din îngerii prăbușiți în infern, alungată din rai doar pînă la ispășirea penitenței.

[3] Fiică a regelui Cadmus. Fiind iubită de Iupiter, a stîrnit gelozia Iunonei, care, din răutate, a îndemnat-o să-l roage pe Iupiter să i se arate în întreaga-i strălucire. Mai-marele zeilor i-a îndeplinit dorința, dar, la vederea lui, Semele a căzut fulgerată.

Iunonei îmi apare atunci înainte, veghind tîrziu și însingurat lîngă altarul unui templu din Argos. În ani și ani de preoție pustnică, el s-a hrănit cu visuri ; o nebunie divină s-a abătut asupra lui ; iubește idolul căruia îi slujește și zi și noapte se roagă ca delirul să-i fie împlinit și ca zeița cu ochi de bou[1] să zîmbească închinătorului. Zeița a auzit și se va arăta mărinimoasă. Întregul Argos doarme. Ușile templului sînt ferecate, preotul veghează dinaintea altarului."

„Se simte o ciocnire între pămînt și ceruri — dar nu de către orașul adormit ; numai de singuraticul veghetor brav și neclintit în fanatismul său. Și în inima tăcerii, fără nici un zgomot prevestitor, se trezește deodată învăluit în lumină. Prin acoperiș — prin albastra spărtură larg deschisă, necuprinsă, străbătută de albeață orbitoare, se scurge o coborîre mai presus de fire — înfricoșătoare ca și căderea stelelor. Acum are ce a cerut : retrage-te — nu-i îngăduit să te uiți — am orbit. Și în acel sanctuar aud un sunet de negrăit — nu l-aș mai fi auzit ! Văd o strălucire de neîndurat arzînd spăimîntător printre stîlpi. Îndură-se zeii s-o stingă !"

„Un binecredincios din Argos veni la templu dis-dedimineață ca să aducă ofrande în văzduhul răcoros al dimineții. Tunase în timpul nopții ; trăsnetul se abătuse aici. Altarul e făcut țăndări : lespezile de marmură din jur sînt sparte și înnegrite. Statuia zeiței stă senină, măreață, neatinsă ; la picioarele ei, mormane pale de cenușă. Nu se mai află acolo nici un preot ; și nimeni n-avea să-l mai vadă vreodată pe cel ce stătuse de strajă."

„Sosește trăsura ! Am să închid caseta și am să vîr cheile în buzunar ; mîine are să le caute : va trebui să vină la mine. Parc-o aud : «Domnule Moore, n-ai văzut cheile mele ?»".

[1] Adică Iunona.

„Așa are să spună cu glasul ei limpede, vorbind cu fereală, rușinată, dîndu-și seama că pentru a douăzecea oară pune această întrebare. Am s-o necăjesc puțin ; am s-o țin lîngă mine dîndu-i speranțe și făcînd-o să se îndoiască ; iar cînd am să i le înapoiez n-am să mă opresc de la mustrare. Uite aici și săculețul — și punga — deodată cu cheile ; mănușa — creionul — pecetea. Pe toate are să le ia din mîna mea, încet și una cîte una ; numai cu mărturisire, pocăință și rugăminți. Nu-i pot niciodată atinge mîna, o buclă sau o panglică a îmbrăcămintei, dar am să-mi asigur anumite privilegii ; fiecare trăsătură a feței, ochii ei scăldați în lumină, buzele vor trece prin toate schimbările pe care le cunosc, numai pentru desfătarea mea ; îmi vor înfățișa fiecare minunată nuanță de privire și unduire pentru a mă bucura — a-mi da fiori — pentru a mă înlănțui și mai fără nădejde. Dacă trebuie să-i devin sclav, atunci n-am să-mi dau libertatea pe nimic."

Închise caseta, vîrî în buzunar toate acele bunuri și părăsi încăperea.

CAPITOLUL XXX

RUSHEDGE, LOC DE MĂRTURISIRI

Toată lumea știa c-ar fi fost de mult timpul ca domnul Moore să revină acasă ; întregul Briarfield se mira de această ciudată absență, iar cei din Whinbury și din Nunnely își aveau fiecare partea lui la uimirea generală.

Se știa de ce zăbovește prin alte locuri ? Da : se știa de mai bine de douăzeci — de mai bine de patruzeci de ori ; fiindcă existau cel puțin patruzeci de pricini invocate pentru a explica această inexplicabilă împrejurare.

De afaceri nu putea fi vorba — cu *asta* toate bîrfele erau de acord ; treburile cu care plecase le dusese la bun sfîrșit încă de multă vreme ; pe cei patru capi ai răzvrătirii îi aflase curînd și îi prinsese ; asistase la procesul lor, auzise sentința și condamnarea și îi văzuse cu ochii lui cum sînt urcați pe vas înainte de a fi transportați.

Asta se știa la Briarfield ; o anunțaseră și ziarele ; *Stilbro' Courier* dăduse toate amănnutele, chiar cu adaosuri. Nimeni nu-i admira perseverența și nu-i aplauda succesul ; totuși proprietarii de fabrici se bucurau, încredințați că dreptele asprimi ale legii, odată aplicate, aveau să paralizeze de acum încolo funesta îndrăzneală a nemulțumiților. Cu toate acestea, nemulțumirea continua să murmure înfundat. Azvîrlea înjurături rău prevestitoare pe deasupra halbelor cu bere prin cîrciumi și țineau toasturi ciudate în tovărășia ginului britanic.

O versiune era aceea că Moore nu *îndrăznește* să se întoarcă în Yorkshire : știa că dacă se întoarce, viața lui nu mai valorează nici doi bani.

— Am să-l vestesc despre treaba asta, zise domnul Yorke atunci cînd vechilul îi spuse ce se vorbește. Și dacă *asta* nu-l aduce îndărăt în galop întins — nimic nu-l mai aduce.

În cele din urmă, ori o astfel de veste ori vreun alt motiv a izbutit totuși să-l recheme. Îi anunță lui Joe Scott ziua cînd urma să sosească la Stilbro', cerînd să i se trimită calul la „George", ca să-l aibă la îndemînă ; și cum Joe Scott îl informă pe domnul Yorke, domnia-sa își aranjă în așa fel treburile ca să-l întîlnească.

Era zi de tîrg ; Moore sosi la o vreme care îi îngăduia să ia parte și la masa oamenilor de afaceri. Fiind oarecum străin — dar în același timp și om de acțiune și cu faimă — proprietarii de fabrici adunați acolo îl primiră cu anume ceremonie. Unii — care în public nu prea ar fi îndrăznit să arate deschis că îl cunosc, de teamă ca nu cumva o parte din ura ce i se purta și răzbunarea ce i se pregătea să cadă din întîmplare și asupra lor — în cerc intim îl întîmpinară oarecum ca pe cel mai de seamă dintre ei. După ce se consumă ceva vin, respectul lor s-ar fi întețit pînă la entuziasm, dacă neclintita indiferență a lui Moore nu l-ar fi reținut într-o stare de mocneală, descurajare și răceală.

Domnul Yorke — veșnicul prezident al acestor mese — observa purtarea tînărului său prieten încercînd o necuprinsă satisfacție. Dacă se putea ca un lucru să-l irite și să-i stîrnească disprețul mai mult decît un altul, atunci acela era faptul de a vedea un om prostit de lingușire sau entuziasmat de popularitate. Dacă ceva îl calma, îl îmbuna și îl încînta în mod deosebit, atunci era vorba de spectacolul acela al unui personaj de vază incapabil să guste publicitatea : *incapabil* spun ; disprețul n-ar fi făcut decît să-l înfurie — indiferența era aceea care îi înmuia firea aspră.

Rezemat de spătarul scaunului, calm și aproape morocănos, în timp ce fabricanții de postavuri și pături îi lăudau curajul și îi treceau iar în revistă faptele — mulți dintre ei împănîndu-și lingușelile cu aspre invective împotriva clasei lucrătoare — Robert constituia o imagine încîntătoare pentru domnul Yorke. Inima i se delecta cu ferma convingere că aceste grosolane elogii îl rușinau adînc pe Moore, și îl făceau ca pe jumătate să se disprețuiască pe sine și treburile făcute. În fața injuriilor, a reproșurilor, a calomniei e ușor să zîmbești ; dureroase cu adevărat sînt laudele celor pe care îi condamnăm. Moore privise adeseori cu strălucită stăpînire de sine la mulțimi ostile care urlau împotriva lui ; dăduse piept cu furtuna impopularității cu ținută demnă și suflet senin ; dar lăsă capul în piept auzind penibilele laude ale negustorilor și se închise în sine, îndurerat, în fața felicitărilor.

Yorke nu se putu abține să nu-l întrebe cum îi plac sprijinitorii, și dacă nu cumva crede că fac onoare cauzei

apărate de el. „Şi e păcat, băiete — continuă domnul Yorke — că nu i-ai spînzurat pe cei patru discipoli ai Necuratului. Dacă ai fi putut aranja o *asemenea* sărbătoare, nobilii oameni de aici ar fi deshămat caii de la trăsură, ar fi înjugat la ea douăzeci de măgari şi te-ar fi purtat prin Stilbro' ca pe un general învingător."

În curînd Moore renunţă la vin, se desprinse dintre comeseni şi plecă. În mai puţin de cinci minute domnul Yorke o luă pe urmele lui ; apoi părăsiră împreună, călări, oraşelul Stilbro'.

Era prea devreme pentru mers acasă, deşi se apropia sfîrşitul zilei ; ultimele raze de soare se şi desprinseseră de pe marginile norilor, iar noaptea de octombrie îşi întindea peste mlaştini umbrele ce-i vesteau sosirea.

Doar puţin înveselit de libaţiunile cumpătate şi deloc nemulţumit să-l vadă pe tînărul Moore din nou în Yorkshire şi să-l aibă tovarăş pe lungul drum pînă acasă, domnul Yorke luă mai mult pe seama sa îndatorirea de a întreţine conversaţia. Pomeni pe scurt, dar în zeflemea, despre procese şi condamnare ; apoi trecu la zvonurile care circulau prin împrejurimi şi, nu peste mult timp, îl atacă pe Moore pe terenul propriilor lui preocupări.

— Bob, cred că ţi-s-a-nfundat ; şi o meriţi. Totul mergea ca pe roate. Şansa se îndrăgostise de tine : poruncise să ţi se dea cel mai mare cîştig la roata ei — douăzeci de mii de lire ; nu-ţi cerea decît să întinzi mîna şi să-l iei. Şi tu ce te-ai apucat să faci ? Ai cerut un cal şi-ai plecat să vînezi oameni prin Warwickshire. Iubita ta — Şansa, adică — a fost cît se poate de îngăduitoare. Ce şi-a zis : „Să-l iert, că-i tînăr". Şi a aşteptat, „răbdătoare ca o statuie", pînă ce hăituiala s-a încheiat şi vînatul ticălos a fost răpus. Atunci te-a aşteptat să te întorci şi să te faci băiat de treabă : tot ai mai fi putut pune mîna pe cîştigul cel mare.

Dar a rămas uimită pînă peste măsură, ca şi mine dealtfel, cînd a văzut că, în loc să te întorci vijelie acasă, în cel mai întins galop cu putinţă, şi să-ţi aşterni laurii la picioarele ei, te-ai urcat frumuşel în diligenţa de Londra. Ce-i fi căutat acolo, dracu' ştie ; eu cred că nici o trebuşoară pe lumea asta, doar ai stat şi-ai făcut pe supăratul. Chipul nu ţi-a fost niciodată luminos ca un crin, dar acum e verde-măsliniu. Nu mai eşti la fel de arătos cum erai, băiete.

— Şi cine-o să ia cîştigul despre care vorbeşti atîta ?

— Un baronet ; doar atît. În mintea mea nu încape nici o îndoială : ai pierdut. Înainte de Crăciun are să fie Lady Nunnely.

— De ; foarte probabil.

— Dar n-ar fi trebuit să fie. Prostule ! Uite, îţi jur că ai fi putut s-o iei.

— Ce te face să crezi, domnule Yorke ?

— Totul şi toate. Lumina din ochii ei, roşeaţa din obraji : se răspîndea ca apa cînd îţi era pomenit numele, cu toate că de obicei sînt palizi.

— Şansele mele s-au dus cu totul, nu-i aşa ?

— Aşa ar trebui să fie ; dar încearcă : merită să încerci. Eu îi zic lui Sir Philip ăsta „apă de ploaie". Şi pe urmă să ştii că scrie versuri — rime goale. *Tu* eşti mai presus de prostiile astea, Bob, orice s-ar spune.

— Şi mă sfătuieşti s-o peţesc, domnule Yorke, aşa tîrziu cum e, în ceasul al unsprezecelea.

— Nu-ţi rămîne decît să faci încercarea, Robert. Dacă e amorezată de tine — şi, îţi spun pe conştiinţa mea, eu cred că este sau a fost — are să ierte multe. Ce-i cu tine, băiete : văd că rîzi ; de mine rîzi ? Mai bine ai rînji la propria ta răutate. Dar văd eu că rîzi cam fără chef ; ai acuma o mutră aşa de acră că să dai şi să fugi.

— Atît de îndelung m-am certat cu mine însumi, Yorke. Cu atîta îndîrjire am înfruntat primejdiile, m-am zbătut în cămaşă de forţă, mi-am răsucit încheieturile mîinilor

smucindu-le din cătușe și mi-am zdrobit capul izbindu-l de pereți.

— Ha-ha ! Îmi pare bine c-aud asemenea vorbe. Asta zic și eu antrenament ! Și trag nădejde că ți-o fi folosit la ceva. Ți-a mai topit ceva din trufie ?

— Trufie ! Ce-i asta ? Chiar și demnitate, îngăduință față de sine, ce-or fi astea ? Vinzi cumva asemenea articole ? Știi pe cineva care le pune în vînzare ? Dă-mi și mie adresa : ar găsi în mine un foarte generos client. În clipa asta m-aș lipsi de ultimul ban ca să le cumpăr.

— Așa stau lucrurile cu tine, Robert ? Treaba asta mă încîntă. Îmi place să spună omul curat ce are pe suflet. Ce n-a mers cum trebuie ?

— Mașinăria întregii mele firi ; toate angrenajele acestei fabrici omenești ; cazanul, adică ce cred eu că ar fi inima, stă gata să explodeze.

— Asta ar trebui tipărit pe hîrtie ; e ceva grozav. Aproape vers alb. N-ar fi rău să te apleci puțin și asupra poeziei. Dacă-ți vine cumva toana asta, Robert, dă-i bătaie, nu te lua după mine : de data asta am s-o-ndur.

— Hidos, respingător, rătăcire josnică ! Poți comite într-o clipă ceva pe care să-l regreți toată viața — ceva ce viața nu mai poate șterge.

— Băiete, dă-i înainte. Eu le zic gogoși, castane, lapte de pasăre. Dar gustul lor îmi place în chip deosebit. Dă-i drumul : dacă vorbești, are să-ți facă bine ; mlaștinile se întind acum înaintea noastră și cale de mile jur împrejur nu se află ființă viețuitoare.

— Da, *vreau* să vorbesc. Nu mi-e rușine să spun. În piept parcă mi se zbate o sălbăticiune, și m-am hotărît să te las să auzi cum e în stare să urle.

— Pentru mine e o adevărată muzică. Ce glasuri plăcute aveți tu și Louis ! Cînd cîntă Louis — cu intonații domoale, ca de adînc glas de clopot — simt cum încep iar să mă înfior. Noaptea e liniștită ; ascultă și ea ; se apleacă tăcută asupra ta, ca un preot întunecat asupra

unui și mai întunecat pocăit. Mărturisește, băiete ; nu înfrumuseța nimic ; fii sincer ca un metodist bigot, condamnat și iertat, la o adunare de convertire. Fii rău ca Belzebut : are să-ți ușureze inima.

— Dezgustător ca Mammon, ar trebui să spui. Yorke, dacă aș coborî de pe cal și m-aș întinde de-a curmezișul drumului, ai fi atît de bun încît să treci în galop peste mine — înainte și înapoi — de vreo douăzeci de ori ?

— Cu cea mai mare plăcere, dacă pentru omucidere nu s-ar fi inventat și ceva care se cheamă judecată.

— Hiram Yorke, fără îndoială, am crezut că mă iubește. Am văzut cum ochii îi scînteiază de bucurie cînd a dat peste mine în mulțime ; a roșit ca focul atunci cînd mi-a întins mîna și mi-a spus : „Bună ziua, domnule Moore“.

Numele meu avea o influență magică asupra ei ; cînd era rostit de alții, se schimba la față — știu și asta. Ea însăși îl pronunța folosind cea mai muzicală dintre multele ei intonații armonioase. Se purta afectuos cu mine ; se vedea că o interesez ; îmi ducea grija ; îmi dorea binele ; căuta și folosea orice prilej pentru a-mi fi de folos. Am stat și m-am gîndit, m-am retras o vreme, am fost atent, am cîntărit și m-am întrebat : n-am putut ajunge decît la o singură concluzie — asta e dragoste.

M-am uitat la ea, Yorke ; și am văzut tinerețe și un tip al frumuseții. Am văzut că e înzestrată cu putere. Averea ei îmi oferea posibilitatea recîștigării onoarei și situației. Îi datoram recunoștință. Mă ajutase cu generozitate și hotărîtor printr-un împrumut de cinci mii de lire. Puteam să-mi amintesc de lucrurile astea ? Puteam crede că mă iubește ? Puteam auzi înțelepciunea îndemnîndu-mă să mă însor cît mai repede cu ea și să trec cu vederea toate foloasele atît de scumpe, să nu dau crezare nici unui gînd măgulitor, să nu iau în seamă toate sfaturile bine cumpănite, să mă întorc din drum și s-o pără-

sesc ? Tînără, frumoasă, graţioasă — binefăcătoare a mea, care ţinea la mine, care mă iubea — aşa obişnuiam să-mi spun mie însumi ; şi stăruiam asupra acestui cuvînt ; îl repetam mereu şi mereu ; şi mi se umplea sufletul cu o mulţumire încîntătoare şi mîndră — cu o admiraţie îndreptată numai şi numai către mine însumi şi neegalată nici măcar de stima pe care i-o purtam ei ; într-adevăr, zîmbeam în adîncă taină pe seama naivităţii şi simplităţii sale, dovedite prin aceea că ea se îndrăgostise mai întîi şi o arăta în văzul lumii. Cravaşa asta a dumitale pare a fi mînuită cu multă pricepere, Yorke, dacă ai vrea, ţi-ar fi foarte uşor s-o învîrteşti pe deasupra capului şi, lovindu-mă, să mă arunci jos din şa. Mai că m-aş bucura de o lovitură năprasnică.

— Mai ai puţină răbdare, Robert, pînă ce iese luna, că deocamdată nu te văd prea limpede. Spune-o pe şleau — ai iubit-o, ori n-ai iubit-o ? Parcă mi-ar plăcea să ştiu : sînt curios.

— Sir... Sir — cum să spun — e foarte drăguţă, în felul ei, şi foarte ispititoare. Cîteodată se înfăţişează ca o făptură alcătuită din foc şi aer, la care mă uit şi mă minunez, dar fără a-mi trece prin gînd s-o îmbrăţişez şi s-o sărut. Am aflat în ea un puternic magnet pentru interesele şi vanitatea mea ; dar niciodată n-am simţit că natura a croit-o pentru a fi cealaltă şi cea mai bună parte a fiinţei mele. Şi cînd întrebări de felul acesta îmi dădeau năvală în cuget, le alungam de la mine şi îmi spuneam cu brutalitate că aş fi bogat cu ea şi ruinat neavînd-o alături ; şi mă rugam să pot fi un om cu picioarele pe pămînt şi nu un visător.

— Foarte înţeleaptă soluţie. Şi ce rău a ieşit de aici, Bob ?

— Cu această înţeleaptă soluţie m-am dus la Fieldhead într-o seară din august trecut ; era chiar în ajunul plecării mele la Birmingham — fiindcă — înţelegi — voiam să mă asigur de marele dar al norocului ; trimisesem mai

înainte un bilet cerînd o întrevedere între patru ochi. Am găsit-o acasă, şi singură.

M-a primit fără nici un fel de stînjeneală, deoarece credea că e vorba de afaceri. *Eu* eram destul de stînjenit, dar luasem anumite hotărîri. Nu prea ştiu cum am cîrmit atunci discuţia, dar am trecut la subiect în chip direct şi ferm — destul de urît, aş îndrăzni să spun. Pur şi simplu m-am oferit pe mine însumi — distinsa mea persoană — cu datorii cu tot, bineînţeles, ca obiect de tranzacţie.

M-a jignit, mi-a stîrnit furia faptul că nici n-a roşit, nici n-a început să tremure şi nici nu şi-a plecat privirea. Doar mi-a spus : „Mă îndoiesc c-am înţeles ce vrei să spui, domnule Moore".

Aşa că a trebuit să iau încă o dată de la început întreaga propunere şi s-o formulez desluşit ca „bună ziua", înainte ca ea să înţeleagă exact. Şi pe urmă, ce crezi că a făcut ? În loc să rostesc un dulce şi abia auzit „Da !", sau să păstreze o emoţionantă şi gingaşă tăcere (ceea ce ar fi fost acelaşi lucru), s-a ridicat în picioare, a străbătut de două ori cu pas iute camera de la un capăt la altul, în felul acela numai de *ea* cunoscut, şi de nici o altă femeie, apoi a exclamat : „Doamne, iartă-mă !"

Stăteam lîngă cămin, Yorke, rezemat de consolă ; m-am sprijinit şi mai cu nădejde, pregătindu-mă pentru toate — pentru orice. Îmi cunoşteam soarta şi mă cunoşteam pe mine. Ar fi fost cu neputinţă să nu înţelegi, dacă îi auzeai glasul şi îi vedeai înfăţişarea. S-a oprit şi s-a uitat la mine.

„Doamne, iartă-mă ! a repetat cu tristeţe şi cu acelaşi accent mirat, indignat şi totuşi dureros. Ai făcut o propunere nespus de ciudată — ciudată ca venind din partea *dumitale ;* şi dacă ţi-ai da seama în ce chip straniu ai formulat-o, ai rămîne *dumneata* însuţi înmărmurit. Mi-ai vorbit ca un tîlhar care îmi cere punga mai curînd decît asemenea unui îndrăgostit care mi-ar cere inima."

Bizare vorbe, nu-i aşa, Yorke ? Şi eu ştiam, în vreme ce le rostea, că erau tot atît de adevărate pe cît de bizare. Cuvintele astea ale ei alcătuiau o oglindă în care mă vedeam pe mine însumi.

M-am uitat la ea, mut şi încruntat ; atunci numaidecît şi-a ieşit din fire şi m-a făcut să roşesc de ruşine.

„Gérard Moore, ştii bine că n-o iubeşti pe Shirley Keeldar."

M-aş fi putut porni pe jurăminte false ca s-o asigur de dragostea mea ; dar îmi era cu neputinţă să mint în faţa chipului ei senin ; nu puteam să devin sperjur în faţa unei atît de pure bune-credinţe. Dealtminteri, astfel de jurăminte goale ar fi fost zadarnice şi lipsite de noimă : nu m-ar fi crezut cu nimic mai mult decît ar fi fost în stare să creadă în cuvintele fantomei lui Iuda, dacă s-ar fi desprins din noapte şi i s-ar fi înfăţişat dinainte. Sufletul ei de femeie avea antene prea fine ca să poată fi păcălită şi făcut să ia admiraţia mea pe jumătate grosolană şi pe jumătate lipsită de căldură drept dragoste adevărată, bărbătească.

„Şi ce s-a întîmplat pe urmă ?" ai să mă întrebi, domnule Yorke.

Da, s-a aşezat pe tocul ferestrei şi s-a pornit pe plîns. A plîns cu furie ; ochii-i nu vărsau numai lacrimi, ci aruncau şi fulgere. Fulgerau asupra mea larg deschişi, mari, întunecaţi, orgolioşi ; parcă mi-ar fi spus : „M-ai îndurerat ; m-ai insultat ; m-ai dezamăgit".

Curînd fulgerelor din ochi li se adăugară vorbele.

„*Te-am* respectat — *te-am* admirat, — *te-am* îndrăgit, mi-a spus. Da, la fel de mult ca şi cînd mi-ai fi fost frate ; iar *dumneata* — *dumneata* ai vrut să faci din mine un obiect de tranzacţie. Ai fi vrut să mă aduci jertfă acelei fabrici — Molohul dumitale !"

Am avut bunul-simţ să nu rostesc nici un cuvînt de scuză — să nu fac nici o încercare de a o potoli ; am răbdat să fiu dispreţuit.

Dar cum în clipele acelea eram vîndut Diavolului, este sigur că fusesem cuprins şi de înfumurare. Şi cînd am vorbit, ce crezi că am spus ?

„Oricare ar fi fost sentimentele mele, eram încredinţat că *dumneata mă* iubeşti, domnişoară Keeldar."

Frumos — nu-i aşa ? A rămas cu totul descumpănită. Şi am auzit-o murmurînd : „Oare Robert Moore e cel care vorbeşte ? Să fie un om — sau vreo altă vietate inferioară ?" Apoi a zis cu glas tare :

„Vrei să spui — vrei să spui c-ai crezut că te iubeam aşa cum îi iubim pe cei cu care vrem să ne cununăm ?"

Asta crezusem, şi am recunoscut-o.

„Ai nutrit o idee lipsită de cuviinţă faţă de simţămintele unei femei — mi-a răspuns — şi i-ai dat glas în chip revoltător pentru un suflet de femeie. Laşi să se înţeleagă destul de limpede că toată bunăvoinţa sinceră pe care ţi-am arătat-o a fost o întortocheată, îndrăzneaţă şi prezumţioasă maşinaţie pentru a prinde în cursă un bărbat ; vrei să spui că în cele din urmă ai venit aici din milă să-mi oferi mîna dumitale, fiindcă eu sînt aceea care ţi-am făcut curte. Dă-mi voie să-ţi spun următoarele : vederea îţi este tulburată ; ai văzut greşit. Mintea îţi este pervertită : n-ai judecat bine. Limba te trădează : acum nu vorbeşti aşa cum ar trebui. Nu te-am iubit niciodată. În privinţa asta poţi să fii liniştit. Inima mi-e tot atît de străină de pasiune pentru dumneata, pe cît e şi a dumitale goală de afecţiune pentru mine."

Cred că mi s-a răspuns cum se cuvine, nu, Yorke ?

„Par a fi o fiinţă oarbă şi nătîngă", i-am spus atunci.

„Să te fi *iubit !* strigă deodată. M-am înfăţişat dinaintea dumitale cu sufletul deschis, ca unui frate — niciodată nu te-am ocolit — niciodată nu mi-a fost teamă de dumneata. Nu poţi — continuă cu glas triumfător — nu mă poţi face să tremur atunci cînd vii, nici nu poţi face să mi se înteţească bătăile inimii în prezenţa dumitale."

Deseori presupusesem lucrurile astea : cînd vorbea cu mine roşea, iar pronunţarea numelui meu o făcea să se emoţioneze.

„Nu din pricina *dumitale !*“ îmi declară scurt. Am încercat să capăt explicaţii, dar nu am izbutit.

„Ţi-ai închipuit că te iubesc, atunci cînd am stat lîngă dumneata la serbarea şcolară ? Ţi-ai închipuit că te iubeam, atunci cînd te-am oprit din drum pe Maythorn Lane ? Ţi-ai închipuit că te iubeam, atunci cînd am venit la dumneata, în clădirea administraţiei — cînd m-am plimbat cu dumneata pe drum ?“

Asemenea întrebări mi-a pus, iar eu i-am răspuns prin da.

Doamne-Dumnezeule, Yorke ! S-a ridicat în picioare — parcă mai crescuse — se înălţase şi se purificase asemenea flăcărilor ; un tremur îi străbătea întreg trupul, ca al cărbunelui aprins, cînd e în culmea puterii lui de ardere.

„Vrei prin urmare să spui că ai cea mai proastă părere despre mine ; nu recunoşti că aş avea tot ceea ce preţuiesc eu mai mult. Vrei să spui că sînt o trădătoare faţă de toate surorile mele ; că m-am purtat aşa cum nici o femeie nu se poate purta, fără a se înjosi pe sine şi întreaga sa tagmă ; că am scormonit acolo unde femeilor cuviincioase le este silă şi groază să scormonească.“ Multe minute la şir am rămas amîndoi tăcuţi. Apoi a continuat : „Lucifer — luceafăr al dimineţii, te-ai prăbuşit. Tu — cel pe care odinioară l-am stimat atît de mult — te-ai prăbuşit în hăuri ; tu — cel odinioară atît de preţuit prieten al meu — eşti acum alungat din rîndurile lor. Pleacă !“

N-am plecat : îi auzisem glasul tremurînd — vedeam cum i se zbat buzele ; ştiam că avea să urmeze o nouă furtună de lacrimi ; iar după aceea, credeam, trebuia să vină şi un răstimp mai calm şi mai însorit, iar eu voiam să-l aştept.

La fel de repede, dar cu mai multă linişte decît înainte, ploaia caldă a început să se cearnă ; un alt sunet i se auzea în plîns — mai blajin, mai plin de regrete. Şi în vreme ce stăteam şi o cercetam, ochii ei au înălţat înspre mine priviri încărcate mai mult de reproşuri decît de aroganţă — mai mult triste decît mînioase.

„Vai, Moore ! mi-a spus. A fost mai cumplit decît *Et tu, Brute !*[1]“

Am încercat să-mi uşurez sufletul cu ceea ce ar fi trebuit să fie un suspin, dar s-a auzit un geamăt. O senzaţie asemeni deznădejdii lui Cain îmi sfîşia pieptul. Am spus atunci :

„A fost greşit ce am făcut şi pentru asta am căpătat amară răsplată ; iar răsplata asta mă voi duce s-o cheltuiesc departe de cea care mi-a acordat-o“.

Mi-am luat pălăria. Toată vremea, nu mă putusem hotărî să mă despart astfel ; şi credeam că n-are să mă lase să plec. Şi nici nu m-ar fi lăsat, dacă la mijloc n-ar fi fost rana de moarte pe care o pricinuisem mîndriei sale şi care îi înăbuşea mila şi o făcea să rămînă tăcută.

M-am văzut silit să mă întorc din proprie iniţiativă, după ce ajunsesem la uşă, să mă apropii de ea şi să-i spun : „Iartă-mă“.

„Aş putea, dacă eu însămi n-aş avea nevoie de iertare, mi-a răspuns. Dacă am împins pînă atît de departe în rătăcire un bărbat cu minte pătrunzătoare, înseamnă că şi eu am greşit.“

Atunci, deodată, m-am dezlănţuit într-o peroraţie ce nu mi-a mai rămas în minte ; ştiu doar atît : că era sinceră şi că dorinţa şi ţinta mea erau să o absolv faţă de ea însăşi ; şi de fapt, în cazul ei, autoacuzaţia era doar o închipuire.

În cele din urmă mi-a întins mîna. Pentru prima oară am simţit dorinţa de a o prinde în braţe şi a o săruta.

[1] „Şi tu, Brutus !“. Cuvinte pe care le-ar fi rostit Cezar în clipa cînd a văzut că şi Marcus Iunius Brutus, care trecea drept fiu al său şi pe care îl protejase, face parte dintre conjuraţi şi ridică pumnalul asupra sa.

I-am sărutat doar mîna, de nenumărate ori. Iar ea mi-a spus :

„Cîndva, după ce vei fi avut timp să-mi descifrezi la lumina adevărului faptele şi pricinile ce m-au împins la ele, şi nu să le interpretezi îngrozitor de greşit, o să fim din nou prieteni. S-ar putea ca timpul să-ţi aducă dezlegarea potrivită ; atunci, poate, ai să mă înţelegi ; iar după aceea o să ne împăcăm."

Lacrimi de despărţire i se prelinseră încet pe obraji, iar ea le şterse, spunîndu-mi printre suspine :

„Îmi pare rău de ce s-a întîmplat — nespus de rău."

Acelaşi simţămînt îl trăiam şi eu, martor mi-e Atotputernicul ! Şi-aşa ne-am despărţit.

— Ciudată poveste ! observă domnul Yorke.

— Niciodată n-o să mai fac asemenea lucru, făgădui tovarăşul său de cale, niciodată n-o să mai pomenesc vreunei femei de căsătorie, dacă nu sînt împins de dragoste. De acum înainte, Creditul şi Comerţul n-au decît să-şi poarte singure de grijă. Falimentul poate să vină cînd i-o plăcea. Am terminat ; nu mai sînt robul fricii de dezastru. Am de gînd să muncesc cu îndîrjire, să aştept cu răbdare, să îndur cu tărie. N-are decît să se abată asupră-mi şi tot ce poate fi mai rău ; îmi iau un topor şi un bilet de emigrant şi plec împreună cu Louis în Vest ; sîntem amîndoi hotărîţi în privinţa asta. Nici o femeie n-are să mă mai privească vreodată aşa cum m-a privit domnişoara Keeldar — n-are să mai încerce faţă de mine sentimentele pe care le-a încercat domnişoara Keeldar ; înaintea nici unei femei nu voi mai sta vreodată ca un asemenea prost şi un asemenea ticălos totodată — ca o asemenea fiară şi un asemenea naiv.

— Fleacuri ! comentă imperturbabilul Yorke. Prea faci mare caz de istoria asta. Totuşi, îţi mărturisesc că sînt uluit : mai întîi, că ea nu te-a iubit ; şi, în al doilea rînd, că tu nu ai iubit-o pe ea. Sînteţi amîndoi tineri ; sînteţi amîndoi frumoşi ; vă potriviţi destul de bine şi în ce priveşte deşteptăciunea, şi chiar şi în ce priveşte temperamentul — hai să începem cu tine : ce nu ţi-a convenit de nu v-aţi putut lega ?

— Yorke, niciodată n-am *fost* — niciodată nu ne-am *putut* simţi la largul nostru unul alături de celălalt. Oricît de mult ne-am fi admirat cînd eram la distanţă, ori de cîte ori ne aflam foarte aproape ne ciondăneam. Am stat la un capăt al camerei şi am cercetat-o pe cînd şedea la capătul celălalt, poate că într-un moment de exuberanţă şi voioşie, cînd avea în jur cîţiva dintre oamenii ei cei mai dragi — pe vîrstnicii ei cavaleri, de pildă, pe dumneata şi pe Helstone, în prezenţa cărora e atît de vioaie, simpatică şi vorbăreaţă. Am observat-o în clipele cînd era cît se poate de firească şi de însufleţită, cît se poate de drăguţă ; şi judecata mea a hotărît că e frumoasă ; şi frumoasă e, uneori, atunci cînd dispoziţia sufletească şi îmbrăcămintea o sprijină în splendoare. M-am dus ceva mai aproape, considerînd că starea relaţiilor dintre noi îmi îngăduie asta ; m-am alăturat cercului din jurul ei, i-am atras privirile şi i-am reţinut atenţia ; pe urmă am stat de vorbă ; atunci ceilalţi — socotindu-mă, probabil, un privilegiat — s-au depărtat încetul cu încetul şi ne-au lăsat singuri. Am fost fericiţi că rămăseserăm singuri ? În ce mă priveşte pe mine, trebuie să spun : Nu. Totdeauna mă copleşea un simţămînt de constrîngere ; totdeauna eram înclinat să devin morocănos şi absent. Discutam despre politică şi afaceri ; nici un fior de apropiere sinceră nu ne-a izvorît vreodată în inimi, nu ne-a dezlegat limbile şi n-a ajutat ca vorbele noastre să curgă limpezi şi cu uşurinţă. Dacă ne făceam confidenţe, ele erau privitoare la contabilitate şi nu la ce purtam în inimi. Nimic din fiinţa ei nu mă îndemna spre afecţiune — nu mă îmboldea să fiu mai bun, mai îngăduitor ; doar îmi aţîţa mintea şi îmi ascuţea puterea de înţelegere : niciodată nu a pătruns în inima mea şi nu a făcut-o să-şi grăbească bătăile ; şi asta, fără îndoială,

pentru bunul motiv că nu am avut în stăpînire cheia tainei de a o face să mă iubească.

— De, măi băiete, e destul de ciudat. Aş putea să rîd de tine şi să-ţi spun că n-am decît dispreţ pentru delicateţurile tale ; dar cum ne aflăm în puterea nopţii şi sîntem numai noi singuri, nu mă sfiesc a-ţi spune că vorbele-ţi m-au făcut să-mi readuc în minte o frîntură din zilele mele de odinioară. Acum vreo douăzeci şi cinci de ani, am încercat şi eu să fac o femeie frumoasă să mă iubească, şi ea nu s-a lăsat convinsă. N-aveam nici eu mijloacele potrivite firii ei ; pentru mine parcă ar fi fost un zid de piatră, fără uşi şi fără ferestre.

— Dar dumneata ai *iubit-o*, Yorke ! ai adorat-o pe Mary Cave ; iar felul cum te-ai purtat, la urma urmei, a fost acela al unui bărbat — niciodată al unui vînător de zestre.

— Ehei ! *Într-adevăr* am iubit-o ; dar pe atunci era frumoasă ca luna pe care *nu* o vedem în noaptea asta ; nu se mai află femei ca ea, în zilele de azi ; domnişoara Helstone, poate, arată cam ca ea, dar nimeni altcineva.

— Cine arată cam ca ea ?

— Nepoata acelui tiran în veşminte negre ; blînda şi delicata domnişoară Helstone. De multe ori mi-am pus eu ochelarii ca să mă uit la fata asta în biserică, fiindcă are ochi albaştri blînzi şi gene prelungi ; iar cînd stă în umbră, şi-i nemişcată şi foarte palidă, şi e, cum se-ntîmplă, gata s-adoarmă din pricina lungimii predicii şi a bonetei care îi ţine prea cald — seamănă cu o marmură de Canova mai mult decît orice altă femeie din lume.

— Tot cam aşa arăta şi Mary Cave ?

— Mult mai grozav ! Dar mai puţin ca o fată şi mai puţin ca fiind alcătuită din carne şi oase. Te întrebai de ce nu are aripi şi coroniţă. Un înger falnic şi blînd — aşa era Mary a mea.

— Şi n-ai putut-o convinge să te iubească !

— A fost peste puterile mele ; cu toate că de multe ori m-am rugat cerului, în genunchi, să-mi stea într-ajutor.

— Mary Cave nu era ceea ce crezi dumneata, Yorke — i-am văzut portretul la casa parohială. Nu e înger, ci o femeie frumoasă, cu trăsături regulate şi expresie de om închis în sine — cam prea palidă şi lipsită de viaţă după gustul meu. Dar — presupunînd că ar fi fost ceva mai grozavă decît era...

— Robert, îl întrerupse Yorke, în clipa asta aş fi în stare să te arunc jos de pe cal. Totuşi, îmi stăpînesc braţul. Judecata îmi spune că ai dreptate şi că eu sînt în greşeală. Ştiu foarte bine că pasiunea ce-o mai port încă în suflet nu e decît rămăşiţă a unor iluzii. Dacă domnişoara Cave ar fi avut minte ori simţire, n-ar fi putut rămîne faţă de sentimentele mele atît de perfect nepăsătoare pe cît a rămas — ar fi trebuit să mă prefere pe mine acelui despot cu chip de aramă.

— Presupunînd, Yorke, că ar fi avut învăţătură (nici o femeie nu primea învăţătură pe vremea aceea) ; presupunînd că ar fi avut o minte profundă şi originală, dragoste de a cunoaşte cît mai multe, dorinţă de a afla lucruri noi, presupunînd că ar fi trăit clipe de neprefăcută desfătare cînd putea să le afle de pe buzele dumitale şi cîntărite de propria dumitale mînă ; presupunînd că orice discuţie cu ea — atunci cînd şedea lîngă dumneata — ar fi fost bogată, variată, plină de graţie încîntătoare şi de interes real, curgînd domol, dar limpede şi generos ; presupunînd că atunci cînd s-ar fi întîmplat să stai alături de ea, sau ai fi făcut asta cu bună ştiinţă, te-ai fi simţit de îndată în largul dumitale, şi mulţumirea ţi-ar fi inundat sufletul ; presupunînd că orice privire ţi s-ar fi abătut pe obrazul ei, sau gîndul la ea ţi-ar fi năvălit în minte, ai fi încercat cu fiecare minut ce trecea să fii aspru şi îngrijorat, şi o afecţiune curată, dragoste de cămin, sete de cuvinte dulci, dezinteresată dorinţă de a ocroti şi

îndrăgi ar fi luat locul jalnicelor şi corupătoarelor calcule legate de afaceri ; presupunînd — pe lîngă toate astea — că de nenumărate ori, cînd ţi-ar fi fost hărăzită fericirea de a ţine în mîna dumitale mîna gingaşă a frumoasei Mary, ai fi simţit-o cum îţi tremură între degete — aidoma unei mici şi calde vietăţi atunci cînd abia ai luat-o din cuibul ei ; presupunînd că ai fi văzut-o cum la intrarea dumitale într-o încăpere se trage deoparte şi totuşi, dacă te-ai fi dus s-o cauţi în colţul ei retras te-ar fi întîmpinat cu cel mai dulce zîmbet ce-a înflorit vreodată pe-un chip feciorelnic şi n-ar fi făcut decît să-şi ferească ochii de întîlnirea cu privirile dumitale, pentru ca nu cumva limpezimea lor să dezvăluie prea multe ; presupunînd, pe scurt, că Mary a dumitale ar fi fost — nu rece, ci modestă ; nu absentă, ci gînditoare ; nu năzuroasă, ci sensibilă ; nu neştiutoare, ci inocentă ; nu afectată, ci pură — ai fi părăsit-o şi te-ai fi dus să faci curte altei femei fiindcă ar fi fost bogată ?

Domnul Yorke îşi scoase pălăria de pe cap şi îşi şterse fruntea cu batista.

— A răsărit luna, fu prima lui observaţie nu prea concludentă, rostită pe cînd arăta cu cravaşa spre cer, pe deasupra mlaştinilor. Ia uite-o cum se înalţă prin ceţuri şi se uită la noi cu o stranie lucire roşietică. Nu e mai argintie decît fruntea bătrînului Helstone de culoarea fildeşului. Ce-o fi vrînd să spună cînd îşi aşază în felul ăsta obrazul peste Rushedge şi ne priveşte încruntată şi ameninţătoare ?

— Yorke, dacă Mary te-ar fi iubit în tăcere şi totuşi cu nespus devotament — cu inimă curată, dar cu aprindere — aşa cum ai dori să te iubească soaţa, ai fi părăsit-o ?

— Robert ! rosti domnul Yorke ridicînd braţul şi ţinîndu-l ridicat în răstimpul unei pauze. Robert ! lumea asta e o lume ciudată, iar bărbaţii sînt alcătuiţi din cele mai ciudate drojdii alese de Haos în necurmata-i zbatere. Aş putea rosti jurăminte răsunătoare — jurăminte ce i-ar face pe braconieri să creadă că tunete cumplite s-au abătut peste Bilberry Moss — pentru a te asigura că, aşa cum rînduieşti tu lucrurile, numai Moartea m-ar fi putut despărţi de Mary. Dar eu am trăit pe lume vreme de cincizeci şi cinci de ani ; am fost silit să cercetez firea omenească ; şi — ca să spun un adevăr jalnic — toţi sorţii arată că, de m-ar fi iubit Mary în loc să mă dispreţuiască ; dacă aş fi fost sigur de dragostea ei, convins de neabătuta-i statornicie, niciodată tulburat de vreo îndoială, niciodată ameninţat cu umilirea — toţi sorţii arată (şi îşi lăsă mîna să cadă greu pe oblînc) — toţi sorţii arată că aş fi părăsit-o !

Călăriră mai departe alături, în tăcere. Înainte ca vreunul dintre ei să mai fi scos vreo vorbă, trecuseră peste Rushedge ; luminile din Briarfield înstelau marginile purpurii ale mlaştinilor. Fiind mai tînăr şi avînd în minte mai puţine lucruri din trecut în stare să-i acapareze gîndurile, Robert vorbi cel dintîi.

— După cîte cred eu — şi în fiece zi găsesc noi dovezi — pe lumea asta nu putem obţine nimic demn de a fi păstrat, nu în aceeaşi măsură ca un principiu ori o convingere, altfel decît prin flăcări purificatoare şi primejdii care ne întăresc. Rătăcim ; cădem ; ne simţim umiliţi — dar după aceea păşim cu mai multă grijă. Mîncăm şi bem cu lăcomie otravă din cupa aurită a viciului, sau din traista de agoniseli a avarului ; ne îngreţoşăm, ne înjosim ; tot ce e bun în noi ni se întoarce împotrivă ; sufletele ni se ridică pline de amarnică indignare împotriva trupurilor ; e-un fel de epocă de război civil ; dacă sufletul are destulă tărie, el învinge şi stăpîneşte — după aceea.

— Şi-acum ce ai de gînd să faci, Robert ? Ce planuri ţi-ai făcut ?

— În ce priveşte treburile mele personale, am să le păstrez doar pentru mine ; ceea ce îmi e foarte uşor să

fac, de vreme ce în clipa de față nu am nici unul : unui om în situația mea, înecat în datorii, nu-i este îngăduită o viață personală. În ce privește planurile publice, părerile mi-s-au cam schimbat. Cîtă vreme am fost la Birmingham am scormonit puțin realitatea, am cercetat îndeaproape și la origine cauza necazurilor de astăzi ale acestei țări ; același lucru l-am făcut și la Londra. Ca necunoscut, mă puteam duce unde îmi plăcea, amesteca printre cine voiam eu. M-am dus acolo unde era lipsă de hrană, de combustibil, de îmbrăcăminte ; unde nu exista de lucru și nu exista speranță. Am văzut oameni cu înnăscute năzuințe înalte și simțăminte alese, care nu puteau să se afirme din pricina unor privațiuni jalnice și a unor griji chinuitoare. Am văzut pe alții josnici din firea lor și cărora lipsa de educație nu prea le mai lăsa altceva în afară de trebuințele animalice, dar nici aceste trebuințe nu le erau împlinite și trăiau înfometați, însetați și deznădăjduiți ca animalele flămînde ; am văzut lucruri de la care mintea mea a deprins o lecție nouă și mi-au umplut sufletul de simțăminte proaspete. Nu am de gînd să propovăduiesc mai multă moliciune ori mai mult sentimentalism decît am propovăduit pînă acum ; privesc răzvrătirea și setea de putere în același fel în care le-am privit și mai înainte ; m-aș porni pe urmele unui ațîțător la răzvrătire fugit cu aceeași rîvnă de totdeauna și cu aceeași rîvnă l-aș încolți pînă la primirea pedepsei meritate ; dar de data aceasta aș face-o mai mult pentru binele și liniștea celor împinși pe căi greșite. Yorke, trebuie să ținem seamă și de lucruri aflate dincolo de interesele personale, dincolo de realizarea unor planuri bine puse la punct ; chiar și dincolo de lichidarea unor datorii dezonorante. Pentru a se respecta pe sine însuși, un om trebuie să fie încredințat că a făcut dreptate semenilor săi. Dacă n-am să fiu mai îngăduitor față de ignoranță și mai îndurător față de suferință decît am fost pînă acum, am să mă disprețuiesc pe mine însumi ca pe

un om grosolan de nedrept. Ce mai este ? întrebă adresîndu-se calului care, auzind clipocit de apă, și fiind însetat, pornise către un loc larg de pe margini, unde luna își juca razele pe cristalul unei bulboane.

— Yorke, continuă Moore, du-te înainte ; eu trebuie să adăp calul.

Yorke se supuse și porni încet mai departe, preocupat, pe măsură ce înainta, să distingă, printre luminile împrăștiate în depărtare, pe cele de la Briarmains. Stilbro' Moore rămăsese în urmă ; plantații de pomi se înălțau întunecate pe amîndouă marginile drumului ; coborau acum coasta dealului ; mai jos de ei se întindea valea cu populația ei numeroasă ; se simțeau aproape ajunși acasă.

Nemaifiind înconjurați de buruieni înalte, domnul Yorke nu fu surprins să vadă cum de după zid se ridică o pălărie și se aude un glas. Cuvintele acelea, totuși, erau stranii :

— Cînd un om rău piere, se strigă de bucurie, rosti vocea aceea. Apoi adăugă : Omul rău trece ca și vîrtejul (și cu un mormăit mai gros) : spaimele l-au luat cu ele întocmai ca apele ; iadul i se deschide în față. Are să moară fără a afla de veste.

O flacără orbitoare și un trosnet pătrunzător străpunseră liniștea nopții. Încă înainte de a se întoarce, Yorke știa că cei patru condamnați de la Birmingham fuseseră răzbunați.

CAPITOLUL XXXI

UNCHI ȘI NEPOATĂ

Zarurile fuseseră aruncate. O știa Sir Philip Nunnely ; o știa Shirley ; o știa domnul Sympson. Seara aceea, cînd întreaga familie de la Fieldhead luă masa la Nunnely Priory, decise totul.

Două sau trei lucruri contribuiseră pentru a-l aduce pe baronet la o hotărîre. Observase că domnişoara Keeldar arată îngîndurată şi firavă. Această nouă fază în comportarea ei îl atinse tocmai la coarda sa cea mai slabă, adică la coarda poetică ; în chip spontan, mintea sa porni să clocească un sonet ; şi în vreme ce el se îndeletnicea cu asta, una dintre surorile sale izbuti să-i convingă doamna visurilor să se aşeze şi să cînte, acompaniindu-se la pian, o baladă — chiar una dintre baladele lui Sir Philip. Era cea mai puţin chinuită, cea mai puţin afectată — de departe cel mai fericit rezultat al neostenitelor lui eforturi.

Din întîmplare, cu un minut mai înainte Shirley îşi aruncase privirile prin fereastră pe deasupra parcului ; văzuse acel clar de lună bîntuit de vînturi pe care probabil că în acelaşi moment *le professeur Louis* îl admira chiar prin zăbrelele salonului ei lambrisat ; văzuse copacii răzleţi de pe domeniu — stejari înalţi, vînjoşi, cu coroane uriaşe, şi fagi mîndri cu coame semeţe — încleştaţi în luptă cu îndîrjirea furtunii. Prinsese în auz foşnetul bogat al pădurii din apropiere ; scurgerea grăbită a norilor, luna ce se arăta ochiului ca lunecînd încă şi mai cu grabă i se înfăţişară vederii ; se desprinse de sunete şi imagini — emoţionată, dacă nu extaziată, înviorată, dacă nu inspirată.

Cîntă, aşa cum i se ceruse. Se vorbea mult despre dragoste în acea baladă ; dragoste credincioasă ce refuza să-şi părăsească obiectul ; dragoste pe care dezastrele nu erau în stare s-o clintească ; dragoste care în nenorocire devenea şi mai puternică, iar în sărăcie se lega şi mai strîns. Cuvintele fuseseră potrivite pe o veche şi frumoasă melodie şi ele însele erau simple şi duioase ; probabil că citite ar fi avut nevoie de forţă ; *bine* cîntate, nu mai aveau nevoie de nimic. Shirley le cîntă bine : insuflă gingăşie sentimentelor ; învălui pasiunea în forţă ; glasul îi suna fermecător în seara aceea şi era încărcat de dramatism ; îi impresionă pe toţi şi îl fermecă pe unul.

După ce se depărtă de pian se duse lîngă foc şi se aşeză pe un scaun, jumătate taburet, jumătate pernă ; doamnele stăteau în jurul ei — nici una dintre ele nu scoase vreo vorbă. Domnişoarele Sympson şi domnişoarele Nunnely se uitau la ea cum o pasăre de curte cuminte s-ar uita la o egretă, la un ibis ori la vreo altă pasăre exotică. Ce o făcea să cînte astfel ? *Ele* niciodată nu cîntau aşa. Era oare *potrivit* să cînţi atît de expresiv, cu atîta originalitate — atît de altfel decît şcolăriţele ! Hotărît — nu ! Era bizar, era neobişnuit. Iar ceea ce era bizar trebuia să fie şi *greşit ;* ce era *neobişnuit* nu putea fi decît *nepotrivit.* Shirley era cîntărită atent.

Mai mult, bătrîna Lady Nunnely o privea înţepenită din jilţul ei cel mare de lîngă cămin ; iar privirile îi vorbeau cu glas limpede : „Femeia asta nu face parte din tagma mea şi a fetelor mele ; n-o vreau ca soaţă a băiatului meu".

Fiul îi văzu privirea şi îi descifră înţelesul ; intră în panică : îl ameninţa primejdia de a pierde ce dorea atît de mult să cîştige. Trebuia să se grăbească.

Încăperea în care se aflau fusese cîndva galerie de tablouri. Tatăl lui Sir Philip — Sir Monckton — o transformase în cameră de primire ; dar ea îşi mai păstra încă aspectul întunecat, de salon prea vast. O nişă adîncă şi cu fereastră — o nişă unde se aflau o sofa, o masă şi un foarte frumos scrin — alcătuiau o cameră într-o cameră. Dacă două persoane ar fi stat acolo ar fi putut foarte bine discuta — cu condiţia de a nu lungi vorba şi de a nu ridica glasul — fără ca nimeni să bage de seamă.

Sir Philip le convinse pe două dintre surorile sale să facă un duet ; pe surorile Sympson le angajă în altă ocupaţie ; doamnele mai în vîrstă îşi vedeau de ale lor. Avu bucuria de a vedea că între timp Shirley se sculase de pe scaun şi privea tablourile. Avea prilej să-i spună o istorie despre o străbună a cărei frumuseţe melancolică

amintea de o floare a sudului ; se apropie de ea și începu să-și depene povestea.

Se mai aflau amintiri de la acea doamnă și în scrinul ce împodobea nișa, iar în vreme ce Shirley stătea aplecată și cerceta cartea de rugăciuni și mătăniile de pe raftul incrustat, în vreme ce domnișoarele Nunnely se consacrau cu totul unor îndelungate țipete ce nu se făceau vinovate de nici un fel de expresie, erau neatinse de originalitate, deplin convenționale și cu totul lipsite de semnificație, Sir Philip se aplecă și el și rosti în șoaptă cîteva fraze grăbite. Mai întîi, domnișoara Keeldar rămase atît de încremenită încît ai fi putut crede că acele șoapte erau un fel de vrajă care o transformase în statuie ; dar destul de curînd înălță capul și răspunse. Se despărțiră. Domnișoara Keeldar se reîntoarse lîngă foc și se așeză din nou pe scaun ; baronetul se uită după ea, apoi se duse și se postă în spatele surorilor. Domnul Sympson — și numai domnul Sympson — observase pantomima.

Și domnul Sympson trase propriile sale concluzii. Dacă ar fi fost tot atît de pătrunzător pe cît era de băgăreț, la fel de perspicace pe cît era de curios, ar fi putut citi pe chipul lui Sir Philip unele indicii de natură să-i modifice deducțiile. Dar mereu netulburat, grăbit, sigur pe sine, se întoarse acasă simțindu-se în al nouălea cer.

Nu era un om priceput în păstrarea tainelor ; cînd se bucura de ceva, îi era peste putință să nu vorbească despre acel lucru. A doua zi dimineața, avînd prilej să-l folosească pe preceptorul lui Henry ca secretar, trebui neapărat să-l anunțe pe acesta, cu accente pompoase și gesturi cît mai grandilocvente, că ar face bine să se pregătească de întoarcere în sud, într-o zi foarte apropiată, deoarece treaba deosebit de importantă, care îl reținuse pe dînsul (pe domnul Sympson) atît de multă vreme în Yorkshire, se afla acum în pragul unei fericite împliniri : laborioasele și grijuliile sale strădanii aveau să fie, în sfîrșit,

încununate de succes : o cît se poate de distinsă persoană urma să fie adăugată legăturilor de rudenie ale familiei.

— E vorba de Sir Philip Nunnely ? îndrăzni să întrebe Louis Moore.

La care presupunere domnul Sympson se gratifică numaidecît cu o priză de tabac și în același timp cu un rîs înfundat, reținut doar de un brusc acces de demnitate și urmat de dispoziția dată preceptorului să pornească la treabă.

O zi sau două domnul Sympson continuă să fie amabil și blînd ca un mielușel ; dar totodată părea că stă ca pe spini, iar felul cum mișca picioarele în mers te făcea să te gîndești la o găină care parcă ar călca pe jăratic. Toată vremea se uita pe fereastră și trăgea cu urechea să audă huruit de roți : nevasta lui Barbă-Albastră — mama lui Sisera[1] — nu mai însemnau nimic pentru el. Aștepta clipa cînd chestiunea avea să fie pusă oficial ; cînd avea să i se ceară sfatul ; să fie convocați oamenii legii ; cînd discuțiile pentru aranjamentele finale și întreaga tevatură atît de plăcută și cu ecou în societate aveau să înceapă cu toată pompa.

În cele din urmă, sosi o scrisoare ; i-o înmînă el personal domnișoarei Keeldar ; recunoscuse scrisul și recunoscuse insemnele peceții. Nu văzu cum e deschisă și citită, fiindcă Shirley o luă și se retrase în camera ei ; nu văzu nici cum i se întocmește răspunsul, deoarece domnișoara Keeldar îl scrise încuiată în cameră și zăbovi îndelung asupra lui — cea mai mare parte a zilei. Doar întrebă dacă se răspunsese la scrisoare ; și nu auzi decît un singur cuvînt : „Da !"

Începu din nou să aștepte — să aștepte în tăcere — neîndrăznind să scoată măcar o vorbă ; ceva anume ivit pe chipul nepoatei îi luase graiul — ceva cum nu se poate mai groaznic — la fel de indescifrabil pentru el ca și cele

[1] Personaj din *Vechiul Testament* căpetenie de oști a canaaneenilor.

scrise pe perete pentru Baltazar[1]. De mai multe ori fusese gata să-l cheme pe Daniel, în persoana lui Louis Moore, şi să-l pună să descifreze ; însă demnitatea îl opri de la o asemenea familiaritate. Probabil că Daniel însuşi întîmpina propriile lui greutăţi de ordin personal legate de această înşelătoare probă de traducere ; era ca un elev pentru care gramatica ar fi fost de neînţeles, iar dicţionarele mute.

Domnul Sympson fusese plecat de acasă pentru a-şi petrece un ceas de nelinişte în mijlocul prietenilor săi de la De Walden Hall. Se întorsese ceva mai devreme decît era aşteptat ; îşi găsi familia şi pe domnişoara Keeldar adunate în salonul lambrisat ; de îndată, adresîndu-se acesteia din urmă, îi ceru să treacă împreună cu dînsul în altă încăpere ; dorea să aibă amîndoi „o întrevedere *strict* particulară".

Domnişoara Keeldar se ridică fără să pună vreo întrebare şi fără să arate urmă de mirare.

— Cu plăcere, sir, spuse pe tonul de nestrămutată hotărîre al cuiva căruia i se aduce vestea că a sosit dentistul ca să-i scoată măseaua care îl făcuse să îndure chinurile iadului de-o lună de zile încoace. Lăsă lucrul şi degetarul pe tocul ferestrei şi porni pe urmele unchiului.

Se închiseră într-un salon şi se aşezară amîndoi, fiecare în unul dintre fotoliile ce stăteau faţă în faţă, la depărtare de cîţiva paşi.

— Am fost la De Walden Hall, anunţă domnul Sympson.

Apoi făcu o pauză. Privirile domnişoarei Keeldar rămîneau ţintuite pe covorul frumos, alb cu verde. Informaţia *aceea* nu pretindea răspuns : nu dădu nici unul.

[1] Ultimul rege al Babilonului. Legenda biblică spune că din pricina păcatelor sale, Dumnezeu ar fi trimis o mînă care ar fi scris pe perete trei cuvinte de neînţeles pentru rege şi pe care nu i le-ar fi putut desluşi decît prorocul Daniel. Aceste cuvinte vesteau sfîrşitul său şi al regatului.

— Şi am aflat, continuă rar domnul Sympson — am aflat un fapt care mă surprinde.

Shirley îşi sprijini obrazul în arătător şi aşteptă să i se spună despre ce *anume* fapt era vorba.

— Se pare că la Nunnely Priory totul e închis ; că familia s-a întors la reşedinţa ei din ...shire. Se pare că însuşi baronetul — baronetul însuşi — Sir Philip în persoană şi-a întovărăşit mama şi surorile.

— Nu zău ! rosti Shirley.

— Aş putea să întreb dacă împărtăşeşti uimirea ce m-a cuprins pe mine cînd am aflat această veste ?

— Nu, sir.

— *Este* ceva nou pentru tine ?

— Da, sir.

— Vreau neapărat... vreau neapărat... continuă domnul Sympson, frămîntîndu-se acum în fotoliu, părăsind frazele pînă atunci scurte şi aproape limpezi, pentru a reveni la stilul său încărcat, confuz şi enervant. Vreau neapărat să am o explicaţie *amănunţită.* Eu *nu* am de gînd să mă las dus cu vorba. Eu... eu... *insist* să fiu ascultat ; şi să... să vorbesc aşa cum cred eu de cuviinţă. *Trebuie* să mi se dea răspuns la întrebări. Şi aştept răspunsuri limpezi, lămuritoare. Nu admit să se joace cineva cu mine. (Tăcere.)

— S-a petrecut un lucru straniu şi extraordinar... un foarte ciudat... un cum nu se poate mai neaşteptat lucru ! Credeam că totul e rezolvat... n-aveam nici o îndoială ; şi deodată... familia a plecat !

— Eu aş crede, sir, că e dreptul lor să poată pleca.

— *Sir Philip a plecat !* (Cu afectare.)

Shirley înălţă din sprîncene şi zise :

— *Bon voyage !*

— Asta nu e cu putinţă ; lucrurile trebuie neapărat schimbate, domnişoară !

Domnul Sympson îşi trase fotoliul înainte ; îl împinse îndărăt ; se vedea că e în culmea furiei şi în culmea neputinţei.

— Liniştește-te, unchiule, liniștește-te, îl dojeni blînd Shirley. Nu-ți ieși din fire, nu te face foc și pară, că așa n-o să putem ajunge la nici o concluzie. Întreabă-mă despre ce anume vrei să afli ; doresc și eu tot atît de mult cît și dumneata să ajungem la o explicație ; îți promit c-am să-ți dau numai răspunsuri sincere și cinstite.

— Vreau... cer să știu, domnișoară Keeldar, dacă Sir Philip ți-a făcut vreo propunere.

— Mi-a făcut.

— Recunoști ?

— Recunosc. Acum mergi mai departe ; consideră punctul acesta ca rezolvat.

— Ți-a propus căsătoria în noaptea de-atunci, cînd am luat masa la Priory ?

— E suficient să spunem că mi-a propus. Mai departe.

— Ți-a făcut propunerea acolo, în firidă — în încăperea fostă cîndva galerie de tablouri și transformată de Sir Monckton în salon ?

Nici un răspuns.

— Erați împreună și vă uitați la un scrin ; am văzut totul : nimic n-a scăpat spiritului meu de observație — niciodată nu-i scapă. După aceea ai primit o scrisoare din partea lui. Despre ce era vorba — ce conținea scrisoarea aceea ?

— Nu interesează.

— Domnișoară, așa vorbești dumneata cu mine ?

Shirley începu să bată repede tactul cu piciorul pe covor.

— Ți-am răspuns pînă acum, sir. Continuă.

— Aș vrea să văd scrisoarea aceea.

— *Nu se poate* s-o vezi.

— *Trebuie* s-o văd și *am* s-o văd, domnișoară. Sînt tutorele dumitale.

— Nemaifiind minoră, nu mai am tutore.

— Ființă ingrată ! Te-am crescut ca pe fiica mea...

— Încă o dată unchiule, fii drăguț și rămîi la problema noastră. Să ne păstrăm amîndoi firea. În ce mă privește, eu nu aș vrea deloc să-mi pierd cumpătul ; dar, după cum știi, de îndată ce sînt împinsă dincolo de anumite limite, nu prea îmi mai pasă ce spun ; iar pe urmă foarte greu îmi revin. Ascultă ! M-ai întrebat dacă Sir Philip mi-a făcut vreo propunere ; la întrebarea asta am răspuns. Ce altceva mai dorești să afli ?

— Doresc să aflu dacă ai acceptat propunerea sau ai respins-o. Și sigur am să aflu.

— Bineînțeles : trebuie să știi. Am respins-o.

— Ai respins-o ! Tu... *tu*, Shirley Keeldar, l-ai *refuzat* pe Sir Philip Nunnely ?

— L-am refuzat.

Bietul gentleman sări din fotoliu și se porni să alerge, pe urmă continuă să străbată cu pași repezi salonul.

— Auzi ! Auzi ! Auzi !

— Vorbind foarte sincer, unchiule, îmi pare rău că ești chiar atît de dezamăgit.

Față de unii oameni concesiile și remușcările nu folosesc la absolut nimic. În loc să-l îmbuneze și să-i facă mai îngăduitori, îi încurajează și îi fac mai îndărătnici ; printre aceștia se număra și domnul Sympson.

— *Eu*, dezamăgit ! Ce importanță are treaba asta pentru mine ? Am *eu* aici vreun interes ? Poate vrei să insinuezi că aș avea cine știe ce motive ?

— Cei mai mulți oameni au motive, de un fel sau altul, pentru acțiunile întreprinse.

— Uite-o cum mă acuză în față ! Pe mine — care i-am fost ca un părinte — mă acuză în față că aș avea motive vinovate !

— Motive *vinovate* — asta n-am spus.

— Acuma încerci s-o întorci. Ești lipsită de principii !

— Unchiule, mă obosești ; aș vrea să plec.

— Ba n-ai să pleci ! Mie trebuie să mi se răspundă. Ce intenții ai, domnișoară Keeldar ?

— În ce privință ?
— În privința proiectelor matrimoniale.
— Să stau liniștită — și să fac exact ceea ce îmi place.
— Exact ce-ți place ! Vorbele astea ating culmea indecenței !
— Domnule Sympson, te-aș sfătui să nu treci la insulte : știi foarte bine că un asemenea lucru n-am să suport.
— Citești franțuzește. Ți-ai otrăvit mintea cu romane franțuzești. Ești îmbibată de principii franțuzești.
— Pășești pe un teren primejdios. Ia seama !
— Mai curînd sau mai tîrziu are să sfîrșească neapărat în mod rușinos ; eu am prevăzut-o de multă vreme.
— Afirmi cumva, sir, că ceva în care *eu* sînt amestecată are să sfîrșească în chip rușinos ?
— Așa are să fie... așa are să fie. Chiar adineauri ai spus că ai să faci ce-ți place. Nu recunoști nici un fel de reguli de conduită — nici o limită.
— Fleacuri prostești ! Și pe cît de prostești, pe atît de vulgare !
— Batjocorind buna-cuviință, ești gata oricînd să încalci toate convenientele.
— Mă obosești, unchiule.
— Și care, doamnă — *care* ar putea să fie motivele ce te-au determinat să-l refuzi pe Sir Philip ?
— În sfîrșit, o altă întrebare cu rost ; am să răspund cu multă bucurie. Sir Philip e prea tînăr pentru mine ; mie mi se pare doar un adolescent ; toate rudele lui — și în special maică-sa — ar fi nemulțumite dacă s-ar însura cu mine ; un asemenea pas l-ar face să se certe cu toți ai lui, fiindcă după cîte socotește lumea, nu sînt de același rang cu el.
— Asta-i tot ?
— Temperamentele noastre nu se potrivesc.

— Cum se poate una ca asta, un băiat mai de treabă nici n-a existat vreodată pe lume.
— E foarte de treabă — într-adevăr excepțional — demn de toată stima, dar nu ca să fie *domnul și stăpînul meu* — în nici o privință. N-aș putea să-l fac fericit, nu m-aș angaja la asemenea sarcină pentru nimic în lume ; n-am să accept niciodată o mînă care nu mă poate ține în frîu.
— Credeam că îți place să te porți cum te taie pe tine capul ; ești teribil de inconsecventă.
— Cînd voi făgădui să mă supun, am s-o fac doar fiind adînc convinsă că-mi pot ține făgăduiala ; și mi-ar fi peste putință să mă supun unui tînăr de vîrsta lui Sir Philip. În afară de astea, el niciodată nu mi-ar porunci mie ; ar aștepta ca eu să fiu cel care conduce — iar pentru asemenea treabă n-am nici un fel de înclinație.
— *Tu... tu* n-ai înclinație să faci pe grozava, să supui, să poruncești și să stăpînești ? !
— Nu pe bărbatu-meu ; doar pe unchiu-meu.
— Unde-i deosebirea ?
— Totuși, *există* o mică deosebire — asta e în afară de îndoială. Și știu cum nu se poate mai bine că orice om care ar dori să trăiască în cuviincioasă înțelegere cu mine, ca bărbat al meu, ar trebui să fie în stare să mă stăpînească.
— Ți-aș dori să dai peste un adevărat tiran.
— Un tiran nu m-ar păstra nici o singură zi — nici un ceas. M-aș răzvrăti — m-aș smulge de lîngă el — l-aș sfida.
— Nu ești tu în stare să năucești mintea omului cînd te contrazici atît de des și de grav ?
— Se vede cît de colo că pe-a ta o năucesc.
— Spui că Sir Philip e prea tînăr : are douăzeci și doi de ani.

— Bărbatul meu trebuie să aibă treizeci şi minte de patruzeci.

— Atunci mai bine alege-ţi un bătrîn — vreun flăcăiaş cu capul acoperit de păr alb sau de chelie.

— Nu, mulţumesc.

— Ai putea uşor să conduci vreun bătrînel ramolit : n-ai avea decît să ţi-l prinzi de şorţ cu un ac de siguranţă.

— Asta aş putea s-o fac cu un băieţandru ; dar nu într-acolo merge vocaţia mea. N-am spus că prefer un *stăpîn* ? Un om în prezenţa căruia m-aş simţi obligată şi dornică să fiu bună. Un om al cărui control să poată fi recunoscut de temperamentul meu nepotolit. Un om a cărui încuviinţare să mă răsplătească şi a cărui nemulţumire să-mi fie pedeapsă. Un om despre care să simt că ar fi cu neputinţă să nu-l iubesc, şi foarte posibil să-i ştiu de frică.

— Şi ce anume te-ar împiedica să faci toate astea alături de Sir Philip ? E baronet ; un om cu rang, avere şi relaţii mult mai presus de ale tale. Dacă vorbim despre intelect, Sir Philip e poet ; scrie versuri ; ceea ce tu, după cîte ştiu, nu eşti în stare să faci, cu toată deşteptăciunea ta.

— Nici titlul, nici averea, nici pedigriul şi nici poezia nu-i pot fi de folos dacă e vorba să-i acorde puterea descrisă de mine. Astea au greutate de fulg şi deci ar avea nevoie de balast ; o anumită cantitate de simţ practic sănătos, robust l-ar fi plasat în faţa mea pe o poziţie mult mai favorabilă.

— Tu şi cu Henry vă daţi în vînt după poezie ; pe vremea cînd erai fetiţă, în privinţa poeziei te aprindeai ca iasca.

— Vai, unchiule ! Nu există nimic într-adevăr de valoare pe lumea asta, nimic într-adevăr demn de slavă pe lumea cealaltă şi care să nu fie poezie !

— Atunci mărită-te cu un poet, pentru numele lui Dumnezeu !

— Arată-mi-l, şi aşa voi face.

— Sir Philip.

— Nici vorbă. Dumneata eşti un poet aproape la fel de bun ca şi el.

— Domnişoară, te depărtezi de subiectul discuţiei.

— Adevărat, unchiule : asta am şi vrut ; şi aş fi fericită să te fac şi pe dumneata să te îndepărtezi odată cu mine. Hai să nu ne ieşim din fire unul faţă de celălalt ; nu merită.

— Să ne ieşim din fire, domnişoară Keeldar ? ! Aş fi bucuros să aflu cine şi-a ieşit din fire.

— *Eu* nu mi-am ieşit, încă.

— Dacă ai cumva de gînd să insinuezi că eu aş fi acela, consider că te faci vinovată de impertinenţă.

— O să fii foarte curînd, dacă o să continuăm în ritmul ăsta.

— Asta este ! Cu limba ta cea ascuţită ai pune la grea încercare pînă şi răbdarea lui Iov.

— Ştiu c-aş pune-o.

— Nu privi lucrurile cu uşurinţă, domnişoară ! Asta nu e ceva de rîs. E o chestiune pe care sînt hotărît să o cercetez cît mai îndeaproape, încredinţat fiind că la baza ei se află o greşeală. Cu mult prea multă libertate pentru anii şi starea ta de femeie, ai descris chiar adineaori soiul de om pe care ţi l-ai alege de bărbat. Fii bună, te rog, şi spune-mi dacă l-ai zugrăvit după natură.

Shirley deschise buzele ; dar în loc să vorbească, doar se înroşi pînă în albul ochilor.

— La întrebarea asta trebuie neapărat să capăt răspuns, declară domnul Sympson, prinzînd nemărginit curaj şi dînd mare importanţă puterii acelui semn de tulburare.

— A fost un fel de tablou istoric, unchiule, inspirat de mai multe originale.

— Mai multe originale ! Doamne iartă-mă !

— Am fost de multe ori îndrăgostită.

— Asta e cinism.

— De eroi ai multor naţii.
— Dar... altceva...
— Şi filozofi.
— Asta e nebună...
— Nu scutura clopoţelul, unchiule ; ai s-o sperii pe mătuşă-mea.
— Scumpa, biata mătuşă, de ce nepoată a avut parte !
— Cîndva l-am iubit pe Socrate.
— Ei, asta-i ! Nu ne ţinem de glume, domnişoară.
— I-am admirat pe Temistocle, pe Leonida, pe Epaminonda.
— Domnişoară Keeldar...
— Şi ca să trecem peste cîteva secole, Washington a fost un om obişnuit, însă mi-a plăcut foarte mult ; iar ca să vorbim despre prezentul propriu-zis...
— Da, chiar despre prezent.
— Şi ca să lăsăm deoparte naivele visuri de şcolăriţă şi să ne ocupăm de realităţi...
— Realităţile ! Astea sînt încercarea cu care vei avea de dat piept, domnişoară.
— Ca să mărturisesc în faţa cărui altar îngenunchi eu acum — ca să-l dezvălui pe idolul de astăzi al sufletului meu...
— Ar trebui să te grăbeşti în privinţa asta, dacă eşti bună ; se apropie ora prînzului, şi de mărturisit, *trebuie* să mărturiseşti.
— Trebuie să mărturisesc : taina asta nu-mi mai încape în suflet ; trebuie să-i dau glas ; n-aş dori decît să fii domnul Helstone şi nu domnul Sympson, fiindcă atunci ai avea mai multă simpatie faţă de mine.
— Domnişoară — aici e o chestiune de bun-simţ şi de precauţie elementară, nu de simpatie, de sentimente şi aşa mai departe. Ai spus că domnul Helstone e acela ?
— Nu chiar el, dar cineva cît se poate de apropiat : se aseamănă foarte mult.
— Trebuie să ştiu numele, trebuie să ştiu amănunte.

— În mod *sigur* se aseamănă foarte mult ; nici măcar chipurile nu prea li se deosebesc — o pereche de oameni ca nişte şoimi — şi amîndoi sînt impasibli, dintr-o bucată, hotărîţi. Însă eroul meu e cel mai remarcabil dintre ei ; mintea lui are limpezimea mărilor adînci, răbdarea lui e asemeni stîncilor mării, iar forţa lui poate sta alături de puterea talazurilor.
— Asta-i fanfaronadă şi emfază !
— Aş avea curaj să spun că poate fi zgrunţuros ca gura fierăstrăului şi morocănos ca un corb înfometat.
— Domnişoară Keeldar, persoana asta locuieşte în Briarfield ? Răspunde-mi.
— Unchiule, am să-ţi spun numaidecît : numele lui îmi stă pe limbă.
— Vorbeşte, fato !
— A fost bine spus, unchiule. „Vorbeşte, fato !“ sună cu adevărat tragic. Anglia a urlat sălbatic împotriva acestui om, unchiule ; dar într-o bună zi are să vuiască de bucurie în cinstea lui. Nu s-a temut de urlete şi n-are să se bucure de vuiete.
— Am spus că-i nebună... şi chiar este.
— Ţara asta a noastră are să-şi schimbe şi să-şi schimbe mereu atitudinea faţă de el ; el n-are să se schimbe niciodată în felul în care îşi face datoria faţă de ea. Stai, nu te mai înfuria, unchiule ; am să-ţi spun cum îl cheamă.
— O să-mi spui, sau...
— Ascultă ! Arthur Wellesley, Lord Wellington.
Domnul Sympson se ridică în picioare, furios ; dădu năvală pe uşă afară, dar numaidecît dădu năvală îndărăt, închise uşa şi se reaşeză în fotoliu.
— Domnişoară, ai să-mi spui *următorul* lucru : principiile dumitale ţi-ar îngădui să te măriţi cu un bărbat fără bani — un bărbat mai prejos de dumneata ?
— Niciodată cu un bărbat mai prejos de mine.

— Te-ai mărita, domnişoară Keeldar, cu un bărbat sărac ? întrebă domnul Sympson cu voce ridicată.

— Ce drept ai, domnule Sympson, ca să mă întrebi ?

— Stărui cu insistenţă să ştiu.

— Nu mergi pe drumul care te-ar putea duce acolo.

— Respectabilitatea familiei mele nu va fi compromisă.

— O hotărîre foarte înţeleaptă ; ţine-te de ea.

— Domnişoară, dumneata eşti aceea care va trebui să te ţii de ea.

— Cu neputinţă, sir, de vreme ce nu fac parte din familia dumitale.

— Ne renegi ?

— Resping dictatura dumitale.

— Cu cine *ai* să te măriţi, domnişoară Keeldar ?

— Nu cu domnul Sam Wynne, fiindcă îl dispreţuiesc ; nu cu Sir Philip Nunnely, fiindcă *doar* îl stimez.

— Pe cine ai în vedere ?

— Patru candidaţi respinşi.

— O asemenea îndărătnicie n-ar putea să existe, dacă nu te-ai afla sub o influenţă nefericită.

— Ce vrei să spui ? Există unele expresii în stare să facă sîngele să-mi fiarbă în vine — influenţă nefericită ! Ce fel de palavre băbeşti mai sînt şi astea ?

— Eşti o tînără lady ?

— Ba sînt ceva de o mie de ori mai de preţ : sînt o femeie onestă şi va trebui să fiu tratată ca atare.

— Ştii cumva (şi aici se apleacă misterios înainte, şi vorbi cu o solemnitate forţată), ştii cumva că toate împrejurimile mişună de zvonuri cu privire la dumneata şi un arendaş falit de-al dumitale — străinul Moore ?

— Zău ?

— Da. Numele dumitale circulă peste tot, din gură în gură.

— Face onoare buzelor care îl rostesc, şi mă rog lui Dumnezeu să le şi purifice.

— Nu cumva persoana *asta* are puterea de a te influenţa ?

— Mai mult decît oricare dintre cei a căror cauză ai susţinut-o.

— Cu el vrei să te măriţi ?

— E frumos, e un bărbat în toată puterea cuvîntului şi e făcut să poruncească.

— Şi îmi spui asta în faţă ! Escrocul ăsta flamand ! Negustorul ăsta de duzină !

— E talentat, şi îndrăzneţ, şi hotărît. Titlul de prinţ i se citeşte pe frunte şi însuşirile de conducător i se arată în gesturi.

— Îşi face o fală din toate astea ! Nu ascunde nimic ! Fără ruşine şi fără teamă !

— Cînd rostim numele de Moore ruşinea trebuie uitată şi teama alungată. Purtătorii numelui de Moore nu cunosc decît onoarea şi curajul.

— Am spus eu că-i nebună.

— M-ai luat peste picior pînă mi s-a urcat sîngele la cap. M-ai sîcîit atît, încît mi-am revenit.

— Moore acela e frate cu preceptorul băiatului meu. Ai fi dispusă să îngădui unui biet belfer să-ţi spună „soră" ?

Ochii domnişoarei Keeldar sticliră mari şi luminoşi în clipa aceea, cînd îi îndreptă asupra celui ce-o întrebase.

— Nu. Nu. Nu pentru o ţară întreagă — nu pentru un secol de viaţă.

— Nu-ţi poţi despărţi bărbatul de familia lui.

— Şi ce dacă ?

— Ai să fii sora domnului Louis Moore.

— Domnule Sympson... M-am săturat pînă peste cap de toate prostiile astea penibile ; nu mai pot să suport. Gîndurile dumitale nu sînt gîndurile mele, năzuinţele dumitale nu sînt năzuinţele mele, zeii dumitale nu sînt şi zeii mei. Nu vedem lucruri în aceeaşi lumină ; nu le

măsurăm cu aceeaşi unitate de măsură ; aproape că nici nu vorbim aceeaşi limbă. Mai bine să ne despărţim.

Asta nu înseamnă — încheie Shirley, foarte tulburată — asta nu înseamnă că te urăsc ; eşti un om de treabă şi probabil că în felul dumitale îmi vrei binele ; dar nu ne putem înţelege ; totdeauna sîntem de păreri deosebite. Dumneata mă deranjezi pe mine amestecîndu-te în fleacuri şi încercînd să exerciţi o tiranie meschină ; mă scoţi din fire, mă faci să fiu şi să rămîn multă vreme furioasă. Cît despre bietele dumitale maxime, regulile dumitale înguste, măruntele dumitale prejudecăţi, aversiuni, dogme — adună-le şi leagă-le laolaltă ; domnule Sympson, du-te şi oferă-le ca ofrandă zeităţii căreia te închini ; mie nu-mi trebuie nici una dintre ele ; mă conduc după alt crez, altă lumină, credinţă şi speranţă decît dumneata.

— Un alt crez ! Bănuiesc că e şi necredincioasă !

— Necredincioasă faţă de religia *dumitale* ; atee faţă de dumnezeul *dumitale.*

— *E... atee ! ! !*

— Dumnezeul dumitale, sir, este Lumea. Pentru mine dumneata eşti dacă nu un necredincios, atunci un idolatru. Îmi închipui că adori fără să-ţi dai seama ce anume ; pentru mine în toate privinţele eşti prea superstiţios. Sir, dumnezeul dumitale, marele dumitale Baal, Dagon al dumitale cel cu coadă de peşte mie mi se arată ca un demon. Dumneata şi cei deopotrivă cu dumneata i-aţi înălţat pe tron, i-aţi pus pe cap coroană, i-aţi dat în mînă sceptrul. Şi priviţi cît de hidoasă îi e stăpînirea ! Vedeţi-l ocupat cu îndeletnicirea cea mai plăcută lui — aranjarea de căsătorii. Îl leagă pe tînăr de bătrîn, pe cel puternic de cel slăbănog. Întinde braţul lui Mezentius şi ferecă morţii de cei vii. În împărăţia lui există ură — ură ascunsă ; există dezgust — dezgust nemărturisit ; există trădare — trădare în familie ; există viciu — viciu profund, viciu de moarte, viciu casnic. Acolo unde stăpîneşte el, copiii cresc

fără să iubească, între părinţi ce n-au cunoscut niciodată dragostea ; odraslele sînt hrănite cu înşelătorie încă din leagăn ; sînt educaţi într-o atmosferă viciată de minciuni. Zeul vostru patronează nunţile regelior — priviţi-vă dinastiile regale ! Zeitatea voastră este zeitatea aristocraţiilor străine — cercetaţi îndeaproape sîngele albastru al Spaniei ! Dumnezeul vostru este Himeneu al francezilor — ce a ajuns viaţa de familie în Franţa ? Tot ce îi stă în preajmă grăbeşte către putreziciune ; sub sceptrul său, totul decade şi degenerează. Dumnezeul *vostru* nu-i decît o Moarte deghizată.

— Limbajul ăsta este înspăimîntător ! Fiicele mele şi dumneata nu trebuie să mai staţi laolaltă, domnişoară Keeldar ; o asemenea întovărăşire prezintă primejdii. Dacă te-aş fi cunoscut ceva mai devreme — însă, cum îmi închipuiam că eşti o fiinţă excepţională, niciodată n-aş fi crezut...

— Iar acum, sir, începi să-ţi dai seama că n-are nici un rost să faci planuri pentru mine ? Că procedînd astfel nu faci decît să semeni vînt pentru a culege furtună ? Mătur din calea mea urzeala planurilor dumitale, spre a putea să-mi văd de drum ferită de necurăţenii. M-am ancorat într-o hotărîre pe care nu o poţi clinti. Inima şi conştiinţa vor dispune de mîna mea — *numai ele singure.* Află asta măcar în ceasul din urmă.

Domnul Sympson începea să fie puţin cam năucit.

— În viaţa mea n-am auzit un asemenea limbaj ! murmura el întruna. De cînd sînt nu mi s-a vorbit astfel — niciodată n-am fost tratat aşa.

— Eşti cu totul dezorientat, sir. Ar fi mai bine să te retragi ; sau, dacă, nu, mă retrag eu.

Domnul Sympson se ridică în mare grabă.

— Trebuie să părăsim casa asta ; imediat trebuie să împacheteze.

— Nu le zori pe mătuşa şi pe verişoarele mele : lasă-le în voie.

— Nici un fel de alte legături; n-ar fi potrivite.

Se duse cu paşi repezi pînă la uşă; apoi se întoarse ca să-şi ia batista; scăpă jos tabacherea; îi lăsă conţinutul împrăştiat pe covor şi plecă împleticindu-se. Tartar stătea în faţa uşii, întins pe covoraş — domnul Sympson aproape căzu peste el; ajuns în culmea exasperării, trînti o înjurătură cîinelui şi aruncă un epitet grosolan stăpînei.

„Bietul domn Sympson! E şi neajutorat şi vulgar, îşi spuse Shirley. Mă doare capul şi sînt obosită", adăugă. Apoi îşi sprijini capul pe o pernă şi trecu lin de la încordare la odihnă. Cînd, peste un sfert de oră, cineva intră în cameră, o găsi adormită. De cîte ori trecea prin clipe de încordare, Shirley recurgea în mod obişnuit la acest mijloc natural de refacere, care sosea de îndată ce era chemat.

Persoana intrată în cameră rămase locului cînd o văzu adormită, apoi rosti:

— Domnişoară Keeldar!

Probabil că acel glas se armoniza cu vreo imagine ivită în vis — fiindcă n-o făcu să tresară, ci abia să se deştepte păstrînd ochii închişi; doar întoarse puţin capul, iar atunci obrazul şi profilul, acoperite mai înainte de braţ, se arătară la vedere: era îmbujorată, fericită, aproape zîmbitoare, dar genele îi erau umede; plînsese în somn; sau poate, înainte de a adormi, cîteva lacrimi îi izvorîseră în mod firesc din ochi după ce auzise acel epitet; nici un bărbat — nici o femeie nu pot fi întotdeauna puternici, totdeauna în stare să îndure cu seninătate o părere nedreaptă, cuvîntul defăimător; calomnia, chiar pornită de pe buzele unui netot, taie cîteodată adînc în sufletele nepregătite. Shirley arăta ca un copil de curînd pedepsit pentru neascultare, dar acum iertat şi mulţumit.

— Domnişoară Keeldar, rosti iarăşi glasul, şi de data asta o trezi; deschise ochii şi îl văzu alături de ea pe

Louis Moore — nu alături, în apropiere, ci stînd în picioare, oprit din mers, la vreo doi-trei paşi.

— O! Domnule Moore! exclamă. Mi-era frică să nu fie din nou unchiul meu; ne-am certat adineauri.

— Domnul Sympson ar trebui să te lase în pace, fu răspunsul. Nu-i în stare să vadă că eşti încă departe de a-ţi fi recăpătat puterile?

— Te asigur că nu m-a găsit deloc lipsită de puteri: cît a fost el aici n-am plîns.

— Se pregăteşte să evacueze Fieldheadul — aşa spune. Acum împarte porunci familiei; a fost în camera de studiu şi a început să comande într-un stil care, bănuiesc eu, era continuarea celui folosit pentru a te hărţui aici.

— Trebuie să plecaţi şi dumneata cu Henry?

— În ce îl priveşte pe Henry, cam aşa s-ar putea deduce din indicaţiile acelea grozav de încîlcite; dar se poate ca mîine totul să se schimbe; e chiar în starea aceea de spirit cînd nici o hotărîre nu durează mai mult de două ceasuri la rînd; eu mă cam îndoiesc că are să te părăsească în următoarele cîteva săptămîni. Mie mi-a adresat nişte cuvinte cărora va trebui să le acord puţină atenţie din cînd în cînd, dacă o să am vreme de treburi dintr-astea. În momentul intrării sale eram preocupat de un bilet primit din partea domnului Yorke — atît de adînc preocupat încît am curmat repede întrevederea şi într-un mod cam precipitat; l-am lăsat spumegînd de furie. Am aici biletul — aş vrea să-l citeşti — e în legătură cu fratele meu Robert. Şi se uită lung la Shirley.

— Mă bucur să aud veşti din partea lui; se întoarce acasă?

— S-a întors: e în Yorkshire; domnul Yorke s-a dus ieri la Stilbro' să-l întîmpine.

— Domnule Moore... s-a întîmplat ceva rău...?

— Mi-a tremurat cumva glasul? Acuma e la Briarmains — şi mă duc să-l văd.

— Ce s-a întîmplat?

— Dacă păleşti aşa de rău, o să regret că ţi-am spus. Ar fi putut fi şi mai rău : Robert nu a murit, dar e rănit foarte grav.

— Vai, sir ; dumneata eşti foarte palid. Stai aici lîngă mine.

— Citeşte biletul — dă-mi voie să-l desfac.

Domnişoara Keeldar citi biletul ; anunţa pe scurt că în noaptea trecută Robert Moore fusese împuşcat de cineva care trăsese din spatele zidului de la plantaţia Milldean, la poalele colinei ; că era grav rănit, dar se putea nădăjdui că nu mortal ; cît despre asasin ori asasini, nu se ştia nimic — fugiseră. „Nu încape îndoială — observa domnul Yorke — că a fost un act de răzbunare ; ce păcat, la urma urmei, că s-a stîrnit atîta duşmănie ; dar acum nu mai e nimic de făcut."

— E singurul meu frate, spuse Louis pe cînd Shirley îi restituia biletul. Nu pot să aflu nepăsător că nişte ticăloşi s-au aşezat la pîndă şi l-au împuşcat ca pe o fiară sălbatică, din dosul unui zid.

— Linişteşte-te ; fii încrezător. Are să se facă bine — ştiu eu că are să se facă bine.

Dornică să-i aducă alinare, Shirley întinse mîna şi o aşeză pe a domnului Moore, care stătea sprijinită pe braţul fotoliului ; abia o atinse uşor, aproape nesimţit.

— Da, dă-mi mîna, spuse Moore. Va fi pentru prima oară. Ne aflăm în clipe de grea încercare — dă-mi mîna.

Fără să mai aştepte refuzul sau încuviinţarea, luă ceea ce ceruse, şi continuă :

— Acum mă duc la Briarmains. Te-aş ruga să mergi pînă la casa parohială şi să-i spui Carolinei Helstone ce s-a întîmplat ; vrei să faci asta pentru mine ? Lucrul cel mai bun e s-o afle de la dumneata.

— Numaidecît, răspunse Shirley cu grabă ascultătoare. Pot să-i spun că nu e nici o primejdie ?

— Aşa să-i spui.

— Te întorci repede, să-mi dai şi mie amănunte ?

— Ori mă întorc, ori îţi scriu.

— Să ai încredere în mine că o să mă ocup de Caroline. Am să iau legătura şi cu sora voastră ; sînt aproape sigură că e încă de pe acum la căpătîiul lui Robert.

— Sigur ; sau are să fie în curînd. Acum, la revedere.

— Şi ai să fii tare, orice s-ar întîmpla ?

— Asta mai vedem noi.

Shirley fu silită să-şi retragă degetele dintr-ale preceptorului ; Louis fu silit să elibereze mîna ce stătuse învăluită, strînsă, ascunsă într-a sa.

„Credeam că va trebui să-i dau eu sprijin, îşi spuse în drum spre Briarmains, şi cînd colo ea mi-a dat mie putere. Privirea aceea plină de compătimire — atingerea aceea gingaşă ! Nici un fel de puf n-a fost vreodată mai moale — nici un elixir mai întremător ! Părea un fulg de zăpadă, şi te înfiora ca trăsnetul. De mii de ori am tînjit să am mîna aceea — s-o ţin într-a mea. Şi am avut-o — vreme de cinci minute am avut-o într-a mea. Degetele mele şi ale ei nu mai pot fi vreodată străine — dacă s-au întîlnit o dată, trebuie să se reîntîlnească."

CAPITOLUL XXXII

ŞCOLARUL ŞI NIMFA PĂDURII

Întrucît Briarmains era mai aproape decît Hollow, domnul Yorke îl dusese acolo pe tînărul său tovarăş de drum. Se îngrijise să-l vadă întins în cel mai bun pat din casă, cu aceeaşi dragoste cu care s-ar fi ocupat de un fiu al său. Vederea sîngelui ce gîlgîia din rana provocată în mod laş făcu din rănit un adevărat fiu al inimii gentlemanului din Yorkshire. Spectacolul unei întîmplări atît de neaşteptate, al trupului aceluia înalt

și drept prăvălit cu întreaga-i mîndrie de-a latul drumului, al frumosului cap de om din sud tăvălit în țărînă, al omului aflat în floarea tinereții și rămas dintr-o dată dinaintea sa palid, neajutorat, fără viață — asta era cea mai nimerită combinație de situații în stare să trezească viul interes al domnului Yorke față de victimă.

Nici o altă mînă nu se afla acolo ca să se ridice și să dea ajutor ; nici un alt glas pentru a pune întrebări duioase ; nici o altă minte ca să diriguiască așa cum se cuvine toate măsurile luate ; toate trebuiau îndeplinite numai de el. Această totală dependență a tînărului (fiindcă el tînăr îl vedea) sîngerînd și lipsit de grai față de bunăvoința lui sporea acea bunăvoință și o făcea și mai utilă. Căci tare îi mai plăcea domnului Yorke să aibă putere și să se poată folosi de ea ; iar acum deținea în miinile sale puterea asupra vieții unui semen ; și era încîntat.

Nu mai puțin încîntată era cea mai bună jumătate a sa ; întîmplarea se potrivea de minune firii și gusturilor ei. Alte femei ar fi fost îngrozite să vadă un bărbat scăldat în sînge purtat peste pragul casei lor și depus în hol „în puterea nopții". Asta, ați putea bănui, ar fi fost prilej de istericale. Nu ; pe doamna Yorke o apucau istericalele atunci cînd Jessy refuza să părăsească grădina și să se apuce de împletit, sau cînd Martin pomenea despre plecatul în Australia cu gînd de a-și cîștiga libertatea și de a scăpa de sub tirania lui Matthew : dar o încercare de asasinat la doi pași de ușa ei — un om pe jumătate ucis întins în cel mai bun pat al casei — îi dădea puteri, îi ațița îndrăzneala și dădea bonetei de pe capul ei prestanța unui turban.

Doamna Yorke făcea parte din acel soi de femei în stare să mănînce zilele amărîte ale unei biete slujnice, dar să îngrijească eroic un întreg spital plin de ciumați. Pe Moore aproape că-l iubea ; inima ei viguroasă aproape că tînjea de dragul lui cînd îl vedea încredințat îngrijirilor sale — lăsat în brațele ei la fel de neajutorat și dependent de ea cum fusese și ultimu-i născut la vremea cînd se afla în leagăn. Dacă ar fi văzut vreo slujnică, ori pe una dintre fiice, dîndu-i o înghițitură de apă ori netezindu-i perna, i-ar fi rupt urechile nechematei. Le alungă și pe Jessy și pe Rose din încăperile de la etaj ale casei ; le interzise slujnicelor să pună piciorul pe acolo.

Adevărul e, însă, că în cazul cînd nenorocirea s-ar fi petrecut la porțile casei parohiale și bătrînul Helstone l-ar fi găzduit pe martir, nici Yorke și nici soața lui n-ar fi fost încercați de vreun simțămînt de milă ; ar fi considerat că doar și-a primit dreapta răsplată pentru tirania și intrigile lui ; dar așa, devenise atunci pentru ei însăși lumina ochilor.

Ciudat ! Lui Louis Moore i se îngădui să vină — să se așeze pe marginea patului și să se aplece asupra pernei — să ia mîna fratelui său și să-și apese cu dragoste buzele pe fruntea lui palidă ; pînă și doamna Yorke îndură asta fără crîcnire. Și îi îngădui să rămînă acolo jumătate din zi : ba o dată îi îngădui să vegheze în camera bolnavului o noapte întreagă ; se sculă la cinci, într-o umedă dimineață de noiembrie, aprinse cu mîna ei focul la bucătărie, pregăti fraților micul dejun și li-l servi ea însăși. Îmbrăcată impunător într-un nesfîrșit capot de flanelă, cu un șal pe umeri și boneta de noapte pe cap, șezu și se uită la ei cum mănîncă, vădind aceeași mulțumire cu care cloșca își privește puișorii ciugulind. Mai mult, în ziua aceea trimise vorbă bucătăresei că-și poate permite să pregătească și să ducă sus domnului Moore un castron cu fiertură de ovăz și măduvă de arbore de pîine ; tot în acea zi fata în casă i-a ieșit din grații fiindcă, la plecarea domnului Louis, îi adusese acestuia pardesiul ținut la zvîntat în bucătărie și, ca o neobrăzată ce era, îl ajutase să se îmbrace și acceptase în schimb un zîmbet, un „mulțumesc, fetițo" și un șiling. Într-o zi

veniră două doamne, palide și îngrijorate, și rugară cu stăruință, cu umilință chiar, să li se îngăduie a-l vedea pe domnul Moore măcar o singură clipă ; doamna Yorke își împietri inima și le trimise la plimbare — și nu fără ocări.

Dar cum a fost cînd a venit Hortense Moore ? Nu chiar așa de rău cum ar fi fost de așteptat : întreaga familie Moore părea într-adevăr să fie pe placul doamnei Yorke mai mult decît fusese oricare alta de-a lungul timpului. Hortense și dînsa găseau o inepuizabilă temă comună de conversație în înclinațiile spre corupție ale slujnicelor. Părerile lor în privința acestei categorii de oameni erau asemănătoare : îi supravegheau cu aceeași permanentă suspiciune și îi judecau cu aceeași severitate. De asemenea, încă din capul locului Hortense nu lăsă să se vadă nici cel mai mic semn de gelozie față de atențiile arătate de doamna Yorke lui Robert ; o lăsă să-și joace în voie rolul de soră de caritate, fără să se amestece mai deloc ; pentru ea însăși găsi o ocupație neîntreruptă în agitația prin casă, în supravegherea atentă a bucătăriei, în informarea promptă asupra celor petrecute acolo și, pe scurt, făcîndu-se în toate chipurile folositoare. În ce privește vizitatorii, amîndouă căzură de acord că trebuiau cu străşnicie îndepărtați de camera bolnavului. Îl țineau prizonier pe tînărul fabricant și abia dacă permiteau aerului să-l atingă și soarelui să-l vadă.

Domnul MacTurk, doctorul căruia i se încredințase cazul lui Moore, declară rana acestuia drept primejdioasă, dar, după cîte socotea el, nu fără nădejde de lecuire. La început dorise să lase la căpătîiul bolnavului o soră aleasă de el ; dar despre una ca asta nici doamna Yorke și nici Hortense nu voiră să audă măcar ; în schimb promiseră să respecte întocmai prescripțiile. Și ca urmare, pentru moment, bolnavul fu lăsat pe seama lor.

Fără îndoială că răspunseră cît se pricepură mai bine încrederii acordate ; dar într-o zi se întîmplă ceva neplăcut : bandajele se deplasaseră sau se umblase la ele, ceea ce avu drept urmare o gravă pierdere de sînge. Fiind chemat, MacTurk sosi cu calul în spume. Era unul dintre acei doctori pe care e primejdios să-i superi ; repezit cînd se afla în cea mai deplină bună dispoziție, în dispoziție proastă — turbat, văzînd starea lui Moore, își dezvălui simțămintele printr-un limbaj înflorat cu care nu este nevoie să acoperim pagina de față. Un buchet sau două din cei mai superbi boboci se abătură peste capul nepăsător al unui anume domn Graves, un ajutor tînăr și voinic cărat de doctor pretutindeni după el ; cu un alt buchet îl cadorisi pe încă un tînăr din suita sa — un interesant facsimil al lui însuși, fiind, într-adevăr, chiar propriul lui fiu ; dar întregul coș de flori rare fu rezervat insinuantei tagme femeiești, în întregime.

În cea mai mare parte a unei nopți de iarnă, doctorul și sateliții săi trebăluiră numai pe lîngă Moore. Acolo lîngă patul lui, încuiați în cameră numai ei și rănitul, s-au trudit și s-au ciorovăit asupra acelui trup sleit de puteri. Ei trei stăteau de-o parte a patului, iar Moartea de cealaltă. Lupta a fost crîncenă ; a durat pînă în zori de ziuă, cînd balanța dintre beligeranți stătea atît de dreaptă, încît oricare dintre părți ar fi putut revendica victoria.

În zori, bolnavul fu lăsat în seama lui Graves și a tînărului MacTurk, în vreme ce mai vîrstnicul plecă el însuși să aducă ajutoare și le găsi în persoana doamnei Horsfall, cea mai bună soră din echipa lui de lucru. Acestei doamne i-l dădu în grijă pe Moore dimpreună cu cele mai severe ordine privitoare la răspunderea ce-i apăsa pe umeri. Doamna Horsfall primi răspunderea cu o anume nepăsare, la fel cum își trase și fotoliul lîngă căpătîiul bolnavului. Și din clipa acea îi începu domnia.

Doamna Horsfall avea o calitate — se supunea orbește ordinelor primite din partea lui MacTurk : pentru ea Cele zece porunci erau mult mai lesne de călcat decît vorbele doctorului. În alte privințe nu era femeie, ci dragon. Față de ea, Hortense Moore rămase o sărmană nevinovată ; doamna Yorke se retrase — zdrobită ; totuși, ambele aceste doamne erau persoane cu oarecare demnitate, după propria lor apreciere, și de oarecare importanță, după părerea celorlalți. Băgate în sperieți de lățimea, înălțimea, osatura și musculatura doamnei Horsfall, se retraseră în salonul din fund. În ce o privea, doamna soră rămînea sus cînd îi plăcea și cobora cînd socotea ea de cuviință ; își trăgea dușca de trei ori pe zi și luleaua de tutun de patru.

Cît despre Moore, acum nimeni nu mai îndrăznea să întrebe de el ; doamna Horsfall îi era dădacă ; ea trebuia să aibă grijă de tot ce avea legătură cu bolnavul : și părerea generală era că doamna se descurca foarte bine. În fiecare dimineață și în fiecare seară MacTurk venea să-l vadă ; cazul lui Moore, complicat și printr-un nou ghinion, devenise ceva foarte interesant în ochii doctorului ; îl privea ca pe un mecanism stricat pe care numai măiestria sa l-ar mai putea face din nou să meargă. Graves și tînărul MacTurk — singurii alți vizitatori ai lui Moore — îl priveau pe bolnav exact așa cum erau obișnuiți să-i privească pe ocupanții camerei de disecție a spitalului din Stilbro'.

În vremea asta Robert Moore petrecea de minune : chinuit de dureri ; amenințat de moarte ; prea slăbit ca să se poată mișca ; aproape și prea slăbit ca să poată vorbi ; avea drept păzitor un fel de femeie uriaș ; iar cei trei doctori alcătuiau singura lui societate. Și așa zăcu de-a lungul mereu mai împuținatelor zile și mai prelungilor nopți din întreaga cumplită lună a lui noiembrie.

La începutul captivității, Moore obișnuia să reziste foarte greu doamnei Horsfall ; îi era groază de vederea

acelui trup uriaș și spaimă de atingerea mîinilor ei tari ; dar ea îl învăță numaidecît să fie ascultător. Nici nu băga de seamă cele șase picioare înălțime, mușchii și încheieturile sale bărbătești ; îl întorcea în pat așa cum altă femeie ar fi întors un sugaci în leagăn. Cînd era ascultător și supus îi spunea „dragul meu" și „puișorule" ; dar dacă nu era cuminte, îl lua și din scurt. Dacă încerca să spună vreo vorbă cînd era și doctorul MacTurk de față, numaidecît ridica mîna și-l mustra — șșșt ! — ca o guvernantă cînd vrea să țină în frîu un copil neastîmpărat. „Dacă n-ar fuma — dacă s-ar putea lipsi de gin, ar fi mult mai bine ; dar și fumează și-i și trage cu ginul", își spunea Moore. Odată, în absența ei, îl făcu pe MacTurk să înțeleagă destul de limpede că „îi cam trage la măsea".

— Ehei ! dragul meu domn, toate sînt la fel, fu răspunsul obținut cu atîtea sforțări. Numai că Horsfall are o mare calitate : fie beată, fie trează, niciodată nu uită să-mi dea ascultare *mie*.

În cele din urmă trecu și toamna întîrziată ; cețurile, ploile ei își retraseră din Anglia doliul și lacrimile ; vînturile se prelinseră de acolo ca să mai jeluiască și pe tărîmuri mult îndepărtate. În urma lui noiembrie păși iarnă temeinică, dimpreună cu limpezime, liniște și îngheț.

O zi liniștită de noiembrie se încheia într-o seară cristalină ; asupra Lumii se întinsese o coloratură de Polul Nord : toate culorile și nuanțele ei se arătau ca niște *reflets* * [1] de giuvaeruri albe, sau violete, sau palverzui. Colinele erau îmbrăcate în albastru-liliachiu ; soarele scăpătat spre apus își pusese purpură în roșeață ; cerul era de gheață și întregu-i azur se poleise cu ar-

---

* Găsești-mi, cititorule, un cuvînt englezesc la fel de potrivit, și cu bucurie te scutesc de cel francez. Englezescul *reflections* (reflexie — n.t.) nu merge (n.a.).

[1] Iradieri, sclipiri.

gint ; cînd stelele răsăriră, se arătară a fi de cristal alb — nu de aur ; nuanţe cenuşii, azurii, sau verzi-diluate ca de smaragd pal — reci, curate şi transparente — colorau întreaga întindere a peisajului.

Ce este arătarea aceea stingheră din pădurea ce nu mai e verde şi nici măcar roşietică, din pădurea de culoare nedecisă — ce este mogîldeaţa aceea de culoare albastru-închis şi care se mişcă ? Ei, e un şcolar — un elev al liceului din Briarfield ; s-a despărţit de colegii săi, porniţi acum în grabă pe şosea către casă, şi caută un anumit copac, cu o anume moviliţă de muşchi crescută pe rădăcini şi foarte potrivită să ţină loc de scaun. Pentru ce rătăceşte pe aici ? — aerul e îngheţat şi ceasurile sînt tîrzii. Se aşază ; la ce s-o fi gîndind ? Simte oare farmecul neprihănit în care s-a înveşmîntat Natura astă-seară ? O lună albă ca sideful zîmbeşte printre copaci ; o fi îndrăgosit de zîmbetul ei ?

Cu neputinţă de spus ; fiindcă tace şi pe faţă nu i se poate desluşi nimic ; pînă acum chipul nu e oglindă unde să i se arate simţămintele, ci mai curînd mască menită să le ascundă. Băiatul ăsta este un tinerel de cincisprezece ani — subţirel şi înalt pentru vîrsta lui. Pe faţă i se arată tot atît de puţină amabilitate pe cît de puţin servilism ; ochii îi par pregătiţi să prindă încă din prima clipă orice încercare de a-l dirija ori de a-l îmboldi, iar trăsăturile vădesc vii însuşiri pentru rezistenţă. Pedagogii înţelepţi evită ciocnirile neobligatorii cu flăcăul acesta. Orice încercare de a-l supune prin severitate ar fi inutilă ; a te strădui să-l cîştigi prin măguliri ar însemna un efort mai rău decît inutil. E mai bine să-l laşi în pace. Timpul îl va educa şi experienţa îl va instrui.

După spusele lui, Martin Yorke (e unul dintre tinerii Yorke, bineînţeles) dispreţuia pînă şi cuvîntul poeziei ; dacă i-ai fi vorbit despre sentimente, ţi-ar fi răspuns cu sarcasme. Şi iată-l acum, rătăcind de unul singur,

cercetînd cu supunere Natura care îi deschide dinainte, sub privirile lui pline de interes, o pagină de poezie aspră, tăcută, solemnă.

După ce se aşază, scoate din ghiozdan o carte — nu Gramatica latină, ci o carte purtată pe ascuns, un volum de basme ; încă un ceas de acum încolo are să fie destulă lumină pentru agerii lui ochi tineri ; şi dealtminteri luna însăşi stă şi îl priveşte, iar razele ei, încă spălăcite şi neclare, inundă luminişul unde s-a oprit.

Citeşte ; e condus într-o singuratică regiune de munte ; totul în jurul său e aspru şi pustiu, inform şi aproape fără culoare. Vîntul îi aduce în auz clinchete de clopoţei ; desprinzîndu-se din valurile diforme ale ceţii, coboară asupră-i cea mai strălucitoare vedenie — o doamnă îmbrăcată în verde, călare pe un buiestraş alb ca neaua ; îi vede veşmintele, nestematele şi calul aprig ; zîna îl face să stea locului, întrebîndu-l despre nişte lucruri tainice ; e vrăjit şi trebuie să o urmeze în Ţara Zînelor.

Un alt basm îl poartă pînă la ţărmul mării ; şi-acolo se trezeşte pe o mare învolburată ale cărei valuri se zbuciumă amarnic la poalele unor stînci ameţitoare ; plouă şi vîntul suflă cu furie. Un şirag de stînci, negre şi neprimitoare, se întinde pînă departe în largul mării ; şi pretutindeni, de-a lungul, printre şi pe deasupra acestor steiuri se aruncă şi izbucneşte, alunecă şi tresaltă, se umflă şi se înfăşoară şiroaie cu spume de albimea zăpezii. Un rătăcitor singuratic umblă peste aceste stînci şi calcă grijuliu, cu paşi cumpăniţi, pe undele şi sălbaticele buruieni de mare ; priveşte în locuri unde adîncimea apelor cu limpezime de cristal se numără în stînjeni şi vede acolo vegetaţie mai sălbatică, mai ciudată şi mai uriaşă decît se află pe uscat, cu comori de scoici — unele verzi, altele purpurii, altele sidefii — strînse ciorchine pe coturile ramurilor ce seamănă a şerpi. Aude un strigăt. Înălţînd privirea şi uitîndu-se în depărtare, vede la capătul bătut de vînturi al şirurilor de stînci o

arătare înaltă şi palidă — are formă de om, dar e alcătuită din spumă — transparentă, tremurătoare, cumplită ; şi nu e singură ; sînt multe siluete omeneşti ce rătăcesc pe stînci — o ceată de femei de spumă — un grup de albe şi vaporoase Nereide.

Ssst ! — închide cartea ; ascunde-o repede în ghiozdan ; Martin aude paşi. Stă şi ascultă. Nu — ba da : din nou frunzele moarte, strivite uşor, foşnesc pe poteca din pădure. Martin pîndeşte ; copacii parcă se dau la o parte şi o femeie înaintează printre ei.

E o doamnă îmbrăcată în mătase neagră şi cu faţa acoperită de un văl. Niciodată pînă acum Martin n-a mai întîlnit vreo doamnă în pădurea asta — şi nici vreo altă femeie în afară de cîte o ţărăncuţă venită după alune — şi asta destul de rar. În noaptea asta o astfel de apariţie nu-l supără. Pe măsură ce se apropie, vede că nu e vorba nici de o bătrînă, nici o femeie simplă, ci de o doamnă foarte tînără ; şi dacă în clipa de faţă n-ar recunoaşte în ea pe cineva despre care spusese cu toată convingerea că e urîtă, ar mărturisi că descoperă trăsături de frumuseţe dincolo de aburii vălului.

Trece pe lîngă el şi nu spune nimic. Ştia că aşa are să facă : toate femeile sînt nişte maimuţe fudule — iar el nu întîlnise încă fată mai încrezută decît Caroline Helstone asta. Abia îi fulgerase prin minte gîndul acesta, cînd doamna se întoarse şi făcu îndărăt cei doi paşi cu care îl depăşise, îşi ridică vălul, îi cercetă chipul şi îl întrebă cu glas blînd :

— Eşti cumva unul dintre fiii domnului Yorke ?

Nici un fel de dovadă adusă de un om nu l-ar fi putut vreodată convinge pe Martin Yorke că la auzul acelor cuvinte roşise ; totuşi, roşise, şi încă pînă la urechi.

— Sînt, răspunse fără ezitare ; şi îşi dădu singur curaj întrebîndu-se cu trufie ce avea să mai urmeze.

— Eşti Martin, bănuiesc, fu observaţia următoare.

Nici nu s-ar fi putut inventa o observaţie mai fericită. Era o frază simplă, rostită fără urmă de afectare şi chiar cu puţină sfială ; dar se armoniza perfect cu firea tînărului ; îl mîngîie ca un acord muzical.

Martin avea un foarte ascuţit simţ al personalităţii ; găsea că e şi corect şi înţelept ca domnişoara să-l deosebească pe el de ceilalţi fraţi. Ca şi tatăl său, ura formalismul ; îi plăcea să audă o doamnă spunîndu-i simplu „Martin“, şi nu „domnul Martin“ sau „domnişorul Martin“, formule ce ar fi lipsit-o pentru vecie de favorurile lui. Încă şi mai nefericită decît formalismul, dacă era posibil, ar fi fost cealaltă extremă, adică familiaritatea deşucheată : tonul acela blînd şi sfios — şovăiala abia simţită, erau socotite cum nu se poate mai la locul lor.

— Martin sînt, repetă.

— Tatăl şi mama ta sînt sănătoşi ? — (ce noroc că nu spuse *tăticul* şi *mămica*, fiindcă asta ar fi stricat totul) — dar Rose şi Jessy ?

— Cred că da.

— Verişoara mea Hortense e tot la Briarmains ?

— O, da !

Cu mult haz, Martin rosti cuvintele pe jumătate ca geamăt şi le înseţi de o jumătate de zîmbet ; jumătatea de zîmbet primi răspuns din partea domnişoarei, fiindcă o făcuse să înţeleagă cam cu ce ochi era privită Hortense de odraslele familiei Yorke.

— Şi mama ta se înţelege cu Hortense ?

— Se potrivesc atît de bine cînd e vorba de servitori, încît le-ar fi cu neputinţă să nu se simpatizase una pe alta.

— E frig în noaptea asta.

— De ce ai ieşit aşa de tîrziu ?

— M-am rătăcit prin pădure.

De data asta Martin îşi îngădui totuşi să izbucnească într-un stenic hohot de rîs plin de ironie.

— Te-ai rătăcit în codrul cel uriaș de la Briarfield ! Ai merita să nu mai găsești niciodată drumul.

— N-am mai fost niciodată pe aici și acum cred că mă aflu fără permisiune pe o proprietate particulară ; ai putea să mă reclami, Martin, dacă ai vrea, ca să fiu amendată : e pădurea tatălui tău.

— Aș zice că știam și eu treaba asta ; dar dacă ești așa de neajutorată și te rătăcești, am să te scot eu din încurcătură.

— Nu-i nevoie ; acum am ieșit la locuri cunoscute și știu pe unde s-o iau. Martin, întrebă ea puțin cam cu grabă, ce face domnul Moore ?

Martin auzise anumite zvonuri ; îi trecuse prin minte că ar putea fi amuzant să facă o experiență.

— E pe moarte. Nimic nu-l mai poate salva. Au aruncat peste bord toate speranțele.

Caroline își ridică vălul. Se uită drept în ochii lui și zise :

— Pe moarte ?

— Pe moarte. Și totul din pricina femeilor, a mamei și a celorlalte ; nu știu ce i-au făcut la bandaje că au pus capăt la toate ; dacă n-ar fi fost ele, i-ar fi mers mai bine. Sînt sigur că au să le aresteze, să le închidă, să le judece și să le pornească înspre Botany Bay, în cel mai scurt timp.

Probabil că persoana care pusese întrebările nici nu auzise sentința lui Martin ; rămăsese stană de piatră. Și peste două minute, fără să mai scoată o vorbă, o luă la drum ; fără noapte bună și fără alte întrebări. Asta nu era ceva amuzant și nu fusese deloc prevăzut de Martin ; el așteptase ceva emoționant și spectaculos ; nici nu mai merita s-o sperie pe fata asta, dacă nu putea obține de la ea nimic amuzant în schimb. Strigă :

— Domnișoară Helstone !

Nu-l auzi și nu se întoarse. Martin o luă la fugă după ea și o ajunse din urmă.

— Stai. Te-a îngrijorat ce ți-am spus ?

— Tu nu știi nimic despre moarte, Martin ; ești prea tînăr ca să pot discuta cu tine despre asemenea lucruri.

— Ce, m-ai crezut ? Ți-am spus numai prostii ; Moore mănîncă pe rupte ; toată ziua îi prepară fiertură de fulgi de ovăz cu măduvă de arbore de pîine, ori altceva ce îi priește lui ; eu nu mă duc niciodată pe la bucătărie, dar pe plită e totdeauna o tigaie în care se pregătesc delicatese pentru el. Cred c-o să m-apuc să fac și eu pe grozavul, ca să capăt bucățica cea mai grasă, cum capătă el.

— Martin ! Martin ! Glasul începu să-i tremure și Caroline se opri în loc. E cum nu se poate mai urît din partea ta, Martin ; aproape că m-ai omorît.

Din nou se opri ; se rezemă de un copac, tremurînd toată și palidă ca moartea.

Martin se uita la ea cu o curiozitate de nedescris. Pe de o parte, așa cum s-ar fi exprimat, era o „grozăvenie“ să asiști la asta ; îi spunea atît de multe, iar el începuse să se dea în vînt după descoperirea de secrete ; în alt sens, îi aducea aminte de ce simțise cîndva cînd auzise o păsărică bocindu-și puișorii luați de Matthew din cuib și zdrobiți cu piatra — și nu fusese deloc un simțămînt plăcut. Neizbutind să găsească ceva foarte potrivit de spus ca să o liniștească, începu să-și scormonească mintea căutînd ceva de *făcut.* Zîmbi. Și zîmbetul îi dădu o uluitoare transparență fizionomiei. Strigă :

— *Evrica !* Foarte curînd aranjez totul. Ți-ai mai revenit, domnișoară Caroline, hai să mergem ! o zori Martin.

Fără să se gîndească vreo clipă că pentru domnișoara Helstone ar fi mult mai greu decît pentru el să sară peste un zid ori să se strecoare printr-un gard, o conduse pe o scurtătură care nu ducea la nici o poartă. Urmarea fu că se văzu silit s-o ajute la escaladarea unor obstacole grozave și, în vreme ce rîdea pe socoteala neajutorării ei, se bucura la culme văzînd că e folositor.

— Martin, înainte de a ne despărţi spune-mi serios şi pe cuvîntul tău de onoare că domnului Moore îi merge mai bine.

— Dar ce multă grijă îi porţi domnului Moore ăsta!

— Nu... dar... mulţi dintre prietenii lui ar putea să mă întrebe, şi aş vrea să fiu în stare să le răspund spunîndu-le adevărul.

— Poţi să le spui că e destul de bine, dar cam leneş; le poţi spune că mănîncă la prînz cotlete de berbec şi cel mai gustos *arrowroot* [1] la cină. Ştiu fiindcă am dat o dată peste un castron sortit să ajungă sus la el, şi l-am mîncat pe jumătate.

— Şi cine are grijă de el, Martin? Are soră de caritate?

— Cine-l îngrijeşte? Matahala! Tot atît de rotundă şi mare cît e cada noastră de apă — o femeie în vîrstă, voinică şi încruntată. Nu mă îndoiesc defel că îi face o viaţă de mai mare dragul; nimeni n-are voie să se apropie de el; şade mai mult pe întuneric. Părerea mea e că se poartă cumplit de aspru cu el acolo în cameră. Uneori, cînd sînt în pat, pun urechea la perete şi mi se pare că aud cum îl înghionteşte. Numai să-i vezi pumnul: într-o singură palmă ar putea să cuprindă şase mîini ca ale dumitale. La urma urmei, cu toate cotletele şi jeleurile trimise sus, zău că n-aş vrea să fiu în locul lui. De fapt, părerea mea personală e că dumneaei înfulecă cea mai mare parte din ce i se trimite pe tavă, sus, domnului Moore. Sper că n-o să-l lase să moară de foame.

Adîncă tăcere şi meditaţie din partea Carolinei şi viclene ochiri din partea lui Martin.

— Şi cred că tu nu-l vezi niciodată, aşa-i, Martin?

— Eu? Nu. Dealtminteri nici nu mă interesează să-l văd.

[1] Amidon extras din tuberculul plantei americane cu numele ştiinţific *Maranta arundinacea*.

Din nou tăcere.

— Nu cumva ai venit o dată la noi acasă împreună cu doamna Pryor, acum vreo cinci săptămîni, şi aţi întrebat de el? continuă Martin.

— Da.

— Aş zice că doreaţi să vă duceţi pînă sus.

— De *dorit* am dorit; chiar ne-am rugat fierbinte; dar mama ta nu ne-a îngăduit.

— Îhî! Nu v-a dat voie. Am auzit toată discuţia; s-a purtat cu voi aşa cum îi place ei din cînd în cînd să se poarte cu lumea care vine pe la noi; a fost grosolană şi jignitoare.

— N-a fost drăguţă. Fiindcă ştii, Martin, sîntem rude, şi e firesc să ne intereseze starea domnului Moore. Dar acum trebuie să ne despărţim: am ajuns la porţile tatălui tău.

— Foarte bine — şi ce dacă? Merg să te conduc pînă acasă.

— Au să vadă că lipseşti şi-au să se întrebe cu îngrijorare unde ai putea să fii.

— N-au decît... Socot că sînt în stare să-mi port singur de grijă.

Martin ştia că încă de pe acum e asigurat de o mustrare straşnică şi de pîine uscată în loc de ceai. Dar nu conta, seara aceea îi dăduse prilejul unei aventuri, şi asta făcea mai mult decît brioşele şi pîinea prăjită.

O conduse pe Caroline pînă acasă. Pe drum îi făgădui să-l vadă pe domnul Moore, înşelînd în vreun fel străşnicia dragonului pus de pază în camera lui, şi hotărîră o oră pentru a doua zi, cînd Caroline urma să vină la Briarmains Wood [1] şi să afle veşti de la el. Trebuiau să se întîlnească la un anume copac. Planul nu ducea la nimic; lui totuşi îi plăcea.

[1] Pădurea Briarmains (engl.).

După ce ajunse acasă își primi după cuviință cicăleala și pîinea uscată și fu trimis foarte devreme la culcare. Primi pedeapsa cu cel mai desăvîrșit stoicism.

Înainte de a urca în camera lui, făcu o vizită secretă în sufragerie, o încăpere liniștită, rece, rareori folosită, fiindcă de obicei familia lua masa în salonul din fund. Se opri în fața consolei și ridică lumînarea către două portrete atîrnate deasupra — capete de femei : una, un tip de frumusețe senină — fericită și candidă ; cealaltă, mai drăguță — dar pierdută și deznădăjduită.

„Ca *asta* arăta cînd a suspinat, a pălit și s-a rezemat de copac", spuse uitîndu-se la cel de al doilea tablou.

„Cred, continuă Martin cînd ajunse în camera lui și se așeză pe marginea patului cu saltea de paie, cred că e ce numesc ei *îndrăgostită ;* da, *îndrăgostită* de lunganul acela din camera de alături. Ssst ! Îl burdușește matahala ? Mă mir că bietul om nu începe să urle. După cum s-aude, chiar s-ar zice că s-a aruncat asupra lui cu ghearele și cu dinții ; dar mai degrabă aș zice că îi face patul. Am văzut o dată cum împlinește treaba asta, izbește în saltele de parcă ar boxa cu vreunul. Ce ciudat e : Zillah (așa îi spun ceilalți — Zillah) — Zillah Horsfall e femeie, iar Caroline Helstone e tot femeie ; deci două exemplare din aceeași specie — și totuși nu prea se-aseamănă. E-o fată frumoasă, Caroline asta ? Bănuiesc că este — cînd te uiți la ea, o vezi așa de drăguță — are ceva atît de luminos pe chip — ceva atît de gingaș în priviri. Și îmi place cînd se uită la mine ; mă simt bine. Are gene prelungi ; umbra lor pare să se lase asupra locului unde se uită și parcă picură pace și meditare. Dacă se poartă frumos și continuă să se înțeleagă cu mine, așa cum ne-am înțeles azi, s-ar putea să-i fac un serviciu. Chiar că mă încîntă gîndul să le joc o festă mamei și căpcăunii aceleia, bătrîna Horsfall. Nu c-aș ține să-i fiu pe plac lui Moore ; dar orice oi face am să

fiu răsplătit, și încă în monede alese de mine ; și știu ce anume răsplată am să pretind — una neplăcută pentru Moore și foarte plăcută pentru mine.".

Și se vîrî în pat.

CAPITOLUL XXXIII

TACTICA LUI MARTIN

Pentru punerea la punct a planului său, Martin avea nevoie să rămînă acasă în ziua aceea. Ca urmare, de dimineață n-avu nici un fel de poftă de mîncare ; apoi, cu foarte puțin înainte de vremea plecării la școală, îl apucă o cumplită durere la inimă, ceea ce a făcut de dorit ca în loc să pornească spre școală împreună cu Mark, să urmeze tatălui în fotoliul de lîngă foc și la lectura jurnalului de dimineață. Treaba asta fiind mulțumitor aranjată, după plecarea lui Mark la clasa domnului Summer și retragerea lui Matthew și a tatălui către clădirea administrației, trei alte isprăvi — ba nu, patru — așteptau să fie duse la îndeplinire.

Cea dintîi dintre ele era consumarea micului dejun din care nici nu gustase și de care foamea lui de băiat de cincisprezece ani nu prea îi îngăduia să se lipsească ; a doua, a treia și a patra să le îndepărteze succesiv din calea sa pe doamna Yorke, domnișoara Moore și doamna Horsfall înainte de ceasurile patru ale după-amiezii.

Deocamdată prima era cea mai grabnică, întrucît eforturile ce-l așteptau cereau o cantitate de energie pe care starea de goliciune a tînărului său stomac nu prea părea capabilă s-o furnizeze.

Martin cunoștea drumul înspre cămară ; și cunoscîndu-l, porni să-l străbată. Slujnicele se aflau în bucătărie

şi îşi luau în tăcere micul dejun, cu uşile închise ; maică-sa şi domnişoara Moore ieşiseră la aer pe pajişte şi discutau despre cei aflaţi dincolo de uşile închise adineauri pomenite ; ştiindu-se deci în deplină siguranţă, Martin făcu din întreaga provizie a cămării o alegere într-adevăr exigentă. Micul lui dejun fusese întîrziat şi de aceea hotărîse că avea să fie rafinat ; avea impresia că o variaţie faţă de obişnuita şi cam searbăda porţie de pîine şi lapte ar fi fost nu numai de dorit, ci şi recomandabilă ; se gîndea că foarte bine ar putea combina consistenţa cu suculenţa. Avea la îndemînă un stoc de mere roşietice înşirate pe poliţă ; alese trei. Pe o farfurie se aflau plăcinte ; luă una cu cremă de caise şi o tartă cu goldane. Obişnuita pîine de casă nu o învrednici nici baremi cu o privire ; dar cercetă cu bunăvoinţă un chec cu stafide, cum se servea la ceai, şi consimţi să ia o bucată. Cu ajutorul briceagului izbuti să-şi însuşească o aripă de pasăre şi o felie de şuncă ; găsi de asemenea cu cale că la toate acestea s-ar potrivi şi o felioară din budincile cu ouă şi lapte rînduite pe rafturi ; iar după ce făcu şi acest adaos prăzii, se furişă în hol.

Tocmai ajunsese la jumătatea drumului — încă trei paşi i-ar fi ajuns ca să poată ancora în rada salonului din fund — cînd uşa din faţa lui se deschise şi în prag se arătă Matthew. Mult mai bine ar fi fost dacă s-ar fi ivit Scaraoţchi însuşi, cu întregu-i echipament de coarne, copite şi coadă.

Bănuitor şi totdeauna ironic, încă de dimineaţă Matthew nu prea dăduse crezare acelei dureri de la inimă ; mormăise el ceva, mai deslușite fiind nişte vorbe cu privire la „prefăcătorie" ; dar mai cu seamă îl scosese din fire succesiunea la fotoliu şi la jurnalul de dimineaţă ; spectacolul ce i se înfăţişa în clipa aceea, merele, tartele, checul, friptura de pasăre, şunca şi budinca îi ofereau dovada neîndoielnică în sprijinul stimei ce-o avea faţă de propria-i putere de pătrundere.

Un moment, doar o singură clipă, Martin rămase *interdit* [1] ; în clipa următoare deveni pe deplin conştient de situaţie şi hotărî că totul era în regulă. Cu adevărata agerime de minte „*des âmes d'élite*" [2] îşi dădu numaidecît seama în ce fel această întîmplare — nenorocită la prima vedere — poate fi întoarsă înspre marele lui folos ; văzu cum s-ar fi putut sluji de ea pentru a-şi asigura ducerea la bun sfîrşit a celei de a doua isprăvi, adică îndepărtarea maică-si. Ştia foarte bine că o încăierare între el şi Matthew îi sugera totdeauna doamnei Yorke ideea oportunităţii unui acces de istericale ; mai ştia de asemenea că în conformitate cu principiul „după ploaie vine vreme bună", unei dimineţi de istericale îi urma fără greş din partea maică-si o după-amiază de şedere la pat. Lucru ce i-ar fi convenit lui de minune.

Şi fără întîrziere încăierarea avu loc în hol. Un rîs dispreţuitor, un rînjet încărcat de jignire, o ironie necruţătoare întîmpinată de un răspuns usturător fură semnalele de începere. Şi se aruncară unul împotriva celuilalt. Deşi în mod obişnuit în astfel de ocazii Martin rămînea tăcut, de astă dată făcu o gălăgie asurzitoare. Numaidecît dădură năvală slujnicele, doamna Yorke şi domnişoara Moore ; dar nici o mînă de femeie n-ar fi fost în stare să-i despartă, aşa că în mare grabă fu chemat domnul Yorke.

— Băieţii mei, proclamă dînsul, dacă asemenea lucru se mai întîmplă, unul dintre voi trebuie să plece de sub acoperişul meu ; eu n-am să tolerez ca aici să aibă loc înfruntarea dintre Cain şi Abel.

Atunci Martin se lăsă tras deoparte. Ieşise destul de mototolit, fiind cel mai tînăr şi mai slab, dar arăta foarte calm şi nu părea deloc furios. Ba chiar zîmbea,

[1] Uluit (fr.).
[2] A sufletelor alese (fr.).

încîntat că partea cea mai grea din lucrul ce-şi propusese a-l îndeplini se încheiase cu bine.

La un anumit ceas din cursul dimineţii parcă s-ar fi dat bătut.

— Nu merită să-mi bat eu capul cu domnişoara Caroline asta, rosti pentru sine.

Dar un sfert de oră mai tîrziu se afla din nou în sufragerie şi privea portretul cu păr răvăşit şi ochi turburaţi de deznădejde.

— Da, zise, am făcut-o să ofteze din adînc, să tremure şi aproape să leşine ; înainte de a termina cu ea am s-o fac să zîmbească ; şi, în afară de asta, vreau să păcălesc tot muieretul ăsta.

Îndată după prînz, doamna Yorke se conformă socotelilor fiului său şi se retrase la ea în cameră. Rămînea Hortense.

Distinsa domnişoară tocmai venise în salonul din fund şi se aşezase în tihnă să ţeasă ciorapi, cînd Martin, întins pe sofa (căci după mărturisirile lui încă se simţea rău), lăsă jos cartea citită pînă atunci cu voluptoasa nepăsare a unui paşă tînăr încă neştiutor de griji, şi rosti agale cîteva vorbe privitoare la Sarah, slujnica de la Hollow. Cu multe ocolişuri şi întortocheli strecură vestea că, după cîte se spunea, jupîniţa ar fi avut nu mai puţin de trei drăguţi : Frederick Murgatroyd, Jeremiah Pighills şi John-al-lui-Mally-al-Hannei-a-lui-Deb, iar domnişoara Mann ar fi spus precum că ştie sigur că Sarah, rămasă singură şi de capul său la Hollow's Cottage, adesea îi chema pe flăcăii ăştia la masă şi îi ospăta cu tot ce se găsea mai bun prin cămări.

De mai mult nici nu era nevoie. Un ceas n-ar mai fi putut trăi Hortense fără să se ducă în persoană la locul unde se petreceau asemenea blestemăţii şi să vadă cu ochii ei cum stăteau lucrurile. Mai rămînea doamna Horsfall.

Stăpîn pe situaţie acum, Martin scoase din coşuleţul de lucru al maică-si o legătură de chei ; cu una dintre ele deschise uşile unui bufet, luă de acolo o sticlă neagră şi un păhăruţ, le aşeză pe masă, urcă în fugă scările, se duse la uşa camerei unde zăcea domnul Moore şi bătu. Îi deschise sora de caritate.

— Dacă binevoiţi, doamnă, sînteţi poftită în salonul din fund să gustaţi ceva ; n-are să vă deranjeze nimeni, fiindcă toată lumea e plecată.

O conduse pe scări ; o aşteaptă să intre înăuntru ; închise uşa cu mîna lui ; acum ştia că din partea asta poate fi liniştit.

Ce fusese mai greu se făcuse ; de-acum urma partea plăcută. Îşi înhăţă şapca şi o întinse spre pădure.

Încă nu era decît trei şi jumătate ; dimineaţa fusese frumoasă, dar la ceasul acela cerul se întunecase ; începea să ningă ; sufla un vînt rece ; pădurea era posomorîtă ; copacul cel bătrîn părea încruntat. Totuşi lui Martin îi plăcea întunecimea aceea şi găsea că înfăţişarea fantomatică a stejarului zgîlţîit de vînt are un farmec deosebit.

Trebui să aştepte ; se plimbă de colo pînă colo în vreme ce fulgii de nea se îndeseau, iar vîntul, care mai înainte gemuse, începu să vuiască jalnic.

— Cam întîrzie, mormăi Martin uitîndu-se în lungul cărării înguste. Mă mir, bombăni mai departe, la ce-oi fi dorind aşa de mult s-o văd. Doar nu pentru mine vine încoace. Dar am putere asupra ei şi vreau să vină, ca să mă folosesc de puterea asta.

Îşi continuă umbletul.

— Dar să ştii, conchise el după ce mai trecu o vreme, că de n-o veni am s-o urăsc şi-am s-o dispreţuiesc.

Auzi cum orologiul de la biserică bate în depărtare ceasurile patru. Un pas, atît de iute şi atît de uşor încît dacă n-ar fi fost foşnetul frunzelor nici nu s-ar fi auzit pe cărarea din pădure, îi potoli nerăbdarea. Vîntul bătea

acum cu tărie și viforul alb mereu mai întețit îți lua vederile ; dar ea se apropia mereu, fără să se descurajeze.

— Ei, Martin, îl întrebă cu înfrigurare, cum se simte ?

„E ciudat cum se gîndește mereu *numai* la el, își spuse Martin. Cred că nici nu simte frigul pătrunzător și viscolul care te orbește ; și totuși nu-i decît „o mînă de om", cum ar zice mama. Uite, parcă simt în inimă dorința să am o pelerină și s-o înfășur în ea.

Furat de aceste gînduri, nici nu-i răspunse domnișoarei Helstone.

— L-ai văzut ?

— Nu.

— Vai ! Mi-ai promis c-o să-l vezi.

— Vreau să fac pentru tine ceva mai bun. Nu ți-am spus că *mie* nu-mi arde să-l văd ?

— Bine, dar acum o să treacă așa de mult pînă cînd oi ajunge să aflu ceva sigur despre el, și m-am îmbolnăvit de-atîta așteptare. Martin, fii bun și *du-te* să-l vezi, transmite-i salutări din partea Carolinei Helstone, spune-i că a vrut să afle cum se simte, să știe dacă poate face ceva pentru el.

— Nu mă duc.

— Te-ai schimbat ; noaptea trecută ai fost atît de prietenos.

— Hai să mergem ! Nu-i bine să stai aici în pădure ; e prea frig.

— Bine, dar înainte de a pleca promite-mi că o să vii aici și mîine, să-mi aduci vești.

— Nici nu vreau s-aud. Sînt mult prea plăpînd ca să stabilesc și să respect asemenea întîlniri pe vreme de iarnă. Dacă ai ști ce durere grozavă am avut în piept azi de dimineață, cum m-am lipsit de micul dejun, și-am mai luat și tăvăleală, atunci ți-ai da seama cît e de nepotrivit să m-aduci aici, în zăpadă. Hai, cînd îți spun.

— Ești într-adevăr plăpînd, Martin ?

— N-arăt așa ?

— Ai obraji ca bujorii.

— Asta-i de la oftică. Mergi, sau nu mergi ?

— Unde ?

— Cu mine. Am fost prost că n-am luat o pelerină. Te-aș fi făcut să te simți bine.

— Tu te duci acasă ; drumul meu cel mai scurt e prin partea astălaltă.

— Ia-mă de braț, că am eu grijă de tine.

— Păi... zidurile... gardurile... e așa de greu de trecut peste ele, și tu ești prea subțirel și tînăr.

— Ai să intri pe poartă.

— Păi...

— Păi !... Păi ! Ai încredere în mine, sau n-ai ?

Îl privi drept în față.

— Cred că da, o să am. Orice-ar fi, tot e mai bine decît să mă întorc la fel de îngrijorată cum am venit.

— De asta n-aș putea să răspund. Totuși, ceva pot să-ți promit : ascultă-mă pe mine și-ai să-l vezi pe Moore cu ochii tăi.

— Să-l văd cu ochii mei ? !

— Cu ochii tăi.

— Păi, dragă Martin, el știe ?

— Aha ! Acuma-s dragă ! Nu ; nu știe.

— Și mama ta și ceilalți ?

— Toate-s aranjate.

Caroline căzu într-o lungă tăcere prielnică visurilor, dar continuă să meargă la brațul călăuzei. Ajunseră într-un loc de unde se vedea la Briarmains.

— Te-ai hotărît ?

Nici un răspuns.

— Hotărăște-te. Uite că am ajuns. Eu *n-am* să-l văd — ți-o spun de pe-acum — nu dau ochii cu el decît ca să te anunț.

— Martin, ești un băiat tare ciudat, iar pasul ăsta e cel puțin la fel de ciudat ; dar tot ce simt eu *este* și *a fost*, încă de multă vreme, ciudat. Merg să-l văd.

— Şi după ce ai spus vorbele astea, nici n-o să şovăieşti şi nici n-o să dai înapoi ?

— Nu.

— Atunci s-a făcut. Să nu te temi cînd ai să treci prin dreptul ferestrei salonului : n-o să te vadă nimeni. Tata şi cu Matthew sînt la administraţie ; Mark e la şcoală ; slujnicele sînt în bucătăria din spate ; domnişoara Moore e la Hollow ; mama s-a băgat în pat ; şi doamna Horsfall este în paradis. Fii atentă aici : n-am nevoie să sun, deschid singur ; în hol nu-i nimeni, nici pe scări, nici pe coridor ; casa întreagă şi toţi cei dinăuntru se află sub o vrajă pe care n-am s-o risipesc decît după ce vei fi plecată.

— Martin, am încredere în tine.

— Niciodată n-ai spus vorbă mai frumoasă. Dă-mi şalul ; am să-l scutur de zăpadă şi-am să ţi-l pun la uscat. Te-ai udat şi tremuri de frig ; nu contează ; sus e foc. Eşti gata ?

— Da.

— Hai după mine.

Îşi lăsă ghetele pe covoraş şi urcă scările desculţ ; Caroline se strecură după el cu paşi neauziţi ; în capul scărilor începea o galerie şi pe urmă un scurt coridor ; după ce trecu de coridor, Martin se opri în faţa unei uşi şi ciocăni. Trebui să bată de două — de trei ori. În cele din urmă, un glas cunoscut unuia dintre ascultători zise :

— Intră.

Băiatul intră numaidecît.

— Domnule Moore, a venit o doamnă şi întreabă de dumneavoastră ; nici una dintre slujnice nu-i pe-aici ; e zi de spălat şi fetele sînt pînă peste cap pline cu clăbuc de săpun ; aşa că am rugat-o eu pe doamna să vină pînă sus.

— Aici sus, sir ?

— Aici sus, sir. Dar dacă aveţi ceva împotrivă, doamna se poate retrage.

— Măi, băiat zăpăcit, ăsta e un loc şi sînt eu acum un om la care să aduci o doamnă ?

— Nu. Aşa că am să plec cu ea de aici.

— Martin, stai pe loc. Cine e ?

— Bunica dumneavoastră din castelul acela de pe Escaut tot pomenit mereu de domnişoara Moore.

— Martin, nu te mai ţine de prostii, se auzi dinspre uşă cea mai stinsă şoaptă.

— E aici ? întrebă Moore cu înfrigurare. Auzise şi el un sunet nedesluşit.

— E-aici şi-i gata să leşine ; stă în picioare pe covoraş, uluită de-atîta lipsă de dragoste filială.

— Martin, eşti o încrucişare primejdioasă între un drăcuşor şi un paj. Cum arată ?

— Mai mult ca mine decît ca dumneavoastră, fiindcă e tînără şi frumoasă.

— Trebuie s-o aduci încoace. M-auzi, sau nu ?

— Vino, domnişoară Caroline.

— Domnişoară Caroline ! repetă Moore.

Şi cînd domnişoara Caroline intră, fu întîmpinată la mijlocul camerei de o siluetă înaltă, subţiratică, împuţinată, care îi luă amîndouă mîinile într-ale sale.

— Vă dau un sfert de oră, spuse Martin retrăgîndu-se, nu mai mult. În vremea asta spuneţi-vă tot ce aveţi de spus ; pînă atunci eu aştept în galerie, aşa că nici o suflare omenească n-are să se apropie. Pe urmă vin să te scot de aici şi să te conduc fără nici o primejdie. Dacă stai mai mult decît ţi-am spus, te las să te descurci cum ţi-o fi soarta.

Închise uşa. În galerie se simţi mîndru ca un rege ; niciodată nu trăise vreo aventură care să-l încînte în asemenea grad ; fiindcă în nici o altă aventură rolul său nu avusese atîta importanţă şi nu îi trezise un asemenea interes.

— În sfîrşit, te-ai arătat, spuse bărbatul acela slab, privindu-şi vizitatoarea cu ochi duşi în fundul capului.

— Mă aşteptai şi mai înainte ?

— Vreme de o lună — două luni aproape, nu ne-am aflat departe unul de celălalt ; şi am trecut prin mari suferinţe, mari primejdii şi mult chin, Cary.

— N-am putut să vin.

— N-ai putut ? Dar între casa parohială şi Briarmains nu-i cale lungă ; doar două mile.

Şi suferinţă şi bucurie se citeau pe chipul fetei cînd asculta aceste reproşuri implicite ; era dulce — dar era şi amară apărarea.

— Cînd am spus că n-am putut să vin am înţeles că n-am putut să te văd ; fiindcă am venit împreună cu mama chiar în ziua cînd am auzit de cele întîmplate. Pe urmă domnul MacTurk ne-a spus că nu poate lăsa nici un străin să te vadă.

— Dar după aceea — în fiece după-amiază frumoasă din aceste multe săptămîni din urmă am aşteptat şi am tras cu urechea. Ceva de aici, Cary (îşi puse mîna pe piept), îmi spunea că este cu neputinţă să nu te gîndeşti la mine. Nu că aş fi vrednic de gîndurile tale ; dar sîntem cunoştinţe vechi, sîntem veri.

— Am mai fost şi altă dată, Robert ; mama şi cu mine am mai fost şi altă dată.

— Aţi mai fost ? Bine, asta merită să fie ştiută ; dacă aţi mai fost şi altă dată, o să stăm jos şi să vorbim despre venirile voastre.

Se aşezară. Caroline îşi trase scaunul lîngă al lui. Aerul era acum încărcat de fulgi de zăpadă ; o vijelie ca din Islanda îi învîrtejea cu furie. Cei doi nu-i auzeau vuietul prelung şi nu-i vedeau povara albă purtată de colo-colo ; fiecare părea conştient doar de un singur lucru : de prezenţa celuilalt.

— Şi va să zică mama şi cu tine aţi mai venit pe aici ?

— Iar doamna Yorke s-a purtat cu noi destul de straniu. Am rugat-o să ne lase să te vedem. Şi ne-a răspuns : „Nu, în casă la mine, nu. Acuma eu sînt răspunzătoare de viaţa lui, şi n-are să şi-o piardă pentru jumătate de ceas de baliverne fără rost." Dar nu e cazul să-ţi povestesc tot ce-a zis : a fost cumplit de neplăcut. Cu toate astea, am mai venit din nou — mama, domnişoara Keeldar şi cu mine. De data asta credeam c-o să izbîndim, fiindcă eram trei împotriva uneia, fiind şi Shirley de partea noastră. Numai că doamna Yorke a pornit o asemenea canonadă...

Moore zîmbi.

— Ce v-a spus ?

— Lucruri care pur şi simplu ne-au uluit. Pînă la urmă Shirley a început să rîdă, eu am plîns, iar mama s-a supărat foarte tare ; toate trei am fost puse pe fugă. Şi de-atunci am trecut numai o singură dată în fiecare zi pe lîngă casă, doar pentru mulţumirea de-a putea să mă uit la fereastra dumitale, singura cu perdelele lăsate. Zău că nu mai aveam curaj să intru.

— Chiar mi-a fost *dor* de tine, Caroline.

— De asta n-am ştiut. Nici n-am visat, fie şi măcar pentru o singură clipă, că te-ai gîndit la mine. Dacă mi-ar fi trecut prin minte oricît de vag că aşa ceva ar fi cu putinţă...

— Doamna Yorke tot te-ar fi înfrînt.

— Nu m-ar mai fi înfrînt. Dacă nu izbuteam s-o conving, inventam eu vreo stratagemă. Aş fi venit pe la uşa bucătăriei, şi slujnicele m-ar fi lăsat să intru ; şi-aş fi alergat de-a dreptul aici, la etaj. De fapt mult mai puternică era teama că te deranjez — teama de dumneata, şi ea m-a împiedicat mai mult decît teama de doamna Yorke.

— Chiar noaptea trecută îmi pierdusem nădejdea c-am să te mai văd vreodată. Slăbiciunea mă făcuse să cad într-o teribilă deprimare — cumplită deprimare.

— Şi stai singur ?

— Mai rău decît singur.

— Dar probabil că-ţi merge din ce în ce mai bine, de vreme ce te poţi da jos din pat.

— Mă cam îndoiesc c-o să mai rămîn în viaţă ; după o asemenea încercare, nu mai văd înaintea mea altceva decît decăderea.

— Ai... ai să te întorci acasă, la Hollow.

— Tristeţea are să-mi fie tovarăşă — nimic îmbucurător n-o să se mai apropie de mine.

— Eu am să *schimb* treaba asta ; neapărat trebuie *să vină* o schimbare, chiar dac-ar fi să mă războiesc cu zece doamne Yorke.

— Cary, mă faci să zîmbesc.

— Da, zîmbeşte, zîmbeşte iarăşi. Să-ţi spun ce mi-ar plăcea mie ?

— Spune-mi ori şi ce vrei — numai vorbeşte. Sînt ca şi regele Saul, de n-ar fi muzica, aş pieri. [1]

— Mi-ar plăcea să fii adus la casa parohială şi dat pe mîna mea şi a mamei.

— Preţios dar ! De cînd m-au împuşcat şi pînă astăzi n-am mai rîs.

— Te doare ceva, Robert ?

— Acum nu prea mă mai doare ; dar sînt înfiorător de slăbit, iar starea minţii mele e de nedescris — întunecată, pustie, fără vlagă. Nu se citesc toate astea pe faţa mea ? Parcă aş fi un strigoi.

— Eşti schimbat, dar eu te-aş fi recunoscut totuşi, oriunde te-ai fi aflat. Şi îţi înţeleg perfect starea sufletească ; am trecut şi eu prin ceva asemănător. De cînd ne-am văzut ultima oară şi eu am fost foarte bolnavă.

— *Foarte* bolnavă ?

— Credeam c-o să mor. S-ar fi zis că povestea vieţii mele e încheiată. Mereu şi mereu, exact la miezul nopţii,

[1] În *Vechiul Testament*, se povesteşte cum tînărul David îi cînta la harpă regelui Saul.

mă trezeam din visuri înfricoşătoare — şi totdeauna găseam cartea deschisă la ultima pagină, acolo unde scrie „Sfîrşit“. Şi trăiam nişte simţăminte tare ciudate.

— Parcă ai vorbi despre mine.

— Credeam că n-o să te mai văd niciodată ; şi slăbisem aşa de tare — eram la fel de slabă cum eşti dumneata acuma. Ajunsesem să nu mai fiu în stare de nimic — nu puteam nici să mă ridic, nici să stau întinsă ; nu puteam mînca absolut nimic — şi totuşi, după cum vezi, acum mi-e mult mai bine.

— E-o mîngîiere ! Tristă şi dulce. Sînt prea slăbit ca să pot spune ce simt ; dar, în vreme ce tu vorbeşti, simt, *simt* cu adevărat.

— Uite, sînt alături de dumneata, cînd n-am crezut c-o să mai fiu vreodată. Uite, stau de vorbă cu dumneata — văd că mă asculţi cu plăcere — mă priveşti cu bunăvoinţă. Mai speram eu asemenea lucruri ? Deznădăjduisem.

Moore oftă — un oftat atît de adînc încît părea geamăt. Îşi acoperi ochii cu mîna.

— Ajută-mi, Dumnezeule, să pot fi scutit de ispăşire. Asta îi era ruga.

— Pentru ce să ispăşeşti ?

— Cary, acum nici n-o să ne ocupăm de povestea asta. Aşa sleit de puteri cum sînt n-aş putea face faţă. Doamna Pryor a stat cu tine cît ai fost bolnavă ?

— Da. (Pe chipul Carolinei se ivi un zîmbet luminos.) Ştii că e mama mea ?

— Am auzit ; mi-a spus Hortense. Dar şi povestea asta tot de la tine vreau s-o aud. Te-a făcut să fii mai fericită ?

— Cum ! Mama ? Mi-e într-adevăr *scumpă ; cît* de scumpă, nici nu pot să-ţi spun. Eram definitiv sfîrşită, şi m-a întremat.

— Merit să aud lucrurile astea într-o vreme cînd abia pot să-mi duc mîna pînă la cap. O merit.

— Dar nu e un reproş la adresa dumitale.

— E ceva ce mă face să mă ruşinez pînă în adîncul sufletului ; şi la fel se întîmplă cu fiece cuvînt pe care mi-l adresezi, şi cu fiece privire care îţi luminează chipul încîntător. Vino mai aproape, Lina, şi dă-mi mîna — dacă nu te sperie degetele astea ale mele ca nişte beţişoare.

Îi luă degetele subţiri între mîinile ei micuţe — îşi aplecă fruntea *et les effleura de ses lèvres*[1] (am spus asta pe franţuzeşte fiindcă acest *effleurer* este un cuvînt delicios). Moore fu teribil de impresionat : una sau două lacrimi grele i se scurseră pe obrajii scofîlciţi.

— Toate astea am să le păstrez în inimă, Cary ; iar sărutul ăsta am să-l pun deoparte, şi într-o bună zi ai să mai auzi de el.

— Hai, vino afară ! strigă Martin deschizînd uşa. Hai să mergem — aţi avut douăzeci de minute în loc de un sfert de ceas.

— Încă n-o să se mişte de aici, măi tîlhăraşule.

— Robert, nu mai îndrăznesc să stau.

— Îmi poţi promite că ai să revii ?

— Nu, nu poate, dădu Martin răspuns. Treaba asta nu vreau să ajungă obişnuinţă : nu-mi pot lua eu atîtea griji pe cap. E foarte bine şi o singură dată ; eu nu mai repet povestea.

— *Tu* n-o s-o mai repeţi ?

— Ssst ! Nu-l necăji ; dacă n-ar fi fost el nu ne-am fi putut vedea astăzi. Dar eu am să mai vin, dacă doreşti într-adevăr să vin.

— *Asta* mi-e dorinţa — dorinţa mea cea *mare* — aproape singura dorinţă pe care o pot simţi în clipa de faţă.

— Vino chiar în clipa asta. Mama a tuşit, s-a ridicat în pat şi şi-a pus picioarele pe podea. Numai să te prindă ea pe scări, domnişoară Caroline ! Gata, nu mai e cazul

[1] Le atinse uşor cu buzele ei (fr.)

să-ţi iei rămas bun (şi se vîrî între ea şi Robert), e cazul s-o întinzi.

— Şalul meu, Martin.

— Îl am. Am să ţi-l dau cînd o să fim în hol.

Îi sili să se despartă ; nu mai îngădui nici un fel de rămas bun în afara aceluia ce putea fi exprimat prin priviri. În jos pe scări aproape că o purtă pe braţe pe Caroline. În hol îi puse şalul pe umeri şi o înfăşură în el, apoi — dacă nu s-ar fi auzit paşii maică-si pe galerie şi dacă un simţămînt de sfială — acel impuls specific, firesc şi deci nobil al inimii lui de copil nu l-ar fi oprit, şi-ar fi cerut răsplata — ar fi spus : „Acum, domnişoară Caroline, pentru toate astea dă-mi un sărut". Dar mai înainte ca aceste cuvinte să i se fi putut dezlipi de pe buze, ea şi trecuse drumul înzăpezit, mai curînd plutind pe deasupra nămeţilor decît străbătîndu-i.

— Mi-a rămas datoare, dar o *să-mi* primesc eu plata.

Se măgulea singur cu gîndul că prilejul şi nu îndrăzneala îi lipsise : îşi judeca greşit propria lui fire, şi o lua drept ceva mai puţin valoros decît era în realitate.

CAPITOLUL XXXIV

UN CAZ DE PERSECUŢIE FAMILIALĂ — ALES EXEMPLU DE PIOASĂ STĂRUINŢĂ ÎN ÎMPLINIREA ÎNDATORIRILOR RELIGIOASE

După ce aflase gustul emoţiilor, Martin ar fi vrut să mai tragă o duşcă : după ce simţise măreţia puterii, n-ar mai fi putut suferi să renunţe la ea. Domnişoara Helstone — fata aceea despre care totdeauna spusese că e urîtă şi al cărei chip îi stătea acum veşnic în faţa ochilor, ziua şi noaptea, în întuneric şi la lumina soarelui — intrase cîndva în sfera lui de preocupări : îl necăjea cumplit gîn-

dul că s-ar putea ca vizita ei să nu se mai repete niciodată.

Deşi şcolar, nu era un şcolar obişnuit ; era sortit să fie un tip de original. Peste puţini ani avea să-şi dea cele mai aprige silinţe pentru a se potrivi şi cizela după modelul celorlalţi oameni, dar n-avea să izbutească niciodată ; o pecete unică îl însemnase pentru vecie. Acum lenevea în banca lui de la liceu şi îşi întorcea mintea ca să afle căile ce i-ar fi îngăduit să adauge un nou capitol aventurii lui romantice abia începute ; încă nu ştia cît de multe asemenea aventuri sînt menite în viaţă să nu treacă niciodată dincolo de primul — sau, cel mult, de al doilea capitol. Jumătatea liberă a zilei de sîmbătă o petrecuse în pădure împreună cu cartea de basme şi cu cealaltă carte, nescrisă, din imaginaţia lui.

Băiatul întîmpina apropierea duminicii cu o silă potrivnică oricărei credinţe. Părinţii lui — deşi contestau orice legături cu biserica — nu uitau niciodată ca de ziua sfîntă să umple cu înfloritoarea lor familie încăpătoarea strană din biserica de la Briarfield. În mod teoretic, domnul Yorke plasa toate sectele şi bisericile pe aceeaşi treaptă ; doamna Yorke, însă, acorda fraţilor moravi[1] şi quakerilor laurii priorităţii din pricina acelei cununi de smerenie purtate de oamenii aceştia de nădejde, deşi despre nici unul dintre soţi nu se ştia să fi călcat vreodată la o casă de rugăciuni a sectanţilor.

După cum spuneam, lui Martin nu-i plăceau duminicile din cauză că slujba de dimineaţă era prea lungă, iar predicile de obicei foarte puţin pe gustul său ; totuşi, în această după-amiază de sîmbătă, meditaţiile lui din pădure dăruiră cu un farmec nou ziua ce avea să urmeze.

Se arătă a fi o zi cu zăpezi mari ; atît de mari, încît în timpul micului dejun doamna Yorke fu de părere că ar fi mai bine ca toţi copiii, şi băieţii şi fetele, să rămînă acasă ; apoi proclamă hotărîrea sa conform căreia, în loc de a se duce la biserică, aveau să rămînă tăcuţi vreme de două ceasuri în salonul din fund, în vreme ce Rose şi Martin urmau să citească pe rînd un şir de predici — predici de ale lui John Wesley ; căci fiind John Wesley şi reformator şi protestatar, se bucura atît de preţuirea ei cît şi a capului familiei.

— Rose n-are decît să facă ce-i place, spuse Martin fără să ridice ochii de pe cartea pe care, după obiceiul lui de atunci şi din vecii vecilor, o citea în vreme ce-şi mînca pîinea şi laptele.

— Rose are să facă ce i se spune, şi la fel o să facă şi Martin, îl corectă maică-sa.

— Eu mă duc la biserică.

Astfel răspunse feciorul, cu negrăita seninătate a unui Yorke autentic, care ştie precis şi ce vrea, şi prin ce mijloace are să ajungă la lucrul dorit, şi care, chiar de ar fi fost pus la zid, s-ar fi lăsat ucis — în cazul cînd n-ar fi putut găsi nici o cale de salvare — dar cu nici un preţ n-ar fi capitulat.

— Nu-i vreme prielnică, spuse tatăl.

Nici un răspuns ; tînărul era cu totul cufundat în lectură : cu mişcări domoale îşi frîngea pîine şi îşi sorbea laptele.

— Martin nu poate suferi să meargă la biserică, dar încă şi mai puţin îi place să dea ascultarea, spuse doamna Yorke.

— Trebuie să presupun că sînt mînat numai de răutate ?

— Da, eşti.

— Mamă, *nu sînt !*

— Atunci de ce eşti mînat ?

— De o sumedenie de lucruri complicate şi al căror labirint aş fi tot atît de dispus să mă grăbesc a ţi-l lămuri, pe cît aş fi dornic să mă întorc pe dos pentru a-ţi lăsa la vedere maşinăria interioară a trupului meu.

[1] Sectă religioasă creştină ; înrudită cu pietismul, a luat fiinţă în Moravia, în secolul al XV-lea.

— Auziți! Auziți de ce e în stare! strigă domnul Yorke. Trebuie să mă gîndesc ce am de făcut pentru ca flăcăiașul ăsta al meu să ajungă la bară. Natura l-a croit anume ca să-și cîștige traiul dînd din gură. Hester, al treilea născut al tău trebuie numaidecît să ajungă avocat; are toate cele de trebuință — neobrăzare, îngîmfare, și vorbe, vorbe, și iar vorbe.

— Rose, te rog fii bună și dă-mi puțină pîine, vorbi Martin cu adîncă solemnitate, seninătate și nepăsare.

Băiatul avea de la natură un glas slab și plîngăreț, care, în „clipele de îndărătnicie", se auzea doar puțin mai tare decît o șoaptă femeiască; cu cît mai neclintită îi era încăpățînarea, cu atît mai duios și mai trist îi suna glasul. Scutură clopoțelul și rugă cu blîndețe să i se aducă bocancii.

— Să știi, Martin, stărui tatăl său, că tot drumul e acoperit de nămeți, și chiar un bărbat în toată firea doar cu greu i-ar putea străbate. Dar, băiete, continuă văzînd că tînărul se ridică de îndată ce auzi clopotele bătînd, asta e o împrejurare unde nici prin cap nu-mi trece să mă amestec pentru a sta împotriva unui îndărătnic. Du-te neapărat la biserică. Bate un vînt necruțător, o măzăriche rece și tăioasă, ca să nu mai vorbim de nămeții uriași pe care trebuie să-i străbați. Du-te și ia-i în piept, dacă asta îți place mai mult decît să stai lîngă foc.

Martin își puse în tăcere pelerina, fularul și șapca, apoi, cu pas hotărît, ieși din casă.

„Tata are mai multă judecată decît mama, hotărî el. Cum nu pot să înțeleagă femeile astea! Își înfig ghearele în tine, crezînd că au de-a face cu o piatră lipsită de simțire."

Ajunse devreme la biserică.

„Dacă s-o fi speriat de vremea asta (și e o adevărată furtună de decembrie), ori dacă doamna Pryor aia n-o lasă să plece din casă și pînă la urmă tot n-am s-o întîlnesc — asta m-ar supăra grozav; dar furtună sau ciclon fie, grindină ori îngheț, *trebuie* să vină; iar dacă are minte pe potriva ochilor și chipului, *are* să vină pentru a prinde prilejul de a mă vedea, tot așa cum eu sînt aici pentru a prinde prilejul s-o văd; o să vrea să afle cîte ceva despre afurisitul acela de iubit al ei, la fel cum eu vreau să mai adulmec o dată acea mireasmă care cred că este esența vieții — gustul existenței ce și-a păstrat încă tăria și nu s-a irosit în văzduh. Aventura e față de lîncezeală la fel ca șampania față de un vin amărît."

Privi în jur. Biserica era înghețată și tăcută, iar înăuntru nu se afla decît o femeie bătrînă. Clopotele continuau să sune armonios, și mereu sosea cîte un alt enoriaș bătrîn, luîndu-și cu smerenie locul pe băncile libere. Întotdeauna cei mai firavi, cei mai bătrîni și cei mai săraci înfruntă furtunile și greutățile de tot felul pentru a-și dovedi și duce mai departe devotamentul față de scumpa maică biserică; în dimineața asta de cumpănă nu se arătat nici o familie foarte înstărită, nici o trăsură luxoasă — toate stranele capitonate și înzestrate cu perne rămăseseră goale; numai pe băncile tari de stejar stăteau rînduiți bătrîni cu păr cărunt și săraci sleiți de puteri.

— Dacă nu vine, n-o să mai am pentru ea decît dispreț, mormăi Martin cu furie și hotărîre.

Pălăria cu boruri largi a domnului Helstone se strecurase prin fața bisericii. Parohul și diaconul se aflau acum în sacristie. Clopotele conteniră, cărțile de rugăciuni erau pregătite, ușile închise — iar slujba începu; dar strana casei parohiale tot goală rămînea; cea așteptată nu se arătase, și disprețul lui Martin nu întîrzie.

„Un om de nimic: Doi bani nu merită vorba ei! Ce poți să faci cu o ființă ca asta?! E la fel ca toate fetele — egoistă, fără vlagă, fără credință!"

Cam asta era rugăciunea lui Martin.

„Nu-i ca portretul de la noi de acasă: ochii nu-i sînt mari și plini de viață; n-are nasul drept, delicat, gre-

cesc ; gura nu are farmecul acela pe care am crezut eu o clipă că-l observ și despre care îmi închipuiam c-ar fi în stare să-mi alunge necazurile cînd mi-aș ieși rău din fire. La urma urmei, ce-i de capul dumneaei ? Nu-i decît un fel de păpușă, o jucărie, o slăbănoagă — adică, pe scurt, o *fată.*"

Cinicul acesta nevîrstnic era atît de cufundat în gîndurile lui, încît uită să se ridice din genunchi la timpul potrivit și rămase în aceeași poziție de adîncă smerenie în clipa cînd — după încheierea litaniei — se intonă cel dintîi imn. O asemenea întîmplare nu putea să aibă darul de a-l potoli ; dimpotrivă, se ridică în picioare roșu ca focul (fiindcă era sensibil la ridicol ca o fetiță sfioasă). Și pentru ca lucrurile să se înrăutățească și mai tare, tocmai atunci se deschise din nou ușa bisericii și o mulțime de lume pătrunse înăuntru. Pîș, pîș, pîș, făceau pe podele picioarele noilor sosiți. Erau elevii școlii duminicale. După cum era obiceiul la Briarfield, iarna copiii stăteau într-o încăpere încălzită și veneau în biserică abia cu puțin înainte de împărtășanie și de predică.

Întîi și întîi fură rînduiți cei mici, iar la sfîrșit, după ce băieții și fetele își ocupară cu toții locurile știute — cînd se înalță puternic glasul orgii, apoi corul și toți credincioșii se ridicară în picioare intonînd un cîntec pios — pătrunse în lăcașul de închinăciune și un grup de femei tinere care încheiau procesiunea. După ce se încredință că elevii ei se aflau fiecare la locul cuvenit, profesoara trecu în strana casei parohiale. Pelerina cenușie de croială franțuzească și mica bonetă de vidră îi erau cunoscute lui Martin ; alcătuiau tocmai îmbrăcămintea după vederea căreia îi tînjiseră ochii. Domnișoara Helstone nu îngăduise furtunii să-i stea stavilă în cale ; pînă la urmă tot ajunsese la biserică. Se vede treaba că Martin își exprima mulțumirea comunicînd-o în șoaptă cărții de rugăciuni ; oricum, în ea își ascunse fața vreo cîteva minute.

Mulțumit sau nu în clipa aceea, pînă la sfîrșitul predicii avu timp destul să se supere iarăși tare rău pe domnișoara Helstone ; nu se uitase înspre el nici o singură dată, sau cel puțin nu fusese el îndeajuns de norocos ca să-i întîlnească privirea.

„Dacă nu mă bagă în seamă — își spuse Martin — dacă îmi dovedește că nu-și îndreaptă nici un gînd către mine, o să-mi fac despre ea cea mai proastă, cea mai detestabilă părere. Nici nu s-ar putea găsi pe lume ceva mai vrednic de dispreț decît să fi venit pînă aici de hazul puștilor ăstora prostănaci și nu pentru mine sau pentru deșiratul acela de Moore."

În cele din urmă predica luă sfîrșit ; preotul rosti binecuvîntarea ; credincioșii ieșiră din biserică ; dar ea nu se apropiase nici cu un pas de Martin.

Și acum, pornind spre casă, bietul băiat vedea într-adevăr că măzărichea îi înțeapă obrajii și vîntul dinspre răsărit e înghețat și taie ca briciul.

Calea cea mai scurtă ducea peste cîmp și era un drum cam primejdios, fiind neumblat ; dar n-avea importanță ; pe acolo apucă. Lîngă cel de al doilea pîrleaz se afla un pîlc de copaci. Oare umbrelă să fie ce zărea zăbovind sub ei ? Da, umbrelă era, și ținută cu greu împotriva vîntului, iar dincolo de ea flutura o pelerină de croială franțuzească. Martin zîmbi răutăcios în vreme ce pășea pe coasta înclinată și alunecoasă, la fel de înșelătoare pentru picior ca și un povîrniș din preajma vîrfului Etnei.

Pe chip i se ivi o expresie întru totul unică, atunci cînd ajunse la pîrleaz și se așeză cu nepăsare pe el, deschizînd astfel o discuție care, dacă ar fi fost după voia lui, ar fi putut să nu se mai sfîrșească niciodată.

— Cred că ar fi mai bine să facem un tîrg : să mă schimbi cu doamna Pryor.

— Nu eram sigură c-o să apuci pe drumul ăsta, Martin, dar mi-am zis că merită să încerc. Acolo, în biserică ori în curtea bisericii, nu se poate sta de vorbă în tihnă.

— Cazi la învoială ? Dă-i-o pe doamna Pryor maică-mi şi ia-mă pe mine în locul ei, vrei ?

— Nu înţeleg nimic ! Ce te-a apucat cu doamna Pryor ?

— Îi spui „mamă", nu-i aşa ?

— Păi *este* mama mea.

— Nu se poate — sau e o mamă mult prea lăsătoare, mult prea puţin grijulie. Eu ţi-aş fi o mamă de o sută de ori mai bună. Poţi să rîzi *în voie* ; n-am nimic împotrivă să te văd rîzînd ; să-ţi văd dinţii. Nu pot să sufăr dinţii urîţi ; dar ai tăi sînt la fel de minunaţi ca un şirag de mărgăritare, un şirag de mărgăritare care toate sînt tare frumoase, bine potrivite, încîntător îmbinate.

— Martin, ce-i cu tine ? Eu credeam că bărbaţii din familia Yorke nu fac niciodată complimente.

— Nici n-au făcut pînă la generaţia de acum. Am însă impresia că sînt menit să aduc pe lume o nouă specie din neamul Yorke. Mi s-a cam acrit cu strămoşii ăştia ai mei ; îi ştim din urmă cu vreo patru generaţii — poveşti despre Hiram, care a fost feciorul lui Hiram, care a fost feciorul lui Samuel, care a fost feciorul lui John, care a fost feciorul lui Zerubbabel Yorke. Toţi, de la Zerubabbel şi pînă la ultimul Hiram, au fost la fel cum ştii că e tata. Înainte de asta a fost un Godfrey, al cărui portret îl avem şi e acum în camera unde stă Moore. Seamănă cu mine. Despre firea lui nu ştim nimic, dar sînt convins că a fost altfel decît urmaşii lui. Are păr lung, ondulat şi negru la culoare ; e îmbrăcat îngrijit şi cu distincţie. Şi de vreme ce am spus că seamănă cu mine, nu mai e nevoie să spun că era şi frumos.

— Tu nu eşti frumos, Martin.

— Nu. Dar mai aşteaptă puţin, mai lasă-mă o vreme. De astăzi înainte am de gînd să mă cultiv, să mă şlefuiesc — şi-atunci o să vedem noi.

— Martin, eşti un băieţandru tare ciudat, tare greu de înţeles. Dar să nu-ţi închipui c-o să fii vreodată frumos. N-ai cum.

— Am să încerc. Dar vorbeam despre doamna Pryor ; trebuie să fie cea mai nepăsătoare mamă din lume ca să-şi lase de bună voie fata să iasă pe o vreme ca asta. Maică-mea s-a înfuriat la culme cînd a auzit că vreau să plec la biserică ; era să arunce cu mătura după mine.

— Şi mama a fost foarte îngrijorată, iar mie mi-e teamă că am fost cam îndărătnică. Trebuia să plec.

— Ca să te întîlneşti cu mine ?

— Întocmai ; numai la asta mă gîndeam. Mi-era tare teamă că din pricina ninsorii n-ai să mai vii şi nici nu ştii cît de fericită am fost cînd te-am văzut singur în strană.

— *Eu* am venit ca să-mi fac datoria şi să dau exemplu întregii parohii. Şi va să zică ai fost îndărătnică, da ? Mi-ar plăcea şi mie să văd cum te încăpăţînezi, zău că mi-ar plăcea. Dacă ai fi sub puterea mea, crezi că n-aş şti să te fac să asculţi ? Dă-mi mie umbrela.

— Nu pot să mai stau nici două minute — la noi trebuie să fie masa gata.

— Şi la noi la fel ; duminică ni se dă totdeauna mîncare caldă la prînz. Astăzi avem gîscă la cuptor, plăcintă cu mere şi budincă de orez. De fiecare dată fac eu ce fac şi aflu lista de bucate. Astea toate îmi plac la nebunie, dar dacă vrei tu, mă sacrific.

— Noi avem mîncare rece. Unchiul meu nu îngăduie să ne trudim prea mult în zi de sărbătoare. Oricum, neapărat trebuie să mă întorc — altminteri nu mai e linişte în casă.

— Nici la Briarmains n-are să fie, de asta nu te îndoi. Parcă îl şi aud pe tata cum trimite vechilul şi încă cinci oameni să caute fiecare în cîte o parte trupul fiului risipitor înlemnit în zăpadă şi pe mama căindu-se de cîte rele mi-a făcut şi cum m-a silit să fug de-acasă.

— Martin, ce face domnul Moore ?

— De *asta* ai venit — doar ca să întrebi de Moore ?

— Hai, spune-mi repede.

— Lua-l-ar să-l ia ! N-o duce mai rău. Dar e tot așa de asuprit, închis în colivie și ținut în izolare. Au de gînd ori să-l tîmpească, ori să-l scoată din minți și pe urmă să-l declare iresponsabil. Horsfall îl lasă să moară de foame — ai văzut ce slab e.

— În ziua aceea ai fost un băiat foarte bun, Martin.

— În care zi ? Totdeauna sînt bun — un adevărat model.

— Cînd ai să mai fii la fel de bun ?

— Văd eu încotro bați ; dar n-o să obții nimic de la mine, oricît m-ai linguși, eu nu scot castanele din foc pentru alții.

— Dar trebuie neapărat — e doar un lucru drept și folositor.

— Cam abuzezi ! Să nu uiți că ce am făcut pînă acum am făcut doar din propria mea bunăvoință.

— Și-ai să mai faci.

— Ba n-am să mai fac. Am avut prea multă bătaie de cap și mie îmi place să fiu liniștit.

— Martin, dar domnul Moore vrea să mă vadă. Și eu vreau să-l văd pe el.

— Cam așa aș zice (cu răceală).

— E o mare răutate din partea mamei tale că-l ține despărțit de prieteni.

— Spune-i-o ei.

— Chiar și de rude.

— Du-te și cere-i socoteală.

— Știi bine că n-ar sluji la nimic. Dar eu n-am să mă las. Am să-l văd. Iar dacă tu nu vrei să mă ajuți, am să-l văd și fără ajutorul tău.

— Așa să faci. Nimic pe lume nu-i mai de preț decît să nu depinzi de nimeni și să te bizui pe propriile tale forțe.

— Acum n-am vreme să stau la discuții cu tine, dar găsesc că ești foarte enervant. La revedere.

Și plecă imediat, cu umbrela închisă, fiindcă altminteri n-ar fi putut s-o ducă împotriva vîntului.

„Nu-i deloc fără vlagă ; nu-i deloc superficială, își zise Martin. Are să-mi facă plăcere s-o urmăresc și să văd cum se descurcă fără ajutor. Dacă furtuna ce se revarsă peste cîmpii n-ar fi de zăpadă ci de flăcări, tot la fel ar străbate-o ca să poată sta cinci minute de vorbă cu acest Moore. Ei, acum zic și eu că am avut o dimineață strașnică. Dezamăgirile au trecut destul de repede, iar temerile și accesele de supărare n-au făcut decît ca discuția asta scurtă să fie încă și mai agreabilă atunci cînd, în cele din urmă, a avut loc. Credea că o să mă înduplece numaidecît cu vorbe mieroase, dar asta n-are să izbutească de la prima încercare ; va trebui să încerce iar și iar și iar. Mi-ar plăcea grozav s-o văd că se chinuie — s-o fac să plîngă. Vreau să aflu cît de departe e în stare să meargă, ce o ajută puterile să facă și pînă unde o ține curajul, atunci cînd vrea să obțină un lucru. Pare ciudat și pentru mine e ceva cu totul neașteptat să văd că o ființă omenească e capabilă să se gîndească atît de mult la o alta, așa cum se gîndește fata asta la Moore. Dar a venit vremea să mă întorc și eu acasă — după cît mi-e de foame știu că e ora prînzului. Ce-o să mai înfulec din gîsca aia ! Și să vedem noi cine capătă astăzi bucata cea mai mare de plăcintă cu mere : Matthew sau eu ?"

CAPITOLUL XXXV

ÎN CARE LUCRURILE ÎNAINTEAZĂ, DAR NU PREA MULT

Martin își făcuse bine socotelile și pentru propria-i desfătare pusese la punct un plan întocmit cu dibăcie ; se întîmplă însă adesea ca oameni mai vîrstnici și mai

înțelepți decît el să vadă cum planurile alcătuite cu cea mai mare iscusință sînt aruncate în neființă de mătura năzuroasă a Sorții — această cruntă menajeră ale cărei brațe roșii nimeni nu le poate stăpîni. De data asta mătura fusese făcută din fibrele tari ale scopurilor neabătute pe care le urmărea Moore și legate strîns laolaltă cu propria-i voință. Își adunase acum puterile și opunea o neobișnuită rezistență față de doamna Horsfall. În fiecare dimineață o uluia pe biata matroană cu noi lucruri de mirare. Mai întîi o eliberă de îndatoririle de valet — avea să se îmbrace singur ; pe urmă refuză cafeaua pe care i-o aducea dimineața în cameră — avea să ia micul dejun împreună cu familia ; în cele din urmă îi interzise să mai intre în camera lui. În aceeași zi, însoțit de protestele vehemente ale tuturor femeilor din casă, ieși în aer liber. În dimineața următoare se duse după domnul Yorke pînă la clădirea administrației și-l rugă să trimită pe cineva să-i aducă o trăsură de la hanul Casa roșie, întrucît hotărîse, spunea, să se întoarcă la el, la Hollow, chiar în acea după-amiază. În loc să-i stea împotrivă, domnul Yorke îl ajută și îl imboldi. Trimise numaidecît după trăsură, trecînd peste vorbele doamnei Yorke care dădea asigurări că asta înseamnă moarte curată. Veni trăsura. Nefiind dornic de vorbe, puse punga să-și facă datoria în locul limbii, așa că își exprimă recunoștința față de slujitori și față de doamna Horsfall prin zornăit de monede. Persoana pomenită la urmă încuviință și înțelese întru totul acest limbaj ; el făcu să dispară orice neînțelegeri din trecut. Sora și pacientul se despărțiră cei mai buni prieteni din lume.

După ce vizită și mulțumi pe deplin bucătăria, Moore trecu în salon ; trebuia s-o potolească pe doamna Yorke, treabă nu chiar tot atît de ușoară ca liniștirea slujnicelor

doamnei. Dînsa ședea cufundată în tăcere mînioasă și toate gîndurile îi erau închinate celor mai triste reflecții cu privire la nerecunoștința omenească. Moore se apropie și se aplecă asupră-i, obligînd-o să-și înalțe privirile fie și numai pentru a-l pofti „să lipsească din ochii ei". Trăsăturile lui palide și vlăguite își păstrau încă frumusețea ; în ochii duși în fundul capului încă mai sclipeau ardoarea și un fel de dulceață — căci zîmbea.

— Rămîneți cu bine ! zise, și în vremea asta zîmbetul îi licări și se șterse.

Acum nu mai avea acea stăpînire de fier asupra propriilor simțăminte ; în starea lui de slăbiciune, cea mai ușoară emoție le făcea să iasă la iveală.

— Și de ce vrei să ne părăsești ? îl întrebă doamna Yorke. Noi te-am ține aici și am fi în stare să facem pentru dumneata tot ce se poate face pe lumea asta, dacă ai vrea să rămîi doar pînă te mai întremezi puțin.

— Rămîneți cu bine ! repetă Moore, apoi adăugă : Ați fost pentru mine ca o adevărată mamă ; fiți bună și îmbrățișați-l pe fiul dumneavoastră cel încăpățînat.

Ca străin ce era, îi oferi întîi un obraz, apoi pe celălalt. Și doamna Yorke îl sărută.

— Ce de necazuri și cîte griji v-am pricinuit ! murmură mai departe Moore.

— Cel mai mare necaz acuma ni-l faci, tinere căpățînos ! fu răspunsul. Mă întreb cine are să-ți poarte de grijă acolo, la Hollow's Cottage. La treburi dintr-astea sora dumitale Hortense nu se pricepe mai mult decît un copil.

— Mulțumesc lui Dumnezeu ! Am avut la îngrijiri cîte să-mi ajungă pentru toată viața.

Atunci apărură fetele : Jessy plîngea, Rose era liniștită, dar încruntată. Moore le conduse în hol ca să le li-

niştească, să le mîngîie şi să le sărute. Ştia că firea mamei lor nu putea îngădui ca vreo altă fiinţă vie, în afară de ea însăşi, să fie mîngîiată ; s-ar fi supărat şi dacă l-ar fi văzut mîngîind un pisoi de faţă cu ea.

Cînd Moore se urcă în trăsură, băieţii se aflau prin preajmă, dar de la ei nu îşi luă rămas bun ; domnului Yorke îi spuse doar :

— În sfîrşit, ai scăpat de mine. Împuşcătura aceea ţi-a adus nenoroc, Yorke ; ţi-a transformat Briarmains-ul în spital. Vino cît mai curînd pe la mine, la vilă.

Ridică geamul şi trăsura porni. Peste o jumătate de oră coborî la portiţa propriei lui grădini. După ce plăti birjarului şi dădu drumul trăsurii, rămase o vreme rezemat de portiţă, şi ca să se odihnească şi ca să stea puţin pe gînduri.

„Acum şase luni am ieşit pe portiţa asta, îşi spuse, un om mîndru, mînios şi dezamăgit ; mă întorc mai trist şi mai înţelept ; destul de slăbit, dar nu îngrijorat. Împrejurul meu e o lume rece şi cenuşie, dar liniştită — o lume în care nu pot nutri decît puţine nădejdi, dar nici n-am a mă teme de ceva. Orice înrobitoare teamă de încurcături m-a părăsit pentru totdeauna ; vie peste mine şi cel mai crunt dintre rele, pot să muncesc, aşa cum face Joe Scott, şi să-mi cîştig un trai onorabil ; într-o astfel de soartă mai văd încă greutăţi, dar nici un fel de înjosire. Mai înainte, ruina financiară mi se părea totuna cu dezonoarea personală. Acum nu mai consider lucrurile aşa ; cunosc deosebirea. Ruina *este* un rău, dar un rău pe care sînt pregătit să-l înfrunt ; cunosc ziua cînd se va produce, fiindcă mi-am făcut socotelile. O mai pot amîna şase luni — nici un ceas mai mult. Dacă pînă atunci lucrurile se schimbă, ceea ce nu pare probabil ; dacă opreliştile ce încătuşează astăzi negoţul şi par de neclintit ar mai slăbi (acesta fiind dintre toate lucrul cel mai puţin probabil) — încă aş mai putea birui în lupta asta atît de lungă — şi aş putea — Doamne Dumnezeule ! ce n-aş putea face ! Dar gîndul ăsta e un fel de nebunie şi eu trebuie să privesc situaţia cu ochi lucizi. Ruina are să vină, are să se înverşuneze cu toporul împotriva rădăcinilor averii mele şi are să le reteze. Am să iau un copăcel tînăr, am să trec oceanul şi am să-l plantez în pădurile Americii. Louis are să meargă cu mine. Şi nimeni altcineva în afară de Louis ? Nu ştiu ce să zic — n-am dreptul să întreb.“

Intră în casă.

Era după-amiază, cam în preajma înserării — o înserare fără lună şi fără stele ; căci, deşi prins cu tărie într-un îngheţ întunecos şi uscat, cerul rămînea acoperit de o mască de nori aspri şi neclintiţi. Pîrîiaşul îngheţase şi el şi o linişte deplină stăpînea peste vîlcea ; în casă se făcuse aproape întuneric. Sarah aprinsese în salon un foc zdravăn, iar acum pregătea ceaiul în bucătărie.

— Hortense, spuse Moore după ce sora sa se repezise să-l ajute să-şi scoată pelerina, îmi pare bine că m-am întors acasă.

Domnişoara Moore nu sesiză noutatea extraordinară a acestei expresii pornite de pe buzele lui Robert, care niciodată pînă atunci nu spusese că vila e casa lui şi se simţise mai degrabă stînjenit decît apărat de proporţiile ei modeste. Oricum, indiferent de sursa bucuriei lui, Hortensei îi făcea plăcere şi o recunoscu deschis.

Robert se aşeză, dar curînd se ridică iar în picioare ; se duse la fereastră, se reîntoarse lîngă foc.

— Hortense !

— *Mon frère ?* [1]

— Salonul ăsta mic al nostru arată foarte curăţel şi plăcut ; nu ştiu, parcă ar avea o strălucire deosebită.

— Ai dreptate, frăţioare dragă ; cît ai lipsit tu am făcut curăţenie şi am dereticat cu grijă toată locuinţa.

— Ştii, Hortense, cred că în această primă zi de după întoarcerea mea acasă ar trebui să inviţi la ceai vreun prieten ori vreo cunoştinţă ; chiar şi numai ca să vadă cît de proaspăt şi dichisit ai făcut tu să arate micul nostru cămin.

— Ai dreptate, frate dragă. Dacă n-ar fi aşa de tîrziu i-aş putea trimite vorbă domnişoarei Mann.

— Ai putea, numai că e într-adevăr prea tîrziu ca s-o deranjezi pe femeia asta de treabă, şi e şi cam frig pentru ea să iasă din casă.

— Cum te gîndeşti tu la toate, Gérard dragă ! Trebuie să lăsăm totul pentru altă zi.

— Aş vrea să vină cineva chiar astăzi, surioară dragă. Un oaspete liniştit care să nu ne obosească nici pe tine, nici pe mine.

— Domnişoara Ainley ?

— Se spune că e o fiinţă tare plăcută şi aşezată, numai că locuieşte foarte departe. Spune-i lui Harry Scott să se repeadă pînă la casa parohială şi s-o roage din partea ta pe Caroline Helstone să vină şi să petreceţi seara împreună.

— Dragul meu, n-ar fi mai bine să lăsăm pe mîine ?

— Aş ţine mult să ne vadă locuinţa chiar aşa cum arată ea în clipa de faţă ; curăţenia strălucitoare şi bunul gust vădit de fiece amănunt îţi fac o cinste deosebită.

---

[1] Ce-i, frate ? (Fr.)

— I-ar putea fi şi ei de folos, fiindcă ar avea ce să înveţe.

— I-ar putea şi trebuie să-i fie de folos. Să vină încoace.

Robert se şi duse în bucătărie.

— Sarah, te rog amînă ceaiul cu o jumătate de oră,

Apoi îi spuse să-l trimită pe Harry Scott la casa parohială şi îi dădu un bileţel împăturit, pe care mîzgălise cu creionul cîteva cuvinte şi scrisese ca adresă : „Domnişoarei Helstone".

Abia avusese Sarah timp să înceapă a se nelinişti de soarta feliilor de pîine prăjită, cînd mesagerul se şi întoarse, iar împreună cu el sosi şi musafirul aşteptat.

Caroline intră prin bucătărie, urcă domol pe scara de serviciu ca să-şi scoată boneta şi haina îmblănită, apoi coborî la fel de liniştită, cu frumosul ei păr pieptănat îngrijit, cu rochia de lînă şi gulerul drăguţ fără cută şi fără pată şi ţinînd în mînă micuţul ei coş de lucru. Zăbovi puţin să schimbe cîteva cuvinte amabile cu Sarah, să admire noua pisicuţă ca de baga ce se tolănise lîngă vatra bucătăriei şi să stea de vorbă cu canarul pe care o bruscă izbucnire a focului îl făcuse să tresară pe stinghia lui. După aceea se îndreptă spre salon.

Saluturile duioase, caldele cuvinte de bun sosit fură schimbate pe tonul calm şi senin potrivit cu întîlnirile dintre veri ; o senzaţie de tihnă şi mulţumire, discretă şi gingaşă ca un parfum, se răspîndi în cameră ; lampa de curînd aprinsă îşi revărsa din plin lumina ; tava şi ceainicul fură aduse la masă.

— Îmi pare bine că m-am întors acasă, repetă domnul Moore.

Se adunară în jurul mesei. De vorbit, vorbea mai mult Hortense. O felicită pe Caroline pentru progresele vădite în ce privește sănătatea ; băgă de seamă că își recăpătase culorile și rotunjimea obrajilor. Și era adevărat. Schimbările petrecute în înfățișarea domnișoarei Helstone erau ușor de observat ; tot ce avea legătură cu ea părea plin de voie bună ; mîhnirea, teama, deznădejdea dispăruseră. Nu mai arăta nici istovită, nici deprimată, nici tristă și nici obosită, ci ca un om care gustase din tonicul mulțumirii sufletești și se înălțase pe aripile speranței.

După ceai, Hortense urcă la etaj. În ultima lună nu mai scotocise deloc prin sertare, și dorința de a se consacra acestei îndeletniciri devenise irezistibilă. În absența ei, inițiativa discuției trecu în seama Carolinei, și o folosi cu îndemînare, ajungînd la tonul de conversație cel mai potrivit cu putință. O plăcută ușurință și eleganță în alegerea cuvintelor parcă împrumuta prospețimi nebănuite unor subiecte de mult cunoscute și dezbătute ; o nouă muzicalitate în glasul totdeauna catifelat îl surprinse agreabil și îl cuceri pe nesimțite pe ascultător ; anumite umbre și lumini ivite în expresia chipului înzestrau trăsăturile tinerești cu tărie de caracter și le înviorau cu pasiune.

— Caroline, arăți de parcă ai fi aflat de curînd vești foarte îmbucurătoare, îi spuse Moore după ce o cercetă atent vreme de cîteva minute.

— Serios ?

— În seara asta am trimis după tine ca să-mi pot recăpăta buna dispoziție ; și văd că reușești să-mi redai această bună dispoziție în măsură mai mare decît mă așteptasem.

— Mă bucur foarte mult. Și *chiar* izbutesc să te fac să te simți bine ?

— Ești radioasă, te miști cu vioiciune, și parcă n-ai vorbi, ci ai cînta.

— Sînt tare bucuroasă că mă aflu din nou aici.

— E într-adevăr plăcut, simt și eu același lucru. Și e o bucurie să-ți văd din nou sănătatea în obraji și speranța în priviri, Cary. Dar de unde vine speranța asta și de unde pornesc razele de soare ce îți învăluie întreaga ființă ?

— În primul rînd : din fericirea de a o avea pe mama. O iubesc tare mult și dînsa mă iubește la fel. M-a îngrijit multă vreme și cu multă duioșie ; iar acum, după ce îngrijirile ei mi-au redat sănătatea, pot să stau cu ea și să mă ocup de ea în toate zilele, de dimineață pînă seara. Îmi spun că e rîndul meu să-i port de grijă, și chiar că *am grijă* de dînsa ; îi sînt slujnică tot așa cum îi sînt și copil. Și îmi place mult... ai rîde dacă ai ști cît de mult îmi place să-i fac rochii și să cos pentru ea. E atît de drăguță acum, Robert ; n-o mai las să se îmbrace ca pe vremea bunicii. Și în afară de asta, e o încîntare să stai de vorbă cu ea — e plină de înțelepciune ; are o judecată sănătoasă ; știe o mulțime de lucruri și are o întreagă comoară de remarci interesante adunate de-a lungul timpului de ascuțita ei putere de pătrundere. Cu fiecare zi petrecută alături de ea ajung să o îndrăgesc și mai mult, să-i port stimă și mai adîncă, s-o iubesc cu tot mai multă căldură.

— Atunci, *asta* e în primul rînd, Cary ; vorbești cu atîta înfocare despre „mămica", încît este de ajuns ca să te facă gelos pe bătrîna doamnă.

— Nu-i bătrînă, Robert.

— Atunci pe tînăra doamnă.

— Nu ține să treacă drept tînără.

— Bine — să zicem doar doamnă. Dar ai spus că dragostea mamei e lucrul care te face *în primul rînd* fericită ; prin urmare trebuie să mai fie şi altceva.

— Mă bucur că te-ai făcut bine.

— Şi altceva ?

— Mă bucur că sîntem prieteni.

— Tu şi cu mine ?

— Da. Într-o vreme am crezut că niciodată n-o să fim.

— Ascultă, Cary. Într-o bună zi am să-ţi spun despre mine ceva ce nu-mi face deloc cinste şi, prin urmare, n-are să-ţi placă.

— Vai — nu ! Nu pot îndura să gîndesc lucruri rele despre tine.

— Iar eu nu pot îndura să ai despre mine păreri mai bune decît acelea pe care le merit.

— Bine, dar să ştii că pe jumătate îţi cunosc „taina" ; ba, de fapt, cred că o cunosc chiar în întregime.

— N-o cunoşti.

— Eu cred că da.

— În afară de mine la cine se mai referă ?

Se îmbujoră la faţă ; şovăi ; rămase tăcută.

— Spune, Cary ! De cine mai e legată ?

Caroline încercă să îngîne un nume, dar nu reuşi.

— Hai, spune-mi. În afară de noi nu mai e nimeni de faţă. Fii sinceră.

— Şi dacă greşesc.

— Am să te iert. Hai, Cary, spune în şoaptă.

Îşi aplecă urechea aproape de buzele ei. Totuşi Caroline nu încerca, sau nu putea rosti limpede cuvintele aşteptate. Văzînd însă că Moore nu renunţă şi e hotărît să audă răspunsul, în cele din urmă şopti :

— Acum vreo săptămînă, domnişoara Keeldar a petrecut o zi la casa parohială. Pe urmă s-a lăsat o seară de iarnă aspră, aşa că ne-am străduit şi am convins-o să rămînă la noi peste noapte.

— Şi pe urmă ea te-a ajutat să-ţi ondulezi părul.

— De unde ştii treaba asta ?

— După aceea v-aţi aşezat la taifas, iar ea ţi-a spus...:

— Nu în vremea cît ne ocupam cu ondulatul părului, aşa că nu ştii chiar atît de multe cum crezi. Dealtminteri, nici nu mi-a spus.

— Pînă la urmă aţi dormit împreună ?

— În aceeaşi cameră şi în acelaşi pat. Dar de dormit nu prea am dormit ; am stat de vorbă toată noaptea.

— Aş pune capul că aşa aţi făcut ! Şi pe urmă totul a ieşit la iveală — *tant pis* [1]. Numai că aş fi preferat să auzi de la mine toată povestea.

— Greşeşti cu desăvîrşire. Nu mi-a spus lucrurile pe care le bănuieşti tu ; nu e ea omul în stare să discute despre asemenea treburi. Totuşi am putut înţelege cîte ceva din ce mi-a spus, am mai adunat altele de prin zvonuri, iar restul l-am adăugat din instinct.

— Dar dacă nu ţi-a spus că am vrut să mă însor cu ea din pricina averii, că m-a respins cu indignare şi dispreţ (nu e cazul nici să tresari şi nici să roşeşti ; nici nu-i nevoie să-ţi înţepi cu acul degetele tremurătoare ; ăsta e adevărul adevărat, fie că-ţi place, fie că nu) — dacă nu la lucrurile astea s-au referit augustele ei mărturisiri, atunci la ce s-au referit ? Singură ai spus că aţi stat de vorbă toată noaptea. Despre ce ?

[1] Nu-i nimic (fr.).

— Despre lucruri pe care pînă atunci niciodată nu le discutasem pe îndelete, deşi sîntem prietene intime. Doar nu cumva te aştepţi că am să-ţi spun şi ţie ?

— Da, da, Cary... vreau să-mi spui şi mie. Tu singură ai afirmat că sîntem prieteni, iar prietenii totdeauna trebuie să-şi deschidă inima faţă de celălalt.

— Şi eşti sigur că n-o să povesteşti nimănui ?

— Absolut sigur.

— Nici lui Louis ?

— Nici măcar lui Louis. Cînd l-au interesat vreodată pe Louis tainele domnişoarelor ?

— Robert... Shirley e o fiinţă ciudată şi mărinimoasă.

— Da, eu aş îndrăzni să spun că în firea ei există probabil şi părţi stranii şi părţi minunate.

— De multe ori am văzut-o ezitînd să-şi dea pe faţă sentimentele ; dar cînd acestea încep să izbucnească, să curgă ca un rîu, să-ţi alunece bogate şi puternice prin faţa ochilor — cînd aproape au scăpat de sub stăpînirea ei — stai şi priveşti, te minunezi, admiri şi — cred eu — o iubeşti şi mai mult.

— Ai văzut tu spectacolul ăsta ?

— Da. În puterea nopţii. Cînd întreaga casă stătea cufundată în tăcere, stelele străluceau pe cer şi îngheţatele licăriri ale zăpezii dansau prin camera noastră — atunci am văzut inima bunei noastre Shirley.

— Adîncul inimii ? Crezi că te-a lăsat să priveşti acolo ?

— Adîncul inimii.

— Şi cum arăta ?

— Ca un altar — fiindcă era sfînt ; ca zăpada — fiindcă era imaculat ; ca o flacără — fiindcă era fierbinte ; şi ca moartea de neînduplecat.

— E în stare să iubească ? Asta să-mi spui.

— Tu ce crezi ?

— Încă n-a iubit pe nimeni din cîţi au iubit-o pe ea.

— Şi cine-s cei care au iubit-o pe ea ?

Robert înfăţişă un şir de nume şi încheie cu Sir Philip Nunnely.

— Dintre cei spuşi de tine n-a iubit pe nimeni.

— Şi totuşi cîţiva dintre ei erau demni de dragostea unei femei.

— Erau demni să fie iubiţi de anumite femei. Dar nu de Shirley.

— E în asemenea măsură mai bună decît alte femei ?

— E o fiinţă cu totul aparte şi mai primejdioasă dacă e vorba s-o iei de nevastă — cu pripeală.

— Asta pot să-mi închipui şi eu.

— A vorbit despre tine —

— Ehei ! Da ? Parcă spuneai că nu.

— N-a vorbit în felul în care îţi închipui ; dar am întrebat-o şi aproape am silit-o să-mi spună ce crede despre tine, sau mai bine zis ce simţăminte nutreşte faţă de tine. Voiam să aflu — de multă vreme eram dornică să ştiu.

— Şi eu la fel ; dar să auzim. Are o părere proastă — fără îndoială că mă dispreţuieşte, nu-i aşa ?

— Are despre tine aproape cele mai bune păreri pe care le poate avea o femeie despre un bărbat. Ştii cu cîtă elocinţă poate să vorbească ; încă şi în clipa de faţă mai am în minte felul strălucit în care se exprima cînd vorbea despre tine.

— Şi în ce priveşte sentimentele ?

— Pînă cînd ai ofensat-o (mi-a spus că o ofensaseşi, dar n-a vrut să-mi spună cum anume), simţea pentru dumneata tot ce simte o soră faţă de un frate pe care îl şi iubeşte şi de care e şi mîndră.

— N-am s-o mai jignesc niciodată, Cary, fiindcă jignirea aceea s-a întors împotriva mea cu o putere ce m-a făcut să mă clatin pe picioare ; dar comparaţia cu raporturile dintre un frate şi o soră nu-i decît o prostie ; e prea bogată şi prea mîndră ca să poată nutri faţă de mine sentimente fraterne.

— Tu n-o cunoşti, Robert. Şi uneori îmi vine *acum* să cred (fiindcă mai înainte am avut alte păreri) că nici n-o poţi cunoaşte ; tu şi ea nu sînteţi construiţi aşa ca să vă puteţi înţelege cu adevărat unul pe celălalt.

— S-ar putea să ai dreptate. De stimat o stimez, ba chiar o admir ; şi totuşi impresiile mele despre ea sînt aspre, necruţătoare. Eu cred, de pildă, că nu e capabilă să iubească.

— Shirley nu e în stare să iubească !

— Că niciodată n-are să se mărite. N-o văd dispusă să-şi sacrifice o părticică din mîndrie, să-şi mai slăbească autoritatea şi să-şi împartă averea.

— Shirley te-a rănit în amorul tău propriu.

— Da, aşa este, deşi n-am încercat pentru ea nici o umbră de tandreţe şi nici o licărire de pasiune.

— În cazul ăsta, Robert, a fost un gest foarte urît din partea ta să vrei să te însori cu ea.

— Şi foarte josnic, micul meu îndrumător moral, frumoasa mea preoteasă. În viaţa mea n-am vrut vreodată s-o sărut pe domnişoara Keeldar, deşi are buze splendide, purpurii şi pline ca cireşile coapte ; sau, dacă am dorit cumva, a fost vorba doar de simpla dorinţă a ochiului.

— Acuma încep să mă îndoiesc dacă spui sau nu adevărul : cireşile sau strugurii sînt acri — „atîrnă prea sus".

— Are o siluetă frumoasă, un chip frumos, păr splendid — îi recunosc toate farmecele şi nu-l simt pe nici unul, sau le simt într-un fel pentru care ea n-ar putea să aibă decît dispreţ. Cred că am fost într-adevăr ispitit doar de învelişul strălucitor al momelii. Caroline, ce personaj nobil e Robert al tău — măreţ, bun, dezinteresat şi, pe urmă, atît de curat la suflet !

— Dar nu şi fără defecte. A făcut o dată o mare gafă, şi de acum încolo n-o să mai pomenim niciodată de ea,

— Şi nici n-o să ne mai gîndim la ea, Cary ? Şi n-o să-l dispreţuim în adîncul inimii noastre duioase, dar drepte, miloase, dar cinstite ?

— Niciodată ! Ne vom aduce aminte că oricînd cu aceeaşi măsură cu care vom măsura vom fi şi noi cîntăriţi, iar atunci dispreţul va fugi de lîngă noi şi va rămîne numai afecţiunea.

— Ceea ce nu va fi de ajuns, trebuie să te previn. Într-o bună zi are să fie nevoie de ceva mai presus de afecţiune — ceva mult mai puternic, mai dulce, mai cald. Există acel lucru şi poate fi şi el oferit ?

Caroline era emoţionată — teribil de emoţionată. Atunci Moore îi spuse cu glas liniştitor :

— Linşteşte-te, Lina. Nu am de gînd, fiindcă nu am dreptul, să-ţi tulbur gîndurile nici acum şi nici cîteva luni de aci înainte. Nu te uita la mine ca şi cum te-ai pregăti să pleci ; n-o să mai facem nici un fel de aluzii tulburătoare şi o să punem capăt pălăvrăgelii. Nu mai tremura ; uită-te la chipul meu şi vezi ce biată fantomă slabă, palidă şi tristă am ajuns — mult mai demnă de milă decît de admiraţie.

Caroline îl privea sfioasă, nu-i putu susţine privirea şi pe cînd cobora ochii spuse :

— Aşa palid cum eşti, rămîi demn de admiraţie.

— Dar să ne întoarcem la Shirley, continuă Moore. Tu crezi că există sorţi să se mărite vreodată ?

— E îndrăgostită.

— Aşa... platonic... teoretic... fleacuri dintr-astea !

— Iubeşte aşa cum înţeleg eu dragostea : din toată inima.

— Ţi-a spus ea ?

— Nu pot afirma că mi-a spus aşa. Nu mi-a făcut o mărturisire în care să spună „iubesc pe cutare sau pe cutare" ; asemenea vorbe nu s-au desprins niciodată de pe buzele ei.

— Ştiam eu.

— Dar sentimentul şi-a croit drum împotriva voinţei sale şi eu l-am văzut. A vorbit despre un anumit bărbat cu o încordare ce nu poate fi greşit interpretată ; chiar şi numai glasul era o mărturie pe deplin convingătoare. După ce i-am smuls părerea despre tine, i-am cerut să-mi spună şi ce crede despre — despre o altă persoană cu privire la care mi se părea mie că ar exista unele indicii, deşi dintre cele mai încurcate şi mai derutante ce s-ar putea găsi pe lume. Eram *hotărîtă* s-o fac să vorbească ; am zgîlţîit-o, am cicălit-o, am ciupit-o de degete de cîte ori încerca să mă ducă de nas şi să scape cu ironii şi glume, în felul acela al ei straniu şi enervant, iar în cele din urmă s-a pornit. Îţi spun ; era destul să-i auzi glasul : puţin mai puternic decît o şoaptă, dar încărcat de o emoţionantă încordare duioasă. N-a fost vorba de o mărturisire, de o confesiune în privinţa asta : pînă la astfel de lucruri ea nu

poate coborî. Dar am rămas convinsă că fericirea acelui bărbat îi e tot atît de scumpă ca şi propria-i viaţă.

— Cine e ?

— I-am spus pe faţă ce cred ; n-a negat ; nici n-a încuviinţat, ci doar s-a uitat la mine şi i-am văzut ochii în lucirea zăpezii. Mi-a fost întru totul de ajuns ; mi-am arătat fără milă bucuria izbînzii.

— Şi ce drept ai *tu* la izbîndă ? Vrei cumva să spui că inima ta e liberă ?

— Oricum aş fi *eu*, Shirley e o sclavă. O leoaică ! Dar şi-a găsit îmblînzitorul. Poate fi ea stăpînă pe întreg restul lumii — stăpîna ei însăşi nu mai este.

— Va să zică te-ai simţit în culmea bucuriei văzînd că ai găsit tovarăşă de robie într-o fiinţă atît de frumoasă şi maiestuoasă ?

— Da. Ce frumos ai spus, Robert : o fiinţă atît de frumoasă şi maiestuoasă !

— Şi mărturiseşti : e vorba de o *tovarăşă* de robie ?

— Nu mărturisesc nimic. Dar afirm că această maiestuoasă Shirley nu e acum mai liberă decît a fost cîndva Agar [1].

— Şi cine e, mă rog, Abraham, acel patriarh eroic în stare de o asemenea cucerire ?

— Tot mai vorbeşti pe ton dispreţuitor, cinic şi acrit ; dar foarte curînd am să te fac eu să-ţi schimbi tonul ăsta.

— Rămîne de văzut. Şi se poate mărita cu acest Cupidon ?

— Cupidon ! Seamănă tot atît de mult cu Cupidon pe cît semeni tu cu Ciclop.

---

[1] Personaj din *Vechiul Testament*, roaba patriarhului Abrahaam căruia i-a dăruit un fiu, pe Ismail.

— Se poate mărita cu el ?
— Ai să vezi.
— Cary, vreau să știu cum îl cheamă.
— Ghici.
— E cineva de prin împrejurimi ?
— Da, din parohia Briarfield.
— Atunci e vorba de cineva care n-o merită. Nu știu în parohia Briarfield nici o suflare de om pe măsura ei.
— Ghicește.
— Cu neputință ! Aș crede că se află sub stăpînirea unei iluzii și pînă la urmă are să facă vreun pas necugetat.
Caroline zîmbi.
— Ți se pare potrivită alegerea asta ? o întrebă Moore.
— Din toată inima. Din toată inima.
— Atunci sînt *într-adevăr* uluit. Fiindcă știu ce excelentă mașinărie miniaturală de gîndit este căpșorul ăsta împodobit cu o cascadă de cîrlionți castanii și cît de fără greș lucrează ; ba chiar se fălește cu judecata lui senină și sănătoasă, moștenită de la „mămica" — după cîte presupun.
— Iar mie mi se pare *cît se poate* de potrivită, și mămica s-a arătat încîntată.
— „Mămica" încîntată ! Doamna Pryor ! Înseamnă că nu poate fi vorba de ceva romantic ?
— E romantic, dar și potrivit.
— Spune-mi, Cary. Fie-ți milă de mine ; sînt prea slăbit ca să mai rezist la asemenea încercări.
— Ba ai să suporți asemenea încercări ; n-au să-ți facă nici un rău, și nu ești chiar așa de slăbit cum pretinzi.

— În seara asta mi-a trecut de două ori prin gînd să mă arunc pe jos, la picioarele tale —
— Mai bine abține-te, fiindcă n-am să te ajut să te ridici.
— Ca să mă închin ție cu toată smerenia. Mama a fost catolică, iar tu arăți asemeni celei mai încîntătoare dintre icoanele ce-o înfățișează pe Fecioară. Cred că am să mă întorc la credința ei, am să îngenunchi și am să ador o icoană vie.
— Robert, Robert, astîmpără-te. Nu fi absurd. Dacă treci la gesturi lipsite de noimă, plec și mă duc la Hortense.
— Mi-ai luat mințile ; în clipa de față nu mai am în minte decît les *litanies de la sainte Vierge. Rose céleste, reine des Anges !* [1]
— *Tour d-ivoire, maison d'or* [2] — nu așa vin cuvintele ? Bine, stai jos cuminte și dezleagă ghicitoarea.
— De ! „Mămica" încîntată ! Aici e cheia tainei.
— O să-ți spun ce a răspuns mama cînd i-am dat vestea : „Poți să fii liniștită, draga mea, căci o asemenea alegere va aduce fericire în viața domnișoarei Keeldar".
— O să încerc o singură dată, și numai o dată. Bătrînul Helstone. Are să-ți fie mătușă.
— Am să-i spun unchiului ; și Shirley o să afle ! strigă Caroline rîzînd în hohote. Mai încearcă o dată, Robert ; bîjbîielile astea ale tale sînt încîntătoare.
— E celălalt paroh, Hall.
— Asta în nici un caz ; domnul Hall e al meu, dacă nu te superi.

---

[1] Litaniile sfintei Fecioare. Trandafir ceresc, regină a îngerilor ! (fr.).
[2] Turn de fildeș, casă de aur (fr.).

— Al tău ! Extraordinar ! Toate femeile din Briarfield par să-şi fi făcut idol din preotul ăsta. Şi nu înţeleg de ce : e chel, abia mai vede, şi a şi încărunţit.

— Dacă nu te grăbeşti, Fanny are să sosească aici să mă ia înainte de-a izbuti tu să dezlegi ghicitoarea.

— Nu mai fac nici o încercare. Una e c-am obosit, iar în al doilea rînd nu mă interesează. Cît despre mine, domnişoara Keeldar poate să se mărite şi cu *le grand Turc*[1].

— Crezi c-ar fi bine să-ţi şoptesc la ureche ?

— Aşa trebuie să faci, şi cît mai degrabă ; o aud pe Hortense coborînd. Vino lîngă mine, şi mai aproape, draga mea Lina ; şoaptele mă interesează mai mult decît cele spuse.

Şi Caroline îi şopti la ureche ; Robert tresări, o lumină îi fulgeră prin ochi, apoi rîse scurt. Intrase domnişoara Moore, urmată curînd de Sarah, care aduse vestea că sosise Fanny. Ora de taifas luase sfîrşit.

Robert găsi prilejul să mai schimbe împreună cîteva fraze şoptite ; o aşteptase la capătul scării, să coboare după ce îşi luase şalul. O întrebă :

— Şi acum trebuie să declar că Shirley e o creatură plină de nobleţe ?

— Fără îndoială, dacă ţii să rosteşti adevărul.

— Trebuie s-o iert ?

— S-o ierţi ? ! Ce înfumurat eşti, Robert ! Ea a greşit, sau tu ai greşit ?

— Şi cu timpul trebuie s-o iubesc într-adevăr, Caroline ?

[1] Denumire folosită mai demult de către creştinătatea apuseană pentru sultanii Imperiului Otoman.

Caroline îi aruncă o privire pătrunzătoare şi făcu o mişcare înspre el, un gest ce arăta pe jumătate dragoste şi pe jumătate nemulţumire.

— Numai o vorbă să spui, şi voi încerca să mă supun.

— Fără nici o îndoială ; nu trebuie s-o iubeşti ; gîndul în sine e imoral.

— Dar e frumoasă, neobişnuit de frumoasă ; frumuseţea ei e o frumuseţe care te copleşeşte treptat ; cînd o vezi prima oară ţi se pare doar graţioasă ; după ce ai cunoscut-o vreme de un an de zile descoperi că e frumoasă.

— Nu tu ar trebui să spui vorbele astea. Şi-acum, Robert, încearcă să fii bun.

— Vai, Cary, nu am dragoste de dăruit. Zeiţa frumuseţii de-ar veni ea însăşi să-mi facă mie curte, n-aş fi în stare să-i răspund. În pieptul acesta nu există inimă despre care aş putea spune că este a mea.

— Cu atît mai bine ; fără inimă eşti mult mai în siguranţă. Noapte bună !

— De ce trebuie totdeauna să pleci, Lina, tocmai în clipa cînd aş dori cel mai mult să rămîi ?

— Fiindcă tu trebuie să simţi dorinţa de a păstra ceva tocmai atunci cînd eşti cît mai sigur că ai să pierzi.

— Ascultă. Încă un singur cuvînt. Ai grijă de inima ta. M-ai auzit ?

— Nu-i nici o primejdie.

— De asta nu sînt convins. Mă gîndesc la preotul discipol al lui Platon, de pildă.

— Cine ? Malone ?

— Cyril Hall. Într-acolo aş fi dator nu doar cu o singură tresărire de gelozie.

— În ce te priveşte pe tine, am aflat că i-ai făcut curte domnişoarei Mann ; acum cîteva zile mi-a arătat o plantă pe care i-ai trimis-o în dar. Fanny, sînt gata.

CAPITOLUL XXXVI

SCRIS ÎN CAMERA DE STUDIU

Îndoielile lui Louis Moore cu privire la plecarea neîntîrziată de la Fieldhead a domnului Sympson se dovediră a fi întru totul întemeiate. Chiar a doua zi după marea ceartă în legătură cu Sir Philip Nunnely, un soi de împăcare păru a se ivi în relaţiile dintre unchi şi nepoată. Fiind incapabilă să găsească în fiinţa ei puterea de a fi sau de a părea inospitalieră (unica excepţie rămînînd cazul domnului Donne), Shirley rugă întreaga societate să mai rămînă puţin ; şi se rugă cu atîta stăruinţă, încît se vedea limpede că dintr-o pricină oarecare chiar dorea ca ei să rămînă. O ascultară fără şovăire ; fiindcă, ce e drept, unchiul nu se putea uşor hotărî s-o lase cu totul fără supraveghere şi pe deplin liberă să se mărite cu Robert Moore, de îndată ce numitul domn s-ar fi pus iar pe picioare (domnul Sympson se ruga fierbinte ca asemenea lucru să nu se întîmple în veci) şi şi-ar fi putut relua presupusele pretenţii la mîna domnişoarei. Aşa că rămaseră cu toţii.

La prima sa izbucnire de furie împotriva întregii familii Moore, domnul Sympson se purtase în asemenea fel cu domnul Louis, încît acesta din urmă — foarte înţelegător cînd era vorba de muncă ori de alte încercări, însă cu totul intolerant faţă de impertinenţa nesăbuită — îşi dăduse numaidecît demisia din slujbă şi acum doar cu greu putuse fi convins să-şi păstreze postul numai pînă cînd familia avea să plece din Yorkshire. Atît izbutiseră să-l înduplece rugăminţile doamnei Sympson ; dealtminteri, ataşamentul faţă de elevul său constituia încă un îndemn către concesii ; e de asemenea probabil să fi existat şi un al treilea motiv, mai puternic decît oricare dintre precedentele două ; pesemne că i-ar fi venit grozav de greu să plece de la Fieldhead tocmai în momentul acela.

Şi o vreme viaţa se scurse la Fieldhead în deplină linişte ; domnişoara Keeldar îşi recăpătase sănătatea şi starea ei sufletească reintrase pe făgaşul obişnuit, căci Moore găsise mijloace nimerite pentru a o feri de orice încordare nervoasă ; s-ar fi zis că din seara cînd i se destăinuise, toate temerile îşi luaseră zborul. Inima îi era la fel de uşoară şi purtarea la fel de lipsită de griji ca a unui copil nevinovat care, neştiutor de viaţă şi de moarte, lasă întreaga răspundere pe seama părinţilor. Şi ea şi William Farren — cu ajutorul căruia se interesase de starea bietei Phoebe — ajunseră amîndoi la convingerea că nu era vorba de un caz de turbare şi că numai un tratament deosebit de brutal o făcuse să fugă, fiindcă se ştia bine cu cîtă neomenie obişnuia stăpînul ei s-o pedepsească. Părerea lor putea să fie întemeiată şi putea să fie falsă, căci şi grăjdarul şi paznicul făceau afirmaţii contrare, amîndoi susţinînd că dacă nici acesta nu era un caz de turbare, atunci asemenea boală nu mai exista pe pămînt. Însă faţă de asemenea mărturii Louis făcea urechea toacă ; Shirley nu afla de la el decît veştile încurajatoare, şi bineînţeles că îl credea pe de-a întregul. Indiferent de partea cui ar fi fost dreptatea, era evident că în cazul ei muşcătura se dovedea neinfecţioasă.

Trecu noiembrie şi decembrie fi urmă. De data asta familia Sympson urma să plece chiar de adevărat ; de Crăciun trebuia să fie neapărat acasă ; li se pregăteau bagajele şi plecarea urma să aibă loc peste cîteva zile. Într-o seară de iarnă, în ultima săptămînă a şederii la Fieldhead, Louis Moore îşi scoase din nou caietul lui de însemnări şi se întreţinu cu el aşa precum urmează :

„E mai încîntătoare decît oricînd. După ce norul acela mărunt s-a risipit, a dispărut toată trecătoarea-i ofilire şi sfîrşeală. A fost o desfătare să vezi cu cîtă repeziciune puterea magică a tinereţii i-a putut reface buna dispoziţie şi reînviora starea de înflorire.

Astăzi de dimineaţă, după micul dejun la care o văzusem, unde, îi ascultasem vorbele şi — ca să spun aşa — o simţisem în fiece atom înzestrat cu simţire al fiinţei mele, a trebuit să mă despart de prezenţa-i luminoasă şi să trec în salonul friguros. Am luat un volum frumos legat şi am văzut că era o culegere de poezii. Am citit un poem sau două ; n-aş putea să spun dacă vraja se afla în mine sau în versuri, dar inima mi s-a umplut de dulceaţă şi pulsul a luat-o razna ; m-am simţit cuprins de flăcări, în ciuda aerului îngheţat. Şi eu sînt încă tînăr ; deşi ea a spus că niciodată nu m-a socotit tînăr, am abia treizeci de ani ; există momente cînd viaţa, fără nici o altă pricină decît propria-mi tinereţe, îmi surîde în culori dintre cele mai ispititoare.

Venise vremea să mă duc în camera de studiu. M-am dus. Camera asta e destul de plăcută în cursul dimineţii ; atunci soarele pătrunde printre gratiile ferestrei ; cărţile sînt toate în bună orînduială ; nicăieri nu poţi vedea hîrtii împrăştiate ; focul e vesel şi luminos ; jarul n-a în-

ceput să se stingă şi cenuşa nu s-a strîns în cămin. Acolo l-am găsit pe Henry şi el o adusese cu sine şi pe domnişoara Keeldar ; stăteau împreună.

Spuneam că e mai încîntătoare decît oricînd, şi aşa este. O gingaşă îmbujorare, nu intensă ci delicată, îi stăruie în obraji ; ochii totdeauna întunecaţi, limpezi şi expresivi vorbesc un limbaj pe care eu nu mă simt capabil să-l folosesc — este vorbirea aceea, văzută şi nu rostită, cu ajutorul căreia fără îndoială că îngerii s-au înţeles între ei pe vremea cînd „tăcerea stăpînea în ceruri". Părul întotdeauna i-a fost negru ca întunericul şi moale ca mătasea ; gîtul întotdeauna frumos, mlădios şi sidefiu — dar amîndouă au căpătat acum un farmec nou ; buclele îi sînt vaporoase ca umbra, umerii peste care cad cu graţie zeească. Odinioară doar i-am *văzut* frumuseţea ; acum i-o *simt*.

Henry repeta cu ea lecţiile, înainte de a începe lucrul cu mine — Shirley ţinea într-o mînă cartea, iar cealaltă era în mîna băiatului. Henry ăsta se bucură de mai multe privilegii decît i s-ar cuveni ; îndrăzneşte să mîngîie şi e mîngîiat. Cîtă înţelegere şi cîtă milă îi arată Shirley ! Prea multă ; dacă lucrurile vor continua tot aşa, peste cîţiva ani, cînd sufletul îi va fi pe deplin format, Henry şi-l va închina pe altarul ei aşa cum l-am închinat şi eu pe al meu.

Cînd am intrat am văzut cum i se zbat pleoapele, dar ochii nu şi i-a ridicat ; *acum*, aproape niciodată nu mă mai învredniceşte cu vreo privire. S-ar părea că devine şi tăcută ; rareori vorbeşte cu *mine*, iar cînd sînt eu de faţă are puţine lucruri de spus şi celorlalţi. În clipele cînd sînt abătut, pun schimbarea asta pe seama indiferenţei — a silei — a fel de fel de simţăminte asemănătoare. Atunci cînd sînt bine dispus, găsesc alte explicaţii. Dacă

aş fi egalul ei — îmi spun — aş putea găsi în purtarea asta sfioşenie, nesiguranţă, iar în nesiguranţă — dragostea. Dar aşa cum stau lucrurile, oare îndrăznesc s-o caut ? Ce aş putea face cu ea, dacă aş afla-o ?

Azi-dimineaţă am îndrăznit, în fine, să pun la cale o întîlnire de un ceas în care să fim împreună ; am îndrăznit — nu numai am *dorit*, ci am *vrut* o întîlnire cu ea ; şi am îndrăznit să invoc singurătatea să ne stea de pază. Cu toată hotărîrea l-am chemat pe Henry la uşă ; şi fără o clipă de şovăială i-am spus : «Du-te unde vrei tu, dragul meu ; dar pînă nu te chem să nu mai vii aici».

Mi-am dat seama imediat că lui Henry nu-i făcea plăcere că-l trimit din cameră, băiatul ăsta e tînăr, dar ştie să gîndească. Ochii lui meditativi mă privesc uneori în chip ciudat. Simte pe jumătate ce mă leagă pe mine de Shirley ; ghiceşte pe jumătate că în modul rezervat în care se poartă Shirley cu mine se află o desfătare mult mai scumpă decît în toate drăgălăşeniile acordate lui. Leul acesta nevîrstnic, şchiop şi încă neîmplinit la trup ar mîrîi la mine din cînd în cînd, fiidcă i-am îmblînzit leoaica şi îi sînt paznic, dacă obişnuinţa disciplinei şi afecţiunea instinctivă nu l-ar ţine sub ascultare. Du-te, Henry ; trebuie să înveţi a-ţi primi partea de amărăciune a vieţii dimpreună cu toţi aceia din spiţa lui Adam care s-au petrecut înaintea ta ori au să vină după tine. Destinul tău nu se poate abate de la calea comună ; fii recunoscător că dragostea ta e luată în seamă atît de devreme, mai înainte de a putea să simtă vreo înrudire cu pasiunea ; un ceas de nelinişte, o fulgerare de invidie sînt îndestulătoare pentru a da glas simţămintelor tale. Gelozia, arzătoare ca soarele deasupra ecuatorului, Furia, nimicitoare ca uraganele tropicelor nu sînt cunoscute de climatul simţămintelor tale — deocamdată.

Mi-am ocupat locul obişnuit de la birou, întocmai la fel cum făceam întotdeauna ; am fost blagoslovit cu puterea de a acoperi orice furtună dinăuntru cu un calm desăvîrşit în afară. Uitîndu-se la chipul meu nepăsător, nimeni n-ar putea să ghicească ce uragane mi se învîrtejesc uneori în inimă, cît de copleşitoare mi-e tristeţea şi cît de strivitoare nevoia de a fi precaut. Cît de plăcut e să ai darul de a-ţi vedea mai departe de ale tale în linişte deplină şi cu toată forţa, fără să-i nelinişteşti pe ceilalţi printru-n gest nepotrivit. Nu aveam atunci de gînd s-o fac să audă vreo şoaptă de dragoste, nici s-o las să zărească măcar o clipă vîlvătăile focului ce mă mistuia. Înfumurat n-am fost niciodată şi înfumurat n-am să fiu nicicînd ; chiar cu riscul de a *părea* egoist şi interesat, mă voi ridica plin de hotărîre de la locul meu, îmi voi strînge cingătoarea, îmi voi lua rămas bun şi voi pleca să caut la celălalt capăt al lumii o viaţă nouă, îngheţată şi stearpă ca stînca zilnic spălată de valurile sărate ale mareelor. Ce urmăream eu în dimineaţa asta era să o cercetez îndeaproape — să descifrez un rînd de pe pagina inimii ei ; eram hotărît ca înainte de a pleca să ştiu *ce* părăseam.

Trebuia să transform nişte pene în instrumente de scris ; mîinile celor mai mulţi dintre bărbaţi ar fi tremurat cînd purtau în inimi asemenea nelinişti ; ale mele şi-au făcut datoria cu deplină siguranţă, iar glasul, atunci cînd i-am cerut să intervină, a sunat fără umbră de şovăire.

«De azi într-o săptămînă o să fii singură la Fieldhead, domnişoară Keeldar.»

«Da. Cred că de data asta hotărîrea de a pleca a unchiului meu e definitivă.»

«Se desparte de dumneata nemulţumit.»

«Nu e încîntat de mine.»

«Pleacă așa cum a venit, a făcut călătoria fără nici un folos, iar asta îl rănește adînc.»

«Sper că nerealizarea planurilor sale are să-l lecuiască de orice dorință de a alcătui altele.»

«În felul său, domnul Sympson ți-a dorit sincer binele. Tot ce a făcut ori a avut de gînd să facă ți-ar fi fost, după părerea sa, de cel mai mare folos.»

«E drăguț din partea dumitale că iei apărarea unui om care și-a îngăduit să te trateze cu atîta impertinență.»

«Nu mă simt niciodată jignit și nici nu simt vreo ranchiună față de cineva care se poartă întocmai cum îi e firea ; și nici nu poate fi ceva mai potrivit cu firea domnului Sympson decît acea ieșire vulgară și violentă împotriva mea îndată după ce se despărțise de dumneata cu totul înfrînt.»

«De-aci înainte n-o să mai fii preceptorul lui Henry ?»

«O vreme o să rămîn despărțit de Henry (dacă și eu și el mai trăim, găsim noi o cale să ne mai vedem, fiindcă ținem unul la altul) și o să fiu alungat pentru totdeauna din sînul familiei Sympson. Din fericire, schimbarea asta nu mă pune în mare încurcătură ; nu face decît să grăbească executarea unor planuri pe care mi le-am alcătuit de multă vreme.»

«Nici o schimbare nu te găsește nepregătit ; eram convinsă că, în felul dumitale reținut, ai să știi să faci față oricărei întîmplări neprevăzute. Totdeauna îmi spun că stai printre oameni ca un arcaș solitar, însă atent și încordat, în mijlocul pădurii, avînd în tolbă nu numai o singură săgeată ; pînă și arcul ți l-ai înzestrat cu o coardă de rezervă. Așa obișnuiește să facă și fratele dumitale. Amîndoi ați putea fi și vînători nomazi pe cele mai singuratice întinderi ale Vestului sălbatic ; v-ați descurca de minune. Copacii doborîți v-ar da adăpost și pădurile defrișate v-ar oferi ogoare din piepturile lor dezgolite ; bizonii v-ar simți tăria puștilor și ar veni să vi se închine la picioare, cu coarnele și cocoașele plecate.»

«Și orice trib al indienilor Picioare-negre sau Capete-turtite s-ar grăbi să ne îmbie cu cîte o mireasă — nu ?»

«Nu (cu ezitare) ; asta nu cred. Sălbaticul e nenorocit. Și cred — adică — *sper* că nici unul dintre voi nu ați împărți căminul cu cineva căruia nu i-ați putea da inima.»

«Ce te-a făcut să te gîndești la Vestul sălbatic, domnișoară Keeldar ? Ai fost cu gîndul alături de mine atunci cînd nu te vedeam ? Ai rătăcit prin visurile visate de mine cu ochii deschiși și mi-ai cercetat mintea în vreme ce era ocupată cu alcătuirea planurilor de viitor ?»

Shirley despăturise una dintre acele mici fîșii de hîrtie răsucită, folosite la aprinsul focului, și o rupea în bucățele pe care le arunca una cîte una în cămin, uitîndu-se lung cum sînt înghițite de flăcări. Nu scoase nici o vorbă.

«Cum ai aflat tot ce se pare că știi despre intențiile mele de viitor ?»

«Nu știu nimic ; abia acum le aflu ; am vorbit la întîmplare.»

«Felul dumitale de a vorbi la întîmplare seamănă a ghicitoare. Preceptor n-am să mai fiu niciodată — niciodată nu voi mai lua un elev, după ce v-am avut pe Henry și pe dumneata ; și nici nu se va mai întîmpla vreodată să mă așez în chip obișnuit la masa altuia — să fiu un fel de accesoriu al unei familii. Sînt acum bărbat de treizeci de ani, și de cînd eram băiețaș de zece ani n-am mai fost nici o clipă liber. Simt o asemenea sete de Li-

bertate — o asemenea adîncă pornire de a o cunoaşte şi de a considera că îmi aparţine — atît de mult doresc ziua şi atît de des visez noaptea s-o cuceresc şi să fie a mea, încît de dragul ei n-aş refuza să trec Atlanticul ; după ea aş rătăci în adîncurile pădurilor virgine. Nu voi primi în nici un caz să fac o sclavă dintr-o fată sălbatică ; o asemenea femeie n-ar putea fi soţie. Nu cunosc nici o fată albă pe care s-o iubesc şi care să fie gata a mă urma. Dar sînt încredinţat că Libertatea are să mă aştepte, aşezată la poalele unui pin ; atunci cînd am s-o chem, are să vină în casa mea de bîrne şi are să se arunce în braţele mele.»

Nu putea să mă audă vorbind astfel fără să se emoţioneze şi *era* într-adevăr emoţionată. E drept că asta urmăream — s-o emoţionez. Nu găsea putere să răspundă, şi nici să se uite la mine ; mi-ar fi părut rău s-o fi putut face pe oricare dintre ele. Obrajii îi străluceau ca şi cum o floare purpurie, printre ale cărei petale soarele îşi strecura lumina, şi-ar fi revărsat culorile asupra lor. Pe pleoapele albe şi genele nege ale ochilor ei pironiţi în pămînt tremura tot ce e graţios la o fiinţă stăpînită de o stinghereală pe jumătate dureroasă şi pe jumătate plăcută.

Foarte curînd îşi controlă emoţia şi deveni stăpînă pe toate sentimentele. Vedeam că încercase un simţămînt de răzvrătire şi acum se ridica să-l supună. Se aşeză. Puteam să citesc multe pe faţa ei, care parcă spunea : «Văd limpede linia care marchează limita, şi nimic nu mă va putea face să trec dincolo de ea. Simt — ştiu pînă unde pot să-mi dezvălui simţămintele şi cînd anume trebuie să le ţin în frîu. Am înaintat pînă la o anumită distanţă, pînă acolo unde firea mea adevărată, dominatoare şi nealterată poate îngădui — aici m-am oprit şi am prins

rădăcini. Inima mi se poate frînge dacă e încătuşată. N-are decît — niciodată nu va reuşi să mă dezonoreze — niciodată nu va ajunge să dezonoreze, prin mine, toate femeile. Suferinţă mai curînd decît înjosire ! Mai curînd moarte decît trădare !»

Cît despre mine i-am spus : «Dacă ar fi săracă, m-aş afla prosternat la picioarele ei. Dacă ar fi smerită, aş cuprinde-o în braţe. Dar Aurul şi Situaţia ei sînt doi cerberi care o veghează de-a dreapta şi de-a stînga. Dragostea se uită şi tînjeşte, dar nu poate îndrăzni ; Pasiunea dă tîrcoale, dar e ţinută la respect ; Adevărul şi Devotamentul sînt înspăimîntate. Cine ar încerca s-o cucerească n-ar avea nimic de pierdut — nu i s-ar cere nici cel mai mic sacrificiu — cîştigul i-ar fi pe deplin asigurat, şi tocmai de aceea e vorba de o treabă necuprins de grea.»

Dar fie greu, fie uşor, ceva trebuie încercat ; trebuie spus ceva. Să rămîn tăcut avînd dinainte toată această frumuseţe cufundată în modestie mută — asta n-aş putea s-o fac, şi n-am s-o fac. Şi iată cum am vorbit, păstrîndu-mi încă întreaga stăpînire ; dar oricît de calme ar fi fost cuvintele mele, le puteam auzi totuşi răsunînd clar şi grav.

«Ştiu, totuşi, că mă voi afla într-o situaţie stranie alături de acea nimfă a munţilor — Libertatea. Mi-e cam teamă că e îndeaproape înrudită cu Singurătatea, căreia cîndva i-am făcut curte şi de care în ultima vreme încerc să divorţez. Oreadele astea sînt făpturi ciudate ; ţi se ivesc în cale învăluite într-o vrajă nepămînteană, asemenea unor nopţi înstelate ; îţi stîrnesc o sălbatică încîntare, lipsită însă de căldură ; frumuseţea lor este frumuseţea duhurilor ; graţia lor nu este graţia vieţii ci aceea a anotimpurilor ori a peisajelor din natură ; poartă cu ele

înflorirea înrourată a dimineţii — melancolica îmbujorare a înserării — pacea lunii — necontenita schimbare a norilor. Dar eu vreau altceva şi altceva o să am. Pentru mine asemeni splendori din lumea zînelor apar reci la vedere şi îngheţate la pipăit. Eu nu sînt poet ; nu pot trăi cu abstracţiuni. Dumneata însăţi, domnişoară Keeldar, în ironiile dumitale pline de haz, mi-ai spus uneori că sînt un filozof al materiei, ceea ce voia să spună că pot trăi foarte mulţumit numai cu realităţile palpabile. Fără îndoială, simt că sînt materie din creştet şi pînă în tălpi ; şi oricît de strălucitoare ar fi Natura, oricît de înflăcărat aş diviniza-o cu puterile robuste ale unei inimi tari, totdeauna voi prefera s-o contemplu în gingaşii ochi omeneşti ai unei soaţe iubite şi încîntătoare, mai curînd decît în orbitele găunoase ale celei mai de seamă zeiţe din Olimp.»

«Iunona nu s-ar pricepe să-ţi pregătească un cotlet de bizon aşa cum îţi place dumitale», îmi răspunse.

«N-ar putea ; dar am să-ţi spun eu cine ar fi în stare — vreo tînără fată fără un ban, fără prieteni şi fără nimeni pe lume. Tare aş dori să dau peste un asemenea om ; îndeajuns de frumoasă ca să o pot iubi şi care să aibă în suflet şi în minte şi cîte ceva din cele ce sînt pe gustul meu : nu fără bună creştere şi învăţătură — cinstită şi modestă. Nici nu mi-ar păsa cît de multe lucruri ştie ; dar cu multă încîntare aş întîmpina germenii acelor nepreţuite puteri înnăscute cu care nu poate rivaliza nici un fel de învăţătură ; şi orice fire vrea Soarta — le pot stăpîni şi pe cele mai aprinse. Unei asemenea fiinţe mi-ar plăcea să-i fiu mai întîi preceptor şi pe urmă bărbat. Aş deprinde-o cu vorba mea, cu obiceiurile mele, cu principiile mele, iar după aceea aş răsplăti-o cu dragostea mea.»

«Ai *răsplăti-o* ! Dumnezeu atoateziditorule ! Ar *răsplăti-o* !» strigă deodată, luînd o expresie batjocoritoare.

«Şi aş cîştiga înmiit».

«Dacă ar dori şi ea, Înălţimea-voastră.»

«Şi ar *vrea-o*.»

«Ai spus că ai accepta orice fire ar hotărî soarta. Constrîngerea se loveşte de sufletele inflexibile, la fel cum se loveşte amnarul şi cremenea.»

«Iar dragostea e scînteia ce sare din ele.»

«Cine are nevoie de o dragoste ce-ar fi doar scînteie — o vezi, ţîşneşte, şi dispare.»

«Trebuie să-mi găsesc fata aceea singură pe lume. Spune-mi cum să fac, domnişoară Keeldar.»

«Dă un anunţ ; şi neapărat nu uita să adaugi, la calităţile cerute, că trebuie să fie o bună bucătăreasă.»

«Trebuie s-o găsesc. Şi după ce o găsesc, mă însor cu ea.»

«Dumneata, niciodată !»

Şi în clipa aceea glasul îi căpătă un ton de deosebit dispreţ. Mi-a făcut plăcere : o scosesem din starea aceea meditativă în care o găsisem la început. Voiam s-o stîrnesc şi mai mult.

«De ce te îndoieşti ?»

«*Dumneata* — să te însori !»

«Da — bineînţeles. Nimic mai evident decît să pot să mă însor şi am s-o şi fac.»

«Tocmai contrariul sare în ochi, domnule Moore.»

În starea aceasta sufletească, Shirley mă încînta ; aroganţă dezlănţuită, pe jumătate jignitoare, trufie, furie, zeflemisire, toate se amestecau laolaltă în ochii ei mari şi

frumoşi, care aveau în clipele acelea sclipirile ochilor de erete.

«Fă-mi hatîrul să-mi expui pricinile unei asemenea păreri, domnişoară Keeldar.».

«Mă întreb cum vei izbuti *dumneata* să te însori ?»

«Am să aranjez totul cu uşurinţă şi repeziciune de îndată ce găsesc persoana potrivită.»

«Acceptă celibatul (şi făcu din mînă un gest ce ar fi putut lăsa să se creadă că îmi oferă ceva), socoteşte că asta îţi este soarta !»

«Nu. N-ai cum să-mi dai ceva ce am dinainte. Celibatul l-am avut vreme de treizeci de ani. Dacă doreşti cumva să-mi oferi un dar, un cadou de despărţire, o amintire, trebuie să găseşti altceva.»

«Atunci, ceva şi mai rău !»

«Cum ? Şi ce anume ?»

Acum mă simţeam şi arătam plin de înflăcărare şi vorbeam cu patimă. Făcusem o prostie cînd îmi părăsisem, fie şi pentru un moment, unicul meu colac de salvare : calmul. Asta mă lipsise de un avantaj ce trecuse acum de partea ei. Firava scînteie de furie se preschimbase în sarcasm şi acum i se răsfrîngea pe faţă în cutele unui zîmbet batjocoritor.

«Ia o femeie care ţi-a făcut curte pentru a te mîntui de nevinovăţie şi s-a repezit asupra dumitale pentru a-ţi cruţa scrupulele.»

«Arată-mi de unde s-o iau.»

«Orice văduvă planturoasă, care a mai avut pînă acum cîţiva bărbaţi şi deci se pricepe la treburi dintr-astea.»

«Dar să nu fie bogată. Ştiu bine ce înseamnă femeile bogate.»

«Niciodată n-ai fi izbutit să culegi roadele grădinii cu poame de aur. Nu ai curaj să înfrunţi dragonul neadormit ; nu eşti destul de iscusit ca să-l cîştigi pe Atlas [1] de partea dumitale.»

«Pari furioasă şi arogantă.»

«Şi dumneata cu mult mai arogant. Mîndria cu care te făleşti nu-i decît o hidoasă falsificare a umilinţei.»

«Nu sînt decît o persoană aflată în serviciul altora ; ştiu unde mi-e locul.»

«Iar eu sînt femeie ; mi-l ştiu pe al meu.»

«Sînt sărac ; trebuie să fiu mîndru.»

«Trebuie şi eu să mă supun anumitor reguli şi am obligaţii la fel de stricte ca şi ale dumitale.»

Ajunsesem la un punct critic, aşa că am tăcut şi ne-am uitat unul la altul. Simţeam că *ea* nu va merge mai departe. Dincolo de asta nu mai simţeam şi nu mai vedeam nimic. Îmi mai rămîneau la dispoziţie doar cîteva clipe. Sfîrşitul se apropia — îi auzeam goana — dar încă nu sosise ; mă gîndeam să tărăgănez, să aştept, să vorbesc, iar cînd aveam să simt imboldul, să acţionez. Niciodată nu mă grăbesc ; niciodată în viaţa mea nu m-am grăbit. Oamenii grăbiţi beau nectarul vieţii cînd e fierbinte şi frige ; eu îl sorb cînd e rece ca roua. Am continuat :

«După cîte s-ar părea, domnişoară Keeldar, şi dumneata ai tot atît de puţine şanse să te măriţi, ca şi mine. Ştiu că ai refuzat trei, ba nu, patru oferte ispititoare şi, cred, chiar o a cincea. L-ai respins pe Sir Philip Nunnely ? »

[1] Personaj mitologic, unul dintre Titani şi frate cu Prometeu ; a participat la lupta dintre giganţi şi olimpieni.

Am pus întrebarea direct şi pe neaşteptate:
«Credeai că am să-l accept ?»
«Mă gîndeam că ai putea.»
«Te-aş putea întreba pe ce te întemeiezi ?»
«Potrivire de rang ; vîrstă ; un fericit contrast de caractere, fiindcă *el* e blînd şi îndatoritor ; armonie în preferinţele intelectuale.»
«Ce frază frumoasă ! Dar s-o luăm cu de-amănuntul. Potrivire de rang. — Se află cu mult mai presus de mine. Fii bun şi compară căsuţa mea cu palatul lui ; dealtminteri toţi cei din jurul lui mă dispreţuiesc. Potrivire de vîrstă. — Ne-am născut în acelaşi an ; prin urmare Sir Philip e încă un copil, pe cîtă vreme eu sînt femeie în toată firea ; deci, în realitate, cu zece ani mai în vîrstă decît el. Fericit contrast de caractere. — El e blînd şi îndatoritor. Eu — cum sînt ? Spune-mi, te rog.»
«Ca o soră bună a isteţului, agerului şi crudului leopard cu pete.«
«Iar dumneata ai vrea să mă uneşti cu un mieluşel — atunci cînd Mileniul [1] încă se află la milioane de veacuri depărtare în faţa omenirii ! Cînd este încă întocmai ca imaginea unui arhanghel dintr-al şaptelea cer şi căruia nu-i este sortit să coboare pe pămînt ! Barbar crunt ! armonie în preferinţele intelectuale. El e îndrăgostit de poezie, iar eu nu pot s-o sufăr...»
«Da ? Asta-i o noutate.»
«Pur şi simplu mă cutremur în prezenţa ritmului şi la auzul rimei ori de cîte ori mă aflu la Priory sau

[1] Legenda biblică (Apocalipsul) vorbeşte despre o viitoare perioadă de o mie de ani în care Christos va domni peste tot Pămîntul, nu va mai exista pe lume răutate şi duşmănie, iar „mielul va dormi la burta leului".

vine Sir Philip la Fieldhead. Într-adevăr armonie ! Cînd am însăilat eu vreodată sonete insipide ori am înşirat strofe fragile ca cioburile de sticlă ? Şi cînd am lăsat eu vreodată să se creadă că aş vedea în mărgeluşe de doi bani adevărate briliante ?»
«Dar ai putea să ai mulţumirea de a-i îndruma talentul către lucruri mai de valoare, de a-i rafina gusturile.»
«Să-l conduc şi să-l rafinez ! Să-l învăţ şi să-l descălesc ! Să îndur şi să rabd ! Uf ! Bărbatul meu n-o să-mi ţină loc de prunc. N-am să stau să-i indic în fiecare zi lecţia şi să-l controlez dacă a învăţat-o, să-i dau acadele dacă e ascultător şi să-l mustru cu răbdare, cu chibzuinţă şi căldură dacă nu e cuminte. Dar unui preceptor îi stă bine să vorbească despre satisfacţiile profesoratului — îmi închipui că *dumneata* socoteşti asta drept cea mai aleasă îndeletnicire de pe lume. Eu nu cred aşa — nu-mi trebuie asemenea ocupaţie. Să-mi îndrum bărbatul ! Nu. Am să stărui ca bărbatul să mă îndrume pe mine, iar altminteri să ne despărţim.»
«Martor mi-e Dumnezeu că ai avea nevoie !»
«Ce vrei să spui cu asta, domnule Moore ?»
«Exact ce am spus. E neapărată nevoie să fii îndrumată.»
«Dacă ai fi femeie l-ai instrui pe *Monsieur, votre mari* [1] în chip încîntător. Şi chiar ţi s-ar potrivi : instruirea altora e vocaţia dumitale.»
«Aş putea să întreb dacă, în pornirea asta de dreptate şi blîndeţe, ai avea intenţia să mă iei în derîdere pentru faptul că sînt preceptor ?»

[1] Domnul, bărbatul dumitale (fr.).

«Da — şi cît mai usturător. Şi pentru orice altceva ţi-ar plăcea — pentru orice cusur de care eşti în chip dureros conştient.»

«Pentru că sînt sărac, de pildă ?»

«Bineînţeles ; asta are să te doară. Suferi din pricină că eşti sărac şi mereu te gîndeşti la lucrul acesta.»

«Şi pentru că n-aş putea oferi femeii care mi-ar stăpîni inima nimic altceva în afară de persoana mea lipsită de orice frumuseţe ?»

«Exact. Obişnuieşti să spui întruna că ai fi un om urît. Eşti foarte sensibil cînd e vorba de trăsăturile chipului dumitale, fiindcă nu sînt chiar după asemănarea lui Apollo. Le vorbeşti de rău mai stăruitor decît ar fi nevoie, cu nădejdea vagă de a găsi pe cineva dispus să spună un cuvînt în favoarea lor — ceea ce n-are să se întîmple. Chipul dumitale nu e ceva de care să poţi fi mîndru, asta e sigur — nu-i înzestrat cu nici o trăsătură drăguţă, cu nici o nuanţă plăcută.»

«Compară-l cu al dumitale.»

«Parcă ar fi al unui zeu egiptean — un cap mare, cioplit în piatră şi îngropat în nisip — dar mai bine să nu-l compar cu ceva atît de grandios : seamănă cu al lui Tartar. Eşti văr cu buldogul meu ; cred că semeni cu el în cea mai mare măsură în care un om poate să semene cu un cîine.»

«Tartar e însoţitorul dumitale îndrăgit. Vara, cînd te scoli devreme şi pleci să alergi peste pajişti ca să-ţi uzi picioarele cu rouă şi să laşi adierile vîntului să-ţi răcorească obrajii şi să-ţi răvăşească părul, întotdeauna îl chemi şi pe el să te urmeze ; uneori îl chemi fluierîndu-l, aşa cum ai învăţat de la mine. În singurătatea pădurilor ce-ţi aparţin, cînd crezi că nimeni în afară de Tartar nu te poate auzi, fluieri chiar acele melodii pe care ai învăţat să le reproduci de pe buzele mele, sau cînţi chiar acele cîntece pe care le-ai învăţat după ureche ascultînd glasul meu. Nu întreb de unde izvorăsc simţămintele ce se revarsă în aceste cîntece, fiindcă ştiu că din inima dumitale izvorăsc, domnişoară Keeldar. În serile de iarnă, Tartar îţi stă întins la picioare ; îi îngădui să-şi aşeze capul în poala-ţi parfumată ; îl laşi să-şi afle culcuş pe poalele veşmintelor dumitale de saten ; părul lui aspru s-a obişnuit cu atingerea mîinilor dumitale. Şi te-am văzut o dată sărutîndu-l pe acea pată albă ca zăpada aşezată ca o stea pe fruntea lui largă. E primejdios să spui că semăn cu Tartar : m-ar putea îndemna să mă gîndesc la pretenţia de a fi tratat asemeni lui Tartar.»

«E posibil, sir, să obţii toate astea de la fata fără un ban, fără prieteni şi fără nimeni pe lume — cînd o s-o găseşti.»

«O ! dacă aş putea s-o aflu întocmai aşa cum o am în închipuire ! — o fată pe care mai întîi s-o îmblînzesc, iar după aceea s-o învăţ ; întîi s-o supun, şi pe urmă s-o dezmierd ; să smulg acea nefericită făptură din ghearele sărăciei ; să-mi înstăpînesc puterea asupra ei, iar după aceea să mă arăt îngăduitor faţă de toanele de nimeni înrîurite şi niciodată pînă atunci îngăduite ; s-o văd pe rînd furioasă şi supusă, cam de douăsprezece ori în douăzeci şi patru de ore ; şi poate că, în cele din urmă, după ce instruirea s-a încheiat cu bine, să admir în ea pe mama desăvîrşită şi răbdătoare a vreo doisprezece copii şi care numai din cînd în cînd îl mai urechează cu dragoste pe Louis cel mic în chip de dobîndă plătită pentru marea datorie pe care *ea* o are faţă de tatăl lui.

O ! (am continuat) fata mea, care n-are pe nimeni pe lume, mi-ar da multe sărutări ; seara ar sta în prag și mi-ar aștepta întoarcerea acasă ; ar alerga în brațele mele ; și mi-ar păstra căminul tot pe atît de luminos pe cît de primitor. Binecuvînteze-mi Dumnezeu acest gînd alinător ! Trebuie s-o găsesc.»

Din ochi îi țîșniră priviri arzătoare și buzele i se deschiseră ; dar le închise și se răsuci năvalnic pe călcîie.

«Spune-mi, spune-mi unde se află, domnișoară Keeldar !»

Încă o răsucire — era toată numai semeție, văpaie și încordare.

«Trebuie să știu. *Poți* să-mi spui. *Ai* să-mi spui.»

«Niciodată.»

Se răsuci din nou, hotărîtă să mă părăsească. O puteam acum lăsa să se despartă de mine așa cum se despărțise totdeauna ? Nu ; mersesem prea departe ca să nu duc lucrurile pînă la capăt. Ajunsesem prea aproape de scop, ca să nu-l ating pe deplin. Toate stavilele îndoielii, toate mofturile nehotărîrii trebuiau de îndată înlăturate și adevărul adevărat trebuia stabilit. Trebuia să-și ia asupra ei partea care îi revenea și să-mi spună care era. Eu trebuia să-mi iau partea mea și să mă identific cu ea.

«Numai o clipă, doamnă, spusei lăsînd mîna să zăbovească pe clanța ușii, înainte de a o deschide. În dimineața asta am avut o lungă convorbire, dar ultimul cuvînt nu a fost încă rostit : dumneata se cuvine să-l spui...»

«Pot să trec ?»

«Nu. Stau de strajă la ușă. Aproape că aș fi în stare să-mi iau viața decît să te las să mă părăsești acum, fără să rostești cuvîntul pe care îl cer.»

«Ce cuvînt îndrăznești să aștepți de la mine ?»

«Ceea ce ard de nerăbdare și mor așteptînd să aud ; ceea ce *trebuie* să aud și *voi* auzi ; ceea ce acum nu îndrăznești să ascunzi.»

«Domnule Moore, nu știu deloc ce vrei să spui ; parcă nici n-ai mai fi dumneata însuți.»

Cred într-adevăr că nu mai semănam cu mine însumi, fiindcă o speriasem ; și îmi dădeam seama că așa era bine ; ca să poată fi supusă, trebuia speriată.

«Ba *știi* ce vreau să spun, și pentru prima oară stau înaintea dumitale *eu însumi*. L-am azvîrlit deoparte pe preceptor și te rog îngăduie-mi să-ți înfățișez omul ; dar să nu uiți că e un gentleman.»

Tremura. Puse mîna pe mîna mea ca și cum ar fi vrut s-o îndepărteze de pe clanță ; cu același succes ar fi putut încerca, cu puterile ei firave, să desfacă două metale sudate. Își dădu seama că n-are nici un rost, și renunță ; și din nou începu să tremure.

N-aș putea să explic ce schimbare se petrecuse în mine ; dar din tulburarea ei se scurse în mine o nouă stare sufletească. Nu mă mai simțeam nici strivit și nici îmbărbătat de pămînturile și aurul ei ; nu mă gîndeam la ele și nu mă interesau ; nu însemnau nimic : erau gunoaie care n-aveau cum să mă descurajeze. N-o mai vedeam decît pe ea, făptura-i tînără și frumoasă ; grația, splendoarea, gingășia ei feciorelnică. Și rosti :

«Eleva mea.»

«Profesorul meu», veni răspunsul abia auzit.

«Am ceva să-ți spun.»

Apoi așteptă, cu frumosul ei cap aplecat și buclele revărsate în jos.

«Am să-ți spun că vreme de patru ani ai crescut în inima preceptorului dumitale, iar acum ai prins acolo rădăcini puternice. Trebuie să mărturisesc deschis că m-ai vrăjit, în ciuda judecății și a experienței, în ciuda deosebirilor de rang și avere ; în asemenea chip te-ai înfățișat, ai vorbit, și te-ai mișcat ; în asemenea chip mi-ai arătat cusururile și virtuțile dumitale — frumusețile mai degrabă ; sînt departe de a fi atît de rigide ca virtuțile — încît te iubesc — te iubesc cu întreaga-mi viață și cu toate puterile mele. Acum totul e dat pe față.»

Se trudi să spună ceva, dar nu găsi nici un cuvînt ; încercă să se liniștească, dar în zadar. Și iarăși i-am spus cu înflăcărare cît de mult o iubesc.

«Da, domnule Moore, și ce-i cu asta ?» fu răspunsul pe care îl primii, rostit pe un ton ce-ar fi putut fi luat drept arțăgos, dacă n-ar fi fost șovăitor.

«N-ai nimic să-mi spui ? Nu mă iubești ?»

«Puțin de tot.»

«Nu trebuie să mă chinuiești ; în clipa de față nici măcar de glumă nu-mi arde.»

«Nu vreau să glumesc ; vreau să plec.»

«Mă mir că ai curajul să vorbești despre plecare în clipa de față. *Să pleci !* Cum ? Cu inima mea în pumn, ca să te duci, s-o așezi pe masa dumitale de toaletă și să-ți înfigi acele în ea ? Nu te miști de lîngă mine ; nu te vei îndepărta de mine pînă ce nu îmi lași un ostatic — zălog pentru zălog — inima dumitale în schimbul inimii mele.»

«Obiectul pe care îl vrei e rătăcit — pierdut încă de mai multă vreme. Lasă-mă să mă duc să-l caut.»

«Mărturisește că se află acolo unde sînt de multe ori și cheile dumitale — adică la mine.»

«Ar trebui să știi. Și cheile mele unde sînt, domnule Moore ? Îți spun cinstit și deschis că din nou le-am rătăcit. Iar doamna Gill vrea niște bani, și eu nu am nimic în afară de moneda asta de șase pence.»

Scoase din buzunarul șorțului moneda și o ținu în palmă. Aș fi putut lua lucrurile în glumă, dar n-ar fi folosit la nimic ; era o încercare pe viață și pe moarte. Punînd numaidecît stăpînire pe monedă și pe mîna care o ținea, am întrebat :

«Va trebui să mor fără dumneata, ori să trăiesc numai de dragul dumitale ?»

«Fă cum îți place ; departe de mine gîndul de a-ți impune alegerea.»

«Ai să-mi spui cu propria dumitale gură dacă mă sortești exilului, ori îmi deschizi zările speranței.»

«Du-te. Pot îndura să fiu părăsită.»

«Poate că și eu *pot* îndura despărțirea de dumneata. Dar răspunde-mi, Shirley, eleva mea, stăpînitoarea mea — răspunde-mi.»

«Mori fără mine — dacă vrei. Trăiește de dragul meu — dacă îndrăznești.»

«Nu mi-e frică de dumneata, leopardul meu : *am îndrăzneala* să trăiesc pentru și alături de dumneata, din ceasul acesta și pînă în clipa morții. Și-acum, în sfîrșit, te-am cîștigat : ești a mea. Niciodată nu te voi mai lăsa să pleci. Oriunde fi-va să-mi fie căminul, mi-am ales-o pe aceea care îmi va sta alături. De voi rămîne în Anglia, în Anglia ai să trăiești ; dacă voi străbate Atlanticul, alături de mine ai să-l străbați. Viețile ne sînt contopite, destinele înlănțuite.»

«Adică sîntem egali, sir ? Pînă la urmă am ajuns totuşi să fim egali ?»

«Eşti mai tînără, mai gingaşă, mai firavă, mai neştiutoare decît mine.»

«Ai să fii bun cu mine şi niciodată n-ai să mă tiranizezi ?»

«Lasă-mă puţin să respir, mă copleşeşti. Acum nu trebuie să zîmbeşti. Lumea se clatină şi se învîrteşte în jurul meu. Soarele mi se arată ca o flacără purpurie şi ameţitoare, cerul parcă ar fi un vîrtej violet care se roteşte pe deasupra mea.»

Sînt un om tare, dar în vreme ce rosteam cuvintele acestea mă clătinam pe picioare. Întreg universul apăruse într-o lumină mai vie ; culorile erau mai aprinse, mişcările mai iuţi, viaţa însăşi mult mai intensă. O clipă aproape că nici n-am văzut-o pe Shirley ; dar îi auzeam glasul — nespus de dulce. Niciodată n-ar fi în stare să-şi folosească vreunul dintre farmecele ei pentru a-şi exprima compătimirea ; probabil că nu ştia nimic despre cele ce se petreceau în sufletul meu.

«Ai spus că sînt leopard, dar să nu uiţi că leoparzii nu pot fi dresaţi.»

«Dresată sau feroce, sălbatică ori supusă — eşti *a mea*»

«Mă bucur că îmi cunosc dresorul şi că sînt obişnuită cu el. Numai glasului său îi voi da ascultare ; doar mîna lui are să mă conducă ; şi doar la picioarele lui o să-mi aflu odihnă.»

Am dus-o îndărăt către jilţul în care şezuse şi m-am aşezat şi eu alături. Voiam s-o mai aud iarăşi vorbind : mi-era cu neputinţă să mă satur de glasul şi de cuvintele ei.

«Cît de mult mă iubeşti ?» am întrebat-o.

«O ! Asta ştii. Nu vreau să te răsfăţ. Nu vreau să te măgulesc.»

«Nu ştiu nici jumătate din cît aş vrea şi inima-mi jinduieşte după hrană. Dacă ai şti cît de înfometată şi lacomă e, te-ai grăbi s-o îndestulezi cu cîteva cuvinte.»

«Sărmane Tartar ! spuse atingîndu-mi şi apoi mîngîindu-mi mîna. Sărmane prieten şi tovarăş credincios, dragostea şi slăbiciunea bietei Shirley — aşază-te !»

«N-am să stau pînă ce nu-mi astîmperi foamea cu o vorbă dulce.»

Şi în sfîrşit mi-a dăruit-o.

«Dragul meu Louis, să-mi păstrezi credinţă — să nu mă părăseşti niciodată. Nu mai cer nimic de la viaţă, dacă mi-e dat s-o petrec alături de tine.»

«Mai spune-mi.»

Şi-atunci pe-o altă cale : nu stătea în firea ei să ofere de două ori acelaşi fel de bucate. Înălţă capul şi zise :

«Sir, îţi asumi mari riscuri dacă mai rosteşti vreodată asemenea dezgustătoare cuvinte cum ar fi bani, ori sărăcie, ori inegalitate. Ar fi cumplit de primejdios să mă chinuieşti cu aceste scrupule înnebunitoare. Şi să te mai prind c-o mai faci vreodată !»

Îmi ardeau obrajii. Încă o dată am dorit din suflet ca eu să nu fi fost atît de sărac sau ea să nu fi fost atît de bogată. A băgat de seamă chinul în care mă zbătusem o clipă ; şi-atunci, într-adevăr, m-a mîngîiat. Am trăit extazul amestecat cu tortura.

«Domnule Moore, îmi spuse uitîndu-se la mine cu chipul luminat de o expresie blîndă, sinceră şi serioasă, învaţă-mă şi ajută-mă să fiu bună. Nu te rog să-mi iei de pe umeri toate grijile şi îndatoririle legate de avuţia

pe care o am ; dar te rog să împarţi cu mine povara şi să-mi arăţi cum să fac ca să duc cît mai bine partea mea. Ai o minte echilibrată ; o inimă duioasă ; ai principii sănătoase. Ştiu că eşti înţelept ; simt că eşti plin de bunăvoinţă ; cred că eşti foarte conştiincios. Să-mi fii tovarăş, de-a lungul vieţii ; să-mi fii călăuză în cele ce-mi sînt necunoscute, să-mi fii stăpîn şi să mă îndrepţi cînd greşesc, să-mi fii prieten întotdeauna.»

«Am să fiu — aşa să-mi ajute Dumnezeu !»

Ai aici din nou, cititorule, un fragment din caietul de însemnări ; dacă îţi place — citeşte-l ; dacă nu — treci peste el :

„Familia Sympson a plecat ; dar nu înainte de a fi aflat şi de a fi avut loc unele explicaţii. Felul meu de a mă purta sau înfăţişarea mea trebuie să fi lăsat să se întrevadă ceva : eram liniştit, dar uneori uitam să fiu îndeajuns de atent. Stăteam în casă mai mult decît de obicei ; nu puteam îndura să fiu departe de Shirley ; mă întorceam acolo unde se afla şi mă încălzeam la prezenţa ei cum se încălzea Tartar la soare. Dacă pleca din salonul lambrisat, în mod instinctiv mă ridicam şi plecam şi eu. Nu numai o singură dată m-a certat din pricina asta ; o făceam cu speranţa vagă şi naivă de a prinde prilejul să schimb cu ea o vorbă în hol sau altundeva. Ieri, către înserat, am stat numai eu cu ea vreme de cinci minute lîngă căminul din hol ; eram alături ; mă înţepa cu tot felul de ironii, iar eu mă desfătam auzindu-i glasul ; domnişoarele Sympson au trecut pe acolo şi s-au uitat la noi ; nu ne-am îndepărtat unul de altul. Nu peste mult timp au trecut din nou, şi iar s-au uitat. A venit doamna Sympson ;

nici nu ne-am clintit ; pe urmă domnul Sympson a deschis uşa sufrageriei, şi atunci Shirley l-a răsplătit din plin pentru privirile lui de iscoadă uitîndu-se la el cu dispreţ şi scuturîndu-şi pletele. Privise la unchiul ei într-un chip care îl şi lămurea, îl şi sfida ; îi spunea limpede : «Îmi place tovărăşia domnului Moore şi te desfid să găseşti vreo greşeală în preferinţele mele».

Am întrebat-o :

«Ai de gînd să-l faci să înţeleagă cum stau lucrurile ?»

«Da, mi-a răspuns. Dar las totul să se desfăşoare la voia întîmplării. Are să urmeze o scenă. Nici n-o aştept cu nerăbdare, nici nu mă tem de ea — atîta doar că vreau să fii de faţă. Fiindcă m-am săturat pînă peste cap să-i ţin mereu piept singură. Mă îngrozeşte gîndul că am să-l văd din nou furios ; în astfel de împrejurări leapădă toate manierele distinse şi măştile convenţionale, iar făptura omenească astfel dezgolită se arată a fi ceva căruia tu i-ai spune *commun, plat, bas — vilain et un peu méchant*[1]. Ideile lui nu sînt curate, domnule Moore, şi ar avea nevoie să fie frecate zdravăn cu săpun lichid şi argilă pentru înlăturat grăsimea. După cîte cred eu, dacă ar izbuti să-şi vîre imaginaţia alături de celelalte lucruri din albia de rufe a doamnei Gill ar lăsa-o s-o pună la fiert în cazan, cu apă de ploaie şi praf de înălbit (sper că mă socoteşti o spălătoreasă destul de pricepută) — asta i-ar fi de un folos inimaginabil.»

Azi de dimineaţă mi s-a părut c-o aud coborînd puţin mai devreme decît de obicei şi bineînţeles că numaidecît am fost şi eu jos. Nu mă înşelasem : am găsit-o

[1] Ordinar, banal, abject — infam şi puţin rău la suflet (fr.).

trebăluind de zor în salonașul unde se servea micul dejun și unde fata pusese masa și ștergea praful. Se sculase mai din timp ca să termine un mic lucru de mînă pe care îl pregătise pentru Henry ca amintire. Am fost întîmpinat cu răceală, dar pînă la plecarea fetei m-am împăcat cu situația, mi-am luat cartea și foarte liniștit m-am așezat lîngă fereastră. Chiar și după ce am rămas singuri nu m-am gîndit s-o împiedic de la treabă ; faptul că puteam s-o văd era o fericire, și încă o fericire potrivită pentru cele dintîi ceasuri ale dimineții — senină, neîmplinită, dar pe cale de împlinire. Știam că dacă aș fi stăruit, aș fi fost pus la punct. «Pentru admiratori nu sînt acasă», stătea scris pe fruntea ei ; așa că am continuat să citesc aruncîndu-i din cînd în cînd cîte o privire furișă, admirîndu-i înfățișarea blîndă și sinceră, iar ea își dădea seama că nu vreau s-o tulbur și se bucura de gingășia acelor clipe.

Distanța dintre noi se scurta și bruma aceea subțire se topea pe nesimțite ; peste mai puțin de un ceas ședeam alături de ea și o priveam cum coase, culegînd zîmbetele dulci și cuvintele drăgăstoase ce se scurgeau pentru mine în șuvoi necurmat. Ședeam așa cum aveam dreptul să stăm, unul alături de celălalt și îmi sprijinisem brațul pe fotoliu ei ; mă aflam destul de aproape ca să-i pot număra împunsăturile și să văd limpede urechea acului. Și deodată se deschise ușa.

Dacă în clipa aceea m-aș fi depărtat brusc, sînt convins că Shirley m-ar fi disprețuit, dar mulțumită calmului meu înnăscut rareori tresar. Cînd mă simt în largul meu, *bien* [1], tihnit, nu-i ușor să mă urnești din

[1] Bine (fr.).

loc ; și mă simțeam *bien — très bien* [1] — deci eram de neclintit ; nici măcar un mușchi nu mi s-a mișcat. Aproape că nici nu m-am uitat înspre ușă.

«Bună dimineața, unchiule», rosti Shirley, adresîndu-se personajului în cauză, care se oprise încremenit în prag.

«Domnișoară Keeldar, ești de mult aici, jos, și singură cu domnul Moore ?»

«Da, de foarte multă vreme. Amîndoi am coborît foarte de dimineață : abia se făcuse lumină.»

«Purtarea asta e nepotrivită...»

«A fost la început, cînd eram cam rea și nepoliticoasă ; dar o să-ți dai seama că ne-am împrietenit.»

«Îmi dau seama de mai mult decît ai dori tu.»

«Nicidecum, sir, i-am răspuns eu, fiindcă nu aveam nimic de ascuns. Îngăduiți-mi să vă anunț că orice observație ați avea de făcut de acum încolo mi-o puteți adresa la fel de bine și mie. Începînd din clipa de față voi sta între domnișoara Keeldar și toate nepălcerile ce i s-ar putea ivi.»

«*Dumneata* ! Ce ai *dumneata* de-a face cu domnișoara Keeldar ?»

«S-o ocrotesc, să-i stau de strajă, și s-o slujesc.»

«Dumneata, sir ? Dumneata... preceptorul ?»

«Nici un cuvînt jignitor, sir, interveni Shirley. Nici o singură silabă nerespectuoasă față de domnul Moore — în casa asta.»

«Ții cu el ?»

«Cu *el* ? Da, sigur !»

Se întoarse către mine cu o mișcare bruscă, drăgăstoasă, pe care o întîmpinai cuprinzînd-o cu brațul. Amîndoi ne-am ridicat în picioare.

[1] Foarte bine (fr.).

«'Nezeule sfinte !» fu strigătul pornit dinspre halatul care tremura în cadrul uşii.

'Nezeu, bănuiesc, trebuie să fi fost porecla dată larilor domnului Sympson, fiindcă de cîte ori se afla la ananghie pe acest idol îl invoca.

«Vino înăuntru, unchiule : ai să auzi toată povestea. Spune-i totul, Louis.»

«Îl desfid să vorbească. Cerşetorul ! Tîlharul ! Ipocritul neruşinat ! Sluga asta josnică, intrigantă şi infamă ! Cară-te de lîngă nepoata mea, sir ! Las-o să plece !»

Shirley se agăţă de mine cu putere şi spuse :

«Stau lîngă viitorul meu soţ. Să văd : cine îndrăzneşte să se atingă de el sau de mine ?»

«Soţul ei !»

Ridică braţele înspre tavan şi se prăbuşi pe un scaun.

«Cu cîtăva vreme în urmă doreai foarte mult să afli cu cine aveam de gînd să mă mărit ; pe atunci intenţiile mele erau limpezi, dar nu îndeajuns de coapte pentru a fi date pe faţă. Acum sînt coapte, rumenite de soare, întru totul împlinite. Şi uită-le rodul cel mai de preţ — uite-l pe Louis Moore !»

«Nu (în culmea furiei), *n-ai* să te măriţi cu el — *n-are* să se însoare cu tine !»

«Mi-aş pierde viaţa în clipa cînd m-aş gîndi să mă mărit cu altcineva. Mi-aş pierde viaţa dacă aş rămîne fără el.»

Domnul Sympson a izbucnit într-un potop de cuvinte care niciodată nu vor murdări pagina de faţă.

Shirley păli ca o moartă ; începu să tremure din tot trupul şi nu se mai putu ţine pe picioare. Am întins-o pe sofa şi m-am uitat la ea ca să mă conving că nu leşinase, convingere pe care mi-a oferit-o printr-un zîmbet dumnezeiesc ; am sărutat-o, iar după aceea, chiar dacă mi-ar fi viaţa în joc, tot n-aş fi în stare să povestesc în mod coerent ce s-a petrecut în următoarele cinci minute. Mai tîrziu, printre lacrimi, rîsete sau tremurînd, Shirley mi-a spus că am devenit înspăimîntător şi am căzut cu totul pradă Diavolului ; că am lăsat-o pe sofa şi am făcut un salt de-a curmezişul camerei, că domnul Sympson a dispărut din încăpere ca pornit din puşcă, iar eu am dispărut pe urmele lui şi că a auzit-o pe doamna Gill ţipînd.

Cînd mi-am revenit în simţiri, doamna Gill încă mai ţipa. Mă aflam atunci în altă încăpere — cred că în salonul lambrisat ; îl aveam pe domnul Sympson dinaintea mea, prăbuşit într-un fotoliu, şi mîna îmi era încleştată de cravata lui. Ochii i se rostogoleau în cap — fiindcă îl strîngeam de gît, cred ; menajera se afla alături şi-şi frîngea mîinile, implorîndu-mă să mă opresc ; m-am oprit chiar în clipa aceea, şi dintr-o dată m-am simţit calm ca de piatră. Dar i-am spus doamnei Gill să trimită numaidecît după trăsura de la Casa roşie, şi l-am informat pe domnul Sympson că trebuie să plece de la Fieldhead în clipa cînd va trage la scară. Deşi spaima aproape îl scosese din minţi, declară că n-are să plece. Atunci am repetat ordinul dat mai înainte şi am adăugat porunca de a se trimite după cineva de la poliţie. I-am spus :

«*Ai* să pleci — de voie sau de nevoie !»

Ameninţă cu darea în judecată, dar nu-mi păsa de nimic. Îl mai dominasem o dată — nu chiar cu aceeaşi tărie ca de data asta, dar cu toată severitatea. Întîmplarea avusese loc într-o noapte cînd hoţii încercaseră

să pătrundă la Sympson Grove și cînd în jalnica lui lașitate alarmase zadarnic toată casa, fără să schițeze vreun gest de apărare. Mă văzusem obligat să-i protejez familia și casa, stăpînindu-l pe el, și izbutisem. De data asta am stat lîngă el pînă a sosit trăsura ; l-am condus pînă la ea, fără să aud bombănelile lui neîntrerupte. Era cu totul uluit, și în culmea furiei ; ar fi fost gata să-mi opună rezistență, dar nu știa cum ; și-a chemat nevasta și fetele să plece cu el. I-am spus că aveau să-l urmeze de îndată ce izbuteau să-și termine pregătirile. Furia, fierberea, revolta ce se vădeau în comportarea lui erau de nedescris, dar toată furia asta rămînea incapabilă de a trece la fapte. Tratat cum se cuvine, acest om poate fi oricînd redus la neputință. Știu bine că n-are să ceară sprijinul legii împotriva mea ; știu că soția lui, pe care o tiranizează cînd e vorba de fleacuri, este cea care îl dirijează în chestiunile importante. Încă de multă vreme i-am cîștigat pentru vecie recunoștința maternă prin devotamentul arătat fiului ei ; de cîteva ori, cînd a fost bolnav, eu l-am îngrijit pe Henry — mai bine, spunea doamna Sympson, decît l-ar fi putut îngriji orice femeie ; asta n-are s-o uite niciodată. Și ea și fetele s-au despărțit astăzi de mine cu mînie și groază mută — dar de respectat, mă respectă. Cu toate că și-a întors capul în partea cealaltă, am văzut cum i s-au umplut ochii de lacrimi cînd Henry s-a agățat de gîtul meu în clipa în care l-am urcat în trăsură și l-am așezat lîngă dînsa și apoi i-am potrivit păturile ca să-i fie cald. Cu atît mai înverșunat se va dovedi în apărarea cauzei mele, cu cît știe că m-a lăsat furios. Și asta mă bucură ; nu pentru mine, ci pentru viața și idolul meu — Shirley."

O săptămînă mai tîrziu, scrie din nou :

„Acum mă aflu la Stilbro' : m-am instalat temporar la un prieten — un avocat — pe care am posibilitatea să-l ajut la treburile lui. În fiecare zi mă duc călare la Fieldhead. Oare cîtă vreme are să mai treacă pînă ce voi putea spune că locul acela este casa mea și stăpîna lui îmi aparține ? Nu sînt în apele mele — nu pot fi liniștit ; prea doresc mult ce nu am încă, iar asta uneori devine tortură. Dacă ar vedea-o cineva acum, ar crede că niciodată nu și-a așezat obrazul pe umărul meu și nu s-a prins de gîtul meu cu dragoste și încredere. Mă simt nesigur ; mă face să fiu nenorocit. Cînd o vizitez, mă ocolește ; se retrage unde nu o pot ajunge. Odată, de curînd, i-am înălțat chipul, hotărît să mă uit cu luare-aminte în ochii ei adînci și întunecați ; e greu de descris ce am văzut acolo ! Panteră ! — frumusețe sălbatică ! — fire vicleană, neîmblînzită și neasemuită ! Își roade lanțurile ; parcă văd dinții albi înverșunîndu-se împotriva oțelului ! Adesea visează pădurile-i stăpînite de sălbăticie și tînjește după libertatea fără opreliști. Parcă aș dori să apară încă o dată Sympson ca s-o silească să-și înlănțuie brațele în jurul meu. Aș vrea să existe primejdia să mă piardă, așa cum există riscul ca eu să o pierd pe ea. Nu ; de pierdere definitivă nu mi-e teamă ; dar o așteptare prea îndelungată...

Acum e noapte — miezul nopții. După-amiaza și seara le-am petrecut la Fieldhead. Cu cîteva ceasuri în urmă a trecut pe lîngă mine coborînd către hol pe scara de stejar ; nu știa că stăteam în obscuritate, la fereastra de lîngă scări, și priveam strălucirea înghețată a stelelor. Cît de aproape de balustradă luneca în josul scării !

Cît de sfios luceau ochii ei mari cînd se uita spre mine ! Cît de evanescentă, fugară și schimbătoare părea — firavă și transparentă ca aurora boreală !

Am urmat-o în salon ; doamna Pryor și domnișoara Helstone se aflau amîndouă acolo ; le chemase Shirley, ca să-i țină de urît o vreme. În rochia albă de seară, cu părul lung curgîndu-i pe umeri bogat și ondulat, cu pasu-i ușor, cu ochii plini de noapte și fulgere, arăta — m-am gîndit atunci — ca un spirit, ceva alcătuit dintr-o substanță unică — copil al unui zefir și al unei flăcări — fiică a unei raze de soare și a unui strop de ploaie — un lucru ce nu putea fi niciodată oprit, subjugat, țintuit locului. Aș fi vrut să mă pot stăpîni și să n-o urmăresc cu privirea în vreme ce se mișca de colo pînă colo, dar îmi era cu neputință. M-am străduit din răsputeri să discut cu celelalte doamne, dar și atunci mă uitam la ea. Era foarte tăcută ; cred că nu mi-a adresat nici un cuvînt — nici măcar atunci cînd mi-a servit ceaiul. Întîmplîndu-se să fie chemată afară, pentru un minut, de doamna Gill, am trecut în holul luminat de lună, cu gîndul de a-i smulge un cuvînt măcar atunci cînd avea să se întoarcă ; pînă și asta am făcut-o.

«Domnișoară Keeldar, stai numai o clipă !» i-am spus.

«De ce ? E prea frig în hol.»

«Pentru mine nu e prea frig ; dacă o să stai lîngă mine, nici pentru tine n-are să fie frig.»

«Dar tremur.»

«De teamă, cred. Ce te face să-ți fie teamă de mine ? Ești rece și distantă ; de ce ?»

«E firesc să-mi fie teamă dacă mă întîlnesc la lumina lunii cu ceva ce pare un spiriduș negru și mare.»

«*Nu, nu* pleca ! Rămîi puțin cu mine, să schimbăm în liniște cîteva cuvinte. Sînt trei zile de cînd n-am mai stat singuri de vorbă ; atitudinile de felul acesta sînt o adevărată cruzime.»

«Nu doresc deloc să fiu crudă», îmi răspunse cu destulă blîndețe. Și, într-adevăr, se vedea blîndețe în întreaga-i purtare — pe chip, în glas ; dar exista și reținere și o atmosferă de efemer, de neconsistent și intangibil.

«Fără îndoială că mă faci să sufăr i-am spus. E-abia o săptămînă de cînd m-ai numit viitorul tău bărbat și te-ai purtat cu mine ca atare ; acum am ajuns din nou să fiu pentru tine un preceptor ; mi se vorbește cu domnul Moore și cu sir ; buzele tale au uitat să mai rostească numele Louis.»

«Nu, Louis, nu ; e un nume plăcut, diafan ; nu-i ușor de uitat.»

«Atunci fii prietenoasă cu Louis, apropie-te de el — lasă-l să se apropie.»

«*Sînt* prietenoasă“, îmi răspunse plutind departe, ca o umbră albă.

«Glasul ți-e foarte dulce și foarte firav, spusei atunci înaintînd pe încetul. Pari potolită, dar încă speriată.»

«Nu. Sînt cu desăvîrșire calmă și nu mă tem de nimic», încearcă ea să mă asigure.

«De nimic în afară de cel care te adoră.»

Am îngenunchiat la picioarele ei.

«Doar vezi că mă aflu într-o lume nouă, domnule Moore. Nu mă mai cunosc pe mine însămi — nu te cunosc pe dumneata. Dar ridică-te ; cînd te porți așa mă tulburi și mă neliniștești.»

Am ascultat-o ; nici n-ar fi fost potrivit să rămîn multă vreme în poziția aceea. Căutam să-i dovedesc seninătate și încredere și nu m-am străduit în zadar ; și-a recăpătat voioșia și din nou s-a lipit de mine. I-am spus :

«Uite, Shirley, nu e greu să-ți dai seama că sînt departe de a fi fericit în situația mea nesigură și nelămurită.»

«Ba da, ba da. *Ești* fericit ! strigă cu grabă. Nici nu știi cît de fericit ești ! Orice schimbare n-ar putea fi decît spre mai rău !»

«Fericit sau nu, nu mai pot îndura să continui așa încă multă vreme. Ești prea generoasă ca să-mi ceri asemenea lucru.»

«Fii înțelegător, Louis — ai răbdare ! Îmi placi atît de mult fiindcă știi să ai răbdare.»

«Atunci să nu mă mai placi — iubește-mă în schimb ; stabilește ziua cununiei. Gîndește-te bine în noaptea asta, și pe urmă hotărăște.»

Rosti cu glas stins un fel de murmur, nearticulat dar expresiv totuși ; apoi țîșni, sau se topi din brațele mele — și atunci am pierdut-o."

CAPITOLUL XXXVII

DEZNODĂMÎNTUL

Da, cititorule, acum trebuie să încheiem socotelile. Nu-mi rămîne decît să povestesc pe scurt împlinirea destinelor unora dintre personajele cu care am făcut cunoștință în istorisirea de față, iar după aceea tu și cu mine urmează să ne strîngem mîna, și deocamdată să ne despărțim.

Să ne întoarcem la diaconi — la cei multiubiți, deși îndelung neglijați. Pășește înainte, tu, cel cu merite puține ! Și văd că Malone este cel ce răspunde grabnic invocației ; își recunoaște propria descriere de îndată ce-o aude.

Nu, Peter Augustus, ție nu-ți putem spune nimic ; n-ar fi de nici un folos. Nu este posibil să ne asumăm povara mișcătoarei povestiri a faptelor și ursitelor tale. Oare nu știi, Peter, că un public părtinitor își are capriciile lui ; că adevărul nepoleit nu e acceptat ; că faptele banale nu sînt suportate ? Nu știi că guițatul porcului din coteț nu e astăzi mai apreciat decît în vremurile de odinioară ? Dacă ar fi să înfățișez dezastrul vieții și comportării tale, publicul ar izbucni cu violență în țipetele isterice și s-ar cere în gura mare săruri volatile și fum de pene arse. „E cu neputință !" s-ar striga aici ; „neadevăruri !" s-ar răspunde de dincolo. „Neartistic !" s-ar hotărî pînă la urmă în mod solemn. Ia bine seama ! Ori de cîte ori înfățișezi adevărul gol-goluț, adevărul simplu, el este într-un chip sau altul întotdeauna denunțat drept minciună ; lumea nu vrea să aibă de-a face cu el, îl azvîrle la o parte, îl aruncă pe spinarea altora ; pe cîtă vreme rodul propriei tale imaginații, purele născociri, simplele plăsmuiri sînt însușite, îndrăgite, numite frumoase, adevărate, încîntător de naturale : pipernicitul contrafăcut primește toate acadelele — bucălatul cel cinstit și drept, toate scatoalcele. Așa e șartul lumii, Peter ; și întrucît tu ești golanul obraznic, nespălat și uricios — recunoscut ca atare — trebuie să stai jos.

Fă loc pentru domnul Sweeting.

Şi iată-l pe dumnealui, cu doamna sa la braţ, femeia cea mai superbă şi cea mai grasă din întregul Yorkshire — doamna Sweeting, fostă domnişoara Dora Sykes; s-au cununat sub cele mai fericite auspicii, întrucît domnul Sweeting tocmai fusese promovat la o viaţă îndestulată, iar domnul Sykes fusese în măsură să-i asigure o zestre frumoasă. Şi au trăit ei multă vreme fericiţi laolaltă, îndrăgiţi de enoriaşi şi de un mare număr de prieteni.

Iată! Sper că poleirea a fost foarte dibaci folosită. Poftiţi, domnule Donne.

Acest gentleman s-a descurcat de minune — mult mai bine decît tu sau eu ne-am fi putut aştepta vreodată, cititorule. Şi el s-a însurat cu o femeie micuţă, cu aspect de doamnă, cît se poate de înţeleaptă şi liniştită. Căsătoria asta a fost opera lui; a devenit şi el un bărbat foarte iubitor de casă şi un foarte activ cleric, mai mare peste o parohie (cu îndrumarea spirituală dumnealui, pînă în ceasul său cel de pe urmă, a refuzat cu bună ştiinţă să se ocupe). S-a priceput de minune să lustruiască pe dinafară potirul şi toată argintăria; obiectele de mobilier din altar şi din biserică le-a îngrijit cu sîrguinţa unui bun meseriaş şi meticulozitatea unui pedant. Mica lui şcoală duminicală, mica lui biserică şi mica lui parohie — toate îi datorează înălţarea; şi toate au ajuns să-i sporească cinstirea; în felul ei, fiecare a devenit un model; dacă uniformitatea şi gustul în materie de arhitectură ar fi fost acelaşi lucru ca statornicia şi fervoarea în domeniul religiei, ce mai păstor de turmă creştinească ar fi fost domnul Donne! Exista o artă în care nici o făptură muritoare n-a izbutit vreodată să-l depăşească în măiestrie pe domnul Donne — accea a cerşitului. Prin propriile-i strădanii strict personale a cerşit toţi banii trebuitori pentru ce a îndeplinit. În această privinţă dovedea o inventivitate şi o perseverenţă într-adevăr unice; nu se sfia să cerşească de la oamenii cei mai de seamă şi de la oamenii cei mai umili, mergînd de la bordeenii desculţi pînă la duci cu coroană pe cap; a trimis scrisori prin care cerea obolul în toate cele patru colţuri ale ţării — bătrînei regine Charlotte, principeselor, fiicele reginei, fiilor ei, auguştii duci, prinţului regent, lordului Castlereagh şi fiecărui membru al guvernului aflat atunci la putere; iar ceea ce e încă şi mai demn de luat în seamă e faptul că a stors cîte ceva de la fiecare dintre aceste personaje. E lucru cunoscut că a primit cinci lire de la regina Charlotte, bătrîna doamnă pungă-strînsă, şi două guinee de la regescul mînă-spartă, fiul ei mai vîrstnic. Cînd pornea în expediţiile sale de cerşetorie, domnul Donne se împlătoşa în cea mai desăvîrşită neobrăzare; dacă îi dăduseşi ieri o sută de lire, asta nu însemna, pentru el, că nu trebuie să-i dai astăzi două sute; ţi-o spunea deschis, de la obraz, şi existau totdeauna zece sorţi la unul singur că are să-ţi ia banii; trebuia să dai, ca să poţi scăpa de el. Dar la drept vorbind, cu toţi banii aceşta a făcut lucruri folositoare; la vremea şi în generaţia lui a fost un om care a lăsat urme.

Poate s-ar cuveni să adaug că după prematura şi brusca dispariţie a domnului Malone de pe scena parohiei Briarfield (nu ai cum afla în ce fel s-au petrecut lucrurile, cititorule; curiozitatea trebuie să-ţi fie neapărat sacrificată în folosul distinsei iubiri pe care o nutreşti faţă de lucrurile frumoase şi plăcute), ca urmaş al său a sosit un alt cleric irlandez, domnul Macarthey. Şi sînt

fericită să-ți pot spune, *cu drept cuvînt*, că acest cleric a contribuit la o bună faimă a țării sale tot atît de mult pe cît a contribuit domnul Malone la una proastă ; s-a dovedit a fi la fel de cuviincios, corect și cinstit, pe cît fusese Peter de violent, scandalagiu și — (prefer să renunț la acest din urmă epitet, fiindcă ar lăsa să se vadă de unde a sărit iepurele). A muncit cu multă sîrguință pentru parohie ; școlile, atît cea duminicală cît și cele obișnuite, au înflorit sub îndrumarea lui ca pajiștile primăvara. Om fiind, binențeles că avea și el cusururile lui : dar, oricum, era vorba de niște cusururi specifice, acceptabile, clericale, dintre acelea care în ochii multora ar putea trece drept virtuți. Dacă s-ar fi întîmplat să fie invitat la ceai împreună cu un disident, o săptămînă întreagă nu și-ar mai fi putut afla locul ; vederea unui quaker cu capul acoperit în sfînta biserică sau gîndul că vreun semen ce nu primise taina botezului ar fi putut fi înmormîntat creștinește erau în stare să provoace cataclisme ciudate în starea trupească și sufletească a domnului Macarthey ; altminteri era un om întreg și cumpătat, harnic și cu inima bună.

Nu mă îndoiesc defel : cititorii însetați de dreptate au observat mai de mult că pînă acum am dat dovadă de o vinovată neglijență în urmărirea, prinderea și pedepsirea după merit a celui ce încercase să-l ucidă pe domnul Robert Moore ; asta mi-ar fi oferit prilej să încing împreună cu cititorii doritori de asemenea lucruri-o strașnică horă pe cît de frumoasă pe atît de vioaie, o horă de dispoziții legale și citate pioase, de procese, pușcării și spînzurători. Poate că ți-ar fi făcut plăcere, cititorule, dar *mie* nu mi-ar fi plăcut ; între mine și firul povestirii mele s-ar fi produs o ruptură, și atunci toate ar fi căzut

baltă ; iată de ce am fost fericită atunci cînd faptele m-au scutit pe deplin de o asemenea încercare. Criminalul n-a fost niciodată pedepsit, pentru bunul motiv că n-a fost niciodată prins, iar acest lucru din urmă s-a petrecut din pricină că nu a fost deloc urmărit. Magistrații s-au agitat puțin, ca și cînd s-ar fi pregătit să ia lucrurile foarte în serios și să facă cine știe ce isprăvi ; dar de vreme ce Moore însuși stătea cuminte în bîrlogul lui, rîdea pe ascuns ori răspundea oricărei aluzii la cele petrecute cu indiferență ironică întipărită pe toate trăsăturile chipului său palid și exotic, în loc să-i zorească și să-i imboldească, așa cum făcuse mai înainte, au stat și-au mai chibzuit ; apoi, după ce au dus la capăt unele formalități absolut obligatorii, au ajuns la încheierea că lucrul cel mai înțelept era să se prefacă a fi dat totul uitării — și au procedat întocmai.

Domnul Moore, la fel ca întregul Briafield, știa cine îl împușcase ; nu era nimeni altul decît Michel Hartley, acel țesător pe jumătate ieșit din minți, despre care am mai pomenit, antinomian înverșunat în ce privește credința și zănatic dezlănțuit în întreaga sa puritate ; sărmanul nefericit a răposat la un an după acea încercare necugetată, iar Robert i-a dat bietei văduve o guinee ca să aibă cu ce-l înmormînta.

Iarna a trecut și s-a dus ; i-a urmat primăvara în goana ei strălucitoare și uneori umbroasă, cu belșugu-i de flori și ploi repezi ; sîntem acum în miezul verii — la mijlocul lunii iunie — luna iunie a anului 1812.

E o arșiță cumplită ; văzduhul e colorat în albastru intens și auriu aprins — pe potriva anotimpului, a vremurilor și a furtunii ce cutremură acum sufletele po-

poarelor. Veacul al nouăsprezecelea se dezlănţuie trecînd în adolescenţa-i de uriaş ; copilul său teribil se joacă, iar în joaca lui cumplită dezrădăcinează munţii şi împrăştie stîncile în cele patru vînturi. În vara asta Bonaparte s-a aşezat cu nădejde în şa ; dimpreună cu oştirile lui a pornit să cutreiere nemărginitele întinderi ale Rusiei ; are alături franzeci şi polonezi, italieni şi flăcăi de pe malurile Rinului, alcătuind toţi laolaltă o armată de şase sute de mii de oameni. Mărşăluiesc înspre bătrîna Moscovă, iar sub zidurile bătrînei Moscove stă şi aşteaptă cazacul cel neînfricat, teribilul stăpînitor al stepei. Aşteaptă fără a se teme de necuprinsele pustiiri ce vin către el. Îşi pune nădejdea într-un nor vestitor de zăpadă : Pustietatea, Vîntul şi Viscolele sînt adăpostul şi pavăza lui, iar sprijinitori îi sînt stihiile firii — Aerul, Focul, Apa. Şi oare ce or fi acestea ? Sînt trei arhangheli înfricoşători ce stau dintotdeauna de strajă alături de tronul Atotputernicului. Se arată înveşmîntaţi în alb şi încinşi cu cingători de aur, iar mîna lor se bucură de binecuvîntarea Domnului. Vremea lor este tăria răzbunării, şi trîmbiţa ce va vesti dezlănţuirea cumplitei mînii fi-va glasul Stăpînului Oştilor „în clipa cînd va detuna cu slavă cutremurătoare".

„Încălcatu-mi-ai tărîmurile comorilor de zăpezi ori aruncatu-ţi-ai ochii asupra noianelor de grindini ce le-am păstrat pentru vremuri de cumpănă, de încrîncenări şi războaie ? Urmează-ţi calea ; revărsa-se-va asupra Pămîntului potopurile mîniei Celui Preaînalt !"

Şi rostirile s-au adeverit ; pămîntul este pîrjolit de foc, marea se arată „precum sîngele tuturor celor răposaţi" ; insulele se pierd în necuprinsul zării, munţii se şterg de pe faţa pămîntului.

În acest an lordul Wellington a luat cîrma în Spania, căci în nădejdea propriei lor mîntuiri l-au făcut generalisim. În acelaşi an el a cucerit oraşul Badajos, şi-a întins stăpînirea asupra cîmpiilor de la Vittoria, a supus Pamplona şi a luat cu asalt oraşul San Sebastian ; în acelaşi an şi-a întins puterea în Salamanca.

Oameni din Manchester ! Vă cer iertare pentru acest scurt rezumat al unor mărețe fapte de arme, dar lucrurile sînt acum lipsite de importanţă. În ziua de astăzi Lordul Wellington nu mai este pentru voi decît un bătrîn părăsit de puteri, ba aş crede chiar că unii dintre voi aţi spus de mult despre el că e „un ramolit" — aţi făcut haz pe seama vîrstei lui înaintate şi a împuţinării trupeşti. Ce vajnici eroi sînteţi ! Oameni ca voi au dreptul să calce în picioare jumătatea vremelnică din făptura unui semizeu. Batjocoriţi cît vă place — dispreţul vostru n-are să-i poată înjosi niciodată bătrîna inimă neînfrîntă.

Dar veniţi prieteni, quakeri sau textilişti de-aţi fi, veniţi să ţinem împreună un congres de pace şi să spunem deschis tot ce avem pe suflet. Cu înverşunare de necrezut vorbit-am despre bătălii sîngeroase şi generali care au mînat la căsăpire mii şi mii de ooameni ; dar iată-ne acum ajunşi la un luminiş de rară încîntare. În ziua de 18 iunie a anului 1812 oprelişti straşnice au fost îndepărtate şi porturi ferecate şi-au deschis porţile către întinsurile mărilor. Ştiţi foarte bine — acei dintre voi îndeajuns de vîrstnici pentru a vă aduce aminte — atunci, cu acel prilej, v-aţi ridicat glasurile de aţi făcut să se cutremure şi comitatul Yorkshire şi comitatul Lancashire ; atunci s-a întîmplat să plesnească un clopot din clopotniţa de la Briarfield, şi pînă în ziua de astăzi tot spart sună. Asociaţia negustorilor şi fabricanţilor a organizat un banchet

la Stilbro' şi toţi cei ce-au luat parte la el s-au întors acasă într-o stare de veselie cum nevestele lor n-ar mai vrea să-i vadă pînă la capătul vieţii. Oraşul Liverpool a tresărit şi a nechezat ca un cal năzdrăvan după ce a mîncat zece tăvi de jăratic. Unii negustori americani au simţit că îi apucă apoplexia şi au chemat doctorii să le ia sînge ; şi apoi cu toţii, ca oameni cu scaun la cap, s-au repezit în aceste prime clipe de belşug necuprins spre tot soiul de afaceri, în adîncimile cărora poate că aveau să se scufunde într-o bună zi. Depozite îngrămădite şi înghesuite pînă la refuz vreme de ani întregi se topeau acum într-o singură clipă, ca şi cum nici n-ar fi existat ; magaziile se goleau şi corăbiile se umpleau cu vîrf ; pretutindeni era nevoie de braţe de muncă şi lefurile creşteau în fiece zi ; s-ar fi zis că sosiseră timpurile de aur. Poate că nu era vorba decît de o simplă iluzie, dar o iluzie încîntătoare — şi pentru unii chiar realitate deplină. La vremea de atunci, în acea unică lună a lui iunie, s-au agonisit multe avuţii temeinice.

Cînd un ţinut întreg se bucură, pînă şi cel mai neînsemnat dintre locuitorii săi trăieşte zi de sărbătoare : dangătul clopotelor pare să ducă pînă în cea mai singheră aşezare omenească îndemn către veselie. Aşa gîndea şi Caroline Helstoone în ziua aceea de mare izbîndă a negoţului şi în vreme ce se îmbrăca mult mai cu grijă decît de obicei şi se ducea, gătită în cea mai frumoasă dintre rochiile ei de muselină, să petreacă după-amiaza la Fieldhead, unde urma să supravegheze anume pregătiri vestimentare făcute în întîmpinarea unui mare eveniment, căci în astfel de treburi ultimul cuvînt era întotdeauna lăsat pe seama gustului ei fără cusur. Ea hotărî în alegerea cununiţei, a voalului şi a rochiei ce aveau

să fie purtate dinaintea altarului ; ea alegea feluritele rochii şi podoabe chiar pentru prilejuri mai puţin importante, fără să ţină prea mult seama de părerile miresei care, într-adevăr, se afla într-o stare sufletească puţin prielnică înţelegerii.

Louis prevăzuse unele greutăţi şi acum chiar trebuia să le facă faţă ; căci aleasa inimii sale se arăta cumplit de năzuroasă şi amîna data cununiei de la o zi la alta, de la o săptămînă la alta sau de la lună la lună. La început îl îndupecase cu duioase şi blînzi rugăminţi de amînare, însă pînă la urmă izbutise să-i întărîte firea cumpănită dar voluntară şi să-l facă să se revolte împotriva acestei tiranii atît de înduioşătoare şi totodată insuportabile.

A fost nevoie de un soi de furtună pentru a o convinge să ia o hotărîre limpede : dar pînă la sfîrşit, a trebuit să se lase ferecată de o zi anume ; şi în starea asta se afla acum, supusă de puterea dragostei şi înlănţuită de tăria făgăduielii.

Astfel înfrîntă şi subjugată, se zbuciuma ca orice vieţuitoare captivă din arşiţa deşerturilor. În afara celui ce-o supusese, nimeni altcineva nu i-ar fi putut aduce veselie ; numai şi numai prezenţa lui o putea despăgubi de pierdutul privilegiu al libertăţii ; cînd el nu se afla de faţă, stătea singură, dusă pe gînduri sau rătăcea de una singură, vorbea puţin şi încă şi mai puţin mînca.

Nu se ocupa deloc cu pregătirile de nuntă. Louis se văzu nevoit să se îngrijească el de toate amănuntele ; devenise de fapt stăpîn la Fieldhead cu săptămîni înainte de a căpăta acest titlu în mod oficial — stăpînul cel mai puţin pretenţios şi mai blînd cu putinţă, dar cel mai ascultat de către doamna sa. Shirley abdicase fără să ros-

tească o vorbă şi fără să schiţeze cea mai slabă împotrivire. Oricine venea la ea să primească porunci căpăta acelaşi răspuns : „Du-te la domnul Moore, întreabă-l pe domnul Moore". Niciodată n-a trăit peţitor al unei mirese bogate mai ferit de impresia că ar fi vioara a doua, sau silit cu mai multă străşnicie să joace rolul stăpînului necontestat.

Purtarea aceasta era în parte rezultatul înclinaţiilor fireşti ale domnişoarei Keeldar ; dar cîteva cuvinte rostite un an mai tîrziu dovediră că urmărea şi un anumit plan. A spus atunci : „Louis n-ar fi învăţat niciodată să stăpînească, dacă eu n-aş fi încetat să mai conduc : incapacitatea suveranului a făcut să crească puterile primului ministru".

Fusese vorba ca la apropiata cununie Carolinei Helstone să-i revină rolul de domnişoară de onoare ; dar Soarta hotărîse altfel.

Se întoarse acasă la vremea cînd obişnuia să-şi ude plantele. Tocmai îşi îndeplinise această plăcută îndatorire. Ultima floare de care se ocupa era un trandafir care îşi arăta bobocii într-un liniştit ungher plin de verdeaţă, în spatele casei. Caroline răspîndise asupra lui bura înviorătoare şi acum stătea să se odihnească o clipă. Lîngă peretele casei se afla o piatră sculptată — rămăşiţă de pe vremea călugărilor — ce fusese cîndva, probabil, postamentul unei cruci ; se urcă pe ea ca să poată vedea în zare. Încă mai ţinea într-o mînă stropitoarea şi cu cealaltă îşi trăgea puţin la o parte poalele rochiţei frumoase, ca să le ferească de picături ; privea pe deasupra zidului întinderile singuratice ; vedea trei copaci întunecaţi ce se profilau pe cer înşiruiţi unul lîngă altul, iar la capătul unei pajişti îndepărtate silueta unui mărăcine

stingher ; cerceta cu ochii mlaştinile acoperite de întuneric pe deasupra cărora licăreau flăcărui ; seara aceea de vară era caldă, dangătul clopotelor plin de veselie ; fumul albastru al focurilor părea molatic, flăcările lor roşii îşi sporeau strălucirea ; deasupra lor, pe cerul de pe care soarele dispăruse, sclipea un punct argintiu — Steaua Dragostei.

În seara aceea Caroline nu era tristă, ci cu totul dimpotrivă ; dar pe cînd stătea şi privea oftă o dată din adînc şi în vreme ce oftă simţi cum un braţ o cuprinde şi se opreşte mîngîietor peste mijlocul ei. Credea că ştie cine venise şi se afla alături de ea. Primi atingerea aceea fără să tresară.

— Mă uit la Venus, mămico. Ia uită-te cît e de frumoasă ! Cît de albă îi e strălucirea, în comparaţie cu roşul aprins al focurilor !

Răspunsul fu o strîngere şi mai mîngîietoare, iar atunci Caroline se întoarse şi văzu nu chipul matern al doamnei Pryor, ci un chip bărbătesc învăluit în întuneric. Lăsă stropitoarea din mînă şi coborî de pe piatră.

— Am stat împreună cu „mămica" un ceas întreg, spuse noul-sosit. Am avut împreună o lungă conversaţie. Unde ai fost în vremea asta ?

— La Fieldhead. Shirley e tot aşa de mofturoasă, Robert. Oricum ai întrebat-o, nu-ţi răspunde nici „da", nici „nu". Stă toată vremea retrasă şi n-aş putea să spun dacă e tristă ori numai nepăsătoare. Dacă încerci s-o scuturi sau s-o cerţi, îţi aruncă o privire pe jumătate îngîndurată şi pe jumătate indiferentă, în stare doar să te facă să pleci la fel de contrariată şi de nedumerită pe cît pare a fi şi ea. Nu ştiu cum are să se descurce Louis.

În ce mă priveşte pe mine, dacă aş fi bărbat n-aş avea curajul să-mi iau răspunderea îndrumării ei.

— Lasă-i pe ei în pace — au fost croiţi unul pe măsura celuilalt. Oricît de ciudat ţi s-ar părea, capriciile astea îl fac pe Louis s-o iubească şi mai mult. Dacă se află pe lume om s-o poată stăpîni, atunci numai el e acela. În orice caz, îl pune la grea încercare. Pentru o fire liniştită ca a lui, perioada asta de logodnă a fost tare furtunoasă ; dar o să vezi că pînă la urmă victoria tot de partea lui are să fie. Caroline, te-am căutat ca să te rog să-mi acorzi o întrevedere. De ce bat clopotele ?

— În cinstea abrogării legii aceleia cumplite — Ordinele atît de urîte de tine. Eşti încîntat, nu-i aşa ?

— Ieri seară, pe vremea asta, împachetam nişte cărţi în vederea unei călătorii peste Ocean. În afară de cîteva haine, seminţe, nişte bulbi şi nişte unelte erau singurele bunuri pe care socoteam că îmi este îngăduit să le iau cu mine în Canada. Mă pregăteam să te părăsesc.

— Să mă părăseşti ? Să mă *părăseşti ?*

Degetele ei gingaşe i se încleştară pe braţ. În glas şi în priviri i se citea spaima.

— Acum nu — acum nu. Uită-te la mine — da, da, uită-te bine la chipul meu : poţi citi cumva pe el deznădejde ori semn de despărţire ?

Şi atunci Caroline privi o pagină plină de inluminuri ale cărei litere erau toate strălucitoare, deşi fondul rămînea de culoare închisă. Iar chipul lui Moore, impunător în măreţia trăsăturilor lui, revărsă asupră-i nădejde, mulţumire, desfătare.

— Abrogarea asta are să te ajute — are să te ajute *mult* — are să-ţi fie de folos chiar *acum ?* întrebă Caroline.

— Abrogarea Ordinelor ministeriale mă salvează. Acum n-am să mai ajung la faliment ; n-o să mă mai retrag din afaceri ; n-o să mai părăsesc Anglia ; acum n-o să mai fiu sărac şi o să-mi pot plăti datoriile ; acum toate postavurile aflate în magaziile mele au să-mi fie luate şi am să primesc multe comenzi pentru altele. Ziua de astăzi oferă o bază solidă avutului meu de peste hotare şi pentru prima oară în viaţă pot porni să construiesc pe teren sănătos.

Caroline îi sorbea cuvintele. Îl ţinea strîns de mînă. Şi răsuflă o dată din toţi rărunchii.

— Eşti salvat ? Greutăţile acelea cumplite nu-ţi mai stau în cale ?

— Nu-mi mai stau în cale. În sfîrşit, răsuflu ; în sfîrşit, pot trece la acţiune.

— În sfîrşit ! Dumnezeu s-a îndurat. Să-i mulţumim, Robert.

— Îi mulţumesc cu adevărat.

— Şi eu îi mulţumesc, în numele tău.

Se uita la el cu privirile încărcate de devotament.

— Acum pot să angajez mai mulţi lucrători ; să plătesc lefuri mai mari ; să pun la cale proiecte mai înţelepte şi mai generoase ; să fac bine semenilor mei ; să fiu mai puţin egoist. *Acum,* Caroline, pot să am un cămin — un cămin care să fie cu adevărat al meu ; şi *acum...*

Se opri, fiindcă glasul lui adînc părea sugrumat.

— Şi acum, continuă, acum mă pot gîndi la însurătoare ; acum pot să-mi caut o tovarăşă de viaţă.

Nu era aceasta clipa în care ea ar fi putut să rostească vreo vorbă. Şi nu rosti.

— Va putea oare Caroline — fiinţa care cu atîta smerenie aşteaptă să fie iertată la fel cum iartă şi ea — va putea oare să dea uitării toate suferinţele cîte le-a avut de îndurat din pricina mea ; întreg chinul îndelung la care cu răutate am supus-o ; cumplita boală a trupului şi a sufletului de pe urma căreia datorită mie a zăcut ? Va putea să uite tot ce ştie despre jalnicele mele ambiţii, despre planurile mele păcătoase ? Oare îmi va îngădui să ispăşesc toate aceste vini ? Îmi va îngădui să-i dovedesc că aşa precum odinioară am părăsit plin de cruzime,

am nesocotit cu uşurătate şi am jignit cu josnicie sufletească, acum sînt în stare să iubesc plin de cea mai nestrămutată credinţă, să îndrăgesc cu duioşie şi să preţuiesc cu înflăcărare ?

Mîna lui încă se afla într-a Carolinei ; o strîngere gingaşă îi dădu răspunsul.

— E a mea Caroline ?

— Caroline a ta e.

— O voi răsplăti. Conştiinţa valorii ei nepreţuite stă aici, în inima mea ; nevoia de a o avea drept tovarăşă e împletită cu toate fibrele vieţii mele. Nici de sîngele ce-mi zvîcneşte în vine nu voi avea mai multă grijă decît de fericirea şi bunăstarea dragei mele.

— Şi eu te iubesc, Robert, şi cu necuprinsă credinţă îţi voi purta de grijă.

— Vrei să-mi porţi de grijă cu credinţă — cu aceeaşi credinţă cu care trandafirul de lîngă noi ar făgădui să ocrotească împotriva furtunii piatra asta cenuşie şi tare ? Dar o să-mi poarte de grijă în felul ei ; mîinile acestea vor fi duioşii făuritori ai tuturor desfătărilor ce-mi vor fi hărăzite vreodată. Ştiu bine că făptura pe care mă lupt s-o contopesc laolaltă cu a mea îmi va dărui o alinare — o bunătate sufletească — o puritate de care, prin mine însumi, aş rămîne pururi străin.

Dar deodată Caroline deveni neliniştită ; buzele începură să-i tremure.

— De ce s-a speriat porumbiţa mea ? întrebă Moore cînd o văzu ghemuindu-se la pieptul lui şi apoi retrăgîndu-se tulburată.

— Biata mămica ! Eu sînt tot ce are ea pe lume ; trebuie s-o părăsesc ?

— Să ştii că m-am gîndit la necazul ăsta şi am stat de vorbă cu „mămica".

— Spune-mi tot ce doreşti — tot ce ţi-ar face plăcere — şi am să mă gîndesc dacă îmi stă în putinţă să te mulţumesc ; dar pe mama nu o pot abandona nici

măcar pentru tine ; nici chiar de dragul tău n-aş putea să-i zdrobesc inima.

— Ea a fost credincioasă cînd eu m-am dovedit nestatornic — nu-i aşa ? Niciodată n-am venit la patul tău de suferinţă, dar ea te-a vegheat clipă de clipă.

— Oare ce-ar trebui să fac ? Sînt gata de orice, numai să nu mă despart de ea.

— Dacă e după vrerea mea, niciodată n-o să vă despărţiţi.

— S-ar putea să trăiască şi ea foarte aproape de noi ?

— Împreună cu noi — doar că o să-şi aibă camerele şi slujnica ei ; asta pretinde şi dînsa.

— Ştii că are un venit pe deplin îndestulător pentru felul ei de viaţă ?

— Mi-a spus-o cu o mîndrie senină, ce m-a făcut să-mi aduc aminte de altcineva.

— Nu se amestecă niciodată în treburile altora şi e cu totul incapabilă de clevetire.

— O cunosc şi eu, Cary ; şi chiar dacă în loc de personificare a modestiei şi discreţiei ar fi tocmai contrariul, tot nu m-aş teme de dînsa.

— Totuşi are să-ţi fie soacră !

Cuvintele fură însoţite de o poznaşă înclinare a capului ; Moore zîmbi.

— Cary, Louis şi cu mine nu facem parte dintre bărbaţii cărora le e frică de soacre ; pentru noi, cei aflaţi sub acelaşi acoperămînt n-au fost şi n-au să fie niciodată vrăjmaşi. Nu mă îndoiesc nici o clipă că soacră mea are să-mi fie chiar de mare folos.

— Da, aşa are să fie — în felul ei liniştit şi tăcut. Nu e niciodată expansivă, iar cînd o s-o vezi reţinută, sau chiar rece, nu trebuie să-ţi închipui că ar fi nemulţumită — aşa e felul ei. Dacă vreodată n-ai s-o poţi înţelege, lasă-mă pe mine să-ţi explic ; şi totdeauna să ai încredere în ce am să-ţi spun eu despre mama, Robert.

— Asta fără nici o îndoială ! Şi îţi spun fără vreo intenţie de glumă : am simţămîntul c-o să ne înţelegem împreună *on ne peut mieux* [1]. După cum ştii, Hortense e nemaipomenit de susceptibilă — în sensul dat de noi, francezii, acestui cuvînt — şi poate că nu totdeauna pretenţiile ei sînt rezonabile, dar, în ciuda acestui fapt, niciodată în viaţa mea n-am jignit-o şi nu m-am certat serios cu ea.

— Ai dreptate : totdeauna ai tratat-o cu o generozitate plină de delicateţe — da, ai fost înţelegător ca om, şi iubitor ca frate ; faţă de mama ai să fii la fel de duios. Eşti un gentleman din cap pînă-n picioare, Robert, pînă în măduva oaselor, şi nicăieri nu eşti mai gentleman decît în propria ta casă.

— Iată nişte laude care îmi fac plăcere ; sînt încîntătoare. Sînt foarte fericit că scumpa-mea Caroline mă vede în lumina asta.

— Mama are despre tine exact aceaşi părere pe care o am şi eu.

— Sper că nu chiar exact aceeaşi.

— Nu vrea să se mărite cu tine — nu fi înfumurat — dar chiar acum cîteva zile mi-a spus : „Draga mea, domnul Moore are nişte maniere cum nu se poate mai alese ; este unul dintre puţinii gentlemeni întîlniţi de mine în viaţă şi capabil să îmbine politeţea cu un aer de sinceritate".

—„Mămica" e puţin cam mizantroapă, nu-i aşa ? N-are chiar cele mai bune păreri despre bărbaţi.

— Nu-şi îngăduie să-i vîre pe toţi într-o oală : există şi unele excepţii pentru care nu poate avea decît admiraţie. Louis şi domnul Hall şi, în vremea din urmă, tu însuţi. Mai înainte nu-i erai pe plac ; mi-am dat seama de asta fiindcă niciodată nu pomenea despre tine. Dar, Robert...

[1] Cum nu se poate mai bine (fr.).

— Ei, acum ce mai este ? La ce te mai gîndeşti ?

— Cu unchiul încă n-ai stat de vorbă ?

— Ba da ; „mămica" l-a chemat şi pe el în cameră. S-a declarat de acord, însă cu o condiţie : dacă sînt în stare să întreţin o nevastă, n-am decît să mi-o iau ; şi *sînt* în stare s-o întreţin mai bine decît îşi închipuie el — mai bine decît mi-ar fi făcut mie plăcere să mă laud.

— Dacă te îmbogăţeşti, Robert, ai să fii generos cu banii tăi, ai să faci mult bine ?

— Am să *fac* mult bine, iar tu ai să-mi spui cum anume ; într-adevăr, am eu unele proiecte ale mele despre care o să discutăm amîndoi împreună într-o bună zi, cînd vom avea propriul nostru cămin. Am ajuns să-mi dau seama de necesitatea de a face bine ; am izbutit să înţeleg jalnica rătăcire a egoismului. Caroline, prevăd ceea ce am să-ţi prevestesc în clipa asta. Războiul *trebuie* să ia odată sfîrşit ; e probabil că cel puţin cîţiva ani după aceea afacerile au să prospere ; s-ar putea să se ivească o scurtă perioadă de încordare între Anglia şi America, dar asta n-are să dureze multă vreme. Ce-ai zice dacă într-o bună zi — poate chiar mai devreme de zece ani — Louis şi cu mine am împărţi între noi parohia Briarfield ? În orice caz, e sigur că Louis are să dispună de bogăţie şi putere ; n-are să-şi îngroape el talentele : e un băiat cu suflet de aur, şi în afară de asta e înzestrat cu o forţă intelecutală deloc obişnuită. Mintea lui e cumpănită şi pătrunzătoare ; trebuie să se aştearnă la treabă ; poate că va lucra cu încetineală, dar va lucra bine. Are să ajungă judecător în ţinutul nostru — Shirley spune că asta va ajunge ; dacă ar fi după Shirley, ar porni numaidecît la acţiune, cu grabă şi înverşunare, spre a-i obţine rangul acesta, în cazul cînd el i-ar îngădui ; dar n-are să-i îngăduie ; ca de obicei, n-o să se grăbească ; după ce va fi un singur an stăpîn la Field-

head, întreg ținutul are să-și dea seama de influența lui binefăcătoare și are să-i recunoască superioritatea incontestabilă ; este nevoie de un judecător, și în curînd oamenii au să-l înalțe la acest rang de bunăvoia lor și fără nici o ezitare. Toată lumea îi admiră viitoarea tovarășă de viață și, cu timpul, toată lumea are să-l îndrăgească ; e făurit din acel *pâte*[1] plăcut tuturor, *bon comme le pain*[2] — pîine zilnică și pentru cei mai greu de mulțumit dintre ooameni ; bună pentru copii și pentru vîrstnici, hrănitoare pentru sărac, prielnică bogatului. În ciuda nazurilor și ciudățeniilor ei, a ezitărilor și amînărilor, Shirley îl iubește cu înflăcărare ; și într-o bună zi va ajunge să-l vadă atît de îndrăgit de toată lumea cum pînă și *ea* ar dori să fie ; are să-l vadă, de asemenea, unanim prețuit, stimat, ascultat, căutat — chiar în prea mare măsură ; sfatul lui are să fie întotdeauna înțelept și ajutorul lui întotdeauna oferit cu dragă inimă — astfel încît nu peste multă vreme și sfatul și ajutorul vor fi solicitate dincolo de marginile puterilor omenești ; se va vedea silit să impună oprelişti. Cît despre mine, dacă izbîndesc în tot ce am de gînd să fac, succesele mele au să le sporească veniturile amîndurora ; mă simt în stare să dublez cîștigurile fabricii, care e proprietatea lor ; pot face ca de-a lungul vîlcelei, acum nelocuite, să se întindă nesfîrșite șiruri de case și ghirlande de grădini...

— Robert ! Și-ai să desțelenești pădurile ?

— Nici cinci ani n-au să treacă și pădurile au să ajungă doar lemne de foc ; frumoasele viroage sălbatice de acum au să devină costișe line ; terasa acoperită de verdeață va fi stradă pietruită ; pretutindeni vor răsări case : și pe viroaga întunecată, și pe corhănile sălbatice ; șleaul acoperit astăzi cu pietriș are să fie un drum neted tare, larg, negru, și lin, acoperit cu zgură de la fabrica

[1] Aluat (fr.).
[2] Bun ca pîinea caldă (fr.).

mea ; iar fabrica mea, Caroline — fabrica mea se va întinde peste întreaga ei curte de astăzi.

— Înfiorător ! Ai să faci ca întreaga înfățișare a văzduhului nostru de-un albastru pur să ajungă aidoma atmosferei încărcate de fum de la Stilbro' ?

— Voi face ca apele rîului Pactolus să curgă prin valea de la Briarfield.

— Pîrîul îmi place de o mie de ori mai mult.

— Voi face să se voteze o lege pentru hotărnicirea izlazului de la Nunnely și împărțirea lui în loturi de ferme.

— Mlaștinile de la Stilbro' îți vor sta cu tărie împotrivă, mulțumesc lui Dumnezeu ! Ce-ai să poți vreodată cultiva la Bilberry Moss ? Ce-are să poată crește pe Rushedge ?

— Caroline, cei fără vetre, cei chinuiți de foame, cei fără de lucru vor veni la Hollow's Mill de prin împrejurimi și de prin locuri depărtate, iar Joe Scott are să le ofere de lucru, Louis Moore Esq., un acoperiș, și doamna Gill are să le asigure hrană pînă în ziua celei dintîi lefi.

Caroline își înălță privirile către chipul lui și zîmbi.

— Ce mai școală duminicală o să ai, Cary ! Cît de rodnice rezultate au să dea subscripțiile publice organizate de tine ! Ce școală publică o să conduceți împreună : tu, Shirley, și domnișoara Ainley ! Fabrica are să asigure lefurile pentru un învățător și o învățătoare, iar proprietarul moșiei ori fabricantul vor face școlii donații frumoase în fiecare trimestru.

Fără să spună vrea vorbă, Caroline îi oferi un sărut, ofertă din care s-au tras avantaje neloiale, de vreme ce dintr-unul singur s-a ajuns la vreo sută.

— Dezlănțuite visări cu ochii deschiși ! rosti Moore oftînd și zîmbind în același timp. S-ar putea însă întîmpla ca să le împlinim pe unele dintre ele. Dar uite c-a început să cadă roua. Doamnă Moore, am să vă conduc în casă.

E august ; clopotele au prins din nou glas, nu numai în Yorkshire, ci în întreaga Anglie. Din Spania a răsunat un prelung glas de trîmbiţă, iar acum se aude din ce în ce mai tare şi tot mai tare : vesteşte victoria de la Salamanca. În noaptea asta, Briarfieldul are să fie scăldat în lumină. Astăzi cei de pe moşia Fieldhead ospătează laolaltă ; muncitorii de la Hollow's Mill se adună pentru cinstirea unei sărbători asemănătoare ; pentru şcoli e de asemenea sărbătoare luminoasă. Astăzi înainte de prînz, la biserica din Briarfield s-au desfăşurat cu fast două cununii — Louis Gérard Moore, Esq., originar din Anvers, cu Shirley, fiică a răposatului Charles Cave Keeldar, Esq., de la Fieldhead ; Robert Géérard Moore, Esq., de la Hollow's-Mill, cu Caroline, nepoată a cuviosului părinte Matthewson Helstone, M.A., paroh la Briarfield.

La prima ceremonie, slujba religioasă a fost oficiată de domnul Helstone, iar Hiram Yorke, Esq., de la Briarmains, a condus-o pe mireasă dinaintea altarului. La cea de a doua a oficiat domnul Hall, vicar la Nunnely. Printre cavalerii de onoare s-au distins cu precădere două persoane : Henry Simpson şi Martin Yorke.

După cîte bănuiesc, pînă la urmă prorocirile lui Robert Moore s-au împlinit, în parte. Acum cîteva zile am trecut prin vîlcea, despre care vorbe rămase de demult spun că a fost cîndva verde, — singuratică şi sălbăticită ; iar acolo am văzut visările cu ochii deschişi ale fabricantului întruchipate în alcătuiri de piatră şi cărămidă şi zgură — şoseaua de culoare neagră-cenuşie, casele şi grădinile ; acolo am văzut o fabrică impunătoare şi un coş de fabrică fălos ca Turnul Babel. I-am spus toate astea bătrînei menajere din casa unde mă aşezasem. Iar ea mi-a răspuns :

— Ehei ! Ciudate schimbări se mai petrec pe lumea asta. Îmi aduc aminte de vremea cînd a fost ridicată fabrica veche — cea dintîi şi dintîi zidită în ţinutul nostru ; şi ţin minte cum pe urmă a fost dărîmată şi cum m-am dus cu suratele (prietenele) mele să vedem cum se începe temelia de piatră a celei noi. Cei doi domni Moore au alergat de colo-colo cu sufletul la gură în ziua aceea. Amîndoi se aflau acolo dimpreună cu o mulţime de lume aleasă şi cu amîndouă cucoanele lor — grozav de falnice şi frumoase mai arătau, dar tot doamna Louis era mai făloasă. Tare frumos se mai îmbrăca dînsa întotdeauna ! Doamna Robert era mai sfioasă. Doamna Louis, cînd vorbea, era numai zîmbet ; avea o expresie cu adevărat bună, fericită, veselă, dar ştia şi să arunce priviri care îţi îngheţau sîngele în vine. În ziua de astăzi nu mai găseşti asemenea cucoane.

— Şi cum arăta vîlceaua pe atunci, Martha ?

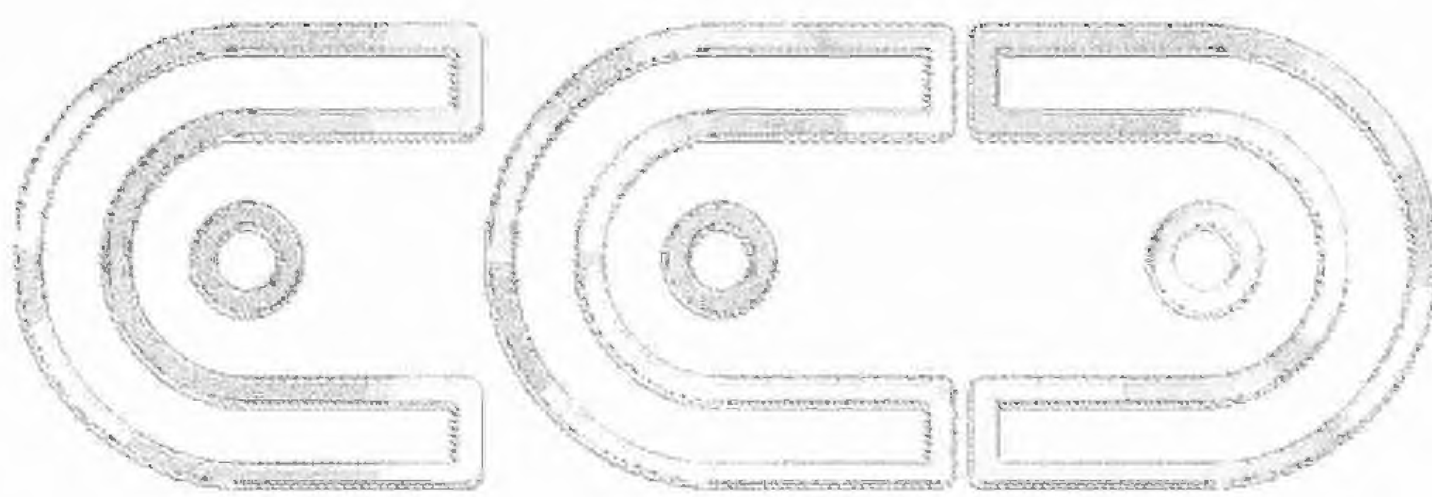
— Altfel decît astăzi ; dar eu o mai ţin minte şi cum arăta altfel, în anii de demult, cînd, cale de o leghe de jur împrejur, nu se vedeau pe aici nici fabrică, nici vilă, nici casă cît toate zilele, în afară de Fieldhead. Îmi aduc aminte cum într-o seară de vară, acum vreo cincizeci de ani, tocmai în faptul serii, a venit în goană mama, aproape ieşită din minţi şi strigînd că a văzut o zînă pe Fieldhead Hollow ; şi asta a fost cea de pe urmă zînă văzută vreodată prin părţile noastre (cu toate că în aceşti patruzeci de ani din urmă glas de zînă s-a mai auzit pe aici). Era un loc singuratic şi un loc tare frumos, acoperit de stejari şi nuci. Acuma s-a schimbat.

Povestea s-a sfîrşit. Parcă îl văd pe cititorul chibzuit şi cuminte punîndu-şi ochelarii ca să caute morala. Dacă l-aş îndruma, ar însemna să-i jignesc agerimea minţii. Spun doar atît : Dumnezeu să-l ajute în această căutare !

CUPRINS

Capitolul XVIII — Pe care cititorul simandicos e sfătuit să-l sară, întrucît în el sînt înfățișate persoane vulgare 5
Capitolul XIX — O noapte de vară 20
Capitolul XX — A doua zi 41
Capitolul XXI — Doamna Pryor 58
Capitolul XXII — Două vieți 83
Capitolul XXIII — O seară de vizite 97
Capitolul XXIV — Valea umbrelor morții 123
Capitolul XXV — Bate vîntul dinspre apus . . . 149
Capitolul XXVI — Caiete vechi 160
Capitolul XXVII — Cel dintîi dintre pedanți . . . 183
Capitolul XXVIII — Phoebe 216
Capitolul XXIX — Louis Moore 244
Capitolul XXX — Rushedge, loc de mărturisiri . . 255
Capitolul XXXI — Unchi și nepoată 275
Capitolul XXXII — Școlarul și nimfa pădurii . . . 297
Capitolul XXXIII — Tactica lui Martin 313
Capitolul XXXIV — Un caz de persecuție familiară — ales exemplu de pioasă stăruință în împlinirea îndatoririlor religioase . 327
Capitolul XXXV — În care lucrurile înaintează dar nu prea mult 337
Capitolul XXXVI — Scris în camera de studiu . . . 358
Capitolul XXXVII — Deznodămîntul 392

Scanare și prelucrare digitală

de

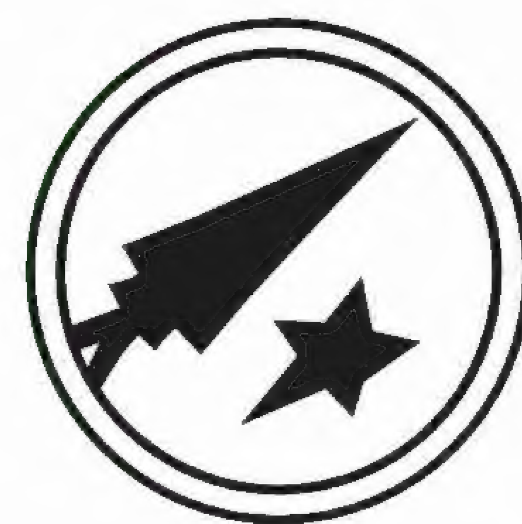

Anonim

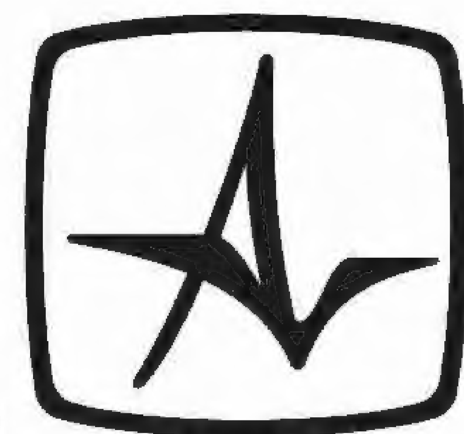

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

